00037875

THE

ASIATIC SOCIETY OF BOMBAY

TOWN HALL, BOMBAY-1.

Digitized with financial assistance from the
Government of Maharashtra
on 15 June, 2016

GUILIELMI CAMDENI

ANNALIUM

RERUM

ANGLICARUM

ET

37875.ac

HIBERNICARUM,

REGNANTE

ELIZABETHA,

Vol 2

VOLUMEN SECUNDUM,

Complectens operis partem ſecundam & tertiam.

Lat 327.42041
Cam/Ann
37875
Ref- 942.05
00037875

ELIZABETHA ANGLIÆ, &c. REGINA.

PARS SECUNDA.

M. D. LXX.

REBELLIONE jam in Anglia exſtincta, Moravius, Scotiæ Prorex, ſedulo egit, ut Scotorum Regina ſibi in manus traderetur, eoque nomine & obſides obtulit, & Northumbrium, Weſtmorlandiumque reſtituere promiſit; effecitque, ut Roſſenſis Epiſcopus, tanquam rebellionis auctor, in cuſtodiam apud Epiſcopum Londinenſem traderetur. Deinde, ut Elizabetham beneficio demereretur, menſe Januario in limitaneas Scotiæ verſus Angliam provincias cum exercitu ingreſſus ad Anglos rebelles indagandum, pauculos, illoſque nullius notæ, intercepit; tandemque Northumbriæ Comitem, apud limitaneos prædones latitantem, hoſpitis indicio invenit, ad Lacum Levinum cuſtodiendum miſit, limitaneoſque graviter afflixit.

Moravius Scotam ſibi tradi petit.

Rebelles Anglos perſequitur.

 Poſteaque

1570. Occiditur. [1] Poſteaque, quum jam magnis laboribus perfunctus, ſecuro animo videretur, Limnuchi (*Lithquo* vulgus vocat) ex inſidiis globulo plumbeo infra umbilicum, dum per plateam equitaret, transfoſſus occubuit. Percuſſor erat Hamiltonius, qui in Galliam mox evaſit, & annos aliquot ſuperfuit, ſubinde proteſtatus, ſe privatam de Moravio vindictam ſumpſiſſe, poſtquam patientia ad injurias diutius obdureſcere non potuiſſet. Moravius enim hominem, quod à Regina ſteterat, proſcripſerat, & carcere condiderat, patibulum ſubinde minatus, donec prædiolo, quod per uxorem obvenerat, Moravii clienti cederet. Unde uxor mente capta, & ille in furorem verſus, carcere effracto, cædem admiſit. Nec perſuaderi poſtea poterat in Gallia, quum homo ad facinus promptus videretur, ut in Admirallum Colinium idem auderet, dictitans, ſe juſti ſui doloris fuiſſe vindicem, cujus pœnituit; alieni vero, nec prece nec pretio unquam futurum.

Varia de eo judicia. Multus hinc de Prorege ſublato per Britanniam ſermo, plurimis vana mirantibus; utique ſomnium eſſe matris ejus, poſtquam furtivo congreſſu à Rege Jacobo v. compreſſa, de Leone & Dracone in ejus utero confligentibus. Apud prudentiores pro partium ſtudiis, ab aliis ob religionem Rom. è Scotia profligatam, Regem puerulum conſervatum, juſtitiam æquabiliter adminiſtratam, & munificentiam in viros doctos, & Buchananum inprimis, laudatus. Contra ab aliis culpatus, quaſi religionem integumento ſumpſiſſet, ut ex Eccleſiæ ſpoliis ſe ſuoſque expleret, atque in ſororem Reginam optime meritam injurioſiſſime ingratus, muliebri imbecillitati inhumane inſultaſſet. Et hi ex ſuis ſuſpicionibus & conjecturis, pravoque multorum Nothorum

1. Eodem autem menſe, quum jam *&c. in Edd. prioribus. Quin & in Cod. Smithiano, mox poſt* occiditur *in marg. ſcriptum habemus,* 23°. Janua.

ingenio

ingenio augurabantur, quaſi filio minime parciturus eſ- 1570.
ſet, qui matrem regno exuerat. Ipſa Scotorum Regina indoluit, illum tam repentina & violenta morte præreptum fuiſſe, priuſquam (ut dixit) peccata in Deum, patriam, & Principem ſeria pœnitentia expiaſſet. Angli vero quotquot Norfolcio ſtuduerunt, ut vafrum ſimulandi & diſſimulandi artificem, quantum auſi, incuſarunt.

Scotorum & rebellium in Angliam incurſio.

Nocte quæ Proregis cædem ſubſecuta eſt, Thomas Carrus Fernihurſtius, & Walterus Scotus Buchluius, viri inter limitaneos Scotos fortiſſimi, Scotorum Reginæ devotiſſimi, quique ab illa uſque ad exſilium & fortunarum everſionem ſteterant, ultionem contra Reginam Angliæ ſpirantes, quod Prorex in ejus gratiam limitaneos afflixiſſet, in Angliam cum Scotis & quibuſdam Anglis rebellibus irrumpentes, pace violata, finitimum agrum ferro flammaque quaſi ſolitudinem facturi, devaſtarunt. Unde in Scotiam illico miſſus Thomas Randolphus, ut Scotiæ Proceres in publico conventu de injuria tanta doceret, quodque ſi illi (Scotia tunc tumultuante) pacis perturbatores cohibere non poſſent, Regina ſuo milite illatas injurias ſit perſecutura, nec quempiam immerentem damno affectura. Huic nullum datum reſponſum, eo quod Prorex nondum fuerat deſignatus. Suſſexius tamen, ut injuria à limitaneis Anglis propulſaretur, & hoſtium inſolentia comprimeretur, juſſus eſt copias conſcribere, & contra Buchluium & Fernihurſtium movere; eos autem ſolos bello perſequi, qui nuper cum Anglis rebellibus Angliam prædabundi incurſarant, aut Anglos rebelles contra fœdera foverant, aut fovebunt. Nec ſiſti poterat, quamvis qui Scotorum Reginæ ſtudebant Argathelius & Huntleius, miſſo Trebono, inducias poſtularent, donec res Scoticas Elizabethæ ſignificarent; quam quum ab incepto diſſuadere non poſſent,

primum

1570. primum minas quodammodo jactarunt, & mox ad preces converſi rogarunt, ut quædam ſuperiori biennio in Scotia ſcita, & ſancita, illa arbitra refigerentur.

Angli ulciſcuntur. Nihilominus medio Aprili Suſſexius cum Barone Hunſdonio, Drurio Berwici Mareſcallo, & Anglorum exercitu Scotiam ingreditur, per *Tividaliam* vicos & villas Buchluii & Carrorum incendit, agros depopulatur, *Ferniburſtium* & *Cralingum* propugnacula Thomæ Carri ſubruit. Ex altera parte Henricus Baro Scropus eodem ipſo tempore occiduum Scotiæ limitem intrat, Jonſtoni & aliorum agros qui rebelles Anglos foverant, per Anandiam late devaſtat. Viculi trecenti incenſi, propugnacula quinquaginta plus minus hoc tempore ſubverſa fuerunt.

Pauculis interjectis diebus, Suſſexius iterum Scotiam ingreſſus cum Barone Hunſdonio, Humium Caſtrum rebellium Anglorum receptaculum admotis machinis obſidet, & deditione capit, in quo niſi unus & alter ex rebellibus fuerunt deprehenſi. quibus ſuſpendio ſublatis, Præſidioque impoſito, Drurio imperat, ut *Faſt Caſtle*, alterum etiam Baronis Humii munimentum, oppugnaret: quod mox etiam deditionem fecit.

Quum rebelles Angli in interiores Scotiæ partes jam ſe recepiſſent, & aliis id genus hominibus conſociati ferrum flammamque limitaneis in Anglia, & Regiis in Scotia minarentur: Suſſexius Drurium reverſum ſeptimo poſt die in Scotiam remiſit cum mille ducentis peditibus, equitibus quadringentis, qui apud Coldinghamam obſides recepit pro Comitibus Anguſiæ, Mortonii, Marriæ, & Glencarniæ; atque pro Baronibus Reuueno & Lindſeio, qui multis precibus Anglos evocarant. Poſtea Suſſexius ipſe comitatus Georgio Cario, Thoma *Manours*, Roberto Conſtabulo, quos ſimul cum Drurio dignitate equeſtri ornaverat, Hieronymo *Bowes*, Guil. *Knolles*,

Regiis in Scotia auxiliantur.

Knolles, Thoma Brickwello, Roberto Gamo, Elringtono, Carvillo, & aliis ordinum ductoribus Edenburgum profectus, cum comitibus illis, & Lenoxio ex Anglia jam recens reverſo, copias conjunxit, licet ſuſpectior illis quaſi in Norfolciæ & Scotorum Reginæ partes pronus. Hi per Limnuchum Glaſcuam accedunt, unde Hamiltonius Dux Caſtri-Heraldi ſe ſubduxerat: inde ad Hamiltonium Caſtrum deflectunt, quod majoribus machinis diverberatum, brevi deditum, & ſemirutum. Hamiltoniorum etiam Villæ magnificæ ignis injectus, & in eorum prædia paſſim per *Cluidſdaliam* ſævitum, ut in reditu, in palatium Hamiltonii ad Limnuchum. 1570. Hamiltonium Caſtrum capiunt.

Jam Scotiæ Proceres qui à Rege, (ſubmotis Hamiltoniis & reliquis qui à Regina abdicata ſteterant) de eligendo novo Prorege conventuri Elizabethæ conſilium exquirunt. Illa in Prorege creando ſe nolle interponere reſpondit, ne Scotorum Reginæ, cujus cauſſa nondum judicata, præjudicium afferre videretur. Illi autem Matthæum Lenoxiæ Comitem regis avum primum Interregem, & mox Proregem, crearunt, Elizabetha non refragante. Illum enim & tenelli nepotis ex natura amantiſſimum, Anglorumque ex beneficiis ſtudioſiſſimum fore cognovit, & ad nutum futurum non dubitavit, quum ejus uxorem in poteſtate haberet. Lenoxius fit Scotiæ Prorex.

Dum Regiis in Scotia partibus Elizabetha ita aderat, Hiſpanus captivæ Reginæ non defuit, ſed curante Hamiltonio, Dunbarrenſis Eccleſiæ Rectore, è Belgio magnum armorum apparatum, pulveris nitrati copiam, VII. tormenta majora, [1] ſed nihil pecuniæ ad Huntleium, Reginæ in Borealibus Scotiæ partibus Præfectum, ſubmiſit. Interim ille, Dux Caſtri-Heraldi, & Argathelius Locumtenentes Reginæ communi conſilio, & Reginæ conſenſu Georgium Baronem Setonum ad Albanum legarunt, qui Hiſpanus fert opem contra Regios. *Setoni* ad Albanum Legatio.

1. Et aliquantum *pro* ſed nihil *in Edd. prioribus.*

haec

1570. hæc coram perſecutus eſt: *Se miſſum è regno pace publica, & Principe optima infidelium ſubditorum perfidia orbato. Legationis ſummam in his conſtare, Ut ſuppetiæ ferrentur ad redimendam Reginam ex miſera in aliena terra captivitate, & regnum ab aliena oppreſſione. Ut Scoti rebelles à commerciis in Hiſpani ditionibus exercendis prohiberentur, &* x. *millia aureorum Scotorum Reginæ aſſignata dependerentur. Reginam ad Hiſpani ſinum confugiſſe, cui nihil aliud quam,* Honor, Juſtitia, *&* Pietas *(objecta Principe Catholico digniſſima) animo obverſantur, Albanum vero interceſſorem adhibere, qui totus in hoc excubat, ut ſalutaria illa Catholici Regis cogitata perficiantur. Utilitatem hinc Hiſpano ſe proponere nullam, hoc enim eſſe tanta Majeſtate indignum; ſed perpetuam Sereniſſimæ Reginæ, fortiſſimæque gentis amicitiam & certum obſequium animis gratiſſimis deferre. Caroli* v. *patris gloriam, Duce Florentino, & Mahumetano Rege in priſtinam dignitatem reſtitutis, longe lateque inclaruiſſe. At ſi ille reſtituat Reginam Chriſtianam, Chriſtianæ religionis cultricem conſtantiſſimam, Principem abſolutam, maximis orbis Chriſtiani Principibus ſanguine & fœdere conjunctam, duorumque florentiſſimorum regnorum heredem certiſſimam, quam glorioſum fuerit, & quam incomparabile pietatis argumentum? Poſſe hinc non ſolum de Gallia, Dania, Lotharingia, Guiſiis, Sanctiſſimo Patre, & univerſa Eccleſia Catholica optime mereri; ſed etiam veſtigiis paternis inſiſtendo, Principes injuſte ſolio turbatos ſublevando, & reſtituendo paternam celebritatem æquare, imo longe ſuperare. Ut perniciosum autem hoc abdicandi hereditarios reges exemplum vindicetur, illius inprimis intereſſe, quandoquidem maximus ſit Europæ Monarcha; ejuſque ditiones longe diſſitæ ejuſmodi inſolenti arrogantiæ facillimas præbeant occaſiones. Nec aliud præclarius aut fructuo-*

fructuoſius Juſtitiæ exemplar poſſe exſtare. Eam enim 1570.
reſtituendo arctiſſimo amicitiæ & fœderis vinculo devinciat Reginam Franciæ dotarium, Scotiæ abſolutam, Angliæ heredem indubitatam, & Nationem Scoticam, cujus inconcuſſa fides in fœdere Gallico obſervando, jam inde à Caroli Magni temporibus univerſo orbi eſt teſtatiſſima. Hinc præterea (modo animum ſe dignum gerat) patere viam ad ulciſcendas acceptas ab Angla injurias, quæ rebellibus in Belgio favet, pecuniam intercepit, legatum male tractavit, & ſubditorum bonis manum injecit. Torpere ultra donec Scotia ſe Anglæ ſubmiſerit, ignavæ & ſupinæ eſſe ſocordiæ. Feminam illam tanto imperii incremento, & ſecuritate domeſtica parta, vicinis formidabilem futuram; animumque maſculum & ſexum imperandi avidum, Hiſpaniam diuturno bello involvendi rationes facile excogitaturum. In quo ſi prævertatur, illam ſua ipſius formidine facile coërceri poſſe, quandoquidem pauci in Scotia captivæ Reginæ adverſentur, Nobiles plerique & univerſi utriuſque regni Catholici faveant, omnes Scotiæ portus in ipſius ſint poteſtate; inque hoc tam ſacrum bellum Pontificem Romanum Eccleſiaſticis bonis haud parciturum. Nihil igitur reliquum eſſe, quam ut Rex Catholicus in cauſſa tam juſta, pia, & ſalutari vires ſuas exſerat. Ab illo uno univerſos Britanniæ Catholicos ſolatium, vel exitium jam exſpectare.

Albanus ſe pronum promptumque ad hanc cauſſam apud Hiſpanum quoquo modo promovendam reſpondit. Commercia vero Scotorum rebellium (quum ſit contra libertatem Belgicam) interdicere non poſſe, pecuniam autem quamprimum repræſentandam pollicitus. Setonus interim, ut Hiſpanum & Albanum magis demereretur, ementito habitu ad confœderatos Belgas profectus, Scotos apud eos merentes verborum lenociniis, conviviis, & corruptelis ceteris ad defectionem traxit, & ægre cum

Albani reſponſum.

1570. ſummo vitæ periculo tormentis admovendus, ad Albanum evaſit; qui decem millibus militum in ſex menſes ſtipendia fruſtra promiſit, quum rebus in Belgio turbatiſſimis, milites in Scotiam mittere non poſſet.

Roſſenſis liberatus.

Interea Epiſcopus Roſſenſis (qui res Reginæ Scotorum in Anglia graviter procuraverat, & Londinenſi Epiſcopo, eo quod rebellioni faces clam ſubjecerat, in cuſtodiam datus) jam liberatus, effecit, ut Gallus per Oratorem, & Montlucium ſedulo cum Elizabetha de Scota liberanda ageret; qui illam arctiori cuſtodia detineri, idque ſub Huntingdoniæ Comite adverſario acerrimo & æmulo, (quum non minus ac illa, jus in regnum Angliæ non obſcure præ ſe ferret) graviter conquerebantur. Idem etiam, curante Roſſenſe, Hiſpani Legatus Regis ſui nomine ſummopere urget. Reſpondet Regina, poſtquam ſubdolas quorundam machinationes pro Scotorum Regina liberanda memoraſſet, (quam rebellionis nuperæ affinem fuiſſe tecte innuit) *Inconſideratæ & inprimis periculoſæ eſſe imprudentiæ illam dimittere, quæ adeo aperte malis artibus ad Regnum Angliæ aſpirat: ut neceſſario adacta fuerit arctiori illam cuſtodiæ mandare, è famulis, quos plures attraxerat, nonnullos amovere, & Huntingdoniæ Comitem (in quo jus in Regnum agnovit nullum, cognationem vero cum ipſa aliquam) Salopiæ Comiti, quem cuſtodem conſtituerat, adjungere, qui jampridem de ſuorum fide ſuſpicari cœperat, & plures indies in Scotorum Reginæ favorem pellectos ſenſerat, Huntingdoniæ tamen Comitem jamdudum ab illa ſubmotum fuiſſe.* Promittit præterea: *Se nihil omiſſuram, quod ad rem inter Scotorum Reginam & Scotos componendam faciat: ſimulque proteſtatur, ſe injurias acceptas non perſecuturam. Veruntamen per Gallum, Hiſpanum, & Scotam ſibi licere ſperat ſuæ & ſuorum tranquillitati & ſecuritati conſulere, quod Natura, Ratio, & Regia ſua exiſtimatio*

Scotæ libertatem quærit.

Anglæ reſponſum.

ſive

ſive Honor ſuo jure exigunt. Si quis eorum magis explicatam periculi amoliendi rationem excogitaverit, ſe libentiſſime audituram & amplexuram. 1570.

Poſthæc crebro agitantur in Aula conſilia, an Scotorum Regina ſit ad ſuos remittenda, an in Anglia detinenda, & quo modo Regni, Reginæ, & Religionis incolumitati optime conſulatur. Inter hæc Guilielmus Herbertus Penbrochiæ Comes, natus ex Richardo filio Guilielmi Herberti ſenioris Comitis Penbrochiæ, mali ſibi præſagus, ex hac vita anno Climacterico demigravit, tribus liberis Henrico, Edwardo & Anna relictis, magnifico funere ſpecioſo monumento in Templo Paulino conditus. Vir eximius, qui quodammodo fortunam ſibi finxit ſuam, magnam apud Henricum VIII. gratiam iniit cui fuit à cubiculo, opes prudentia adauxit, maxime poſtquam Rex Catharinam Parram, ſororem uxoris ejus, in conjugem accepiſſet. Sub Edwardo VI. dum factionibus Aula diſtraheretur, Georgiani Ordinis periſcelidem, Hippocomi Regii dignitatem, titulum Baronis *Herberti de Caerdiff*, honoremque Comitis Penbrochiæ conſecutus. Sub Maria copiis contra Wiatum, & ad S. Quintini, exercitui Anglorum ſummo cum Imperio præfuit, Walliæ Præſes, & Caleti bis Præfectus. Sub Elizabetha Magnus Aulæ Magiſter conſtitutus, cujus gratia aliquantiſper excidit, quod nec mala mente, nec malo animo nuptias Norfolcii cum Scotorum Regina inprimis promoverit, parumque abfuit quin mortuus proſcriberetur ex indiciis quibuſdam prolatis & præſumptionibus arreptis.

Conſultatio de Scota liberanda.

Comitis Penbrochiæ mors.

Pius V. Pontifex Romanus, qui hactenus inſidias abſtruſas Elizabethæ poſuerat, atque illam non prius admonitam, nec citatam per *Bullam Declaratoriam* anno ſuperiore clam Anathemate innodaverat, & rebellionem concitarat, eandem nunc valvis Palatii Epiſcopi Londinenſis noctu affixam, in hæc verba publicari curavit:

Bulla contra Reginam publicata.

 S.D.N.

1570.

S. D. N.

PII PAPÆ V.

SENTENTIA DECLARATORIA

Contra Elizabetham prætenſam Angliæ Reginam, & ei adhærentes hæreticos.

Qua etiam declarantur abſoluti omnes ſubditi à juramento fidelitatis, & quocunque alio debito: & deinceps obedientes anathemate illaqueantur.

PIUS EPISCOPUS, Servus Servorum DEI, ad futuram rei memoriam.

REgnans in excelſis, cui data eſt omnis in cœlo & in terra poteſtas, unam ſanctam Catholicam & Apoſtolicam Eccleſiam, extra quam nulla eſt ſalus, uni ſoli in terris, videlicet Apoſtolorum Principi Petro, Petrique ſucceſſori Romano Pontifici, in poteſtatis plenitudine tradidit gubernandam. Hunc unum ſuper omnes gentes, & omnia Regna Principem conſtituit, qui evellat, deſtruat, diſſipet, diſperdat, plantet, & ædificet: ut fidelem populum, mutuæ charitatis nexu conſtrictum, in unitate ſpiritus contineat, ſalvumque & incolumem ſuo exhibeat Salvatori. Quo quidem in munere obeundo, nos ad prædictæ Eccleſiæ gubernacula Dei benignitate vocati, nullum laborem intermittimus, omni opera contendentes, ut ipſa unitas, & Catholica religio (quam illius auctor ad probandam ſuorum fidem, & correctionem noſtram, tantis procellis conflictari permiſit) integra conſervetur. Sed impiorum numerus tantum potentia invaluit, ut nullus jam in orbe locus ſit relictus, quem illi peſſimis doctrinis corrumpere non tentarint: adnitente inter ceteros, Flagitiorum ſerva Elizabetha prætenſa Angliæ Regina, ad quam

quam veluti ad aſylum omnium infeſtiſſimi profugium 1570.
invenerunt. Hæc eadem regno occupato, Supremi Eccleſiæ Capitis locum in omni Anglia, ejuſque præcipuam auctoritatem atque juriſdictionem monſtroſe ſibi uſurpans, regnum ipſum, jam tum ad fidem Catholicam, & bonam frugem reductum, rurſus in miſerum exitium revocavit. Uſu namque veræ religionis, quam ab illius deſertore Henrico Octavo olim everſam, claræ memoriæ Maria Regina legitima, hujus ſedis præſidio reparaverat, potenti manu inhibito, ſecutiſque & amplexis hæreticorum erroribus, regium conſilium ex Anglica nobilitate confectum diremit: illudque obſcuris hominibus hæreticis complevit, Catholicæ fidei cultores oppreſſit, improbos concionatores, atque impietatum adminiſtros repoſuit. Miſſæ ſacrificium, Preces, Jejunia, Ciborum delectum, Cœlibatum, Rituſque Catholicos abolevit: Libros, manifeſtam hæreſim continentes, toto regno proponi; impia myſteria, & inſtituta ad Calvini præſcriptum à ſe ſuſcepta, & obſervata etiam à ſubditis ſervari mandavit: Epiſcopos Eccleſiarum, Rectores, & alios Sacerdotes Catholicos, ſuis Eccleſiis, & beneficiis ejicere, ac de illis, & aliis rebus Eccleſiaſticis, in hæreticos diſponere, deque Eccleſiæ cauſſis decernere auſa: Prælatis, Clero, & Populo, ne Romanam Eccleſiam agnoſcerent, neve ejus præceptis ſanctionibuſque Canonicis obtemperarent, interdixit: pleroſque in nefarias leges ſuas venire, & Romani Pontificis auctoritatem atque obedientiam abjurare, ſeque ſolam in Temporalibus & Spiritualibus Dominam agnoſcere, jurejurando coëgit: pœnas & ſupplicia in eos, qui dicto non eſſent audientes, impoſuit, eaſdemque ab iis, qui in unitate fidei & prædicta obedientia perſeverarunt, exegit: Catholicos Antiſtites, & Eccleſiarum Rectores in vincula conjecit; ubi multi diuturno languore & triſtitia confecti, extremum vitæ diem miſere finierunt. Quæ

omnia

1570. *omnia quum apud omnes nationes perſpicua & notiora ſint, & graviſſimo quamplurimorum teſtimonio ita comprobata, ut nullus omnino locus excuſationis, defenſionis, aut tergiverſationis relinquatur: Nos, multiplicantibus aliis atque aliis ſuper alias impietatibus, & facinoribus, & prcterea fidelium perſecutione, religioniſque afflictione, impulſu & opera dictæ Elizabethæ quotidie magis ingraveſcente: quoniam illius animum ita obfirmatum atque induratum intelligimus, ut non modo pias Catholicorum Principum de ſanitate & converſione preces, monitioneſque contempſerit, ſed ne hujus quidem ſedis ad ipſam hac de cauſſa Nuncios in Angliam trajicere permiſerit, ad arma juſtitiæ contra eam de neceſſitate converſi, dolorem lenire non poſſumus, quod adducamur in unam animadvertere, cujus Majores de Repub. Chriſtiana tantopere meruere. Illius itaque auctoritate ſuffulti, qui nos in hoc ſupremo juſtitiæ throno, licet tanto oneri impares, voluit collocare, de Apoſtolicæ poteſtatis plenitudine declaramus, prædictam Elizabetham hæreticam, & hæreticorum fautricem, eique adhærentes in prædictis, anathematis ſententiam incurriſſe, eſſeque à Chriſti corporis unitate præciſos: quinetiam ipſam prætenſo Regni prædicti jure, necnon omni & quocunque dominio, dignitate, privilegioque privatam: & item Proceres, ſubditos, & populos dicti Regni, ac ceteros omnes, qui illi quomodocunque juraverunt, à juramento hujuſmodi, ac omni prorſus dominii, fidelitatis, & obſequii debito, perpetuo abſolutos, prout nos illos præſentium auctoritate abſolvimus: & privamus eandem Elizabetham prætenſo jure Regni, aliiſque omnibus ſupradictis: Præcipimuſque & interdicimus univerſis & ſingulis Proceribus, ſubditis, populis, & aliis prædictis, ne illi, ejuſve monitis, mandatis & legibus audeant obedire. Qui ſecus egerint, eos ſimili anathematis ſententia innodamus.*

Quia

Quia vero difficile nimis eſſet, præſentes quocunque illis opus erit perferre, volumus ut earum exempla, Notarii publici manu, & Prælati Eccleſiaſtici, ejuſve curiæ ſigillo obſignata, eandem prorſus fidem in judicio, & extra illud ubique gentium faciant, quam ipſæ præſentes facerent, ſi eſſent exhibitæ, vel oſtenſæ. Datum Romæ apud Sanctum Petrum, anno incarnationis Dominicæ milleſimo quingenteſimo ſexageſimo nono, quinto Kal. Martii, Pontificatus noſtri anno quinto. 1570.

CÆ. GLORIERIUS.

Hinc novæ ſuſpiciones increbuerunt, aliquid monſtri ali, & illico ſane altera rebellio in Norfolcia eruptura erat, ſed quæ in primo ortu intercepta. Nobiles quidam Norfolciani Ducem liberaturi (in quem ſingularis erat omnium amor) conſilia agitarunt, ut quum populus ad nundinas Harlſtoniæ conflueret, clangente tuba multitudinem cogerent, quæſito colore expellendi ex Anglia Belgas, qui magno numero propter Albani Tyrannidem in illam oram ſe receperant. Ex his aliquot in judicium tracti, & læſæ Majeſtatis damnati, de tribus tantum (quæ erat Elizabethæ clementia) ſupplicium ſumptum. Notiſſimus erat Joannes Throcmortonus, qui pro tribunali mutus ſubſtitit, ad patibulum autem reliquos excuſaturus ſe primarium auctorem & ſuaſorem agnovit. Rebellio in Norfolcia incepta.

Joannes Feltonus, qui Bullam Pontificiam valvis Palatii Londinenſis Epiſcopi affixerat, jam deprehenſus quum fugere nollet, in judicium vocatus, intrepido animo factum confeſſus, quod tamen crimen fuiſſe agnoſcere noluit, ſuſpendio juxta locum quo affixerat, periit, inanem glorioſi Martyrii umbram conſectatus. Ceterum hanc Bullam Pontificii plerique modeſtiores tacite improbabant, quod nulla ex jure admonitio præceſſerit, & prævidentes molem malorum inde ſibi impendere, Feltonus ſupplicio affectus. Bulla à Pontificiis improbata.

qui

1570. qui prius privatim ſua ſacra intra parietes ſatis ſecure coluerunt, vel recepta in Eccleſia Anglicana ſacra, ſine conſcientiæ ſcrupulo adire non recuſarant. Multique illorum in debita deinceps obedientia firmi permanſerunt, quum vicinos Principes & Catholicas Provincias aſſuetis cum Regina commerciis minime abſtinere, & Bullam, tanquam vanum verborum fragorem, contemni viderent.

Et à pleriſque ſpreta.

Dux ex Arce liberatur.

Quo die Feltonus in judicium vocatus, eodem Dux Norfolcius (qui per imprudentiam ſe lapſum confeſſus, pœnitentiamque tantam præ ſe tulerat, ut non ſolum animus à nuptiis, ſed aures à commemoratione abhorrerent; fidemque ſcripto obligarat de matrimonio cum Regina Scotorum, inconſulta Elizabetha, nihil jam inde ſibi futurum) ex Arce Londinenſi, in qua peſtis ſævire cœpit, ad ſuas ædes magna cum omnium lætitia emittitur, ubi ſub libera Henrici Nevilli cuſtodia ageret. Nec ſane ex lege Majeſtatis læſæ anno xxv. Edwardi Tertii in illum agi poterat, ut monuit Cecilius, qui Ducis ſtudioſus ſategit, ut ille aliquam aliam matrimonio ſibi conjungeret, quo minus ab eo jam inde timeretur, & publicæ tranquillitati conſuleretur. Non deerant tamen, qui illum compoſitò jam liberatum exiſtimarunt, ut in majus diſcrimen impelleretur. Plura certe quam ille ſuſpicabatur, poſtea indies diluxerunt, & fides eorum, qui illi ab intimis conſiliis, ſpe, aut corruptelis erat labefactata.

Cecilius ad nuptias ſuadet.

Multi incarcerati.

Tempora jam erant ſuſpicionibus, & conjurationibus pleniſſima. Conſpirarunt enim ad Scotorum Reginam è cuſtodia liberandam, Thomas & Edwardus Stanlæi, filii juniores Comitis Derbiæ, ex filia Thomæ Ducis Norfolciæ, Thomas Gerardus, Rolſtonus, Hallus, & alii in Comitatu Derbienſi. Sed Rolſtoni filius, qui ex cohorte erat nobilium ſtipatorum, conſpirationem aperuit; &

illi

illi in carcerem conjecti, præter Hallum, qui in Manniam Inſulam evaſit, & inde Epiſcopi Roſſenſis commendatione tranſmiſſus ad Dunbritonium, ubi, caſtro poſtea expugnato, deprehenſus, Londini tandem extremo ſupplicio affectus. Ipſeque etiam Roſſenſis Epiſcopus, nuper cuſtodia emiſſus, iterum Londinenſi Epiſcopo in cuſtodiam traditur, quod clandeſtina colloquia cum Southamptonio, Romanæ religioni devotiſſimo, conſetuiſſet. [1] Famaque nec obſcura ferebatur, quæ ſuſpiciones adauxit, Pontificem Romanum conjugium inter Scotorum Reginam & Bothwellium bulla diremiſſe, eo quod ex raptu, vi ex metu injuſte illato contractum fuerit, & conſenſus coactus, ipſumque ob tam atrox in Reginam crimen vita indignum cenſuiſſe. 1570.

Suſſexius interea comitatus Barone Scropo, & expeditis cohortibus Scotiam iterum ingreſſus, viculos per vallem Annandiam incendit, Annandiam Heiriſii, & *Caer-Laueroc* Maxwellii caſtra qui in Angliam prædatorias fecerant incurſiones, ſubvertit; eoſque qui pro Scotorum Regina ſteterant, eo adegit, ut Dux Caſtri-Heraldi, Huntleius, & Argathelius Syngrapham ſuis ſubſcriptionibus, & Sigillis firmatam ad eum miſerint, qua ſe & à bello abſtinere, & Anglos rebelles deſerere obligarunt. Suſſexius jam reverſus Edwardum *Haſtingum*, Franciſcum Ruſſellum, Valentinum Brownum, Guil. Hiltonum, Robertum Stapletonum, Henricum Curwenum, & Simonem Muſgravium equeſtri ordine ob fortitudinem decoravit, & ipſe poſtea ob ſpectatam prudentiam & virtutem, in ſanctius Reginæ conſilium admiſſus.

Expeditio in Scotiam.

Suſſexius in ſanctius conſilium adſcitus.

Elizabetha (animo variis ſuſpicionibus, ex illa Bulla, & Norfolcienſi conjuratione ſuſpenſo) Cecilium, & Walterum Mildmaium ad Scotorum Reginam, quæ Chatteſworthi in agro Derbienſi tunc agebat, miſit, (qui eo,

1. *Deſunt in Edd. prioribus uſque ad*, Suſſexius interea comitatus *&c.*

1570. difficili itinere, aquis ubique ſupra modum intumeſcentibus, menſe Octobri pervenerunt) ut cum ea conſultarent, qua ratione commodiſſime diſſidium in Scotia componeretur, ipſa in priſtinum ſtatum reſtitueretur, & Elizabethæ ſecuritati, atque filioli incolumitati conſuleretur. Illa nihil niſi conditionem ſuam afflictiſſimam deplorare, de doloſis Moravii artibus conqueri, Norfolcium excuſare, in Elizabethæ benignitate ſpem omnem collocare, penes quam rerum ſummam in Scotia non minus, quam in Anglia eſſe acceperat. Propoſuerunt illi, ut, ad ſincerum pacis fœdus inter duo regna firmandum, *Tractatus Edenburgenſis confirmaretur, illa titulo & juri in Angliam, dum Elizabetha & ex ea liberi legitime nati ſupereſſent, renunciaret. Cum nullo Principe contra Angliam fœdus renovaret, aut obſervaret. Exteros milites in Scotiam non admitteret. Cum Anglicis aut Hibernicis nulla, inconſulta Regina, conſiliorum haberet commercia. Profugos Anglos & rebelles redderet. Damna Anglis limitaneis illata reſarciret. In cædem tam Darlii mariti, quam Moravii, ex lege inquireret. Filium in Angliam obſidem traderet. Cum nullo Anglo, niſi Regina Angliæ conſulta, nec cum quovis alio, Ordinibus Scotiæ invitis, matrimonium contraheret. Scoti in Hiberniam, niſi impetrata ex Anglia licentia, non tranſmitterent. Ad hæc firmanda, Regina & Delegati conſtituendi ſyngraphas & ſigilla apponerent. Sex obſides, quos Regina Angliæ nominaret, in Angliam mitterentur. Si Regina Scotiæ aliquid contra Elizabetham per ſe aut alium moliretur, ipſo facto omni jure, quod in Angliam vendicat, excideret. Caſtra* Humium & Faſt-Caſtell *in tres annos ab Anglis tenerentur. Munimentum itidem aliquod in Gallovidia vel Cantira Anglis in manus traderetur, ne Scoto-Hiberni inde Hiberniam infeſtarent. Poſtremo Ordines Scotiæ hæc ſingula Parlamentaria auctoritate confirmarent.*

Tractatus cum Scota.

Anglorum propoſitiones.

Ad

Ad hæc illa primum pro ſua prudentia provide ſane 1570.
extemplo reſpondit, ſed pleniorem reſponſionem retulit Scotorum reſponſa.
ad Epiſcopum Roſſenſem ſuum in Anglia legatum, Alexandrum Gordonium Epiſcopum Gallovidenſem Comitis Huntlæi patruum, & Guilielmum Baronem Levingſtonium à ſuis in Scotia *Locumtenentibus* Delegatos. Qui poſtea ex his articulis alios admiſerunt, alios rejecerunt. Reſponderunt, *Tractatum Edenburgenſem confirmandum, titulum Elizabetha ſuperſtite renunciandum, de antiquo illo cum Gallis fœdere conſiderandum. Quod ſi non obſervarent, Regina dotem amitteret, gens Scotica, è qua centum cataphracti Equites, centum viginti quatuor Sagittarii Satellites aluntur, Mercatores, ſtudioſi, plures qui hereditates in Gallia adierant, & ſacerdotia tenent, penſionibus & immunitatibus, quibus gaudent maximis, exuerentur & ejicerentur; Scotiaque potentiſſimæ gentis amicitia & ſubſidio nudaretur. Quæ niſi Angli cumulate reſarcirent, nullo modo ſe fœderi Gallico poſſe renunciare. Milites autem exteros nolle admittere, niſi ejuſmodi rebellio proruperit, quæ domeſtico milite comprimi non poterit, Reginam Scotorum nulla cum ſubditis Angliæ conſiliorum commercia in Angliæ damnum habituram, ſi modo Regina Angliæ vicisſim cum Scotiæ ſubditis nulla in damnum Scotiæ habuerit. Si qui ſint profugi Angli & rebelles in Scotia, illos penes Scotos rebelles eſſe, & ab iiſdem repetendos, damna illata à Delegatis examinanda, in Darlii & Moravii cædem ex legibus Scotorum inquirendum. Regem obſidem in manus tradere non poſſe, quum ille ſit penes illos, qui Regis nomen rebellioni contra Reginam obtendunt. Novum & inauditum eſſe, ut liberæ Principi in matrimonio contrahendo à Principe extero & ſuis ſubditis præſcriberetur. Scotos in Hiberniam in damnum Reginæ Angliæ, ſine licentia non tranſmittendos, ſi reciproce Hibernici eadem lege*

1570. *lege teneantur, ne in Scotiam tranſmittant. Ad ſecuritatem firmandam, conſenſerunt obſides dare, quoſcunque Regina Angliæ nominaret, præter Ducem Caſtri-Heraldi, Huntleium, Argathelium, & Athelium. Præterea, Scotorum Reginam omni ſucceſſionis jure in Anglia excludendam adſenſerunt, ſi aliquid contra Reginæ Angliæ jus moliatur; modo Regina Angliæ pari aliqua pœna viciſſim teneatur, ſi illa quid contra Scotiæ Reginam moliatur. De Caſtro* Humio *&* Faſt-Caſtello *rogant, ut Baroni Humio proprietario Domino reſtituerentur, nec diutius ab Anglis tenerentur. Munimenta in Gallovidia aut Cantira exteris tradere, nihil aliud eſſe quam novam bello materiam ſuppeditare.*

Convenire non poſſunt.

Quum de his convenire minime poſſent, nec Delegati à Scotiæ Prorege venirent, & interea, auxilia ad Scotorum Reginam liberandam à Pontifice Romano, Gallo, & Albano efflagitari, ſparſis rumoribus divulgaretur; Anglique rebelles Weſtmorlandius, Northumbriæ Comitiſſa, & reliqui è Scotia ſubducerentur; (quibus Pontifex Romanus per Epiſcopum Roſſenſem XII. millia aureorum ſuppeditarat) plane nihil ex hoc Tractatu provenit: niſi quod Elizabetha (quæ tanquam honoraria arbitra ad clavum totius Britanniæ ſedit) Conventum Ordinum Scotiæ prorogari, & inducias ſæpius agitari, pro ſua auctoritate juſſerit. Partium enim Duces Scotiam graviſſime ubique afflixerunt.

Roſſenſis opem ad Scotam liberandam petit.

Articulos hujus Tractatus Roſſenſis ad Pontificem, Gallum, & Hiſpanum miſit, innuitque, Scotorum Reginam his neceſſario conſenſuram, niſi auxilio & conſilio tempeſtive adjuvarent, quæ vehementius, ſed fruſtra efflagitavit. Illi enim aliis curis erant occupatiſſimi, & Hiſpanus totus in nuptiis apparandis cum Anna Auſtriaca, Maximiliani Imperatoris filia, ſua ipſius è ſorore nepte, quæ hoc tempore è Zelandia Hiſpaniam verſus ſolvit.

Ad

Ad quam per mare Britannicum in Hiſpaniam deducendam Elizabetha Carolum Howardum cum bellicoſa claſſe, & ſelectis nobilibus miſit ſumma cum honoris & amoris in Auſtriacam familiam teſtificatione. 1570.

Anniverſarium Regni Elizabethæ celebrari cœptum.

Anno jam regni Elizabethæ duodecimo feliciter exacto, in quo *aureum*, ut vocarunt, *diem* creduli Pontificii ſibi ex ariolorum prædictione exſpectabant, boni omnes per Angliam lætanter triumphabant, & XVII. Novembris anniverſarium regni inchoati diem, gratiarum actionibus, concionibus per Eccleſias, votis multiplicatis, lætiſona campanarum pulſatione, haſtiludiis, & feſtiva quadam lætitia celebrare cœperunt, & in obſequioſi amoris teſtimonium, dum illa viveret, non deſtiterunt.

Comitis Cumberlandiæ mors.

Inter hæc fatis conceſſit Henricus Cliffordus, ſecundus hujus cognominis Cumberlandiæ Comes, filius Henrici, quem Henricus VIII. ad Comitis honorem anno M.D.XXV. evexerat; ſed ex perantiqua & nobili familia, cui plurimum honoris acceſſit è conjugiis cum heredibus tum *Veſciorum*, tum *Vipontiorum*, ſive de *Veteri ponte* qui olim hereditarii Weſtmorlandiæ Vicecomites. Genuit ille è priore uxore Eleonora, filia altera Caroli Brandoni Ducis Suffolciæ è Maria Henrici VIII. ſorore, Margaretam, magna ſpe & pompa enuptam Henrico filio Comitis Derbiæ, ut unicam familiæ heredem. Sed hæc ſpes evanuit, quum ille è ſecunda uxore Anna Dacrea duos procreaſſet filios, qui in paterno honore invicem ſucceſſerunt.

N.Throcmortoni mors.

Debitum etiam naturæ perſolvit Nicholaus Throcmortonus jam ſæpius dictus, filius quartus Georgii Throcmortoni Equitis Aurati ex Catharina Nicholai Baronis Vaulxii filia. Vir magno rerum uſu, judicio acerrimo ſolertiaque ſingulari; qui multa movendo ægre ſub Maria, prudentia diſerta vitæ conſuluit, & ſub Elizabetha

betha

1570. betha indefeſſa opera, multis legationibus magna cum laude defunctus, niſi ad exiguas opes, & tenues illas dignitates, licet nomine ſpecioſas, Primarii *Pincernæ Angliæ*, & *Camerarii Fiſci Regii*, emergere non poterat, dum Cecilio æmulatorem in Leiceſtrii gratiam ſe objiceret. In cujus ædibus inter cœnandum dum acetariis affatim veſceretur, ut alii perhibent Peripneumonia, ut alii vehementi Catarrho oppreſſus, non ſine ſuſpicione veneni, mortem tempeſtive ſibi & ſuis oppetiit, in magno vitæ & fortunarum [1] diſcrimine poſitus.

Hibernica. In Hibernia, Connogherus *O-Brien*, Twomundiæ Comes, quum Edwardum Fittonum Connachtiæ Præfectum ferre non poſſet, qui paullo ſeverius Provinciam adminiſtrare, & ſpem expilandi ſubditos Hiberniæ Dynaſtis præcidere cœperat, clandeſtina rebellionis conſilia cum nonnullis inierat; quumque jamjam eruptura, forte fortuna difflata fuit. Pridie enim quam arma eſſent ſumpturi, Fittonus, totius rei omnino ignarus, Twomundio comiter ſignificavit, ſe die craſtino apud eum ut hoſpitem cum aliquot amicis diverſurum. Ille conſcientia convictus, metuque peſſimo in dubiis augure correptus, conſilia patere ratus, & Præfectum ut hoſtem, non ut hoſpitem adventurum, illico in Galliam ſolvit, quid de illo factum, omnibus demirantibus. Conjurati in Angliam ad rem aperiendam profectum ſubveriti, in obſequio permanſerunt. Quod quum ille certo [2] comperiſſet, & ingentibus promiſſis de tradenda Gallis Hibernia Gallum auri aliquantulo emunxiſſet, ſerio reſipuit, rem totam Norriſio in Gallia Legato ingenue confeſſus, eoque deprecatore uſus, eam apud Elizabetham gratiam invenit, ut ad ſua reſtitueretur.

Rebellio oritura occidit.

---

1. Diſcrimine ex irrequieto ingenio poſitus *in Edd. prioribus.*
2. Comperiſſet, ſerio reſipuit, *tantummodo in Edd. prioribus.*

Thomas

Thomas vero Stucleius Anglus, ganeo, profligator, & oſtentator inſignis, qui rebus accifis in Hiberniam profugerat, ſpe Seneſchalciæ Wexfordiæ excuſſus, quum indigniſſimas contumelias in Principem bene meritam evomuiſſet, & homo contemptus res movere non potuiſſet, ex Hibernia in Italiam ad Pium v. Pontificem Rom. elapſus, incredibile eſt, in quantam gratiam aſſentatiunculis apud ſenem, perniciem Elizabethæ anhelantem, influxerit, magnifice oſtentando, & pollicitando ſe cum tribus Italorum millibus Anglos ex Hibernia deturbaturum, & claſſem Anglicam incenſurum. Quæ poſtea ſcelerate ſuſcepit, ſed ſuo exitio, ut dicemus. 1570. *Stucleius* ex Hibernia fugit.

M. D. LXXI.

PRIMO anni menſe Elizabetha Regia pompa Londinum ingreſſa, Periſtylium pulcherrimum (*Burſam* vocant) quod Thomas Greſhamus Eques auratus civis Londinenſis, regiuſque mercator in mercatorum uſum exſtruxerat, inviſit, & *Excambium Regium*, voce præconis tubis clangentibus quaſi dedicando nominavit. Royall Exchange.

Poſt aliquot etiam dies, illa, quæ in honoribus diſpenſandis admodum parca, (totis enim duodecim annis non plures quam quatuor, præter eos quos ſimul Comites creavit, ad Baronis honorem extulerat) Guil. Cecilium à Secretis trabea Baronica inveſtitum, hujuſmodi formalibus verbis litteris honorariis Baronis Burghlæi titulo rite exornavit: *Tam ob diutina ſervitia tempore Progenitorum noſtrorum Regum Angliæ, quam etiam fidele & gratiſſimum obſequium, quod ſemper ab ipſis regni noſtri primis auſpiciis, non ſolum eximiis & gravibus conſilii negotiis, ſed præterea omnibus etiam aliis generaliter pro regno expeditionibus multipliciter impendit, indieſque impendere non deſiſtit: necnon ob circumſpectionem, ſtrenuitatem, prudentiam, dexteritatem, vitæ integritatem,*

Baro *Burghleius* creatur. Barones creandi forma.

1571. *tatem, providentiam, curam, & fidelitatem, de gratia ſpeciali ac ex certa ſcientia & mero motu, ad ſtatum, gradum, dignitatem, & honorem Baronis de* Burghley *ereximus, præfecimus, & creavimus, eidemque nomen, ſtilum & titulum Baronis de* Burghley *impoſuimus, & dedimus, & præbuimus, &c. habendum & tenendum ſibi, & heredibus ſuis maſculis de corpore ſuo exeuntibus in perpetuum, &c.* Hujus & aliorum quos ad Baronum *ſtatum* provexit libentius memini & meminero, quod ſit inter ampliſſimos honoris gradus. Parlamentarii enim Angliæ Barones ſunt *Regni Proceres, Magnates,* & *Conſiliarii nati,* plurimiſque gaudent immunitatibus, & privilegiis, quæ non eſt hujus loci commemorare, & alibi nonnulla notavi.

Eorum dignitas.

Paullo ante Florentinus ille Ridolfus jam dictus, qui mercaturam quindecim annos Londini exercuerat, occulte litteras Pontificis Rom. ad Reginam Scotorum ſubmiſit, in quibus omnia ſumma ſtudia, opem, operamque ad religionem Catholicam, & ipſam promovendam pollicetur, petitque ut favor & fides Ridolfo adhibeatur in omnibus, necnon ut per illum intelligat, qui jam Italiam cogitat, qua ratione Catholicæ religioni, & communibus malis in Britannia mederi poſſit. Ridolfus etiam ſuis ſeorſim litteris Reginam rogat, ut illa Ducem Norfolciæ, & amicos hæc edoceret; & iiſdem ipſum commendaret. Illa autem reſponſum diſtulit, (licet Gallus, Hiſpanus, & Albanus in eandem ſententiam ſcripſiſſent) donec videret, quo tractatus jam inceptus evaderet.

Pii V. ad Scotam litteræ.

Venerant enim de rebus Scoticis nomine Regis Scotorum Comes Mortonius, Petcarnius Abbas Dunfermilini, & Jacobus Mac-Gillius, qui Elizabethæ jubenti, ut cauſſas Reginam abdicandi clarius explicarent, & juſtas eſſe probarent, Commentarium prolixum exhibuerunt.

erunt. Quo inſolenti quadam libertate, & verborum 1571.
aſperitate, populum Scoticum Regibus eſſe ſuperiorem Scotorum contra Regiam poteſtatem ſcriptum
ex veteri regni Scotici jure, exemplis obſoletis & novis undiquaque conquiſitis, imo & ex Calvini auctoritate, populares ubique Magiſtratus ad libidinem regum moderandam conſtitutos eſſe, iiſque licere malos Reges carceribus coërcere & regno exuere, probare conati. De ſua autem erga Reginam abdicatam lenitate glorioſe prædicabant, quod filium in ſuum locum ſubrogare, tutoreſque dare permiſerint. Ex populi miſericordia, non ex ipſius innocentia fuiſſe, quod ſuperſit. & alia multa quæ tumultuantia ingenia contra Regiam Majeſtatem petulanter comminiſcuntur. Hunc non ſine indignatione legit Elizabetha, atque ut in Regum injuriam ſcriptum, tacite damnavit. Delegatis vero reſpondit: Se nondum videre juſtam cauſſam ita exagitandi Reginam; velle itaque, ut ad diſcordiam in Scotia exſtinguendam rationes quamprimum inirent. Ab Angla damnatum.

Hinc apud ædes Baconi Magni Sigilli Cuſtodis, Epiſcopo Roſſenſi, Epiſcopo Gallovidienſi, & Baroni Levingſtonio Delegatis Reginæ Scotorum proponitur, ad ſecuritatem Regno, Reginæque Angliæ, & nobilibus Scotiæ à Regis partibus præſtandam, ut priuſquam Regina Scotorum liberaretur, Dux Caſtri-Heraldi, Huntleiæ & Argatheliæ Comites, Humius, Heriſius, & alter è Baronibus obſides darentur, & Caſtra Dunbritonium, & Humium in Anglorum manus ad triennium traderentur. Illi reſponderunt: *Non dubitandum quin Regina Scotorum, quæ ſe Reginæ Anglorum patrocinio ſponte commiſerat, etiam in omnibus, quæ commode fieri poſſent, lubentiſſime ſatisfaceret. Tantos vero viros & munimenta tradere nihil aliud eſſe, quam miſeram Reginam omnium fideliſſimorum amicorum, & tutiſſimorum locorum præſidio orbare, & adverſariis in prædam exponere.* Poſtulata Anglorum de Scota liberanda.

1571. Obtulerunt autem duos Comites, quorum alter eſſet è tribus jam dictis, & duos Barones in obſides ad biennium. Munimenta autem ex fœdere Anglis non poſſe tradi, niſi alia Gallis itidem tradantur. *Atqui*, inquit Baconus, *univerſum Scotiæ Regnum, Princeps, Proceres, & munimenta ad ſecuritatem Reginæ, florentiſſimoque Angliæ regno præſtandam minime ſufficiunt; & ideo Reginam Scotorum non dimittendam ob quamcunque ſecuritatem à Scotis proponendam.*

Qui Scotorum oblata rejiciunt.

Hinc illi ſtatim collegerunt, palamque dixerunt, ſe plane jam tandem intelligere, certum deliberatumque eſſe Anglis Reginam in Anglia perpetuo detinere, & ſimul tractatum interrumpere, quum ejuſmodi ſecuritatem, quam Scotia præſtare nullo modo poſſet, tam rigide exigerent. Ceteri tamen Angliæ Conſiliarii proteſtati ſunt, ſe Scotorum Reginam liberari percupere, modo ſufficiens præſtetur ſecuritas. Et hoc quidem nomine poſtea egerunt cum Mortonio & collegis de his rebus, & rege in Angliam tradendo. qui plane reſponderunt, ſe nullam habere conſultandi auctoritatem, vel de Regina in Scotiam recipienda, vel rege tradendo. Reginæ vero Scotorum delegati hanc ut frivolam tergiverſationem rejecerunt, utique *illis ſatis auctoritatis eſſe conſultandi de Regina liberanda, qui auctores fuerunt Reginam abdicandi. Nec eſſe cur à ceteris conjuratis auctoritatem requirerent, quandoquidem* Facinus quos inquinat, æquat. *Quod ad Principem, quum jam vix ſit quinquennis, illum auctoritatem deferre non poſſe. quod ad Proregem, illum rem omnem Elizabethæ arbitrio permiſiſſe.* Obſecrarunt igitur, ut iſti ad conſultandum adigerentur, vel ſine iſtis, res æquis conditionibus tranſigeretur. Verum Elizabetha quum perſpiceret, nihil poſſe confici in ſuam, Regis, Reginæque ſecuritatem, niſi utraque factio conſentiret, æquum putavit,

Altercatio inter Scotos.

ut

ut Ordines Scotiæ jam conventuri certos homines ſeligerent, qui paci componendæ operam darent. Hinc Roſſenſis & Collegæ palam quiritabantur, nonnullos Angliæ Conſiliarios abuſos eſſe Reginæ Angliæ prudentia, & Reginæ Scotorum patientia; Principes externos dolis deluſiſſe, Scotoſque ſpe damnoſa lactaſſe. Et ipſa ſane Scotorum Regina, ſtomachi & querelarum plena, ejuſmodi moras pertæſa, Gallovidiæ Epiſcopum & Levingſtonium revocat, Roſſenſem, quem Regina Angliæ Londino abire juſſerat, manere Londini ex Legati jure jubet, quod ſuſpicione non caruit. Suis in Scotia præſcribit ut arma capeſſerent, nec ulterius damnoſis induciis aut colloquiis confiderent.

1571.

Querelæ in Angliæ conſiliarios.

Dum enim hæc in Anglia agerentur, illi gravibus damnis fuere affecti, multi ſupplicio ſublati, plures cæſi, Dunbritonium * ad Glottæ ſive *Cluidæ* æſtuarium, muniſſimum Scotiæ propugnaculum, captum, & J. Hamiltonius Archiepiſcopus S. Andreæ, Ducis Caſtri-Heraldi frater, ut regicidii conſcius, ne in judicium quidem more patrio vocatus, ad patibulum ſuſpenſus ex indicio ſacrifici, qui hoc quondam ex regicidis inter confitendum ſe audiviſſe affirmarat.

Scotæ partiarii oppreſſi.

* Dunbritton-Frith.

Archiepiſcopus ſuſpenſus.

Quum jam captivæ Reginæ ſpes eſſet nulla, ſed dolor longe maximus, famulique omnes præter decem, & Sacerdotem, qui Sacra faceret, eſſent amoti, omniſque ratio expediendæ ſalutis & libertatis, quæ duce natura, honeſtiſſima, præcluſa videretur, non poterat non recludere, quod diu animo preſſerat. Commentarium igitur prolixum de conſiliis ſuis, quem jam ante ſcripſerat, & quaſdam amatorias litteras ad Ducem Norfolciæ, privato inter ipſos charactere, latenter mittit, aliaſque litteras ad Pontificem & Hiſpanum deferendas per Ridolſum, quem, ut ſui ſtudioſiſſimum, maximeque neceſſarium commendat. Higfordius Duci amanuenſis, qui hunc

Scotæ ad Norfolcium commentarius.

1571. Commentarium & litteras uſitato charactere deſcripſit, juſſus igni tradere, ſub ſtorea in Ducis cubiculo occultavit, & compoſitò, ut videtur. Ridolfus ille ſemel cum Duce præſens, ſæpius per Barkerum hæc diſſeruit: *Se obſervaſſe plures eſſe tam nobiles quam plebeios in Anglia qui rebus novandis ſtudent, & hos triplici eſſe genere, alios qui regnante Maria auctoritate & gratia floruerunt, & nunc nullo ſunt numero, alios qui Pontificiæ religioni addicti, eandem pro arbitrio colere non poſſe indignantur, alios qui in ſpem novam proni ſortem ſuam permoleſte ferunt. His ad quodvis audendum nil deeſſe præter ductorem ex genere illuſtri, pecuniam, & externum auxilium. Ductorem vero genere illuſtriorem & magis idoneum quam Ducem apud omnes hominum ordines gratioſiſſimum, reperiri poſſe neminem. Par etiam eſſe, ut ille injurias acceptas ulciſceretur, qui tam diu in carcere contra jus patrium fuiſſet detentus, & nunc in contumeliam ad Comitia Parlamentaria non vocatus, in quibus habet locum & ſuffragium, ut Princeps inter Proceres, & comes Mareſcallus Regni Angliæ.* Ut hæc efficacius perſuaderet, exhibuit catalogum nobilium qui ſe & fortunas Duci devoverant, ſi hoc ſuſciperet. Quod ad externum auxilium, aſſeveravit, *Pontificem velle (modo Catholica religio promoveretur) totius belli expenſas facere, qui depoſuerat centum millia aureorum ſuperiori anno quum Bulla publicaretur, quorum duodecim millia ipſe Ridolfus inter Anglos profugos diſtribuerat. Promiſit Hiſpanum, Anglorum injuriis irritatum, auxiliares copias ſubmiſſurum, Equitum ſcilicet quatuor millia, Peditum ſex millia, qui tranſmitti poſſent ad Harwicum Eſſexiæ portum (in cujus vicinia Dux habet magnas & multas clientelas) commodiſſime, & ſine ſuſpicione ineunte æſtate, quum Dux* Medinæ Cæli *juſta cum claſſe in Belgium ſit adventurus.* Denique

Ridolfi diſſertatio.

Promiſſa.

con-

concluſit, *ejuſmodi temperamentum poſſe adhiberi, ut omnis ſuſpicio regni affectati à Duce amoveatur, & Reginæ Angliæ ſaluti conſulatur, ſi modo illa religionem Romanam amplecteretur, aut toleraret, & nuptiis Reginæ Scotorum cum Duce aſſenſum præberet.* 1571.

Hæc Dux ut veriſimilia audivit, litteris tamen *fidei* ut vocant, quas Ridolfus diſceſſurus exhibuit, ſubſcribere recuſavit. Nec audire voluit conſilium, quod multis cogitationibus Roſſenſis evigilaverat, & per Barkerum ſuggeſſit, *Ut Dux cum ſelecto nobilium numero Reginam ex improviſo interciperet, & Parlamentaria Comitia interturbaret. Quod facile fieri poſſe monuit ex temporis opportunitate, quum tot nobiles Duci devoti hæc alacri animo jam aggreſſuri eſſent, quot alias uno in loco ſine ſuſpicione non iterum convenirent. Cauſſas vero juſtas ſubeſſe, quod Dux diu contra patrias leges in carcere fuiſſet detentus, nec ad Parlamentum admiſſus, quodque aſperiores leges contra Pontificios fuerint excogitatæ. Nec exempla deeſſe. Caſtrutium enim in Italia, alioſque paſſim magna ex inopinato aggreſſu feliciter effeciſſe, quinque Nobiles in Scotia nuperrime Parlamentum quo Moravius proſcribendus erat, diſturbaſſe, & Reginam in ipſorum poteſtatem redegiſſe, eademque ratione & facilitate (ſi oblata occaſio arripiatur) Elizabetham poſſe intercipi, nuptias cum Regina Scotorum confici, & Pontificiæ religioni in Anglia caveri ſine magno ſtrepitu, ſine externis auxiliis.* *Roſſenſis* conſilium.

Hoc conſilium Dux (qui pro innata bonitate longe à ſcelere abfuit) ut pernicioſum & periculoſum ex animo averſabatur. At iiſdem diebus Henricus Percius operam ſuam Roſſenſi detulit ad Reginam Scotorum è carcere liberandam, modo Grangius, & Carrus Fernihurſtius eam ad Scotiæ limites exciperent, & frater ejus Northumbriæ Comes è Scotia liberaretur. Sed quum ille Aliorum incepta.

1571. ille ſuſpectior eſſet ob intimam cum Burghleio familiaritatem, & rem longius differret, hoc conſilium labavit; ut etiam Powelli Sandfordiani è Nobilium ſtipatorum cohorte, & Oweni è clientela Arundellii, qui hoc idem ſuſcepturi erant, niſi Roſſenſis, ut tanto negotio impares, quum minoris eſſent notæ, inhibuiſſet. Cetera quæ occultiſſime in hoc negotio acta, paulliſper omittamus donec dies detexerit.

Terræmotus. Dum hæc Londini occulte agitantur, prodigioſus terræmotus in Orientali Comitatus Herefordenſis parte ad *Kinnaſton* viculum factus eſt. Duodecimo enim Cal. Martii veſperi, hora ſexta, terra deceſſit, monſque cum ſubjecta caute (ingenti mugitu primum & ſtridore, ut à vicinis longe exaudiretur) tanquam ſi ex diuturno ſomno conſurrexiſſet, ſe extulit, & in ſuperiorem locum, relicto cubili profundo, aſcendit, ſecum una deferens arbores infixas, caulas, & ovium greges. Arborum quædam terra obrutæ jacuere, aliæ monti accedendo adjunctæ ita coäluerunt, ac ſi eo loco primum radices egiſſent. Quo loco deceſſerat, hiatum quadraginta pedes latum, longum octoginta ulnas reliquit. Ager omnis, viginti jugerum plus minus erat: inter eundum Sacellum obvium evertit. Taxum in cœmiterio ſitam ab Occidente in Orientem tranſtulit. Eadem vi publicas vias cum caulis, ſepibus & arboribus inſitis protruſit. Ex culta paſcuam, ex paſcua rurſus cultam effecit. Terram eminentiorem, cui obviam occurrit, provolutam, & vi majori actam, in montem celſiorem tanquam aggere facto, redegit. Ita quum à veſpere die Saturni uſque ad meridiem die Lunæ obambulaſſet; tanquam ex itinere feſſus, & mole ſua laborans, ſubſtitit.

In Gallia paullo ante, magna & regia pompa nuptiæ celebratæ fuere Maſceriæ ad Moſam fl. inter Carolum

lum IX. Regem Galliarum, & Elizabétham Auſtriacam, Maximiliani Imperatoris filiam, quas ut honorifica gratulatione Elizabetha proſequeretur, ex interno animi affectu erga Imperatorem, quem parentis inſtar obſervavit, amore erga Gallum vicinum & fœderatum, atque ſui honoris ergò, Thomam Sackvillum Baronem Buckhurſtium in Galliam miſit. qui pro principis & ſua dignitate magnifice fuit exceptus. In ejus comitatu erat Guido Cavalcantius Patricius Florentinus, vir plurimo rerum uſu, quicum Regina mater Regis Galliæ, quæ & ipſa Florentina, in rem ſuam & filiorum provida, de nuptiis inter Elizabetham filiumque Henricum Ducem Andium aperte egit, articulos aliquot per eum ad Elizabetham de iiſdem protinus miſit; & poſtea Rex Galliæ rem pro fratre ſedulo proſecutus eſt per Maveſeirum, aſſiduum ejus Oratorem, La-Motham-Fenellonum, Archantum & Foixium, qui ſeorſim & junctim toto fere anno Elizabetham ſollicitarunt. 1571.

Buckhurſtii Legatio.

Nuptiæ inter Elizabetham & Andium propoſitæ.

Has nuptias non nihil promovit ſpes concepta religionem Romanam non tam altas radices in Ducis mente egiſſe, tum quia adhuc juvenis, tum quia ſub Carvaletto à Proteſtantium religione non alieno fuerit educatus; eumque ad Proteſtantium profeſſionem paullatim allectari poſſe. Quod ſi fieret, utilitates magnas, & multas ex his nuptiis, bono reformatæ religionis, conſecuturas augurabantur; juvenem utique militari ingenio, conjunctis Germanorum & Anglorum viribus, Pontificiorum debellatorem futurum, pacem æternam inter Angliam & Galliam fundaturum, Scotæ, Hiſpani, Pontificis, & rebellium Hibernicorum conatus infracturum; præterea Coronæ Angliæ opimos Andium, Borboniæ, & Averhiæ Ducatus, & probabiliter majora adjuncturum. Denique nunquam honorificentius connubium, ſi hoc negligatur, oblatum iri.

Spes ex his conceptæ.

Poſt

1571. Poſt varias diſſertationes Galli tres articulos propoſuerunt, de Ducis Coronatione, de conjuncta regni administratione, & de toleranda ejus religione. Reſponſum his tandem, *Reginam ſine aſſenſu Ordinum regni non poſſe concedere, ut poſt nuptias coronaretur, verum ratione matrimonii, ut* matrimoniali (*quam vocavit*) Corona *ornaretur ſine præjudicio ſuæ Majeſtatis, aut heredis, aut ſucceſſoris, ſi regni Ordinibus ita videretur, ſe lubentiſſime aſſenſuram; & nullo modo defuturam, ut marito honor decernatur quam ampliſſimus. De conjuncta adminiſtratione, non iniquum cenſet ut quem Regis & mariti titulo dignata fuerit, eundem in regnis adminiſtrandis in conſortem & adjutorem etiam aſſumeret. De religione autem toleranda, ob graves quaſdam cauſſas nondum poſſe aſſenſum adhibere.* Cauſſæ illæ, ut ex Elizabethæ litteris obſervavi, hujuſmodi fuere. *Quamvis externus religionis Chriſtianæ cultus diverſis ritibus inter ejuſdem regni ſubditos tolerari poſſet, tamen diverſus, imo plane contrarius inter Reginam populi ſui caput, & maritum, non ſolum periculoſus, ſed etiam omnino abſonus videatur.* Regem Galliarum & Reginam matrem rogat, *ut æqua lance perpenderent, hinc ſui ipſius diſcrimen, inde Andini honorem. Ejus religionem tolerando, leges ſancitas violaret, optimis civibus offenſam crearet, peſſimis animum adderet; quæ ſane Andini honori præponderarent.* Galli autem retulerunt, minime conſentaneum eſſe, ut ille ſine religionis cultu viveret, hoc enim irreligioſum plane videretur: nec Elizabetham pro honore velle, ut *Athei* nota Duci inureretur. Elizabetha contra, *Si Dux inſita religionis purioris ſemina plenius rigaret, & plura inſeri pateretur, propediem videret ſibi honori futurum longe maximo.* Eo tandem deventum, ſi modo Dux ſacrorum celebrationi cum Regina adeſſe vellet, neque recuſaret religionis Proteſtantium inſtitu-

Articuli.

Reſponſum.

inſtitutiones audire & ediſcere, ipſa aſſentiret, quod neque Dux neque domeſtici cogerentur uti ritibus Eccleſiæ Anglicanæ, nec moleſtarentur propter uſurpationem aliorum divinorum rituum *Verbo Dei* non aperte repugnantium; modo certo loco & privato fieret, & nulla occaſio Anglis ad leges conſtitutas violandas præberetur. Foixius ad illud, *Verbo Dei*, hæſit. Cui ut Elizabetha ſatisfaceret, juſſit pro *Verbo Dei* reponi *Eccleſiæ Dei*. Quod quum illi minus placeret, & ſubſtitui voluit *Eccleſiæ Catholicæ*, Elizabetha prorſus noluit, & hinc res paullatim deferbuit. 1571.

Crediderunt nonnulli, hoc non ſerio à Gallo & ejus matre inceptum, verum eo conſilio, ut mentio matrimonii cum Principe Proteſtante, ſinceræ ſuæ erga Proteſtantes voluntatis pignus eſſet, & occultum quem ſuſpicabantur, tractatum matrimonii impediret inter Elizabetham & Regem Navarræ, quem Gallus ſorori ſuæ maritum expetebat. Nec in Anglia creditum erat, ſerio ab Elizabetha ſuſceptum; verum ut Proteſtantes Galliæ haberent Regem, ejuſque matrem & fratres æquiores, Scotorum Reginæ ſpes infringeretur, Hiſpani & Hibernicorum per Cardinalem Lotharingum in Angliam machinationes contunderentur, & fulmina Pontificis, Gallo curante, difflarentur. Scripſit enim eo tempore ad Walſinghamum in Gallia Legatum Leiceſtrius (quo non alius in intimos Elizabethæ ſenſus erat perſpicacior) *ſtudium nubendi Reginæ ineſſe, ſed illud quidem ſatis remiſſum; illamque animum ita induxiſſe, magis in uſum eſſe ut nuberet, quam quod velit ultro nubere. Præterea ſi illud de toleranda religione Andinus in tractatu omitteret, Elizabetham tamen ejuſmodi cautione eum aſtricturam, ut nec deinceps poſtularet.*

Quo conſilio hæ nuptiæ propoſitæ.

Non majorem curam & operam ad has nuptias conficiendas adhibuerunt Galli, quam Angli nonnulli ad alias

Nuptiæ Scotæ accelerantur.

1571. alias accelerandas inter Scotorum Reginam & Norfolcium, quem pravis conſiliis eo retraxerant, ut, contra quam promiſerat, de nuptiis cum illa denuo cogitare cœperit, quod primum his initiis deprehenſum eſt.

Quo caſu hoc deprehenſum.

Ridolfus Florentinus, quem in exteras regiones ad Reginæ Scotorum negotia obeunda miſſum diximus, impertierat Carolo Bailiſo Belgæ, famulo Reginæ Scotorum, quæcunque cum Duce Albano egerat; eidemque litteras furtivis notis ad eam, Legatum Hiſpanicum, Norfolcium, Roſſenſem, & Baronem Lumleium, uno faſciculo compactas tradiderat; quas Bailiſus, etſi Roſſenſis juſſerat ut apud Caleti Præfectum tranſmittendas relinqueret, ipſe ſecum attulit. Verum ſimul ac in portu Dubri, ſive *Dover*, appulerit, apprehenſus, & incarceratus erat; litterarum vero faſciculus ad Baronem Cobhamum, v. portuum Præfectum, miſſus. Quod primus omnium Roſſenſis reſcivit, adeoque accurate & callide cum Cobhamo, à Ducis conſilio non alieno, egit, ut faſciculus ille ipſi traderetur, & alter cum aliis obſoletis litteris complicatus, regni Conſiliariis: & hoc etiam Bailiſo ſignificaretur. Ille tamen eculeo admotus, quædam confeſſus eſt, & inter alia faſciculum litterarum ad Roſſenſis manus perveniſſe. Nec hoc Roſſenſem latuit, qui mox caute Cuthbertum amanuenſem amandavit, furtivas notas, & quæcunque officere poſſent, apud amicos ſepoſuit; adeo ut quum Suſſexius, Burghleius, Mildmaius, & Sadleirus ædes diligentiſſime rimarentur, nihil invenerint, nihil interrogationibus ab ipſo exprimere potuerint, qui pertinaciter contendebat, rationes à Legato non alteri quam ſuo Principi reddendas eſſe.

Roſſenſis in cuſtodiam datus.

Perendie tamen Roſſenſis Epiſcopo Elienſi in cuſtodiam traditur, & aliquanto poſt in inſulam Eliam traductus.

Et alii.

Thomas etiam Stanleius, Thomas Gerardus viri Ordinis Equeſtris, & Rolſtonus (de quibus dixi) in arcem Londinenſem

dinenſem conjecti. Et Henricus Howardus, qui ad Ebo- 1571.
racenſem Archiepiſcopatum aſpiraverat, ex ſuſpicione, Archiepiſcopo Cantuarienſi in cuſtodiam datus.

Miſerat iiſdem diebus Regina Scotorum certam pecuniæ ſummam ad legatum Gallicum tranſmittendam ad ſuos in Scotia: ille Barkero & Higfordo tradidit, qui, re Duci communicata, tradiderunt Browno civi Salopienſi è Ducis clientela, perferendam per Baniſterum & Lowderum in Scotiam ad Baronem Heriſium. Brownus, homo ſuſpicax, quum ex pondere deprehendiſſet, nummos aureos pro argenteis ſibi traditos, eam Conſiliariis cum litteris in manus dedit. In hoc, prudentiores obſervarunt, Ducem primum in Majeſtatem peccaſſe, quod Heriſio & Scotis denunciatis hoſtibus, qui Angliæ limites depopulati erant, opem tulerit. Hinc in carcerem ducitur Higfordus, qui ſtatim rem omnem de pecunia ultro confeſſus eſt, ſimulque indicavit quibus in locis litteras, & occultos characteres, necnon Commentarium, quem dixi, Reginæ Scotorum, ſub ſtorea & tegulis abſconderat. Illa in iſto Commentario hæc fuſe diſſeruit: *Gallos colloquium cum Scotis inſtitutum approbare, nuptias autem Andini cum Elizabetha non alio conſilio proponere, quam ut auxilia ad ipſam reſtituendam promiſſa ſpecioſius negarent. Eoſdem nuptiis cum Joanne Auſtriaco tacite adverſari, illis cum Norfolcio impenſius favere, in Hiſpanorum odium. Albanum ita damnare conſilium remittendi Reginam Scotorum in Scotiam, ut conjunctum exiſtimet cum ipſius Reginæ, & Catholicæ religionis in Britannia exitio: eo quod Reginæ in Scotiam reverſæ aut obſidionis periculum, aut Martis alea neceſſario cum rebellibus ſit ſubeunda, qui eam in ſuam poteſtatem Anglorum auxiliis facile redigant, priuſquam externæ copiæ advenerint. Quum itaque in Scotia tuta eſſe non poſſit, & nihil ſpei è Gallia inteſti-*

Pecunia in Scotiam miſſa.

Commentarii Scotæ breviarium.

1571. *inteſtinis bellis implicata affulgeat; conſultiſſimum videri, ut ipſa ad Hiſpani opem confugeret, qui nuptias cum Joanne Auſtriaco obtulerat. quas recuſatura tamen erat, fide data, quod per Norfolcium Pontificia religio in Britannia reſtitueretur. Necnon ut filius quamprimum è Scotia ſubduceretur, & in Hiſpaniam mitteretur. Ita enim ille incolumis conſervaretur, in religione Romana à teneris imbueretur, & ſimul Scotis, qui ejus nomen rebellioni prætendunt, omnis prætextus adimeretur. Ad hæc obeunda & auxilia externa procuranda Ridolfum protinus amandandum; qui ſubmonendus erat, ut ante omnia Gallos hæc celaret.*

Quum Conſiliarii hunc Commentarium, litteras quas dixi, & alias à Pontifice Romano miſſas accepiſſent, & Barkerus interceptus hæc ſingula confeſſus eſſet, Radulphus Sadleirus juſſus eſt ad Ducis ædes Londini (quæ olim Carthuſianorum fuere) armata manu excubare. Perendie Dux ipſe examinatus (ignarus quid ſui confeſſi erant, & ratus Commentarium illum cum litteris conflagraſſe) omnia inficiando rejecit, quæ illi confeſſi erant. Hinc uno & altero die interjecto, ad Arcem Londinenſem (unde ante annum liberatus erat) à Radulpho Sadleiro, Thoma Smitho, Henrico Nevillo, & D. Wilſono VII. die Septembris magno cum populi mœrore reducitur. Baniſterus deinde, quo juriſperito Dux uſus erat: Comites etiam Arundeliæ, & Southamptoniæ, Baro Lumleius, Baro Cobhamus, & Thomas frater ejus, Henricus Percius, Lowderus, Powellus, Godierus, & alii in cuſtodiam traduntur, qui ſinguli ſpe veniæ indicarunt quæcunque noverunt.

Norfolcius in carcerem reducitur.

Et alii.

Ubi primum Conſiliarii horum confeſſiones, Reginæ Scotorum, & Roſſenſis litteras cum Commentario coràm Duce in medium protulerunt; ille vehementer quidem erat perculſus, ſed Commentarium & litteras intuens, quas

quas male credulus flammis abſumptas credidit, obſtupuit, & in hæc verba prorupit: *A meis proditus & perditus ſum, dum neſcirem diffidere, quod nervus eſt ſapientiæ.* Conſiliarios autem ſubmiſſe rogavit, ut deprecatores apud Reginam intercederent, pollicitus, ſe nihil celaturum quod norit, & ſancte proteſtatus, ſe nihil approbaſſe, quod Reginæ eſſet fraudi aut regni detrimento, imo conſilia intercipiendi Reginam, occupandi arcem Londinenſem & liberandi Reginam Scotorum è cuſtodia ex animo damnaſſe: nec cogitaſſe quidem de externis copiis in Britanniam accerſendis, niſi ad cohibendos Scotos in Reginam rebellantes. Eodem die, de quinquaginta plus minus articulis examinatus, nihil diſſimulavit. Series deinde totius rei in *Camera Stellata* frequenti nobilium conventu, Prætore & Senatoribus urbis Londini præſentibus, enarratur, & poſtea univerſis civibus in Prætorio Londinenſi, à Guilielmo Fleetwoodo qui urbi à memoria.

1571.

Ille rem agnoſcit.

Quum autem omnibus omnium confeſſionibus, & ipſius etiam Ducis, Epiſcopus Roſſenſis, tanquam rei machinator, argueretur, quid de illo ageretur, qui legatus erat, ſerio deliberatur. Ille enim dum (quod id genus hominum aſſolet) ſibi licere res Principis ſui quovis modo promovere, & ex ſacro & inviolabili Legatorum jure ſe alieno foro non ſubjiciendum exiſtimaret, multa jampridem turbulente fecerat rebellionem accendendo, & cum Comite Southamptonio aliiſque nocturna conſilia agitando; & nunc demum cum profugis Anglis in Belgio, Duce Albano, Hiſpano, & Pontifice Romano de Anglia invadenda. Proponitur itaque Davidi Lewiſo, Valentino Dalo, Guil. Drurio, Guil. Aubreio & Henrico Jones, juris Cæſarei conſultiſſimis; Primum, *An Legatus, qui rebellionem contra Principem, ad quem legatus, concitat, Legati privilegiis gaudeat, & non ut hoſtis, pœnæ*

De Legato conſultatio.

De Legato quæſtiones & reſponſa.

1571. *pœnæ ſubjaceat?* Reſponderunt, Ejuſmodi Legatum jure gentium, & civili Romanorum, omnibus Legati privilegiis excidiſſe, & pœnæ ſubjiciendum. Secundo, *An Miniſter, aut Procurator Principis, qui publica Auctoritate abdicatus, & in cujus locum alter eſt inauguratus, Legati privilegiis gaudeat?* Reſponderunt, Si ejuſmodi Princeps legitime fuerit abdicatus, ejus Procuratorem Legati privilegia non poſſe vendicare, quandoquidem nulli, niſi abſoluti Principes & qui Majeſtatis jura habent, Legatos conſtituant. Tertio, *An Princeps, qui in alterius regnum venerit, & ſub cuſtodia habeatur, ſuum Procuratorem habeat, & an ille Legatus habeatur?* Reſponderunt, Si ejuſmodi Princeps Principatu non exciderit, Procuratorem habeat: Verum an Procurator ille Legatus reputetur, hoc ex auctoritate Delegationis dependere. Quarto, *An ſi Princeps ejuſmodi Procuratori, & Principi ſub cuſtodia denunciet, Procuratorem iſtum non amplius jam inde pro Legato habendum fore, an Procurator iſte Legati privilegia ex jure vendicet?* Reſponderunt, Principem poſſe prohibere Legatum ne Regnum intret, & jubere ut regno exeat, ſi intra terminos Legato præſcriptos ſe non contineat; interim tamen ille Legati privilegiis pro auctoritate delegata fruatur.

Ex his Juris prudentum reſponſis, Roſſenſi, ex Elienſi inſula revocato, & acriter reprehenſo, denunciatur à Conſiliariis, illum non amplius pro Legato agnoſcendum, ſed ut pernicioſe meritum male mulctandum. Ille reſpondit, *Se Legatum eſſe Reginæ abſolutæ, & injuſte abdicatæ: Principis ſuæ libertati, & utriuſque regni ſaluti ſtudioſe pro officii ratione invigilaſſe: in Angliam ex fide publica (quam exhibuerat) cum ampliſſima Legati auctoritate adveniſſe, & ſacra Legatorum jura nullo modo eſſe violanda.* Burghleius graviſſime docet, nec jura Legationis, nec literas fidei publicæ poſſe patrocinari

Legati reſponſum.

trocinari Legatis, qui in publicam peccant Majeſtatem, 1571.
ſed eos pœnalibus actionibus teneri, aliter ſceleſtis Legatis liceret in Principum vitam impune graſſari. Ille contra pertinax contendit, jura Legatorum nunquam *Via juris, ſed Via facti* (ut ejus verbis utar) violata fuiſſe, & falſe monet, ut non aſperius ſecum agatur quam vel cum Legatis Anglicis, Throcmortono in Gallia, Randolpho & Tamwortho in Scotia, qui rebelliones excitarant, & aperte foverant; nec aliud gravius perpeſſi erant, quam juſſi ut intra ſtatos dies diſcederent. Quum teſtimoniis Anglorum eum urgere cœpiſſent, ne facerent, blande rogavit, quandoquidem conſuetudine receptiſſima quæ in Legem invaluit, ut ille dixit, *teſtimonium Angli in Scotum, aut Scoti in Anglum non admittendum.* Poſt aliquot altercationes, an hoc locum habeat, niſi inter utriuſque Regni limitaneos, idque in cauſſis limitaneis, & an Legati Anglici rebelliones excitaverint; Roſſenſis in arcem Londinenſem deducitur, ubi arctiſſime cuſtoditus, brevi ad omnia interrogata reſpondit, ea cautione, ut reſponſa nemini eſſent præjudicio. Excuſavit Reginam Scotorum, quod illa captiva, & ætate optima, non poterat non omnes ſe expediendi rationes quærere, quum Elizabetha omni aditu excluderet, omnem libertatis ſpem præcluderet, & aperte adverſarios ſublevaret. Ducem excuſavit, quod nihil egiſſet de nuptiis cum Regina Scotorum, niſi cum conſenſu plurium è regio conſilio, nec potuiſſe eam derelinquere, quamvis chirographo hoc promiſerit, quandoquidem mutua repromiſſio futurarum nuptiarum prius interceſſerit. Denique ſe excuſavit, quod quum legatus & miniſter eſſet, non potuerit ſine piaculo ab officio decedere, & Principi ſuæ in rebus afflictis deeſſe. Conſilium autem intercipiendi Elizabetham propoſuiſſe non alia de cauſſa, quam tentandi, an Ducis animus ad facinus armatus eſſet.

Anglorum teſtimonia declinat.

Ad articulos reſpondet.

1571. eſſet. Ceterorum vero crimina ſolerter extenuavit, ſed nullo modo induci poterat, ut nobilium nomina, qui Duci operam in Regina intercipienda devoverant, enunciaret. Confeſſus autem erat, ſe Reginæ Scotorum juſſu conſuluiſſe Ducem, Arundelium, Lumleium, & Throcmortonum per famulos intermedios, & Vicecomitem *Montis-acuti* per Lumleium, de Caſtris in Scotia, obſidibus, & Scotorum Rege in Anglorum manus tradendis, de titulo renunciando, & rebellibus Anglis reddendis. Hactenus de his rebus hoc anno, & ſingula ex Ducis confeſſionibus, & ipſius Roſſenſis Commentario autographo ad Scotorum Reginam miſſo.

Lenoxius Prorex occiditur.

Matthæus Comes Lenoxiæ Scotiæ Prorex, Regis avus, hac ipſa tempeſtate Sterlinii Ordinum conventum nomine Regis indixerat, ubi (dum ſecurus agebat) à Proceribus adverſæ factionis, qui Reginæ nomine Comitia Edenburgi habuerunt, ex improviſo oppreſſus. Et poſtquam ſe Davidi Spenſio Wormeſtonio dedidiſſet (qui tum eum ſollicite protegere ſatagebat) una cum eo à *Bello* & *Cauldero* interemptus, quum XIV. plus minus menſes pro Rege nepote regnum laborioſe adminiſtraſſet: dum hinc Gallus Reginæ partes, illinc Elizabetha Regis foveret, non tam ut ſui vincerent, quam ne vincerentur, Elizabetha ſpe quadam ut Rex tenellus ſibi in manus traderetur, Gallus ut Dunbritonium & Edenburgus ipſi dederentur, qui Mercatores Scotos interdictis in Gallia commerciis graviter afflixit, & plures ut commerciis fruerentur, in Reginæ Scotorum partes ſubinde pertraxit. In Lenoxii locum communibus Regiorum ſuffragiis, Prorex electus erat Joannes Areskinus Comes Marriæ, qui quum non minus turbidis ſuorum conſiliis, quam adverſariorum inſultibus conflictaretur, vir animo tranquilliſſimo & patriæ amantiſſimus, præ mœrore, poſtquam tredecim menſes præfuiſſet, fato conceſſit.

Comes Marriæ Scotiæ Prorex.

Horum

Horum temporum iniquitas, & Ordinum Angliæ, qui 1571.
convenerant Weſtmonaſterii, erga Principem & Patriam charitas Legem extorſit ad ſeditioſorum machinationes prævertendas, qua cautum erat ex veterum Legum auctoritate : *Si quis Reginæ perniciem aut plagam moliatur, bellum moveat, aut alios ad bellum contra illam excitet: ſi quis affirmet, illam non ex jure regno potiri, ſed regnum alteri juſtius deberi; aut pronunciet illam eſſe hæreticam, ſchiſmaticam, aut infidelem; jus regni illa ſuperſtite uſurpet, aut in alio quopiam jus ad Coronam ineſſe aſſerat; aut leges & Statuta non poſſe definire & aſtringere jus Coronæ, & ejuſdem ſucceſſionem, læſæ Majeſtatis reus eſto. Si quis, ſuperſtite Regina, libro ſcripto vel impreſſo expreſſe affirmet, quempiam eſſe, aut eſſe debere heredem aut ſucceſſorem Reginæ* præter naturalem ex ipſius corpore ſobolem, *aut in eam ſententiam libros vel ſchedulas publicet, aut typis imprimat, aut diſtrahat: ille ejuſque fautores prima vice annum integrum carcere, & altera bonorum parte luant: ſi iterum idem peccent, pœna* Præmunire, i. omnium bonorum amiſſione, & perpetuo carcere, *plectuntor.*

Leges in turbulentos.

Hoc grave nonnullis viſum, qui certo deſignato herede cenſuerunt regni tranquillitatem conſtabiliendam. Incredibile autem eſt quos jocos improbi verborum aucupes ſibi fecerunt ex clauſula illa, præter *naturalem ex ipſius corpore ſobolem*, quum Juriſperiti liberos extra nuptias quæſitos, quos ſola natura, non conjugii honeſtas genuit, *Naturales* dicant, legitimos vero ex formula juris Anglici, vocent *liberos ex corpore legitime procreatos.* Adeo ut tunc juvenis audiverim dictitantes, verbum illud a Leiceſtrio in legem ingeſtum eo conſilio, ut aliquem ipſius ex pellice ſpurium pro Reginæ ſobole naturali Anglis tandem aliquando obtruderet.

1571. Sancitum etiam, ut qui per Bullas, aut alia Pontificis Romani reſcripta aliquem Romanæ Eccleſiæ reconciliaverint, & qui reconciliati fuerint, læſæ Majeſtatis pœnam ſubirent. Qui reconciliantes ſuſtentaverint, *Agnos Dei*, *Grana*, *Crucifixos*, aut alia à Romano Pontifice conſecrata in Angliam importaverint, pœnæ *Præmunire* ſubjacerent. Qui reconciliantes non detexerint, proditionis celatæ (𝔐iſpriſion of 𝔗reaſon vocant) crimine tenerentur. Præterea convictio & proſcriptio rebellium in Septentrionali plaga confirmatur, & eorum bona & poſſeſſiones intra Epiſcopatum Dunelmenſem, contra Jacobum Pilkintonum Epiſcopum, qui *jure regalia* inter flumina *Teiſam* & *Tinam* vendicavit, Reginæ & ſucceſſoribus adjudicantur, quandoquidem illa, & Epiſcopum, & Epiſcopatum magnis impenſis à rebellibus liberaſſet, ita tamen, ut hoc juri Eccleſiæ Dunelmenſis in poſterum non ſit præjudicio. Contra eorum etiam inſolentiam, qui Pontifici Romano devoti, ſpreta legum auctoritate, & in Principem obſequio, ſe in exteras regiones ſine Reginæ venia, ad res novandas magno numero indies ſubduxerunt, cautum eſt pœna amiſſionis bonorum, ut intra ſtatum tempus redirent, & ſe ſubmitterent, fraudulentæque tranſcriptiones, quas fecerant, reſcinderentur. Hæc contra Pontificios.

In Pontificios.

In Rebelles.

In Fugitivos.

Ex altera parte ſalutaribus etiam legibus coërcetur tum Eccleſiaſticorum quorundam avaritia, qui, quaſi ſibi nati, inſigni erga ſucceſſores malitia Eccleſiæ bona dilapidarunt, & fundos in plurimos annos elocarunt, tum aliorum petulantia, qui Articulis Synodi Londinenſis ad ſchiſmata tollenda, anno M.D.LXII. ſancitis, ſtudio novandi ſe oppoſuerunt. Propoſitum etiam erat, ut, ſi Scotorum Regina denuo contra leges Angliæ peccaret, in ipſam ageretur ex lege tanquam in uxorem *Paris regni Angliæ*, verum Regina ſua auctoritate interceſſit, quo minus hoc ſanciretur.

In Eccleſiaſticos avaros.

In Puritanos.

In Scotam.

Simul

Simul ac, Junio ineunte, regni Ordines dimitterentur, 1571. de Joanne Storio Legum Doctore, Albani exploratore (cujus ſupra memini anno M.D.LXIX.) conſultatur, An Ille natione Anglus, qui in Brabantia cum Principe extero conſilia de invadenda patria contulerat, & rationes invadendi monſtraverat, Majeſtatis læſæ teneretur? Affirmarunt Juris-conſultiſſimi. Unde in judicium vocatus, Majeſtatis poſtulandus, quod Preſtallum, hominem Magicis præſtigiis deditiſſimum, in Principis vitam conſuluiſſet, in ejus, Regiſque Scotorum perniciem conjuraſſet, eandem diris in gratiarum ad menſam actione quotidie devoviſſet, & Albani Secretario rationes Angliam invadendi, Hiberniam in rebellionem concitandi, & Scotos in Angliam ſimul immittendi monſtraſſet. Ille judicio, & Angliæ legibus ſe ſubmittere recuſavit, judiceſque nullam in ſe poteſtatem habere affirmavit, eo quod non Reginæ Angliæ, ſed Regi Hiſpaniæ fuerit ſubditus juratus. Verum ille damnatus ex formula *Nihil dicit* (quandoquidem nemo patriam, in qua natus ſit, exuere, nec ſolum natale, aut Principem pro arbitrio ejurare poſſit) & proditorum ſupplicio affectus.

J. Storius damnatus.

Controverſiæ jam aliquot annos inter Luſitanos & Anglos mercatores interceſſerant, dum hi lucroſam pro puro auro mercaturam in illa ora Africæ, quam *Guineam* vocant, cum Nigritis ab anno M.D.LII. exercerent, & illi, qui primi ea littora aperuerant, vi & armis, quantum poterant, prohiberent; adeo ut nonnunquam navali bello depugnarent, & naves utrinque detinerent. Sebaſtianus autem Rex Luſitaniæ, qui jam ex ephebis exceſſerat, ut paci conſuleretur, Franciſcum Gerardum in Angliam miſit, qui cum Regina fœdus in hæc fere verba iniit: *Ut perfecta eſſet amicitia & liberum utrinque commercium. Neuter quicquam in alterius præjudicium attentaret, nec hoſtibus, rebellibus, aut proditoribus*

Lites inter Anglos & Luſitanos compoſitæ. Guinea.

1571. *alterius auxilium præſtaret. Merces, pecuniæ, naves ſub arreſto detentæ reſtituerentur. Et ad gratificandum Regi Luſitaniæ, Elizabetha Anglos prohiberet, ne quis navigationem inſtitueret* in maria & terras Conqueſtus Portugalliæ. *Quod ſi aliter fecerint, iſtorum periculum eſto, ſi bonis aut vita à Luſitanis priventur. Excipiebantur Regna Portugalliæ & Algarbiæ, item Inſulæ* Azores, Madera, *& littus Barbariæ, in quibus libera permiſſa negotiatio.*

Marchionis Northamptoniæ obitus.

Supremum vitæ diem hoc anno placide egit Guilielmus Parrus, Marchio Northamptoniæ, amœnioribus ſtudiis, Muſicis, amatoriis & ceteris Aulæ jucunditatibus verſatiſſimus, qui ab Henrico VIII. primum ad dignitatem Baronis *Parr de Kendalia,* deinde ad nuptias Annæ Bourchieræ, Comitis Eſſexiæ unicæ heredis, & ſimul ad Comitis Eſſexiæ titulum, quum Rex ejus ſororem duxiſſet; atque ab Edwardo Sexto ad Marchionis Northamptoniæ *Titulum* & *honorem* provectus. Sub Maria, quod pro Jana Greia Regina ſubornata arma ſumpſerit, Majeſtatis damnatus, ab eadem tamen mox condonatus, & ad patrimonium, ut poſtea ab Elizabetha ad honores, reſtitutus. Liberos genuit nullos, ſed Henricum Herbertum Penbrochiæ Comitem, ex altera ſorore nepotem, reliquit heredem.

Et Joannis Juelli Epiſcopi.

Animam etiam cœlo reddidit Joannes Juellus vix quinquagenarius, vir ſingulari ingenio, exquiſita in Theologicis eruditione, & ſumma pietate. Ille honeſto loco in agro Devonienſi natus, Academiæ Oxonienſis in Collegio *Corporis Chriſti* alumnus laudatiſſimus, ſub Maria in Germania exſulavit, ab Elizabetha ad Epiſcopum Sariſburienſem promotus, *Apologiam Eccleſiæ Anglicanæ* anno M.D.LXII. edidit, Proteſtantiumque doctrinam contra Thomam Hardingum, qui ab eadem defecerat, uno & altero volumine doctiſſime noſtra lingua meruit, quæ Latine converſa extant.

Hibernis

Hibernia hoc tempore ſatis pacata. Jacobum enim *Fitz-Moris*, qui *Kil-Malocum* diripuerat, Joannes Perottus, Momoniæ Præſes, ita exagitavit, ut in luſtris juxta *Ardagh* ſe occultaverit; & tandem, ut ſuo loco dicemus, eo adegit, ut ſupplex veniam expoſceret. Sidneius Prorex in Angliam rediit, & Guil. *Fitz-Williams*, qui ejus ſororem duxerat, ei ſuffectus. 1571. Res Hibernicæ. Joannes Perottus. Guil. *Fitz-Williams* Hiberniæ Prorex.

M. D. LXXII.

NOVI anni principium novum & triſte ſpectaculum Londinenſibus in Prætorio Weſtmonaſterienſi exhibuit. Pegma enim ligneum per medium Prætorii à porta ad partem ſuperiorem erectum, & ibi Tribunal ſedibus utrinque circumpoſitis, cujuſmodi totis octodecim annis viderant nullum. Ad hoc, die Januarii XVI. Thomas Howardus Dux Norfolciæ inter Owenum Hoptonum Arcis Londini Præfectum, & Petrum *Carew* Equites Auratos, funeſta ſecuri, acie averſa, prægeſtata, ducitur. In Tribunali ſedit Georgius Talbottus Comes Salopiæ, ſummus Angliæ Seneſchallus ad illum diem conſtitutus; utrinque proceres qui cognitores dati, quos *Pares* dicimus, Reginaldus Greius Comes Cantii, Thomas Ratcliffus Comes Suſſexiæ, Henricus Haſtingus Comes Huntingdoniæ, Franciſcus Ruſſellus Comes Bedfordiæ, Henricus Herbertus Comes Penbrochiæ, Edwardus Seimorus ſive à *Sancto Mauro* Comes Hertfordiæ, Ambroſius Dudleius Comes Warwici, Robertus Dudleius Comes Leiceſtriæ, Walterus *D'evereux* Vicecomes Herefordiæ, Edwardus Baro Clintonus Admirallus, Guil. Baro Howardus Effinghamius Camerarius, Guil. Cecilius Baro Burghleius Secretarius, Arthurus Baro Greius de *Wilton*, Jacobus Blountus Baro *Montjoius*, Guil. Baro *Sandes*, Thomas Baro Wentworthus, Guil. Baro Bourroughus, Ludovicus Baro Mordantus, Joannes Powlettus

Norfolcius in judicium vocatus.

Pares in hoc judicio.

1572. lectus Baro à *Sancto Joanne de Baſing*; Robertus Ba- Richus, Rogerus Baro Northus, Edm. *Bruge* Baro Chandos, Olivarus Baro à *Sancto Joanne de Bletneſho*, Thomas Sackvillus Baro Buckhurſtius, & Guil. Weſtus Baro *De-la-Warus*.

Formula Judicii.

Indicto ſilentio, legitur Diploma quo Seneſchallo auctoritas delata, deinde bacillum album à *Garterio* Armorum Rege illi in manus traditur, quod ipſe paullo poſt primario atrienſi porrexit, ille juxta adſtans toto judicii tempore erectum tenuit: Deinde Comites & Barones nominatim cientur, & ad ſuum quiſque nomen reſpondet. Silentio iterum indicto, Præfectus arcis jubetur *Præceptum* ſuum redhibere, & Ducem pro Tribunali ſiſtere. Mox ſiſtitur, latera clauſerunt hinc Præfectus Arcis, illinc Petrus *Carew*, proximus adſtitit ſecuriger, acie à Duce averſa: Indicto iterum ſilentio, Actuarius ad judicia Coronæ, Ducem ita affatus eſt, *Thoma Dux Norfolciæ, nuper de* Kenninghale *in Comitatu Norfolciæ, manum attolle.* Quum ille manum ſuſtuliſſet, Actuarius crimina, de quibus in judicium erat vocatus, clara voce legit: Scilicet, Quod anno Reginæ Elizabethæ undecimo & poſtea, Dux perfide conſilia agitaverit eam de ſolio deturbandi, & è medio tollendi; belloque concitato, & externis copiis inductis, Regnum invadendi. Quod quum certo cognoverit Mariam, nuper Scotorum Reginam, diadema Angliæ cum titulo & inſignibus arrogaſſe, cum illa tamen (Regina inconſulta) de nuptiis contrahendis egerit, magnamque vim pecuniæ mutuo ipſi dederit, contra ac ſub ſuo chirographo promiſerat. Quod quum illi compertum fuerit, Comites Northumbriæ, & Weſtmorlandiæ, Markenfeildum, & alios rebellionem contra Reginam excitaſſe, & in Scotiam fugatos, illos pecunia ſublevarit. Quod anno Regni Reginæ decimo tertio auxiliares copias à

Accuſationis capita.

Pio

V. Pontifice Romano, profeſſo Reginæ hoſte, Hiſpano, & Duce Albano ad Scotam liberandam & Pontificiam religionem in Anglia reſtaurandam per litteras petierit. Poſtremo, quod Heriſio Scoto aliiſque in Scotia Reginæ hoſtibus auxilium tulerit. His perlectis, Actuarius Ducem ſciſcitatur, an horum criminum ſit reus? 1572.

Ille obſecravit, ut, ſi per legem liceret, patronus ſibi ad cauſſam defendendam conſtitueretur. Catelinus Primarius Juſtitiarius reſpondit, hoc per legem minime licere. *Sententiæ Judicum* (inquit Dux) *ut me ſubmittam par eſt, verum plurimæ ſunt in hac cauſſa ambages, nec ante quatuordecim horas me judicio ſiſtendum intellexi; à libris fui imparatus, mihi ſine armis pro vita jam dimicandum video. Audivi tamen, Humfredo Staffordo (regnante Henrico Septimo) in cauſſa læſæ Majeſtatis patronum aſſignatum fuiſſe.* Dierus *in Communibus Placitis* ſummus Juſtitiarius, reſpondit, Patronum aſſignatum fuiſſe Staffordo, de jure aſyli, unde ille vi extractus; de crimine vero læſæ Majeſtatis, ſe ſine patrono cauſſam egiſſe ſuam. *Mihi igitur*, inquit Dux, *pro vita, facultatibus, liberis, &, quod inſtar omnium, pro honeſtate (faceſſat autem Honor) hodie dicendum eſt. Si innocens peream, Deus inultum non dimittet. Hoc tamen unum percunctari liceat: An enumeratio illa criminum pro vera habenda ſit qualibet in parte, & cui parti mihi ſit reſpondendum?* Catelinus inquit, Quum cauſſæ veræ ſint, etiam enumeratio illa pro vera habenda eſt. *Edoceri cupio* (inquit Dux) *ſi ſingula illa ſint crimina læſæ Majeſtatis. Fando enim accepi, in cauſſa Baronis Scropi regnante Henrico Quarto.* Plura locuturum Actuarius interrupit, clamitans, *Thoma Dux Norfolciæ, reuſne es horum criminum?* Negavit ille. Rogavit iterum Actuarius, *Quomodo vis judicari?* Reſpondit, *Deo & his* Paribus *cauſſam commendo meam.*

Patronum dari rogat.

Horum

1572. *Horum criminum atrocitas me percellit, Regiæ autem Majeſtatis benignitas reficit; à qua plura exſpectare non poteram: A te vero, Domine Seneſchalle, contendo, ut ex jure mecum agatur, & memoria, quæ ſane fluxa, tam confuſa rerum varietate non obruatur. Quod vos* Pares *& Judices habeam, beatum me agnoſco, quorum plurium integritati vitam ſane libens lubenſque committerem. Ego innocentia fretus fuga mihi non conſului. Non poſſum tamen non ingenue fateri, me officium erga Reginam deſeruiſſe; at in rebus quibus Majeſtas minime lædatur. Obteſtor, ne leviora illa cum læſæ Majeſtatis criminibus intermiſceantur.*

Jam Barhamus Regius *ad Legem Serviens*, Crimina, inquit, læſæ Majeſtatis quorum poſtularis, hæc ſunt. Reginam regno & vita ſpoliare machinatus es, cum Scota nuptias cogitaſti, externas copias in regnum evocaſti, rebelles ſuſtentaſti, & Scotis Reginæ hoſtibus opem

Primus accuſationis articulus.

tuliſti. Dux interponit, *Barhame, noli, quæſo, objiciendo nuptias illas, & alia quæ inter Majeſtatis crimina non ſunt, rem verbis exaſperare.* Barhamus ad *Pares* converſus urget. Qui eam, inquit, uxorem vult ducere quæ regnum vendicat, idem regnum affectat. Hoc autem Dux incepit, quum inter cognitores eſſet Eboraci ad Scotæ cauſſam audiendam: quo tempore jurejurando aſtrictus erat, accuſationes & defenſiones utrinque ex æquo perpendere. Dux ait, *Cauſſa illa varias habet partes quæ ſunt extra crimina læſæ Majeſtatis.* Seneſchallus Angliæ juſſit Ducem ne digreſſiunculis à re propoſita aberraret. Qui, Barhamo clamoſe inſiſtente, agnovit Scotam regnum Angliæ ſibi vendicaſſe, ſed jamdiu à vendicando abſtinuiſſe. Barhamus contra, illam non deſiiſſe oſtendit, quoniam hactenus juri, quod prætendit, non renunciaverit; graviterque Ducem accuſat, quod Scotæ Delegatos quid reſponderent docuerit, & hoc

ex

ex Roſſenſis Epiſcopi confeſſione. Dux fatetur, Li- 1572.
dingtonium illi mentionem de nuptiis injeciſſe, ſe tamen recuſaſſe, & nihil edocuiſſe : rogavitque, ut Roſſenſis coram in medium produceretur.

Multa deinde, quæ ante diximus, Barhamus de nuptiis fuſe perſequitur, ut probaret, Ducem regnum affectaſſe, & ſæpius repetita inſtat interrogatione. Quid aliud poterat Dux ſibi proponere, dum, Regina inſcia, ſtatueret Scotam in uxorem ducere, mulierem ſine re, ſine regno (filio in Scotiæ regno jam conſtabilito) quam ut per eam Angliæ regno potiretur, & conſequenter Reginam & regno & vita ſpoliaret? *Hæc alte repetita*, inquit Dux, *ut convincas, me Reginæ abdicationem & perniciem cogitaſſe.* Ut propius accedam, inquit Barhamus, non incompertum eſt, te de Arce Londinenſi (quæ certe regni Angliæ Acropolis) occupanda conſilia iniiſſe, ut neceſſarium ſit, te Reginæ perniciem tunc molitum eſſe, quum regnum conſortis ſit impatiens. Dux non diffitetur, Hoptonum quendam de Arce occupanda conſilium ſuggeſſiſſe, ſe tamen rejeciſſe. Cur itaque, inquit Barhamus, de eadem re Penbrochiæ Comitem conſulueris, qui diſſuaſit?

Secundus accuſationis articulus.

Arx Londinenſis.

Pergit Barhamus, & urget, quod, quum Regina poſtulaverit Regem Scotiæ infantem, quædam caſtella, & Anglos rebelles è Scotia ſibi in manus tradi, Dux Scotos ſubmonuerit ne adſentirent. Accuſat etiam, quod molitus ſit Scotorum Reginam è cuſtodia ſubducere, idque poſtquam religioſe ſub Chirographo promiſiſſet, nihil ſibi cum illa futurum.

Candiſhus in medium jam producitur teſtis, Ducem obfirmato animo de nuptiis cogitaſſe, ipſumque interrogaſſe, an ſi Regina Elizabetha diem obierit, pertraheret patruum in ſuas partes? Hæc Dux omnino negavit, illiuſque teſtimonium ut hominis indigi & teſtis prole-

1572. tarii rejecit. Porro demonſtratur, Ducem ſubmiſiſſe famulum ad Northumbriæ & Weſtmorlandiæ Comites, qui moneret, ne rebellionem excitarent, utique ſumme periculoſum futurum. Prolatæ etiam erant Reginæ Scotorum ad Ducem litteræ, quibus illa interceptum Northumbrium indoluit priuſquam ille arma ad rebellionem induerat. (Hoc enim ad illam rumore perlatum fuerat, an compoſitò, non dixerim.)

Exteri teſtimonium non admittendum.

Ad hæc Dux reſpondit, *His rationibus non poſſe probabiliter confici, ſe in Reginæ perniciem incubuiſſe, & nihil, quod hactenus prolatum, alicujus eſſe contra ipſum momenti, præter Roſſenſis Epiſcopi teſtimonium: & hoc quidem, quum ille ſit exterus, ex Bractoni juris noſtri conſultiſſimi auctoritate, neutiquam admittendum. Northumbrium & Weſtmorlandium nunquam eo loco habuiſſe, ut illis vitam committeret. Suam innocentiam adeo tutum ſibi fuiſſe præſidium, ut nunquam fugam meditaretur.*

Tertius accuſationis articulus.

Gerardus Regius Procurator, Ducem, inquit, meditato de nuptiis cum Scotorum Regina ad Reginæ exitium cogitaſſe, ſatis ſuperque conſtat. De regno invadendo eum deliberate etiam conſultaſſe, ex litteris ad Pontificem Romanum, Hiſpanum, & Albanum liquet. Quæ cum Ridolfo egit, jam notuiſſe ex obſcuris notis Characteriſticis ſub tegulis tecti in Howardianis ædibus occultatis; necnon ex litteris (quas comburi ille juſſerat) ſub ſtorea in veſtibulo cubiculi repertis. hæc omnia facile probari poſſe ex eorum examinationibus, qui nec tormentis territi, nec perduellionis convicti. Ad hæc Dux, *Conſultationum illarum cum Pontifice & Hiſpano ego nec auctor, nec fautor fui, imo ſemper improbavi. Qui culpam commiſerunt, culpam præſtent; nec in me transferant, ut ſe excuſent.*

Gerardus porro Ducem accuſat, quod cum Ridolfo

tractaverit

Tractaverit de decem millibus militum è Flandria ad Harwicum Eſſexiæ portum exponendis, & hoc ex Barkeri examinatione; per Ridolfum etiam litteras ad Hiſpanum & Albanum ſcriptas eſſe, quibus etſi Dux non ſubſcripſerit, eum tamen ex Roſſenſis conſilio Barkerum amanuenſem ad Hiſpani Legatum miſiſſe, qui ſuas ipſius litteras eſſe, fidem faceret. *Memoria mea*, inquit Dux, *vacillat, nec tam implexam rerum varietatem conſequi poteſt. Vos Juridici veſtras habetis notulas, mihi ex tempore reſpondendum eſt. Hoc ſane improbabile, me cum Pontifice Romano egiſſe, qui à Pontificia religione ſemper fui averſus. Malim equis diſcerpi, quam à religione, quam profiteor, deſciſcere. Ipſe Harwici ſitus omnem hanc accuſationem facile diluat. Quis non videt, quam difficile ſit exercitum per illam regionem ducere, quæ tota ſepimentis clauſa, & anguſtiſſimis viis impeditiſſima? Si bellum in Principem cogitaſſem, me ab armis proculdubio inſtruxiſſem: Atqui toto jam decennio non plures quam octo thoraces ferreos comparavi, nec quicquam omnino pulveris bombardarii. Ejuſmodi litteras Barkeri fidei nunquam commiſeram, ſed potius Baniſteri qui mihi inſtar multorum Barkerorum.* 1572.

Norfolcius à Pontificia religione averſus.

Jam in medium prolatæ erant Roſſenſis Epiſcopi litteræ à carcere ad Scotorum Reginam, interceptæ, è quibus quæ dicta confirmata. Poſtulavit Dux, ut litteras illas videret; ementitas enim eſſe ſubvereri videbatur. Seneſchallus autem Angliæ, Non dubites, inquit; propria Roſſenſis manu litteræ ſunt ſcriptæ. Prolata eſt & alia litterula ocræ exarata à Duce ad famulum, ut faſciculum litterarum in loco certo occultatum igni traderet, & culpam in Roſſenſem conferret, qui Legati privilegio legem facile eluderet. Ad hæc ille, *Certior factus divulgari, me plures accuſaſſe, litterula illa reſpondi; & quum omnia curioſe excuti viderem, faſci-*

1572. *culum illum comburi juſſi, ut periculum à nonnullis de- pellerem.*

Bromleius, Regius Sollicitator ſive Procurator ſecundus, Ridolfi litteras exhibet, in quibus Albanum conſilium approbaſſe ſignificavit, necnon Pontificis Romani litteras IIII. Nonas Maii ad Ducem datas. Wilbrahamus deinde elegantem de fide teſtimoniorum Epiſcopi Roſſenſis, & famulorum Ducis habuit orationem. Ad quam Dux, *Facultatis ſane non eſt meæ orationem tam compoſitam, & perpolitam refellere. Orator tamen ille quantuſcunque eſt*, inquit, *interim omiſit, quanta ſit vis formidinis, quæ firmum animum loco & ſtatu ſæpe dimovet*, & Bractonum iterum contra exterorum teſtium fidem laudat & urget. Catelinus ſummus Juſtitiarius reſpondet: In hujuſmodi cauſſis exterorum teſtimonia valere, & penes *Pares* eſſe, ut ejuſmodi teſtimoniis fidem adrogent, an derogent.

Exteri teſtimonium.

Tertius accuſationis articulus.

Jam perventum erat, ut probaretur, Ducem rebelles fugatos ſuſtentaſſe, quod apparuit ex litteris Comitiſſæ Northumbriæ, quibus illa Duci gratias egit de pecunia marito & ſibi ſubminiſtrata. Quod poſtremo objectum de Scotis Reginæ hoſtibus ſublevatis, probatur ex litteris Ducis ad Baniſterum, ex Baniſteri confeſſione, & pecunia Browno Salopienſi tradita. Hîc Dux Judices rogavit, *An ſubditi alterius Principis cum Regina confœderati in loco hoſtium Reginæ ſint habendi?* Catelinus habendos reſpondit, Reginamque Angliæ bellum poſſe gerere cum aliquo Galliæ Duce, & tamen interim cum Galliarum Rege pacem colere.

Quartus articulus.

Quum jam adveſperaſceret, Seneſchallus Ducem rogavit ſi quid amplius haberet quod pro ſe diceret? Reſpondit ille, *In legum æquitate fidem colloco.* Seneſchallus juſſit, ut Præfectus Arcis Ducem ſeorſim ſubmoveret, & ſilentio indicto, ad *Pares* converſus, inquit:

Audi-

Audiviſtis quo modo Thomas Dux Norfolciæ læſæ Majeſtatis poſtulatus, nec ſe reum agnoſcens, Deo & vobis cauſſam ſubmiſit. Veſtrum itaque eſt inter vos conſiderare, an reus ſit peragendus, & ex conſcientia & honore ſententiam ferre. Simulque juſſit, ut ſe ſeorſim ſubducerent, & invicem conſultarent. Brevi tempore interjecto, ad ſua ſedilia revertuntur. Tunc Seneſchallus ab infimo exorſus, inquit, Domine *De-la-Ware*, Eſtne Tho. Dux Norfolciæ reus criminum læſæ Majeſtatis de quibus in judicium vocatur? Ille aſſurgens, manuque ad pectus adpoſita, reſpondit, *Reus.* Itidem & ſinguli ſuo ordine rogati. Tunc Tribunali Dux denuo ſiſtitur, quem Seneſchallus ad hunc modum alloquitur, *Thoma Dux Norfolciæ, tu de diverſis læſæ Majeſtatis criminibus in judicium vocatus, Deo & his* Paribus *te ſubmiſiſti, qui ſinguli te reum pronunciarunt. Ecquid habes cur judicium non pronuncietur?* Dux reſpondet, *Fiat voluntas Dei, qui inter me & falſos accuſatores judicabit.* 1572. Pares inter ſe conſultant.

Silentibus jam omnibus, ſecuris acies adverſa in illum convertitur. Mox Barhamus nomine Reginæ Seneſchallum, ut judicium pronunciaret, poſtulat, quod ille in hujuſmodi verba lacrimis obortis ex formula pronunciavit, *Quandoquidem tu, Thoma Dux Norfolciæ, criminum læſæ Majeſtatis poſtulatus, te reum negaveris,*[1] *teque* Parium *judicio qui reum declararunt, ſubmiſeris, hic conſeſſus judicat te hinc in Arcem reducendum, inde crati impoſitum per mediam urbem ad furcas trahendum, ibi ſuſpendendum, ſemimortuum deponendum, eviſcerandum, capiteque abſciſſo in quatuor partes diſſecandum. De capite, & corporis partibus fiat, quod Reginæ viſum fuerit: Animæ autem tuæ miſereatur Deus.* Dux, hoc judicio audito, animo præſenti, *In me,* inquit, *ut in proditorem ſententia lata eſt; in Deo & Regina confido,* Sententia funeſta pronunciatur.

1. *Deeſt* teque *in Edd. Belg.*

veſtro

1572. *veſtro conſortio excluſus me cœleſti fruiturum ſpero. Ad mortem ſubeundam me comparabo. Hoc unum peto, ut Regina liberis & famulis propitiam ſe præbeat, & nomina diſſolvenda curet.* Hæc quæ præſens audivi, exquiſitius explicavi, quum in rebus magnis & minima memorari poſteritatis interſit.

Barneius & Matherus ſupplicio affecti.

Paucis poſt diebus Barneius, & Matherus morte affecti ſunt, qui cum Herlo conſcelerato de Conſiliariis quibuſdam è medio tollendis, & Duce liberando conjurarunt. Rem autem ſtatim aperuit Herlus; cui Barneius (quum accuſatorem productum videret) arridens, inquit, *Herle, me una horula antevertiſti. Alias ego tuo loco accuſator, tu meo reus & ſuſpendendus hîc ſtetiſſes.* Hæc conjuratio, & variæ ad incarceratos liberandos in cauſſa fuerunt, ut Comitia Parlamentaria haberentur. Ad quæ Regina Walterum *D'evereux* Vicecomitem Herfordiæ honore Comitis Eſſexiæ, eo quod à *Bourchieris* Eſſexiæ Comitibus per proaviam genus duxerit; & Edwardum Baronem Clintonum, qui opimos reditus in Comitatu Lincolniæ habuit, honore Comitis Lincolniæ ornavit. Joannem vero Powlettum de *Baſing* filium Marchionis Wintoniæ, Henricum Comptonum, Hen. Cheneium, & Hen. Noriſium Barones per *Summonitionem* evocavit. Quo tempore Regni Ordines ſanxerunt, eos *Feloniæ obnoxios eſſe, qui aliquod Reginæ munimentum intercipient, diruent, aut comburent. Læſæ autem Majeſtatis reos, qui eadem contra Reginam per vim detinebunt, naves incendent, aut portus obſtruent.* Item, *Si quis machinabitur liberare quemcunque, ob læſam Majeſtatem vel læſæ Majeſtatis ſuſpicionem expreſſo Reginæ mandato incarceratum, nec dum criminis poſtulatum, bonorum amiſſione ad vitam & carcere ad Reginæ libitum luet. Si poſtulatum, capite; ſin damnatum, perduellionis tenebitur.* Harum legum ſeveritas ut tempori neceſ-

Comites creati.

Barones evocati.

Lex ne quis incarceratos liberare machinetur.

ſaria,

[illegible]ria, ita Ordinibus viſum ut non niſi temporaria eſſet; 1572.
[illegible]que dum Regina ſupereſſet. Ceterum crebræ hujuſmodi machinationes arreptæ fuerunt, ad Ducis ſupplicium accelerandum, quod tamen menſes plus minus quatuor dilatum. Nec antea Reginæ miſericordiam, inferiores in Parlamento conſeſſus, Conſiliarii aulici, & concionatores importuni, propoſita periculorum magnitudine, expugnare poterant.

Quarto autem Nonas Junii hora VIII. matutina ad tabulatum in colle juxta Arcem Londini denuo erectum Dux deducitur, quumque conſcendiſſet, & Alexander Nowellus, Decanus S. Pauli, qui conſolaturus aderat, circumfuſam multitudinem ut ſileret rogaſſet, infit: *Homines hoc in loco extremum ſubire ſupplicium minime novum eſt, quamvis ex quo Sereniſſima Regina regnaverit, ego omnium primus; & faxit Deus, ſim ultimus.* (populus ſucclamavit, *Amen.*) Deinde, (ut compendio dicam, quæ illum fuſius dicentem audivi) *Agnoſco,* inquit, Pares *me morte dignum juſte judicaſſe, neque conſilii eſt mei, ut me excuſem. In rebus magni momenti, ingenue fateor, me cum Scotorum Regina egiſſe, Regina mea inconſulta, quod minime oportuit; unde in carcerem fui conjectus. Verum poſtea emiſſus, quum ſupplex me ſubmiſiſſem, fide data, nihil amplius mihi cum illa futurum; contra tamen feciſſe fateor, & hoc quidem conſcientiam diſcruciat. Verum ad menſam Dominicam (ut vulgo perhibetur) nec promiſi, nec juravi. Ridolfum ſemel conveni, nec in Reginæ quidem perniciem. Quamplures enim norunt mihi cum illo rationes fuiſſe pecuniarias ex obſignatis tabellis. Illum Angliæ tranquillitati invidere, & ad ſcelus excogitandum acutiſſimum deprehendi. Binas à Pontifice Romano litteras vidi, quibus haudquaquam aſſenſi, neque rebellioni quidem in parte Septentrionali. Pontificius non fui ex quo aliquem*

Norfolcius Dux obtruncatur.

Morituri verba.

1572. *aliquem religionis guſtum habui; ſed Pontificiam doctrinam ſemper averſatus, veram Jeſu Chriſti religionem amplexatus ſum, atque in Chriſti Redemptoris & Servatoris mei ſanguine fidem omnem collocavi. Diffiteri tamen non poſſum, me Pontificiæ religionis addictos inter famulos & familiares habuiſſe. Si in Deum, Eccleſiam, aut Proteſtantes inde peccaverim, Deum & ipſos comprecor ut mihi ignoſcant.* Deinde uno & altero Pſalmo recitato, clariore voce dixit, *In manus tuas, Domine, commendo ſpiritum meum.* Mox Henricum Leium amplexus in aures paucula inſuſurravit, necnon Nowello Decano, qui ad populum converſus, Dux vos rogat; inquit, ut una voce Deum comprecemini, ut illius miſereatur, & ſimul ſileatis, ne animus interpelletur. Carnifici petenti veniam concedit: linteum ad oculos obnubendos porrigenti recuſans dixit, *Mortem minime formido*: flexiſque genibus, mente in Deum defixus procubuit, & cum eo Nowellus precibus intentus. Mox in truncum cervice porrecta, actutum uno ictu caput amputatur, & luctuoſum ſpectaculum ingementi & collacrimanti populo à Carnifice oſtenditur.

De eo Judicia. Incredibile eſt quanta charitate multitudo illum complexa ſit, quam benignitate & comitate ſingulari, nec tanto Principe indigna, conciliaverat. Prudentiores varie affecti fuerunt, alii periculi (quod ab eo ſuperſtite, & ejus factione imminere videbatur) magnitudine perterriti, alii miſericordia commoti in virum ſumma nobilitate, ſumma naturæ bonitate, conſpicua membrorum compoſitione, & vultu virili, quem niſi ab incepto vitæ curſu ſubdolæ æmulorum artes, & ſpes lubricæ ſpecie boni publici propoſita deflexiſſent, patriæ firmamento pariter & ornamento fuiſſet. In memoriam etiam revocarunt infelix patris fatum, qui litterarum ſtudiis & bellica gloria ornatiſſimus, eodem loco ante annos xxv. obtrun-

1572.

obtruncatus leviculis ex cauſſis, utique de Inſignibus Regis Edwardi *Confeſſoris*, cum ſuis conjunctis, quæ tamen Mowbraios Norfolciæ Duces, à quibus genus traxit, geſtaſſe ex Regis Richardi Secundi permiſſu legimus.

H. Catena de hac re relatio.

Operæ pretium erit hîc paucis attexere, quæ hac de re prodidit Hieronymus Catena in vita Pii V. Pontificis Romani, auctor ob fidem Civitate Romana donatus, & Cardinali Alexandrino, Pii Quinti nepoti, à ſecretis, ut videamus è qua officina prodierit, & à quibus hæc conjuratio fuerit conflata. *Quum*, inquit ille, *Pius* V. *zelo religionem Romanam in Anglia reſtituendi, ſimulque Elizabetham è regno ſubmovendi flagraret, nec* Nuncium Apoſtolicum, *aut publicam aliquam perſonam ad hæc conficienda habere poſſet, curavit, ut Robertus Ridolfus, Patritius Florentinus (qui in Anglia ſub ſpecie negotiationis egit) animos hominum in Elizabethæ perniciem excitaret. Quod ille gnaviter fecit, non ſolum apud Catholicos, ſed etiam Proteſtantes nonnullos, qui in hoc conſpirarunt, alii ex privato odio in eos qui ad regnum aſpirabant, alii rerum novarum ſtudio. Dum hæc occulte agerentur, lis intervenit inter Hiſpanum, & Elizabetham de pecunia intercepta; arreptaque hinc occaſione, Pontifex Hiſpano perſuaſit, ut conjuratis in Anglia opem contra Elizabetham ferret, quo res Belgicas ſecurius proſequeretur, & Religio Romana in Britannia reſtauraretur. Idemque Gallo ſuadet, quaſi hoc deberet cognatæ Reginæ Scotorum, & Scotorum quidem merito, qui Anglorum vires incurſionibus retraxerant, quo minus Proteſtantes Galliæ adjutarent, necnon Procerum conjuratorum in Anglia promerito, qui ſuis artibus obſtiterant, quo minus Regina Angliæ Proteſtantibus Galliæ aperte opitularetur. Quo etiam nomine Gallus illis auxilia ad liberandam Scotorum Reginam promiſerat, & illuſerat. Interim Ridolfus effecit, ut conjurati Norfolcium in ſocietatem*

Pii V. PP. in Elizabetham machinatio.

Apud Anglos.

Apud Hiſpanum.

Apud Gallum.

1572. *cietatem pertraherent, ipſumque præficerent, cui conjugium cum Scota (illa conſentiente) promiſerunt. Pontifex ut rem promoveret, Bulla publicata, Elizabetham regno abdicavit, & ſubditos omni juramento & obſequio abſolvit, miſſis exemplaribus impreſſis ad Ridolſum, quæ per Angliam diſpergerentur. Hinc Comites Northumbriæ & Weſtmorlandiæ arma in Principem induerunt, qui mox, deficiente pecunia, ſe in Scotiam ſubduxerunt. Norfolcius & alii in cuſtodiam dati, inter quos Ridolſus, quem Pontifex juſſerat* CL. *millia aureorum conjuratis ſubminiſtrare, quod in cuſtodia detentus haudquaquam potuerat. Verum quum Regina in conjurationis arcana penetrare non potuiſſet, ille cum ceteris cuſtodia emiſſus, aureos illos conjuratis diſtribuit, qui eum ad Pontificem miſerunt, ut ſignificaret, omnia domi parata eſſe, & inſtructa contra Elizabetham, Hiſpanumque rogaret, ut auxilium è Belgio quamprimum adjungeret. Pontifex inceptum laudat; etſi Dux Albanus minime probaret, ut difficultatis pleniſſimum, quum Ridolſus illi rem in itinere communicaret. Eundem Ridolſum ad Hiſpanum legat, alio quæſito colore, & ad Luſitanum, cum documentis, eodemque tempore Norfolcio per litteras ſubſidium promittit.* Apud Luſitanum. *Hiſpanum urget, ut conjuratis opituletur: utque vehementius urgeret, in eorum ſubſidium ſe profecturum, & univerſa ſedis Apoſtolicæ bona, Calices, Cruces & ſacra Veſtimenta oppignoraturum, ſi opus fuerit, pollicetur; difficultatem autem ſubeſſe nullam, ſi Chapinum Vitellium cum armata manu in Angliam è Belgio ſubmitteret. Quod Hiſpanus alacritate expeditiſſima fieri juſſit, & ipſe Pontifex in Belgio pecuniam paravit.* Albanus ſe oppoſuit. *Albano hæc non placuere, qui tum Vitellio hanc gloriam invidit, filiumque præferri voluit, tum quod è Gallia impetum hoſtilem timeret, propoſuit conſideranda,* Quibus de cauſſis. *an Anglia devicta Hiſpano cederet, an Gallus non obſiſteret,*

ſiſteret, an Pontifex Rom. ſatis auxilii ad rem tantam ferre poſſet? Nihilominus Hiſpanus expreſſe juſſit, ut Angliam aggrederetur, ipſo Ridolfo cum pecunia in Belgium remiſſo. Deo tamen permittente, res tota indicio cujuſdam extra regnum, Elizabethæ diluxit; Norfolcius captus & morte affectus. Quod Pontifex ægre tulit, & Hiſpanus condoluit, qui coram Cardinale Alexandrino, Pontificis nepote, dixit, nullam unquam conjurationem conſultius fuiſſe initam, nec majore animorum conſenſu & conſtantia occultatam, quæ tanto tempore à nullo conjuratorum patefacta: copiaſque XXIIII. *horarum ſpatio facile è Belgio potuiſſe tranſmitti, quæ Reginam, Urbemque Londinum ex improviſo opprimerent, religionem reſtituerent, Scotorumque Reginam in ſolio firmarent; maxime quum Th. Stucleius, transfuga Anglus, in ſe recepiſſet eodem tempore cum tribus Hiſpanorum millibus, univerſam Hiberniam in Hiſpani fidem redigere, & cum una & altera nave exploratoria Anglicam claſſem incendere.* Hæc Hieronymus ille Catena, quorum nonnulla Anglis ignota, priuſquam ille anno M.D.LXXXVIII. libro Romæ impreſſo privilegio Sixti V. divulgaverit. Nunc ad rem, ſi hæc extra. 1572.

Irritus ſucceſſus. Inde Papæ & Hiſpani dolor.

Vix decimus à Ducis ſupplicio agebatur dies, quum ad Reginam Scotorum, in luctu lamentiſque jacentem, mitterentur Guil. Baro *De-la-Warus*, Radulfus Sadleirus, Tho. Wilſonus Legum Doctor, & Tho. Bromleius Procurator Regius ſecundus, ut cum ipſa criminoſe expoſtularent, quod titulum & Inſignia regni Angliæ uſurpaſſet, nec iiſdem, ut in fœdere Edenburgenſi convenerat, renunciaſſet, ad eadem plenius occupanda, nuptias cum Duce Norfolciæ, Regina inconſulta, ambiiſſet; ad quas vi armata conficiendas, & Ducem è carcere liberandum per miniſtros nihil non tentaſſet. Rebellionem in partibus Borealibus concitaſſet. Rebelles illos profli-

Expoſtulatio cum Scotorum Regina.

1572. gatos in Scotia & Belgio ſublevaſſet. Externa auxilia ad Angliam impugnandam à Pontifice Rom. Hiſpano, & aliis per Ridolfum Italum imploraſſet. Cum quibuſdam Anglis, qui cuſtodia eriperent, & Angliæ Reginam declararent, conjuraſſet. A Pontifice Romano litteras accepiſſet, in quibus illam *ſicut Gallina pullos* foturum, & qui pro illa ſtarent, veros Eccleſiæ filios habiturum promiſit. Poſtremo, quod Bullam Pontificiam contra Reginam procuraſſet, & paſſa eſſet ſe à ſuis in exteris regionibus *Reginam Angliæ* publice nominari.

Illius reſponſio. Ad hæc illa (prius proteſtata, ſe liberam eſſe Reginam, & nulli ſubditam) mente & fronte firma reſpondet, *Se titulum & Inſignia Regni Angliæ non uſurpaſſe, ſed Regem Galliæ & maritum ſibi tenellæ & ſub mariti poteſtate impoſuiſſe, ideo crimini non vertendum, nec à mariti morte illa geſtaſſe, nec velle arrogare dum Elizabetha aut ex ea liberi ſuperfuerint. De nuptiis cum Duce Norfolciæ in detrimentum Reginæ ne quidem cogitaſſe, quum ſibi perſuaſum eſſet Reipublicæ bono futuras: iiſdem vero non renunciaſſe, quod fidem conjugalem obſtrinxiſſet. Ducem ut cuſtodia & periculo ſe eriperet, pro eo ac debuit conjugali amore, monuiſſe. Rebellionem minime concitaſſe, nec ejuſdem conſciam fuiſſe, quæ paratiſſima ſemper erat molitiones contra Reginam aperire, ſi illa coram audire dignaretur. Rebelles Anglos nunquam ſublevaſse, tantum Northumbriæ Comitiſſam Albano litteris commendaſſe. Ridolfum, quem gratia apud Pontificem valere noverat, in re pecuniaria uſam fuiſſe, ab eo tamen nihil litterarum accepiſſe. Nullos ad ſe liberandam excitaſſe. Audiſſe libenter qui operam in ea re detulerant, eoque nomine privatum Characterem Rolſtono & Hallo communicaſſe. Litteras ſubinde à Pontifice Rom. accepiſſe pietatis & conſolationis pleniſſimas, quibus nullæ inerant ejuſmodi loquendi formulæ.*

mulæ. Bullam *haudquaquam procuraſſe, tantum ejus* 1572.
exemplar impreſſum vidiſſe, perlectumque igni tradidiſſe. Si qui aliter quam debent in exteris regionibus ſcribant, aut nominent, ipſi culpam præſtent. Auxilia à Pontifice Rom. & Hiſpano ad Anglam impugnandam litteris nunquam rogaſſe, opem vero ut in regnum ſuum reſtitueretur ab illis imploraſſe, idque Regina conſulta. Sin de litteris illis quæſtio fiat, aut de conficiendis nuptiis vi armata, rogat, ut (quum ſit Regio Angliæ ſanguine nata) in Angliæ Parlamento, quod proxime habendum, præſens reſponderet.

Scotia interim inteſtinis diſſidiis miſerrime laborabat, dum hinc qui Reginæ ſtudebant, Gallorum favore, inde qui Regi, Anglorum ope ſubnixi, infeſtis animis & armis concurrerent. Egregium tamen diſſidii componendi ſtudium Angli Gallique miſſis in Scotiam Legatis præ ſe tulerunt. Galli non commodiorem eſſe rationem rati propoſuerunt, quam ut viri aliquot æqui bonique ſeligerentur, qui regnum Scoticum nec Regis nec Reginæ nomine ad tempus adminiſtrarent. Illi enim Scotorum Regem pro Rege agnoſcere noluerunt, quum non aliud in regnum jus quam à matre haberet, & matrem non juſte à ſubditis potuiſſe abdicari cenſerent; Eam itaque juſte Reginam agnoſcendam, & fœdus antiquum inter eam & Gallorum Regem obſervandum. Angli contra rationum momentis contenderunt, ejuſmodi adminiſtrationem plane fore Anarchiam, multorum imperiis rempub. geri non poſſe, in electione ejuſmodi adminiſtratorum Scotos, qui ſub regio imperio ſemper fuerunt, nunquam conſenſuros, Regni Ordines Reginam abdicaſſe, Regem rite conſtituiſſe & inauguraſſe, & fœdus illud antiquum non inter perſonas, ſed inter regna Galliæ & Scotiæ contractum fuiſſe; imo Regem Chriſtianiſſimum ex fœderis lege ad Scotorum Regem defen-

Sediciones in Scotia.

Gallus & Angla componere ſtudent.

Diverſa inter ſe ſentiunt.

1572. defendendum teneri. Diſertis enim verbis cautum eſſe, ut Galliæ Reges, ſi quando de ſucceſſione in Scotiæ regno controvertatur, eum defenderent, cui Scotiæ Ordines regnum adjudicarint. De cauſſis vero Reginam abdicandi, Scotos qui abdicarunt, conſulendos.

Cauſſæ cur Gallus Scotæ faveat.

Nihilominus Gallus Scotorum Reginæ partibus aperte favit, & pro ea liberanda ſedulo apud Elizabetham interceſſit, ne (quod Legati ejus ingenue profeſſi ſunt) videretur illam, quæ Regis fratris fuerat uxor, & jam Galliæ *Dotaria*, negligere, vetuſtum inter Gallos & Scotos fœdus violare, familiam Guiſiam jam in Gallia præpotentem poſthabere, aut perniciosum abdicandi Reges exemplum approbare. Et quod potiſſimum erat, ne illa à Gallo in adverſis derelicta Hiſpano adhæreret, & tandem potentiſſima regna Angliæ, Scotiæ, & Hiberniæ per eam amicitiæ fœdere cum Hiſpania in Galliæ periculum conjungerentur.

Anglæ cum Gallis diſſertatiuncula.

Ad hæc Elizabetha comiter. *Viderit Gallus quo loco Scotam habeat: etſi Regina fuerit Galliæ & jam ſit* Dotaria; *ad nuptias tamen cum Andino diſturbandas clandeſtina habuit cum Hiſpano conſilia. Viderit an fœdus illud antiquum non violet ſi tenellum Regem non defendat. Viderit quid Guiſiorum familiæ debeat Gallia, quorum conſiliis & Gallia funeſtiſſimo bello fuerit involuta, Scotia à Gallis abalienata, & ipſa Scota in has anguſtias deducta. Abdicandi Principes exemplum ſane pernicioſum eſt, & infra inferos amandandum. Sed hac de re reſponderint Scoti. Ego quidem invita hæc recolo, quæ ex animo improbo. Neſcio tamen an Galli olim improbarint, quum Pipinus Childericum, & Hugo Capetus Carolum Lotharingum regno avito ſpoliarint, Sceptro in novas familias tranſlato, & Philippus ille* Bonus *Burgundus Jacobam Hannonia & Hollandia exuerit, aut Dani quum Chriſtianum Secundum & filias regno ejecerint,*

ejecerint, aut Hiſpani quum Uracam Reginam regno 1572.
excluſam incarcerarint. Minime novum eſt, ut filii matribus excluſis ad imperium admitterentur. Sic Henricus Secundus Rex Angliæ, Alphonſus Uracæ filiolus Rex Caſtiliæ, & recenti memoria Carolus V. *Hiſpaniæ & Siciliæ rex ad ſceptra, matribus ſuperſtitibus, admiſſi fuerunt. Reginas etiam incarceratas fuiſſe plena eſt exemplorum omnis memoria, & Gallia abunde teſtetur, quæ trium invicem ſuccedentium Regum, Lodovici Huttini, Philippi Longi, & Caroli Pulchri uxores incarceratas, ne quid gravius dicam, vidit. Ego, ut verum dicam, Scotorum Reginam honeſta in cuſtodia detineo, in Angliæ, meæque ſecuritatis tutelam; & à Gallis edocta, qui Chilpericum in Monaſterium, Carolum Lotharingum in carcerem profundum, Lodovicum Sfortiam, Mediolani Ducem, in caveam ferratam abdiderunt, ut ſuis rebus conſulerent.* Alia id genus ex Hiſpanica hiſtoria repetiit, ut in omnium gentium hiſtoriis erat verſatiſſima. Perorans concluſit, *hujuſmodi magna exempla ſemper aliquid ex iniquo haurire*; Optavit vero, *ut Gallus pro eo ac ex fœdere debuit, tenellum Scotorum Regem legitime inauguratum defenderet. Hoc enim majori gloriæ Gallico nomini ceſſurum, quam infelices Gallorum in cauſſa famoſæ Joannæ Neapolitanæ expeditiones.*

Verum enimvero quum deprehenſum eſſet, Scotorum Reginam eodem ipſo tempore occultam fœderationem cum Hiſpano cogitare per Baronem Setonum, qui in Eſſexia appulſus, ementito nautæ habitu, per Angliam in Scotiam redierat, atque auxiliares copias ab Albano Scotis, qui à Reginæ partibus erant, promiſerat, & illa arctiori cuſtodia attinebatur, & Galli erga illam ſtudium paullatim refrigebat. Albanus certe nihil omiſit, ut incluſum contra Elizabetham odium ſubdole profunderet, & illa non minori ſolertia ut repelleret, & ejus conatus diſtur-

Et Galli & Anglæ ſtudium in Scotam refriget.

1572. diſturbaret. Itaque primis hujus anni menſibus, quum ille per Hiſpani Legatum in Anglia conquereretur, Belgas rebelles apparatum bellicum ex Anglia comparare, & in portus ubique recipi; illa ſevero mox edicto, Belgas, in quos rebellionis ſuſpicio caderet, ex Anglia diſcedere, armataſque eorum naves in portubus detineri juſſit. Quod Albani damno inprimis vertit. Comes enim Marcanus Lumæus, & alii Belgæ hoc edicto vel perterriti, vel clam præmoniti, quaſi deſperatione adacti ex Anglia ſe ſubduxerunt, Brielam ad Moſæ oſtium occuparunt; mox Fluſhingam, & alia oppida, expulſis Hiſpanis, quum jam arces libertatis compedes impoſituri eſſent, ad defectionem traxerunt, brevique Albanum mari quodammodo excluſerunt. Unde illi maris opportunitate tam diuturno bello Hiſpanum diſtinuerunt, & exercuerunt, non ſine inſigni quadam (ut militares viri cenſuerunt) & indigna tanto Duce incuria, qui maritima Belgii totos quatuor annos ſupine neglexerat.

Belgæ conjurati Anglia prohibentur.

Illi Brielam capiunt.

Albani incuria.

Jam poſt celeberrimum Londinenſium armiluſtrium, & ludicrum prœlii ſpectaculum coram Regina apud Greenwicum, viri militares, qui domi deſides otio marcebant, ex Anglia in Belgium confluere cœperunt, alii pro partium ſtudiis ad Albanum, alii, & longe plures, ad Principem Auraſionenſem, qui religionis & libertatis nomine Albano ſe oppoſuit. Primus autem omnium Thomas Morganus ccc. Anglos ad Fluſhingam deduxit, quorum adventus fama diſtinuiſſe Albanum creditur, quum in procinctu eſſet ad Fluſhingam recuperandam. Poſtea, curante Morgano, eo appulerunt novem Anglorum vexillationes ſub Humfredo Gilberto, qui cum Gallis aſſociatis primum Scluſam & Brugas tentavit, & deinde *Tergoam in Suithbeverlandia* adortus. Sed quum ſcalæ eſſent breviores, Galli & Angli male inter ſe convenirent, & Mondragonius ſubſidio obſeſſis veniret, non ſine

Angli in Belgicam militiam profecti.

ſine clade, ſe Fluſhingam receperunt, quam & hi, & 1572.
illi ſibi occupare ſubdole ſategerunt, ſed æmula ſimultate, Agraſionenſis artibus, diviſi, non potuerunt.

In Gallia Proteſtantibus blanda hoc tempore illuxit ſerenitas, animuſque Caroli Regis in bellum Belgicum, quaſi unicum belli inteſtini remedium, ut præ ſe tulit, totus converſus erat, & hoc quæſito colore, cum Germaniæ Principibus & Angliæ Regina in argumentum propenſæ ſuæ erga Proteſtantes (quos tamen occulte exitio deſtinarat) benevolentiæ ſe velle fœdus inire ſimulavit. Quod inter illum, qui tum à Proteſtantibus Galliæ, tum ab Hiſpano timebat, & Elizabetham, quæ ab inteſtinis malis, Albanique inſidiis ſibi metuebat, per Franciſcum Ducem Momorantium, Renatum Biragum, Sebaſtianum L'aubeſpinum, Epiſcopum Lemovicenſem, Paulumque Foixium Regis nomine; Tho. Smithum, & Franciſcum Walſinghamum Reginæ nomine delegatos, Blæſis III. Idus Aprilis in hos articulos initum, qui compendio ipſiſſimis fere verbis ſubjunguntur.

Galli ſimulatio.

Fœdus Blæſenſe.

Articuli in hoc fœdere non erunt receſſus à præcedentibus Tractatibus, inter prædictos Principes, & prædeceſſores, quatenus non ſunt contrarii præſenti fœderi. Hoc fœdus erit inter dictos Principes confœderatio, Liga, atque unio ad mutuam defenſionem adverſus omnes cujuſcunque ſint ordinis, qui ſub quocunque prætextu, aut quavis de cauſſa, nulla excepta, invadent aut invadere conabuntur perſonas, aut territoria ab illis poſſeſſa. Fœdus hoc permanebit firmum, non ſolum inter Principes dictos dum vixerint, verum etiam inter ſucceſſores, ſi ſucceſſor ſuperſtiti ſignificet intra annum per legatos & litteras, ſe eaſdem conditiones accipere; alias ſuperſtes omni hujus fœderis obſervatione ſolutus intelligitur. Hoc fœdus valebit contra omnes qui etiam affinitate conjuncti erunt alterutri Regi aut Principi, & contra

Ejuſdem articuli.

1572. *omnia fœdera contracta, & contrahenda. Regina Angliæ poſt requiſitionem per litteras manu Regis Galliæ ſubſignatas opem requirentis intra duos menſes in Galliam tranſmittere tenebitur* VI. M. *peditum armatorum, vel* D. *equites, pro ejus optione, quibus ille ſtipendium perſolvet ex tempore quo in Galliam appulerint. Pro bello & defenſione navali, Regina Angliæ mittet octo naves juſtæ magnitudinis, in quibus* M.CC. *milites imponet cum neceſſariis omnibus. Nautæ & milites ſolummodo erunt Angli, ille ſtipendium illis perſolvet, & neceſſaria præbebit, providebitque alimenta à tempore, quo ſervire ſibi incipiunt; parebunt tamen Admirallo Galliæ. Regina Angliæ in ſuas naves alimenta imponet ad duos menſes, pro quibus Gallus intra duos menſes ſolvet. Rex Galliæ poſt litteras acceptas & ſubſignatas manu Reginæ Angliæ bello petitæ, intra duos menſes in Angliam, vel Hiberniam tranſmittere tenebitur* VI. M. *peditum; vel ſi ipſa maluerit* D. *cataphractos milites, qui equitum mille quingentorum, & peditum circiter trium millium numerum adimplebunt, equis validis, & armis more Gallico, quibus illa ſtipendium perſolvet, ex quo in Dominia ſua pervenerint. Pro navali bello ille inſtruet octo naves, quibus* M.CC. *milites imponantur, eo, quo ante dictum, modo. Inſervient quam diu Princeps invaſus eos tenere placuerit. Forma auxiliorum & ſtipendiorum in ſchedula ſubjecta continebitur. Invaſo alteruter arma & cetera vendere tenetur. Nihil innovabunt in Scotia, ſed adverſus exteros defendent, nec exteros ingredi patiantur, nec fovere factiones Scoticas; ſed liceat Reginæ Angliæ armis proſequi eos Scotos, qui fovebunt vel receptabunt Anglos rebelles nunc exſiſtentes in Scotia. Hoc fœdus illum intellectum habeat, quem ſolum verborum vis & proprietas præ ſe fert. Uterque Princeps hos ſingulos Articulos litteris Patentibus confirmabit, & legatis u-*

trinque

trinque intra tres menſes bona fide realiter, & cum ef- 1572.
fectu tradet.

Confirmatio.

Ut Gallus hoc fœdus ratum haberet, Edwardus Clintonus Lincolniæ Comes Maris Præfectus, in Galliam miſſus cum numeroſo nobilium agmine, inter quos erant Barones, Dacreus, Richus, Talbottus, Sandius, & alii. Gallus itidem Ducem Momorantium, Paulumque Foixium in Angliam ſplendido apparatu miſit, ut coram ipſis, & Bertrando Salignaco Mon-Fenelonio Oratore aſſiduo, Regina interpoſito jurejurando viciſſim confirmaret. Quod Weſtmonaſterii factum XVII. Kalendas Junii. Poſtridie Elizabetha Momorantium, patris Annæ Conſtabularii Franciæ in ſe benevolentiam grata memoria proſecuta, in Georgiani Ordinis ſocietatem Galli permiſſu adſcripſit. Quo honore Annam Henricus VIII. dignatus erat amoris ergô in illam familiam, quæ *Primi Franciæ Chriſtiani* titulum gerit, & in Gallia longe nobiliſſima habetur.

Momorantius in ordinem Garterii adſcitus.

Momorantius dum in Anglia hæreret, paucis Galli nomine egit, ut favor erga Reginam Scotorum quantus poterat, ſine periculo exhiberetur, ut armorum eſſet in Scotia ceſſatio, & Parlamento ibidem concordia firmaretur. Sin Parlamentum commode haberi non poſſet, ut quidam à Scotis utrinque delecti de rebus componendis Londini convenirent, una cum Regis Galliarum & Reginæ Angliæ Delegatis. Reſponſum vero erat, majorem Scotorum Reginæ favorem exhibitum fuiſſe, quam illa promeruerat, & in Galli gratiam, exhibendum fore; licet Regni Ordines, qui jam convenerant, cenſuerint, Reginæ nullam poſſe eſſe ſecuritatem ſine aliqua in eam ſeveritate. De concordia & armorum ceſſatione Reginam ſedulo egiſſe, eoque conſilio Drurium, Barwici Mareſcallum, cum Croco, Gallico Legato, nuperrime in Scotiam miſiſſe: Illos autem nullis rationibus Gran-

Ille de rebus Scoticis componendis intercedit.

Reſponſum.

 gium

1572. gium & præſidiarios in Caſtro Edenburgenſi, ſpe ſubſidii è Gallia & Belgio lactatos, ad pacem perducere potuiſſe, quamvis Huntleius, & Hamiltonius Arbrothius pro patre Duce ſe Elizabethæ ad pacem colendam Syngraphis obſtrinxiſſent, & reliqui à Reginæ partibus fidem dediſſent.

De nuptiis etiam cum Andino.

Deinde Momorantius pluribus de matrimonio cum Andino Duce denuo egit, ſed quum de religionis cultu haudquaquam conveniret, re deſperata in Galliam rediit, dum nuptiæ inter Henricum Navarrum & Margaretam Galli ſororem magno conatu apparantur. Ad has blandis promiſſis & credula ſpe pacis perpetuæ atque amoris redintegrandi, cum inſigni quadam diſſimulatione pellecti erant Regina Navarra, & ex Proteſtantium numero lectiſſimi quique. Invitati etiam ex Anglia honoris ſpecie Leiceſtrius, & Burghleius, è Germania Palatini Electoris filii, ut in caſſes induti, & illi, & cum illis Evangelica religio, ſi non uno ictu jugularentur, certe lethali vulnere conciderentur. Nuptiis enim celebratis ſperatam ſerenitatem illico diſpulit ſanguinolenta tempeſtas, Laniena illa Pariſienſis, & immanes Proteſtantium cædes quæ in omnium ordinum homines per Galliæ urbes exſecrando ſcelere paſſim patratæ. Species tamen juris, imo & pietatis impoſita, & fraudi impiæ latebræ edictis quæſitæ, quaſi nefaria conjuratio adverſus Regem, Reginam parentem, fratres, Navarrum, & Regii ſanguinis Principes à Proteſtantibus inita fuiſſet. Nummi etenim in rei memoriam ſignati, in quorum antica parte cum regis effigie hæc inſcriptio, VIRTUS IN REBELLES, in altera, PIETAS EXCITAVIT JUSTITIAM.

Laniena Pariſienſis.

Paullo ante Galli mater, quæ propenſæ in Proteſtantes benevolentiæ ſimulationem egregie ſuſtinuit, mulier in futurum curioſula, & Aſtrologorum prædictionibus credula,

1572.

dula, qui ſingulis filiis regna ex poſitu *Fixarum Regiarum* in ſchematibus natalitiis vaticinati erant, juſſerat Mota-Fenelonium Elizabethæ nuptias cum filio natu minimo Franciſco Duce Alenconio proponere; ut ſi poſſet, Regis titulum illi conſequeretur, ſaltem hoc officio amoris pleniſſimo Elizabetham diſtineret, quo minus Proteſtantibus in Gallia opem præſtaret. Has Mota-Fenelonius Kenelworthi biduo ante lanienam Pariſienſem propoſuit. Elizabetha autem *ex religionis diverſitate, & ætatis diſparitate* ſe modeſte excuſavit. Ille enim vix XVII. annum attigerat, illa XXXVIII. jam ſuperaverat. De re tamen deliberaturam promiſit. Nec deſtitit Alenconius per Flerium ſedulo perſequi.

Nuptiæ cum Alenconio Elizabethæ propoſitæ.

Eodem menſe Thomas Percius Comes Northumbriæ, qui rebellis in Scotiam profugerat, à Mortonio, de quo, dum ille in Anglia exſularet, optime meritus erat (ſed quis calamitoſis gratus repertus?) pacta pecunia, Baroni Hunſdonio, Berwici Præfecto, redditus, paullo poſt Eboraci obtruncatur.

Northumbrius Comes capite plectitur.

Ut hoc anno Norfolcium & Northumbrium florente ætate funeſta ſecuris, ita duos alios è primaria nobilitate & à ſanctioribus conſiliis, ætate extrema, placida mors abſtulit, Guilielmum Powlettum ſummum Angliæ Theſaurarium, Wintoniæ Marchionem, Wiltoniæ Comitem, & Baronem *à Sancto Joanne de Baſing*, maximis honoribus perſunctum, quum annos ſeptem ſupra nonaginta compleſſet, & ſobolem [1] ex corpore ad CIII. numeraſſet, (cui in Theſaurarii munere Guilielmus Cecilius Baro Burghleius ſuffectus) & Edwardum Comitem Derbiæ, Baronem Stanleium, & Strangium de *Knocking*, quocum hoſpitalis gloria quodammodo obdormivit.

Marchionis Wintoniæ obitus.

Cecilius ſactus Theſaurarius.

Comitis Derbiæ mors.

E vivis etiam exceſſit Guilielmus Petrus Eques Auratus è Sanctiori conſilio, & à Secretis Henrico VIII. Edwardo

Et Guil. Petrei.

1. Ex ejus corpore *in Edd. prioribus*.

VI.

1572. vt. Mariæ, & Elizabethæ, Ordiniſque Garterii Cancellarius; multis legationibus cum laude perfunctus: qui ex honeſta familia Exoniæ natus, quum prudentia & doctrina magnas opes collegiſſet, ad doctrinam promovendam, Exonienſe Collegium in Academia Oxonienſi, in quo educatus, favente Maria Regina annuis proventibus benefice adauxit.

Regina morbillis laborat.

Ipſa etiam Regina, quæ hactenus valetudine fuit integerrima, (nunquam enim cibum cepit, niſi quum invitaret appetitus, nec merum guſtavit) morbillis ad Hamptonam laboravit. Sed convaluit priuſquam vel laboraſſe auditum, & regiis curis invigilans juſſit Porteſmutham novis munitionibus firmari, claſſem bellicis navibus augeri, delectus militum per Comitatus ſtatis temporibus haberi, juventutemque armis exerceri, etiam quum jam pacem agitaret altiſſimam. Pecuniam quoque, quam à ſubditis mutuo acceperat, grate & gratanter rependit. Nec minorem hinc benevolentiam apud populum conciliavit, quam ex duobus ſalutaribus edictis in anni principio promulgatis: quorum altero ex legibus antiquis in nobiles agi juſſit, qui plures quam debent in clientelam admiſerant. Ita enim admiſſi ſe publicis Reipub. muniis exemerunt, factiones foverunt, & multifariam in leges peccarunt, nobilium, quibus ſe in clientelam dederant, potentia freti. Altero rapaciſſimum hominum genus coërcuit (*Concelatores* vocant) eorum auctoritatem revocando, & ad ablatorum reſtitutionem adigendo. Hi enim inſtituti ut rimarentur, ſi qui agri juris Regii à privatis celarentur, in agros Eccleſiis Parochialibus & Ptochodochiis à piis majoribus olim donatos, necnon in campanas, & plumbea Eccleſiarum tecta ſacrilega avaritia involare cœperant. Verum enimvero hæc mala quamvis ſubinde cohibita, ſubinde repullularunt.

Reip. invigilat.

Clientelas coërcet.

Et Concelatores.

In

1572.

Rebelliones in Hibernia.

In Hibernia nonnihil turbarum erupit ex acerbo Edwardi Fittoni, Connachtiæ Præfecti, imperio, quod quum Richardi Comitis *Clan-Richardi* filii è variis uxoribus progeniti libertate quidlibet agendi luxuriantes ferre non poſſent, rebellionem concitarunt, & Senum flumen tranſgreſſi per Midiam Occidentalem prædatoria inſolentia in incolas immaniter ſunt graſſati. Pater ex priſca Anglorum *de Burgo* progenie, vir canicie ſpectabilis & ingenio temperato, Proregem adit, rebellionis crimen à ſe abſtergit, regnique Hiberniæ Conſiliarios qua ratione graſſantes liberos cohiberet, conſulit. Regina vero, ut publicæ tranquillitati conſuleretur, Fittonum ſenſim ſubmovendum ex Connachtia cenſet, eumque Hiberniæ Theſaurarium conſtituit, & haud multo poſt Comitis filii à Præſidiariis exagitati Proregi ſe ſupplices ſubmiſerunt.

O-Mori.

In Lagenia item *O-Mori* ſeditioſum hominum genus turbas dederunt: qui mox rebelles declarati, Comite Kildariæ ſuaſore, in ordinem redierunt. Quo tempore Thomas Smithus Reginæ à ſecretis vir prudens & eruditus, neglectæ Hiberniæ miſertus, à Regina impetravit, ut colonia in Cherſoneſum Hiberniæ, quam *Ardes* vocant, in Ultoniæ ora orientali, ſub filio notho quem unicum habuit, ad imbuendos ſemibarbaros humanitatis cultu deduceretur. Speravit ille locum facile defendi poſſe præſidiis in Iſthmo anguſta diſpoſitis, qua reliquæ inſulæ adjungitur. Cuilibet pediti cxx. jugera, cuilibet equiti ccxl. jugera, quæ d. jugeribus Anglicis reſpondent, conceſſit; pro quibus ſingulis ſingulos denarios quotannis dependerent. Sed optato ſucceſſu caruit. Thomas enim filius quum coloniam deduxiſſet, perfidia Neali Briani *Artho* interceptus & occiſus erat. Nealum autem Malbeius Anglus, qui Lecaliæ vicinæ præfuit, nullam injuſtam necem perfido inſidiatori afferri poſſe ratus, illico occidit, & lupis vorandum reliquit.

Colonia in Ardes deducta.

Neſcio

1572. Neſcio an operæ pretium ſit memorare, quod hiſtorici noſtri temporis omnes memorarunt, menſe Novembri novam Stellam, aut, ſi mavis, Phænomenum conſpectum fuiſſe in Cathedra Aſteriſmi Caſſiopeæ, quæ Jovem etiam in Perigæo Eccentrici & Epicycli, fulgore ſuperavit, ut ipſe obſervavi; eodemque loco diurno cœli motu circumlata, totos ſedecim menſes hæſit. In cœleſti, non elementari regione exſtitiſſe, ex Parallactica doctrina Thomas Digſeius, & Joannes Deius, nobiles apud nos Mathematici, erudite demonſtrarunt, ſenſimque aſcendendo diſparere opinati ſunt. Poſt octavum ſane menſem paullatim extenuari omnes ſenſerunt. Theodorus Beza ad ſtellam illam, quæ Chriſto naſcenti præluxit, & internecionem infantium ſub Herode, ingenioſe accommodavit, Carolumque Novum Galliæ Regem, qui ſe Pariſienſis lanienæ auctorem faſſus erat, ut timeret, hoc verſiculo monuit: *Tu vero, Herodes ſanguinolente, time.* Nec vana quidem fide. Menſe enim poſt Stellæ hujus diſparitionem quinto, ille ſanguinis profluvio inter longos & graves dolores exſpiravit.

Stella nova.

Theod. Bezæ vaticinium.

M. D. LXXIII.

Claſſis Hiſpanica profligata.

QUUM res Hiſpanicæ in Belgio admodum eſſent impeditæ, Fluſhinga amiſſa, Hollandiæ urbibus deficientibus, claſſeque Hiſpanica (qua Dux *Medinæ-Cœli* juſſus cum Vitellio Chapino Pontificiis in Anglia opem ferre) à Zelandis profligata: Albanus animum in Anglos æquiorem nolens induit. Menſe itaque Januario negotiatio, quæ inter Belgas & Anglos eodem menſe anno M.D.LXVIII. intercluſa fuerat, nunc tandem in biennium recluſa, capitaque, de quibus hac in re Briſtoliæ convenerat, menſe Junio ab Hiſpano confirmantur. Inter quæ, hæc clauſula: *Etſi ad tempus mutua illa intelligentia & arctior amicitia fuerit obfuſcata, nullo tamen*

Negotiatio inter Belgas & Anglos reſtituta.

tamen modo ut intelligatur rupta aut diſſoluta. Quod 1573.
ſi res intra præſcriptum tempus per delegatos componi non potuerit, *dictus intercurſus finitis dictis duobus annis, ceſſabit.* Et tumultibus per Belgium incrudeſcentibus, biennio quidem nondum expleto, paullatim ceſſavit, novuſque cum Ordinibus Fœderatis inceptus. Elizabetha autem (quod ſummo honori ceſſit) negotiatorum Anglorum damnis ex Belgarum bonis detentis, cumulate ſatisfecit, cetera Albano reddidit, & cum Genuenſibus Mercatoribus de pecunia intercepta, quæ primam litis cauſſam præbuerat, plene tranſegit; quum Albanus ex Anglorum bonis ne aſſem quidem Belgis reddiderit. Quodque glorioſius, & ſubditis longe gratius, Angliam ſub hoc tempus ære alieno, quod pater & frater apud exteros contraxerant, & fœnebri malo admodum increverat, liberavit, ſyngraphis Civitatis Londini toties renovatis, jam magna cum civium lætitia redhibitis.

Elizabetha Anglorum damna reſarcit.

Patris & fratris debita ſolvit.

Plurimum tamen moleſtiæ & Reginæ, & Eccleſiaſtico ordini faceſſerunt nonnulli ex ipſorum numero qui zelo fervidi, & nihil niſi puritatem Evangelicam ſpirantes, non ſolum Politiam Eccleſiaſticam (ut Romana fæculentia impuram) qua publice, qua privatim concionando (etiam libros edendo, quos *Admonitionem ad Parlamentum, & Admonitionis Apologiam* inſcripſerunt) in calumniam rapuerunt: ſed etiam ſacra recepta adire recuſarunt, alioſque ſibi cultus divini ritus efformarunt atque uſurparunt. Adeo ut Regina iſtos tanquam homines inquieto ingenio, novitatis avidos & ad bene inſtituta convellenda paratiſſimos improbans, ad ſchiſma prævertendum ſeveritatem *legis de uniformitate publicarum precum* ubique adhiberi mandaverit. Libelloſque iſtos Epiſcopis, aut alicui è Conſiliariis Regiis in manus, ſub pœna incarcerationis, tradi, etſi Joannes Whitgiftus, qui poſtea Archiepiſcopus Cantuarienſis, eoſdem ſolide confutaſſet.

Novatores Eccleſiam turbant.

1573. Papiſtæ Rempub. Eorum libellus ſupprimitur. Gondii Legatio.

Prodiit etiam à rebellibus & profugis Anglis liber probroſus, *Tractatus de proditione* inſcriptus, in quo Baconum Sigilli Cuſtodem, & Cecilium Burghleium Regni Theſaurarium, proditionis in patriam accuſarunt, ut odium apud Principem & populum conflarent illis, qui prudentia & induſtria ſceleratos eorum conatus, & ſpem pravam præverterant, aut infregerant. Tantumque abfuit, ut Regina iſtis accuſationibus fidem habuerit, ut programmate publicato eaſdem improbabiles, falſas, meraſque calumnias declararit; nec alio conſilio à profeſſis veræ religionis & patriæ hoſtibus malitioſe eſſe confictas, quam ut malis & occultis artibus regnum fideliſſimis Conſiliariis orbarent. Quare monuit, ut ſinguli libellis iſtis fidem derogarent, negligerent, igni addicerent; niſi pœnam ſeditionis fautoribus irrogandam ſubire maluerint. Veruntamen hi libri (inſito humanæ curioſitatis vitio) quia prohibiti, lectitati; donec (quod fieri aſſolet) ſpreti exoleverint.

Superiori anno, Menſe Novembri, nata erat Carolo Regi Gallorum filia, quam, ut è ſacro fonte Elizabetha ſuſciperet, Rex rogavit, tum ut illam ſibi omni humanitatis officio firmius retineret, tum ut Proteſtantibus in Gallia omnem auxiliorum ſpem ex Anglia præcideret. Ad hæc, & ad pecuniam mutuam ſumendam Albertum Gondium Radeſianum (vulgo Comitem de *Rhetz*) aulicum facundum in Angliam miſit. Ille Reginæ, compoſita oratione perſuadere conatur, Pariſienſem lanienam (quam alii ſcelus, ipſe remedium dixit) non in odium Religionis Proteſtantium, ſed ad diſſipandam conjurationem à Colinio Admirallo, & aliis initam, exarſiſſe; Regem vero edicta Religionis ſanctiſſime obſervaturum. Illam obſecrat, ne querulis & pavidis ſine cauſſa hominibus aures patefaceret, ſed pactum nuper fœdus religioſe ſervaret, illoſque ad Regis obſequium hortaretur,

quem

quem experirentur clementiſſimum. Illa ſe memorem pacti fœderis pollicetur, nec Regem quicquam ab ea (quod amantiſſimam confœderatam deceat) deſideraturum; De pecunia mutuo poſtulata, excuſat. Nec ille de pecunia niſi compoſitò egit, ſcilicet, ut, quam illa Regi negavit, Proteſtantibus, ſi rogarent, non ſuppeditaret. Occaſionemque ſane inde illa arripuit negandi pecuniam illis, non immemor quam mala fide ſecum in re pecuniaria primo bello civili egerant. Pervicit Radeſianus hac legatione, ut Proteſtantes jam inde minorem gratiam & opem apud ipſam aliquantiſper invenerint. 1573.

Paullo poſt Guilielmus Somerſettus, Comes Wigorniæ, cum Baptiſterio ex ſolido auro in Galliam mittitur, ut cum Mariæ Auguſtæ & Ducis Sabaudiæ procuratoribus, Baptiſmo filiæ Galli, Reginæ nomine ſponſor intereſſet. Quod quum comperiſſent piratæ Proteſtantes, Galli & Belgæ, (qui eum Catholicæ Religionis cultorem ſuſpicabantur) parum abfuit quin in trajectu interceperint. E ſociis ſane navigiis unum & alterum, vectoribus nonnullis cæſis, diripuerunt. Unde Regina graviter indignata Guilielmum Holſtockum, claſſis Regiæ * Cenſorem, cum paucis navibus armatis emiſit, qui piratis captis, aut fugatis, & onerariis nonnullis ab iiſdem liberatis, maria purgavit. Quum autem plurimi eorum operam Montgomerio, qui in Anglia tunc hæſit, condixiſſent ad opem Rupellanis obſeſſis ferendam; effectum eſt, ut ille ſerius ex Anglia ſolverit, & cum claſſe quidem tam exigua, ut nihil omnino præſtiterit. Hinc Proteſtantes Galli in Angliam profugi, nimio plus commoti, in odium adverſæ Religionis quoſdam Gallos advenas injurioſius tractarunt, imo ferro aggreſſi ſunt, & inter hos, famulos Flerii qui occulte in Angliam ab Alenconio de nuptiis venerat; ipſumque Flerium Vidamus Carnutenſis

Comitis Wigornienſis in Galliam.

Piratis mare purgatur.

* Controuler.

Galli Gallos male tractant.

 negotii

1573. negotii ignarus, apud regios Conſiliarios inſimulavit, quaſi ad tollendum è medio Montgomerium ſubornatus veniſſet.

Legatus Gallicus de auxiliis in Galliam miſſis queritur.

Contra Gallicus apud Reginam Legatus conquerebatur, Montgomerium Anglorum auxiliis contra fœdus, ad Rupellam navigationem ſuſcepiſſe: & mercatores Anglos Rupellanis obſeſſis rem annonariam ſubminiſtraſſe. Cui illa, ſe fidem fœdere interpoſitam ſanĉte ſervare & ſervaturam reſpondit; auxiliares illos, piratas eſſe & extorres; injuſſu ſuo ſolviſſe, ſigna ementita prætuliſſe, atque ut in eos animadverteretur, peroptavit. Ad hæc mercatores Anglos Burdigalæ durius tractatos, licentia non impetrata, Rupellam adnavigaſſe; id genus homines ſuo lucro ubique velificari: ſimulque rogavit, ut pro Rupella commodior aliquis portus in Gallia ad eorum negotiationes aſſignaretur.

Regina ſe excuſat.

Gratiſſima Gallo fuerunt hæc reſponſa, Angliæ Reginam fidem ſervaturam, & à Proteſtantibus Galliæ jam eſſe alienam, adeo ut ab ea opem exſpectarent nullam. Hinc Gallus & mater illam animo magis magiſque amplexi ſunt, quam vere amicitiam colere perſpexerant, & ad illam ab Alenconio plures litteræ amatoriæ ex caſtris ad Rupellam ſunt ſcriptæ, totoque hoc anno nuptiæ ſollicite ambitæ, Gallo & matre obnixe intercedentibus per Mota-Fenellonium Legatum ordinarium & Caſtro-Novium ſive *Chaſteauneuf* eo nomine delegatum. Certe Elizabetham in ſerias de nuptiis cogitationes impulit duplex ex orbitate metus, hinc domeſtici contemptus, inde externarum molitionum, contra quæ maritum & liberos firmiſſima eſſe munimenta ſibi perſuaſerat, & ſæpius aliis dixerat. Contra ab Aulicis in rem privatam intentis diſſeritur: *Religionem & æquitatem validiſſima eſſe imperii munimenta contra omnia: Nec eſſe cur illa contemptum à ſuis timeret, quorum & res & ſpes in*

Sollicitatur de nuptiis cum Alenconio.

Illa lubens audit.

Ex duplici metu.

Aulici contra diſſerunt.

una

una ipſa deſiguntur, animi longa avorum ſerie devinciuntur, oculi virtutum ſplendore indies magis exhilarantur, & id genus alia Aulicis familiaria. Quum autem illa ſæpius illud uſurparet, *Plures ſolem occidentem negligere*, palpones iſti non deſtiterunt inculcare, *Quis ſalutares ſolis clare ſplendentis radios negliget, ut funeſtam & confuſam minimarum ſtellarum ſimul exorientium* (ſic *Competitores* appellitarunt) *ſcintillationem aſpiceret?* 1573.

Inter hæc Regina parens iterum atque iterum rogavit, ut filius Alenconius in Angliam libere trajiceret ad eam inviſendam, quæ crebris fatigata litteris, tandem aſſenſum præbuit, modo nec fraudi, nec probro ille duceret, ſi re infecta rediret. At quamprimum Elizabethæ ſubnotuit, Henricum Ducem Andinum ejus fratrem in Regem Poloniæ eſſe electum, & Gallorum regem valetudine eſſe afflicta, per Edwardum Horſeium, Inſulæ Vectæ Præfectum, Alenconium monet, ne præpropere Angliam adiret, rationeſque ſubjungit, *ex laniena in Proteſtantes Religionis cauſſa per Galliam inter nuptiales feſtivitates immaniter commiſſa, quum ille primum nuptias ambiret, ſuſpicionem apud Proteſtantes in Anglia enatam eſſe, nuptias has funeſtas fore. Eoque magis, quod ipſe Alenconius protinus ad Rupellæ obſidionem profectus, hoſtili contra Proteſtantes animo, & litteris inde datis ſcripſiſſet, ſe tum demum Reginam inviſurum, quum Rupellam expugnatam viderit. Ut ira ejus in Proteſtantium Religionem, quam amor in Reginam inflammatior videretur. Indeque quam plurimos in Anglia ſuſpicari, quaſi venturus ſit in Angliam ad nuptias ambiendas gladio eorum cruore intincto, qui eandem quam Angli, profitentur religionem.* Quamobrem amice & amatorie ſuadet, *ut pacem in Gallia conciliaret, & ſtudium in Proteſtantes inſigni aliquo argumento prius declararet, quo gratior hoſpes & procus in Angliam veniret.*

Alenconio commeatus in Angliam veniendi conceditur.

Submonetur tamen ne veniret.

Pace

1573. Pace poſtea in Gallia facta, & ſua Proteſtantibus certis in locis religione permiſſa, Rex Galliæ & Regina parens denuo nullam non operam dederunt, ut nuptiæ conficerentur, (Alenconium etenim ut ingenio tortuoſo, & ad res turbandas præcipiti, è Gallia ſubmotum voluerunt) ſimulque Elizabetham rogarunt, ut ſi Andinus per mare Poloniam cogitaret, publica fide interpoſita, per Britannica maria navigaret. Quod illa non ſolum lubentiſſime conceſſit, verum etiam claſſem quæ deduceret, obtulit. Interim variolis laboravit Alenconius; quod mater ejus per Gondium Radeſianum Elizabethæ ſignificavit, & per valetudinem, quo minus ille in Angliam veniret, excuſavit. Gondius Cantuariæ Elizabetham offendit; quæ illum magnifice excepit. Quo tempore Matthæus Parkerus Archiepiſcopus Cantuarienſis in ampliſſima Archiepiſcoporum aula, quam reſtauraverat, diem natalem Reginæ, ſeptimum ſcilicet Septembris, celebravit, invitavitque Reginam, Gondium, Mota-Fenelonium, tanta nobilium convivarum multitudine, quanta anno ſalutis M.D.XIX. Carolus Quintus Imperator, & Henricus Octavus eadem in aula convivati fuerant.

Gondius in Angliam redit.

Convivio excipitur.

In Scotia Jacobus Douglaſius Comes Mortonii Scotiæ Prorex in Comitis Marriæ locum, curante inprimis Elizabetha, ſuffectus erat. qui auctoritate in Ordinum conventu conſtabilita, ſalutares leges ad religionem contra Pontificios & Hæreticos aſſerendam Regis nomine ſanxit. Regis vero cuſtodiam Alexandro Areskino, quum Comes Marriæ (ad quem peculiari jure Regum Scotiæ in tenella ætate cuſtodia ſpectat) minor eſſet ætate, confirmavit his legibus, ut Pontificii & factioſi omni acceſſu excluderentur, Comes cum duobus famulis, Baro cum unico admitteretur, ceteri ſoli, & ſinguli inermes.

Mortonius Scotiæ Prorex.

Gallus

Gallus interim miſſo Viriaco, nullam non movit machinam ut Proregem, priuſquam invaleſceret auctoritas, ſupplantaret, & Atholium, Huntleium, & alios pretio propoſito opponeret. Elizabetha contra obnixa, per Henricum Killegræum Scotos edocuit, atrocem illam lanienam Pariſienſem ex Pontificis Romani, Galli, & Hiſpani in Proteſtantium exitium conjuratione perpetratam fuiſſe. Monuit itaque eos, ut nec Gallicis penſionibus corrupti, nec factionibus disjuncti viam externis copiis, quas Strozius ducturus credebatur, aperirent; ſed fortiter uno animo ſe opponerent ad Religionem defendendam, quæ unicum inter Anglos & Scotos concordiæ vinculum, & ad Regem provide conſervandum, vel in Angliam tranſmittendum, quo minus in Galliam ſubduceretur. Nihilominus nonnulli è Proceribus in captivæ Reginæ partes jurati, Regis, Proregiſque auctoritatem omnino detrectarunt, donec Elizabetha, ſua interpoſita auctoritate, Jacobum Hamiltonium Ducem Caſtri-Heraldi, Georgium Gordonium Comitem Huntleiæ, qui inter eos erant primarii, opera Killegræi ad ſatis æquas conditiones perduxerit. Scilicet, ut religionem in Scotia conſtitutam agnoſcerent, Regi ſe ſubmitterent, necnon regimini Mortonii, & ſucceſſorum ejus in regimine; aliorum omnium auctoritatem ejurarent: ut quicunque contra religionem, Regem, vel Proregem aliquid molirentur, lege Parlamentaria proditores judicarentur; ut ſententiæ contra Hamiltonios & Gordonios latæ refigerentur, niſi illæ de cæde Moravii & Lenoxii Proregum, quæ Elizabethæ arbitrio relinquerentur. (Illa autem hoc ad Regem rejecit, ampliandumque cenſuit donec Rex imperium per ætatem ex jure regni ſuſciperet.) Utque ſingula crimina à XV. die Junii M.D.LXVII. admiſſa, Lenoxii cæde excepta, veniam petentibus condonarentur. Viſum tamen eſt ad ſecuritatem tam Regis quam

1573. *Eum Gallus opprimere ſtudet.* *Elizabetha defendere.* *Et res Scoticas componere.* *Quibus conditionibus.*

1573. quam Proregis, ne hic cædi exponeretur, ille in Galliam exportaretur, ut Regina Angliæ publico inſtrumento fidem interponeret, nec Hamiltonios, nec alium quempiam de Proregum cæde in quæſtionem, niſi illa conſentiente, vocandos, aut bonis mulctandos. Quod etiam in Ordinum conventu ad publicam quietem tempore turbulento fundandam ſancitum. Has autem conditiones Guilielmus Kircaldius Grangianus (quem Caſtro Edenburgenſi Moravius Prorex fide regis nomine accepta præfecerat,) Baro Humius, Lidingtonius, Epiſcopus Dunkeldenſis, & alii qui inique cum Scotorum Regina agi exiſtimarunt, nullo modo admittere voluerunt. Sed præfractis animis, Regis & Proregis auctoritate ſpreta, Caſtrum illud Reginæ nomine tenuerunt & munierunt, uſi Lidingtonio conſultore, & freti prærupta loci firmitate, apparatu bellico (omnis enim regius apparatus ibi aſſervatur) & promiſſis ab Albano & Gallo auxiliis, qui nonnihil pecuniæ ſubmiſerat (cujus pars maxima ad *Blac-neſſum* intercepta,) & plus miſerat, niſi diutina Rupellæ obſidione diſtentus fuiſſet. Quum hi ad nullas pacis conditiones nec pretio à Prorege propoſito, nec Elizabethæ ſuaſu, aut minis induci poſſent, quin caſtrum contra Proregem propugnarent, Urbem Edenburgenſem juſtitiæ ſedem ejaculationibus & irruptionibus indies infeſtarent, & auxiliares copias è Gallia accerſirent, Elizabetha, quæ Gallos in Scotia nullo modo ferre poterat, tandem à Prorege exorata, copias, machinas, & apparatum bellicum ad Caſtrum expugnandum his legibus promiſit:

Grangius ſe opponit.

Edenburgenſe Caſtrum defendit.

Angli ad expugnandum miſſi.

Quibus legibus.

Prorex nihil cum obſeſſis, Anglorum ductore inconſulto, tranſiget, nec ille viciſſim, Prorege & regis Conſiliariis inconſultis. Si Caſtrum in Anglorum manus devenerit, Regi intra decem dies cum omni apparatu bellico, utenſilibus, regni regiſque Commentariis, & Archi-

vis

vis tradetur; cetera oppugnantibus in prædam cedent. Angli nullum in Scotia locum munient, niſi cum conſenſu Proregis & Procerum. Prorex omnem quam poterit opem & commeatum Anglis præſtabit. Obſeſſi, Caſtro capto, reſervabuntur, ut ex legibus in illos agatur, Regina tamen Angliæ prius conſulta. Si qui Angli fuerint occiſi, eorum uxoribus & liberis ſtipendia in duos annos è rebellium bonis numerabuntur. Si qui vulnerati, ſtipendia etiam numerabuntur donec curabuntur. Tormenta Anglica, ſi qua pereant, ſulphureus pulvis, & globi expenſi, ex regio in Caſtro apparatu, aut rebellium bonis reſarcientur. Et obſides decem in Angliam mittentur, in ſecuritatem de copiis & tormentis remittendis, niſi ſors belli communis intervenerit. 1573.

Ex his legibus Guilielmus Drurius Præſidii Berwicenſis Mareſcallus, cum tormentis aliquot majoribus, & militibus mille quingentis (inter quos fuerunt nobiles volones Georgius Carius, Henricus Carius, Thomas Cecilius, Henricus Leæus, Guil. *Knolles*, Suttonus, Cottonus, Kelwaius, Guil. Killegreus, & alii) Scotiam ingreſſus auxiliari Scotorum manu adjuncta, Caſtrum obſidione incinxit, poſtquam ſemel atque iterum deditionem Regis nomine fruſtra imperaſſet. Primum è quinque molibus aggeſtis quatuor continuis diebus in arcem effulminatum, & maxime in *Turrim Davidis*, quæ poſt aliquot dies decidit. Impreſſione poſtea facta propugnaculum quod *Spurr* nominant, captum, dum qui ex altera parte eodem momento arcem aggreſſi, non ſine cæde rejiciuntur. Poſtridie ſigno dato obſeſſi colloquium cum Drurio petierunt. Deſcendunt è caſtro funiculo demiſſi ipſe Kircaldius, & Robertus Melvinus, Henrico Leæo & Flecco Scoto obſidibus in Caſtrum itidem acceptis. Poſtularunt ut vita & bonis libere fruerentur, ut Humius & Lidingtonius, ob privatas quorundam ini- Anglorum auxiliis obſidetur.

1573. micitias, in Angliam ſecederent, ut Kircaldius in Scotia maneret, ſin minus, bona cum venia diſcederet. Quum hæc non concederentur, ſed tantum permitteretur, ut milites inermes cum impedimentis abirent; perendie ob paucitatem Præſidiariorum, qui inter ſe diſcordes, vulnerati, vigiliis & laboribus confecti, ſine ſpe ſubſidii, necnon ob defectum aquæ (alter enim è fontibus ruinis maceriæ fuit oppletus, alter tormentis majoribus expoſitus) ſe ſuaque Reginæ Angliæ & Drurio die obſeſſionis XXXIII. in fidem dediderunt: qui litteris ex Anglia acceptis, Proregi in Regis uſum Caſtrum cum omnibus dedititiis reddidit. E quibus Kircaldius, Jacobus ejus frater, Moſmanus & Cokius aurifabri, qui pecuniam in Caſtro adulterarunt, ſuſpendio ſublati: etſi ad Kircaldii vitam redimendam centum è familia Kircaldia obtulerint ſe fore in perpetua Proregis clientela, annuam penſionem III M. *Marcarum*, XX M. librarum monetæ Scoticæ propediem numerandam, & cautionem præſtandam quod ille in Regis obſequio jam inde fideliter perſiſteret. Humio, & ceteris in diverſa caſtella diſperſis, Elizabetha non ſine clementiæ laude deprecante, parcitur. Lidingtonius Letham miſſus, vi morbi, nec ſine ſuſpicione veneni exſpiravit, vir inter Scotos maximo rerum uſu, & ingenio ſplendidiſſimo, ſi minus verſatili: quo nomine G. Buchananus æmulus eum viventem ſcripto quodam, cui *Chamæleon* titulum fecit, ut Chamæleonte mutabiliorem depinxit, necnon ut Regis aviæ, matri, Moravio, ipſique Regi & Patriæ hoſtem verſicolorem aſperrime perſtrinxit. Jam inde à bello inteſtino Scotia reſpiravit, & tam partium Duces, quam milites in Sueciam, Galliam, & Belgium profecti magnam bellicæ virtutis laudem retulerunt.

Deditur.

Grangius ſuſpenditur.

Lidingtonius moritur.

Pax Scotiæ parta.

Ut Anglia etiam ab internis (pro Regina Scotorum) molitionibus ſecurior eſſet, Joannes Leſlæus. Epiſcopus

Roſſenſis,

Roſſenſis, qui ſpectata fide, ſed cum nonnullorum pernicie, & aliorum periculo, Reginæ ſuæ inſervierat, è cuſtodia liberatus, & ex Anglia exire juſſus, in Galliam ſe recepit, male ſibi metuens à Southamptonio, quem in vitæ periculum ſuo indicio vocaverat, & ab Henrico Howardo Ducis Norfolciæ fratre, ad cujus iram leniendam, Apologiam pro ſe ſcripſit. Vix dum ille diſceſſerat, quum occultus illius tabellio H. Cokinus apprehenſus, & ejus indicio Morganus detectus, qui ad occulta pro Regina Scotorum conſilia erectus & agendi percupidus, mox aufugit. Atſlous Pontificiorum archiatrus, Goodus, Medicinæ Doctores, & Fran. Bertius, quod clandeſtina litterarum commercia cum ea habuerint, aliquot menſes in carcere erant detenti, & eadem de cauſſa Henricus Godierus & Richardus Louderus in ſuſpicionem vocati. 1573. Roſſenſis Epiſcopus ex Anglia expellitur.

Roſſenſis interea nullum erga Scotorum Reginam fideliſſimi ſubditi officium apud Imperatorem, Pontificem Romanum, Gallum, & Germaniæ Principes Pontificios, prætermiſit, qui ſinguli ſpem fecerunt, nihil tamen prorſus præſtiterunt. Sed hac in re incommodiſſime acci-diſſe querebatur, quod Albanus, in quo ſpem maximam collocarat, jam è Belgio diſceſſurus erat, honeſta miſſione impetrata, ſub fucata incommodæ valetudinis reparandæ ſpecie. Verum enimvero illum ad victoriam crudeliter progredientem, Hollandia fere univerſa in poteſtatem redacta, revocarat Hiſpanus, perſuaſus à Granvellano Cardinale, & Roderico Gomezio de Sylva, hominis potentiam nimio plus invaleſcere, nomenque ſupra Principis attolli, & violenti imperii aſperitate Belgas ad defectionem, imo deſperationem adigi. Etſi ſanguinarii nonnulli in Hiſpania non alium magis idoneum ad hoc bellum conficiendum, & Belgium in Provinciæ formam ſubjugandum reperiri potuiſſe cenſerent. Qui, homines immites, miſereri Regis videbantur, ſi, Auraſio- Abſens res novas molitur. Albanus è Belgio revocatur.

1573. nenſem & fœderatos obfirmatis animis ad libertatem retinendam pervicaces, ab opibus firmos, & locorum ſitu tutos, in ordinem manſuetudine redigi poſſe ſperaret. Succeſſor datus Lodovicus Zuniga Requeſenius, Magnus *Caſtiliæ Commendator*, vir mitiori ingenio, qui omnibus officiis Elizabetham demerendi cupidus, ſuis intentus, rebus Scoticis aut Anglicis ſe immiſcere noluit.

Requeſenius ſuccedit.

Burchettus morte afficitur.

Veſanam Petri Burchetti opinionem, qui ſibi perſuaſerat, licitum eſſe Evangelicæ veritati adverſantes occidere, neſcio an memorem. Eo uſque hominem hujus opinionis error abripuerat, ut Hawkinſum, claſſiarium illum celebrem, in publico pugione aggreſſus ſauciarit, ratus Hattonum eſſe gratia tunc temporis apud Reginam florentem, & ab intimis conſiliis, quem novatoribus adverſari audiverat. Regina ad hoc facinus ſupra quam ſolebat, ita excanduit, ut in hominem ex Jure Militari ſive Caſtrenſi, protinus animadverti juſſerit; donec à prudentibus fuiſſet edocta, jus illud non niſi in caſtris, aut temporibus turbulentis adhibendum; domi autem & in pace *ex proceſſus judiciarii formula* agendum. In judicium itaque vocatus affirmavit, quod fecerat, litteris ſacris conſonum eſſe, ideoque licitum. Unde hæreticæ pravitatis damnandus, opinionem renunciare promiſit, tergiverſatus tamen noluit. Deinde in Arcem Londinenſem conjectus, alterum è cuſtodibus ligno è foco arrepto & in cerebrum impacto occidit, homicidiique damnatus, dextra præciſa & ad patibulum affixa, reluctans, & ſilens, ſuſpenditur.

Jus Caſtrenſe ſive Militare.

Guil. Baro *Howardus* Effinghamius obiit.

Principio hujus anni ſupremum ſpiritum edidit Guilielmus Baro *Howard* Effinghamius, privati Sigilli Cuſtos, Thomæ Howardi, bellicoſi illius Norfolciæ Ducis è ſecunda uxore Agnete Tilneia filius, vir fidei ſpectatiſſimæ & animi invicti, qui primum Caleti Præfectus, in Baronum numerum à Regina Maria adſcitus, & Magnus Angliæ

admi-

Admirallus conſtitutus. Cui poſtea Cubicularius erat, ut etiam Elizabethæ, donec ætate fractus, Suſſexio paucis ante obitum menſibus ceſſerit, privati Sigilli Cuſtos factus, qui in Anglia quartus eſt, ut dixi, honoris gradus. Succeſſit in Baroniæ honore Carolus filius, qui poſtea Reginæ Cubicularius & Magnus itidem Angliæ Admirallus. 1575.

Obiit etiam haud ita poſt Reginaldus Greius, Comes Cantii, quem Regina, ante annum, è privato in honorem Comitis Cantii evocaverat, poſtquam ille titulus à morte Richardi Greii Comitis Cantii, qui patrimonium profligarat, majorque frater hujus avi erat, annos quinquaginta jacuiſſet: ſucceſſit vero in eo honore Henricus frater. [1] Obiit etiam Edmundus Bruges Baro Chandos, Eques Ordinis Garterii, cui ſucceſſit Ægidius filius ex Dorothea, una heredum Baronis Braii. *Reginaldus item Comes Cantii.*

Nec tacendus Joannes Caius Medicus celebris, patria Norwicenſis, educatione Cantabrigenſis & Patavinus, hiſce diebus defunctus, qui multa [2] Galeni Latine convertendo, Celſo emendando, & plura commentando, aſſiduam operam rei medicæ, & univerſas opes Reipub. litterariæ contulit, adjungendo novum Collegium veteri *Gonwelli Aulæ* Cantabrigiæ, & XXIII. ſtudioſos perpetuo alendos. Unde Gonwelli & Caii nominibus in unum Collegium coäluerunt, in quo ille tumulatur cum hac Epigraphe, FUI CAIUS. *Caius Medicus.* Gonwelli & Caii Collegium.

In Hibernia *O-Conori* & *O-Mori*, familiæ quietis impatientes, contractis prædatoriis turmis, atrociter graſſati, Athlonum ad Sineum flumen diripuerunt, & incenderunt. Sed quo minus copias cum rebellibus in Momonia conjungerent, obſtitit Jo. Perottus Momoniæ Præſes, qui Jacobum *Fitz-Moris* & *Fitz-Edmunds* Imokelliæ Seneſchallum rebellantes ita aſſiduis incurſibus exagi- Turbæ in Hibernia. *Perottus* rebelles coërcet.

1. *Deſunt in Edd. prioribus uſque ad,* Nec tacendus *&c.* 2. Galeni, Celſo emendando, Latine convertendo, & plura *in Edd. Belgicis.*

tavit,

1573. tavit, pluribus cæſis, & Caſtello Maino cum præſidiariis Gallis expugnato, ut adigeret in templo ad Kilmalocum, id eſt, *S. Malachiæ Cellam*, criminum gratiam ſubmiſſiſſime expoſcere. Eodemque tempore Comes Deſmoniæ cum Joanne fratre, qui rebellionis illius auctores, in Hiberniam ab Edwardo Fittono ex Anglia reducti, in carcerem Dubliniæ conjiciuntur, è quo tamen brevi eruperunt.

Comes Deſmoniæ è carcere evadit.

In Ultonia Brianus *Mac-Phelimus*, qui magnam partem regionis Clandeboiæ uſurpaverat, oppidum *Knoc-Fergus*, i. *Ferguſii rupem*, incendit; & alii eo tractu tumultuari cœperunt. Contra hos *Walterus D'evereux* (quem Elizabetha nuper Eſſexiæ Comitem crearat) expeditionem poſtulat; illis uſus conſultoribus, qui eum longius abeſſe, & in pericula, ſpecie honoris, præcipitare primis votis habuerunt. Quod illum haudquaquam latuit. Verum vir impiger, & qui animum ab ineunte ætate bellicis ſtudiis imbuerat, propoſiti tenax cum Regina tranſigit, ut, quibuſdam cautionibus, pars altera Clandeboiæ, ſi rebelles ſubmoveret, ſibi & ſuis commilitonibus cederet: ad quam tuendam Equites cc. Pedites cccc. ſuis ſumptibus aleret; & in belli apparatum decem millia librarum monetæ Anglicæ à Regina, prædiis in Eſſexia oppignoratis, mutuo ſumit. Guilielmus *Fitz-Williams*, Hiberniæ Prorex, veritus ne tanti Comitis ſplendor ſuo in Hibernia lumini officeret, Reginam monet ne mittatur, neſcio quam univerſæ Ultoniæ defectionem ſibi comminiſcens. Veruntamen Eſſexius mittitur, atque ut Proregi ſuus honos & auctoritas conſtaret, Diploma à Prorege accipere jubetur, quo Ultoniæ fieret Gubernator, quod ſerius, nec ſine importunis efflagitationibus impetravit.

Comitis Eſſexiæ in Hiberniam expeditio.

Ad *Knock-Fergus* gravi tempeſtate jactatus, præcipiti Auguſto appulit cum Darcio & Richo Baronibus, Henrico

Knolles,

Knolles, & quatuor ejus fratribus, Michaële & Joanne 1573.
Cariis, Guilielmo, Joanne, & Henrico *Norriſiis*, & tumultuaria militum manu. Priuſquam appulerat, Brianus *Mac-Phelimus* armenta, opes ſcilicet ſuas, in interiora abegerat (pecorum enim, præter oves & porcos, triginta millia numerabat.) Appulſo gratulatur, & omne ſtudium benigniſſime defert, uti etiam *Mac-Gileſpicus*, *Mac-Guilius*, Hugo Baro *Dunganoni*, aliique Dynaſtæ circumvicini. Ille *Mac-Phelimo* rebellionis crimen condonare promittit, & beneficentia aſtringere ſtudet. Verum iſte mox deficit, & ad Turloghum *Leinigh* ſe cum ſuis ſubducit; inde velitationes aſſiduæ adverſus Anglos. Baro Richus privatis negotiis avocatus in Angliam poſt menſem rediit, Henricus item *Knolles* ob valetudinem affectam, pluresque in dies alia atque alia cauſſantes, ex inculta illa regione ſe ſenſim ſubduxerunt. Eſſexius graviter apud Reginam & amicos litteris conqueritur, commilitones nobiliores langueſcere, expeditionem ſero fuiſſe ſuſceptam, annonam ſerius advectam, eamque corruptam, gregarios milites inconſiderate delectos, eorum plures periiſſe, *Mac-Phelimum* defeciſſe, idque Pierſii Angli militum ductoris (qui prius in hac parte inter Hibernicos dominatus erat) verſutia, imo perfidia. Se belli expenſis imparem eſſe, Proregem nondum Diploma miſiſſe, adeo ut nullam auctoritatem in finitimas gentes poſſet exercere. Reginam itaque precatur, ut rem ſuo ipſius nomine & imperio ſuſciperet, quamvis ille alteram expenſarum partem refunderet.

A ſuis deſeritur.

Difficultatibus affligitur.

Poſtea Suſſexium, Leiceſtrium, & Burghleium obſecrat, ut apud Reginam intercederent, ut illa c. Equiti-

1. *Sic in ipſo Codice Camdeniano, quem ſequor. Male proinde in Ed. Londinenſi*, Cariis, Henrico, Guilielmo, & Joanne Norriſiis, *&c. Perperam etiam in Edit. Belgicis*, Cariis, Henrico, Guilielmo, Joanne & Henrico Norriſiis, *&c.*

bus,

1573. bus, & DC. peditibus ſtipendia numeraret, & *Maiam* peninſulam ſibi concederet. Quumque Regina eum ex Ultonia revocare apud animum ſtatueret, tumultibus in Momonia emergentibus, Leiceſtrius & alii pervicerunt ne revocaretur. Juſſitque Prorex, ut dum ipſe in Deſmonium, è cuſtodia contra fidem datam elapſum, moveret, Eſſexius ad limites Ultoniæ accederet. Quod etiamſi grave erat, qui jam in *Clandeboiæ* munitionibus firmandis totus erat, paruit tamen, imo & in Momoniam profectus cum Kildario Deſmonium ad pacem colendam perſuaſit, qui haud multo poſt ſe ſubmiſit.

Jam Eſſexius auctoritatis Diplomate accepto, in Turloghum *Leinigh* longum ſuſcepit iter, & *O-Donellus* ſe adjunxit. Cono autem *O-Donello* Turloghi genero, qui ſub illo merere noluit, Liſſerum caſtrum abſtulit, & Hugoni *O-Donello* conceſſit, Turlogho interim tempus colloquiis protrahente, donec Eſſexio neceſſario fuerit redeundum. Qui ut corpus laboribus & curis tota æſtate fregerat, ita jam hieme ingruente, altius cum animo reputat, qua ratione Ultonia tam diu neglecta, & efferata ad humanitatem revocaretur. Et re mature deliberata docuit, ſi tria oppida Reginæ expenſis, & decem propugnacula collatitia commilitonum pecunia in locis opportunis, quæ deſignaverat, conſtruerentur, ſupra ſeptem millia librarum monetæ Anglicæ quotannis colligi poſſe, nec poſt biennium regio præſidio opus fore.

Dum his & hujuſmodi de re annonaria ſalutaribus ſtudiis totus vacat, parum aberat, quin ab Hibernicis opprimeretur. Brianus enim *Mac-Phelimus*, qui Morum Anglum militum ductorem ex inſidiis nuper peremerat, cum Turlogho & Hebridianis Scotis in ejus perniciem conjuraverat. Quod ubi primum ei innotuit, illos non exſpectare, ſed adoriri conſultiſſimum ratus, tam animoſe aggreſſus eſt, ut, ducentis Hibernicorum cæſis, Bri-

Mac-Phelimum capit.

anum,

Nanum, Rorium *Oge* fratrem ejus uterinum, & Briani uxorem ceperit. His negotiis in Hibernia annus, nullius bono, ſed magno Eſſexii damno, protruditur: necnon inſigni detrimento Chatertoni, nobilis Angli, qui certis quibuſdam cum Regina conditionibus colonias Anglorum in *Fues*, & *O-Hanlani* territorium vicinum deducere infeliciter in ſe receperat. 1573.

Chatertoni irritus conatus.

M. D. LXXIV.

PRIMO anni menſe Franciſcus Alenconius per literas amoris pleniſſimas & Maveiſeirum Galli Legatum, vehementius quam ante agitat, ut fide publica in Angliam veniret, & Elizabetham, quam abſens omni amore & honore proſequebatur, præſens ſalutaret. Illa efflagitationibus evicta ceſſit, licet aliud ſubmoneret; fideque interpoſita conceſſit, ut quandocunque libuerit ante xx. Maii veniret, nec quicquam humanitatis deſideraturum quod ab amantiſſima Principe exſpectari poſſet, prolixe promiſit. Certe ardentiori amore & benevolentia jam proſecuta eſt, poſtquam illum infenſiori animo in Guiſios juratos ſibi hoſtes explorate comperiſſet. Verum priuſquam hoc reſponſum Alenconio relatum, Valentinus Dalus Legum D. in Gallia Legatus (qui Walſinghamio jam Secretario ſuffectus) ſignificavit, Alenconium & Navarrum rerum novandarum ſuſpectos teneri. Regina enim parens, vaſti animi femina, ſuſpicari cœperat, illum cum Navarro, Momorantio, & aliis occulte moliri, ut ſi quid humanitus Regi accideret, ipſam à rerum adminiſtratione amoverent; ſuſpicionemque auxerunt Guiſii ſuggerentes, Alenconium filium non ita pridem Colinio Proteſtantium in Gallia anteſignano intimo amico clam uſum fuiſſe. Alenconius interrogatus, inter alia ultro confeſſus eſt, ſe jam aliquandiu nuptias cum Regina Angliæ ambiiſſe, ad quas

Alenconius *Elizabetham* inviſere petit.

Illa annuit.

Ille domi ſuſpectus.

1574. quum Colinii amicitiam uſui futuram exiſtimaret, ſub-inde de iiſdem, & bello Belgico, cum ea verba habuiſſe. Nihilominus ei & Navarro cuſtodes appoſiti. Thomas autem Wilkeſius, Dalo ab Epiſtolis, clandeſtinò utrumque acceſſit, Reginæque nomine conſolatus ſpoſpondit eam nullam illos levandi juvandique occaſionem prætermiſſuram. Quod mox ſagax illa vetula deprehendit, Wilkeſiumque ita exagitavit, ut neceſſario in Angliam ſe ſubduxerit, querulíſque litteris ita perſecuta, ut remitteretur in Galliam, & culpam ſupplex deprecaretur. Hujus conſolationis Navarrus non immemor, quum jam Rex Galliæ poſt xxv. annos eum in Normannia videret, dignitate equeſtri exornavit. Deinde Thomam Randolphum Elizabetha in Galliam ad Reginam matrem legavit, ut, ſi fieri poſſet, Alenconium filium & Navarrum in priſtinam gratiam reconciliaret. Sed priuſquam ille in Galliam appulit, Carolus Rex [1] diem obiit, cui exſequiarum juſta in Templo Paulino Londini ſummo cum honore perſoluta.

Cuſtodiæ datur.

Illa ſolatur.

Carolus IX. moritur.

Ubi primum Henricus ejus nominis Tertius, Rex Galliarum è Polonia in Galliam ſucceſſor rediiſſet, Rogerus Baro Northus in Galliam mittitur qui Regnum & reditum novo Regi congratularetur, Galliæ inteſtinis bellis convulſæ condoleret, pacem & edictorum obſervationem ſuaderet, Alenconium in gratiam reduceret, odium in Momorantium & Coſſæum leniret, & beneficentiam in Charlotam Borboniam, Monpenſierani Ducis filiam, quæ in Germaniam religionis cauſſa ſe ſubduxerat, excitaret. Verum ille nihil effecit, quum Gallia, quaſi fato impulſa, in bellum funeſtum præceps rueret. Nihilòminus Rex & mater junctis litteris Gardam in Angliam mittunt, qui matrimonii negotium pro Alenconio filio proſequeretur. Illum enim jam excandeſcen-

Baronis Northi ad Henr. III. Legatio.

Ille & mater Alenconium Angliæ commendant.

1. Diem obiit ultimam, *in Edit. prioribus.*

tem,

tem, quod indigne tanquam captivus à matre circumduceretur, & arcana conſilia cum Politicis in Gallia conſociantem, in Angliam ablegare ſpe nuptiarum cogitarunt, ut juvenis animum à belli & partium ſtudiis diverterent. 1574.

Interea tamen nihil non clandeſtinis artibus in Scotia egerunt, ut tenellus Rex in Galliam tranſmitteretur, & Mortonius Prorex de gradu dejiceretur; Scotis è Gallico ſatellitio ad hæc in Scotiam ſubmiſſis. Et hoc Scotorum Regina percupiit, perſuaſa, ſi filius extra periculum in Gallia eſſet, ſecum & Catholicis in Anglia mitius actum iri. Hinc enim illa futurum putavit, ut Anglica in Scotia factio, regii nominis auctoritate hactenus ſubnixa, protinus labaſceret: & Angli tam è Gallia, quam è Scotia indies ab eo, ut magis magiſque adoleſceret, timerent. Nec minus Galli hoc exoptarunt, ſubveriti ne Scotiæ Prorex Anglis devotiſſimus antiquum illud inter Gallos & Scotos fœdus diſſolveret. Nihilominus quum ille efflagitaret, ut fœdus mutuæ defenſionis inter Angliam & Scotiam contra exteros iniretur, minime exauditus erat; forſitan quod ſimul efflagitaverit, ut annua penſio ſibi & quibuſdam Scotis aſſignaretur. Illi autem exauditi ſunt qui tenui ſuſpicione perſtrinxerunt Reginam Scotorum, Salopiæ Comitiſſam, & etiam ipſum Salopiæ Comitem, quaſi nuptias inter Carolum Regis Scotorum patruum (cui Rex Lenoxiæ Comitatum nuper in Parlamento confirmaverat) & Elizabetham Candiſham, Comitiſſæ Salopiæ ex priore marito filiam, Regina inconſulta, confeciſſent. Quo nomine utriuſque mater, aliique in cuſtodia aliquantiſper detenti, & in Scotorum Reginam culpa omnis conjicitur.

Scotiæ tamen Reginæ contra Proregem favent.

Angla eum negligit.

Delatoribus contra Scotam credit.

Quo tenderent hæ nuptiæ, quum variæ enaſcerentur ſuſpiciones, Henricus Comes Huntingdoniæ Præſes Concilii in partibus Septentrionalibus cum novis documentis, &

Comes Huntingdoniæ Præſes Concilii Septentrionalis.

1574. & arcanis ad hanc rem, conſtituitur. Hic Magiſtratus qui jam honoris plenus, ex tenui origine ad tantam magnitudinem brevi emicuit. Ut enim libero brevique digreſſu, quæ accepi, poſteris tradam: Quum regnante Henrico Octavo, poſt Septentrionalium de Monaſteriis ſubvertendis rebellionem conſopitam, Dux Norfolciæ his partibus hæreret, multæque querelæ de injuriis in rebellione deferrentur; ipſe alias compoſuit, aliaſque ſub ſigillo ſuo viris prudentibus componendas commendavit. Quod quum Rex comperiſſet, peculiare ſigillum quo in his cauſſis uteretur, miſit; idemque Duce revocato, Tunſtallo Epiſcopo Dunelmenſi commiſit, atque *Aſſeſſores* conſtituit cum auctoritate *ad audiendum & terminandum pauperum querelas.* Ille tum primus omnium *Præſes* nominatus, ſucceſſorumque auctoritas jam inde plurimum invaluit.

Hujus Concilii origo.

Veſtium luxus coërcitus.

Summus veſtium luxus his temporibus in Angliam ſe infuderat, & patrius cultus peculiari gentis imitatricis vitio ita ſordeſcebat, ut homines nova veſtium forma, & apparatu nimis ſplendido, animorum deformitatem & inſolentiam quandam proderent, dum ſericati auro & argento, vel intexto, vel bracteato rutilantes paſſim volitarent. In hunc luxum quum Regina obſervaſſet magnam vim pecuniæ ad ſericum & alias exoticas merces quotannis è Regno, publico Reipublicæ incommodo, evehi; & plures ex nobilitate, qui uſui eſſent Reip. alioſque, ut nobiles viderentur, privato damno non ſolum patrimonia profundere, ſed etiam ita æs alienum conflare, doloque malo uti, ut neceſſario in laqueos legum inciderent, & rebus novis ſtuderent, quum ſua prodegiſſent; licet ex legibus Henrici VIII. & Mariæ in hos agere poſſet, & inde magnam pecuniam exigere, ex imperio tamen agere maluit. Edicto itaque imperat, ut quilibet intra XIV. dies veſtitum ad præſcriptam ra-

tionem

tionem conformaret, ne ſeveritatem legum evocarent; & ipſa in aula incepit. Sed temporis malignitate, & hoc edictum, & leges ſuperbo huic luxui paullatim ceſſerunt, qui ſemper inſolentior renaſcebatur; unaque conviviorum luxuria irrepſit, & ædificiorum ſplendor. Plures enim & Nobilium & privatorum villæ, elegantia, laxitate, & cultu conſpicuæ, jam paſſim in Anglia ſurgere cœperunt, quam alio quovis ſeculo, magno ſane regni ornamento, verum hoſpitalis gloriæ detrimento. 1574.

Anglia ædificiis ornatur.

Anglis, qui ſub Edwardo Cheſtero & Gainsfordo in Hollandia militabant, hoc anno aliis virtus, aliis ſucceſſus defuit. Qui enim ad Valkenburgum in præſidio erant, ſtationem deſeruerunt, & poſtea hoſti ſe dediderunt. Quibus tamen parcitum eſt, ne Elizabetha claſſi Hiſpanicæ, Belgium per Mare Britannicum petenti, receptum & commeatum negaret. Alii ad Goudæ Scluſam ſive Emiſſarium, quum poſt acre certamen Hiſpanos animoſe repuliſſent, ex improviſo ab hoſte, qui flumen tranſnatarat, oppreſſi, & de præſidio deturbati, ducentis cæſis & tribus ſignis captis.

Angli in Hollandia fuſi.

[1] Eccleſia Anglicana hoc anno amiſit Matthæum Parkerum Archiepiſcopum Cantuarienſem, ſeptuagenario majorem, cujus memoria æterna recordatione colenda, ob præclara in Rempublicam Eccleſiaſticam & litterariam merita. Etenim ut Scholam fundatam, Collegia ornata & ditata, bibliothecas inſtructas taceam, illius diligentiæ debemus *Eccleſiæ Anglicanæ Antiquitates*, & quamplurimos veteres Scriptores è ſitu vindicatos, quorum alios impreſſit, alios in Bibliotheca Corporis Chriſti

Obitus Matthæi Parkeri.

1. *Deſunt omnia in Edit. prioribus uſque ad,* Neſcio an operæ pretium ſit *&c. Horum autem loco in Codice, quem mihi commodavit Amicus doctiſſimus Thomas Rawlinſonus, Armiger, iſta tantum habemus:* Non alium è vivis hoc tempore ereptum magis luxit Anglia quam Robertum Catelinum, primarium in Regio Tribunali Juſtitiarium, admodum [laudatum,] cui ſucceſſit Chriſtophorus Wraius.

Canta-

1574. Cantabrigiæ repoſuit. Succeſſit Edmundus Grindallus à ſede Eboracenſi tranſlatus.

Roberti Catelini,

Reſpublica etiam Anglica hoc tempore deſideravit Robertum Catelinum, primarium in Regio Tribunali Juſtitiarium, admodum laudatum, cui ſuffectus Chriſtophorus Wraius.

Et Baronis Windeſoræ.

In Italia vero Venetiis obiit Edwardus Baro Windeſorus, qui Romanæ religioni devotus, & forenſium concertationum cum Oxoniæ Comite pertæſus, ſponte ſolum vertit.

Miniſtri illuſi.

Neſcio an operæ pretium ſit hæc minútiora memorare; Piam quorundam miniſtrorum Londinenſium credulitatem hoc anno à puella illuſam, quæ ſe à Dæmone obſeſſam ſimulabat; Vaſtum Cete ad littora Taneti Inſulæ aquis deſtitutum, cujus longitudo XX. ulnis noſtratibus, latitudo à ventre ad ſpinam dorſi XIII. pedibus, interſtitium inter oculos XI. pedibus menſurabatur; Tamiſim fl. æſtu bis intra unam horam accedente refluxiſſe, fumantes igne nubes Menſe Novembri à Septentrione in Meridiem glomeraſſe, & nocte inſequente cœlum ardere viſum, flammis ab Horizonte in verticale punctum undique concurrentibus. Hæc brevi digreſſione pauculis memoraſſe mihi non ſit culpæ, quum etiam hiſtoricorum graviſſimi hujuſmodi pluribus memorarint.

Cete ejectum.

Tamiſis fluxus inſolitus.

Cœlum ardere viſum.

M. D. LXXV.

Fœdus Gallicum renovatur.

HENRICUS III. Rex Galliarum è Polonia reverſus, & jam Rhemis inauguratus, nihil prius habuit, quam fœdus Blæſenſe, inter Carolum fratrem & Elizabetham anno M.D.LXXII. initum, Sacramento & ſubſcriptione confirmare, & Valentino Dalo Legato ordinario tradere: quod itidem illa ratum habuit ad S. Jacobi prope Weſtmonaſterium. Paullo tamen poſt ille litteris

perconctatus, an *mutua defenſio contra omnes* in illo 1575.
fœdere memorata, cauſſam Religionis comprehendat?
Cui quum illa diſerte reſpondiſſet, comprehendere, &
ſe præſto futuram ad mutuam defenſionem contra omnes,
etiam in cauſſa religionis, ſi ex lege fœderis requiratur:
Ille ad bella contra Proteſtantes ſe accinxit, & Alenconio
in adverſas partes tracto, altum & diuturnum de nuptiis
ſubſecutum eſt ſilentium. In Alenconii tamen gratiam
Elizabetha grandem pecuniam Caſimiro ad Equites Germanos
in Galliam ducendos contra publicæ quietis perturbatores
ſubminiſtravit.

Bellum in Gallia accenſum.

His Gallicis dum illa intenta, intervenerunt Belgicæ.
Lodovicus Zuniga Requeſenius, qui Albano ſucceſſit, totus
erat ut maritima, ſi poſſet, recuperaret, quæ Albanus,
inſigni in tanto Duce errore, neglexerat; unde bellum
Belgicum tot annos protractum. Quum autem à re claſſiaria
minus eſſet inſtructus (naves enim Hiſpanicæ, quæ
Anglorum auxilio in Flandriam paullo ante eo conſilio
erant perductæ, fœda tempeſtate laceratæ perierant)
Boiſchotum in Angliam miſit, ut cum bona Reginæ venia
naves & claſſiarios contra Hollandos & Zelandos
conſcriberet, quod non impetravit. Noluit enim Regina
ſuas naves & claſſiarios aliena in cauſſa periculis
objicere; publiceque vetuit, ne quis naves armaret, niſi
ipſius obtenta licentia, nec claſſiarii Angli ſub aliis Principibus
mererent. Rogavit itaque Boiſchotus, ut non
inique ferret, ſi Angli in Belgio exſules navali bello
contra Hollandos Hiſpano militarent, utque iiſdem Angliæ
portus libere accedere, & commeatum numerata
pecunia accipere liceret. Illa haudquaquam probavit, ut
Angli iſti rebelles (ſic enim vocavit, quos ille exſules)
Hiſpano militarent, imo nec Requeſenium illos gratia
proſequi ſperavit, certe ne proſequeretur, rogavit, nominatim
vero Thomam Coplæium. Hunc enim titulis

Requeſenius naves ex Anglia fruſtra petit.

Magni

1575. *Magni Magiſtri Moſæ, Domini de Gatten & Roughtey*, oneratum, ad Anglos & Belgas deprædandum Hiſpani emittere cogitarunt. Portus autem ſuos rebellibus & juratis hoſtibus aperire, nihil aliud niſi extremæ eſſe dementiæ. Boiſchotus ut æquiora ferret, Hiſpani nomine poſtulavit, ut Belgæ Hiſpano rebelles ex Anglia ejicerentur. Abnuit illa, quandoquidem quos ille rebelles appellabat, nullius eſſent notæ, tenues & miſelli quidam, qui nihil moliti erant, ſed belli terrore patria & patrimonio ſpoliati in Angliam confugerant, quos tortori in manus tradere inhumanum plane eſſet, & contra jus hoſpitii. Atque illi in memoriam revocavit quam perniciosſum fuerit rebus Hiſpanicis in Belgio, quum, rogante Albano, Belgas Anglia excedere anno M.D.LXXII. juſſerit. Tunc enim Marcanus Comes cum aliis ex Anglia ſolvere juſſi, Brielam ceperunt, & bellum illud ſuſcitarunt. Veruntamen ne ab antiquo Burgundico fœdere recedere videretur, (quod Hiſpanus cum illa tamen confirmare abnuerat) publicato programmate imperavit, ne armatæ Belgarum naves Angliæ portubus egrederentur, neve Belgæ, qui arma in Hiſpanum induerant, Angliæ portus ingrederentur, expreſſe Princeps Auraſionenſis & qui ex ejus familia, Comites Culenbergius, Berghanus, Marchanus, & quinquaginta alii ex ea factione nominatiſſimi. Et hoc quidem libentius, quandoquidem Requeſenius, Wilſono Legato Anglico intercedente, Weſtmorlandiæ Comitem, & alios Anglos ex Belgicis Hiſpani ditionibus emoviſſet, atque Anglorum Duaci Seminarium diſſolviſſet, pro quo alterum Rhemis Guiſii curante Gregorio XIII. Pontifice Romano ſtatuerunt.

Imperat ne Fœderati Belgæ in Angliæ portus admittantur.

Anglos rebelles è Belgio emovet.

Seminarium diſſolvit.

Auraſionenſis, quum ſe Hiſpani viribus imparem ſentiret, & ex Anglia nihil boni ſperaret, conſilium cum ſuis inſtituit, ad cujus fidem ſe conferrent. Quumque oculos animumque ad Gallum conjicere Elizabetha accepiſſet,

Auraſionenſis ad Gallorum fidem confugere cogitat.

ceſſiſſet, primo Danielem Rogerſium miſit, qui diſſua- 1575.
deret. Quod quum non poſſet (cum Colinio enim Galliæ Admirallo, & Gallo prius hac de re egerat) Henricum Cobhamum, Baronis Cobhami fratrem, ad Hiſpanum mittit, qui edoceret, quanti ſit diſcriminis ſi Hollandia & Zelandia ab ipſo ad Gallum deficerent, ſuaderetque quantis poterat rationum momentis, ut bellum pace mutaret. Qui adnuere viſus eſt; ſimulque Requeſenio per Robertum Corbettum eadem ſignificat. Nec deſtitit Auraſionenſem ab incepto demovere per Joannem Haſtingum. ſed Villerio Gallo Eccleſiaſte obnitente, nihil perfecit. qui pauperculus obtrita lacerna in Angliam venerat, ſciens dico, & collatitia ſtipe ex prælectione Theologica ditatus, veritus ne Auraſionenſis Anglos reſpiceret, inter alia aſſeruit, quod & ſcripto prodidit, Elizabetham, virum militarem, cujus virtuti & fidei exercitum committeret, præter Suſſexium habere neminem; & eum Proteſtantium religioni minus benevolum. Inculcavit etiam, quod à Colinio audiverat, Anglos, ſi pedem in Belgio figerent, priſtinum in Gallos odium reſumpturos.

Angla diſſuadet.

Villerius ſuadet.

Veruntamen inteſtina apud Gallos bella omnem ſpem auxiliorum è Gallia Auraſionenſi & Belgis præciderunt. Unde ad cujus fidem & auxilium confugerent, novam inſtituunt deliberationem. Principes Germaniæ ab Hiſpanis jam animo eſſe averſo noverant. ſed in commune non conſulere, pecuniam parce diſpenſare, cum Belgis in Religione non undiquaque convenire, & Imperatorem Hiſpano agnatum impedimenta objecturum. Gallos bello domeſtico ita implicatos viderunt, ut nullum finem proſpicere poſſent; præterea inveteratas inter Belgas & Gallos ſimultates intercedere; Brabantos, Flandros, & vicinos populos Gallis, quantum potuerint, obſtituros: eorum Imperium eſſe acerbum non minus ac Hiſpano-

Fœderati de Protectore deliberant.

1575. tum; Galliæque portus Belgarum navigationi minus opportunos. Anglos vero quaſi ſub eodem Parallelo, ejuſdem cum illis eſſe ingenii, religionem plane eandem, linguam haudquaquam diverſam, Regionem eſſe vicinam, portuoſam, navigationi commodam, mercimoniis copioſam; Reginam terra marique præpotentem, mitem, benignam, immunitates conſervaturam, ejuſque Imperium temperatum, nec exactionibus grave futurum, diſſeruerunt.

Ad Anglam confugiunt.

Mittuntur itaque in Angliam Philippus Marnixius à Sancta Aldegonda, Janus Douza à Nortwico, Guilielmus Nivellus, Paulus Buſius, & D. Melſenus, qui ſplendida legatione & diſerta oratione Reginæ Hollandiam & Zelandiam vel poſſidendas, vel protegendas offerunt, utique Principi ex Hollandiæ Principibus prognatæ, per Philippam Edwardi III. uxorem, filiam Guilielmi Bavari tertii, Hannoniæ & Hollandiæ Comitis, per cujus alteram ſororem hereditarium jus illarum Provinciarum ad Hiſpanum devenerat.

Illa de re meditato deliberat.

Illa hæc libenter & perattente audiit, primumque cauſſam quam contra Regem & Dominum ſuſceperant, Hiſpani inimicitias, Galli æmulationes, expenſas belli ingentes & caſus ancipites; necnon quanta in offenſa ſit hujuſmodi exempli inſolentia, animo deliberate perpendit. Tum dubitavit, an jus ſibi per Bavaricum genus in Hollandiam & Zelandiam competeret, atque an cum alterius Principis ſubditis protectionis fœdus inire liceret. An etiam illi hoc jure poſſent, ſine Cæſaris conſenſu qui *ſupremus Feudi Dominus*. Deinde haud credidit, quod nonnulli auribus inculcarunt, regiones illas ex ſubditorum electione, non jure hereditario Hiſpani majoribus obveniſſe. Denique,

Rejicit.

re mature deliberata, reſpondit, poſtquam de perſpecta Auraſionenſis & ipſorum benevolentia gratias egiſſet, nihil ſibi antiquius eſſe, quam fidem cum honore conjunctam

junctam & Principe dignam tueri; necdum ſibi conſtare, quo modo ſalvo honore & conſcientia integra, poſſet Provincias illas oblatas in protectionem, multo minus in poſſeſſionem accipere. Ceterum apud Hiſpanum ſedulo acturam, ut pax feliciter coäleſceret. 1575.

Joannes Perenottus Champignius Cardinalis Granvellani frater, iiſdem diebus à Requeſenio ad Elizabetham advenerat, qui eam de fœdere inter Angliam & Burgundiam obſervando modeſte monet, & ne ſe rebus Belgicis interponeret, obſecrat. Illa, etſi fœdus illud Hiſpanus confirmare abnuerit, ſe ſervaturam promiſit: ſuo tamen honori & incolumitati conſulturam, ſi priſtina Imperii Burgundici forma immutetur, & externi milites in dies in vicinam provinciam tanto numero admittantur. *Champignii Legatio.*

Priuſquam Champignius domum rediiſſet, Requeſenius diem obierat, & confuſa rerum facies in Belgio mox viſa; militibus ferro & flamma ubique graſſantibus, & Brabantiæ, Flandriæ, &c. Ordinibus priſtinam in Republica adminiſtranda auctoritatem reſumentibus. Quam Hiſpanus etiam ex neceſſitate illis confirmavit, donec Joannes Auſtriacus, quem Gubernatorem deſtinaverat, adveniret. Ad hos Elizabetha Guilielmum Daviſonum legat, qui ad ſtudia pacis diligentiſſime hortaretur, ſedulo ſollicita, ne quid incommodi Hiſpanus pateretur, utque Belgicas provincias ſartas tectas eidem, quantum poſſet, conſervaret. Verum Hiſpano milite atrociter tumultuante, nihil effectum. *Requeſenius moritur.* Angla res Belgicas componere ſtudet.

In Anglia placida erat toto hoc anno quies, niſi quod in medio limite Scotiam verſus, fortuitus acciderit inter collimitaneos, menſe Julio, hac occaſione conflictus. Joannes Forſterus, vir equeſtris Ordinis, Medii Limitis Præfectus, necnon hoc tempore Berwici Gubernator, infra dignitatem deſcendit in colloquium ad *Redſquirum* montem cum J. Carmichello, Liddiſdaliæ in Scotia Cuſtode. Tumultus in Scotiæ limite.

1575. Cuſtode. Nec enim Præfecti niſi cum Præfectis, & Cuſtodes cum Cuſtodibus, ut dignitate pares, convenire ſolebant. Utrumque comitabantur, præter quoſdam nobiles, armata multitudo prædonum & maleficorum ex utroque limite, plerique inveteratis & capitalibus inter ſe odiis diſſidentes. Hi ex more equis circumquaque ad pabulum dimiſſis, circumfundunt Præfectum & Cuſtodem: quos quum de prædonibus redhibendis in verba aſperiora prorumpere audirent, & ipſi quibus nullum jus niſi in armis, dum ſinguli male conſcii redhiberi timerent, rixa de calcari ſurrepto exorta, ad arma tumultuario proruperunt, & quiſque in hoſtem peculiarem, quem oderat, involavit, aut equos in prædam rapuit. Scotus an Anglus inceperit, incertum eſt. Primo congreſſu Angli Scotos repulerunt & Carmichellum ceperunt: ſed quum ſecuri ad prædam & nugivendulos diripiendos ſe converterent, auxiliari Scotorum manu è Jedburgo adveniente, Carmichellus evaſit, Angli fugati, *Heronus occiditur.* Georgius Heronus vir Ordine Equeſtri, Tindaliæ & Rhedeſdaliæ Cuſtos, aliique occiſi. Ipſe Præfectus Forſterus, *Angli captivi abducti.* Franciſcus Ruſſellus Comitis Bedfordiæ filius & Forſteri gener, Cuthbertus Collinwoodus, Jacobus Oglus, Henricus Fenwickus, & plures alii capti, atque in Scotiam uſque ad Dalkeitham, ubi Prorex egit, abducti, qui eos omni humanitate excepit. Sed aliquantiſper detinuit, veritus ne mox dimiſſi, ſanguine ob recentem amicorum cædem jam ebulliente, in ultionem exarderent, & belli incendia inter regna excitarent. Nec dimiſit, niſi fide chirographis data, ſe ad diem ſtatum in Scotia ſiſtendi.

Angla fert indigniſſime. Ut certis nunciis Elizabetha hæc intellexit, illa ſi unquam alias ira & ſtomacho plena, indigniſſime tulit, Scotos, qui (ut ipſa dixit) ſibi & Anglis libertatem & tranquillitatem debebant, pace violata, Anglos in Anglia

glia

glia invaſiſſe, occidiſſe, Limitis Medii Præfectum, eundemque Berwici Gubernatorem, & alios cepiſſe, in Scotiam captivos abduxiſſe, nec dimiſiſſe priuſquam de reditu chirographis caviſſent. Hæc ſingula ut in Anglici nominis, & ſui honoris contumeliam ſumma cum injuria facta accepit. Eoque magis quod Prorex conſtituiſſet, ut de hac re intra Scotiæ limites inquireretur, & propoſuiſſet an Delegati convenirent armati. Hoc vero animi hoſtilis, illud ambitioſi videbatur, ſcilicet ut Prorex Scotiæ, Reginæ Angliæ locum conveniendi præſcriberet, quum illa Moravio Proregi non ita pridem locum conveniendi apud Eboracum præſcripſiſſet. Nec Prorex territus ſatisfacere poterat, donec inermis ad *Bondenrod* in ipſo regnorum collimitio Huntingdonium Angliæ Delegatum conveniret, conceptiſſimis verbis cicatricem hanc optimis officiis obducere promitteret, & ad Anglici nominis honorem reſarciendum, Carmichellum ſibi chariſſimum in Angliam tranſmitteret, qui Eboraci aliquamdiu in libera cuſtodia detentus, & poſtea domum cum honore, nec ſine donis remiſſus. Culpam enim in Forſtero reſediſſe deprehenſum erat, dum ille inſigni malefico plus nimio patrocinaretur. Ita redintegrata inter Reginam & Proregem gratia, nec jam inde ejus in amicitia conſtantia unquam defuit, qui utriuſque regni commodo limitaneos prædones magna cum laude coërcuit. 1575.

Res componitur.

Obiit hoc anno nobilioris notæ in Anglia nullus, ſed in Scotia longe nobiliſſimus Jacobus Hamiltonius Dux Caſtri-Heraldi, & Comes Araniæ, qui Jacobi ſecundi Scotorum Regis è filia pronepos, tutor Mariæ Reginæ Scotorum datus erat, regnique Gubernator & heres deſignatus, dum illa in ætate tenella. Deinde quum illam Gallis tradidiſſet, Dux Caſtri-Heraldi in Gallia factus; poſtea primus è tribus Scotiæ Præfectis à Maria

Dux Caſtri-Heraldi moritur.

captiva

37875

1575. captiva conſtitutus. Cujus cauſſam dum conſtantiſſime tueretur, vir apertus & placidiſſimo ingenio, turbidorum injuriis inſidioſiſſime fuit exagitatus.

Eſſexii in Hibernia anguſtiæ.

Eſſexius in Hibernia Turloghi & Baronis Dunganoni inſidiis petitus, & plurimis ex Anglia difficultatibus objectis conflictatus, audito deliberatum eſſe ut revocaretur, miſerias, in quas per ſummam injuriam incidit, tacitus deplorat, perditam ſuam & ſuorum fortunam conqueritur, Hiberniam eluget, quam in ordinem cum bis mille militibus redigi poſſe ſibi perſuadet; iterum atque iterum petit, ut rem cum Turlogho pro dignitate componeret. Quumque jam ſuum in Ultonia imperium Proregi redhibuiſſet, quia parva illa militum manu, quam Prorex aſſignavit, inceptum perſequi non valeret, juſſus eſt ut reſumeret. Vix autem reſumpſerat, & in Turloghum moverat, quum litteræ intervenirent, ut à bello omnino deſiſteret, & quam poſſet honorifice, pacem iniret. Qua mox inita, in Scotos Hebridianos, qui *Clandeboiam* occuparant, perrexit, in latebras conjecit, Guil. Norriſii auſpiciis Rachlinam Inſulam adortus, cccc. Inſulanis cæſis, caſtrum expugnavit, & præſidium impoſuit. Jamque in medio victoriæ curſu, iterum præter opinionem juſſus eſt auctoritate cedere, & quaſi gregarius Ductor trecentis militibus præficitur: planeque nihil abſtruſis in Aula artibus omittitur, ut moleſtiarum aſſiduitate mitiſſimus ejus animus contabeſceret.

Sidneius tertio Hiberniæ Prorex. Hiberniam peragrat.

Henricus Sidneius jam tertio Prorex in Hiberniam mittitur, quum peſtis Inſulam late popularetur. Ille tamen Ultoniam adiit, pluresque occurrunt ſupplices, & fidem implorantes, *Mac-Mabonus* ſcilicet, *Mac-Guirus*, Turloghus *Leinigh*, & alii; itidem in Lagenia *O-Conori*, & *O-Mori* ſeditioſæ familiæ, quæ in *Leiſa* & *Ophalia* avita patrimonia, quibus ex lege erant exuti, vi & armis

denuo

denuo occuparunt. Quum in Momoniam perveniſſet, Petri Carewi Equitis ſane nobilis & ſpectatæ virtutis (qui Stephanidæ & Reimundi Craſſi primorum Hiberniæ debellatorum, & *Baroniæ Ydroniæ* heres, partem patrimonii poſtliminio recuperaverat) funeri honoris ergò atratus interfuit. Corcagii Deſmonius Comes eum inviſens, promptiſſima quæque obſequia magna cum obſervantia detulit. In Connachtiam inde profectus, rebelles Comitis *Clan-Richardi* filios demiſſiſſime in Eccleſia Gallwaiæ delictorum veniam implorantes in fidem accepit, & magna cum laude Provinciam adminiſtravit. 1575.

Petri Carewi obitus.

M.D.LXXVI.

NOVO anno auſpicante, de matrimonio cum Alenconio pararii illi duo, Mota-Fenellonus & Porta, amatoriis illecebris Elizabethæ aures iterum mulcere cœperunt: quibus reſponſum eſt, alienum tunc tempus eſſe, quum Alenconius advenire non poſſet, Gallia bellis civilibus flagrante, & Alenconio in iis occupatiſſimo. Unus tamen & alter in Galliam mittitur ad fraternum inter Regem & Alenconium amorem redintegrandum, atque ad dehortandum à rebus Belgicis, ne Hiſpanus novum bellorum incendium per Gallias excitaret. Quam facile vero illi fuerit, qui jam à bellico apparatu in Italia ſit inſtructiſſimus, vel Saluzias occupare, aut copiis in *Provinciam* expoſitis, ora Mediterranei Maris potiri, Gallia ita opibus exhauſta, & id genus alia admonet ad Gallum à Belgio deterrendum.

Galli nuptias *Elizabethæ* proponunt.

Illa pacem.

A Belgio Gallos avertere ſtudet.

Auraſionenſis enim Gallos ob ſuas privatas rationes, & ſpe Principatus Auraſionenſis, qui in Gallia ſitus, retinendi, non deſtitit Gallos in Belgium evocare, permiſitque Zelandis & Hollandis, qui quaſi innati mari circumquaque piraticis myoparonibus maria infeſtarunt, mercatorias Anglorum naves deprædari, quos cauſſabantur

Zelandi Anglos infeſtant.

1576. tur hoſtibus Dunkerkanis annonam ſubvehere, Antwerpienſium, aliorumque merces in Hiſpaniam ſub fucatis nominibus convehere, quas illi ſuo cum fructu exportare ſoliti, & jam defectionis ſibi male conſcii non audebant. Ad hos cohibendos Holſtockus iterum armatis cum navibus miſſus, ſupra ducentos piratas cepit, & in carceres per oram maritimam dedit. Ad res vero repetendas in Zelandiam ablegati ſunt Guilielmus Winterus ex Ordine Equeſtri, & Robertus Bealus Regio Concilio ab Epiſtolis, ut lites æſtimarent, & res pactis conditionibus reſtituerent. Sed ex Anglorum mercatorum avaritia & Zelandorum inſolentia lites iterum recruduerunt, quæ utriuſque gentis damno brevi conſopitæ.

Coërcentur.

In Belgio jam omnia confuſiſſima, dum Hiſpani ſine imperio aliquot Conſiliarios Ordinum in carcerem contrudunt, & in incolas ita direptionibus & omni injuriarum genere graſſantur, ut Ordines arma neceſſario ſumerent, & protinus nunciis circumquaque miſſis, per Obignium has injurias & cauſſas arma ſumendi Elizabethæ ſignificarent. Illa per D. Wilſonum, & Ordines & Hiſpanos ut ab armis diſcedant, obnixe hortatur, cauſſaſque cur Conſiliarii Ordinum in cuſtodiam raperentur ſtudioſe inveſtigat. Interea Antwerpia urbium ocellus, quæ inter florentiſſima Europæ Emporia vix ſecundis acquievit, miſerum in modum ab Hiſpanis diripitur, Anglorum mercatorum domus expilatur, & illi, etſi nullius culpæ conſcii, coacti ſunt redemptionis nomine magnam vim auri militibus dependere. Obignius hac occaſione arrepta, ingentem pecuniam mutuam ad hujuſmodi Hiſpanorum inſolentiam coërcendam importunius ab Elizabetha Ordinum nomine efflagitat. Illa, quæ eos opem à Gallo prius petiiſſe certo acceperat, negat, pro pace vero quamprimum apud Hiſpanum diligentiſſime interceſſuram pollicita. Eoque nomine Joannem Smithum,

In Belgio confuſio.

Antwerpia diripitur.

Elizabetha Belgica componere ſtudet.

Regis

Regis Edwardi Sexti conſobrinum, virum Hiſpanico 1576.
geſtu, & Hiſpano bene notum in Hiſpaniam mittit, qui à Rege benigniſſime exceptus contumelioſas Gaſp. Quirogæ Archiepiſcopi Toletani in Reginam injurias ex religionis odio, & Inquiſitorum Hiſpalenſium, qui attributum *Defenſoris fidei*, in Reginæ titulo non admiſerunt, tanta prudentia retorſit, ut gratias ab Hiſpano retulerit; qui Archiepiſcopo offenſior, Legatum, ut apud Reginam diſſimularet, rogavit; & attributum illud admitti ſevere imperavit. Reginæ enim conſilium ſuis rebus expedire novit, etſi minime ſecutus, Belgii fato (ſi ita loqui liceat) alìorſum impellente.

Venerat his diebus in Belgium cum ſummo Imperio Joannes Auſtriacus, Caroli Quinti Imperatoris filius naturalis: ad quem Regina itidem Edwardum Horſeium, Vectæ Inſulæ Præfectum, amandat; ut adventui congratularetur, & opem deferret, ſi modo Ordines Gallos in Belgium vocarent: verum Swevinghamo pro Ordinibus importuniſſime interpellante xx. M. librarum monetæ Anglicæ ad eos tranſmittit, ea lege, ut nec religionem, nec Principem mutarent, nec Gallum in Belgium admitterent, nec pacem abnuerent, ſi Joannes Auſtriacus ad æquas pacis conditiones deſcenderet. Sin pacem ille amplecteretur, ut Hiſpano militi de ſtipendiis non numeratis tumultuanti dependerentur. Adeo erat illa ſtudioſa nutantes provincias in Hiſpani fide & obſequio retinendi, ut nullam bene merendi, & pacis conſervandæ prætermitteret occaſionem.

Joannes Auſtriacus in Belgium venit.

Ordinibus pecuniam ſuppeditat.

Ut Belgas in obſequio Regis contineret.

In Anglia paſſim his temporibus læta quies, & negotiatio inter Anglos & Luſitanos iterum recluſa, quæ ex privatorum quorundam avaritia nuper fuerat intercluſa: permiſſumque Anglis in Luſitania, Algarbia, Inſulis Madera & Azoris, & Luſitanis in Anglia & Hibernia mutuam exercere mercaturam in triennium. Quo tempore

Commercium inter Anglos & Luſitanos reſtitutum.

1576. de mercium detentionibus lites diſceptarentur. Et hoc publica præconis voce promulgatum.

Erudita etiam ingenia accenſa honeſto ſtudio disjunctiſſimas orbis terrarum regiones & Oceani ſecreta explorandi, excitarunt bene nummatos habendi cupiditate non minus inflammatos ad detegendum ſi quod eſſet fretum in Septentrionali Americæ parte, quo ad opulentam Cathaiam navigaretur, & Orientis Occidentiſque opes mutuo commercio conjungerentur. Eruditi illi probabiliter diſſeruerunt, ex ea parte fretum patere, pro concesso aſſumentes. Quo propius ad littus acceditur, eo minorem eſſe aquarum altitudinem, ſed ab occiduo Iſlandiæ littore navigantibus, experientia teſte, mare altius occurrere, ut continuum Mari illi, quod *del Sur* nautæ vocant, ex altera Americæ parte videatur. Deinde quod quum Oceanus diurno primi Mobilis motu feratur, Americæ objectu repercuſſus, Septentriones petat ad *Cabo Fredo*, id eſt, *Promontorium Frigidum*, ubi loci per fretum aliquod in *Mare del Sur* exoneretur, ſin minus, eadem violentia in Lappiam & Finmarchiam reverberaretur, qua in Auſtrali mundi plaga à Freto Magellanico inſuloſo & tantæ molis aquarum incapaci ob inſuloſas freti anguſtias, per Orientalia Americæ littora ad *Cabo Fredo* repercutitur. Teſtes adhibent Antonium Jenkenſonum Anglum, quo non alter Septentrionalem mundi plagam plenius novit, qui docuit, molem aquarum ex Mari Cronio in *Mare del Sur* neceſſario effundi, Bernardum item *Le Torr* Hiſpanum, qui affirmavit, ſe à Moluccis in Americam revertentem, ſupra Æquatorem Septentriones verſus vi aquarum ab Aquilone in navem irruente in Moluccas fuiſſe rejectum, aliaque producunt ut hoc comprobarent. Quibus illi nummati perſuaſi, Martinum Forbiſherum ut hoc fretum detegeret cum tribus aphractis mittunt, qui Harwico

Via in Cathaiam per Occidentalem Oceanum quæſita.

Qua probabilitate.

Forbiſheri ad fretum detegendum navigationes.

ſolvens

ſolvens XVIII. Junii, ad IX. Auguſti vel ſinum vel fretum intravit ſub latitudine LXIII. grad. ubi homines invenit capillitio nigro, facie lata, naſo ſimo, colore ſubfuſco, phocarum pellibus veſtitos, mulieres circa oculos & per genas cœruleo colore, ut priſci Britanni, depictas. Sed quum omnia glacie menſe Auguſto ita conſtricta eſſent, ut inceptum curſum perſequi non poſſet, reverſus VIII. Kalend. Octobris in Anglia appulit, quinque nautis deſideratis, quos Barbari interceperant. Annis tamen duobus ſequentibus ut inceptum perficeret, in eadem littora navigavit, ſed glaciales conglomerationes inſtar montium ubique occurrentes penitius in ſinum ingredi prohibuerunt. Tempeſtatibus igitur, nivibus, ventiſque ſubinde vertentibus hinc inde agitatus, collecta magna lapidum copia, quos *Minerales* eſſe putabat, vela vertit, è quibus quum nihil auri, nec argenti, nec cujuſvis alterius metalli elici potuiſſet, ad vias muniendas projici vidimus. Sed hæc fuſe deſcripta publice proſtant. 1576.

Maximilianus Auguſtus his diebus vitam cum morte commutavit, Princeps prudens, juſtus, Imperio ſalutaris & de Elizabetha atque Anglis bene meritus. Quod ſimul ac illa certo acceperat, ſummo dolore affecta, Philippum Sidneium ad Rodolphum Regem Romanorum legat, qui & de patris morte dolorem, & de ejus ſucceſſione gaudium officioſiſſime declararet. Necnon, ut in itinere filiis Electoris Palatini de morte patris Frederici III. condoleret, & Caſimirum de pecunia, quam illa in bello Gallico expenderat, obiter ſubmoneret. Bello enim illo pax Galliæ reddita, Alenconio Ducatus Andium, Turonum, & Biturigum in *Apennagium*, quod vocant, aſſignati, undecim decies centena millia Francorum ad Germanorum Equitum ſtipendia Caſimiro promiſſa, ex Reginæ Galliæ monilibus pignori ad aureo-

Maximiliani Imp. morti *Eliz.* condolet.

Et *Frederici* Elect. Palatini.

 rum

1576. rum trecenta millia data. Verum Elizabethæ nihil omnino repenſum, quæ tamen quod bene bona cauſſa impenſum fuerat, cumulate repenſum exiſtimavit. Caſimirus ingenue Germanica ſinceritate reſpondit, Gallum promiſſis defuiſſe, nec per ſe ſtetiſſe, quo minus pecunia repenſa fuerit.

Ut in Germania Maximilianus Imperator, & Palatinus Elector, Principes Chriſtiana virtute, & ſingulari moderatione, magnum ſui deſiderium reliquerunt; ita non minus in Anglia & Hibernia reliquit *Walterus Devereux* Eſſexiæ Comes, etſi loco longe inferior. Vir certe præcellens, in quo morum probitas cum natalium claritate certavit, quæ tamen invidiæ obſiſtere non poterant. Etenim poſtquam laudabili in Hibernia inſtituto deſiſtere adactus fuerit, patrimonio admodum imminuto, in Angliam reverſus, aperte Leiceſtrio minaretur, quem injuriarum ſuſpectum habuit; aulicis ejuſdem artibus qui ab illo timuit, & peculiari aulæ myſterio homines per honores feriendi & evertendi, in Hiberniam cum inani *Comitis Mareſcalli Hiberniæ* titulo remiſſus erat. Ubi mœrore contabeſcens ex dyſenteria cum graviſſimis torminibus animam Chriſto pie reddidit, poſtquam adſtantes rogaſſet, ut filium vix tunc decennem monerent, triceſimum ſextum ætatis annum ſibi ſemper ob oculos proponere, tanquam vitæ metam ſupremam, quam nec ille nec pater ſuperarunt, & filius quidem ne attigit, ut ſuo loco dicemus. Hæc nobiliſſimi viri mors veneni ſuſpicione non caruit apud vulgus (qui ſemper quos charos habent, veneno exſtinctos ſuſpicantur) etſi Sidneius Hiberniæ Prorex, diligenti facta inquiſitione, ad Conſiliarios in Anglia ſcripſerit, Comitem quum primum decumberet, ſæpius dixiſſe, hoc ſibi peculiare eſſe, ut quoties animo gravius ægreſceret, dyſenteria laboraret, nec illum quicquam de veneno ſuſpica-

Walteri Comitis Eſſexiæ mors ſuſpecta.

tum.

tum. Eundem corpori colorem in morbo, qui valetudine fuit integerrima, perſtitiſſe; nullam labem, nullam tabem, nullum pilorum, nullum unguium defluvium, exenterato nullum veneni veſtigium. Medicis autem male inter ſe conveniſſe, nihil tamen contra vim veneni abhibuiſſe, Pocillatorem vero de . . . . . in aqua intincto, vinoque admiſto, falſo fuiſſe inſimulatum. Vidimus tamen, hominem tanquam venenarium, digito publice demonſtrari. Suſpicionem auxit, quod Leiceſtrius mox Douglaſiam Shefeldiam (amaſiam an uxorem non dixero) pecunia & ingentibus promiſſis amoverit, e qua filium procreaverat, & amorem in Lætitiam Eſſexiæ viduam apertius præ ſe tulerit, cui poſtea iteratis nuptiis ſe conjunxit. Quamvis enim ſecreto illam in uxorem duxiſſe perhiberetur, Franciſcus tamen *Knolles*, Lætitiæ pater, qui Leiceſtrii vagos amores noverat, credere noluit, veritus ne filiæ illuderet, niſi ipſe præſens cum paucis teſtibus, & Notario publico matrimonii fœdus conjungi videret. Sed hæc poſt unum & alterum annum. 1576.

Hoc tempore vitam in Anglia clauſit Antonius Cocus ſeptuagenarius, vir Equeſtri dignitate, antiqua ſeveritate, & doctrina multiplici, inſtitutor pueritiæ Regis Edwardi Sexti, felix filiabus, quas Græce & Latine ſupra ſexum eruditas clariſſimis viris Guilielmo Cecilio qui Angliæ Theſaurarius, Nicholao Bacono Magni Sigilli Cuſtodi, Thomæ Hobeio qui Legatus in Gallia obiit, Radulpho Rouletto, & Henrico *Killegrew* elocaverat. *Anthonii Coci* obitus.

Ante Eſſexii obitum, ut paullulum regrediar, Comitis *Clan-Richard* filii, qui vix ante duos menſes rebellionis gratiam a Prorege conſecuti erant, rurſus collecta nefariorum colluvie per Connacthiam immaniter latrocinia & prædas agitarunt, Athenriam, quam jam incolæ inſtauraturi erant, ſuccenderunt, & opifices trucidarunt Tumultus in Hibernia.

ex

1576. ex barbaro in incolas odio qui leges & humanitatem colere cœperant. Prorege autem adveniente, prædatoriæ turmæ diſſipatæ in latibula ſuo more convolarunt, & Comes ipſe *Clan-Richardi*, eorum pater, quaſi ſcelerum conſcius, in carcerem Dubliniæ traditur. Prorege reverſo, ipſi è latibulis emergentes *Balla-Reogh* caſtrum, primariam patris ſedem, cui præſidium ſub Thoma Strangio impoſitum, fruſtra ſuorum clade obſederunt, & *Mac-Williami Eughter*, i. Junioris terras, Scotiæ inſulanis ſibi adjunctis devaſtarunt. Sed adventu Proregis iterum diſparuerunt, luſtris ſe occultantes.

Guil. Drurius Momoniæ Præfectus.

Guilielmus Drurius, qui nuper Berwici Mareſcallus, Momoniæ jam recens Præfectus, prudentia, & fortitudine provinciam omnem ad legum cultum & obſequium perduxit, præter Kerriam Cherſoneſum & Comitatum Palatinum, quo quaſi in ſentinam plures malefici, prædones, obærati, rerumque capitalium ſuſpecti confluxerant, ex immunitate loci, impunitate quadam inſoleſcentes. Conceſſerat enim Rex Edwardus Tertius Deſmoniæ Comitibus *omnes Regales libertates, quas Reges Angliæ in illo Comitatu habuerunt, exceptis incendio, raptu, forſtallo, & theſauro invento.* Præfectus tamen, qui libertates illas ad juſtitiæ cultum, non ad ſcelerum impunitatem conceſſas judicavit, ingreſſus, lectiſſimas perditorum cohortes, quas Deſmonius in inſidiis locaverat, fortiter profligavit, per Kerriam maleficos undique indagavit, atque in plures ſevere animadvertit, fremente Deſmonio, & contra Drurium apud Proregem graviſſime tum de hoc, tum de penſitatione quam *Ceaſs* vocant, quiritante. Penſitatio illa eſt exactio rei annonariæ certo pretio (qualis Canon glebæ apud priſcos) ad alendam Proregis familiam, militeſque præſidiarios. De hac non ſolum ille, ſed in Lagenia cultiore Inſulæ parte Vice-Comes Baltinglaſſus, Delvinius, Hothius, Trimleſtonius Barones,

Maleficos perſequitur.

Ceaſs quid.

Hibernici de exactionibus queruntur.

Barones, & quique nobiliores conquerentes ſolvere abnuerunt, quaſi non exigenda niſi ex auctoritate Parlamentaria. Qui hoc nomine in Angliam ab iis delegati à Regni Conſiliariis auditi, atque in cuſtodiam dati, & itidem in Hibernia, qui delegarunt, donec ſe ſubmiſerint, quum antiquitus inſtitutam fuiſſe ex Regni tabulariis conſtiterit, & jus quoddam eſſe Majeſtatis (*Prærogativam Regiam* vocitant) quæ legibus non ſubjicitur, nec tamen legibus adverſatur, ut Juriſprudentes judicarunt. Regina autem juſſit ut Prorex temperamentum in hujuſmodi exactionibus adhiberet, veteri verbo, ſe velle *ſuos, dum tondeantur, non deglubi.* Et dixiſſe perhibetur: *Ah! quam male metuo, ne quod de Dalmaticis motibus à Batone olim Tiberio, nobis de Hibernicis objiciatur. Vos, vos in culpa eſtis, qui greges non paſtoribus, ſed lupis commiſiſtis.* 1576.

Regina miſeretur.

M. D. LXXVII.

JOANNES AUSTRIACUS quum ſe imparem ſentiret Belgii Ordinibus à viribus inſtructiſſimis, & vicinorum Principum amicitia firmatis, Gaſtellum ad Elizabetham miſit, qui gratias haberet de auxiliis contra Gallos oblatis, & propenſum ad pacem ſtudium explicaret. Illa per Edwardum Horſeium jam denuo miſſum, pacis ſtudium laudat, ſimulque agit ut Anglorum bona Antwerpiæ detenta reſtituerentur. Lente reſpondetur, quia ille aliis curis, ut præ ſe tulit, diſtentiſſimus, *Edicto pacis perpetuo,* ut vocarunt, quod tamen vix annuum erat, totus intendit. Elizabetha pacis ſerio cupidiſſima Thomam Leightonum ad Auraſionenſem mittit, ut ſuaderet ne quid contra pacem moliretur, donec Joannes Smithus ad pacem conciliandam ad Hiſpanum miſſus, rediret. Auraſionenſis, qui perpetuum illud edictum ex animo damnavit, jam opportune audierat, Joannem Au-

Auſtriacus ad pacem propendet.

Elizabetha ad hanc ſuadet.

Auraſionenſis eam divertit.

ſtriacum

1577. ſtriacum meditari nuptias cum Scotorum Regina. quod libens arripuit, & per Famierum Elizabetham protinus edocet, ut animum à pace detorqueret. Illa tamen quaſi neſcia, Auſtriaco per Danielem Rogerſium de perpetuo pacis edicto gratulatur, licet jam certo comperiſſet, Au-

Auſtriacus nuptias cum Scota ambit.

ſtriacum Comitis Weſtmorlandiæ & Profugorum Anglorum ſuaſu, pronoque Pontificis Rom. & Guiſiorum favore nuptias illas, & una Angliæ & Scotiæ regna ſpe

Et per eam regnum Angliæ.

devoraſſe; jamque conſtituiſſe Manniam Inſulam in mari Hibernico occupare, ut opportunam ad Anglam invadendam ex Hibernia, & occidua Scotiæ ora, qua Regina Scotorum plurimos habuit ſibi devotos, uti etiam in oppoſita Angliæ parte, Northwallia, Cumbriæ, Lancaſtriæ, Ceſtriæque Comitatibus, ubi incolæ plerique omnes Pontificiæ religioni erant addictiſſimi.

Et certe Auſtriacus (ut è Pereſio, qui Hiſpano à ſecretis didicimus) jam ante ambitione abreptus, quum Tunetani regni ſpe excidiſſet, de Elizabetha deturbanda, Scotorum Regina in uxorem ducenda, & Anglia debellanda apud Pontificem Romanum clam egerat, &, inſcio Philippo, pervicerat, ut Pontifex, quaſi ex publici boni ſtudio, Philippum ad bellum Anglicum excitaret; ipſeque Auſtriacus in Belgium profecturus hoc ipſum in Hiſpania perſecutus erat; & poſtea per Eſcovedum è Belgio miſſum petierat, ut ſibi portus in Biſcaia concederetur, unde claſſe Angliam invaderet. Verum Philippus, conſilia hæc averſatus, hominem, ut nimio plus ambitioſum, negligere cœpit. Nec hæc plene intellexit Elizabetha, donec, ut dixi, Auraſionenſis edocuiſſet.

Suſpicione etiam non caruit, quod Thomas Copleius è primariis inter profugos Anglos, à Vaulxio Auſtriaci amanuenſi Gallo commendatus, dignitatem Equeſtrem

Copleius à Gallo factus Baro.

& Baronis titulum acceperat. Copleius tamen ſuſpicionem depellere conatus eſt proteſtando obſequium erga

Principem,

Principem, nec alio conſilio titulum accepiſſe, quam ut major honos uxori exſilii conſorti, & penſio auctior ſibi ab Hiſpano accederet, quandoquidem nobiles *cum titulo*, potiori ſint apud Hiſpanos loco; Baroniſque titulum ſibi jure competere putaret, cui avia erat filia natu maxima Baronis *Hoo*, & proavia primogenita & una heredum Baronis *Welles*. 1577.

Auſtriaci diſſimulatio.

Auſtriacus interim has nuptias clandeſtino perſequitur, ſimulque ad rem obvelandam, Vicecomitem Gandavenſem ad Elizabetham legat, qui pacis leges demonſtraret, & laxiorem diem ad pecuniam quam Ordines mutuo ſumpſerant, diſſolvendam poſtularet. Hoc illa lubens conceſſit, & per Wilſonum cum illo denuo agit, ut damna Anglis mercatoribus in Antwerpiana direptione illata reſarcirentur. Ille eludit, & dum *Perpetuo pacis edicto* vacare videretur, in bellum prorumpit, urbes & caſtra verſute intercipit, & ad Hiſpanum ſcribit, conſultiſſimum eſſe prius Inſulas Zelandicas quam Provincias interiores oppugnare, Angliamque in ſuam ſpem pronus facilius quam Zelandiam expugnari poſſe, per Eſcovedum, qui ab Epiſtolis, perſuadere conatur.

Bellum integrat.

Ordines pecuniam mutuam ex Anglia petunt.

Hinc quum omnia in Belgio ad bellum ſpectarent, Ordines Marchionem Haureum, & Adolphum Metkercum ad Elizabetham legant, ut c. librarum ſterlingarum millia ad VIII. menſes utenda daret, quibus illa reſpondet, ſi aliunde mutuo ſumere poſſent, ſe & Civitatem Londinum cautionem libentiſſime interpoſituras, modo civitates Belgii quas nominaverit, ſyngraphis obligarentur ad pecuniam intra annum renumerandam. Fœdus etiam mutui auxilii terra marique cum Ordinibus in has leges paciſcitur. *Regina Equitum mille, peditum quinque millia Ordinibus auxilio mittet, quibus tertio poſtquam naves conſcenderint menſe, ſtipendium & expenſas Londini Ordines perſolvent, belloque confecto ſuis*

Elizabetha cum Ordinibus fœdus.

1577. *ſuis ſumptibus in Angliam remittent. Hujus exercitus imperator natione Anglus in Ordinum conſilium admittetur. Nihil quod ad bellum aut pacem ſpectet, Regina aut illo inconſultis, ſtatuetur. Nullum fœdus cum quocunque inibunt niſi illa approbante; & in eodem, ſi velit, comprehendetur. Si quis Princeps contra Reginam, aut regnum Angliæ quocunque prætextu aliquid hoſtile moliatur, Ordines quantum poterunt reſiſtent, & eodem numero & iiſdem legibus auxiliares ad Reginam mittent. Si qua inter Ordines diſcordia oboriatur, Reginæ arbitrio permittetur. Si claſſis contra hoſtes à Regina ſit apparanda, Ordines* XL. *naves juſtæ magnitudinis cum nautis & ſingulis neceſſariis inſtruent, quæ Angliæ Admirallo parebunt, & Reginæ ſumptibus merebunt. Ordines neutiquam intra Belgium admittent Anglos quos Regina rebelles declaraverit. Si pacem cum Hiſpano confecerint, curabunt, ut hi Articuli ſimul, aut ſeorſim pro Reginæ arbitrio confirmentur.*

Illa Hiſpanum cauſſas edocet. Statim atque hoc fœdus initum, Regina, ne in calumniam raperetur quaſi rebellionem in Belgio foveret, Thomam Wilkeſium ad Hiſpanum miſit, qui hæc edoceret. *Quandoquidem male feriati non deſunt qui amicitias inter Principes malis artibus diſſuere, labeculamque exiſtimationi aſpergere iniquis ſuggillationibus ſtudent, quaſi illa faces Belgico incendio ſubjecerit, primum Regem & Belgii Gubernatores rogat, ut in mentem revocarent, quoties & quantopere de malis Belgio impendentibus amice jampridem præmonuerit, deinde quum defectionem cogitarent, quam ſtudioſe operam dederit crebris ad Auraſionenſem & Ordines miſſitationibus, ut in officio & Regis obſequio contineret. Imo quum opulentiſſimæ illæ Provinciæ in poſſeſſionem delatæ fuerint, quam ſincere, ne in protectionem quidem ſuſceperit. Poſtremo quum nuper omnia eſſent deploratiſſima, quam*

large pecuniam ſuppeditaverit, ne Ordines alteri Principi, urgente neceſſitate, ſe ſubderent, & pacis nuperrime propoſitæ conſilium turbarent. Quum vero accepiſſet, Auraſionenſem nolle pacem initam amplecti, ſe non ſolum ut amplecteretur monuiſſe, ſed etiam interpoſitis minis quodammodo imperaſſe, ſanctiſſime proteſtatur. Si hæc Chriſtiana Principe, pacis ſtudioſa, & bene merendi de confœderato Hiſpano cupidiſſima ſint indigna, ipſe Hiſpanus vobiſque Chriſtiani Principes judicaverint. Ut bella autem conſopirentur, & ille Belgas haberet obſequentiſſimos, admonet, ut afflictum populum in priſtinam gratiam reciperet, privilegia reſtitueret, poſtremæ pacis leges ſervaret, alium Gubernatorem è ſua familia ſubſtitueret. Quæ fieri neutiquam poſſe innuit, niſi Auſtriacus ſubmoveatur, cui Ordines odio pluſquam hoſtili & implacabili diffidunt; quemque ipſa ex occultis cum Scotorum Regina machinationibus ſibi infeſtiſſimum explorate novit. Adeo ut nihil niſi certa pericula ex Belgio exſpectare poſſit, dum ille Belgio præfuerit. Jam vero quum cerneret quantas copias Auſtriacus conſcripſerit, & quot Gallorum auxiliares cohortes in procinctu, profitetur, ſe ad Belgium Hiſpano conſervandum, & periculum ab Anglia propulſandum opem Ordinibus promiſiſſe. Qui reciproce promiſerant, ſe in Regis obſequio perſtituros, & in religione nihil novaturos. Quod ſi Regem hæc nolle ſenſerit, ſed, privilegiorum & juris repagulis abruptis, miſeras Provincias, quaſi jure belli captas, in ſervitutem trahere ſtatuiſſe; ſe non poſſe & vicinorum defenſioni, & ſuæ ſecuritati deeſſe. Sin autem Ordines fidem erga Reges exuent, & quid contra ac promiſerint, molientur, in ipſos primus ſigna converſuram. 1577.

Hæc haud lubens audivit. Veruntamen quum in Elizabetha plurimum momenti ineſſe noverit ad res Belgicas vel componendas, vel diſturbandas, & certo ſciverit il- *Hiſpanus inique audivit.*

1577. Iam Auſtriaci inſidiis peti, diſſimulavit; ſimulque rogavit, ut conſilium pacis conſtituendæ perſequeretur, nec temere crederet rumoribus falſo ſparſis, aut ſe quicquam moliri Principe amico indignum.

Dum hæc Wilkeſius in Hiſpania explicat, Joannes Auſtriacus apud Elizabetham, quam ſimul verebatur & periiſſe optabat, miſſo Gaſtello Ordines graviter accuſat & fœda criminum labe aſpergit, cauſſaſque cur ſuos iterum armaverit, fuſe explicat. Ita illa quaſi Heroina, & honoraria arbitra inter Hiſpanos, Gallos, & Ordines ſedit, ut illud patris uſurpare potuerit: CUI ADHÆREO, PRÆEST. Et verum ſit quod ille ſcripſit, *Galliam & Hiſpaniam eſſe quaſi lances in Europæ libra, &* Angliam *lingulam, ſive libripendem.*

Anglia libripens in Europa.

Iiſdem diebus, dum Judices ad *Aſſiſas* Oxoniæ ſederent, & Roulandus Jenkus, procacis linguæ bibliopola, de probroſis in Principem verbis in judicium vocaretur; venenoſo & peſtilenti halitu, ſive ex pædore incarceratorum, ſive ex ſolo, ita correpti ſunt plerique omnes qui aderant, ut intra quadraginta plus minus dies fere ſinguli, præter mulieres & pueros, obierint, nec contagione alii tacti. Inter hos fuere Robertus *Bellus* primarius Fiſci Baro, vir gravis & juris ſcientia clarus, Robertus *D'oilius*, Guilielmus Babingtonius ex ordine Equeſtri, *D'oilius* Comitatus Oxonienſis Vicecomes, Harcourtus, Wenemanus, Pheteplacius, viri in hoc tractu clariſſimi, Barhamus juriſprudens inſignis, *Jurati*, quos vocant, fere omnes, & alii plus minus tercenti.

Peſtilens ex pædore morbus.

Cometes.

[1] Effulſit die ſexto Novembris in occaſu Cometes, in ♏ circa gradum XIV. Latitudinis Auſtralis magna cum hominum admiratione & timore ex minaci comarum prolixitate per XXX. plus minus gradus exporrectâ. Proſerpſit ſuo motu in Latitudinem ab Ecliptica XXVII. grad. & X. die

1. *Deeſt tota hæc Sectio in Edit. prioribus.*

Januarii

Januarii languens, verticalis factus regno Feſſano in Barbaria evanuit: ubi Auguſto ſequente tres Reges, Sebaſtianus Luſitaniæ, Abdel Melec, & Mahomet uno prœlio perierunt. De hoc phænomeno multi & docti & indocti diſputarunt, An fuerit Elementare ex exhalatione calida, ſicca, & viſcoſa virtute aſtrorum elevata & accenſa. An ex Chaldæorum ſententia, (quam Stobæus in Eclogis memorat,) ex ſtellis, quæ aliquamdiu latent, quoniam à nobis remotiſſimæ, nonnunquam inferius delatæ apparent, & evaneſcere videntur, quum in ſuam regionem in ætheris profundum veluti in maris fundum retrahantur. An ex Platonicorum opinione, quam Marſilius Ficinus in epiſtolis habet, ſint in aëre ſublimi legiones Dæmonum beneficorum, qui felicibus Principum animis illuc evolaturis congratulantur tonitru, fulminibus, flammis, & Cometis. Sed hæc miſſa faciamus, qui quum de divinis operibus agatur, verecundiores eſſe debemus. 1577.

Hactenus ſerena tranquillitas Pontificiis in Anglia affulſit, qui quadam miſericordi conniventia ſua ſacra inter privatos parietes, licet illa legibus interdicta, pecuniaria mulcta inflicta, quodammodo impune celebrarant; nec Regina vim conſcientiæ afferendam cenſuit. Verum poſtquam illud fulmen Excommunicationis Romæ in Reginam fuiſſet ejaculatum, in nubes & tempeſtates ſerenitas illa paullatim abiit, legemque elicuit anno M.D.LXXI. contra eos qui ejuſmodi *Bullas, Agnos Dei, & Grana benedicta*, Papalis obſequii teſſeras, in Regnum intulerint, aut aliquem Romanæ Eccleſiæ reconciliarint, ut diximus. Toto tamen ſexennio in neminem ex ea lege actum, etſi nonnulli deprehenſi qui contra commiſerant. Primus hac lege tenebatur Cuthbertus *Mainus* ſacerdos, qui Pontificiæ contra Principem potentiæ aſſertor pervicax, ad *Fanum Stephani* (*Launſton* vulgo vocant)

1577. vocant) in Cornwallia ſupplicio affectus, & [1] Trugionus nobilis, qui eum hoſpitio acceperat, fortunis everſus, perpetuoque carceri adjudicatus. Sed hæc & hujuſmodi Eccleſiaſtica leviter perſtringam, quum alii Eccleſiaſticam horum temporum hiſtoriam moliantur, & fide, ſpero, optima, licet ab exulceratis animis in hoc religionis diſcidio vix ſperandum.

Mainus ſacerdos morte affectus.

Baronis Latimeri obitus.

Hoc anno titulus Baronis *Latimeri*, quum in Nevillorum familia ab Henrici Sexti temporibus magno honore & opibus floruiſſet, exſtinctus eſt in Joanne Nevillo, qui, nulla prole maſcula ſuſcepta, opimam hereditatem quatuor filiabus reliquit; quarum prima Henrico Comiti Northumbriæ, ſecunda Thomæ Cecilio qui poſtea Exoniæ Comes, tertia Guilielmo Cornwallio, & quarta Joanni Daverſio nupta, è quibus numeroſa ſoboles propagata.

Tho. Smithi Secretarii obitus.

Thomas etiam *Smithus*, alter è Regiis Secretariis, hoc anno ſibi Climacterico fatis ex Atrophia conceſſit, vir ob multiplicem eruditionem, & prudentiam in multis Legationibus, memorandus. Natus ille parentibus honeſtis *Waldenæ* à croco denominatæ in Eſſexia, educatus in Collegio Reginæ Margaretæ Cantabrigiæ, annis maturior ſelectus ut in Italiam Regiis impenſis mitteretur. (Ad noſtra enim tempora nonnulli adoleſcentes optimæ ſpei ex utraque Academia, ad uberiorem ingenii cultum Regum ſumptibus in exteris Regionibus alebantur.) Inde titulo Doctoris Juris Civilis auctus rediit, eamque apud Ducem Somerſetti Edwardi VI. Protectorem gratiam invenit, ut alter à Cecilio factus fuerit Regis Secretarius, rei Stannariæ Seneſchallus, Decanus Carlioleníis, & Ætonenſis Collegii Præpoſitus, de quo optime meruit. Maria Regina his dignitatibus eum exuit, penſione annua centum librarum ad vitam aſſignata, ea

Saffron Walden.

1. *Non* Trugionis, *ut in Edd. Belg.*

tamen

tamen lege, ne regno excederet. Quamprimum Elizabetha ſceptro potita, ad Rempub. revocatus, adfuit cum Theologis Liturgiæ Anglicæ emendandæ; Legationes deinde quas ſuis locis dixi, cum laude obivit. Anno M.D.LXXI. factus alter Reginæ Secretarius filium naturalem, quem unicum habuit, ad deducendam coloniam in *Ardes* Hiberniæ Cherſoneſum miſit, qui infeliciter (ut retuli) ibi occubuit. Reipub. litterariæ in Anglia lege annonaria [1] pro ſtudioſorum Collegiis, quam primus rogavit, inprimis conſuluit; & magis ſane quam ſcriptis, licet reliquerit imperfectum opus de Republica Anglorum, librum ſingularem de Linguæ Anglicæ Orthographia, alium de Græcæ pronunciatione; & accuratum de re nummaria Commentarium, digniſſimum qui lucem aſpiciat. In Secretarii Regii munere illi ſuffectus Thomas Wilſonus Legum D. Sanctæ Catharinæ prope Londinum Præfectus, qui intra quatuor annos è vita emigravit. 1577.

In Hibernia *O-Mori*, *O-Conori*, & alii, quorum majores Suſſexius Prorex, Maria regnante, patrimonio in *Leiſa* & *Ophalia* ob maleficia exuerat, nec alium in quo viverent locum aſſignaverat, in rebellionem *Rorio Oge*, id eſt, Roderico juniore, duce proruperunt; *Naaſum* oppidulum incenderunt, *Lachliniam* adorti, fortitudine *Georgii Carew* Præfecti repulſi, Henricum Harringtonium, & Alexandrum Coſbeium inſidioſo colloquio interceperunt; quos quum Harpolus militum ductor recuperaturus tuguriolum noctu aggreſſus eſſet, in quo Rorius cum illis ad poſtem vinctis egit, Rorius tumultu excitatus, Harringtonium & Coſbeium repetitis ictibus in tenebris ſauciat, & audacia præceps, per medios milites qui illum circumſederant, noctis beneficio evaſit.

In Hibernia rebellio.

Rorius *Oge*.

1. 18. Eliz. c. 6. *in margine Codicis quem mutuo ſumpſi ab Amico clariſ. Thoma Rawlinſono.*

Sed

1577. Sed poſt aliquot dies quum inſidias Baroni *Oſſeriæ Superioris* poſuiſſet, ipſe interceptus, & cæſim trucidatus vicinos formidine liberavit.

M. D. LXXVIII.

Elizabetha de Belgis ſollicita.

QUANQUAM Hiſpanus quæ Wilkeſius propoſuit, auribus minus æquis acceperit, & diſſimulaverit, ut modo dixi, Elizabetha tamen ſerio miſerta Belgarum, quorum provinciæ magna ſitus opportunitate, & mutua neceſſitudine, Angliæ, quaſi maritali amore conjugatæ, pluribus ſeculis adhæſerant; ideoque impatiens, ut Galli patrocinium earum ſuſcipiendo ſibi arriperent, eundem Wilkeſium ex Hiſpania reducem ad Auſtriacum mittit, ut ſubmoneret Andium Ducem (ita jam dictus qui prius Alenconius) cum Gallorum exercitu ab Ordinibus eſſe evocatum; & proinde tutiſſimum eſſe inducias paciſci, ne præſenti diſcrimini provincias objiceret. Ille autem igneo & bellico ingenio, atque ſecundo ad Gemblacum contra Ordines prœlio tumidus, uno verbo reſpondit, *ſe nec inducias cogitare, nec Gallos formidare*: Nihilominus illa, in ſuam rem & Belgii attenta, Edwardum Staffordum in Galliam miſit, ut exploraret, ſiquid in Galliæ limite Belgium verſus aggrederentur, & qui militum delectus haberentur.

Angli in Belgium profecti.

Ex Anglia jam trajecerant J. Northus Baronis Northi primogenitus, J. Norriſius filius Baronis Norriſii ſecundus, Henricus Cavendiſhus, & Thomas Morganus Chiliarchæ cum plurimis volonibus, ut prima militiæ rudimenta ponerent. Caſimirus etiam, Palatini Electoris filius, Germanorum equitum & peditum exercitum in Belgium magnis Reginæ expenſis trahebat. Auſtriacus Ordinum caſtra ad Rimenantum adoriri, aut ad pugnam laceſſere ardens, priuſquam univerſa auxilia è Gallia & Germania convenirent, exſpectato celerius advolat,

quumque

quumque excubitores equites protinus receſſiſſent, quaſi victoriæ certus involat: Sed illi mox animis reſumptis Auſtriacos repulerunt. Qui converſi, ſepimenta & ſenticeta, ubi Angli & Scoti volones diſpoſiti, perrumpere conati, haudquaquam potuere, fortiſſime excepti ab Anglis & Scotis, qui veſtibus fervente æſtu abjectis, induſiis inter femora innodatis pugnarunt. Norriſio, Anglorum ductori, acerrime pugnanti tres equi transfoſſi, magnamque hoc prœlio bellicæ virtutis laudem retulit, uti etiam Stuartus Scotus, Binghamus Cavendiſhi *Locum-tenens*, & Guilielmus Markhamus. 1578.

Fortiter pugnant.

Ut his bellis inteſtinis afflictæ & jacentes Provinciæ Belgicæ erigerentur, venerunt in Belgium ab Imperatore Comes Swartzenbergius, à Gallo Pomponius Bellieurus, ab Elizabetha Baro Cobhamus, & Walſinghamus, ad pacis rationes procurandas. Sed re infecta, ſinguli redierunt, quum Auſtriacus religionem reformatam admittere, & Auraſionenſis in Hollandiam redire plane recuſaret.

Legatio ad pacem Belgicam irrita.

Sub id tempus, Egremondius Ratcliffus, filius Henrici Comitis Suſſexiæ ex uxore ſecunda, vir turbido ingenio, & in rebellione Septentrionali inter primarios, qui ſub Auſtriaco meruit, à profugis Anglis accuſatus quaſi percuſſor ad Auſtriacum tollendum ſubmiſſus; in caſtris ad Namurcum cum Greio Anglo, ut conſilii non ignaro, capitur, & ambo morte afficiuntur. Produnt Hiſpani, Ratcliffum ſupremis verbis ſponte confeſſum, ſe ex arce Londinenſi liberatum, magniſque Walſinghami promiſſis ad hoc patrandum excitatum fuiſſe. Angli qui aderant confeſſum fuiſſe negant, etſi profugi, ut hujuſmodi confeſſionem extorquerent, nihil non fecerunt. Sed diſſidentes in religione animi, & probitatis, & veritatis lumini nimio plus utrinque officiunt, & profugos ex odio & obtrectandi ſtudio multa comminiſci quis ignorat?

Egremondius Ratcliſſus & ſocius morte puniti.

1578. Austriacus moritur.

Eodem ipſo momento, Auſtriacus ætatis flore, vi peſtis, aut, ut alii volunt, mœrore, qui à Rege fratre neglectus, ſtolidam ambitionem cum vita exuit; poſtquam primum regno Tunetano, unde Guleta in Africa amiſſa, deinde Anglico inhiaſſet; & clam Gallo, Hiſpanoque, de utriuſque Coronæ defenſione occultum fœdus cum Guiſiis pepigiſſet.

Andinus nuptias cum Angla perſequitur.

Andinus interea nuptias, quas, dum Alenconius erat, cum Elizabetha ambire cœperat, perſequitur, licet bello Belgico intentus, ut oſtenderet, ſe & bellicis, & amatoriis poſſe ſimul vacare. Bachervilius primum hac de cauſſa miſſus Elizabetham accedit ad Melfordam Cordalli ædes in Suffolcia ruſticantem, mox à Gallo Rambouletus, & demum poſt menſem ab Andino Simierus aulicus lectiſſimus, amatoriis levitatibus, facetiis, & aulicis illecebris exquiſite eruditus, multis è nobilitate Gallica comitatus, quos ad Richmondiam adeo amanter accepit Regina, ut Leiceſtrius jam fremeret longa ſpe nuptiarum omnino excuſſus. Equidem paullo antea quum Aſtleia à Reginæ cubiculo tecte Leiceſtrium in maritum commendaret, illa commotior, *Itane*, inquit, *me mei diſſimilem & regiæ majeſtatis immemorem putas, ut ſervulum, quem ego ipſa extuli, maximis Orbis Chriſtiani Principibus mariti honore anteponerem?*

Leiceſtrius hinc fremit.

Comitiſſa Lenoxiæ moritur.

Eodem fere tempore Margareta Douglaſia, Comitiſſa Lenoxiæ, Henrici VIII. è ſorore natu majore neptis, Matthæi Comitis Lenoxiæ vidua, Jacobi Regis Magnæ Britanniæ avia, octo quos ſuſcepit liberis ſuperſtes, in cœleſtem patriam anno Climacterico emigravit, magnifico funere Reginæ expenſis Weſtmonaſterii elata. Matrona eximiæ pietatis, patientiæ, & pudicitiæ, quæ ter in carcerem conjecta, quod ex ipſa audivi, non ob aliquod Majeſtatis crimen, ſed ob amatoria. Primum quum Thomas Howardus, Thomæ Howardi ejus nominis

primi

primi Norfolciæ Ducis filius, ipſius amore captus, in arce Londinenſi periret, deinde ob amorem Henrici Darlii filii in Mariam Reginam Scotorum, poſtremo ob amorem Caroli filii junioris in Elizabetham Candiſham matrem Arbellæ, quacum nuptias conciliaſſe Scotorum Regina inſimulabatur, ut jam ante dixi. 1578.

Ut Scotica jam libentius: Sub hujus anni initium Thomas Randolphus in Scotiam ab Elizabetha miſſus erat, ut exploraret quo ſtatu res Scoticæ erant, Regi de progreſſu in bonis litteris (quem ex indole eximia & feliciſſima memoria fecerat ſane ſupra ætatem, maximum) gratularetur, animumque ejus propoſitis Reginæ in illum beneficiis, & materno affectu, Anglis conciliaret. Utque cum Argathelio ageret, ne Hebridiani opem rebellibus in Hibernia ferrent, & Mortonio Proregi perſuaderet, ut ſuſceptas cum Argathelio, Atholio, & aliis inimicitias quamprimum deponeret, ne Procerum odia in ipſum intenderet, & Reginæ animum omnino abalienaret. Ille jam prudentiæ & fortitudinis laudes avaritiæ ſordibus inquinaſſe ſubaccuſabatur. Et brevi communi odio ita laboravit, ut Ordinum unanimi conſenſu rerum adminiſtratio ab illo in Regem, licet præ ætate minus capacem, (vix duodennis enim jam erat) tranſlata fuerit; atque duodecim è primariis proceribus, qui terni ſingulis tribus menſibus alternatim Regi conſilio adeſſent, nominati, & inter eos ipſe Mortonius, ut hominem deducere, non dejicere viderentur.

Res Scoticæ.

Mortonius Prorex loco movetur.

Rex regni adminiſtratione ſuſcepta, illico per Dunfermilinium [1] Elizabethæ beneficia gratiſſima recordatione agnoſcit, ut profecta non tam à ſanguinis conjunctione, quam communi veræ religionis profeſſione. Rogat, ut fœdus Edenburgenſe inter regna anno M.D.LIX. initum ratihaberetur, ad limitaneorum deprædationes

Rex Legatum in Angliam mittit.

Legationis ſumma.

[1]. Elizabethæ in ipſum beneficia *in Edd. prioribus.*

1578. felicius cohibendas, & veræ religioni adverſantium molitiones prævertendas, juſtitia inter utriuſque regni incolas ex æquo adminiſtraretur, piraticæ ablata plene reſtituerentur, & avitum in Anglia patrimonium (ſc. latifundia Matthæo avo, & Margaretæ aviæ conceſſa) ſibi heredi proximo in manus traderetur; utique pecunia jam opus eſſe, rebus regni Scotici acciſis, ad familiam & ſatellitium pro regia dignitate apparandum.

Reginæ reſponſum. Regina priora illi prompte promiſit, ad illud de patrimonio, difficiliorem ſe præbuit. Nec tamen eos audire voluit, qui Arbellam è Carolo regis patruo in Anglia natam, proximam heredem ad prædia in Anglia aſſeruerunt, nec Legatum, qui ex hiſtoriarum fide docuit, Scotorum Reges in Scotia natos, hereditario jure in Comitatu Huntingdonenſi in Anglia ſine quæſtione olim ſucceſſiſſe, & obnixe rogavit, ut civium jus, quod ſæpe ignotis alienigenis indulſerat, Principi proximo cognato non denegaret. Illa autem reditus è latifundiis illis à Burghleio pupillorum curatore ſequeſtrari jubet, monetque, ut ex bonis Comitis Lenoxiæ in Scotia Rex aviæ creditoribus ſatisfaceret. Inique enim tulit, quod Rex *infeofamentum* Comitatus Lenoxiæ Carolo patruo & heredibus factum, poſt Caroli mortem revocaſſet, in præjudicium, ut ſuggerebatur, Arbellæ, licet ex regio Scotorum jure, donationes regno damnoſas, & in ætate minori factas, ſemper licuerit revocare.

Anglorum poſtulata. Conſiliarii Angliæ fœdus illud Edenburgenſe confirmandum non cenſuerunt, ut quod adhuc ratum firmumque conſiſteret. Poſtularunt, ut Legatus aliquid proponeret quod aliqua ex parte Reginæ in Regem beneficia (quæ Anglorum ſanguini in Rege tutando non pepercerat) compenſaret, & amicitiam conſolidaret. Hinc ille è documentis propoſuit, ut fœdus non *Offenſionis*, ſed *Defenſionis mutuique auxilii* contra Pontificem

Rom.

Rom. & confœderatos, & contra utriuſque regni invaſores & rebelles religionis nòmine, certis legibus iniretur. Præter hæc Angli æquum cenſuerunt, quandoquidem Regina nihil omiſit, nec omittet ad Regis defenſionem, eaque de cauſſa in magna ſit apud multos offenſa, ut Ordines regni Scotiæ cautionem interponerent, ne Rex, dum in minori eſſet ætate, fœdus aliquod cum quovis faceret, aut renovaret, matrimonium contraheret, aut è Scotia tranſmitteretur, Regina inconſulta. Hæc autem ut magni momenti accurate & circumſpecte conſideranda in aliud tempus à Scotis reiiciuntur. 1578.

Interea Mortonius ingenio (quod ſane erat acerrimum) longo rerum uſu, & numeroſa clientela fretus, dum nihil recte factum, niſi quod ipſe faceret, putaret, & eundem non eſſe qui fuerat, ferre non poſſet; rerum adminiſtrationem Collegis neglectis, & præſcripta adminiſtrandi ratione poſthabita, ad ſe retraxit, Regem in poteſtate ſua in Sterlinii Caſtro detinuit, & quos voluit pro arbitrio vel excluſit, vel admiſit. Unde Proceres irritati Comitem Atholiæ ſibi in Ducem præficiunt, & regis nomine edicunt, ut quotquot ex ephebis exceſſerant, & ſexagenariis minores, cum armis & commeatu ad xv. dies ad regem liberandum convenirent. Convenerunt ſane plures, & ſignis explicatis ad *Fawkirk* proceſſerunt, ubi Mortonius cum ſuis ſe objecit. Sed Robertus *Bowes*, Legatus Anglicus, intercedendo, & æquas conditiones interponendo à pugna continuit. Mortoniuſque ſtatim, quaſi rerum pertæſus, ſe domum ſubduxit, Atholiæque Comes non ſine veneni ſuſpicione mox fatis conceſſit. Quod incenſi contra Mortonium animi inter alia in invidiam rapuerunt, nec perſequi deſtiterunt, ut dicemus, donec in exitium præcipitaſſent.

Mortonius adminiſtrationem reſumit.

Proceres in eum inſurgunt.

1578. In Hibernia nihil hoc anno memoratu dignum, verum de Hibernia & Anglia ſimul invadenda, & Elizabetha, quæ firmiſſimum erat religionis reformatæ præſidium, deturbanda Hiſpanus, & Gregorius XIII. Pontifex Romanus clandeſtina habuerunt conſilia, ſuis rationibus ſub religionis reſtaurandæ larva inſervientes. Pontifex, ut Jacobo *Boncampagno* filio, quem *Vineolæ* Marchionem fecerat, Regnum Hiberniæ acquireret. Hiſpanus, ut rebelles Hibernicos occulte ſublevaret, perinde ac Elizabetha Belgas, dum amicitia verbis utrinque coleretur. Etiam ut Angliæ regno, ſi fieri poſſet, Pontificis auctoritate potiretur, indeque Belgas confœderatos facilius in ordinem redigeret. Quod deſperavit, niſi mari dominaretur; & hoc non poſſe viderat, niſi prius Angliæ dominaretur. Nec dubium quin ut ille regna Neapolis, Siciliæ, & Navarræ Pontificum beneficentiæ debet, ita etiam Angliam ut beneficiarius, libentiſſime vellet debere.

Angliam invadendi conſilium.

His, qui norant maximum Angliæ firmamentum in claſſe eſſe regia, & in onerariis mercatorum navibus quæ ad belli uſum fabricatæ & inſtructæ, viſum eſt, ut mercatores Itali & Belgæ pleraſque harum onerariarum alio atque alio quæſito colore, in longinquas navigationes conducerent, dumque hæ peregre abeſſent, illa regia claſſis majore claſſe opprimeretur, eodemque tempore Thomas Stucleius transfuga Anglus, de quo anno M.D.LXX. ſupra dixi, rebellibus in Hibernia cum copiis ſe conjungeret. Ille veterator inſignis magnificentiſſime ſe oſtentando, & regnum Hiberniæ Pontificis filio notho pollicitando, eam gratiam apud ambitioſum ſenem inierat, ut eum titulis *Marchionis Lageniæ*, *Comitis Wexfordiæ*, *& Caterlaugiæ*, *Vicecomitis Moroughæ*, *& Baronis Roſſiæ* (inſignia hæc ſunt in Hibernia loca) ornaverit, & DCCC. Italis Hiſpani ſtipendiis conſcriptis in

Thomas Stucleius bellum in patriam ſuſcipit.

bellum

bellum Hibernicum præfecerit: quibuſcum ille è * *Centum Cellis* ſolvens, tandem in Luſitania ad Tagi oſtium appulit, ubi divini conſilii vis potentior hæc in Angliam & Hiberniam deſtinata difflavit. 1578.

* *Civita Vecchia.*

Sebaſtianus enim Luſitaniæ Rex, cui ſumma hujus expeditionis in Angliam commiſſa erat, (quandoquidem ille, juvenili ardore & ambitione tumidus, omnem ſuam operam Pontifici Romano contra Mahometanos & Proteſtantes jampridem condixiſſet) à Mahomete Abdallæ filio Feſſæ Rege magnis promiſſis in Africanum bellum illectus, cum Stucleio egit, ut prius cum Italis illis in Mauritaniam una proficiſceretur. Ille facile perſuaſus (quandoquidem Hiſpanus, Pontificis filium Hiberniæ Regem deſignari dedignatus, non abnuerit) cum Sebaſtiano in Mauritaniam profectus, memorabili illo prœlio quo tres Reges, Sebaſtianus ille, Mahometes, & Abdal-Melechus occubuerunt, ſolutioris vitæ fabulam honeſta cataſtrophe peregit. Bello Africano occumbit.

Niſi hoc Sebaſtiani fatum Hiſpani animum ab Anglia invadenda ad Regni Luſitaniæ ſpem deflexiſſet, maxima belli tempeſtas (ſi qua fides profugis Anglis) in Angliam incubuiſſet. Produnt enim illi, ingentes copias, quas in Angliam effundendas Hiſpanus ex Italia jam conſcribere cœperat, ad Luſitaniam occupandam detentas fuiſſe. Nec adduci poterat, ad Luſitaniam occupandam totus intentus, ut de Anglia cogitaret, etſi profugi Angli maximopere urgerent, & Pontifex Romanus *Cruciatam* ad hoc, tanquam in bellum ſacrum, polliceretur. Ceterum quum certis nunciis compertum eſſet, Stucleium Italoſque in Mauritania periiſſe, & Hiſpanum nihil niſi Luſitaniam cogitare; claſſis Anglica, quæ Stucleium in Hiberniæ ora præſtolabatur, revocatur; & Provinciam Guilielmo Drurio, Momoniæ Præſidi, Henricus Sidneius tradidit, quum annos plus minus XI. di- *Guil. Drurius* Hiberniæ Prorex. *Hen. Sidneius* Hiberniæ valedicit.

viſis

1578. viſis temporibus Prorex præfuiſſet : navemque conſcenſurus Hiberniæ verſiculo è Pſalmis valedixit, *In exitu Iſraël de Ægypto, & domus Jacob è populo barbaro.* Vir ſane ille eximius & inter laudatiſſimos Hiberniæ Proreges, cujus prudentiæ & fortitudini plurimum ſe debere Hibernia non poteſt non agnoſcere, etſi de Proregibus plerumque querula.

M. D. LXXIX.

Caſimirus Pal. in Angliam venit.

JOANNES CASIMIRUS, Frederici III. Electoris Palatini filius, qui numeroſum Germanorum exercitum in Belgium magnis Ordinum & Elizabethæ impenſis ſuperiori anno ſerius duxerat, & nihil præſtiterat, à tumultuante plebe Gandavenſi in partes allectus, menſe Januario acri hieme & nivoſa in Angliam venit, ut, irritæ expeditionis culpa in Gallos conjecta, ſe excuſaret. Ubi ſplendidiſſime exceptus in urbem Londinum funalibus magna pompa à Senatu populoque deductus in Regiam à primariis nobilibus; haſtiludiis, monomachiis, conviviis opiparis oblectatus; ordine Sancti Georgii, ipſa Regina Periſcelidem tibiæ aſtringente, ornatus ; annua penſione & plurimis honorariis donis oneratus;

Ejus exercitus ſolutus.

medio Februario in Belgium regia nave revectus, mercenarium illum exercitum ſolutum invenit. Quum enim Alexander Farneſius Princeps Parmenſis, qui ad Belgii gubernaculum ab Hiſpano admotus, Germanis immineret, & ſtipendia non repræſentarentur, parva clade affecti, pecuniam ab illo, ut è Belgio diſcederent, poſtularunt: à quibus quum ille pecuniam, ut ſalva vita diſcederent, imperioſe ſed ſalſe quidem repoſtularet; illi, accepta ſecuritate contenti, domum non ſine famæ diſpendio, ſed majori Ordinibus detrimento properarunt.

Elizabetha Ordines pecunia juvat.

Ordinibus tamen Elizabetha non defuit, ſed magnam pecuniam ſuppeditavit, pro qua Guilielmus Daviſonus,

ſonus, ad Gandavenſium motus componendos (qui in 1579.
Eccleſias & Eccleſiaſticos ſævierunt) jampridem miſſus, antiqua monilia & vaſa pretioſa familiæ Burgundicæ pignori à Matthia Auſtriaco & Ordinibus oppoſita in Angliam attulit.

Simierus Andini nuptias promovet. Leiceſtrius cum periculo ſe opponit.

Simierus interim Elizabetham de nuptiis cum Andino Duce amatorie interpellare non ceſſat, & quamvis illa ſummopere [1] nuptias deprecaretur, eo tamen pertraxit, ut Leiceſtrius, qui nuptiis ex animo adverſabatur, & alii illum philtris & illicitis artibus Reginæ animo adrepſiſſe, & in amorem Andini pellexiſſe, rumores ſparſerint. Et ille contra ut Leiceſtrium de gradu & gratia apud Reginam dejiceret, nihil non fecit, detectis ejus cum Eſſexii vidua nuptiis: unde Regina ita iracundia effervit, ut Leiceſtrium in Caſtellulo *Greenwici* ſe continere juberet, & in arcem Londinenſem conjicere cogitaret, quod æmuli percupierunt. Sed Suſſexius, licet æmulorum primus & infenſiſſimus, qui totus erat in nuptiis cum Andino promovendis, diſſuaſit, dum ex recto judicio & innata nobili animo generoſitate, nemini moleſtiam ob legitimas nuptias, quæ apud omnes ſemper honeſtæ & honoratæ, exhibendam cenſeret: gaviſus tamen, eum his nuptiis omni ſpe nuptiarum cum Regina excuſſum jacere. Nihilominus Leiceſtrius ita hinc irritatus, ut ad acceptam injuriam ulciſcendam incumberet. Nec defuerunt qui eum inſimularunt, quaſi Teuderium è Regio ſatellitio ſicarium ad tollendum Simierum ſubornaſſet. Certe Regina edito programmate juſſit, ne quis dicto factove Simierum, comites, aut famulos injuria afficeret. Quo tempore accidit, ut dum illa cum Simiero, Lincolniæ Comite, Hattono Procamerario in phaſelo per Tamiſim juxta *Greenewicum* animi gratia deveheretur, juvenis è ſcapha bombardula

Bombardula in Reginæ phaſelum exonerata.

[1] Nuptias diu deprecaretur, *in Edd. prioribus.*

1579. effulminata, brachia remigis in Reginæ phaſelo glande trajecerit. qui mox captus, & ad patibulum in terrorem ductus. Quum autem imprudenter ſe feciſſe & nihil malitioſe cogitaſſe religioſe affirmaſſet, dimiſſus. Nec Reginæ credere libuit, quod quidam inſuſurrarunt, illum compoſitò in ipſam vel Simierum ſubornatum fuiſſe. Tantum aberat ut ſuſpicioni contra ſuos locum daret, ut ſubinde dicere ſoleret, *ſe nihil de ſuis credere poſſe, quod de liberis parentes credere nolunt.*

Andinus in Angliam

Poſt pauculos dies in Angliam uno & altero comitatus clam venit ipſe Andinus, & ad Reginam ne opinantem quidem ad Regiam *Greenewicum* acceſſit. ubi ſua clauſa inter ſe conſilia remotis arbitris habuerunt, quæ indagare non lubet (quum arcana Principum ſit Labyrinthus inextricabilis) & paucis conſpectus rediit. Verum poſt unum & alterum menſem illa juſſit, ut Burghleius Theſaurarius, Suſſexius, Leiceſtrius, Hattonus, & Walſinghamus, periculis & commodis, quæ ex nuptiis cum eo emergant, ſerio perpenſis, de tabulis matrimonialibus cum Simiero conſultarent.

Pericula ex ejus nuptiis.

Pericula videbantur, ne ille quid contra religionem receptam moliretur, regni poſſeſſionem vel ſibi ex Papæ donatione invaderet, vel Scotæ in manus traderet, eandemque, Regina mortua, duceret; aut, fratre defuncto, in Galliam rediret, Angliæque Proregem imponeret, quod Angli minime ferant. Præterea ne Anglos externis bellis involveret, Scoti, antiquo cum Gallis fœdere freti, majores animos in Anglos ſumerent, Hiſpanus tantæ potentiæ ſe opponeret: poſtremo ne populus, penſitationibus ad ejus magnificentiam tuendam oppreſſus, ſeditiones concitaret.

Commoda.

Commoda vero videbantur: firma cum Gallis confœderatio ſtabiliretur, Pontificiorum rebelliones, ſi quæ fuerint, facilius comprimerentur, omnes ſpes Scotæ, & omnium, qui ejus nuptias ambiunt, eique

favent,

favent, intercluderentur, Hiſpanus ad rem Belgicam componendam & fœdus Burgundicum confirmandum perduceretur, & Anglia ſolida & læta ſecuritate ex Reginæ liberis toties optatis tandem perfrueretur. Sin hæ nuptiæ negligerentur, verebantur ne Galli irritarentur, Scoti abalienarentur, Andinus nuptias cum Hiſpani filia contraheret, quacum Belgicas Provincias in dotem acciperet, Gallus & Hiſpanus Scotam adjutarent, Scotorum Regem in ſuas partes pertraherent, eidem uxorem in rem ſuam procurarent, religionem reformatam exſcinderent, & Angli, quum nullam liberorum ex Regina ſpem viderent, Orientem Solem adorarent. Unde illa non poterat non animo ad mortem uſque diſcruciari, & contabeſcere.

1579.

Incommoda ſi negligantur.

Ut hiſce diebus religionis mutationem ab Andino Angli nonnulli timuerunt, ita & Scoti ab altero Gallo, *Amato*, ſive *Eſmæo Stuarto Aubignio*, qui hoc tempore in Scotiam ad cognatum Regem inviſendum venerat. (Ille enim Joannis Stuarti, fratris Matthæi Comitis Lenoxiæ, qui Regis avus, filius erat, & *Aubignius* ab *Aubignio* in Biturigibus cognominatus, quod Carolus Septimus Rex Galliarum olim largitus erat Joanni Stuarto è familia Lenoxia, qui exercitus Scotorum in Gallia Conſtabularius, Anglos ad Baugium profligavit, ab iis poſtea in prœlio *des Harrancs* occiſus; & jam inde ad juniores ex ea familia ſpectavit.) Hunc Rex ſingulari benevolentia complexus opimis prædiis donavit, intimis conſiliis adhibuit, Scotiæ Camerarium, Caſtri Dunbritonii Præfectum conſtituit, (& poſtquam rite in Ordinum conventu honorarias litteras, quibus, pupillari ætate, Robertum Epiſcopum Cathaneſſiæ, fratrem avi tertiogenitum Lenoxiæ Comitem creaverat, revocaſſet, & Marchiæ Comitatu compenſaſſet) primum Lenoxiæ Comitem, & deinde Ducem creavit. Florentiſſima hæc apud Regem

Amatus Stewartus Aubignius in Scotiam venit.

Aubignius unde dictus.

Ad honores evectus.

 gratia

1579. Proteſtantibus ſuſpectus. gratia invidiam apud multos conflavit, qui illum Guiſiis & Romanæ religioni devotum, ad veram religionem ſubvertendam in Scotiam miſſum obmurmurarunt. Suſpicionem auxit quod Mortonii adverſariis ſe applicaret, & de revocando Tho. Carro Fernihurſtio Scotorum Reginæ, ſi quis alius, addictiſſimo intercederet, fruſtra obnitente Mortonio, cujus potentia jam aperte divergebat, (etſi Hamiltoniis profligatis, & Caſtro Hamiltonio & Daffraſio captis, præclare mereri videretur.) Hamiltonii dejecti. Erant qui hoc tempore Hamiltoniis odium apud Regem conciarunt maximum, eorum nomen quaſi terriculamentum objectando, & ita exagitando, ut ad neceſſariam ſui defenſionem contra Regem caſtra illa propugnaverint; ſed ad deditionem coacti, & Parlamentaria auctoritate cædis tam Moravii, quam Lenoxii Proregum rei peracti, & proſcripti. Proſcripti. Ab *Elizabetha* ſublevati. Horum nonnulli in Angliam confugerunt. pro quibus Elizabetha per Eringtonium tam ex honore, quam juſtitiæ ratione, ſedulo interpoſuit, quum illa anno M. D. LXXIII. ad quietem fundandam fidem obligaſſet, illos in quæſtionem, eas ob cauſſas, niſi ipſa conſentiente, non devocandos.

Turcica mercatorum ſocietas. Illa etiam ſub hoc tempus in altera Orbis parte intercedente, *Amurathes Cham*, ſive Sultanus Turcarum, opera Guilielmi Harbourni Angli & Muſtaphæ *Beg* Baſſæ Turcici, conceſſit, ut mercatores Angli *perinde ac Galli, Veneti, Poloni, Rex Germanorum, & aliæ vicinæ gentes mercaturam per omne ejus imperium libere facerent.* Unde illi regia auctoritate in ſocietatem coaluerunt, quæ *Turcica* dicta, quæſtuoſiſſimam jam inde mercaturam Conſtantinopoli, Angoriæ, Chio, *Petrazzo*, Alexandriæ, Ægypto, Cypro, & alibi in Aſia exercuerunt, pro Aromatibus, Cotoneis, Serico impexo, Tapetis, Indica tinctura, uvis Corinthiacis, ſive *Curantz*, Sapone, &c.

Exſe-

Exſecranda Matthæi Hamonti impietas, quæ in Deum 1579.
Chriſtumque ejus Norwici hoc tempore palam debac- *Hamonti*
chata eſt, & cum illius vivicomburio, ut ſpero, exſtincta, impietas.
oblivione potius eſt obruenda, quam memoranda. Nec
ego cum illis juxta ſentio, qui publice intereſſe exiſti-
mant, ut ſingula vitia, venena, & impietates propalen-
tur: quum parum abſit à docente qui hujuſmodi narrat.

Hic annus ſupremus erat Nicholao Bacono, Magni *N. Baconus*
Sigilli Angliæ Cuſtodi, ſub quo nomine, honore & au- obiit.
ctoritate Cancellarii Angliæ ex Parlamentario decreto
uſus erat. Vir præpinguis, ingenio acerrimo, ſingulari *Tho. Brom-*
prudentia, ſumma eloquentia, tenaci memoria, & ſacri *leius* ſucce- dit.
conſilii alterum columen, cui Thomas Bromleius Cancel-
larii Angliæ titulo ſuffectus erat.

Baconum ſecutus eſt Thomas Greſhamus civis Lon- *Greſhamus*
dinenſis, Mercator Regius, & ex ordine Equeſtri, Ri- obit.
chardi Greſhami ex eodem ordine filius, qui patriæ or-
namento, & Mercatorum uſui Periſtylium pulcherrimum
(*Excambium Regium* Elizabetha nominavit) Londini Ejus Lon-
exſtruxit: & ædes, quas in urbe habuit ampliſſimas, dini Colle- gium.
bonarum litterarum profeſſioni dicavit, conſtitutis in iiſ-
dem Sacræ Theologiæ, Juris Civilis, Medicinæ, Aſtrono-
miæ, Geometriæ, Muſicæ, & Rhetoricæ prælectionibus
cum honeſtis ſalariis.

In Momonia, Hiberniæ provincia, novam rebellionis Rebellio
flammam accendit Jacobus *Fitz-Moris*, ille qui antea *Ja. Fitz-*
Perotto, Momoniæ Præſidi, ad genua advolutus, lugubri *Moris* in Hibernia.
ejulatu & ſupplici oratione veniam precatus fidem ob-
ſequiumque Reginæ ſanctiſſime voverat. Ille (inquam
cui nulla niſi in turbis quies) in Galliam ſe ſubduxerat,
Regi pollicitus, ſi ſuppetias ferret, ſe Hiberniam uni-
verſam Gallico ſceptro adjuncturum, & Romanam re-
ligionem in inſula reſtauraturum. Verum dilationibus
fatigatus, & demum irriſus, è Gallia in Hiſpaniam pro-
fectus,

1579. fectus, eadem Regi Catholico promiſit. Ille ad Romanum Pontificem tranſmiſit, à quo (Nicholao Sandero Presbytero Anglo, & Alano Hibernico Theologiæ Doctoribus maximopere procurantibus) pauxillum pecuniæ, Legatinam Sandero auctoritatem, conſecratum vexillum, & commendatitias ad Hiſpanum litteras conſecutus, in Hiſpaniam rediit. Et inde cum illis Theologis, tribuſque navibus & exigua militum manu ad *Sanctæ Mariæ vicum* (*Smerwic* contracte vocant Hibernici) in Kerria Hiberniæ Cherſoneſo circa Kalendas Julii appulit, ubi, loco rite à Sacerdotibus conſecrato, munimentum erigit, & juxta naves ſubducit, quas Thomas Courtneius nobilis Anglus, qui cum bellica nave in ſtatione propinqua forte hæſit, mox aggreſſus cepit & abduxit, mariſque beneficio Hiſpanos excluſit. Joannes & Jacobus fratres Comitis Deſmoniæ, paucis Hibernicis contractis, affini *Fitz-Moris* ſe protinus adjungunt, Comes autem ipſe, qui impenſe cauſſæ favit, ſimulate ſuos convocat, quaſi obſtiturus, Comitem *Clancariæ* ſelecta militum manu contra hoſtes & rebelles ad eum accedentem ſubdole amolitus.

A Papa & Hiſpano excitata.

Deſmonius favet.

Prorex ut hoſtes appulſos certis nunciis accepiſſet, per Henricum Davilium Anglum virum nobilem & fortem Deſmoniiſque perfamiliarem, Deſmoniæ Comiti & fratribus conjunctim imperat, ut munimentum quamprimum adorirentur. Quod quum illi tergiverſati abnuerint, tanquam periculi plenum, Davilium diſcedentem ſubſequitur Joannes Deſmonius. Ad *Trallium* oppidulum aſſequitur diverſantem in publico hoſpitio, noctèque intempeſta, hoſpite corrupto, cum ſicariis in cubiculum ſtrictis gladiis irrumpit, ubi Davilius ſecure cum Arthuro Cartero Protribuno Momoniæ veterano fortiſſimo altum dormivit; ſed tumultu excitatus, quum Joannem Deſmonium ſtricto gladio in cubiculo conſpexiſſet,

Davilius in lecto occiſus.

ſet, ſe levans, Quid rei (inquit) mi fili? (ita enim illum 1579.
familiariter compellare ſolitus.) *Non amplius jam ego tibi filius* (inquit ille) *nec tu mihi pater; morieris.* Simulque & eum, & qui una dormivit Carterum, multis vulneribus confoſſos trucidarunt, poſtquam Davilii puer pediſequus objectu nudi corporis dominum quantum poterat aliquantiſper defendiſſet, & vulnera excepiſſet. Mox Davilii famulos, qui hinc inde diſperſi cubarunt, interfecit ſingulos, reverſuſque cruentatus, apud Hiſpanos de cæde gloriatur. *Et hoc*, inquit, *ſit vobis pignus meæ in vos & hanc cauſſam fidei.* Hoc Sanderus ut *ſuave coram Deo ſacrificium laudavit.* Jacobus *Fitz-Moris* cædis rationem improbavit, qui factum in via potius quam in lecto maluit. Comes ut audivit, toto animo deteſtatus damnavit.

Sanderus cædem ap-

Hiſpani quum pauculos Hibernicos, eoſque inermes & miſellos ſe conjungere viderent, contra ac *Fitz-Moris* promiſerat, diffidere, ſe periiſſe inclamare, & fortunam deplorare ſuam, quum nec mari, nec terra effugium viderent ullum. Ut patienter exſpectarent, *Fitz-Moris* adhortatur, magnas copias auxiliares adventare affirmat, ipſeque ſimulate iter ſuſcepit ad *Sanctam Crucem Tipporariæ*, obtentu votum, quod in Hiſpania fecerat, ſolvendi, re vera ut ſeditioſos ex Connachtia & Ultonia contraheret.

Conflictus cum illis de Burgo.

Dum ille cum pauculis equitibus & XII. peditibus iter habet per terras Guilielmi à *Burgo* affinis (qui in ſuperiori rebellione ipſi conjuratus) & jumentis jam deficientibus, equos ab aratris juxta viam abripit, Agricolæ, clamore ſublato, viciniam ad equos recuperandos convocant. inter quos filii Guilielmi de *Burgo* juvenes animoſi conſcenſis equis, adeo acriter perſequuntur, ut anteverterent. *Fitz-Moris* conſpicatus Theobaldum de *Burgo* & fratres, qui jampridem una ſecum fuerant rebelles,

1579. belles, amice affatus, *Cognati*, inquit, *de uno & altero equo ſtrigoſo ne concertemus. non dubito quin cauſſa, cur ego in Hiberniam redierim, cognita, voſmet mihi comites adjunxeritis.* Reſpondet Theobaldus, Prioris rebellionis & me, & patrem, & meos vehementer pœnitet, fidem & obſequium benigniſſimæ Principi quæ vitam indulſit juravimus, & fidem præſtabimus. Itaque redde jumenta, aut ut reddas adigam; ſimulque haſta contorta in illum irruit. Pugnatum eſt aliquandiu. Theobaldus, & alter è fratribus cum nonnullis ſuorum occubuerunt, ſimulque *Fitz-Moris* ipſe haſta transfixus, & caput plumbea glande transfoſſus cum pleriſque ſuorum cecidit. Cadaveri caput amputatum, corpus membratim diſſectum: membra palis ſuffiguntur ad portas Kilmaloci, ubi prius fidem Principi in Eccleſia coram Perotto, ut diximus, magnis obteſtationibus aſtrinxerat.

Fitz-Moris

Guil. à Burgo factus Baro.

Regina Guilielmum à *Burgo* litteris dolore & amore pleniſſimis de filiis amiſſis conſolata titulo Baronis *Caſtri Conelli* ornavit, & annua penſione muneravit, unde ſenex inopino gaudio perfuſus, haud multò poſt exſpiravit.

Præ gaudio moritur.

Deſmonius fidem ſimulat.

Drurius Prorex prope *Kilmalocum* jam advenerat, Comitemque Deſmonium accerſit, qui coram advenit, fidemque & obſequium in Principem pollicitus, etiam jurejurando interpoſito, ſe cum ſuis contra rebelles militaturum obligat. Unde dimiſſus ut ſuos colligeret, & ad Proregem rediret. Joannes Deſmonius, Comitis frater, qui in *Fitz-Moris* locum inter rebelles ſuffectus, ex inſidiis Herbertum & Priſium Anglos cum cohortibus quas duxerunt intercepit, & occidit, ipſe in facie ſauciatus. Numeros vero ſexcenti milites è Devonia ſupplerunt, Perottuſque cum ſex bellicis navibus ad oram tuendam ex Anglia miſſus.

J. Deſmonius Anglos cædit.

Qua

1579.

Nich. Malbeius Momoniæ præficitur.

Quo tempore Prorex, morbo vehementius indies afflictatus, neceſſario Waterfordiam, ad valetudinem curandam, receſſit, & Nicholaum Malbeium, Connachtiæ Præfectum, veteranæ militiæ gloria clarum, bello & Momoniæ præfecit. Recedenti Deſmonii uxor ſupplex filium unicum & heredem obtulit in obſidem pro patre. Nam poſtquam ille Kilmaloco diſceſſerat, non comparuit, etſi Malbeius ſubinde officii & promiſſi per litteras admoneret, qui nihil cunctandum ratus in *Conilo* Silveſtrem regiunculam contra rebelles movit: ubi Joannes Deſmonius acie diſpoſita, & ſacrato Romani Pontificis vexillo explicato, illum excepit, ſigniſque conatis acerrime utrinque dimicatum. Quum virtuti Anglorum fortuna tandem faveret, Joannes primus fugam capeſſit & ſuos occidioni reliquit; inter quos repertus eſt Alanus ille Theologus, qui victoria promiſſa animos ad prœlium incitaverat.

Rebelles fundit.

Ea nocte Comes Deſmonius, qui ſpectator è propinquo colle aderat, victoriam Præfecto per litteras ſimulate congratulatur, monetque ſub amicitiæ ſpecie, ut inde caſtra moveret. Malbeius nuncio remiſſo per litteras Comitem jubet ut accederet, vireſque conjungeret, quem quum quatriduum ibi fruſtra exſpectaſſet, ad *Rekelium*, Deſmoniæ oppidulum, promovet. Jam Comes, qui tam diu vultu & verbis ſimulationem egregie ſuſtinuerat, perſonam deponit, & rebellem animum aperte induit, eademque nocte rebelles Malbeii caſtra per tenebras aggrediuntur, quæ tamen ita munita invenerunt, ut re infecta receſſerint. Præfectus, quum locus ille ad disjungendas rebellium copias opportunus videretur, præſidium ibi impoſuit, indeque ad *Askettenum* tendit, caſtrum Comitis in rupe, *Asketteno* flumine circumfuſum, & militari manu armatum. Priuſquam tamen aggrederetur, litteras ad Deſmonium iterum dedit, eumque

Deſmonius aperte rebellat.

1579. hortatur, propoſita Reginæ benignitate, priſca familiæ Deſmoniæ dignitate, majorum gloria, & apud poſteros infamia, ut rebellionis maculam non ſubiret, ſed ad officium rediret. Ille contra, ut animum pervicacia, ita & caſtra advenarum Hiſpanorum & Hibernicorum præſidiis circumquaque obfirmat. Quo tempore, ineunte Octobre, Drurius, Prorex Waterfordiæ, exſpiravit, vir ſane ſpectatæ virtutis & bellicis ſtudiis ab ineunte ætate in Gallia, Scotia & Hibernia innutritus.

Drurius Prorex obit.

Prorege mortuo, intermoritur una Malbeii in Momonia auctoritas, qui, militibus per præſidia diſpoſitis, in Connachtiam ſuam provinciam receſſit. Rebelles ex Proregis morte animos ſumunt, & quo modo ab Anglorum imperio ſe penitus eximerent, deliberant, conſultiſſimumque viſum præſidiarios undique circumſidere, & fame premere. Jacobus igitur Deſmonius *Adarum*, ubi Guilielmus Stanleius, & Georgius Carewus ſtationem habuerunt, obſidet. Sed præſidiarii famem, extremum malorum, metuentes, obſeſſores tam crebris eruptionibus fatigarunt, ut obſidionem ſolverint, & libertatem prædandi in agro vicino reliquerint; quod gnaviter & fortiter fecerunt, ipſo Jacobo vulnerato.

Rebelles inde erectiores.

Interea Conſiliarii Regni Guilielmum Pelhamum in Juſtitiarium Hiberniæ cum Proregis auctoritate, donec Prorex crearetur, elegerunt, & Ormondiæ Comitem Momoniæ præfecerunt, qui Deſmonii filium, quem penes ſe obſidem habuit, Dubliniam cuſtodiendum miſit. Pelhamus Juſtitiarius in Momoniam pergit, Deſmoniumque accerſit: ſed ille, miſſis per uxorem litteris, ſe excuſat. Mittitur itaque Ormondius, qui illum moneret, ut Sanderum Theologum, milites extraneos, caſtella *Carigo-Foylum*, & *Askettenum*, Juſtitiario in manus traderet, abſolute ſe ſubmitteret, vireſque ſuas contra fratres & ceteros rebelles converteret: quæ ſi fecerit, rebellionis gratiam

Guil. Pelhamus fit Hiberniæ Juſtitiarius.

Deſmonium officii monet.

gratiam conſequeretur, ſin minus, patriæ proditor & hoſtis declarandus. Quum ille tergiverſatione hæc eluderet, proditor & læſæ Majeſtatis reus, ineunte Novembri declaratur, quod de patria debellanda & ſubvertenda cum externis Principibus egiſſet, Sanderum & Jacobum *Fitz-Moris* rebelles ſuſtentaſſet, Hiſpanos è munimento ad *Smerwick* delapſos foviſſet, fideles ſubditos ſuſpendio ſuſtuliſſet, Pontificis Romani vexillum contra Reginam explicaſſet, & exteros in regnum induxiſſet. Hoc promulgato, Juſtitiarius Ormondio bellum perſequendum commiſit, Deſmonius in aliam Momoniæ partem converſus, *Yoghaliam*, oppidum maritimum ſatis munitum, nemine reſiſtente, ex improviſo occupat & diripit. Ormondius per *Conilo*, unicum rebellium perfugium, omnia longe lateque vaſtat, armenta abigit, & in prædam militibus concedit, Prætorem *Yoghaliæ*, quod præſidium Anglorum admittere recuſaſſet, ſuſpendi pro foribus jubet, præſidioque oppidum firmat. Deinde Hiſpanos in *Strangicallia* obſidere parat. Illi autem ſe prius periculo ſubduxerant, Angli tamen perſequentes aliquot interemerunt, rebelleſque ubique per Momoniam graviſſime exagitarunt. Deſmonius vero & fratres, etſi latitantes, Juſtitiario litteris prolixis ſignificant, ſe ſuſcepiſſe Catholicæ fidei in Hibernia patrocinium, idque Pontificis Romani auctoritate & Regis Catholici auſpiciis, ideoque illum blande ſubmonent, ut in cauſſa tam pia & *meritoria* ad animæ ſalutem ſe ſocium adjungeret.

1579.

Proditorem denunciat.

Ormondius rebelles perſequitur.

M. D. LXXX.

JUSTITIARIUS hæc ſuaviter irridens in Momoniam reverſus, nobiles convocatos prudenter apud ſe detinet, nec dimittit, niſi, obſidibus datis, promitterent operam contra rebelles cum ipſo & Ormondio navare.

Juſtitiarius & *Ormondius* rebelles exagitant.

1580. vare. Qui mox diviſis cohortibus, rebelles indagant, Baronem *Lixnawum* ad deditionem adigunt, *Carigofoylum* caſtrum obſidione incingunt, quod Julius Kelus cum paucis Hiſpanis defendit, macerieque murorum, vi majorum tormentorum disjecta, irrumpunt, præſidiariis cæſis vel ſuſpenſis una cum Julio. Deinde caſtrum *Ballilogbum*, à præſidiariis, quum Anglos adventare viderent, incenſum & derelictum; uti etiam *Askettenum*, cui cum novo Anglorum præſidio Petrus *Carew* & Georgius frater præficiuntur. *Mac-Aulei* territorium devaſtatur, & inde per uliginoſum montem *Slewlougher* in Kerriam Juſtitiarius ingreditur, magnam vim pecorum abigit, rebelleſque plurimos perimit. Jacobus Deſmonius, Comitis frater, *Muskeroyam* regiunculam Cormaci *Mac-Teg* (quem Juſtitiarius ea lege dimiſerat, ut de patria contra rebelles bene mereretur) deprædatus, incidit in Donellum, Cormaci fratrem, qui prædam, pluribus cæſis, recuperavit, Jacobum, vulnere lethali ſauciatum, cepit, Warhamoque *Sancto Legero* Mareſcallo Momoniæ, & Waltero Raleigho (qui nunc primum ordines duxit) tradidit. Illi in judicium vocarunt, & Majeſtatis reum peractum uſitato proditorum ſupplicio affecerunt, capite Corcagii portæ in ſpectaculum præfixo. Deſmonius ipſe omnibus miſeriis afflictiſſimus nuſquam tutus, loca ſubinde mutat, uxorem ad Juſtitiarium mittit, ad veniam expoſcendam, & cum Wintero, qui armata claſſe Hiſpanos illa ora exſpectavit, per ſuos ſedulo agit, ut in Angliam tranſveheretur, ad Reginæ miſericordiam implorandam.

Jac. Deſmonius captus & morte affectus.

Deſmonius miſeriis oppreſſus.

Jam Juſtitiarius certior factus Arthurum Baronem Greium Hiberniæ Proregem deſignatum in Hibernia appuliſſe, Momoniæ exercitum Georgio Bourchiero, Joannis ſecundi Comitis Bathoniæ filio, committit, ipſeque Dubliniam modicis itineribus, ut Provinciam ſucceſſori

Arthurus Baro *Greius* Hiberniæ Prorex.

traderet,

traderet, revertitur. Greius ubi primum appulerat, antequam gladium & Imperii inſignia accepiſſet, audito rebelles quoſdam ſub ductu *Fitz-Euſtatii*, & *Rheogi Mac-Hugh* principis numeroſæ familiæ O-*Brinorum* latrocinia agitare, & perfugium ſibi in *Glandilough* viceſimo quinto à Dublinia milliari ad Auſtrum habere; ut famæ inſtaret, & acrioribus initiis terrorem incuteret, juſſit ordinum ductores, qui ſalutatum hinc inde venerunt, ut, contracta militum manu, contra rebelles cum ipſo pergerent. Iſti illico in *Glandilough* ſe recipiunt. Vallis illa eſt graminoſa, ſaginandis pecoribus idonea, & magna ex parte ſubuvida, ſaxoſa crepidine, & declivi præcipitio, arboribus arbuſtiſque denſis undique circumſita; tramites vero vix incolis cogniti. Quum ad locum ventum, Cosbeius, Hibernicorum peditum expeditorum (quos *Kernes* vocant) Ductor, qui penitus loca novit, monuit reliquos quanti periculi eſſet vallem illam, inſidiis opportunam, ingredi; audendum tamen virili animo ſuadet, ipſeque ſeptuagenario major præit, ceteri ſubſequuntur. Simul ac in vallem deſcendiſſent, ex arbuſtis, glandium quaſi grandine à rebellibus circumquaque diſpoſitis, quos ne viderunt quidem, obruuntur. Pars longe maxima cecidit, ceteri per crepidines impeditiſſimis viis eluctati, ægre ad Proregem evaſerunt, eventum in colle exſpectantem cum Comite Kildariæ, & Jacobo Wingfeldio machinarum præfecto, qui non ignarus periculi, Georgium *Carew* alterum nepotem apud ſe detinuit invitum, ad majores honores reſervatum. Deſiderati fuerunt Petrus *Carew* junior, Georgius Morus, Audleius, & ipſe Cosbeius, viri militari laude florentes.

1580.

In rebelles movet.

Angli cæſi.

Brevi tempore interjecto, appulerunt ad *Smerwicum* in Kerria ſub Imperio *San-Joſephi* Itali ſeptingenti plus minus Itali & Hiſpani à Pontifice Romano & Hiſpano ſubmiſſi, ſpecie Romanæ religionis reſtituendæ, re vera

Itali & Hiſpani in Hibernia appellunt.

ut

1580. ut Elizabethæ vires diducerent, & animum à rebus Belgicis retraherent. Terram nemine prohibente conſcenderunt. Winterus enim, qui in illâ ora eos tum armatis navibus aliquandiu præſtolatus erat, in Angliam, Æquinoctio Autumnali jam præterito, redierat. Illi locum munitionibus firmant, & *Fort del Or* nominant. Sed ſimul ac Ormondium, Momoniæ Præfectum, accedere nunciatum, Hibernicorum ſuaſu, munimentum reliquerunt, & in *Glaningeſliam* vallem præruptis montibus & ſilvis concluſam ſe receperunt. Nonnullos Præfectus intercepit, qui interrogati de numero & ſuſcepto conſilio, falſi ſunt ſeptingentos advenisse, arma vero quæ quinque millibus ſufficerent attuliſſe, pluresque ex Hiſpania indies exſpectari; Pontificem & Hiſpanum ſtatuiſſe Anglos ex Hibernia exturbare: ad eam rem grandem pecuniam miſiſſe, quam Sandero Pontificis *Nuncio*, Comiti Deſmoniæ, & Joanni ejus fratri in manus tradiderant. Eadem nocte Itali & Hiſpani, quo ſe verterent ignari, quum luſtris latitare neſcirent, per tenebras ad munimentum repedarunt, juxtaque caſtrametatus eſt Ormondius. Sed à machinis, & ceteris ad oppugnationem neceſſariis, deſtitutus, Proregis adventum exſpectat. Ille brevi advenit comitatus Zouchæo, Raleigho, Denio, Mac-wortho, Achino, & aliis militum ductoribus, eodemque tempore Winterus cum bellicis navibus ex Anglia non inculpatus redierat.

Munimentum erigunt.

Obſidentur.

Prorex tubicinem ad munimentum miſit percunctatum quinam eſſent, quid rei illis in Hibernia, quis miſerat, cur munimentum in Elizabethæ Regno poſuerant? ſimulque imperaret, ut quamprimum abſcederent. Illi reſponderunt, alios à ſanctiſſimo Patre Pontifice Romano, alios ab Hiſpano Rege Catholico miſſos eſſe, cui Pontifex Romanus Hiberniam donaverat, quandoquidem jure in Hiberniam Elizabetha ob hæreſim juſte exciderat. Itaque

que ſe velle pacta tueri, necnon plura ſi potuerint quære- 1580.
rere. Quum de ratione obſidionis inter Proregem & Wintertum conſultatum eſſet, claſſiarii *Columbina* quædam è navibus nocte ſilente educunt, aggereque juxta littus perfoſſo, compendio pertrahunt, & diſponunt. Milites itidem ex altera parte muralia tormenta librant, ſimulque infeſta pulſatione in munimentum quatuor continuis diebus effulminant. Hiſpani ſemel atque iterum ſuo damno erumpunt, ex Anglis vero ne unus quidem periit, præter Joannem Checum juvenem ſpecioſum & animoſum, Joannis Checi Equitis eruditiſſimi filium.

San-Joſephus, qui munimento præerat, homo imbellis, aſſidua pulſatione territus, ſtatim de deditione cogitavit, quumque Hercules Piſanus, & alii Ductores enixe diſſuaderent ut viris militaribus indignum, inſtarentque ut ad defenſionem ſe pararent, ne ſua ignavia animos Hibernicis, qui jam opem laturi, minuerent, Ille inſigni ignavia per ſuos, militum animos tentavit, effecitque, vi ſeditioſe ductoribus intentata, ut deditioni adſentirent. Unde die quinto, quum nihil ſubſidii neque ex Hiſpania, neque à Deſmonio viderent, candido ſublato vexillo, colloquium petierunt. Quod negatum quia cum rebellibus ſe conjunxerant, quibuſcum non fas ſit aliquod colloquium habere. Petierunt deinde ut cum impedimentis liceret diſcedere; nec hoc conceſſum. Poſtea, ut Præfecto & primariis quibuſdam viris hoc permitteretur; nec hoc maximopere rogantibus datum. Juſſitque Prorex (aſperrime in Pontificem Rom. invectus) ut nulla adjecta conditione ſe dederent. Quumque nihil aliud exorare poſſent, ſublato iterum candido vexillo, *Miſericordia*, *Miſericordia* conclamitarunt, & ſe Proregis miſericordiæ abſolute ſubmiſerunt, qui illico quid de illis ageretur ſuos conſulit. Quum autem de- Se dedunt.

dititii

1580. dititii Anglos numero æquarent, periculum à rebellibus, qui plures quam mille quingenti, immineret, Angli victu & veſtitu ita deſtituerentur ut tumultuaturi eſſent, niſi ex munimento ſpoliis hoſtilibus ſublevarentur, naveſque deeſſent quibus hoſtes aveherentur : in hanc ſententiam, Prorege invito & lacrimante, itum eſt, ut, ſervatis ductoribus, reliqui in terrorem promiſcue occiderentur, Hibernici autem ſuſpenderentur, quod mox factum. Infectum tamen maluit Regina, ſævitiam etſi neceſſariam in deditítios ex animo averſata, & rationes cædis commiſſæ ægre admiſit. Hæc in Hibernia, quæ conjunxi, ne ſeries narrationis interrumperetur, licet alia pro temporis ratione prius memoranda intervenerint.

Plures morte afficiuntur.

Conſultatio de mittendis Melitenſibus in Hiberniam.

[1] Dum hæc in Hibernia geruntur, Pontifex Romanus & Hiſpanus, qui nihil in Anglia tentandum cenſuerant, priuſquam firmum in Hibernia pedem fixerant, de nova in Hiberniam expeditione, quam *Sacram* Pontifex dici voluit, ſub Joannitis Melitenſibus, occulte conſultari Romæ juſſerunt inter Cardinalem Ferrarienſem à Pontifice delegatum, Hiſpani Legatum, H. Scotum, & S. Ægidii Commendatarium à magno Magiſtro Melitenſium deſignatum. Per quem Melitenſes omne officium & ſtudium erga Eccleſiam profeſſi, ſe vitam & ſanguinem in Hibernico bello ad Catholicæ Eccleſiæ bonum libentiſſime profuſuros voverunt. Hoc enim Pontifici ſupremo eorum capiti, & Hiſpano Melitæ inſulæ Domino Proprietario & Patrono optime merito ſe debere agnoverunt. Propoſuerunt tamen hæc perpendenda : an Melitenſes cœlo molli, ubi expoſita rerum omnium copia, educati, commode in Hibernia vivere poſſent, regione inculta, frigida, & humida ubi magna cœli gravitas : an concordia inter milites ex diverſis gentibus contractos ſub eorum ductu ſperanda ? Poſtularunt, ut

1. *Deeſt tota hæc Sectio in Edd. prioribus.*

proxime

proximo anno aliquos è ſuis in Hiberniam ſoli cœlique naturam exploratum mitterent, & interim Pontifex & Hiſpanus naves ad formam Anglicam exſtruendas curarent, quandoquidem triremes, quibus in mari Mediterraneo militent, validis Anglorum navibus in Oceano non objiciendas conſuerunt. Hæc Pontifex & Hiſpani Legatus comprobarunt, & ad naves exſtruendas pecunia aſſignata. Verum fama de Italis & Hiſpanis in Hibernia profligatis, & apparatus Andini in Belgium, hæc diſcuſſerunt. 1580.

In Anglia, hoc anno inchoante, collaria ornamenta, quæ ſupra modum ampla erant & involucris voluminoſa, palliaque ad talos fere uſque promiſſa, non minus indecora quam magnæ impenſæ, edicto coërcentur. Gladii item ad III. pedum, pugiones ad XII. pollicum extra manubrium, & cuſpides ex parmarum umbone prominentes, ad duorum pollicum longitudinem revocantur. Itidem, quum, populoſa multitudine ad Londinum undique confluente, urbs & ſuburbia ædificiis plus juſto jam adeo intumuiſſent (dum reliquæ Angliæ urbes & oppida contabeſcerent) ut, niſi tempeſtive occurreretur, nec ordinarii Magiſtratus regendæ multitudini, nec circumvicini agri paſcendæ ſufficere viderentur; & epidemica contagio, ſi qua acciderit, latius & gravius per ædes condenſas, & inquilinis refertiſſimas ſerperet; Regina edicto vetuit, ne qua ædificia ad habitationem intra tria millia paſſ. ab urbis portis de novo exſtruerentur, ſub pœna incarcerationis & materiæ ad exſtruendum convectæ amiſſionis, nec plures quam ſingulæ familiæ ſingulas ædes incolerent.

Veſtium luxus coërcetur.

Et nova in Londini ſuburbiis ædificia.

In Belgio Joannes Norriſius Præfectus Anglis, & Olivarus Templeus cum aliquot Belgarum cohortibus Mechliniam opulentam Brabantiæ urbem ſcalis primo diluculo admotis, multa civium & religioſorum ſtrage ceperunt;

Mechlinia capitur.

1580. *Angli ſacrilegi.* runt; aliqua ſane fortitudinis laude, ſed quam fœda rapacitatis & ſacrilegii macula inquinarunt. Etenim non ſolum civium opes omni prædandi inſolentia diripuerunt, ſed etiam in templa, ſacra, & ſepulchra ſævierunt, vim mortuis inferentes. Vidimus enim (pudet dicere) plures ſepulchrales lapides inde in Angliam tranſmiſſos, & venum expoſitos, ut impietatis publice proſtarent argumenta.

Terræ-motus. Terræ-motus, qui iiſdem diebus acciderunt, non alienum videatur memorare, quum in Anglia admodum raro accidant. & hi ſane potius Terræ-tremores dicendi. Octavo Idus Aprilis hora poſt meridiem ſexta, cœlo ſereno & tranquillo, Anglia citra Eboracum & Belgium Coloniam fere uſque, quaſi momento ita tremuit, ut lapides ex ædificiis alicubi dilaberentur, campanæ in ſacris turribus agitatæ ſonitum darent, ipſumque mare tunc placidiſſimum vehementius ſuccuteretur. Nocte ſubſequente ſemel atque iterum terra in Cantio contremuit; ut etiam denuo Calendis Maii nocte intempeſta. An hoc factum vi ventorum terræ hiatus ſubeuntium, an aquarum ſubter terram undantium, aut aliunde, viderint Phyſici. Motus vero ſubſecutus eſt in Pontificios per Angliam, ſed ab ipſis excitatus his initiis.

Pontificiorum afflictionis principium.

Seminariorum Anglicorum initium. Sacerdotes Angli, qui in Belgium profugerant, anno M.D.LXVIII. curante Guilielmo Alano Oxonienſe inter eos doctiſſimo, Duaci convenerunt, & ad Collegii rationem in diſciplinam communem ſe tradiderunt, quibus Pontifex Romanus penſionem annuam aſſignavit. Belgio deinde tumultibus agitato, & Anglis profugis juſſu Requeſenii Belgio eliminatis, alia ejuſmodi juventuti Anglicæ Rhemis à Guiſiis Reginæ Scotorum cognatis, & Romæ à Gregorio XIII. inſtituta. Quæ, quum dies Pontificios Sacerdotes in Anglia abſumeret, ſemper novos ſuppeditarunt, qui Romanæ religionis ſemina in Anglia

ſparge-

ſpargerent. Unde *Seminaria* dicta, & qui in iis educati vulgo *Seminarii*. 1580.

In his, dum inter alia de poteſtate Eccleſiaſtica & Politica diſputaretur, Zelus in Pontificem fundatorem, odium in Reginam, & ſpes religionem Romanam per Scotorum Reginam reſtaurandi, nonnullos eo abripuerunt, ut ſibi ad veritatem perſuaſerint, & definierint Pontificem Rom. jure divino *plenitudinem poteſtatis* in univerſum Orbem terrarum tam in Eccleſiaſticis, quam Politicis habere, eumque ex hac *poteſtatis plenitudine* poſſe Reges excommunicare, & excommunicatos (ſubditis à fidelitatis ſacramento abſolutis) ſolio deturbare. Hinc anno M.D.LXIX. *Bulla* illa *Declaratoria* Pii V. publicata, & ex illa rebellio in Boreali Angliæ parte, & iſta Hibernica, quam modo dixi, exarſerunt: plures à receptis ſacris, quæ antea ſine ſcrupulo frequentarant, abſtinuerunt: Hanſius, Nelſonus, Mainus Sacerdotes, Sherwooduſque Reginam Schiſmaticam & hæreticam eſſe, ideoque abdicandam, obfirmate docuerunt; quod morte luerunt.

Quo conſilio Seminarii in Angliam miſſi.

Ex his *Seminariis* primum pauci juvenes, mox plures, ut ſuccreverunt, ſacris præpropere initiati, & hujuſmodi dogmatibus inſtructi, in diverſas Angliæ & Hiberniæ partes emiſſi, ut ipſi præ ſe tulerunt ad Romanæ religionis ſacramenta adminiſtranda, & conciones habendas. Regina autem & Conſiliarii deprehenderunt, ſubmiſſos fuiſſe ad ſubditos à debita erga Principem fide & obſequio abſtrahendos, eoſdem ad Pontificis mandata præſtanda per *Reconciliationem* obſtringendos, inteſtinas ſeditiones ſub *Confeſſionis Sigillo* concitandas, & plane ad ſententiam Pii Quinti contra Reginam exſequendam. Quo via præmuniretur Papæ & Hiſpano jampridem Angliæ expugnationem cogitantibus.

1580. Ad hæc *Seminaria* quum pueri & adoleſcentuli plurimi omnis generis à Pontificiis, ſpreta legum auctoritate, ex Anglia indies ſubmitterentur, in eadem voto redeundi ſuſcepto admitterentur, atque inde alii clanculum in Angliam irreperent, pluresque cum Jeſuitis (qui hoc tempore primum Angliam ingreſſi) exſpectarentur, prodiit menſe Junio Edictum, ut quicunque liberos, pupillos, cognatos, aut alios in tranſmarinis partibus habent, poſt decem dies eorum nomina Ordinario exhiberent, & infra quatuor menſes domum revocarent, reverſos Ordinario ſtatim ſignificarent, non revertentibus pecuniam directe aut indirecte non ſuppeditarent, Sacerdotes ex *Seminariis* emiſſos, & Jeſuitas nemo hoſpitio exciperet, foveret, aut ſublevaret; Qui ſecus fecerit, rebellium & ſeditioſorum fautor habeatur, & Regni legibus teneatur.

Jeſuitæ in Angliam ſubrepunt. In Seminarios & Jeſuitas edictum.

Priuſquam hoc promulgatum, Pontificii ſe incommoda ex Bulla illa ſero perſpexiſſe, emiſſamque ægerrime ferre ſimularunt. Defenſionem ejuſdem, à Nic. Sandero conſcriptam, verſute (ut exitus docuit) ſuppreſſerunt, & quæſtionem de Pontificis Rom. in excommunicandis & deponendis Principibus poteſtate, in diſputationibus agitari vetuerunt; quæ tamen in vetitum nitendo (ita natura comparatum eſt) magis magiſque indies inter eos exarſit. Robertus item *Perſonius*, & Edmundus Campianus Angli è ſocietate Jeſu, ad rem Romanam in Anglia promovendam jam adventuri, ad temperandam aſperam illam Bullam, *Facultatem* à Gregorio XIII. Pontifice Rom. impetrarunt, in hæc verba: *Petatur à ſummo Domino noſtro explicatio Bullæ Declaratoriæ per Pium Quintum, contra Elizabetham, & ei adhærentes. Quam Catholici cupiunt intelligi hoc modo, ut obliget ſemper illam & Hæreticos, Catholicos vero nullo modo, rebus ſic ſtantibus. Sed tum demum quando*

Perſonius & Campianus Jeſuitæ in Angliam veniunt.

Facultas Pontificiis conceſſa.

quando publica ejuſdem Bullæ exſecutio fieri poterit. Has prædictas gratias conceſſit Summus Pontifex Patri Roberto Perſonio, & Edmundo Campiano in Angliam profecturis, die XIIII. *Aprilis* M.D.LXXX. *præſente patre Oliverio Manareo aſſiſtente.* 1580.

Perſonius ille erat Somerſettenſis, vehemens, ferox natura, & moribus incultioribus; Campianus Londinenſis, vir ſuavis & politiſſimus; ambo educatione Oxonienſes, quos æqualis iſtorum temporum in Academia novi. Hic è Collegio Sancti Joannis, Procuratoris Academiæ munere anno M.D.LXVIII. perfunctus, Proteſtantium religionem Diaconus factus ſimulavit, donec ſe ex Anglia ſubduxerit. Ille è Collegio Balliolenſi, in quo Proteſtantium religionem palam profeſſus, donec ob improbitatem cum ignominia expulſus, in Pontificiorum caſtra profugit. Hi clam in Angliam ingreſſi ementito nunc militum, nunc nobilium, nunc Miniſtrorum verbi, nunc apparitorum habitu, per rura, & Pontificiorum nobilium ædes occulte perambularunt, quæ in mandatis habuerunt, ſtrenue verbis & ſcriptis peragentes. Perſonius, qui *Superior* conſtitutus, ſeditioſo & turbulento ingenio, audacia armatus, eo uſque prorupit inter Pontificios, de Regina deturbanda, ut nonnulli (ex ipſorum fide loquor) eum Magiſtratui in manus tradere cogitarint. Campianus etſi modeſtior, ſcripto tamen propoſito Miniſtros Eccleſiæ Anglicanæ ad diſputationis certamen provocavit, & librum *Decem rationum* terſum & politulum ad Rom. Eccleſiæ doctrinam aſſerendam Latine edidit, ut Perſonius alium Anglice virulentum in Charcum; qui ſobrie contra Campiani provocationem ſcripſerat. Sed Campiani rationibus Whitakerus ſolide reſpondit; & ille poſt annum captus, equuleo admotus, & poſtea ad diſputandum productus, exſpectationem concitatam ægre ſuſtinuit.

Quales hi Jeſuitæ.

Nec

1580. Nec defuere alii ex Pontificia factione (Religio enim jam in factionem tranſierat) qui omnes nervos contenderant Romæ, & alibi per Principum aulas, bellum in patriam concitare: imo & typis publicarant, Pontificem Romanum & Hiſpanum conſpiraſſe ad Angliam debellandam, prædæque exponendam. Et conſulto quidem, ut ſuis animos augerent, ceteros à fide in Principem & patriam deterrerent. Regina jam palam his Pontificis, Hiſpanique & armis & artibus impetita, ſcripto edito (poſtquam divini numinis bonitatem agnoſcendo prædicaſſet) declarat, *ſe nihil in quemcunque Principem tentaſſe, niſi ad ſuum regnum conſervandum, nec alterius cujuſcunque provincias invaſiſſe, etſi ſubinde fuerit & injuriis laceſſita, & opportunitate invitata. Si qui Principes oppugnaverint, non dubitare, quin (numine favente) ſuos propugnare valeat; eoque conſilio vires terra marique luſtraſſe, & contra hoſtiles inſultus jam apparaſſe. Subditos fideles hortatur, ut fide & officio erga Deum & Principem Dei miniſtrum immoti perſiſtant. Ceteris qui charitatem in patriam & obſequium in Principem exuerant, imperat ut modeſte ſe gerant, nec juſtitiæ ſeveritatem irritent, ſe etenim nolle amplius committere, ut parcendo malis in ſe & bonos cives ſit crudelis.*

Profugi exteros in patriam concitant.

In eos edictum.

Nec ſolum hi perfidi cives, ſed etiam advenæ ex Hollandia (feraci Hæreticorum Provincia) per id temporis, pacem Eccleſiæ & Reipublicæ Anglicanæ turbare cœperunt; qui in imperitum vulgus ſingularis integritatis & ſanctitatis ſpecie ſe inſinuarunt, & deinde damnatas hæreſes fidei Chriſtianæ aperte adverſantes in animos inſtillarunt, portentoſo & novo loquendi genere, à Chriſtiana profeſſione alieniſſimo, quod homines potius mirarentur, quam intelligerent. Hi è *familia Amoris*, ſive *Domicilio Charitatis* ſe nominarunt. Sectatoribus perſuaſerunt, ſolos in illam familiam adſcitos e-

Sectarii ex Hollandia.

Familia Amoris.

lectos

lectos eſſe & ſalvandos, reliquos omnes reprobos & damnandos; illiſque licitum eſſe negare jurejurando quicquid lubet coram Magiſtratu, aut quovis alio, qui non ſit ex ipſorum familia. Hujus fanaticæ vanitatis libellos è lingua Belgica in Anglicam converſos inter ſectatores diſperſerunt, quibus titulos fecerunt *Evangelium Regni, Sententias Documentales, Prophetiam Spiritus Amoris, Pacis ſupra terram publicationem, Auctore H. N.* Nomen auctoris ut efferrent, induci non poterant; fuiſſe tamen Henricum Nicholai è Lugduno Batavorum poſtea compertum, qui *ſe Dei, Deumque ſuæ humanitatis eſſe participem* blaſphemo ore prædicavit. Ad hos mature ex lege comprimendos edixit Regina, quandoquidem Religio ſit prima Principum cura, ut civiles Magiſtratus Eccleſiaſticis adeſſent, & libri iſti igni traderentur. 1580. In eos edictum.

Sub id tempus in Angliam rediit Franciſcus Dracus magnis opibus, & majori gloria circumfluens, orbe terrarum feliciter circumnavigato, omnium utique ſi non primus qui hanc gloriam ſibi afferat, certe primus à Magellano, quem in medio curſu fata præripuerunt. Hic, ut non alia referam, quam quæ ab ipſo audivi, natus eſt loco mediocri in Comitatu Devoniæ, è ſacro lavacro à Franciſco Ruſſellio, poſtea Bedfordiæ Comite, ſuſceptus, qui prænomen pro more indidit. Dum adhuc in annis teneris, pater Proteſtantium doctrinam amplexus, ex lege *Sex Articulorum* ab Henrico Octavo contra Proteſtantes lata in quæſtionem vocatus, ſolum vertit, & in Cantium ſe ſubduxit. Henrico demortuo, apud Claſſiarios in claſſe regia locum invenit, ut preces prælegeret, & mox Diaconus ordinatus, factuſque Vicarius Eccleſiæ *Upnoræ* ad *Medweagum* flumen (ubi claſſis ſtatio) præ paupertate filium nauclero vicino tradidit, qui navicula, qua oram legit, & nonnunquam in Zelandiam & Galliam merces

Fr. Dracus. Ejus origo. Educatio.

1580. merces devexit, illum ad nautica officia duriter exercuit. Juvenis gnavus & ſedulus ita ſeni induſtriam probavit, ut cœlebs moriens illi naviculam teſtamento legaverit. E qua quum pauxillum nummorum corraſiſſet, & acce- piſſet Joannem Hawkinſum naves aliquot Plimouthæ ap- parare, atque Americam, quam *Novum orbem* vocarunt, cogitare, navicula divendita, eo cum ſtrenuis quibuſ- dam nautis è Cantio profectus, anno M.D.LXVII. ope- ram & fortunas Hawkinſo in ea expeditione infeliciter contulit. Anglis enim in portu *S. Joannis de Ullua* ab Hiſpanis, ut dixi, oppreſſis, ille, fortunis amiſſis, ægre evaſit. Quinto poſt anno, ſcilicet M.D.LXXII. quum ex opera nautica & piratica pecuniam ſatis magnam cor- rogaſſet, ut acceptum ab Hiſpanis damnum reſarciret (quod licere Theologus claſſiarius facile perſuaſerat) cum nave bellica quam *Draconem* nominavit, & dua- bus Liburnicis in Americam iterum, ſociis tantum con- ſciis, navigavit, *Nombre de Dios* oppidum in Iſthmo Darienæ cepit & mox amiſit. Poſtea à Nigritis tranſ- fugis (*Cimarones* vocant) edoctus, magnam vim auri & argenti à mulionibus *Panama* devehendam, eos in via deprædatus, aurum ad naves detulit, argentum, quum per montes apportare commode non poſſet, reliquit, & partem ſub terra occultavit. Inde opulentum mercium receptaculum ad *Chiragium* flumen (*Crux* vocatur) in- cendit. Dumque aliquantiſper per vicina loca graſſa- batur, è montibus *Mare Auſtrale* conſpexit. Hinc homo, gloriæ opumque cupiditate inflammatus, navigandi mare illud tanto flagravit ardore, ut eo loci in genua pro- cumbens, divinam opem imploraret ad Mare illud ali- quando navigandum & explorandum, & ad hoc voti re- ligione ſe obſtrinxit. Jam inde noctes dieſque quaſi ſti- mulis concitabatur animus, ut votum ſolveret.

Expeditio in Americam prima.

Dum

Dum ille abunde jam dives his curis tacite incubuit, 1580.
Joannes Oxenhamus, qui ſuperioribus navigationibus
miles, nauta, & cocus ſub eo meruerat, *Capitanei* no-
men inter nautas, ob fortitudinem & opes ſuas clam
comparaverat, aſſecutus, ut præverteret, & muliones de-
prædando, & illud Auſtrale mare navigando, cum unica
nave & nautis ſeptuaginta ad eadem loca anno M.D.LXXV.
navigat, reque cum Nigritis communicata, quum intel-
ligeret, muliones jam cum militari præſidio opes à Pa-
nama convehere, navem in terram ſubducit, in ſeceſſu
avio & nemoroſo frondibus obtegit, majora tormenta &
rem annonariam ſub terra ſepelit, cumque ſuis omnibus,
& ſex Nigritis ducibus, ad flumen, quod Auſtrale Mare
influit, profectus, arbores ſuccidit, phaſeloque fabricata,
ad *Inſulam margaritiferam* in Mari Auſtrali parum di-
ſtantem trajecit. In qua naves ex *Peru* adventantes x.
dies præſtolatus, unam cum LX. pondo auri, alteram
cum C. pondo argenti intercepit, & ad flumen cum
captis navibus regreditur. Re jam divulgata per Hiſpa-
nos quos dimiſerat, Joannes Ortega Hiſpanus cum C.
militibus perſequitur, quumque triplex eſſet fluminis
oſtium, qua ſequeretur dubius ſubſtitit, donec plumæ
volatilium quæ Angli comederant flumine delatæ viam
oſtenderent. Qua Hiſpani inſiſtentes, aurum inter ar-
buſta, & Anglos de præda partienda diſcordes repere-
runt. qui tamen in commune conſulentes in Hiſpanos
numero multo ſuperiores inſiluerunt; ſed plurimi cæſi,
alii capti, & inter eos Oxenhamus, qui *Limam* du-
ctus & interrogatus an ex Reginæ auctoritate Regis
Hiſpani ditiones fuerit ingreſſus, quum nullam aucto-
ritatem exhibere potuiſſet, ut pirata, generiſque hu-
mani communis hoſtis, ſupplicio una cum nauclero
& aliis affectus, magno ſane auſu & memorando ex-
cidit.

Oxenhamus in Americam navigat.

Iſla de Perlas.

Magno excidit auſu.

1580. Dracus, quid de Oxenhamo factum neſcius, anno M.D.LXXVII. Decembris die XIII. è *Plimoutha*, ut Mare illud Auſtrale, quod animo ſemper obverſabatur, navigaret, & fortunarum aleam jaceret, cum quinque navibus ſolvit, & claſſiariis CLXIII. quorum vix unus & alter facienda ſcivit; quod in expeditionibus tutiſſimum. Die viceſimo quinto Cantinum Barbariæ promontorium pervenit. inde in *Maio* Inſula amœna, ſuaviſſimis uvis feraciſſima, ſe refecit. Ad *San-Jacobinam*, navem Luſitanam vino onuſtam cepit, quam nautis dimiſſis abduxit cum Nonnio Sylva Navarcho, qui uſui eſſet ad ſtationes, & aquationes in Braſiliæ littore, quas apprime novit. Inde prætervectus eſt Inſulam *Fogo*, ſulphureas flammas evomentem, & *Bravam*, ſub qua mare eſſe altiſſimum nautæ perhibent. Jam prope Æquatorem, Dracus ſuorum ſalutem impenſe fovens, ſingulis in claſſe ipſe venam ſecuit, magnamque ibi maris malaciam inter crebra tonitrua & fulgura expertus, tres fere ſeptimanas nihil aut parum promovit, totoſque quinquaginta quinque dies terram conſpexit nullam, donec *Braſilia* ſe oculis obtulerit.

Draci ſecunda expeditio.

Die XXVI. Aprilis, oſtium fluminis *Platæ* ingreſſus, infinitam Phocarum copiam conſpexit. Inde in Portum *Sancti Juliani* delatus patibulum invenit, à Magellano (ut creditur) erectum, quum ſeditioſos quoſdam puniret. Hoc eodem loco Joannes Doughteius, vir gnavus & animoſus, & ab ipſo ſecundus, in crimen concitatæ in claſſe ſeditionis vocatus, à XII. viris more Anglorum reus peractus, & ad mortem damnatus eſt, quam intrepide capite abſciſſo ſubiit, poſtquam una cum Draco in ſacra Synaxi participaſſet. Tumultuoſius ſane illum egiſſe, æquiores in claſſe judicarunt, Dracumque quaſi ſuæ gloriæ æmulum amoviſſe, dum aſpexit non tam quos navali laude ſuperaret, quam qui ipſum æquarent.

Doughteium morte afficit.

Non deerant tamen qui naſutiores ſibi viſi, ferebant, 1580.
Dracum in mandatis habuiſſe à Leiceſtrio, ut Doughterum, quia Eſſexium Leiceſtrii artibus ſublatum dictitarat, quovis quæſito colore, è medio tolleret.

Viceſimo die Auguſti, cum tribus navibus (nam duas minores armamentis & viris in alias tranſlatis jam ante undis reliquerat) ad *Fretum Magellanicum*, quod vocant, pervenit, Mare ſcilicet inſulis refertum & editis montibus concluſum, cœlo nivoſo, & frigore rigenti. Sexto Septembris Freto ſuperato, in apertum mare Auſtrale (quod *Pacificum* vocant) ingreſſus, turbidum vero ſupra modum expertus eſt; horridaque tempeſtas claſſem in Occaſum plus minus c. leucas abripuit & disjunxit. Quo tempore obſervavit deliquium Lunare xv. Septembris hora vi. poſt meridiem, (in Mathematicorum gratiam noto.) Obſervavit etiam, contra quam alii prodiderant, partem cœli Auſtrino Polo proximam pauculis, iiſque minoris magnitudinis ſtellis ornari, treſque tantum primæ magnitudinis in illo Hemiſphærio conſpici quas Anglia non vidit: [1] nubeculas etiam duas ejuſdem cum *Via Lactea* coloris à Polo non admodum remotas, quas noſtri *Magellani nubeculas* vocarunt.

Magellani fretum tranſit.

Eclipſin Lunæ obſervat.

Stellaſque Auſtrinas.

Et Magellani nubeculas.

Ex abreptis tempeſtate navibus, altera, cui Joan.Winterus præfectus, per Fretum revecta, in Angliam rediit incolumis, primaque omnium per Fretum illud remeavit. Ipſe Dracus jam cum ſua ſola nave ad lv. Grad. Auſtralis Latitudinis jactatus, ad Freti Latitudinem ægre eluctatus, littus legit, deprehenditque, littora, contra quam in Tabulis depinguntur, in Orientalem plagam magno receſſu retroagi.

Jo. Winterus primus omnium per Fretum rediit.

Ad *Moucham* Inſulam littori vicinam pridie Calendas Decembris appulſus, è nautis quos aquatum miſerat, unus & alter ab incolis intercepti. Hinc ſolvens

1. Nubeculas autem duas *in Edd. prioribus.*

1580. vens incidit in barbarum cymbula piſcantem, qui noſtros Hiſpanos ratus, ſignificavit, magnam navem Hiſpanicam onuſtam in ſtatione ad *Villa Parizo* ſubſiſtere, & eo direxit. Nautæ Hiſpani Anglos accedentes ſuos eſſe rati, tympano pulſato, & vino Chilino deprompto plenis poculis invitant. Illi autem navem ingreſſi, Hiſpanos infra foros illico detrudunt, oppidulum *Sancti Jacobi* adjacens diripiunt, una cum Sacello, cujus præda Fletchero, claſſiario verbi Miniſtro, ceſſit. Hiſpanis in terram expoſitis (qui non plures quam octo cum duobus Nigritis) Navarchum natione Græcum, & navem ſecum abduxit, in qua CCCC. pondo auri Baldivii, ita à loco dicti, quod vere obrizum.

Dracus terra marique prædatur.

In opes fortuito incidit.

Ad *Taurapaſam* deinde terram conſcendit, ubi Hiſpanum ſecure dormientem in littore reperit, & juxta, XIII. *barras* ſive maſſas argenti ad CCCC. M. Ducatorum valorem, quas auferri juſſit, homine ne experrecto quidem. *Portum Aricæ* poſtea ingreſſus, tria ibidem navigia nautis vacua reperit, & in iis præter alias merces, LVII. lateres argenteos, quorum ſinguli XX. pondo pendebant. Hinc *Limam* delatus, naves XII. in ſtatione offendit, armamentis in terram ſubductis, & in illis magnam vim ſerici, & arculam ſignata pecunia plenam, ſed ne puerulum quidem; tanta erat in illa ora ſecuritas, ut à piratis disjunctiſſima locorum intercapedine, & mari incognito, haudquaquam timerent. Nec ſane alius poſt Magellanum, mare illud ante Dracum, præter Hiſpanos navigaverat, qui quotquot habent in illo littore navigia, ibidem conſtruxerunt. His navibus Oceano commiſſis, *Cacofogam* navem opulentiſſimam, quam inde *Panamam* verſus ſolviſſe intellexit, omnibus velis perſecutus, obvium habuit myoparonem inermem, è quo LXXX. pondo auri, Crucifixum aureum, ſmaragdos nonnullos digitali longitudine, & armamenta nonnulla rapuit.

Cacofogam capit.

puit. Calendis Martii aſſecutus eſt *Cacofogam* illam, & anteriori malo vi majoris tormenti dejecto, adortus facile cepit, atque in ea præter gemmas, LXXX. pondo auri, XIII. arcas ſignato argento refertas, argenti autem vim tantam, quanta navi in ſaburram ſufficeret. Quæ quum in ſuam navem tranſtuliſſet, *Cacofogam* illam dimiſit, cujus Navarchus valedicens lepide dixiſſe fertur, Noſtræ navis nomen tuæ reſignamus, ſit tua *Cacofoga*, id eſt, *Ignicaca*, noſtra *Cacoplata*, id eſt, *Argenticaca.* Deinceps nulla præda opima obvenit: vaſcula Chinenſia cum Aquila aurea, & bella Nigrita ab Hiſpano, cujus navi pepercerat, donata, & *Aguatulcum* exiguum viculum direptum prætermitto.

Jam ſe abunde ditatum, & privatæ Hiſpanorum in ſe injuriæ ad portum Sancti Joannis de *Ullua* ſatisfactum exiſtimans, de reditu cogitavit. Per *Magellanicum Fretum* redire plane periculoſum videbatur, tum ob tempeſtates creberrimas, & brevia incerta, tum ne Hiſpani illum redeuntem ibidem in inſidiis præſtolarentur. Et certe Franciſcus Toletanus, Perviæ Prorex, Petrum Sarmientum cum duabus navibus eo miſerat, ut redeuntem interciperet, & Freti anguſtias, ſi quæ eſſent, communiret. Curſum itaque in Septentriones ad Latitudinem XLII. Grad. tenuit, ut exploraret ſi quod fretum eſſet in illa parte, per quod compendiò domum rediret. Verum quum nihil niſi ſpiſſas nebulas, frigus intenſum, littora aperta & nive caneſcentia videret, ad XXXVIII. Grad. deſcendit, commodamque nactus ſtationem, ibi aliquamdiu manſit. Incolæ erant nudi, lepidiſſimi, aſſidue in orbem ſaltantes, ſacrificia adolentes, quique ſuis indiciis Dracum in Regem eligere longa oratione videbantur; nec ſuſpicari ille poterat, Hiſpanos huc uſque unquam pertigiſſe. Regionem hanc uberi gleba, damis & cuniculis refertiſſimam, NOVAM ALBION placuit

De reditu cogitat.

Novam Albion detegit.

nominare,

1580. nominare, inſcriptione poſti infixa, quæ annum Domini, nomen Elizabethæ Reginæ, & eorum appulſum notaret, nummo argenteo Elizabethæ ſubfixo.

Ad Moluccas venit. Hinc oram ſolvens menſe Novembri ad *Moluccas* Inſulas delatus, à Rege inſulæ *Ternatæ* gratanter exceptus. Inde inſuloſum & ſcopuloſum illud mare ſulcanti, die Periclitatur. IX. Januarii navis ſcopulo aquis obtecto illata, horas XXVII. hæſit, pro deplorata ab omnibus habita, qui in preces jam devote effuſi, quaſi certo perituri cum congeſtis tanto labore opibus. Verum quum manum admoviſſent, & tormenta VIII. merceſque aliquot in mare projeciſſent, ventus ferens à latere quaſi divinitus incubuit, & ſcopulo amovit. Appulit deinde *Javam majorem* Venerea lue graviter afflictam, quam in aprico contra Solem ad malignum humorem exſiccandum ſedentes, curant. Ubi magnam Reguli humanitatem expertus, ad Caput Bonæ Spei ſuperat. *Bonæ Spei* promontorium curſum tenuit, quod ut longe ſpectatiſſimum nautæ Angli, qui jam primum conſpexerant, celebrant. Ad occiduum ejus latus, aquatum terram conſcendit, ſed fontem invenit nullum; jamque aquæ dulcis defectu laboratum eſſet, niſi provide aquam pluviam vaſis exceptam reſervaſſet. Sed hunc defectum ad *Rio grande* tandem ſupplevit. Unde vento ſecundo In Angliam redit. in Angliam rediit III. Novembris M.D.LXXX. ad Portum *Plimoutham* è quo ſolverat, orbe terrarum tribus plus minus annis circumnavigato cum magna omnium admiratione, nec alia adverſariorum criminatione, quam quod Doughteium ſupplicio affeciſſet, Luſitanum, quem in Africæ ora ceperat, ad *Aguatulcum*, Hiſpanorum crudelitati reliquiſſet, & Nigritam illam puellam in nave gravidatam in inſulam inhumane expoſuiſſet.

Navis quaſi conſecratur. Regina benigne excepit, opes, ut præſto eſſent, ſi Hiſpanus repeteret, ſequeſtrando ſepoſuit, navem in monumentum orbis tam feliciter circumnavigati, ſubduci

juxta

Juxta Depfordiam ad Tamiſim juſſit, (ubi ejus cadaver 1580.
adhuc cernitur) & in ea inſigni cærimonia memoriæ ſacrata, epulata, Dracum equeſtri dignitate ornavit. Quo tempore pons contabulatus, quo in navem aſcendebatur, multitudini ceſſit, & ſimul cum c. hominibus cecidit, qui omnes tamen illæſi, ut navis illa ſalutari ſiderum conſpiratione conſtructa videatur. In Draci vero laudem hi die illo inter alios affixi erant malo verſiculi, à Wintonienſis Scholæ alumnis conſcripti.

Ille Ordine Equeſtri donatur.

PLUS ULTRA, *Herculeis inſcribas*, DRACE, *Columnis*,
Et magno, dicas, Hercule major ero.

DRACE, *pererrati quem novit terminus orbis,*
Quemque ſimul mundi vidit uterque Polus;
Si taceant homines, facient te ſidera notum.
Sol neſcit comitis non memor eſſe ſui.

Digna ratis quæ ſtet radiantibus inclyta ſtellis;
Supremo cœli vertice digna ratis.

Sed hæc puerilia & ex vano hauſta videantur, nec pro Hiſtoriæ gravitate. Nihil vero Dracum jam reverſum magis ſollicitum habuit, quam quod primarii aliquot in Aula viri oblatum ab eo aurum reſpuerint quaſi ſcelere piratico quæſitum. Vulgus hominum nihilominus admiratione & laudibus celebrarunt, qui non minus glorioſum exiſtimarunt, Anglicæ laudis terminos, quam Imperii promoviſſe.

Bernardinus Mendoza Hiſpani in Anglia Legatus, fremens, res à Regina vehementius repetiit, Oceanum Indicum ab Anglis navigari conqueſtus. Reſponſum tulit, *Hiſpanos iniquitate in Anglos, quos commercio contra jus gentium prohibuerunt, hæc ſibi mala accerſiſſe. Dracum præſto*

Hiſpanus bona ablata repetit.

Reſpondetur.

1580. *præſto futurum ut in jure reſpondeat, ſi quid contra jus egiſſe certis indiciis & teſtimoniis convincatur. Opes illas eo conſilio ſepoſitas eſſe, ut Hiſpano ſatisfiat, licet Regina grandiorem pecuniam, quam Dracus intulerit, contra rebelles, quos Hiſpanus in Hibernia & Anglia excitarat, profuderit. Præterea illam non intelligere, cur ſui & aliorum Principum ſubditi ab Indiis prohibeantur, quas Hiſpanici juris eſſe perſuadere ſibi non poſſet ex Pontificis Romani donatione, in quo prærogativam in ejuſmodi cauſſis agnovit nullam, nedum auctoritatem, ut Principes obligaret, qui nullam ei obedientiam debent; aut Hiſpanum* Novo *illo* Orbe *quaſi* infeudaret, *& poſſeſſione inveſtiret. Nec alio quopiam jure quam quod Hiſpani hinc illinc appulerint, caſulas poſuerint, flumen aut Promontorium denominaverint, quæ proprietatem acquirere non poſſunt. Ut hæc rei alienæ donatio quæ ex jure nihili eſt, & imaginaria hæc proprietas obſtare non debeat, quo minus ceteri Principes commercia in illis regionibus exerceant, & Colonias ubi Hiſpani non incolunt, jure gentium nequaquam violato, deducant, quum præſcriptio ſine poſſeſſione haud valeat; necnon Oceanum illum vaſtum libere navigent, quum maris & aëris uſus omnibus ſit communis. Nec jus in Oceanum populo, aut privato cuipiam poſſit competere, quum nec natura, nec uſus publici ratio occupationem permittat.*

Quæ Hiſpano in America proprietas.

Nihilominus Petro Seburæ Hiſpano (qui ſe procuratorem pro auro & argento recuperando geſſit, etſi *litteras procuratorias* habuerit nullas) grandis pecunia poſtea numerata erat. Quam illum non proprietariis rependiſſe, ſed contra Reginam, & in uſum Hiſpanorum in Belgio militantium convertiſſe ſero fuit deprehenſum.

Aliquantum Hiſpano rependitur.

Dum Dracus orbem terrarum tam proſpere circumnavigaret, *Jacmanus* & *Pettus* inſignes naucleri cum

Navigatio per Mare ad Indiam quærendam.

duabus

Duabus navibus à Londinenſibus emiſſi, viam compendiariam in Indiam Orientalem per Mare Cronium ſucceſſu minus proſpero quæſierunt. Inſulas enim *Vaigatz* ad paucas leucas prætervectis, tam incerti æſtus, tot brevia, & tanta glacies conglomerata occurrerunt, ut ulterius eluctari non potuerint, & difficillime redierint. 1580.

Comes Arundeliæ obit, qui rhedarum quas **Coches** dicimus uſum in Angliam induxit.

Sub principium hujus anni animam Deo reddidit Henricus *Fitz-Alanus* Comes Arundeliæ, in quo nobiliſſimæ familiæ cognomen deſiit, quæ hoc honore annos tercentos & amplius floruerat, à Richardo *Fitz-Alano*, qui ab *Albaneiis* antiquis Arundeliæ & Suſſexiæ Comitibus ortus (regnante Edwardo primo) *ratione poſſeſſionis Caſtri & Dominii Arundeliæ abſque creatione*, Comitis titulum acceperat. Hic plenus honorum, à Sanctioribus fuit conſiliis omnibus Regibus ſub quibus vixit, ſummiſque muneribus perfunctus. Henrico VIII. Præfectus Caleti, Mareſcallus exercitus in obſidione Boloniæ, & Camerarius, Edwardo Sexto in inauguratione Angliæ Mareſcallus, Mariæ itidem in inauguratione Conſtabularius, poſtea Regiæ Seneſchallus, Sanctioriſque Conſilii Præſes: & Elizabethæ iterum Seneſchallus, cujus nuptias annis vergens ambivit, minuſque charus poſtquam Ducis Norfolciæ rebus ſe immiſcuiſſet, & jam nuptiis cum Andino ſe palam opponeret. Ille enim homo apertus plane profitebatur, Gallos ſibi minime placere, dictitans ſe à patre in Suſſexia Gallis vicina nato edoctum, ne Gallis crederet. Liberos ex uxore Catharina, filia Thomæ Greii Marchionis Dorſettiæ, tres ſuſcepit, quibus erat ſuperſtes, Henricum qui juvenis optimæ ſpei Bruxellis obiit, Joannam uxorem Baronis Lumlei, & Mariam quæ enupta Thomæ Howardo Duci Norfolciæ peperit Philippum Arundeliæ Comitem, de quo ſuo loco.

Greius rebelles in Hibernia coërcet.

Arthurus Baro Greius Hiberniæ Prorex contra *O-Conoros* in Ophallia res novas molientes profectus, Hugo-

1580. nem *O-Moloyum* virum ſeditioſum ex lege morte afficit, regionem illam, etiam *Magohiganorum* & *O-Caroli*, pacat, conjurationemque maximam pullulantem in principio comprimit. Nonnulli enim ex claris in Lagenia familiis, & plerique Anglicæ originis, partim ex Romanæ religionis ſtudio, partim ex odio recentium Anglorum (qui eos tanquam mere Hibernicos præfecturis & Magiſtratibus contra legis latæ ſententiam ſubinde excluſerant) conſpirare cœperant, ad Proregem cum familia opprimendum, Caſtrum Dublinenſe (ubi omnis apparatus bellicus) ex improviſo intercipiendum, & Anglos in Hibernia ad unum è medio tollendos. Adeoque tegenda conſpiratione obſcuri erant, ut nunquam niſi bini ſermones inter ſe hac de re conſererent. Verum inter tot conſcios in lucem prodiit, paucorumque ſupplicio exſtincta, è quibus nominatiſſimus erat J. Nogentus Fiſci Baro, vir vita, famaque egregius, æmulorum fraude (ut perhibent Hibernici) circumventus. Qui innocentiæ conſcientia tutus, quum Prorex vitam, ſi ſe ſontem profiteretur, ſancte promitteret, maluit inſons infame ſupplicium ſubire, quam innocentiam prodendo, infamem vivere. Quomodocunque veritas hac in re ſe habet, certe ob horum ſupplicium magna in offenſa apud Reginam Greius fuit, quam Suſſexius infenſior excitavit (rarus enim inter magnos Duces amor) quaſi ſævitia pridem in dedititios Hiſpanos, & nunc in cives, & Principis gloriam minuerit, & inimicorum numerum auxerit. Prorex nihilominus Turloghum *Leinigh*, qui in Ultonia tumultuari cœperat, ad pacis conditiones terrore pertrahit. Unde etiam *O-Brini*, *O-Mori*, & *Cavenaghi* in Lagenia rebelles, obſidibus oblatis, pacem humillime petierunt. Hæc Hibernica, etſi tempore nonnihil disjuncta, ut ad memoriam magis valerent, conjungenda exiſtimavi.

Et conjurationem comprimit.

Innocentia certum ſolamen.

Rebelles coërciti.

In Scotia quum nonnulli verbi divini Miniſtri, Proceresque animadverterent Lenoxium, de quo dixi, vim maximam in amicitia Regis habere; primum æmulum in eum excitarunt Jacobum Stuartum è familia *Ochiltræa* Satellitii Præfectum, & Arraniæ Comitem. (hunc enim titulum occupaverat, ex neſcio qua ceſſione Jacobi Hamiltonii Comitis Arraniæ, cui mentis impoti ille tutor datus.) Verum Rex inter eos gratiam brevi compoſuit. Quum hoc non ſuccederet, & odium quantum poterant, domi conflarunt, & gravioribus verbis apud Reginam Angliæ accuſarunt, quaſi à Guiſiis ſubmiſſum, ad religionem labefactandam, captivæ Reginæ libertatem procurandam, & amicitiam inter Angliæ & Scotiæ regna diſſociandam. His facile creditur, & hac de re ſeria in Anglia inſtituitur deliberatio, licet ille litteris ſe apud Reginam purgaverit, & Proteſtantium religionem palam profeſſus fuerit. 1580. Lenoxiæ Duci Scoti æmulantur. In Anglia accuſant.

Timuerunt enim Conſiliarii in Anglia, ne Scotos Anglis amiciſſimos opprimeret, excurſiones in limitibus foveret, & Regem Scotorum ad nuptias in Gallia vel alibi clam Anglis pelliceret: quibus juvenis fretus, negotium Angliæ faceſſeret, & ætate maturior Regni Angliæ titulum, ut jam antea mater, ſibi aſſumeret. Quod ſi fieret, majus quam à matre periculum immineret, quandoquidem ad ſpem certam utriuſque Regni natus, plures ſibi conciliaret fautores, & Scoti bellis internis & Belgicis innutriti, ad bellica munia jam eſſent exercitatiores. Hinc viſum eſt Lenoxii gratiam & auctoritatem quovis modo apud Regem infringere, aut eum Scotia exturbare; idque nulla mora interpoſita. Quandoquidem rumores ferebantur, illum cum ad opprimendum Mortonium, Balfourium è Gallia (qui neſcio quam Mortonii ſyngrapham nactus erat, qua Mortonium regicidii in Regis patrem, convinci poſſe ſperabatur) accerſiſſe, In eu[m] conſult[ant]. Rumoribus traducitur.

1580. tum Præfecturam Caſtri Dunbritonii obtinuiſſe non alio conſilio, quam ad externas copias in Britanniam admittendas, vel ad Scotorum Regem inde in Galliam tranſvehendum. Ferebatur etiam, illum Regi ſuaſiſſe, ut Regnum matri cederet, quaſi illa injuſte, & peſſimo exemplo à ſubditis fuiſſet abdicata, fide accepta, ut ab illa legitima reſignatione mox reciperet, qua regnum ſibi ſolidiſſime confirmaret, &, factionibus exſtinctis, Rex legitimus ab omnibus agnoſceretur.

Rob. Bowes ad eum accuſandum miſſus, non admiſſus.

Hinc Robertus *Bowes*, Berwicenſis præſidii Quæſtor, in Scotiam mittitur, qui de his Lenoxium coram Rege & Conſiliariis poſtularet, & de malis impendentibus moneret. Statim atque ille admiſſus, rogavit ut Lenoxius tantiſper loco amoveretur. Hoc Conſiliarii omnino negarunt, utique novum & inauditum eſſe, ut Conſiliarius regius (indicta cauſſa) conſilio amoveretur. Dubitarunt etiam, an Regina hæc expreſſe mandaverit, & documenta ad fidem faciendam exhibere juſſerunt. Ille niſi Regi, & uni aut alteri exhibere abnuit. Unde non auditus, ſtatim domum revocatur, & Regi ne opinanti quidem valedixit, conqueſtus ſalutaria Reginæ bene meritæ monita eſſe rejecta.

Scoti ſe excuſant. Eorum Legatus non admiſſus. Burghlæi ad eum monita.

Mox è Scotia miſſus eſt Alexander Humius, qui hæc excuſaret, & impendentia illa mala ediſceret. verum ad Reginam ille non admiſſus, ſed ad Burghleium Theſaurarium remiſſus, qui ſenili oratione, gravi & brevi ſignificavit: *Non viſum eſſe Reginæ illum coram admittere, non quod illum negligeret, quem veræ religionis, Principis, patriæ, & utriuſque regni pacis ſtudioſiſſimum experta erat; ſed ex juſto dolore, quod ejus Majeſtas negligentius & Legati fides contemptius ſit habita, qui intra præſcriptos Legationis limites ſe continuerat; & tamen (quod inauditum) Legationis documenta exhibere juſſus. Culpam omnem in Conſiliarios novos, & minus conſultos*

confert,

confert, Regem ex ætate nondum uſu edocta excuſat, 1580.
optatque ut ille ſanis & ſalubribus Reginæ Conſiliis, quæ animo in illum vere materno, auſcultet, & non eam poſthabeat cognato Gallico, Regis Gallorum ſubdito, Gallicæ mulieris connubio implicato, religione Pontificio; & qui forſan ambit (Hamiltoniis jam exſultantibus) ut ſecundus à Rege deſignetur. Meminerit (inquit) *Rex, non alium eſſe affectum ambitione flagrantiorem, & meminerint Scoti quas turbas Galli in Scotia dediſſent, niſi Regina prudentia ac potentia prævertiſſet.*

Ita Humius in Scotiam remiſſus, & hæc omnia compoſitò ad terrorem Regi incutiendum, & fidem faciendam Lenoxium pernicioſa in Regem & regnum conſilia ſuſcepiſſe. Nihilominus non ita poſt, Mortonius Anglis addictiſſimus, ab Arranio læſæ Majeſtatis accuſatus, in carcerem conjicitur.

Mortonius incarceratur.

ELIZA-

ELIZABETHA
ANGLIÆ, &c.
REGINA.
PARS TERTIA.

M. D. LXXXI.

Randolphus pro*Mortonio* & contra *Lenoxium* intercedit.

HINC Januario ineunte, Thomas Randolphus, Equorum diſpoſitorum Præfectus, in Scotiam mittitur cum mandatis, ut ad Religionem & amicitiam cum Anglis conſervandam, nihil non ageret, ne qua vis Mortonio inferretur, Lenoxius è Scotia ſubmoveretur, & Proceres Anglicæ factionis ad ſpem erigerentur. Ille deprecatorem diligenter pro Mortonio agit, ex hominis erga Regem meritis, ex Elizabethæ honore, ne illa tam bene merita repulſam in tam juſta cauſſa pateretur, & ex delatorum invidia. Rex reſpondet, ſe pro munere regio non poſſe hominem Majeſtatis poſtulatum non judicio ſubjicere, ſe autem Reginæ exploratam benevolentiam agnoſcere, nec velle quicquam committere, quod quovis modo offenſionem juſte concitare poterit.

Poſtea

Poſtea Randolphus in Ordinum conventum admiſſus, 1581.
enumeratis Elizabethæ in Scotiam & ipſum Regem beneficiis, ſcilicet, *Regnum à Gallis Anglorum ſanguine liberaſſe, religionem, Regemque propugnaſſe, de eodem ſubducendo (quod falſo perhibetur) vel de jugere terræ in Scotia occupando, ne ſemel quidem cogitaſſe; quum tamen occaſiones non defuerint Scotiam debellandi, Rege in cunis vagiente, matre in Anglia captiva, & Proceribus inter ſe diſcordantibus. Verum contra, illam omnem curam impendiſſe, ut Regem cum regno, qui ſibi arctiſſimis ſanguinis, vicinitatis & religionis vinculis erat conjunctiſſimus, conſervaret incolumem: cujus amorem, ut omnium Proregum, habuit perſpectiſſimum, priuſquam Aubignius ille Lenoxius in Scotiam veniſſet. Jam inde illum in Regem imperium exercuiſſe, animum ab Anglorum amicitia ad Gallos avertiſſe, qui ipſum ne Regem quidem hactenus agnoverant: fidiſſimos Regi ſubditos amoviſſe, alios minus fidos induxiſſe, cum exteris de Anglia invadenda per litteras* (quas protulit) *egiſſe, Miniſtris verbi divini odium apud Regem tanquam turbulentis & conviciatoribus concitaſſe, nec de juſtitia inter Limitaneos adminiſtranda curaſſe. Quæ Elizabetha non poterat non ægerrime ferre, quum tantæ virtutis Principem, eundemque neceſſitudine conjunctiſſimum, malis artibus abreptum & abalienatum videret.* Nihil tamen tunc effectum vel pro Mortonio, vel contra Lenoxium, in quem crimina falſa, & litteras prolatas ementitas fuiſſe, plerique ſuſpicabantur.

Ejus ad Scotos querelæ.

Ad alias igitur artes Randolphus ſe convertit. Apud Lenoxii æmulos & Mortonii amicos, infelicem Scotiæ conditionem deplorat, pericula Regi, Reipub. & ipſis impendentia proponit, Reginæ Angliæ interceſſionem ingrate neglectam conqueritur, utque armis experirentur,

1 Turbas excitare ſtudet.

1. Seditionem *pro* turbas *in Edit. prioribus*.

quod

1581. quod aliis rationibus non poſſent, clam ſubmonet; & copias, & pecuniam ex Anglia pollicitus. Et certe Argathelium, Montroſſium, Anguſium Mortonii ex fratre nepotem, Marrium, Glencarnium, Ruthuenum, Lindſeium, & alios in partes pertraxerat. Verum illi ſtatim diſſentientibus inter ſe animis, quum viderent Regem in Lenoxium prono favore totum propendere, nec Anglorum copiis ad limitem terreri, qui etiam ſuas oppoſuerat: plerique regiam Majeſtatem etiam in adoleſcente reveriti nihil in Lenoxium audebant, ſatiſque putabant Mortonii miſereri. Anguſius tamen & Marrius cum Randolpho occulte pro Mortonio, & contra Lenoxium moliebantur. quod quum Regi per Wittinghamum innotuiſſet, Anguſius juſſus eſt ultra *Speam* flumen ſecedere, Marrius Sterlinium Caſtrum protinus Regi reddere. Randolphus ſibi male metuens, Berwicum ſe clam ſubduxit, monuitque Anguſium & Marrium, rebus jam deploratis, ut ſibi conſulerent, vel Regis gratiam conciliando, vel ad Reginæ Angliæ patrocinium confugiendo. Copiæ vero Anglicæ jam à limite revocatæ, & non ita poſt Mortonius conſcius cædis in Regis patrem patratæ convictus obtruncatur. Confeſſus enim erat, ut perhibent, Bothwellium & Archibaldum Douglaſium conſilium tollendi Regem impertiiſſe, ſe vero tempore tam ambiguo non auſum aperire. Nec diffiteri poterat, ſe (cæde peracta) Douglaſium regicidam inter intimos habuiſſe, fidemque chirographo dediſſe ad Bothwellium defendendum, ſi quis regicidii accuſaret. Anguſius & alii, qui Mortonio ſtudebant, in Angliam mox confugerunt.

ſe Scotia ſubducit.

Mortonius obtruncatur.

Amici in Angliam fugiunt.

In Belgicis Provinciis contra Comitem Renebergium, pleno gradu victoriis pro Hiſpano progredientem, & Steenwicam Friſiæ arcte obſidentem, Ordines confœderati Norriſium Caſtrorum præfectum cum Anglis, & aliis miſe-

Norriſius in Friſia vincit.

miſerunt. Qui fortiter & feliciter commeatum ſemel atque iterum intulit, Renebergicos profligavit, & obſidionem ſolvit. Sed poſtea conſerto cum Verdugo Hiſpano prœlio ad Northornam, quum victoria jam eſſet in manibus, hoſtium turmis à Rogero *Williams* fugatis, mutata Martis alea, profligatur, ipſe vulneratur, plurimi cæduntur, & inter eos, ut alios taceam, Cottonus, *Fitz-Williamus*, & Biſhopus ſtrenui ductores. Quo modo Thomas Epirotarum ductor Norriſium ad ſingulare certamen hoc tempore provocavit, & Rogerus *Williams* ejus Vicarius conditionem accepit, quum ipſi ſupremo duci per leges militares non liceret, neſcio an memorandum: quum tantummodo, utroque exercitu ſpectante, aliquandiu conflixerint, & neutro læſo, hauſtis plenis poculis comiter diſceſſerint. Hoc tamen non prætereundum, Anglos, qui ex omnibus Septentrionalibus gentibus minime fuerant bibaces, & ob ſobrietatem laudati, ex his Belgicis bellis didiciſſe immodico potu ſe proluere, & aliorum ſaluti propinando ſuam affligere. Adeoque jam inde ebrietatis vitium per univerſam gentem proſerpſit, ut legum ſeveritate noſtro tempore primum fuerit cohibitum.

1581. Vincitur. Duellum ridiculum. Ebrietatis vitium è Belgio in Angliam deductum.

Dum de oppidulis in Belgio inter Ordines & Hiſpanum decertatur, ille opulentum Luſitaniæ regnum ſibi arripuit. Anno enim ſuperiori Henricus Rex Luſitaniæ ætate devexa fatum complerat, pluresque *Competitores* regnum vendicarunt, & inter eos Philippus Hiſpaniarum Rex è ſorore Regis Henrici primogenita natus, ſi non jure, armis potior. Nec ſine ſpecie juris, quod ex omnibus *Competitoribus* defuncto Regi fuerit genere proximior, ætate major, & ſexu virili, ideoque femellis, ætate minoribus, & genere remotioribus in regni ſucceſſione præponendus ſibi & ſuis videbatur: Sabaudo excluſo, quod è ſorore natu minore procreatus; Rainutio item

Hiſpanus Luſitaniam occupat. Quo jure.

1581. Farneſio Principis Parmenſis filio, qui ex prima Edwardi fratris Henrici Regis filia natus, & Catharina Bracantia altera ejuſdem Edwardi filia; quandoquidem beneficio *Repræſentationis* ſolummodo innitebantur. Quæ quum nihil aliud ſit quam fictio, veritatem perimere non poſſe contenderunt Hiſpani. Antonius vero *Prior* Crati, filius Lodovici alterius fratris Regis Henrici quaſi illegitimus, plane rejectus. Hæc tamen Hiſpanus Theologis & Juriſconſultis ſemel atque iterum diſcutienda propoſuit, per Deum & Fidem obteſtatus, ut libere quid ſibi Juris dicerent. Quumque omnes uno ore affirmarent, miſſo Albano invaſit, Antonium à populo electum fugavit, & LXX. diebus Luſitaniam totam ſubjugavit.

Titulus Reginæ Franciæ ad Luſitaniam explosus. Jus autem quod Catharina Medicea, Franciæ Regina, in Luſitania ab Alphonſo Tertio per Bononiæ Comites ante annos CCCXX. ſibi aſſeruit, tanquam obſoletum, ab Euandri matre repetitum, & tot Luſitaniæ jam inde Regibus, ut malæ fidei poſſeſſoribus injurioſum, ab Hiſpanis & Luſitanis quodammodo erat exploſum. Unde illa commotior, & creſcentem Hiſpani potentiam, Luſitaniæ, Indiæ Orientalis, & Inſularum plurium acceſſione tam longe lateque locupletatam ægre intuens, ſibi ac ſuis

Elizabetham recte contra Hiſp. concitat. poſteris metuens, tum alios Principes, tum Elizabetham commonefecit de ejus ambitione cum potentia nimio plus ſe diffundente intra terminos tempeſtive coërcenda. Nec illa quidem, ſibi & ſubditis conſultrix, quæ præviderat quam periculoſa ſit immodica Principum vicinorum potentia, averſis auribus audivit. Sed Antonium,

Antonium Luſitania ejectum in Angliam mittit. è Luſitania in Galliam fugatum, indeque in Angliam [1] poſtea tranſmiſſum & commendatum benigne ſublevavit, quod citra offenſionem fore exiſtimavit, quum illum è regio Anglorum ſanguine & ſtirpe Lancaſtria agnoſceret cognatum, & nullo unquam inter Hiſpanos

1. *Deeſt* poſtea *in Edd. prioribus.*

&

& Anglos fœdere de Luſitanis in Angliam non admittendis cautum fuiſſet. 1581.

Simulque Regina illa Franciæ & Rex filius in majoris amicitiæ cum Elizabetha firmamentum, nuptias cum filio Andium Duce vehementiori quam hactenus ſtudio perſequuntur. Ad quas procurandas miſſi ſunt in Angliam honorificentiſſima legatione, Franciſcus Borbonius Princeps Delphinatium, Arthurus Coſſæus Comes Segondinus Mareſcallus Franciæ, Lodovicus Luſignianus, S. Gelaſii, Dominus à *Lanſac*, Tanergius Venator Carcongius, Bertrandus Salignacus à Mota-Fenellonum, Michaël à Caſtello-novo Dominus *Mauviſſer*, Barnabas Briſonius à Granela Senatus Pariſienſis Præſes (litteratæ hominum nationis Princeps, [1] qui me ſuæ amicitiæ honore dignatus eſt) Claudius Pinarus primus Baro Valeſiorum, Petrus Clauſius, Curatiarum & Marcho-montis Dominus, & Jacobus Uraius ærarii Ducis Andium Secretarius. Hi viri honoratiſſimi, ſummo honore excepti, opiparis conviviis, in ampla domo, huic uſui Weſtmonaſterii ſubitario opere exſtructa, & regio apparatu inſtructiſſima, haſtiludiis à Philippo Comite Arundeliæ, Frederico Barone Windeſoro, Ph. Sidneio, & Fulcone Grevillo contra omnes promulgatis, & profuſo ſumptu celebratis, ut alia aulica oblectamenta, quæ Hiſtorici non eſt memorare, taceam. Ad nuptias cum Andino quoſdam delegat.

Qui cum his de matrimonio conferrent delegati ſunt Guilielmus Cecilius Baro Burghleius ſummus Angliæ Theſaurarius, Edwardus Clintonus Comes Lincolniæ Angliæ Admirallus, Thomas Ratcliffus Comes Suſſexiæ, Franciſcus Ruſſellius Comes Bedfordiæ, Robertus Dudleius Comes Leiceſtriæ, Chriſtophorus Hattonus, & Franciſcus Walſinghamus Secretarius. Inter hos in matrimo- Et *Elizabetha* alios.

1. *Deſunt* qui me ſ. a. h. d. eſt *in Edd. prioribus, in quibus & Pinartus pro* Pinarus *habemus.*

 trimo-

1581. trimonialibus tabulis in hæc fere verba conventum eſt:

Matrimonii pacta.

Dux Andinus & Regina Angliæ infra ſex hebdomadas poſt ratificationem harum conventionum matrimonium de præſenti in Anglia contrahent. Dux & ſui, modo non ſint nativi Angliæ ſubditi, ſuam religionem libere exerceant, in conſtituto aliquo loco in ſuis ædibus ſine impedimento. Ille nihil mutabit in religione jam in Anglia recepta. Poſt matrimonium conſummatum gaudebit titulo & honore regio, ſed omnimodam rerum diſpoſitionem Reginæ integram relinquet. Quod petiit, ut ſtatim à matrimonio Rex coronetur, & gaudeat eo honore, tam conſtante, quam ſoluto matrimonio, durante gubernatione regni in minoritate liberorum ſuorum; Regina promittit, ſe petitionem Regni Ordinibus *in primo Parlamento, quod infra* XV. *dies poſt ratificationem convocabit, propoſituram, & quantum poteſt promoturam. Litteræ Patentes & cetera utrinſque nomine emanabunt, ut tempore Philippi & Mariæ. Regina ordinabit annuam penſionem Duci ex auctoritate Parlamenti, ſed quanta illa fuerit, ſuo arbitrio relinquetur, & efficiet ut Parlamentum ei pecuniam notabilem annuam aſſignet, ſi Reginæ ſupervixerit. Conſtituet ille Reginæ dotem ad annuum valorem* XLM. *Coronatorum ſolarium, ex Ducatu Bituricenſi, & mittet eam in poſſeſſionem ſtatim. Quod de liberis in Angliæ Parlamento ſtatuetur, in acta redigetur in Parlamentis Franciæ, ad hunc modum: Maſculi ſive feminæ in maternam Angliæ hereditatem ſuccedent. Si duo fuerint maſculi, primogenitus ſuccedet in regno Franciæ, ſecundogenitus in hereditate materna. Si unus maſculus, ſi ad utraſque coronas pervenerit, morabitur in Anglia ſingulis bienniis* VIII. *menſes, & ſi Dux non pervenerit ad jus regni Franciæ, liberi in* Appanagium *ſuccedent. Si ſupervixerit Reginæ, habebit tutelam liberorum, ſi maſculi non exceſſerint* XVIII. *annum, & feminæ*

minæ XV. *Si antea Dux moriatur, tutela relinquetur auctoritati Parlamenti. Dux nullum extraneum ad aliquod officium in Anglia promovebit. Nihil in jure mutabit, ſed omnes conſuetudines conſervabit. Non abducet Reginam nec liberos extra fines regni Angliæ, niſi ipſius & Magnatum regni conſenſu. Si nullis relictis liberis Regina moriatur, Dux nullam ſibi proprietatem vindicabit in regno Angliæ. Jocalia Regalia ex regno non tranſportabit; loca ſingula, & regna per nativos Anglos cuſtodiri faciet, nec inde apparatum bellicum amovebit. Non miſcebit Angliam aliquo externo bello. Pacem inter Angliam & alia regna curabit. Regina ſolummodo gaudebit ſuperioritate, abſque omni titulo qui obvenire poterit Duci, tanquam* tenenti per Angliæ conſuetudinem. *Dux hoc matrimonio non intendit præjudicium facere juri ſuo in ſucceſſione Regni Franciæ. Præſens contractus legetur, promulgabitur, & in acta referetur in omnibus Curiis Franciæ & Angliæ, poſt* VI. *menſes à die matrimonii, accedente auctoritate Regis Chriſtianiſſimi pro ratificatione horum articulorum.* 1581.

Fiet tractatus ſeparatus de fœdere & liga inter Angliam & Franciam. Hæc omnia ratificabuntur intra duos menſes in fide ex parte Regis Galliæ & medio juramento pro ſe & heredibus, &c. ac quamprimum poterit, litteras Ratificationis tradet, quibus cavebitur, quod hîc concluſa bona fide conſervabuntur. Reſervatio etiam ſeorſim addita fuit omnium delegatorum Chirographis conſignata; *Elizabetham vero non obligari ad nuptias conſummandas, donec illa & dux Andinus in quibuſdam rebus ſibi invicem explicate ſatisfecerint, & de iiſdem intra ſex ſeptimanas Regem Galliæ ſcripto certiorem reddiderint.*

Reſervatio addita.

Priuſquam ſex illæ ſeptimanæ expletæ, miſſus eſt hac de re in Galliam J. Somerus ſacri conſilii ab Epiſtolis.

Gallus nuptias urget.

Rex

1581. Rex audire abnuit, urget ut nuptiæ jam contractæ actutum celebrentur, nec quicquam aliud jam ſupereſſe. Somerus contra *Fœdus defenſivum & offenſivum* prius ineundum ex tabulis demonſtrat, Gallus reclamat. Walſinghamus ad hæc componenda amandatur, qui junctim cum Henrico Cobhamo ordinario in Gallia Legato, & Somero, hæc & hujuſmodi doceat.

Elizabetha differt. *Quamvis vulgus hominum nuptias protelatas minus æque interpretaretur, Elizabetham tamen non alio conſilio ad nuptias propendiſſe, quam ut populo ſuo importune, ut nuberet, ſuadenti ſatisfaceret, ad certam in ſuis liberis ſucceſſionem firmandam. Andinum autem Ducem nuptias ambientem, ob virtutem & Regii generis ſplendorem ceteris omnibus merito in amore prætuliſſe, quem adhuc erga ipſum profitetur eſſe ſummum. In connubio tamen paciſcendo eo uſque aſſenſum cohibere, donec populo ſuo rem gratam eſſe perſentiſceret, ne ſero ſapere videretur. Multa enim interveniſſe impedimenta; ſcilicet internum illud in Gallia bellum; afflictas Andini fortunas, qui Regis gratia immerito exciderat; in Anglia optimi cujuſque animum ab hujuſmodi nuptiis eſſe averſum, ut hinc fuerint dilatæ: quum tamen Reginæ in eum amor idem conſtet. Gallum nuptias inpræſentiarum conſummandas intempeſtive urgere, quum ab Andino jam bellum in Hiſpanum fuerit ſuſceptum, quod ſine honoris macula, & utriuſque Regni Galliæ & Angliæ incommodo, Belgiique pernicie, deponere neutiquam poterat, Hiſpani potentia nimio plus indies augeſcente. Ad hæc quum populus Anglicus nihil majus in votis habeat, quam regnum per has nuptias tranquilla pace conſervari, in funeſtum bellum è lætiſſima pace præcipitatum iri, quum Regina mariti bello neceſſario implicaretur. Quare de nuptiis non agendum ulterius, donec Andinus bello ſuſcepto explicaretur,* & Fœdus mutuæ defenſionis & offenſionis

Differendi cauſſæ.

ſionis *inter Angliam & Galliam ſanciretur.* Quod Elizabetha ſane in primis optavit. Gallus mutuæ defenſionis Fœdus ſe lubenter initurum promiſit, de *offenſivo fœdere*, priuſquam nuptiæ celebrarentur, plura audire plane recuſavit. 1581.

Haud multo poſt in Angliam venit ipſe Andinus, (qui Belgii Gubernator ab Ordinibus deſignatus) poſtquam Cameraci obſidionem Elizabethæ pecunia feliciter ſolviſſet. Grandem enim pecuniam illa per Henricum Seimorum, Palavicinum, & Bexium Gallum clam ſuppeditaverat. Spe ille certus erat, ſi nuptias præſens non conficeret, ſaltem efficeret, ut, Elizabethæ gratia ſubnixus, Belgis, qui illam tanquam Divam ſoſpitam colebant, gratior eſſet. Exceptus erat humanitate quam ſperare poterat maxima, nullaque erant honoris & amoris argumenta, quæ illa non exhibuit cumulatiſſime. Uſque adeo, ut menſe Novembri quamprimum regni anniverſaria magnifice celebraſſet, vis pudici amoris inter amatoria colloquia eo provexerit, ut annulum ſuo digito detractum Andini impoſuerit, certis quibuſdam legibus inter ipſos adhibitis. Adſtantes nuptias ſponſione jam contractas interpretabantur. Inter quos Aldegondius, urbis Antwerpianæ Præfectus, miſſis illico in Belgium nunciis hoc ſignificavit. Antwerpiaque feſtis ignibus, tormentorumque tonitru publicam lætitiam teſtata eſt. Aulicorum animos domi varii affectus occuparunt, alii lætitia geſtierunt, alii obſtupuerunt, alii mœrore dejecti. Leiceſtrius, qui ad nuptias impediendas conjurationem clandeſtinam inire cœperat, Hattonus Vicecamerarius, & Walſinghamus, quaſi de regno, de Regina, de religione jam conclamatum, fremuerunt. Muliérculæ, quibus Regina familiariter utebatur, ejularunt, animumque objectis terroribus ita angoribus implicarunt, ut illa ancipiti cura noctem inſomnem inter ſuas

Andinus iterum in Angliam venit.

Illi annulum tradit Regina.

Varii animorum in Aula habitus.

Regina animi anceps.

flebilibus

1581. flebilibus modis concinentes traxerit. Poſtridie Andinum convenit, arbitriſque remotis, longos conſerunt ſermones. Ille tandem in cubiculum ſe recipiens, projecto annulo illo, & mox reſumpto, uno & altero dicterio muliebrem levitatem, & inſularium inconſtantiam perſtrinxit.

Incommoda ex nuptiis neglectis cogitat.

Illa anxia animo recoluit, quæ à Burghleio & Suſſexio audiverat: niſi Andino nuberet, offenſionis fœdus à Gallo non poſſe ſperari, Hiſpani magnitudini ſolam & ſolitariam, imparem eſſe; qui, filia Scotorum Regi in nuptias oblata, omnes in Anglia Pontificios, profugos, rebelles, rerum præſentium pertæſos, & perdita fide homines, quorum magnus ubique numerus, in Scoti partes facile pertraheret; Spem bonorum, qui ſobolem regiam ex his nuptiis ſperarunt, infractum iri, qui, ipſa poſthabita, jam in *Competitorum* aliquem oculos conjicerent. Præterea ipſam in maximam offenſionem apud Gallum Andinumque non poſſe non incurrere, qui tanto tempore tot conſultationibus habitis, tam honorificis legationibus miſſis, & tanta pecunia effuſa, eludi ægerrime ferant; utcunque ſimulatione obtegant, quo ſibi conſulant, vel conſequendo pecuniam præſentem Andino in bellum Belgicum, vel annuam in futurum penſionem. Nec minor hæſit in animo ſcrupulus, ſi Andinus neglectus uxorem ex Hiſpania aſſumeret, quod aliqui inſuſurrarunt: tunc periculum utrinque è Gallia & Hiſpania imminere, illa præſagiit.

Cur cælibatum nuptiis prætulit.

Inter difficillimas has de nuptiis cogitationes, in quas temporum ratio ex quadam [1] neceſſitate ſubinde conjecerat, illam apud animum certo conſtituiſſe opinati ſunt nonnulli, quod cælibatu magis quam nuptiis, & Reipub. & ſuæ gloriæ poſſet conſulere. Utique prævidit, ſi ſubdito nuberet, ſibi ex diſparitate dedecus contracturam,

1. Neceſſitate eam ſubinde *in Edd. prioribus.*

&

& ad domeſticas ſimultates & turbas faces accenſuram; 1581.
ſi extero, & ſe & populum externo jugo ſubjecturam, religionemque in periculum devocaturam: non oblita quam infelix fuerit Mariæ ſororis cum Philippo extero connubium, & quam infauſtum illud proavi Edwardi IIII. qui primus Regum Angliæ à Normannica victoria, ſubditam in uxorem acceperat. Gloriam etiam, quæ ſibi innuptæ integra & indelibata manſit, in maritum nuptiis transſcribendam timuit. Præterea pericula ex conceptione & puerperio à medicis & mulierculis ex abditis [1] cauſſis jam antea ſuggeſta, quæ ſæpe animo obverſabantur, admodum deterruerunt.

Urebat inſuper animum liber ſtilo aculeato contra has nuptias, ex formidine ne religio immutaretur, editus & inſcriptus, *Vorago qua Anglia Gallico connubio abſorbenda*. In quo Conſiliarii qui nuptiis faverunt, quaſi ingrati in patriam & Principem ſugillantur, ipſa Regina, inter medias adulationes, quaſi ſui diſſimilis, obliqua inſectatione perſtringitur, Andinus convitiis indignis dilaceratur, Gallica natio odioſe proſcinditur. Ipſæ nuptiæ ob religionis diſcrepantiam (ut filiæ Dei cum filio Antichriſti) tanquam profanæ, Eccleſiæ exitioſæ, & Reſp. pernicioſæ è ſacris litteris miſere detortis virulentis verbis damnantur. Nec perſuaderi voluit Regina, auctorem libri ſibi aliud propoſuiſſe, quam ut ſubditorum odium in ipſam concitaret (quæ ſemper non minorem amoris apud populum, quam auctoritatis rationem habuit, quodque Principes ſolent, præcipuam curam ad famam direxit) & viam occulte aperiret ad aliquam prodigioſam innovationem: quum ad ſecuritatem Reginæ & Regno præſtandam, & pericula propulſanda, ne verbum quidem ſcriptor ille addiderit; & regni Ordines jam antea nuptias, ut certiſſimum contra impendentia mala

Liber contra nuptias editus.

1. Cauſſis objecta, quæ ſæpe *in Edd. priorib.*

1581. mala remedium, maximopere efflagitaſſent. Hæc publico ſcripto declarat, in quo, libelli auctore, ut ſeditionis præcone, damnato, propenſum Andini in ſe & Proteſtantium religionem animum prædicavit, tantam injuriam tanto Principi & optime merenti, qui nihil vel in republica vel in religione immutari poſtulaverat, illatam doluit: ſimulque Simierum Andini adminiſtrum, quem calumniis nonnulli onerarant, ob prudentiam & modeſtiam collaudavit; populum autem monuit, libellum illum nihil aliud eſſe quam commentum proditorum, ad concitandam foris invidiam, domique ſeditionem, & coram Magiſtratu igne abſumi juſſit.

Illa contra edicit.

Jam inde Puritanis, ſive Novatoribus paullo infenſior eſſe cœpit, à quibus hæc profluxiſſe facile credidit; & poſt pauculos dies, Joannes Stubbus ex Lincolnienſis Juris Collegio fervidus religionis profeſſor (cujus ſororem Thomas Cartwrightus inter Puritanos anteſignanus duxerat) hujus libelli auctor, Guilielmus Pageus qui exemplaria diſperſit, & Singletonus Typographus apprehenſi. In hos ſententia lata, ut dextræ præciderentur, ex lege Philippi & Mariæ *contra ſeditioſorum ſcriptorum auctores & diſſeminatores.* Quamvis ſententiam fuiſſe erroneam & irritam ex falſa notatione temporis quo lex illa lata, legemque fuiſſe temporariam & (Maria moriente) una interiiſſe, Juriſperiti nonnulli obmurmurarent. E quibus Daltonus qui hoc clamitabat, in carcerem datus, & Monſonus in *Communium Placitorum* foro Judex ita verbis aſperis exagitatus, ut loco ceſſerit; quum Wraius ſummus Angliæ Juſtitiarius in temporis notatione errorem fuiſſe nullum, & ex legis verbis docuiſſet, legem in eos qui Regem ſeditioſo ſcripto violabunt, ſancitam eſſe, Regemque Angliæ nunquam intermori: imo legem illam anno primo Elizabethæ ad ejus vitam & heredum ex ejus corpore revocatam fuiſſe.

Auctor libri deprehenſus.

Et diſperſor.

Inde

Inde ad pegma in rerum venalium foro Weſtmonaſterii 1581.
Stubbo & Pageo dextræ cultro laniario, vi mallei in Dextræ præciduntur.
carpum adacto, præciduntur. Typographo autem parcitur. Memini qui præſens aderam, quum Stubbus, dextra abſciſſa, ſiniſtra caput nudaret, & clara voce diceret, *Vivat Regina*; multitudo circumfuſa omnino obticuit, ſive ex hujus novi & inuſitati ſupplicii horrore, ſive ex commiſeratione in hominem famæ integerrimæ, ſive ex odio nuptiarum quas religioni exitioſas futuras plerique præſagierunt.

Hæc primis diebus poſt Andini in Angliam adventum, dumque hîc hæreret, Regina, ut formidinem demeret quæ multorum animos occuparat, religionem immutatum iri, & Pontificios tolerandos, importunis precibus evicta permiſit, ut Edmundus Campianus, quem Edm. Campianus & Jeſuitæ morte affecti.
dixi, è Societate Jeſu, Radulphus Sherwinus, Lucas Kirbius, Alexander Briantus Sacerdotes judicio ſiſterentur. qui accuſati ex lege Majeſtatis xxv. Edwardi III. Reginæ Regnoque perniciem ſtruxiſſe, Pontifici Romano Reginæ hoſti adhæſiſſe, ad res novandas, vireſque colligendas in Angliam veniſſe: capitis damnati erant. Quumque pervicaciter Papalem contra Reginam auctoritatem defenderent, extremo ſupplicio affecti. Campianus enim jam damnatus, interrogatus primum an Elizabetha eſſet Regina *legitima, & de jure*, reſpondere abnuit, deinde an à Regina vel Papa ſtaret ſi ille copias contra Reginam miſerit, à Papa ſe ſtaturum palam profeſſus eſt, & chirographo teſtatus. Poſtea & alii nonnulli morte iiſdem de cauſſis mulctati; quum toto decennio à rebellione, de quinque tantum Pontificiis ſupplicium ſumptum fuiſſet. Sed hæc Hiſtoriæ Eccleſiaſticæ ſcriptori relinquo. Liceat tamen mihi bona cum ejus venia paucula quæ cum Repub. colligata ſummatim hîc adnotare. Ejuſmodi certe hæc tempora fuerunt, ut Regina, quæ

1581. vim conſcientiis afferendam nunquam cenſuit, ſubinde quereretur ſe ad hæc neceſſario adactam fuiſſe, niſi ſub quæſito conſcientiæ & Catholicæ religionis prætextu ſibi & ſubditis perniciem inferri maluiſſet. Pleroſque tamen ex miſellis his ſacerdotibus exitii in patriam conflandi conſcios fuiſſe non credidit. *Superiores* autem hos ut ſceleris inſtrumenta habuiſſe, quandoquidem, qui mittebantur, plenam ac liberam ſui diſpoſitionem *Superioribus* relinquerent. Quum enim qui nunc, & poſtea deprehenſi, interrogati eſſent, *An ex auctoritate Bullæ Pii* v. *P. R. ſubditi à Sacramento fidei erga Reginam ita ſolverentur, ut arma in Principem induerent? An illam legitimam Reginam eſſe cenſerent? An Sanderi & Briſtoi ſententiæ de Bullæ illius auctoritate ſubſcriberent? An ſi Pontifex Romanus in Reginam bellum moveret, hujus vel illius partibus ſe adjungerent?* Reſponderunt alii adeo ambigue, alii adeo ferociter; nonnulli prævaricando, aut ſilendo ita eluſerunt, ut eos aliquid perfidiæ alere nonnulli ingenui Catholici ſuſpicari cœperint; & J. Biſhopus Pontifici Rom. devotus contra hos ſcripſerit, & ſolide docuerit Conſtitutionem illam Concilii Laterani nomine obtruſam, ex qua tota ſubditos à fidelitate abſolvendi, & abdicandi Principes auctoritas fundatur, nihil aliud eſſe quam Papæ Innocentii III. decretum, nec unquam in Anglia admiſſum; imo Concilium illud plane nullum fuiſſe, nec quicquam omnino à Patribus ibi decretum.

Neceſſaria hæc in Catholicos animadverſio.

Suſpicio in eos aucta.

Tergiverſando.

Suſpiciones etiam, magis magiſque excitatæ, ex majore numero Sacerdotum indies in Angliam ſubrepentium, qui hominum animos clam tentarunt. Principes excommunicatos deturbandos prædicarunt, Romanam religionem non profitentes titulo regiaque auctoritate excidiſſe, ſacris initiatos Eccleſiaſtica quadam libertate ab omni Principum juriſdictione liberos eſſe, nec eorum legibus

legibus teneri, aut majeſtatem revereri debere muſſitarunt; Pontificem autem Rom. ſummum imperium & pleniſſimam poteſtatem in univerſum orbem, etiam in Politicis habere, Angliæ vero Magiſtratus, minime eſſe legitimos: ideoque pro Magiſtratibus neutiquam habendos. Imo quæcunque Reginæ auctoritate acta fuerint, ex quo *Bulla Declaratoria Pii* v. publicata, jure divino & humano omnino irrita eſſe & inſtar nihili exiſtimanda. Nec diſſimularunt eorum nonnulli, ſe non alio conſilio in Angliam rediiſſe, quam perinde ut *Bulla* iſta omnes ſemel ſimulque generatim, ita illi ſingulos ſeorſim ab *omni fidelitatis & obſequii erga Reginam Sacramento*, reconciliando inter confitendum abſolverent: & hoc facto facilius videbatur, quum ab omni mortali peccato ſimul abſolutionem promitterent, & tutius, quia occultius, & ſub *Sigillo Confeſſionis*.

1581. Pernicioſa dogmata profeminando.

[1] Inter hæc fato functi ſunt Robertus Baro Richus, Thomas Baro Darcius de Chich, Guilielmus Stanleius Baro Montaquilius, & Henricus Wriotheſleius comes Southamptoniæ, Romanæ religioni & Scotorum Reginæ, ſi quis alius, devotus, quod & Principis indignatione & carcere luit. Ille filius erat Thomæ Wriotheſleii, (quem ob ſpectatam virtutem Henricus Octavus ad honorem Baronis Wriotheſley de Tichfield, ordinem Periſcelidis, ſummam Cancellarii Angliæ amplitudinem provexit, & inter ſupremi teſtamenti Curatores conſtituit: Edwardusque Sextus ad honorem Comitis Southamptoniæ extulit.) Reliquit ex uxore, filia Anthonii Vicecomitis Montis-Acuti, Henricum filium unicum ſucceſſorem, & filiam Thomæ Baroni Arundello *de Wardour* enuptam.

Quorundam Baronum & Comitis Southamptoniæ mors.

1. *Hæc Sectio in Edd. prioribus hoc modo ſe habet*: Fato etiam functus eſt Henricus Wriotheſleius Comes Southamptoniæ, Romanæ religioni, & Scotorum Reginæ, ſi quis alius, devotus, quod & Principis indignatione & carcere luit. Ille filius erat Thomæ Wriotheſleii, (quem ob ſpectatam virtutem Henricus Octavus ad digni-

Comitis Southamptoniæ obitus.

M.D. LXXXII.

Novæ in Pontificios leges.

[1] MENSE Januario regni Ordines Weſtmonaſterii convenerunt, à quibus nova Pontificiorum dogmata, quæ modo dixi, novas & ſeveriores in eos leges elicuerunt. Quibus *Majeſtatis rei declarantur, quicunque ſubditos ab obſequio in Principem & à religione in Anglia conſtituta diſſuaſerint, aut Rom. Eccleſiæ reconciliaverint; necnon qui ita diſſuaſi, aut reconciliati fuerint. Qui Miſſam celebrabunt, ducentis* Marcis, *& incarceratione per annum, & amplius donec perſolverint, mulctantur: qui Miſſæ ſponte intererunt, centum* Marcis *& incarceratione itidem per annum: quique ſacra in ſuis Parochiis adire recuſabunt, viginti libris in ſingulos menſes.* Quod de Lunaribus menſibus inique interpretatum clamitarunt Pontificii, qui hactenus abſentiam diebus Dominicis & Feſtis uno ſolido in egenorum uſum redemerant. Sed Eccleſiaſticus hiſtoricus hæc fuſius perſequatur.

Andinus in Belgium navigat.

Andinus, poſtquam tres totos menſes in Anglia hæſiſſet, menſe Februario in Belgium iter ſuſcepit. Ipſa Regina Cantuariam uſque honoris ergô deduxit, Comitemque Leiceſtrium, Carolum Howardum, Hunſdonium, Willoughbeium, Windſorium, Sheffeildium Barones, Philippum Sidneium, Franciſcum Ruſſellium, Georgium

---

dignitatem Baronis *Wriothesley de Tichfield*, Ordinem Periſcelidis, ſummam Cancellarii Angliæ amplitudinem provexit; & inter ſupremi teſtamenti curatores conſtituit: Edwarduſque Sextus ad honorem Comitis Southamptoniæ extulit.) Reliquit vero ex uxore filia Anthonii Vicecomitis *Montis-acuti* Henricum filium unicum ſucceſſorem, & filiam Thomæ Baroni Arundello *de Wardour* enuptam. *Quin & in Edd. illis male collocatur ſub anno* M.D.LXXXIII.

1. Hæc & hujuſmodi extorſerunt à Regni Ordinibus qui Weſtmonaſterii menſe Januario convenerunt, novas & ſeveriores in Pontificios leges, quibus Majeſtatis rei declarantur, *in Edd. priorib.*

Bourchie-

Bourchierum, alioſque nonnullos ex equeſtri ordine cla- 1582.
riſſimos Antwerpiam uſque comitari juſſit: ubi in Du-
cem Brabantiæ, Limburgi, Lotharingiæ, &c. inaugura- Brabantiæ Dux, &c. inauguratur.
tur. Ordines enim fœderatorum Belgarum Hiſpanum
ob leges violatas Principatu excidiſſe jam antea pro-
nunciaverant, ſigilla fregerant, Inſignia ubique dejece-
rant, & fidei ſacramento populum ita abſolverant, ut li-
berum eſſet alium Principem ſibi deligere. Ille Romanæ
religionis cultum omnibus qui ſibi fidei jusjurandum præ-
ſtarent, & Hiſpanum ejurarent, permiſit. Deinde bello
ſe accinxit, Aldenardam amiſit, Aloſtum cepit; ſexcenti
Angli imperioſam Norriſii ſeveritatem cauſſati, ab illo
ad Hiſpanos Thoma Norriſio, Barneio, Corniſho, & Angli aliquot ab eo deficiunt.
Gibſono ductoribus transfugerunt, qui omnibus pericu-
lis expoſiti & contemptiſſime habiti, ſera pœnitentia &
infinitis miſeriis perfidiæ pœnas ſolverunt. Norriſius *Norriſius* ſtrenue ſe gerit.
tamen cum trecentis Equitibus & cohortibus reliquis
ſingularem & fortitudinis & militaris ſcientiæ laudem
apud omnes retulit, Parmenſem majoribus copiis irru-
entem animoſe excipiendo, & conſiderate ad mœnia
Gandavi ſe recipiendo, Andino & Auraſionenſe è mœ-
nibus virtutem militarem admirantibus. Sed quid his
immoror? Andinus quum ingentem pecuniam ex An-
glia ſuppeditatam nullo ſucceſſu in Belgio profudiſſet,
& deprehendiſſet umbratiles titulos ſibi tantum delatos,
rerum ſummam penes Ordines eſſe, præcipiti conſilio
Antwerpiam, aliaſque urbes armata manu fruſtra, non *Andinus* inglorius è Belgio diſcedit.
ſine ſuorum cæde, tentavit, & brevi inglorius Belgium
reliquit.

Cometam menſe Maio in XII. Geminorum Gradu Cometa.
prope *Capellam* conſpectum, radiante cauda ſupra &
ultra *Humerum dextrum Erichthonii* projecta, & hor-
rendam in Norfolcia tempeſtatem crebro fulmine, toni-
tru, impetuoſo ventorum furore, & denſiſſima grandine
trium

1582. trium pollicum craſſitudine, ſtellulatum in calcaribus figura efferatam, ſatis ſit vel verbo memoraſſe.

Rex Daniæ fit Eques Garterii. Elizabetha, ut ſe foras firmaret contra Hiſpanum, quem ex ſubſidiaria illa pecunia Andino ſubminiſtrata exacerbatum noverat, Fredericum ſecundum Daniæ Regem, jam olim ſibi chariſſimum, in Georgiani Ordinis ſocietatem cooptavit, & Peregrinum Bertium, quem illa, in deferendis honoribus admodum parca, ad honorem Baronis *Willoughbei de Eresby* ægre admiſit priuſquam virtutis ſpecimen dediſſet, (etſi mater ejus Ducifſa Suffolciæ unica eſſet filia & heres Baronis *Willoughbei*) ad eum legavit, qui inſignibus inveſtiret. Danus torque roſato collum circumdari, & periſcelide tibiam ſubſtringi lætanter admiſit; cetera inſignia reponenda accepit. Induere vero quia exotica, & juramentum præſtare omnino recuſavit, quum idem jam antea feciſſet, quando in S. Michaëlis Ordinem à Gallo conſcriberetur. Willoughbeius dum in Dania ageret, Mercatorum Anglorum querelas Regi proponit. Graviter enim illi conquesti erant, vectigalia fuiſſe nimio plus adaucta, quum olim in tranſitu Freti Danici ſive *Oreſundi* pro ſingulis navibus *Roſatum Nobilem*, ſc. quartam partem unciæ auri, dependerint, & tantundem pro mercibus, cum pauculis nummis in nocturnos ignes, ad curſum dirigendum, & doliola ad brevia & tænias denotanda. Egit etiam Mercatorum nomine, ut penſitationem, *Laſtgelt*, remitteret, qua triceſima pars omnium mercium mutui nomine, ardente inter Danum & Suecum bello, exacta fuit, cum promiſſo, ut bello finito refunderetur. Sed hæc ut magni momenti in aliud tempus rejecta fuere. Principes enim vectigalia, quæ ſemel intenderunt, vix unquam relaxant, qui hujuſmodi *Regalia* (ut vocant) ad cujuſque regni jus & libertatem ſpectare, nec externæ moderationi ſubjacere, judicant.

Mercatorum Anglorum querelas negligit.

Illa

Illa etiam ut domi ſecurior eſſet, cum Scotorum Regina rem componere per Walterum Mildmaium cogitavit. Verum deprehenſo, Guiſium ad eam liberandam conſilia arcana cum quibuſdam profugis Anglis agitare, & copias contrahere, ſpecie quidem, ut Andino in Belgio militarent, re vera ut in Angliam ex *Auco* ſive *Ew*, obſcuro portu Guiſiani juris in Normannia, tranſmitterentur; (quod Gallus primus edocuit, & pro ſuo erga Elizabetham amore impedivit) res in aliud tempus rejicitur, & illa negligitur.

1582. Tractatus cum Scota in aliud tempus rejicitur.

Veruntamen, ut Guiſii molitionibus in Scotia obviam iretur, qui Lenoxii opera, ad avertendum Scotorum Regem ab Anglis, abuti credebatur, Guilielmus Ruthuenus, quem Rex nuperrime Gouriæ Comitem creaverat, turbas dedit. Ille, ne à patre degeneraret, qui infeſto erat in Regis matrem animo, & alii conjurati, omnes ingenii vires in hoc contulerunt, ut Lenoxium & Arranium à Rege amoverent, ſub obtentu ut religioni, Regis ſecuritati, & amicitiæ cum Anglia caveretur; & hac techna uſi. Lenoxio, qui Scotiæ Camerarius conſtitutus, perſuadetur, ut obſoletam Camerarii juriſdictionem rigide exerceret; nec alio conſilio, quam ut ille odium ſibi imprudens apud multitudinem accenderet, verbi divini Miniſtri idem inflammarent, declamitando è ſuggeſtu contra eum tanquam Pontificium, Guiſianum, & rigidum juris exactorem, exitiumque palam prædicerent. Quum itaque Lenoxius à Pertho, ubi Rex tunc egit, Edenburgum profectus eſſet, ad Juriſdictionem illam exercendam, & Arranius peregre abeſſet; Gourius, Martius, Lindeſeius, & alii, arrepta opportunitate, Regem ad Caſtrum Ruthuenum invitarunt, ibique invitum detinuerunt, nec in agros exſpatiari, terrore injecto, permiſerunt. Fidiſſimum quemque ex adminiſtris amoverunt, Arranium in cuſtodiam abripuerunt, Regemque adege-

Gourius & alii turbas in Scotia excitant.

Regem intercipiunt.

1582. runt, ut, Angliæ [1] Regina intercedente, Anguſium exſultantem domum revocaret, [2] & Lenoxium in Galliam remitteret, qui homo ingenio placidiſſimo ut publicæ quieti conſuleretur, (Regis ſuaſu ex eorum impulſu) Dunbritonio, quod facile defendere poterat, ceſſit, & in Galliam redire non abnuit. Nec his contenti, Regem invitum compulerunt, hanc ſui interceptionem litteris ad Reginam Angliæ comprobare, & Conventum Ordinum ab iſtis indictum, juſtum eſſe decernere. Buchananum tamen inducere non poterant, ut hoc eorum factum vel ſcripto libello, vel perſuaſione per nuncium approbaret, qui ſe factioſorum cauſſam contra Principes jam antea ſuſcepiſſe, dolenter ingemuit, & paullo poſt obiit. Vir qui *nec cœlo, nec ſolo, nec ſeculo erudito*, ut ille cecinit, *natus*; ad ſummum tamen Poëticæ facultatis culmen tam feliciter aſcendit, ut Poëtarum hujus ſeculi Princeps merito habeatur.

Lenoxium è Scotia emovent.

Quum hæc Gallus certis nunciis comperiſſet, *Motta-Fenellonum* per Angliam & *Manninguillum* per mare cum iiſdem documentis in Scotiam amandat, ſcilicet, ut rationes liberandi Regem quovis modo expedirent, factionem Gallicam confirmarent, Regis animum in Gallorum amicitiam pellicerent, & gratulantes ſignificarent, Reginam matrem ejus ex materna pietate regium titulum ei indulgere, atque in regni ſocietatem jam libentiſſime admittere, ſcilicet, ut verus & legitimus Rex à Chriſtiani Orbis Principibus, Scotiſque omnibus agnoſceretur, & partium ſtudia penitus tollerentur. Illa interim tota ſuſpenſo & ſollicito animo, miſeriis oppreſſa,

Gallus ad Regem liberandum mittit.

1. Regina (quæ à conſilio non aliena) intercedente, *in prima Editione. Et ita etiam calamo adaugetur in Cod. Rawlinſoniano. At in ipſo primæ Editionis Codice, quem poſſideo, Camdeniano, verba iſta,* quæ à conſilio non aliena, *expunguntur. idque à Camdeni manu.* 2. *Deeſt & in Edd. prioribus.*

&

& diuturni carceris calamitate ſine ulla libertatis ſpe intabeſcens, grave ſuum fatum, affliċtiſſimamque filii conditionem longis litteris Gallice conſcriptis, quas maternus amor & animi anxietas extorſerunt, apud Elizabetham deplorat, in hanc ſententiam, ut ex ipſo Autographo in pauca contraham. 1582.

Quum certò acceperim, filium meum à rebellibus interceptum, (ſicut & ipſa ante aliquot annos) ex juſto timore, ne communem mecum infelicitatis ſortem ſubeat, non poſſum luctuoſas meas querimonias non egerere, & eaſdem in tua, ſi fieri poſset, conſcientia inſculpere; ut mea apud poſteros conſtet innocentia, & eorum ignominia, quorum iniquitate in has miſerias indigniſſime fui conjecta. Verum quum iſtorum artes & machinationes (quantumvis nefariæ) hactenus plus apud te valuerint, quam querelæ meæ juſtiſſimæ, potentiæ tuæ jus & æquum jam cedant, viſque veritatem apud homines opprimat; ad Deum immortalem provocabo, cujus ſolius in nos pari jure & honore Principis Imperium agnoſco. Eundemque invocabo, (apud quem, nec fuco, nec fraudi locus erit) ut noviſſimo die, pro noſtris inter nos meritis retribuat, quomodocunque adverſarii mei inſidioſas verſutias apud homines (& forſan apud te) obvelare norunt. In ejus igitur nomine, & quaſi pro ejus Tribunali, tibi in memoriam revoco, quibus artibus quidam tuo nomine emiſſarii Scotos mihi ſubditos in rebellionem contra me, dum in Scotia agerem, traxerunt, & omnia mala quæ jam inde ibi acciderunt, concitarunt. Quod (ut alia taceam) certò conſtat ex teſtimoniis prolatis & confeſſione ex Mortonii ipſius ore, qui eo nomine ad honores evectus. In quem ſi ex jure egiſſem, & tu opem rebellibus non tuliſſes, contra me & meos haudquaquam tam diu ſubſiſtere potuerant.

Scota filii interceptionem, & ſuam conditionem deplorat.

Dum in carcere, in Lacu-Levino *detinerer, Nicholaus*

1582. *Throckmortonus tuo nomine mihi auctor fuit, ut, ſignato Diplomate, regno cederem (quod irritum futurum ille aſſeveravit, irritumque orbis univerſus habuit) donec tu prono favore & armata manu iſtius Diplomatis auctoribus auxilium tuleris. Et dicas bona fide, an ejuſmodi ſubditorum tuorum in te auctoritatem & poteſtatem agnoſcas? Inde tamen mea Regia auctoritas tuo conſilio & auxilio mihi ablata,& Regnum in filiolum per ætatem incapacem tranſlatum. Quumque ipſa non ita pridem Regnum illi legitime confirmare ſtatuerim, à nonnullis proditoribus vi abreptus eſt,qui illum,perinde ac meipſam Regno ſpoliare, ſi non etiam & vita proculdubio deſtinarunt. Poſtquam ego è* Lacu-Levino *elapſa, & jam rebelles prœlio aggreſſura, opem tuam imploravi, adamante illo remiſſo, quem à te in amoris pignus jam antea acceperam, cum prolixa auxilii contra rebelles pollicitatione ſubinde repetita; etiam fide data, ut ſi me ad te reciperem, te ad limites acceſſuram & in perſona adjuturam: Ego hac tua pollicitatione toties iterata freta (etſi tui mihi ſæpe verba dederint) ad te tanquam ad* Anchoram ſacram *in adverſis confugere ſtatui. Et confugiſſem ſane, ſi tam facilis aditus mihi patuiſſet, ac contra me rebellantibus ſemper patuit. Verum priuſquam accedere potuerim, intercepta fui, cuſtodibus ſtipata, in loca munita concluſa, & ipſa morte graviora jam inde perpeſſa.*

Scio te objecturam quod mihi cum Norfolciæ Duce interceſſit. Illud tamen tibi, aut regno tuo fraudi fuiſſe pernego. A primariis enim Regni Angliæ Conſiliariis fuit approbatum, & eorum ſubſcriptionibus, quæ proferri poſſunt, confirmatum, qui etiam tuum aſſenſum affirmate promiſerunt. Et qui (quæſo) potuerunt tanti viri aſſenſum tuum ad illud promittere, quod te vita, honore, & Diademate ſpoliaret? hoc tamen tu ab omnibus credi velis.

Ceterum

Ceterum quum nonnulli ex illorum rebellium numero ſera pœnitentia reſipiſcerent, & plenius perſpicerent è colloquio inter Delegatos noſtros Eboraci, quam inique mecum egerint, illi ſtatim tuis copiis in Caſtro Edenburgenſi obſeſſi, & è primariis alter veneno, alter ſuſpendio miſere ſublatus. Et hoc quidem poſtquam tuo rogatu effecerim, ut ſemel atque iterum arma poſuerint ſpe pacis, quam, Deus novit, an adverſarii mei unquam cogitaverint. 1582. Lidingtonius & Grangius.

Jam inde mihi deliberatum erat experiri, an patientia rigorem emollirem, perferendo ſingula quæ captivæ imperata. Omne tamen colloquium cum filio per litteras aut internuncios hoc anno jam vertente penitus intercluſum erat, ut filius à matre triſtiſſima animorum disjunctione, ſi fieri poſſet, divelleretur.

Conditiones pacis & concordiæ inter nos ineundæ ſæpe propoſui, Chateſworthiæ ante annos undecim, cum Delegatis, atque tecum per Legatos Regis Chriſtianiſſimi, & meos; & ſuperiori hieme cum Bealo ſincere egi. Sed conditiones illæ ſemper rejectæ, moræ quæſitæ, & interpoſitæ, conſilia mea ſuſpecta, & omnes animi mei ſinceri affectus ſemper damnati. Nec alium ego fructum ex diuturna patientia tuli, quam quod præſcriptione quadam invaluerit, ut aſperius indies tractarer; nec quidem ut captiva, ſed ut infimæ conditionis ſervula. Certe hæc diutius perferre non potero, & quomodocunque res cadat, ſi moriar, mortis meæ auctores manifeſtabo; ſin vivam, efficiam ſpero ut nefariæ in me molitiones & calumniæ intermoriantur, ut majore tranquillitate, quod vitæ reliquum ſit, tranſigam.

Quare ad tollendas omnes inter nos offenſiones, proferantur Hiſpanorum, qui in Hibernia nuper capti, in me teſtimonia, producantur Jeſuitarum examinationes, permittatur cuilibet licentia me publice accuſandi, modo iti-

dem

1582. *dem) & mihi me defendendi libertas concedatur, nec inaudita condemner. Malefici & incarcerati viliſſimi, ad ſui defenſionem admittuntur, & accuſatores coram ſiſtuntur. Cur non ita mecum agitur, quæ Regina inuncta, tibi cognatione proxima, & Regni heres poſt te legitima? At hoc poſtremum illud eſt, quod adverſarios meos, qui nos inter nos committere ſtudent, inprimis angit, uritque. Hei mihi, non eſt cur hoc eos angat, Deum & Honorem meum teſtor, me non aliud regnum quam cœleſte illud, jam diu cogitaſſe. Tu tamen religione obligaris, officii & juſtitiæ ratione teneris, ne poſt mortem meam certiſſimum filii mei jus interturbes, nec illorum occultas molitiones promoveas, qui cum in Anglia, tum in Scotia gnaviter in meam filiique perniciem incumbunt. Quod ſatis ſuperque elucet ex documentis nunciorum tuorum in Scotia, qui ſeditioſiſſime egerunt, te proculdubio ignorante, ſed Huntingdonio diligenter ſatagente.*

*Hoccine æquum, ut ego mater prohibear non ſolum filio oppreſſo conſulere, ſed etiam quo in ſtatu ſit intelligere? Si miſſi fuiſſent filii bono, forſitan conſilio meo uſi, illi gratiores eo nomine adveniſſent, certe tu me tibi arctius obſtrinxiſſes. Nec erat cur profectionem tantopere celares, aut mihi tunc temporis libertatem omnem plane adimeres. Ut libere tamen loquar, obſecro ut ejuſmodi adminiſtris in rebus Scoticis non amplius uturis. Etſi enim credam, * Carium nihil ſe & ſuo bonore indignum ſuſcepturum, de Huntingdonio tamen, propter mala in me merita, nihil boni mihi promittere poſſum.*

* Hunſdonium.

Per neceſſitudinem igitur inter nos conjunctiſſimam magnopere rogo, ut filii ſaluti ſerio proſpicias, ut Scoticis rebus, me inconſulta, aut Rege Galliæ, non amplius te interponas; eos qui filium in cuſtodia detinent, & quo volunt, invitum cogunt, non alio quam proditorum loco

habeas.

habeas. Denique per Chriſti redemptoris Crucem & Paſſionem obteſtor, ut æquis legibus poſt tot annos libertati reſtituta, alicubi extra Angliam, tantillo vitæ tempore quod ſupererit, poſt diuturnum carceris ſqualorem, corpus extenuatum refocillem. Ita me & meos, & inprimis filium in æternum tibi devincies. Nec hoc omni contentione petere ceſſabo, donec annueris. Ut tantopere petam, afflictiſſima valetudo cogit. Efficias igitur ut humanius jam inde mecum agatur, alias perpeti plane non potero: nec me ad alterius cujuſpiam quam tuum ipſius arbitratum remittas. Quæcunque vel bona vel mala poſthac mihi obtigerint, tibi uni accepta referam. Hoc me dignere favore, ut quæ velis, à te vel per litterulam, vel Legatum Gallicum intelligam. Acquieſcere in illis quæ Salopienſis mihi ſignificat non poſſum, quandoquidem indies immutentur. Quum ad tuos Conſiliarios nuperrime ſcripſerim, juſſiſti ut tibi uni res meas impertirem. (Illis vero tantam auctoritatem ad me affligendam detuliſſe haud æquum erat.) Hinc tamen non poſſum non vereri, nonnullos ex illis mihi adverſantes hoc procuraſſe, ne ceteri, poſtquam juſtiſſimas meas querimonias exaudierint, ſe tam pro ratione tui honoris, quam ſui erga te officii, opponerent. Jam mihi reſtat inprimis efflagitandum, ut alteram vitam cogitans, aliquem reverendum Sacerdotem Catholicum habeam, qui me in mea religione ad animæ ſalutem dirigat. Hoc ſupremum officium nec miſellis infimæ conditionis denegandum. Tu exterorum Principum Legatis ſuum religionis cultum permittis, & ego meis ſubditis diverſæ religionis ultro permiſi. Si hoc mihi negetur, apud Deum me excuſatum iri ſpero, & adverſarios non impune laturos timeo. Certe exemplo erit aliis Orbis Chriſtiani Principibus, ejuſmodi in ſuos diverſæ religionis ſeveritatem exercere, ſi hæc exerceatur in me Principem abſolutam & cognatam proximam. Ita 1582.

enim

1582. *enim ſum, atque tibi ita ero dum vixero, velint nolint adverſarii, & quantumvis ſtomachentur. Familiam augeri non expeto, duas autem famulas, quæ mihi in hac valetudinis imbecillitate ſint uſui, ex quadam neceſſitate peto: nec liceat adverſariis ſuam in me crudelitatem in tantillo humanitatis officio explere. Quod à Salopienſi ſubaccuſor, me contra ac Bealo promiſerim egiſſe cum filio de meo in Scotia jure in eum transferendo, te inconſulta: Ne Beali ſuggeſtionibus credas velim, nihil niſi ſub certis conditionibus promiſi, quibus non obſtringor, niſi à vobis præſtentur. Jam inde reſponſum accepi nullum, altumque de illis ſubſecutum eſt ſilentium; ſed machinationes in Scotia in mei filiique exitium non ceſſarunt. Silentium illud tam diuturnum nihil niſi repulſam interpretari potui; quod tibi & Conſiliariis per litteras ſignificavi. Quæ Gallus & ejus mater mihi impertierunt, ego tibi candide impertii, & conſilium exquiſivi; ſed à te ne verbum quidem. Conſilio tuo de rebus meis & mea de patria, priuſquam quale illud ſit noverim, me ſubmittere ne cogitavi quidem. Hoc enim extremæ imprudentiæ videretur. Quos triumphos de me & captivo filio adverſarii mei in Scotia agunt, non te latet. Ego nihil ibi tentavi quod tibi ſit fraudi, ſed ad ſolidam pacem in illo regno conciliandam, quod mihi non minori ſit curæ quam tuis Conſiliariis; quandoquidem hoc mea multo magis quam illorum interſit. Filio meo Regis titulum gratificari, & confirmare, & diſcordias conſepelire ex animo percupii. Hoccine eſt filio Diadema detrahere? Verum adverſarii mei & meæ familiæ confirmari nolunt. Hoc illi invident, dum ſuum contra ſe teſtem in pectore gerunt, & male conſcii male ſibi metuunt.*

Ne liceat iſtis & aliis meis adverſariis tibi oculos ita perſtringere, ut te vivente videnteque proximis cognatis funus ducant, & utramque Coronam ſubruant; eoque

conſilio, ſcelera contra me, contra filium meum, & forte 1582.
contra temet ipſam concipiunt. Poteritne tibi bono, vel honori eſſe, ut illorum artibus ego, & filius, & nos inter nos tam diu ſecludamur? Te ad innatam lenitatem revoca, te tibi obliga, Princepſque quum ſis, animum ad deponendam omnem offenſionem ergà me Principem ſanguine conjunctiſſimam, & tui amantiſſimam, placabilitate emollias, ut, rebus inter nos compoſitis, placidius ex hac vita emigrem, & afflictiſſimæ animæ meæ gemitus & ſuſpiria ad Deum non penetrent. Cujus numini aſſiduas preces offero, ut hæ juſtiſſimæ meæ querelæ & luctuoſa lamenta locum apud te jam tandem aliquando inveniant. Sheffeldiæ die VIII. *Novemb.* M.D.LXXXII.

Subſcripſit:

Voſtre treſdeſolée plus proche parente
& affectionée ſeure
MARIE R.

[1] E vita hoc anno migrarunt Olivarus Baro St. John de Bletneſho Reginæ percharus, Thomas Vicecomes Howard de Bindon multa prole ex tribus uxoribus relicta, Jacobus Bluntus Baro Montjoius abſtruſioribus ſtudiis ab omni rei faciendæ cura abductus, & Jacobus Dierus in communi Placitorum Tribunali Juſtitiarius primarius, qui animo ſemper placido & ſereno omnes Judicis æquiſſimi partes implevit, & Juris noſtri prudentiam commentariis illuſtravit.

M. D. LXXXIII.

[2] ELIZABETHA litteris quas modo dixi varie commota (poſtquam Mot-Fenellonum Galli Legatum una cum Daviſono ſuo Legato in Scotiam proficiſci per-

1. *Deeſt hac Sectio in Edd. prioribus.* 2. His litteris Elizabetha varie commota *in Edd. priorib.*

1583. miſiſſet, obſervato tempore ex compoſito, ut Lenoxium è Scotia redeuntem ille præter opinionem obvium haberet, & ipſa Lenoxium benigne exceptum leniter de erroribus in rebus Scoticis culpaſſet) ad Scotorum Reginam Robertum Bealum Sacri Conſilii ab Epiſtolis, [1] hominem auſtere acerbum miſit; qui de querulis illis litteris acrius expoſtularet, junctimque cum Salopiæ Comite de illa liberanda ageret, quandoquidem jam pridem etiam atque etiam aliis litteris rogaverat, ut, præſtita Elizabethæ ſecuritate, libertate tandem aliquando frueretur, & cum filio in Scotia adminiſtranda conſociaretur.

Lenoxius per Angliam redit.

De Scota liberanda conſultatur.

His de rebus ſerio in ſacro Angliæ conſiſtorio deliberatur, & pleriſque placuit ut his legibus liberaretur. *Si illa & filius ſponderent, ſe nihil molituros quod Reginæ Elizabethæ, aut Regno Angliæ ſit fraudi, ſi illa quæcunque à Franciſco* II. *Rege Galliæ marito contra Elizabetham facta fuerant, ſe invita facta fuiſſe fateretur, eademque ut injuſta omnino improbaret, confirmando fœdus Edenburgenſe, ceteraſque jam inde machinationes ingenue renunciando damnaret. Si obligaret, ſe nihil directe aut indirecte contra regni Angliæ adminiſtrationem in Eccleſiaſticis aut Civilibus machinaturam, aut facturam, ſed quovis modo machinaturis, tanquam publicis hoſtibus obſtituram; jus nullum in Angliæ regno ſibi Elizabetha ſuperſtite arrogaturam, & poſtea jus ſucceſſionis judicio Ordinum Angliæ ſubjecturam. Ne prævaricationi ſit locus, & ſi captivam & coactam in has conditiones deſcendiſſe poſtea cauſſaretur, non ſolum ipſa in eas juraret, ſed etiam curaret ut Ordines Scotiæ eaſdem publica auctoritate confirmarent, Rex ipſe jurejurando & ſcripto ratas haberet, obſideſque darentur.* Quod ad conſociationem cum filio in rerum adminiſtratione, non

1. Hominem vehementem & auſtere acerbum *in Edd. priorib.*

viſum

viſum eſt ut Angliæ Regina ſe interponeret. Hoc ad ipſum Scotorum Regem & Scotiæ Ordines retulerunt. Si vero conſociarentur, ut junctim cum illis de fœdere ageretur; ſin minus, ſeorſim. 1583.

Hæc deliberata fuerunt, ſed nullo ſucceſſu, quum Scoti Anglicæ factionis prorſus rejicerent, clamitantes, Scotos nonnullos, Anglico nomini hoſtes infeſtiſſimos, Reginæ Scotorum conſilio è Gallia eſſe revocatos, & Holtum è Societate Jeſuitica Anglum, ad ineundam rationem Angliam invadendi, in Scotiam ſubmiſſum. Anglo-Scoti ſe opponunt.

Certabatur jam in Scotia inter Mot-Fenellonum, & Maninguillum Gallicos, *Bowes*, *Daviſonumque* Anglicos Legatos, quis penitius Regis animum in amorem ſuæ nationis inſinuando alliceret, pluresque in ſuas partes ambiendo attraheret, dum utrinque conſilia conſiliis tranſverſis ſolerter exciperent. Rex ſe medium geſſit, nec factionum fluctibus, quos componere ſtuduit, ſe commiſcuit, gnarus utilia honeſtis temperare, nec interim religioni aut Reipub. deeſſe. Miniſtri autem verbi in Scotia ita contra Gallos zelo quodam excanduerunt, ut quo die Mot-Fenellonus à civibus Edenburgenſibus ad convivium invitabatur, illi jejunium indixerint, & tota die Gallum Guiſium, & Legatos convitiis [1] è ſuggeſtu lacerarint; parumque abfuerit, quin omnes convivas excommunicaverint. Sicut Miniſtri aperte, ita & Proceres nonnulli Anglorum partiarii tecte Gallicos Legatos perſequi non deſtiterunt, donec primum Mot-Fenellonus & poſtea Maninguillus diſceſſerint, diſcordiæ tamen ſeminibus inter Regis interceptores ſubdole ſparſis. Angli & Galli Scoto ſe inſinuant. Angli per partiarios prævalent.

Statim atque diſceſſerint, Rex per Guilielmum Stuartum Chiliarcham, & J. Colvilium omne ſtudium Re- Rex *Elizabethæ* ſe applicat.

1. Ex ambone *in Ed. prima. Hinc etiam eadem lectio ſcribitur inter lineas in Cod. Rawlinſoniano. At, ut edidimus, ab ipſo Camdeno in Cod. noſtro egregio corrigitur. Nec aliter quidem in Edd. Elzevirianis.*

1583. ginæ Angliæ detulit, conſiliumque turbas componendi & matrimonium contrahendi quæſivit. Jam, qui Regem interceperant, Gallicis Legatis è Scotia amotis, magnos animos ſumpſerunt, & mox majores Lenoxii morte audita. Ille enim quum apud Gallum inteſtinis malis implicatum parum ſolatii inveniret, & Elizabethæ obſequio ſe occulte applicaret, Lutetiæ obiit, & in mortis articulo, ut antea, Proteſtantium religionem palam profeſſus, eorum malitiam, qui eum ut Papicolam falſo ſuggillarant, confutavit.

Lenoxius obiit.

Rex ſe liberat.

Ex hujus morte, dum interceptores, quaſi certi & ſecuri de Rege in poteſtate retinendo, exſultarent, ecce, illis ne opinantibus quidem, Rex, etſi XVIII. ætatis annum vix compleſſet, dedignatus, quum Rex eſſet abſolutus, trium Comitum imperio ſubeſſe; ut tempori prudenter antea ceſſerat, ita tempus nactus opportunum, ſe in libertatem vindicavit, & in Caſtrum Andræopolis cum paucis ſelectis ſubduxit. Occaſione arrepta ex rumore nobiles animis inter ſe infeſtiſſimis, armatas cohortes in eas partes ad Conventum quem indixerat, trahere; atque ex juſto inde timore ne inter tumultuantes periculo exponeretur. Et in hanc ſane ſententiam litteras ad Elizabetham dedit, quibus etiam promiſit, ſe in amicitia cum ipſa colenda conſtantiſſime permanſurum, & conſilia in rebus conſtituendis amplexurum. Hoc autem ita ex inopinato accidiſſe, ut illam nullo modo conſulere potuerit. Poſtea nonnullos, à quibus interceptus erat, bonis verbis & benigno [1] vultu ex Aula ad turbas vitandas ſecedere monuit, veniamque, ſi modo rogarent, promiſit. Solus autem Gourius rogavit, & ſe ſubmiſit, diſtinctiuncula uſus, ſe non *materia*, ſed *forma* peccaſſe. Deinde Arranium ad Aulam revocavit, & inter intimos habuit; operamque ad amicitiam inter no-

Cum interceptoribus leniter agit.

Suos in aulam revocat.

1. Vultu ad turbas vitandas ex Aula ſecedere *in Edd. priorib.*

biles

biles componendam, & regnum domumque inteſtinis diſcordiis purgandam diligenter adhibuit. 1583.

Walſinghamus in Scotiam venit.

Dum his curis ille aſſiduus, intervenit Franciſcus Walſinghamus à Regina Angliæ miſſus ex amore ſollicito, ne utriuſque regni damno ab Anglorum amicitia malevolis conſiliis in ipſo ætatis flexu averteretur. Ille Regem flore nobilitatis ſtipatum, & aliam quam putarat rerum faciem in Scotia invenit. Admiſſus, eadem quæ Regina litteris prius ex Iſocrate paucis monuerat, (ſcilicet, *Imperantis eſſe ita veritatem colere, ut plus fidei ejus affirmationi, quam aliorum dejerationi habeatur*) utque à malis conſultoribus provide caveret, & ſibi conſtaret, pluribus admonuit. Rex cordate reſpondit. *Quod ſi alias ſcripſerit quam ſenſerit, invitum, recuſantem, & à coactoribus impulſum ſcripſiſſe. Se liberum Principem in has anguſtias non redigendum, ut alii ſibi Conſiliarios quos nolit imponant; Nihil feciſſe niſi quod ſibi honori & ſecuritati. Amicitiæ ſuæ primitias chariſſimæ ſorori Reginæ Angliæ pridem voviſſe, jam libens merito offerre; & uberiores amicitiæ fructus proferre poſſe, quum omnes proceres ſibi paruerint, quam quum ipſe uni & alteri pareret, & quaſi precario imperaret.*

Cui Rex libere reſpondet.

Walſinghami monita.

Egit deinceps cum eo Walſinghamus, ut quæ modo in Scotia acciderant, Elizabethæ non imputaret: oſtendit quam ſalutaris ei & utrique Regno amicitia hactenus fuerit, & in poſterum futura ſit, modo non negligatur; & quæ ſolide firmaretur, ſi lites inter Scotiæ proceres *Amneſtia* quadam ex auctoritate Parlamentaria oblitterarentur, nobiles ab Aula amoti in gratiam reciperentur, religio ſarta tecta conſervaretur, & firmum deinde fœdus inter Regna ſanciretur. Nec deerat Walſinghamo pecunia inter Regis adminiſtros, ut hæc efficerent, diſtribuenda. Rex modeſte, *ſe amicitiam cum Anglia amplexurum, in nullo erga Reginam officio defuturum,*

1583. *turum, & religionem receptam conſtantiſſime defenſurum, reſpondit.* Walſinghamum deinde, etſi ſibi matrique iniquiorem eſſe putaret, benigne dimiſit, rebuſque ſuis ſupra ætatem provide intentus, magna cum clementiæ laude veniale reſcriptum propoſuit ſingulis qui interceperant, ſi intra tempus præſcriptum veniam expoſcerent.

Interceptoribus veniam offert.

Verum tantum aberat ut expoſcerent, ut occulta conſilia de eodem denuo intercipiendo inirent.

Recuſantibus regno exire imperat.

Hinc intra ſtatum tempus regno excedere juſſi, è quibus Marrius, Glamius, Commendatarii Driburgius, Paſletenſis, & alii in Hiberniam, Boidius, Zeſter-Wemius, Lochelvinius in Belgium, Dunfermelinius in Galliam ſe contulerunt. Anguſius intra limites præſcriptos in Anguſia ſe continere jubetur. Solus Gourius nova parturiens, ultra præfixum tempus, ſuo, ut dicemus, exitio ſubſtitit.

Ita qui Lenoxium invitum expulerunt, anno vertente, ipſi inviti è Scotia expulſi. Rex ut Lenoxium viventem amore, ita mortuum grata memoria proſecutus,

Lenoxio famam reſtituit & liberos in Scotiam vocat.

famam ejus à malevolis obſuſcatam, libellis famoſis ſuppreſſis, in integrum reſtituit, liberos è Gallia evocavit, Lodovicum filium in paterno honore ſucceſſorem conſtituit, filiaſque ſuo tempore Huntleio & Marrio matrimonio elocavit. Utque ſe Regem oſtenderet, Regiamque auctoritatem tempeſtive exerceret, quum conjurati iſti in Conventu ipſorum auctoritate convocato, hanc Regis interceptionem juſtam fuiſſe decreviſſent, & in acta publica retuliſſent; ille contra, eandem proditoriam fuiſſe frequenti Ordinum conventu declaravit.

MiniſtriRegis auctoritati ſe opponunt.

Etſi Miniſtri, quaſi ſupremi in Regno Judices, in Synodo ſua auctoritate convocata, juſtiſſimam eſſe pronunciarent, & non approbantes, excommunicandos cenſerent.

His diebus, quod oblivione minime tegendum, bello inter Moſcum & Suecum ſub Climate Arctoo exardente,

Joannes

Joannes Rex Suecorum, tanti Imperatoris potentiæ im- 1583.
par, Ericum Wiſimbrugenſem cognatum ſuum, Andream Elizabetha
Richeum Conſiliarium, & Raſchium Secretarium in- pacem Sueco à Moſco
ſigni Legatione ad Elizabetham miſit, & per litteras ro- impetrat.
gavit, ut per Legatum de pace cum Moſco intercederet. Quod quidem nulla mora interpoſita præſtitit; & Moſcum ad pacem æquis conditionibus induxit. Ille enim de fœdere, cujus ſubinde memini, cum Regina, perfugioque in Anglia, ſi quid adverſi ſibi acciderit, jam denuo egit, & uxorem ex Anglia ſibi ambivit. His de rebus *Hieronymus Bowes* ex ordine Equeſtri Legatus miſſus ægre ſatisfacere poterat, quum Moſcus fœdus abſolutum ſuis ipſius verbis deſcriptum importunius exigeret, atque audire nollet, Chriſtiani non eſſe, nec jure gentium licere indictas inimicitias exercere, & bellum gerere priuſquam ille, à quo injuria ſit orta, moneatur illatam injuriam reſarcire, & ab injuria abſiſtere. In uxorem Regina A. ſororem Comitis Huntingdoniæ deſtinavit: ſed quum certo comperiſſet, illi licitum eſſe ex patriis legibus uxores pro arbitrio repudiare, excuſavit, per virginis invaletudinem, fratris amorem, qui ſororis abſentiam in disjunctiſſima Regione ferre non poterat, quodque ſibi nulla eſſet poteſtas ſubditorum filias in matrimonium elocandi, niſi cum parentum conſenſu.

Moſcus uxorem ex Anglia & fœdus abſolutum petit.

Hier. Bowes ad eum Legatus.

Nihilominus Legatus effecit, ut Mercatorum privilegia conſtabiliri annuerit: ſed mors ejus anno inſequente intervenit, ſimulque res Anglorum in Ruſſia paullatim converſæ: & Legatus remiſſus non ſine vitæ periculo rediit, cum laude à Regina exceptus: primuſque (ſi rem tantillam hiſtorico bona cum venia memorare liceat) *Machlin* animal non prius in Anglia viſum Alci ſimile, ſed nullo propaginum flexu velociſſimum; damaſque nonnullas mirandæ velocitatis, quæ jugatæ hominem in traha ſedentem concitato impetu trahebant, in Angliam intulit.

Moſcus moritur.

Machlin animal.

• Succeſſit

1583. Succeſſit (ut Moſcovitica conjungam) in vaſto illo Imperio Theodorus Joannides, Joannis Baſilidis filius, Princeps ingenio tardiori, qui tamen recta conſulentibus parere novit. Ille omnibus omnium gentium mercatoribus liberum in Ruſſiam aditum aperuit: ſæpiuſque à Regina interpellatus, ut privilegia à patre Moſcoviticæ Anglorum ſocietati conceſſa confirmaret, ſcilicet, ut nulli præter Anglos ex illa ſocietate ad Septentrionalia Ruſſiæ littora appellerent, & Mercaturam exercerent, idque ſine vectigalibus, quandoquidem primi viam per mare aperuiſſent; ille ſubinde rogavit, ut omnibus Anglis per illam liceret in Ruſſia Mercaturam facere. Iniquum enim eſſe alios permittere, alios inhibere. Principibus jus æquabile inter cives conſervandum; & commercium, quod jure gentium omnibus commune eſſe debet, non in Monopolium & privatum pauculorum quæſtum convertendum. Quod ad vectigalia, promiſit ſe altera parte minora à ſocietate illa, quam à ceteris exacturum, quandoquidem primi viam per mare aperuerint. In ceteris, privilegia priora confirmavit, & paucula adjecit in Reginæ gratiam, non aliquo ſocietatis, ut dixit, merito, è qua multos mala fide cum ſuis egiſſe deprehenderat. Nec aliud reſponſum retulit Ægidius Fletcherus Legum Doctor hoc nomine poſtea Legatus, qui de Politeia ſive Tyrannide Ruſſica libellum, in quo plurima obſervanda, edidit; ſed qui mox interdictus, ne offenſam Principi amico crearet.

Theodorus Moſcus Anglorum Monopolium in Ruſſia improbat.

E Polonia Ruſſiæ vicina hac æſtate venit in Angliam, ut Reginam inviſeret, Albertus *Alaſco* Palatinus Siradienſis, vir eruditus, corporis lineamentis, barba promiſſiſſima, veſtitu decoro & pervenuſto, qui perbenigne ab ipſa, nobilibuſque magno honore & lautitiis, & ab Academia Oxonienſi eruditis oblectationibus, atque variis ſpectaculis exceptus, poſt quatuor menſes ære alieno oppreſſus clam receſſit.

Albertus Alaſco Polonus in Angliam venit.

A Rege

[1] A Rege Daniæ interim impetravit Regina per Joannem Herbertum Legatum, ut Moſcoviticis Angliæ mercatoribus, *dum hæc & ille in vivis eſſent, liceret per Mare Septentrionale Moſcoviam verſus ad portum S. Nicholai tuto navigare, ire, redire, tempeſtatibus etiam aliave cauſſa coactis tam Norwagica quam Iſlandica littora ſubire, etiam in quibuſcunque portubus, prioribus pactis prohibitis, naves applicare, ſubſiſtere, ac ſuo tempore recedere. Hoc reſervato, ne ſine licentia Dani in illis portubus negotientur, neve incolis contra hoſpitalitatis jura moleſti ſint, ac malefici. Ne hæc vero benevolentia fraudi ſit, neve hæc navigatio exemplo aliis ſerviat, dicti mercatores Anglici in recognitionem hujus conceſſionis C. nobiles Roſatos pendente conceſſionis termino quotannis dependerent. Quod ſi quando Dano cum Moſco hoſtiles inimicitæ intercederent, vel apertum bellum, tum prætextu hujus navigationis non erit licitum bellicum apparatum ad Moſcum deportare. Qui contra fecerint, ipſorum & naves & bona confiſcarentur. Atque hæc pacta inviolate ſervarentur, dum utrinque hi Principes in vivis erunt: ab obitu vero alterutrius eorum tam diu quam id cuique eorum vel Succeſſoribus expedire videretur. Cetero-quin ſi deinde quiſquam ab his pactis diſcedere volet, id abſque ulla alterius offenſione & inveteratæ regnorum fidei benevolentiæque mutuæ violatione utrique liberum eſſet.* Quod ad telonium *Laſtgelt*, profeſſus eſt ſe nihil remiſſurum, & novas vectigalium tabulas promulgavit Hadeſlabiæ, quæ poſt XIII. annum contra Anglos exſecutioni mandatæ. 1583.

Non minus oſtentum in Comitatu Dorſettenſi hoc anno viſum, quam M.D.LXXI. in Herefordenſi. Ager enim trium jugerum in *Blackmore* cum arboribus & ſepimentis è ſuo loco emotus, ſuper alium tranſgreſſus eſt, Terræmotus.

1. *Deeſt hæc Sectio in Edd. priorib.*

1583. hiatu ingenti relicto, & via publica, qua ad *Cernam* itur, intercluſa. An hoc factum ex ejuſmodi ſubterraneo turbine, quo Seneca Deorum capita in Jovis lectiſternio in contrarias partes converſa fuiſſe prodidit; an ex multo humore, fontibus uberius ſcaturientibus, quum ager ille in declivi fuerit poſitus, alii inveſtigarint.

Obitus Comitis Suſſexiæ.

Ultimus fuit hic annus Thomæ Ratcliffo tertio ex hac familia Suſſexiæ Comiti, viro eximia animi & conſilii magnitudine, fide erga patriam ſingulari, magno generis ſplendore, utique cui mater filia Ducis Norfolciæ, avia filia Henrici Ducis Buckinghamiæ Conſtabularii Angliæ. Qui ſummis decurſis honoribus, Legatus à Maria Regina ad Carolum Quintum Auguſtum de connubio cum Principe Philippo contrahendo in Germaniam miſſus, poſtea in Hiſpaniam ad Philippum de ejuſdem pactis ratihabendis, & ad Miximilianum Auguſtum de nuptiis Elizabethæ cum Carolo Auſtriaco; Hiberniæ *Locumtenens*, Præſes Provinciarum Septentrionalium Angliæ, Camerarius regius, *Protoforeſtarius* Angliæ ultra Trentam flumen, clarus victoriis contra Hebridianos, & Scotos qui limites infeſtarunt, diuturno morbo conflictatus, Londini ſine prole obiit, etſi duas uxores duxerit, Elizabetham Wriotheſleiam, & Franciſcam Sidneiam; fratremque Henricum habuit [1] ſucceſſorem.

Humfredus Gilbertus demerſus.

Iiſdem fere diebus Oceano abſorptus eſt Humfredus Gilbertus Eques auratus, vir acer & alacer, belli pacisque artibus clarus, in reditu ex parte Boreali Americæ, quam *Newfound-land* dicimus, quo paullo ante patrimonio divendito, ſpe Coloniam collocandi, cum quinque navibus navigarat. Verum poſtquam regionem illam Anglici juris eſſe voce præconis publicaſſet (Sebaſtianus enim Cabota, auſpiciis Henrici VII. anno M.CCCC.XCVII.

1. *In Edd. prioribus hîc inſeruntur nonnulla de morte Henrici Wriotheſleii, quæ nos, uti juſſerat Camdenus, ad annum* 1581. *transferenda curavimus.*

primus

primus aperuerat) & terras ſocils viritim aſſignaſſet; naufragiis & rerum defectu afflictus, incepto deſiſtere coactus, ſero didicit, & alios doceat, majoris eſſe difficultatis, Colonias privatorum opibus in disjunctas regiones deducere, quam ipſe & alii, credulo errore, & ſuo damno, ſibi perſuaſerunt. 1583.

Coloniæ in regiones remotas à privatis ægre deducuntur.

Exſpiravit quoque ſub id tempus Edmundus Grindallus Archiepiſcopus Cantuarienſis, Metropolitanus, & totius Angliæ Primas, cæcus & ſexagenario major. Vir pius & gravis, qui ex exſilio ſub Maria reverſus, primum Londinenſis Epiſcopus, poſtea Eboracenſis Archiepiſcopus, & tandem Cantuarienſis, ſumma apud Reginam gratia diu floruit, donec ſubdolis artibus omnino excidit, quaſi turbulentorum Miniſtrorum conventiculis, & *Prophetiis* (quas vocarunt) faviſſet; re vera quod Julii medici Itali illicitas cum alterius uxore nuptias, Leiceſtrio fruſtra obnitente, damnaſſet. Opes quas paravit tenues, ad Scholam apud * *S. Begæ* in Cumberlandia, ubi natus, fundandam, & bonas litteras in utraque Academia promovendas contulit. Ejuſque curæ (ſi rem tantillam memorare liceat) *Tamaricem* Angli debent, quam induratam lienis paſſionem eximie juvare expertus, primus in Angliam tranſtulit.

Grindalli Archiepiſcopi Cantuarienſis mors.

* *S. Bee.*

Tamaricum in Angliam primum tranſlatum.

Succeſſit Joannes Whitgiftus, à Sede Wigornienſi tranſlatus, vir optimus & eruditiſſimus, qui & juſtitia in Walliæ Proprætectura, & doctrina in Eccleſiaſtica Angliæ politeia propugnanda ſingularem laudem conſecutus; quam fortitudine, prudentia, & patientia indies adauxit. Huic Regina (quæ ut in Politicis, ita & in legibus Eccleſiaſticis nihil unquam laxandum cenſuit) mandavit, ut ante omnia diſciplinam Eccleſiæ Anglicanæ & uniformitatem in ſacris auctoritate Parlamentaria ſancitam reſtauraret, quæ Præſulum connniventia, novatorum pervicacia, & nobilium quorundam

J. Whitgiftus Archiepiſcopus Cantuarienſis.

 po-

1583. potentia luxata jacuit, dum quidam è Miniſtris regiam in Eccleſiaſticis auctoritatem tecte impugnarent, Sacramentorum adminiſtrationem à verbi prædicatione ſejungerent, novos ritus pro arbitrio in privatis ædibus uſurparent; Liturgiam, Sacramentorum adminiſtrationem conſtitutam, ut ſacris litteris in quibuſdam contraria, & Epiſcoporum vocationem omnino damnarent; ideoque templa adire recuſarent, & plane ſchiſma facerent, Pontificiis plaudentibus, multoſque in ſuas partes pertrahentibus, quaſi nulla eſſet in Eccleſia Anglicana unitas. Ad hæc tollenda, & unitatem reducendam ille hos articulos à Miniſtris ſubſcribendos propoſuit. Primum, *Reginam ſummam & ſupremam poteſtatem in omnes intra ſua regna natos cujuſcunque ſunt conditionis habere, nec alium quempiam Principem exterum aut Præſulem, ullam poteſtatem Civilem aut Eccleſiaſticam in ejuſdem regnis aut Dominiis habere, aut habere debere.* Secundum, *Librum precum publicarum, & alterum de Epiſcopis, & Sacerdotibus ordinandis, nihil verbo Dei contrarium continere, ſed poſſe legitime uſurpari; quodque illa, & non alia vel precum, vel Sacramentorum adminiſtrandi formula uterentur.* Tertium, *Articulos Synodi Londinenſis* M.D.LXII. *Regia auctoritate publicatos approbarent, & eoſdem verbo Dei conſonos crederent.* Incredibile eſt quantum hinc controverſiarum, & diſputationum exortum, quantum illi odium, quantum convitiorum à Miniſtris factioſis, & quantum moleſtiarum imo & injuriarum à nobilibus, qui promovendo minus idoneos in Eccleſia rem fecerunt, aut in Eccleſiæ bona ſpem extenderant, pertulerit. Conſtantia tamen, fortitudine, & patientia tandem evicit, & Eccleſiæ pacem reſtituit, ut non temere pro Symbolo uſurpaſſe videretur, VINCIT QUI PATITUR.

Unitatem in Eccleſiam Angl. inducere conatur.

Nec hi ſolum domi Eccleſiam exagitarunt, ſed etiam foras

foras qui ex his prodierunt, Robertus Brownus Canta- 1583.
brigenſis in Theologia tiro, à quo novi ſectarii *Brow-* *Browniſtæ* Schiſmatici.
niſtæ dicti, & Richardus Harriſonus è trivio pædago-
gus. Hi enim ex ſuo ſpiritu de re religionis judicare
auſi, libris hac tempeſtate in Zelandia editis, & per An-
gliam diſperſis, Eccleſiam Anglicanam quaſi nullam
damnarunt, multoſque novi ſchiſmatis laqueis irretierunt;
quamvis eorum libri Regia auctoritate prohibiti, & ab
eruditis nervoſe confutati, unuſque & alter è ſectariis ad
S. Edmundi extremo ſupplicio affecti.

Ex altera parte Pontificiorum quorundam contra Reginam & Principes excommunicatos libelli, nonnullos Papalis potentiæ admiratores ab obſequio abſtraxerunt, & inter alios, Somervillum nobilem ita dementarunt, ut iter clam ad Regiam arriperet, & nihil niſi ſanguinem contra Proteſtantes ſpirans, unum & alterum in via ſtricto gladio furenter aggrederetur. Apprehenſus, profeſſus eſt ſe Reginam ſua manu occiſurum. Unde ille, & ex illius indicio, Edwardus Ardernus ſocer, vir antiquiſſimæ in agro Warwicenſi nobilitatis, Arderni uxor, eorum filia Somervilla, & Hallus Sacerdos, in judicium rapti & damnati quaſi conſcii. Poſt triduum Somervillus in carcere ſtrangulatus reperitur, Ardernus damnatus poſtridie ad patibulum ſuſpenditur & membratim diſſecatur: mulieribus & Sacerdoti parcitur. Triſtis hic exitus nobilis viri, qui Sacerdotis inſidiis illectus, & ejuſdem teſtimonio perculſus, Leiceſtrii invidiæ vulgo vertebatur. Certum enim eſt, illum Leiceſtrii invidiam, nec immerito incurriſſe, cui in omnibus quibus poterat ſe temere objecerat, quaſi adultero obtrectaverat, & ut homini novo detraxerat.

Somervillus ſe ſtrangulat.

Ardernus ſuſpenditur.

Hæc domi. Foras vero poſtremo hujus anni menſe, Angli qui in præſidio erant Aloſti Flandriæ oppido, neglecti, ſtipendiis non ſolutis, nec re annonaria ſub-

Angli *Aloſtum* Hiſpanis produnt.

1583. miniſtrata, in eas anguſtias redacti erant, ut Pigottus qui præfuit & ceteri Centuriones fide violata oppidum pacta pecunia Hiſpanis prodiderint; & infamiam apud ſuos veriti ſe Parmenſi conjunxerint; à quo tamen, quum nullam fidem invenerint, ſenſim diffugerunt. Singuli autem proditionis auctores infelicem exitum ſortiti, Pigottus in Hiſpaniam ſpe præmii profectus, irriſus, in Belgium reverſus à ſuis captus, & in Angliam remiſſus, in carcere miſer exſpiravit, Daltonus ex proditore factus pirata ſuſpendio in Anglia, & Vincentius in Brabantia ſublati, Taylorus à Comite Weſtmorlandiæ transfoſſus, & Walſhus mille miſeriis jactatus in Gallia occiſus. Ita proditores ultor à tergo Deus inſequitur. Quod exemplis illuſtrioribus Hibernia hoc anno vidit.

Proditorum infelix exitus.

Famoſus enim ille rebellis & patriæ Proditor Giraldus *Fitz-Girald* ſive *Giraldides*, undecimus ex hac familia Deſmoniæ Comes, ſuis ferro & fame abſumptis (qui barbare voverant, ſe prius Deum ejuraturos quam illum deſerturos) quum incertis latibulis victores Anglos toto fere biennio fruſtratus eſſet, nunc à gregario milite in caſula deprehenſus & ignotus, donec abſciſſo fere brachio ſe prodidiſſet, multis vulneribus confoſſus trucidatur. Caput in Angliam tranſmiſſum, & palo ad pontem Londinenſem affixum.

Deſmoniæ Comes trucidatur.

Hunc vitæ finem habuit vir in Hibernia præpotens, qui genus à Mauritio filio *Giraldi à Windeſora* Anglo inter primos Hiberniæ expugnatores anno M.C.LXX. celeberrimo deduxit, Latifundia, imo provincias integras, cum *Kerria* Comitatu Palatino, & plurima Caſtella, Clientelas magnas, & ex ſua ipſius ſtirpe & cognomine quingentos plus minus nobiles ad nutum habuit. Quibus omnibus, & vita intra triennium ſpoliatus, pauculis è familia relictis, poſtquam fidem in Principem ſuaſu Sacerdotum quorundam violaſſet. Inter quos facile primus

mus erat Nicholaus Sanderus Anglus, qui fame eodem fere momento miſerrime periit, quum derelictus, & ex adverſo rebellionis ſucceſſu mente motus, per ſilvas, ſaltus, & montes errabundus nullum reperiret ſolatium. In ejus pera deprehenſæ erant orationes quædam & Epiſtolæ ad rebelles confirmandos conſcriptæ, amplis à Pontifice Rom. & Hiſpano promiſſis refertæ. Ita divina juſtitia (ſi fas judicare) os illud ad rebelliones concitandas & calumnias cum mendaciis eructandas ſemper apertum fame obſtruxit. Ille enim primus omnium horrendum illud (ut alia taceam) contra matris Elizabethæ natales mendacium conflavit, quod nemo temporibus illis, recenti in eam Pontificiorum odio novit, Anglia totis quadraginta poſtea annis non audivit, temporum ratio falſitatis & vanitatis liquidiſſime convincit, & ipſe ſui immemor, quod mendacem non oportuit, plane coarguit. Sunt tamen maleſani qui hoc tam impudenti mendacio chartas fœdare nondum erubeſcunt. 1583. *Nich. Sanderus* fame perit.

Infelici horum fato Jacobus *Fitz-Euſtace*, id eſt, *Filius Euſtachii*, Vicecomes Baltinglaſius magnæ inter Hiberniæ Proceres exiſtimationis, perterritus, in Hiſpaniam fugit, ubi miſer mœrore contabuit. Qui zelo religionis Romanæ arma in Principem paullo ante cum rebellibus induerat, & obſcura brevitate ad Comitem Ormondium vicinum (qui genus à S. Thomæ Cantuarienſis ſorore trahit) ut idem pro religione Rom. faceret, inter alia his verbis ſalſe hortatus; *Niſi B. Thomas Cantuarienſis pro Eccleſia Romana mortem oppetiiſſet, ne tu quidem Comes Ormondiæ unquam exſtitiſſes.* Ad expiandam enim Thomæ cædem ampla in Ormondia prædia ejus anteceſſoribus Henricus Secundus olim donaverat [1]. Hæc in Hibernia. *Baltinglaſius* ex Hibernia fugit.

1. *Hic ad finem anni in Edd. prioribus quædam de Joanne Perotto, Hiberniæ Prorege, habentur; quæ ad annum* 1585. *tranſtulimus, Camdeni Codicem emendatum ſecuti.*

1584. M.D.LXXXIV.

Turbæ in Scotia.

EX Hibernia autem primo vere Scoti quidam domum latenter redierunt ex pacto cum Gourio, qui de Rege rurſus intercipiendo nova conſilia cum nonnullis ſuſceperat. Hi palam profeſſi ſunt, ſe nihil ſibi propoſuiſſe quam Dei gloriam, religionis veritatem, Regis, Regni, & amicitiæ cum Anglis ſecuritatem contra illos qui Regem ætate nondum firmata malis artibus tranſverſum egerunt. Rex his auditis, protinus Chiliarchæ Stuarto mandat, ut ante omnia Gourium conjurationis architectum interciperet, qui ſimulanter ad Dundeium portum quaſi Regno abiturus ſe jam receperat. Ille male ſibi conſcius, ſpreta Regis auctoritate, obſtinate reſtitit, ædeſque pugnando defendit, ſed poſt unam & alteram horam captus, in carcerem abducitur.

Comes Gouria capitur.

Conjurati interim Sterlinium ex improviſo irruptione, caſtrumque deditione capiunt, & mox relinquunt, quum Rex præſens in procinctu ſigna extuliſſet, pauciores quam Gourius promiſerat, conveniſſent, fruſtraque opem ex Anglia exſpectaſſent. Et dum quiſque trepide ſibi conſulit, Marrius, Glamius, Anguſius qui ſe conjunxerat, & alii in Angliam per avia profugerunt, Reginæ ſupplices, ut fortunam afflictam ſublevaret & pro illis apud Regem intercederet, quandoquidem ſuis fortunis & Regis gratia, non alia de cauſſa exciderint, quam quod ipſi Angliæque bono ſtuduerint. Contra, Rex eos de atrocibus apud Reginam accuſavit, & ex fœdere ſibi in manus tradi poſtulavit. Sed erant in Aula, qui Reginæ perſuaſerunt homines eſſe Regi obſequentiſſimos, ejuſque ſalutis perquam ſtudioſos, quandoquidem in Regem, dum in poteſtate haberent, nihil tentarint. Legem autem illam de rebellibus reddendis in fœderibus expreſſam jampridem inter Principes exoleviſſe. Hi etiam Regi

Conjurati diſſipantur. Elizabetha aliquos ſublevat.

Rex ex fœdere repetit. Sed fruſtra.

Regi Scotorum perſuadere conantur, ut cum tot tan- 1584.
tiſque viris mitius ageret, ne deſperatione in pejora deturbarentur. Terrorem & violentiam infirma & infelicia eſſe poteſtatis vincula, triſtibus ex hiſtoria Scotica exemplis repetitis, ipſiuſque matre & Franciſco marito laudatis quod, civili bello Gallico exoriente, injurias & offenſiones potentum conniventer præterierint.

Quum Walſinghamus, qui profugis impenſe favit, litteris datis juſſerit, ut in * Lindisfarnenſem ſive *Sacram Inſulam* in ſecuritatem admitterentur, Hunſdonius, quo non alter Regi Scotorum amicior, ſe oppoſuit. Nec locum munitum Scotis qui hoſtes eſſe poſſent, aperiendum, nec Secretario in hoc ſatisfaciendum, niſi Regina ſuis litteris expreſſe imperaverit, cenſuit; quum loci juriſdictio ad ipſum Orientalis limitis Præfectum jure ſpectaret. Hinc altercatio, an Secretarius ex ſua auctoritate non poſſet Principis negotia in ſingulis locis ſine ſpeciali Principis mandato, & locorum Præfectis inconſultis, dirigere & exſequi? Quid determinatum, non comperi, certe illi in inſulam non admiſſi. Viſum tamen aliquo favore proſequi, ut adverſæ in Scotia factioni opponerentur, quum Verbi Miniſtri paſſim rumores ſpargerent, Regem jamjam à religione defecturum, nec alio probabili argumento, (etiamſi plura finxerint) quam quod filiali amore in matrem totus propenderet, & eos, quos matri addictiſſimos novit, in intimam amicitiam admitteret.

Walſinghamus favet.

* Holy Iland.

Hunſdonius adverſatur.

De Secretarii auctoritate diſceptatur.

Gourius interea *Parium* judicio Sterlinii ſiſtitur. Accuſationis hæc erant capita. Quod quum Rex eum ad ſummos honores, opes, & munia extuliſſet, & in loco cognati habuiſſet, novam in Regem, quem antea in ſuis ædibus captivum detinuerat, conjurationem iniiſſet. Quod nocturna conſilia cum famulis Anguſii de Pertho & Sterlinio occupando contuliſſet, Regiæ auctoritati apud Dun-

Gourius reus ſiſtitur.

1584. Dundeium vi & armis reſtitiſſet, conjurationem in Regis matriſque perniciem reticuiſſet; poſtremo *Maclenam* ſagam conſuluiſſet. Ille innocentiam & ſincerum in Regem animum profeſſus, beneficia agnovit, Arranium Comitem ut adverſarium & virum ſanguinarium aſperius perſtrinxit, conqueſtus ejus artibus, quum jam diſceſſurus, apprehenſum eſſe; & vitæ veniæque ſpe propoſita in fraudem illectum ut objecta confiteretur, quæ ex æquitate objici non debeant, quum dolo malo fuiſſent extorta. Se ideo reſtitiſſe dixit, quod codicillos de apprehenſione Arranii manu conſcriptos minoris momenti putarit, quàm litteras quas habuit *protectionis* ſub magno Regis Sigillo. Conjurationem in regem matremque tantiſper reticuiſſe, non tam crimini vertendum, quam laudi, eandem aperuiſſe. Poſtremo Magos & Sagas ex animo odiſſe proteſtatus, palam dixit, ſi qui ſint, ſe credere eos in Principum Aulis plerumque verſari. [1] *Pares* poſtquam rite juraſſent, ſe non fuiſſe auctores Regio Advocato ut accuſaret, reum læſæ Majeſtatis pronunciarunt, veſperique capite obtruncatur, quod à ſuis corpori mox adſutum ſepulturæ traditur.

Obtruncatur.

Quo tempore Scoti hæc contra ſuum Regem pro Elizabetha (ut præ ſe ferebant) tam adverſo fato ſuſceperunt, eodem Angli nonnulli non minora, nec meliori quidem ſucceſſu, contra ſuam Reginam pro Scotorum Regina moliti ſunt. E quibus primus erat Franciſcus Throcmortonus, filius natu maximus Joannis Throcmortoni *Juſtitiarii Ceſtriæ*. qui non ita pridem Leiceſtrii artibus de gradu dejectus, & mulctatus eo quod (ſi in his Juriſperitorum non me fallo) *Finem*, ſive tranſactionem judicialem ex Authentico ſive *Originali* carie corrupto deſcriptam in quibuſdam ſuppleſſet, & non cum omnibus in eodem lacunis exhibuiſſet. Franciſcus ille in

Fr. Throcmortoni proditio.

1. Pares vero poſtquam *in Edd. priorib.*

in ſuſpicionem inciderat ex litteris ad Scotorum Reginam interceptis. Simul ac ille in cuſtodiam datus quædam fateri cœperat, Th. Baro Pagettus, & Carolus Arundellus aulicus ſolum clam verterunt, & in Galliam ſe ſubduxerunt, qui cum aliis Romanæ religioni devotis graviter ingemiſcentes inter ſe conquerebantur, Reginam malis Leiceſtrii & Walſinghamii artibus ab ipſis immerito abalienari, ſe contumeliis & ignominiis indignis affici, ſingularia fraudis genera excogitari, tendiculas occultas poni, ut laqueis læſæ Majeſtatis, velint nolint, improvidi irretirentur, nec domi ſpem ſalutis ſupereſſe ullam. Et certe ad explorandos hominum animos ſubdolæ artes fuere adhibitæ, litteræ ementitæ ſub Reginæ Scotorum & profugorum nominibus clam ſubmiſſæ, & in Pontificiorum ædibus relictæ, emiſſarii ubique ad colligendos rumores & verba captanda diſperſi, vana deferentes admiſſi, plures in ſuſpicionem vocati, & inter eos Henricus Comes Northumbriæ, & filius ejus Philippus Comes Arundelliæ domi ſe continere juſſus, ejus uxor Th. Shirleio in cuſtodiam data, Guilielmus Howardus Comitis frater, & Henricus Howardus eorum patruus Ducis Norfolciæ frater de litteris à Regina Scotorum, à Carolo Pagetto, & de *Mopo* quodam tunc ignoto ſæpiſſime examinatus, cui vix præſidio erat innocentia prudens. Nec hujuſmodi quidem artes, & prona credulitas vana cenſenda, quum de Principis ſalute timeatur. Nefanda ſane Pontificiorum in Reginam jam proruperat malitia. libris enim editis exhortati ſunt Reginæ famulas idem in Reginam committere quod Juditha in Holofernem cum laude fecerat. Auctor non deprehenſus, ſuſpicio incidit in Gregorium Martinum Oxonienſem, virum Græce Latineque perquam eruditum, de Cartero librariolo qui imprimendos curavit, ſupplicium ſumptum.

1584.

Baro *Pagettus* in Galliam ſe ſubducit.

Catholicorum querelæ.

Emiſſarii ſubornati.

Multi ſuſpecti.

Pontificiorum in Reginam malitia.

1584. Quumque iſti Reginam ut crudelem paſſim traducerent, illa, quæ proſperam ſui memoriam relinquere inprimis ſtuduit, cognitoribus in Pontificiorum cauſſis ut efferate immanibus, & honori ſuo injurioſis indignanter ſuccenſuit. Uſque adeo, ut illis viſum fuerit neceſſarium, ſe ſcripto divulgato excuſare. Quo proteſtati ſunt, *mitius cum Sacerdotibus quam pro meritis actum fuiſſe, nullam de religione quæſtionem factam, ſed tantummodo de pernicioſis in patriam & Principem machinationibus ex vehementi ſuſpicione, argumentiſque & indiciis probabilibus. Campianum nunquam ita tortum fuiſſe quin protinus ambulare & confeſſionibus ſubſcribere valuerit, Brianto vero pervicaciter detrectanti dicere aut ſcribere quiſnam arcana apud eum deprehenſa ſcripſerit, cibum negatum fuiſſe donec ſcripto peteret.* At hæc Reginæ minime ſatisfecerunt, quæ cognitores tormentis & Judices ſuppliciis abſtinere juſſit; & non ita poſt ſeptuaginta Sacerdotes, quorum aliqui capite damnati & ſinguli legum periculis illaqueati, ex Anglia deportari mandavit. Inter quos præcipui nominis erant Gaſpar Heywoodus inſignis illius Epigrammatarii filius, qui primus Jeſuitarum Angliam ingreſſus, Jacobus Boſgravius etiam è Societate Jeſu, Joannes Hartus præ ceteris doctiſſimus, & Edwardus Riſhtonus ille qui impie ingratus, in Principem cui vitam debuit, publicatis ſcriptis malitiæ virus illico evomuit.

Reginæ in eos clementia.

Sacerdotes relegati.

Baronem Pagettum & Arundellum in Gallia appulſos ſedulo obſervavit Edw. Staffordus Reginæ apud Gallum Legatus; quæ tamen moliebantur rimari non poterat. Egit ille nihilominus cum Gallo ut illi, Morganus, & alii Angli in Principem & patriam machinantes è Gallia ſubmoverentur. Reſponſum tulit, *Si quid in Gallia machinarentur, Regem ex jure in illos animadverſurum, ſin in Anglia quid machinati fuerint, Regem non poſſe* de

Profugi à Gallo repetiti.

Gallus profugos ſubmovere recuſat.

de iiſdem cognoſcere, & ex jure agere. Omnia regna profugis eſſe libera, Regum intereſſe ut ſui quiſque regni libertates tueatur, imo Elizabetham non ita pridem in ſuum regnum Montgomerium, Principem Condæum, & alios è gente Gallica admiſiſſe, & hoc ipſo tempore Segurium Navarri Legatum novis rebus in Gallum ſtudentem in Anglia hærere. 1584.

Dum hæc aguntur, Bernardinus Mendoza, Hiſpani in Anglia Legatus, latenter in Galliam trajecit, fremens furenſque quaſi, violato Legati jure, ex Anglia exturbatus fuerit, quum ipſe homo violento & turbido ingenio, ſacroſancto legationis jure ad proditionem abuſus, antiqua ſeveritáte igni & ferro (ut multis viſum) perſequendus, è regno excedere juberetur. Intermiſcuit enim ſe ſceleratis machinationibus cum Throcmortono & aliis, ad exteros in Angliam inducendos, & Reginam deturbandam. Illiſque de rebus leniter reprehenſus, tantum abfuit ut modeſta reſponſione objecta elueret, ut Reginam & Conſiliarios recriminationibus de pecunia Genuenſium detenta, ſuppetiis Belgii Ordinibus, Andino, & Antonio Luſitano latis, & Draci deprædationibus oneraverit. Veruntamen ne Hiſpanus non ſcelera Mendozæ vindicari, ſed Legati jura violari exiſtimaret, Guil. Waadus, Regio conſilio ab Epiſtolis, miſſus eſt in Hiſpaniam, qui liquido edoceret, quam male legationis munus ille obierit; ſimulque ſignificaret, ne Regina hunc relegando, antiquæ inter regna amicitiæ renunciare videretur, omnia humanitatis officia eſſe præſtanda, ſi quem alium amicitiæ conſervandæ ſtudioſum legaret, modo eadem ſuo in Hiſpania Legato itidem exhibeantur. Quum autem Hiſpanus Waadum alloquio non dignaretur, ſed ad Conſiliarios rejiceret: Ille indigne ferens intrepidus declaravit, more receptiſſimum eſſe, etiam bello flagrante, ut Legati vel ab hoſtibus coram admit-

Legatus Hiſpanicus ex Anglia dimiſſus.

Waadus in Hiſpaniam miſſus & non admiſſus.

terentur,

1584. terentur, Carolumque V. Auguſtum Hiſpani patrem coram admiſiſſe fecialem qui bellum à Gallo denunciavit; & Legationis ſuæ mandata Conſiliariis communicare plane abnuit. Quumque nulla verſutia Idiacius Hiſpani Secretarius quænam eſſent expiſcari poſſet, à Mendoza in Gallia latitante rem totam tandem accepit. Tunc ille, publica perſona depoſita, familiariter Waado ſignificat, ſe indolere, quoſdam eſſe qui vafre amicitiam inter Principes diſſociare, & inimicitias fovere ſatagunt; injuriam ipſi Regi Catholico, non ejus Legatis, Diſpeſio jam antea, & nunc Mendozæ eſſe illatam; nec eſſe cur Mendozam amplius apud Regem accuſet, qui culpam, ſi quam admiſerit, ignominioſa ex Anglia relegatione jam ſatis luit; aut conqueratur, ſe non admitti. Regem vero Catholicum nihil niſi par pari retuliſſe, quum Mendoza inauditus à Regina fuerit dimiſſus; utque illa Mendozam ad Conſiliarios rejecerat, Regem itidem eum ad Cardinalem Granvellanum rejicere. Quum Waadus reſponderet, plurimum intereſſe inter ipſum qui Regem Catholicum nunquam offenderat, & Mendozam qui in Reginam graviſſime peccaverat, longo tempore [1] accedere dedignatus, & Legato indigna patraverat; admitti tamen non poterat, inaudituſque domum rediit. Crimina pleraque quæ in Mendozam objecturus erat, è Throcmortoni confeſſione deprompta fuerunt.

Etenim quum ille apprehendendus, arculam arcanorum ad Mendozam ſubmiſerat. Reliquis arculis excuſſis, inventi erant duo Catalogi, in quorum altero nomina portuum Angliæ, qui ad copias exponendas opportuni, altero nomina nobilium qui paſſim per Angliam, Romanam amplexabantur religionem, erant deſcripta. Hos ille ut prolatos vidit, ſuppoſititios eſſe nec ſibi prius

1. Accedere inſolenter dedignatus *in Edd. prioribus.*

viſos, & in ejus perniciem ingeſtos clamitavit, etiam 1584.
quum facta in eculeo quæſtio. Iterum autem eculeo admotus, non abnuit ad interrogata quæ ſciret reſpondere. Interrogatus de catalogis illis, & quo conſilio conſcripti, hujuſmodi hiſtoricam contexuit narrationem. *Se ante paucos annos ad Spadanas aquas profectum cum Jenio & Fr. Engleſeldio conſilia inſtituiſſe, quo modo Anglia per exteros oppugnaretur, & Imperii forma immutaretur; eo conſilio portuum & nobilium nomina deſcripſiſſe. Morganum per litteras ex Gallia ſibi ſignificaſſe, deliberatum jam eſſe Catholicis Principibus, ut Anglia invaderetur, Scotorumque Regina in libertatem vindicaretur auſpiciis Guiſii, cui nihil deerat niſi pecunia, & auxiliaris in Anglia manus. Ad hæc procuranda Carolum Pagettum ſub ementito Mopi nomine in Suſſexiam, ubi Guiſius terram conſcendere ſtatuit, ſubmiſſum eſſe. Se rem Mendozæ communicaſſe, portuumque & nobilium nomina indicaſſe, qui à conjuratis hæc plene jam intellexerat; nec diffitetur, ſe ſuam operam promiſiſſe, ſimulque monuiſſe Mendozam quibus cum nobilibus de hac re ille publica perſona tractaret, quod ipſe privatus ſine periculo non poterat: rationemque cum illo iniiſſe quo modo primarii aliquot viri Catholici ſimul ac externæ copiæ appellerent, milites Reginæ nomine conſcriberent, qui exteris ſe conjungerent.* Hæc ſponte faſſus eſt.

Throcmertoni confeſſio.

Pro tribunali tamen in Prætorio Londinenſi de his accuſatus, ſingula præciſe negavit, aſſeruitque vana eſſe ipſius commenta, ne eculeo denuo ſubjiceretur, Reginamque crudelitatis, quæſitores falſitatis palam accuſavit, effugium ſibi comminiſcens ex temporis intervallo, quod inter crimen admiſſum & judicium interceſſit. Quandoquidem anno Elizabethæ XIII. quædam crimina læſæ Majeſtatis criminibus accenſebantur, de quibus nemo

Ab ea recedit.

Effugium quærit.

1584. nemo in judicium vocaretur, niſi delinquens intra ſex menſes à crimine admiſſo poſtularetur, & crimen teſtimonio atque jurejurando duorum, aut ſpontanea confeſſione ſine violentia probaretur. Hoc autem tempus jampridem elapſum, ideoque in judicium ſe non vocandum. Judices autem docuerunt crimina illi objecta non id genus eſſe, ſed illum antiqua lege læſæ Majeſtatis regnante Edwardo III. lata teneri, quæ nullam temporis aut probationis circumſcriptionem admittit; & ex ea funeſta in eum pronunciata erat ſententia. Perſuaſus poſtea ad Reginæ miſericordiam confugit, ſcriptoque plenius omnia quodammodo quæ prius, denuo confeſſus eſt. quæ ſibi parum conſtans ad patibulum iterum infiçiari fruſtra cœpit.

Damnatus plenius confitetur. Moriturus inficiatur.

Novus cum Scota tractatus.

Guilielmus Waadus ex Hiſpania reverſus, ad Scotorum Reginam ſub hoc tempus mittitur, de tractatu inter eam & Gualterum Mildmaium habendo, qui ante biennium propoſitus, & interruptus, ut jam dictum. Cui illa quam ſincere de iſto tractatu egerit multis proteſtatur aſſeverationibus, ſimulque ſe & omnem ſuam operam Reginæ devovet, & ex ipſa totam dependere ſpondet, ſi modo tanto amore & honore dignaretur: Ad hæc ſancte promittit, modo ille tractatus procedat, ſe interceſſuram, imo effecturam ut filius Anguſium & ceteros nobiles Scotos in gratiam reciperet, tum ut Roſſenſis & Glaſcuenſis epiſcopi, ſui in Gallia adminiſtri, nihil contra Reginam aut Regnum Angliæ machinarentur, nec quicquam ipſis jam inde futurum cum Anglis rebellibus & patria profugis.

Hæc Elizabetha lætanter audivit. Quumque eodem fere momento Anguſius, Marrius, J. Hamiltonius, & Glamius in Angliam fugiſſent, illa, oblata uſa opportunitate, Bealum ad Scotorum Reginam miſit, qui una cum Salopiæ Comite ſignificaret, ſi in eadem perſiſteret

ſenten-

ſententia quam Waado impertierat, Mildmaium mox 1584.
adventurum, & de ejus libertate tractaturum: deinde
cum illa ageret, ut interim apud filium Regem intercederet de Scotis profugis reſtituendis, eoſque nihil contra Regem cogitaſſe doceret, ſed contra violentos quoſdam Conſiliarios qui eum pravis conſiliis corrumpunt: denique ut Guiſii conatus quantum poſſet, ex illa inveſtigaret. Illa prudens femina reſpondet. *Se percupere ut tractatus ille procederet, idque ab Elizabetha, tanquam à ſorore natu majore cui omnem defert honorem, efflagitare. Nihil Waado niſi conditionibus circumſcriptum propoſuiſſe; nec illum aliter dicturum, quem virum ingenue probum credit. Ad Scotos vero reſtituendos, operam ſuam perquam neceſſariam fore; nec defuturam, ſi quid boni ſibi & filio inde proventurum certo ſciret, atque illi ſemet ſupplices Regi ſubmitterent, & obſequerentur; ſin minus, Regina non illis ſed filio opem ferret ut in ordinem redigerentur.* Præterea non diſſimulat; *Quum valetudinaria eſſet, ſe ſemet filiumque in Guiſii chariſſimi cognati fidem commiſiſſe, de ejus conatibus nihil omnino intelligere, nec ſi intelligeret, velle aperire, niſi de libertate certa ſecuritas præſtaretur, quandoquidem parum prudentis eſſet amicos certos ſpe incerta deſerere.* Rogavit, *ut non inhumanius in ipſam Principem liberam ageretur, quam Maria quondam in Elizabetham tum ſubditam & incarceratam, & Gallus in Navarrum etiam ſubditum armatum nuper egerint.* Petiit etiam, *ut tractatus ad finem perduceretur, priuſquam aliquis in Scotiam ea de re legaretur. Quum autem Rex Chriſtianiſſimus agnoviſſet ordinarium ejus Legatum, & Setonum à filio in Galliam tranſmiſſum, tanquam Legatos à Principibus ejuſdem auctoritatis, & aſſociatis, eum Reginæ detulit honorem, ut illa hanc ipſius & filii* Aſſociationem *in Scotia publicaret, & ne eidem*

Propoſitiones ad eam factæ.

Reſponſa.

Aſſociationem in regno cum filio petit.

1584. *prædjudicaret*, obſecravit. Hæc audita, ſed illico objectis terroribus eluſa eorum opera qui odia inter inſenſas mulieres alere norunt, maxime ex indicio chartarum, quas Chreictonus Scotus è ſocietate Jeſu in Scotiam navigans, à piratis Belgis interceptus laceravit. Laceræ autem ſchedulæ è nave projectæ, reflante vento in navem forte fortuna rejectæ non ſine miraculo, (ut ipſe Chreictonus dixit) & à Waado multo labore & ſingulari artificio conglutinatæ, nova Papæ, Hiſpani, & Guiſiorum conſilia de Anglia oppugnanda detexerunt.

Terrores tractatum rumpunt.

Aſſociatio in Anglia inita.

Hinc, & ingruentibus undique periculorum rumoribus, ut pravis ſeditioſorum conſiliis inſidiiſque occurreretur, & Reginæ ſaluti, à quo & Regnum & religio dependit, conſuleretur: plurimi, Leiceſtrio auctore, ex omni hominum ordine per Angliam ex communi charitate, dum non illam, ſed de illa timuerunt, ſe *Aſſociatione* quadam mutuis votis, ſubſcriptionibus, & ſigillis obſtrinxerunt ad eos omnibus viribus ad mortem uſque perſequendos qui in Reginam aliquid attentaverint.

Scotorum Regina, quæ facile intellexit perniciem ſibi hac *Aſſociatione* præſtrui, diuturnæ miſeriæ pertæſa, & graviora formidans, hæc per Navum Secretarium Reginæ & Conſiliariis proponit. *Si libertas concederetur, & de ſincero Elizabethæ animo & amore certo conſtaret, ſe velle arctiſſimam cum Regina amicitiam contrahere, eam præ ceteris orbis Chriſtiani Principibus officioſiſſime colere & obſervare, offenſas omnes oblitterare, veram & juſtiſſimam Angliæ Reginam agnoſcere, nullum jus ad Angliæ coronam, ea ſuperſtite, ſibi aſſumere, nihil contra eam directe vel oblique moliri, titulo & Inſignibus Angliæ, quæ juſſu Franciſci mariti arrogaverat, plane renunciare, necnon Bullæ Pontificiæ de illius abdicatione: imo &* Aſſociationem *illam, ad Reginæ ſecuritatem, & fœdus defenſivum (ſalvo antiquo illo inter*

Hinc Propoſitiones à Scota factæ.

Galliam

Galliam & Scotiam fœdere) inire. Ita tamen, ut nihil ſiat Regina vivente, aut mortua, quod fraudi ſit ſibi, filio, & heredibus in ſucceſſione, priuſquam in conventu Ordinum Angliæ audiantur. Ad hæc confirmanda, ſe in Anglia ad tempus tanquam obſidem permanſuram: ſin Anglia exire licuerit, obſides daturam. Porro in Scotia nihil immutaturam, modo ſibi & familiæ ſuæ ſuus religionis cultus permittatur: injurias etiam omnes ſibi in Scotia illatas oblivione deleturam, (ea tamen lege, ut quæ in ejus infamiam ſancita, refigantur) Regi Conſiliarios pacis cum Anglia ſtudioſos commendaturam, eidem nobiles profugos, quantum poſſet, reconciliaturam, ſi culpam demiſſe agnoverint, & Regina fidem interpoſuerit, Regi contra illos opem ferre, ſi quando ab obſequio reſilierint. De filii conjugio clam Regina nihil acturam; utque filio inconſulio nihil erat factura, ita poſtulat, ut filius in hoc tractatu conjungatur, quo ſolidius confirmetur. Regem Galliæ velle intercedere non dubitat, & fidem una cum Lotharingicæ familiæ Principibus de pactis præſtandis obligare. Ut his mature reſpondeatur obſecrat, ne qua interim interveniant incommoda. Poſtremo obteſtatur ut laxiori habeatur cuſtodia, quo Reginæ erga eam amor paullo clarius eluceſcat. 1584.

Ex his, ut multi & officii & honoris, Elizabetha voluptatem magnam capere videbatur; nec aliena tunc putabatur à conſilio illam liberandi: quamvis non defuerint in Anglia qui novis terroribus propoſitis deterruerint. Verum rem propemodum explicatam maxime perturbarunt & impedierunt Scoti adverſæ factionis, qui clamitarunt, actum eſſe de Elizabethæ ſalute, ſi illa liberaretur, actum de utroque Regno ſi illa in conſortium regni cum filio admitteretur, actum de vera religione in Britannia, ſi Romanæ religionis cultus vel intra Aulæ parietes ipſi permitteretur. Anglo-Scoti adverſantur.

1584. Miniſtrorum Scoticorum inſolentia.

Nec hoc contenti, Miniſtri nonnulli in Scotia, è pulpitis, & per circulos Reginam indigniſſimis calumniis inſectati, ipſi Regi & Conſiliariis aſperrime obtrectarunt, & coram comparere juſſi, faſtidioſo quodam contemptu abnuerunt, quaſi Pulpita à Regum auctoritate eſſent exempta, & Eccleſiaſtici non Principis imperio, ſed Preſbyterio ſubeſſent; plane contra leges hoc anno in Ordinum conventu latas, quibus Regia auctoritas in omnes ſubditos tam Eccleſiaſticos quam Laïcos in perpetuum confirmata. Regem ſcilicet, & Conſiliarios idoneos eſſe Judices in omnibus cauſſis; qui autem judicium declinarent, læſæ Majeſtatis teneri. Presbyteriorum conſeſſus (ut etiam Laïcorum conventus) tam generales quam ſpeciales prohibiti, qui infinitam auctoritatem & pro arbitrio, Rege inconſulto, conveniendi, & leges ipſi Regi & regno præſcribendi, ſibi arrogaverant, Popularis etiam Miniſtrorum æqualitas ſublata, Epiſcopis ſua dignitas & [1] juriſdictio poſtea reſtituta, quorum vocationem ut Antichriſtianam Presbyteria condemnaverant. Et probroſa in Regem, ejus Matrem, & Conſiliarios ſcripta, nominatim vero Georgii Buchanani Hiſtoria, & *De jure regni apud Scotos Dialogus*, interdicta, *ut quæ multa culpanda & delenda contineant.*

Contra Leges.

Leges Eccleſiaſticæ in Scotia.

1593.

Buchanani ſcripta improbata.

Hæc quidam è Miniſtris tam impatienter tulerunt, ut ſolum ſponte verterint, & in Anglia omnia querimoniis complerint, quaſi vera Chriſti religio è Scotia jam eſſet profligata. Sed Elizabetha hos ut novatores ſurda aure neglexit, nec in Anglia concionari permiſit; eorum tamen opera ſubinde uſa, ne religio in Scotia quid detrimenti caperet. Quinimo quum Arranius, qui ſummo loco & gratia apud Regem, operam ſuam cum omni obſervantia ad amicitiam cum Anglis conſervandam

1. Juriſdictio reſtituta, *abſque* poſtea *& anni notatione marginali, in Edd. prioribus.*

officio-

officioſiſſime detuliſſet; illa opportune uti cogitavit, ut nec Scoti profugi in Comitiis quæ inſtabant, proſcriberentur, neque Rex ab Anglorum amicitia averteretur. Unde colloquium inter Arranium & Hunſdonium Berwici Præfectum in collimitio regnorum indicitur. At priuſquam haberetur, profugi, & quotquot expeditioni Sterlinenſi interfuerant, Comitiis feſtinatis, proſcribuntur; eoſque in colloquio quod ſtatim ſubſecutum eſt, Arranius graviſſimis criminibus oneravit, & inter alia perniciem Regi nuperrime ſtruxiſſe. Ceterum ſanctiſſime in ſe recepit nihil omiſſurum quo Reginæ ſatiſfaciat; nec quicquam facturum quod ſit præjudicio, dum ille fuerit in fide & gratia apud Regem. Nihilominus intra menſem Scoti limitanei occultis Hiſpani artibus, qui Elizabetham à bello Belgico avertere ſategit, in *Rhedeſdaliam* immiſſi hoſtilem in modum ſæviunt; injuriamque acceptam limitanei Angli haud multo poſt per *Liddeſdaliam* cædibus & incendiis atrociter ulciſcuntur.

1584.

Colloquium ſimulatum.

Incurſiones inter Scotos & Anglos.

Jam venit Legatus è Scotia Patricius Graius heres familiæ, juvenis comptus, & qui par maximis negotiis, ſi non ſupra, ſibi videbatur. Capita legationis erant, de incurſionibus utrinque cohibendis, bonis piratice ablatis reſtituendis, & de profugis Scotis vel ex fœdere remittendis, vel longius à Scotiæ collimitio ſubmovendis, quandoquidem nova in Regem conſilia cum aliis in Scotia indies commiſcerent. Ad hæc facilius conſequenda, & Reginæ animum Regi plenius conciliandum, ſpem fecit occultas in Reginam molitiones manifeſtandi. Quæ voluit, ad primum & ſecundum caput retulit reſponſa. De Scotis remittendis, reſpondit Regina, *ſibi eſſe perſuaſiſſimum, nobiles illos nihil mali vel cogitando concepiſſe. Quæ in Scotia nuper acciderunt, non ex aliqua in Regem malevolentia, ſed ex mutuis inter nobiles diſſidiis*

Patricii Graii Legatio.

tenella

1584. *tenella Regum ætate ſemper emergentibus profluxiſſe, quæ Regis intereſt quamprimum conſopire, & ſubditos uno obſequii vinculo, factionibus ſuppreſſis, ſibi devincire.* Ut tamen juſtæ Regis petitioni aliqua ex parte ſatisfaceret, & occultas illas, quas dixit, molitiones intelligeret, juſſit ut Scoti profugi ſe longius à collimitio ſubmoverent. Quæcunque ille manifeſtaverit, Regina præ ſe

Ille mala fide agit. tulit ſingula prius reſciſſe; & plures Graium inſimularunt, quaſi pretio delenitus nonnihil in Regis matriſque fraudem effutiiſſet; & impediiſſet quo minus conditiones illæ æquiſſimæ à Regis matre per Navum propoſitæ admitterentur.

Scotæ patientia læſa. Unde illa, patientia ſæpius jam læſa, in dolorem & indignationem exardere cœpit, & præ libertatis ſtudio tam inſidioſis adverſariorum, quam pernicioſis amicorum conſiliis animum aureſque aperuit. Eoque magis, quod, ut *Aſſociationem* in ſuum caput initam fuiſſe ſibi perſuaſerat, ita jam inaudierat, ſe q[illegible]dam artibus è cuſtodia Salopienſis Comitis (qui homo rectus eorum cœptis minime favit) abducendam, noviſque cuſtodibus

Suſpiciones in illam arreptæ. committendam. Quod ut ſpecioſius fieret, & Salopienſis fides, quæ ſpectatiſſima erat, minime ſuſpecta videretur; (nec enim viſum eſt tanti viri exiſtimationem palam lædere, quam tamen occultis calumniis ex importunæ uxoris criminationibus minuerant) ſuſpiciones quaſi conſilium eam liberandi jam initum eſſet, arreptæ ſunt, ex quibuſdam Emblematibus ad eam tranſmiſſis. Hæc erant: Argus multoculus, omnibus oculis conſopitus, Mercurio tibias modulate inflante, cum hac ſententiola, ELOQUIUM TOT LUMINA CLAUSIT: Mercurius Argo Iô cuſtodienti caput obtruncans. Surculus trunco inſitus ligaminibuſque conſtrictus, tamen effloreſcens, & circumſcriptus, PER VINCULA CRESCO. Palma oppreſſa ſed reſurgens, cum, PONDERIBUS VIRTUS IN-

NATA

NATA RESISTIT. Anagramma etiam VERITAS ARMATA 1584.
ex ejus nomine MARIA STEVARTA, litteris tranſpoſitis, in pejorem partem acceptum. Præterea prolatæ ſunt litteræ quaſi interceptæ, quibus amici captivæ Reginæ conquerebantur, omnem ſpem illam liberandi penitus præciſam eſſe, ſi modo illa in Puritanorum cuſtodiam traderetur. Hoc quæſito colore, illa à Salopienſi qui hoc ſæpius efflagitarat, abducta, Amicio Powletto, Drugonique Drurio cuſtodienda committitur: & compoſitò, (ut aliqui opinabantur) ut in deſperationem adacta, abruptis conſiliis & inſidiis eſſet opportunior. Salopienſis etenim totis quindecim annis tam cauta providentia cuſtodierat, ut nullus locus fuerit inſidiis ab illa, vel in illam. Jam autem & illa importunius egit cum Pontifice Rom. & Hiſpano per Fr. Ingleſeldum, ut *inceptum primo quoque tempore maturarent, quicquid de ipſa fieret*, & Leiceſtrius (qui credebatur de prævertenda legitima ſucceſſione cogitare) ſicarios ſubmiſit (ut perhibent nonnulli) qui illam è medio tollerent. Drurius autem recti honeſtique cultor ſcelus ex animo peroſus, omni acceſſu prohibuit. Subrepſerunt tamen emiſſarii, & ſubmiſſæ ſunt tam fictæ quam veræ litteræ, quibus muliebris impotentia in perniciem impelleretur, ut poſtea dicemus.

Illa novis cuſtodibus committitur.

Libertatem acrius quærit.

Inſidiis petitur.

Ut Elizabetham totam ab ea averterent, in aures ſuſurratur, Alanum pro Catholicis Angliæ Eccleſiaſticis, Ingleſeldum pro Laïcis, & Epiſcopum Roſſenſem pro Scotorum Regina communibus ſuffragiis cum Pontificis Rom. & Hiſpani conſenſu, decreviſſe Elizabetham regno ſpoliandam, Scotorum Regem regno Angliæ exheredandum, ut hæreticæ pravitatis manifeſtos, Scotorum Reginam Catholico nobili Anglo enubendam, hunc ab Anglis Catholicis in Angliæ Regem eligendum, electionem à Pontifice Romano confirmandam; hujus ex

Conſultatio inter Catholicos.

1584. Scotorum Regina liberos legitimos regno ſucceſſores declarandos; & hæc ſingula ex fide Harti Sacerdotis. Quis vero fuerit hic Anglus, ſagaciſſime indagavit Walſinghamus, ſed non invenit. Suſpicio vero incidit in Henricum Howardum Ducis Norfolciæ fratrem, qui inprimis nobilis, cælebs, ſumme Pontificius, & gratia apud Pontificios florentiſſimus.

Hujus anni curriculo, [1] aut non multo poſt, vitam in miſero exſilio obſcure clauſit Carolus Nevillus, perfidus ille in Principem & patriam rebellis, poſtremus ex hac familia Weſtmorlandiæ Comes. E qua, nobilitatis fœcunda, præter ſex Weſtmorlandiæ Comites, effloruerunt duo ejuſdem cognominis Comites Sarisburiæ & Warwici, Comes Cantii, Marchio Montis-acuti, Dux Bedfordiæ, Baro *Ferrers* de *Ouſley*, Barones Latimeri, Barones Abergevennæ, una Regina, quinque Duciſſæ, ut Comitiſſas & Baroniſſas, Archiepiſcopum Eboracenſem, & numeroſam nobilium propaginem omittam.

Weſtmorlandiæ Comes obit.

In Anglia [2] non alii è vivis exceſſerunt memoria digniores quam Edmundus Plowdenus, qui ut in juris Anglici ſcientia, de qua ſcriptis bene meruit, facile primus: ita vitæ integritate inter homines ſuæ profeſſionis nulli ſecundus. [3] Et Richardus Caldwellus Medicinæ D. è Collegio Æneì Naſi Oxoniæ, qui ut de Repub. bene mereretur, (adſcito in partem honoris Barone Lumleio) lectionem Chirurgicam honeſto Salario in Medicorum Collegio Londini à Thoma Linacro fundatò inſtituit. Juxtaque ad Sancti Benedicti inhumatur, monumento laqueis,

Plowdeni mors.

Et D. Caldwelli.

1. *Deſunt* aut non multo poſt *in Edd. prioribus.* 2. Nemo è vivis exceſſit memoria dignior *in Ed. prima. At in Cod. noſtro propria ſua manu correxit Camdenus. Et quidem (incertum è quonam exemplari) emendarunt item Belgæ.* 3. *Hæc de Richardo Caldwello ponuntur ſub anno* 1585. *in Edd. priorib. Inde Hiſtoriæ & Antiq. Univ. Oxon. conſarcinator deceptus, & ipſe etiam anno* 1585. *defunctum fuiſſe monuit. Neque aliter in Athenis Oxon.*

plintheis,

pluntheis, & carcheſiis, ſcamno Hippocratis, Gloſſocomiis, atque aliis Chirurgicis ex Oribaſio & Galeno machinamentis exornato. 1584.

Ceterum in Gallia exſtinctus eſt Franciſcus Dux Andinus morbo ex animi angore contracto. Et in Hollandia Guil. Princeps Auraſionenſis tribus è ſclopeto glandibus à Balthaſare Gerardo Burgundo inſidioſe tranſfixus.

Andinus moritur.

Auraſionenſis occiditur.

Ex gravi horum fato magnum dolorem percepit Elizabetha, miſitque in Galliam B. qui Regi ſignificaret quam acerbe Ducis Andini mortem tulerit, quem fidiſſimum & chariſſimum experta fuerat amicum: ſimulque moneret quam afflicta ſit Belgarum conditio, Auraſionenſe ſublato: & quam formidabilis Hiſpani potentia nimio plus invaleſcens, quum in Italia Principes ſinguli ejus nutum obſervent, Pontifex Romanus ſit addictiſſimus, Cardinales quaſi clientes, præſtantiſſimi quique & belli & pacis ſtudiis, ejus ſtipendiarii; in Germania, familia Auſtriaca longe lateque diffuſa, aliæque eidem connubiis conjunctæ quaſi famulentur; opes etiam & vires ex recenti Luſitaniæ & Orientalis Indiæ acceſſione terra marique adeo augeantur, ut patre Carolo Quinto ſit longe potentior & formidoloſior, nihilque abſit ſi Belgium in poteſtatem redegerit, quam ceteri orbis Chriſtiani Principes ejus magnitudini neceſſario cedant, niſi tempeſtive occurratur.

Hiſpani potentia formidata.

[1] Dum hæc in Anglia, Scotia, & alibi aguntur, Joannes Perottus ex ordine Equeſtri, qui Momoniæ cum laude præfuerat, venit æſtate prope confecta in Hiberniam Prorex. Ille primum in Conachtiam profectus, controverſias inter Dynaſtas compoſuit. Suſpectis obſides imperavit, itidem in Momonia, cui Joannem Norriſium ob bellicam virtutem Regina præfecerat, fecit, & in La-

Perottus Hiberniæ Prorex.

Ejus per Hiberniam iter.

1. *Tota hæc Sectio deeſt in Edd. priorib.*

1584. genia incepit. Sed certior factus, Turloghum Leinigh, qui O-Neali titulum geſſit, occulta conſilia cum aliis in Ultonia & alibi agitaſſe, & Mac-Alanum cum II M. Scotis Hebridianis in Tirconellia O-Donelli regione prædas agere, contractis copiis & ex Anglia auxiliis, eo contendit cum Comitibus Ormondiæ, Twomondiæ, & Joanne Norriſio: ſed Hebridiani interim ſe domum opima cum præda receperant, priuſquam Neuriam venerat. Ille itaque ſignis converſis, Surly-boium, qui cum Scotis partem Glinnarum & Rowti occuparat, legitimis poſſeſſoribus exterminatis, in latebras conjecit, Dunluſum munimentum ejus firmiſſimum, edita rupe ſitum & tenui iſthmo terræ conjunctum, poſt vanam præſidiariorum jactationem, ad deditionem coëgit, Turloghum ipſum & alios in obſequium ſe demiſſiſſime inſinuantes, obſidibus acceptis, certis legibus in fidem recepit: & jam cœlo hibernante quum viæ continuis pluviis fere inexplicabiles, & amnes inflati, Dubliniam rediit.

M. D. LXXXV.

Gallus in ordinem *Garterii* adſcitus.

ELIZABETHA, ut firmiori amicitiæ vinculo ſibi Gallum aſtringeret, quem ſuperiori anno in Georgianæ periſcelidis ordinem cooptaverat, Henricum Comitem Derbiæ cum inſignibus in Galliam miſit, qui eum rite inveſtiret. Ille cum ſummo honore accepit, ad preces veſpertinas inveſtitus, (quum Angli Miſſæ intereſſe recuſarint) ſancteque promiſit leges ejuſdem Ordinis obſervare, quæ legibus *Ordinis S. Spiritus & S. Michaëlis*, in quas prius verbis conceptis jurarat, non adverſantur.

Parrius pro Jeſuitis intercedit.

Hoc tempore habebantur Comitia Parlamentaria, & Guilielmus Parrius natione Wallus, loco obſcuro, tenuique ortus fortuna, titulo Juris Doctor, licet ſemidoctus, homo elate tumidus, comptus, & calamiſtratus, quum

in inferiori conſeſſu lex contra Jeſuitas rogaretur, ſolus interceſſit; declamando, legem illam eſſe *ſævam, ſanguinariam, deſperatione plenam, & Anglorum genti perniciosam.* Rogatus ut rationes redderet, obfirmate recuſavit niſi coram Regiis Conſiliariis: unde in cuſtodiam datus, ſed rationibus auditis, & ſubmiſſione facta, in conſeſſum iterum admiſſus. Mox idem delatus eſt ab Edmundo Nevillo (qui hereditatem Nevillorum Comitum Weſtmorlandiæ, titulumque Baronis *Latimeri,* ut proximus heres maſculus vendicavit) arcana conſilia de Regina è medio tollenda agitaſſe. 1585. Proditionis accuſatur.

Parrius iſte, ut rem altius repetam, ante biennium ex Italia reverſus, ad gratiam apud Reginam aucupandam, fidemque præſtruendam, clam indicaverat quæ Morganus & alii profugi de ipſa nefarie tollenda tractarant, præ ſe ferens non alio conſilio cum illis egiſſe, quam ut occultos eorum conatus rimaretur, & Reginæ ſaluti conſuleret. Hinc illa Nevillo delatori haud facile credidit, juſſit tamen ut Walſinghamus Parrium interrogaret, an tentandi gratia cum *aliquo infenſo & ſuſpecto* illa de re egerit. Ille plane negavit, nec vir alioquin perſpicax, effugium vidit quod Reginæ lenitas aperuit. Si enim vel innuiſſet, ſe tentandi gratia cum Nevillo egiſſe, quem *ſuſpectum* & *infenſum* fuiſſe virum jam antea Reginæ denunciarat, periculum proculdubio declinaſſet. Sed ſcelus ſemel conceptum etiam perſpicaciſſimis animi aciem perſtringit. Quum autem Nevillus nullo teſte niteretur, Parrius cum eo componitur, qui poſt aculeata ultro citroque verba, paullo ſuccubuit, & in Arcem Londinenſem conjectus, ſponte hæc confeſſus eſt quæ paucis complectar. Effugium non videt.

Anno (inquit) M.D.LXX. *inter Reginæ famulos jurejurando præſtito admiſſus, Majeſtati ejus devotus permanſi ad annum* M.D.LXXX. *quo tempore in vitæ diſcri-* Ejus confeſſio.

1585. *men, cum ſumma ignominia incidi.* (Irruerat enim in cubiculum Hugonis Hari cujus in ære erat, illumque vulneraverat, unde ex lege damnatus; ſed vitæ gratiam Regina fecerat.) *Jam inde animo diſcruciatus vixi; licentia impetrata, in Galliam me recepi; nec animo quidem revertendi, quia Catholicæ religioni me addixeram.*

De Regina perimenda conſuluit Jeſuitam.

Lutetiæ Pariſiorum Romanæ Eccleſiæ reconciliatus, Venetiis cum Benedicto Palmio Jeſuita de afflictis in Anglia Catholicis ſermones contuli, & ſubinnui, me rationem illis ſubveniendi excogitaſſe, ſi Papa, vel aliqui eruditi Theologi licitam eſſe edocerent. Ille hoc ut pium laudavit, Campegio Pontificis apud Venetos Nuncio me commendavit.

Et Papæ Nuncium.

Campegius Pontifici. Per litteras, ut Romam fide publica venirem, petii. Litteræ fidei publicæ ad me à Cardinale Comenſi miſſæ, ſed minus amplæ, & poſtea aliæ ampliores: Verum jam tum ego Lutetiam redieram. Ibi in Morganum incidi, qui mihi ſignificavit exſpectari à nonnullis ut egregiam aliquam operam Deo & Eccleſiæ Catholicæ navarem.

Et Morganum.

Reſpondi, me paratiſſimum eſſe vel maximum Angliæ ſubditum trucidare. At, inquit ille, Cur non ipſam Reginam? Et hoc, inquam, facile fiet, modo licere conſtaret.

Et Sacerdotes.

Wattus enim Sacerdos (quocum de hoc perſonas reticens egi) minime licere aſſeruit. Et Chreictonus etiam Scotus Jeſuita, docendo mala non perpetranda ut inde bonum proveniret, Deum magis *Adverbiis*, quam *Nominibus* delectari, magiſque quod bene & legitime factum, quam bonum ei placere; nec unius exitio multas animas redimendas ſine expreſſo Dei mandato. *Nihilominus, mihi, qui fidem meam litteris & promiſſis in Italia obſtrinxeram, ab incepto deſiſtere piaculum viſum, ſi modo Pontifex litteris approbaret, & plenariam indulgentiam mihi concederet; quam per Ragazonium, Pontificis in Gallia nuncium, litteris ad Pontificem efflagitavi: ille inceptum laudavit, litteraſque*

Atque ipſum Papam.

Romam

Romam miſit. In Angliam reverſus acceſſum ad Reginam mihi paravi, cui, remotis arbitris, conjurationem totam explicavi, arte tamen quam potui maxima, obvelatam. Audivit illa imperterrita, ego territus diſceſſi; nec oblivisci poſſum quod tum dixit, Catholicos nullos de religione vel Pontificis Primatu in quæſtionem vocandos, dummodo ſe bonos cives præſtent. *Interea dum Præfecturam S. Catharinæ aſſiduus in Aula ambirem, litteras à Cardinali Comenſi accepi, in quibus inceptum laudatum, & ego Pontificis nomine abſolutus. Has Reginæ impertii. Quid apud illam effecerunt, neſcio, mihi ſane animum addiderunt, & ſcrupulum omnem exemerunt. Nec tamen in animo erat vim ullam afferre, ſi qua ratione perſuaderetur mitius cum Catholicis agere: Ego autem ne cædem perpetrarem, pugionem depoſui, quotieſcunque ad illam acceſſerim. Quum in ipſam & virtutes vere regias intuerer, ancipiti cura diſtrahebar; vota enim erant in cœlis, litteræ & promiſſa apud homines. Hæc tacitus apud me animo irrequieto volvebam. De me nunquam bene merita eſt, vitam ſane indulſit; at in illa cauſſa vita ſpoliaſſe tyrannicum fuiſſet. Hinc ſorte mea minime contentus, ab Aula diſceſſi. Incidi in librum D. Alani contra Juſtitiam Britannicam, qui docuit, Principes propter hæreſim excommunicatos, regno vitaque privandos, meque ad inceptum perſequendum vehementer excitavit. Hunc Nevillo, quem menſæ meæ adhibui, prælegi, ſex integros menſes priuſquam me detulerit. Poſtea acceſſit, &, audeamus, inquit ille, aliquid, quum nihil à Regina conſequamur; & quædam de Scotorum Regina liberanda in medium propoſuit. Ego vero interpoſui, Atqui majus quiddam in animo ego volvo, & Eccleſiæ Catholicæ ſalutarius. Poſtridie acceſſit, & tactis Bibliis juravit ſe velle reticere, & conſtanter perſequi quicquid Catholicæ religioni uſui foret. ego itidem juravi.*

1585.

Rem Reginæ aperit.

Animo fluctuat.

Alani liber animum addit.

Nevillus operam offert.

Conſti-

1585. *Conſtituimus ſane cum denis equitibus Reginam per campos obequitantem aggredi, & perimere. Quæ Nevillus ad hoc uſque tempus reticuit. Nuncio autem accepto, Weſtmorlandiæ Comitem, cujus hereditatem ſpe devoraverat, obiiſſe, protinus jurejurando violato, in medium contra me protulit.* Hæc confeſſus eſt coram Barone Hunſdonio, Chriſtophoro Hattono, & Fr. Walſinghamo à ſacris Conſiliis, & etiam ſuis ad Reginam, Burghleium ſummum Theſaurarium, & Leiceſtrium litteris culpam agnoſcendo deprecatus eſt.

Et rem prodit.

Parrius in judicium vocatur.

Paucis diebus interjectis, in Prætorio Weſtmonaſterienſi judicio ſiſtitur, capitibus accuſationis perlectis, ſe reum agnovit. Quum ex hac confeſſione in acta relata, judicium contra reum fatentem poſtularetur, Hattonus operæ pretium exiſtimavit, quo circumfuſæ multitudini ſatisfieret, ut crimen ſignate ex ipſius confeſſione explicaretur; quam ipſe Parrius ſpontaneam agnovit, utque ipſe prælegeret, Judices rogavit. Prælegit autem Actuarius in judiciis Coronæ, necnon litteras Cardinalis Comenſis, & ipſius Parrii ad Reginam, Burghleium, & Leiceſtrium, quas ipſiſſimas eſſe fatebatur. Negavit tamen unquam ſibi deliberatum fuiſſe Reginam tollere. Juſſus ut jam diceret ſi quid haberet cur judicium in eum non feratur, perturbate quaſi ſuſcepti ſceleris conſcientia exagitatus reſpondit, *Mihi moriendum video, quia mihi ipſi parum conſtiterim.* Rogatus ut explicatius diceret quid vellet: *Sanguis*, inquit, *meus ſit inter vos.* Sententia mortis pronunciata, Reginam furenter ad Dei Tribunal citavit. Quinto poſt die crati impoſitus per mediam urbem Weſtmonaſterium trahitur. Ad patibulum quum jactantius oſtentaſſet quam fidus fuerit Reginæ cuſtos, dixit ſe nunquam animum induxiſſe ut Reginam vita privaret. Ita glorioſulus, ne verbo Deo ſe commendans, proditorum ſupplicio ex lege affectus erat in area

Morte afficitur.

majoris

majoris Palatii Weſtmonaſterii, ubi tunc frequentes Regni Ordines ad Parlamentum convenerant. 1585.

In hoc Parlamento quidam vel ex novandi vel reformandi ſtudio, ordinem Eccleſiaſticum, etſi Regina vetuerit, vehementer exagitarunt, leges rogando, ad Epiſcopalem juriſdictionem in *Facultatibus* concedendis, in ſacris Ordinibus conferendis, in Cenſuris Eccleſiaſticis, in *jurejurando ex officio* coërcendam : & novum juramentum Epiſcopis quod in Cancellaria & *Banco Regio* ſuſciperent, proponendo, ſc. ne Civili Angliæ juri contravenirent. *Reſidentiam* etiam Paſtorum exigendo, ut ſinguli Paſtores ſingulis Eccleſiis reſiderent, & declamando quaſi Anglicana Eccleſia eruditis Paſtoribus deſtituta jaceret, quæ jam proculdubio plures numeravit eruditos quam alia quævis ætas, vel alia reformata Eccleſia. Sed Regina, quæ Eccleſiaſticis moderatis inprimis favit, novatores ut in deterius ſemper mutantes improbavit; & hæc ut ad ſuam *Prærogativam*, & ſummam in Eccleſiaſticis auctoritatem ſibi delatam ſubruendam excogitata, prorſus rejecit. Verum omnibus omnium ſuffragiis *Aſſociatio* illa quam dixi confirmatur. Et ſancitur, *ut viginti quatuor, aut plures è ſanctiori Conſilio & Proceribus regni Regio Diplomate ſelecti in eos inquirerent, qui regnum invadent, rebellionem concitabunt, aut Regiam perſonam lædere aut perdere attentabunt pro quocunque, vel per quemcunque, qui jus ad Angliæ Coronam vendicet. Ille autem pro quo, vel per quem attentabunt, Coronæ Angliæ omnino erit incapax, omni omnino jure privabitur, & ad mortem uſque ab omnibus ſubditis exagitabitur ; ſi ejuſmodi invaſionis, rebellionis, aut læſionis conſcius ab illis* XXIV. *viris judicabitur, & publice declarabitur.*

In Parlamento contra Epiſcopos rogatur.

Et non Reſidentes.

Aſſociatio ſancitur.

Leges etiam feruntur in Reginæ præſidium contra Jeſuitas & Sacerdotes Pontificios, qui nefaria quidem ex

Leges contra Jeſuitas & Sacerdotes.

Bulla

1585. Bulla Pii Quinti architectabantur, ſcilicet, *Ut intra* XL. *dies regno abſcederent. Qui in regnum deinceps advenerint, & manſerint, læſæ Majeſtatis teneantur. Qui eos ſciens prudenſque receperit, aluerit, & foverit,* Feloniæ *teneatur* (ita omnia criminia capitalia infra læſam Majeſtatem vocant.) *Qui in Seminariis aluntur, ſi intra ſex menſes poſt denunciationem factam non redierint, & coram Epiſcopo vel duobus Juſtitiariis ſe Reginæ non ſubmiſerint, læſæ Majeſtatis rei habeantur. Qui autem ſe ſubmiſerint, ſi intra decennium Aulam Regiam acceſſerint, vel propius quam* X. *mille paſſus, ſubmiſſio ſit irrita. Qui ſtudioſis in Seminariis pecuniam quocunque modo ſubmiſerint, pœna* Præmunire, *id eſt,* perpetuo exſilio, & omnium bonorum amiſſione, *plectantur. Si quis ex regni* Paribus, *id eſt, Ducibus, Marchionibus, Comitibus, Vicecomitibus, Baronibus Parlamentariis in has Leges deliquerit,* Parium *judicio ſubjiciatur. Qui ejuſmodi Jeſuitas & ceteros in regno latere noverint, & intra* XII. *dies non detexerint, pro Reginæ arbitrio mulctentur, & in carcerem conjiciantur. Si quis ſuſpectus fuerit è Jeſuitarum vel Sacerdotum illorum numero eſſe, & examinationi ſe non ſubmiſerit, pro contemptu carcere concludatur donec ſubmiſerit. Qui liberos vel quoſcunque alios ad Seminaria & Collegia Pontificiæ profeſſionis miſerit,* C. *libris monetæ Anglicæ mulctetur. Qui autem miſſi, in hereditate non ſuccedant, nec bonis fruantur, quacunque ratione illis obtingant; ut etiam qui intra annum à Seminariis illis domum non revertantur, niſi Eccleſiæ Anglicanæ ſe confirmaverint. Si portuum cuſtodes permittant alios præter nautas & negotiatores mare trajicere ſine licentia Reginæ, vel ſex Conſiliariorum, locis amoveantur; navarchi qui evehent, navigii & bonorum amiſſione, & carcere annum integrum luant.*

Felonia.

Præmunire.

Harum

Harum Legum ſeveritate, quæ tamen tempori neceſſaria videbatur, admodum perterriti erant Pontificii in Anglia, & inter eos Philippus Howardus Arundeliæ Comes, Ducis Norfolciæ filius primogenitus, adeo ut, ne in eas committeret, ſolum vertere cogitaverit. Hic ante triennium Reginæ benignitate natalibus reſtitutus, & paullo poſt ejus gratia occultis præpotentium quorundam inſimulationibus dejectus, religioni Pontificiæ ſe clam devoverat, vitam ſane auſteram amplexus. Hinc ſemel atque iterum in Regium conſiſtorium vocatus, objecta diluit; juſſus tamen ut intra ſuos parietes ſe contineret. Poſt ſex plus minus menſes juris ſui factus, Comitia Parlamentaria acceſſit, primo tamen die, dum concio haberetur, è cœtu ſe ſubduxit. Comitiis finitis, quaſi certus abeundi, litteris ad Reginam ſcriptis, quas tamen poſt abitum tradi juſſit, longam & luctuoſam inſtituit querelam *de potentium adverſariorum invidia, cui neceſſario cederet: quum de ejus innocentia triumphos agerent, infelicia majorum fata memorat, proavi ſcilicet, qui indicta cauſſa condemnatus, avi, qui de rebus levibus ſecuri percuſſus, & patris, quem ab adverſariis circumventum, nunquam hoſtilem animum in Principem vel patriam induiſſe aſſerit. Se vero ne paternæ infelicitatis heres ſuccederet, ut Deo vacaret, animæque ſaluti conſuleret, patriam, at non fidem in Principem deſeruiſſe.* Priuſquam hæ litteræ traditæ, ille in Suſſexiam profectus, jamque navigium in obſcuro ſinu conſcenſurus, ſuorum perfidia, & naucleri indicio comprehenſus erat, atque in Arcem Londinenſem conditus.

1585. Arundeliæ Comes fugam cogitat.

Ad Reginam ſcribit.

Capitur.

In eadem Arce tunc temporis attinebatur Henricus Percius Northumbriæ Comes, vir vivido ingenio & animo, (frater Thomæ qui Eboraci capite plexus) ſuſpectus clandeſtini conſilii cum Throcmortono, Barone Pagetto, & Guiſiis de Anglia invadenda & Scotorum

1585. Regina liberanda, cui ſemper impenſe ſtuduerat. Ille menſe Junio mortuus in lecto repertus, tribus juxta papillam ſiniſtram glandibus trajectus, peſſulo foribus intus obducto. * Quæſitores è vicinia ex more à *Coronatore* jurati, cadavere ſpectato, loco conſiderato, ſclopeto cum nitrato pulvere in cubiculo invento, famulo qui ſclopetum emerat, & venditore examinatis, Comitem ſibi mortem conſciviſſe pronunciarunt. Tertio poſt die Proceres Regni frequentes in *Camera Stellata* convenerunt, ubi Thomas Bromleius Angliæ Cancellarius ſuccincte declaravit, Comitem proditoria in Principem & patriam conſilia iniiſſe, quæ quum jam dilucere comperiſſet, conſcientia ſceleris exterritum ſibi vim intuliſſe. Ut vero multitudini, in pejus ſemper credulæ, ſatisfieret, juſſit ut Regius Procurator ſive *Attornatus* & Regii in jure Conſiliarii, cauſſas cur Comes in cuſtodia detentus fuerit, & mortis rationem dilucide explicarent. Hinc Pophamus Procurator Primarius, exordio à rebellione in Septentrionali parte ante annos XVI. ducto, ex Actis publicis edocet, *illum de rebellione iſta, & conſilio liberandi Scotam in judicium vocatum fuiſſe, culpam agnoviſſe, Reginæ miſericordiæ ſe ſubmiſiſſe, mulctamque illi quinque millium Marcarum inflictam fuiſſe. Reginam tamen, qua fuit clementia, ne aſſem quidem exegiſſe; & poſt ſupplicium de fratre eodem de crimine ſumptum, in Comitis Northumbriæ honore confirmaſſe. Illum nihilominus nova conſilia de Scota liberanda, Anglia expugnanda, religione & Regina exſtinguenda ſuſcepiſſe, Mendozam Hiſpanum Throcmortono ſignificaſſe Carolum Pagettum ſub* Mopi *nomine latenter de his cum illo in Suſſexia egiſſe, Baronem Pagettum Throcmortono fere eadem innuiſſe, ex Chreictoni Scoti Jeſuitæ chartis eadem etiam conſtare, Caroluмque Pagettum Guilielmo Shelleio quum rediiſſet è Gallia, hæc indicaſſe.* Deinde Egerto-

Northumbriæ Comes mortuus repertus.

* Coroner's Enqueſt.

Cauſſæ incarcerationis expoſitæ.

Egertonus Procurator ſecundus (*Sollicitator* vulgo dicitur) Comitem horum reum fuiſſe, ex circumſtantiis & anxia celandi cura acute arguit, ſcilicet, *Quod Comes, quum nemo in Anglia illum horum inſimulare potuiſſet præter Baronem Pagettum, (quo Throcmortonus uſus erat familiariter) Pagetto pauculis diebus poſt Throcmortonum interceptum per Shelleium navigium apparavit, quo ille in Galliam tranſmiſit. Quum Throcmortonus quædam confiteri cœpiſſet, Comes Londino Petworthiam ſeceſſit, Shelleioque accerſito ſignificavit, ſe in medium vitæ & fortunarum diſcrimen deveniſſe; rogavit, ut rem reticeret, & conſcios diſceſſus Baronis Pagetti & adventus Caroli Pagetti amandaret, quod mox factum; ipſeque famulum, quo apud Carolum Pagettum uſus erat, procul amandavit. Addit Sollicitator, Illum jam in cuſtodia cum Shelleio per corruptos cuſtodes ſæpius egiſſe, ut quæ & qualia confeſſus erat, intelligeret. Poſtquam per mulierculam, occultam inter ipſos internunciam, Shelleius ſignificaſſet, ſe diutius reticere non poſſe, diſparem eſſe eorum conditionem, ſe tormentis ſubjiciendum, Comitem pro loci & ordinis ratione nequaquam; & perſcripſiſſet, quæ confeſſus fuerat: Comes ingemuit, ſubindeque dixit, quod Pantinus à cubiculo famulus faſſus eſt, ex Shelleii confeſſione jam actum de ſe eſſe.* 1585.

Poſt hæc ratio mortis ex teſtimonio juratorum, Præfecti Arcis, quorundam præſidiariorum, & Pantini enarratur, indeque conficitur, ipſum ex metu ne familia funditus ſubverteretur, & labes aſpergeretur, in ſe ſua manu ſæviiſſe. Certe boni quamplurimi tum quod natura nobilitati faveant, tum quod præclaram fortitudinis laudem retuliſſet, tantum virum tam miſera & miſeranda morte periiſſe indoluerunt. Quæ ſuſpicaces profugi de Ballivo quodam ex Hattoni famulis, qui paullo ante Comiti cuſtos adhibitus, muſſitarunt, ut parum compertum

1585. tum omitto, nec ex vanis auditionibus aliquid intexere viſum eſt.

Unde hæc malorum ſemina in Anglia ſparſa fuerunt, non latuit Elizabetham, quæ Guiſios exitioſam in Proteſtantium religionem, Gallorum Regem, & ipſam conjurationem aperte jam feciſſe viderat. Illa contra, ut fœdus à Proteſtantibus ad Religionem tuendam iniretur, Tho. Bodleium ad Danorum Regem, Electorem Palatinum, Duces Saxoniæ, Wirtenbergæ, Brunſwici, Luneburgæ, Marchionem Brandenburgi, & Landgravium Heſſiæ mittit, jubetque, inter alia, ut Danorum Regem obiter moneret, ipſius inprimis intereſſe, Guiſiorum conatibus occurrere, quum cognato Lotharingiæ Duci, Daniæ Regnum aſſerere non dubitaverint, utique Chriſtierni Secundi Regis Danorum è filia nepoti; nec ipſum Lotharingum hoc diſſimulaſſe, quum Elizabethæ nuptias haud ita pridem ambiret.

Fœdus cum Germaniæ Principibus expetitum.

In Scotiam autem, ne quid periculi inde quaſi per poſticum in Angliam irrumperet, Edwardum Wottonum miſit, qui Regi ſignificaret quam gratum fuerit ejus erga ipſam ſtudium, quod per Patricium Graium & Juſtinianum Clericum jampridem declaraverat. Præterea ut ejus animum ad mutuæ offenſionis & defenſionis fœdus, propoſitis periculis Evangelicæ profeſſioni jam imminentibus, alliceret, tantumque annuæ pecuniæ, quantum [1] Henricus pater ipſi aſſignaverat, ei *tanquam filio* offerret, (Res enim Regni Proregum negligentia erant admodum acciſæ) & nuptias cum Regis Daniæ filia commendaret. Item ut pro Scotis in Anglia exſulantibus Reginæ nomine vehementius intercederet, quos illa, ſi vel minimi erga Regem criminis affines compererit, illico remittendos pollicetur. Wottonus propenſum Regis ad hujuſmodi fœdus animum perſpicit, (quantumvis Arra-

Itidem cum Scoto.

1. *Deeſt* Henricus *in Edd. priorib.*

nius

nius & Gallicæ factionis nonnulli obniterentur) Ordi- 1585.
neſque Scotiæ, ut Religio ſarta tecta conſervaretur,
fœderi tractando ſub ſuis Chirographis aſſenſum præbuerunt, dummodo Regina certam fidem faceret, Regis juri in Angliæ ſucceſſione non præjudicaturam, quamdiu ille amicitia colenda firmus permanſerit. Moram tamen & impedimentum huic negotio intulit cædes Franciſci Ruſſelli filii Comitis Bedfordiæ, qui poſtridie fatis conceſſit.

Ruſſelli cædes remoratur.

Etenim quum J. Forſterus & Th. Carrus Fernihurſtius, mediorum limitum inter Regna Angliæ & Scotiæ Præfecti, XXVII. Junii diem ad conventum de rebus repetundis dixiſſent, & *Securitas* utrinque de more jurejurando firmata eſſet, promulgatumque ne quis alterum *verbo, facto, aut vultu læderet,* (ita limitanei loquuntur); Scoti armati, acie inſtructa, vexillo explicato, tympano pulſato, contra morem & præter exſpectationem ad locum acceſſerunt numero plus minus III M. Angli haud plures quam trecenti aderant. Præfecti vix conſederant querelas audituri, quum derepente, Anglo in furto deprehenſo, exortus eſt tumultus. Scotique, glandium nimbo emiſſo, Ruſſellum cum aliis occiderunt, Anglos in fugam diſpulerunt, & IIII. milliaria in Angliam acerrime perſecuti, nonnullos captivos abduxerunt. Quis cædis auctor, incertum. Angli in Arranium jam Regni Cancellarium, & Fernihurſtium crimen conjiciunt. Regina ut homicidæ ſibi in manus traderentur, per litteras & Delegatos urget, quandoquidem Henricus Septimus Rex Angliæ Guilielmum Heronum & ſeptem Anglos, ob cædem Roberti Carri Ceſfordii die conventus commiſſam, Jacobo Quarto Regi Scotorum in manus olim tradiderit; & Mortonius nuper Prorex Carmichelum Scotum ob cædem Georgii Heroni in Angliam miſerit. Rex innocentiam ſuam proteſtatus, promiſit in Angliam proti-

Quo modo patrata.

Qui ſuſpecti.

nus

1585. nus tranſmittere Fernihurſtium, imo & Cancellarium, ſi præcogitate *Securitatem* violaſſe, vel cædem conſciſſe liquidis & legitimis probationibus convincerentur. Fenwicus Anglus Fernihurſtium coram facti accuſat, ille pernegando confutat, quum nullum Scotum teſtem citare poſſet. In Limitaneis enim his judiciis ex jure quodam inter Limitaneos rato, nullus niſi Scotus in Scotum, & nullus niſi Anglus in Anglum teſtis admittatur. Adeo, ut ſi ſinguli qui aderant Angli, homicidium factum ſuis oculis vidiſſent, eorum teſtimonium caſſum caderet, niſi aliquis Scotus idem etiam teſtaretur. Arranius tamen ſe ſuis in ædibus continere jubetur, & Fernihurſtius cuſtodiæ apud Dundeium committitur, ubi poſtea diem obiit, vir bellicoſus, magnis auſis promptus, & qui ob immotam in Scotorum Reginam Regemque filium fidem, ſemel atque iterum omnibus bonis, patriæ complexu & liberorum conſpectu ejectus, patienter exſilium tulit, totque adverſis confluentibus, infractus, & ſui ſimilis ſemper perſtitit.

Probationes Limitaneæ.

Fernihurſtius obiit.

Dum cædis quæſtio comperendinatur, & leniter diſceptatur, *An pecunia annua ſub Aureorum nomine Regi oblata, ad rationem Anglicam, vel Gallicam numeranda*: Regina, quæ Ruſſelli cædem, & *Securitatem* violatam indigne tulit, perſuaſa à Scotis Arranii æmulis, eum Jeſuitas fovere, & in Gallia & Scotia ſummopere elaborare, ne fœdus cum Anglis contraheretur, conniventer permiſit, ut profugi illi Scoti, Anguſius, & qui illi ex communi exſilio reconciliati Joannes & Claudius Hamiltonii, Marrius, Glamius, & ceteri in Anglia exſulantes in Scotiam redirent, pecunia ad Arranium opprimendum ſuffulti.

Scoti profugi domum remiſſi.

Jam antea Comes Bothwellius, Baro Humius, Humius Coldingknollius, & alii in Scotia auxilia illis polliciti erant; ſed inprimis Maxwellius nuper factus Comes

Mor-

Mortonii, ex certa ſpe declinandi pœnam rebellionis 1585.
quam in Anandia concitarat, ſi Arranius ſemel opprimeretur. In ipſa etiam Aula Regia Patricius Graius acerrimus Arranii æmulus, Belendenus *Juſtitiarius Clericus*, & Maitlandus Secretarius in partes contra Arranium Wottoni ſolertia attracti ſunt.

Illi Scotiam ingreſſi, verboſo Programmate omnibus Regis nomine mandant, ut ad Evangelicam veritatem defendendam, Regem à pravis Conſiliariis liberandum, & amicitiam cum Anglis conſervandam opem conferrent; *Fawkirkum* locum ad conveniendum edicunt, ubi ad VIII M. hominum recenſebantur.

Arranius (qui apud *Keneil* ex Regis juſſu ob ſuſpicionem cædis Ruſſelli ſe continuerat) his auditis, ad Regem advolat, & Graium, ut hujus machinationis architectum, accuſat, qui ſe coram Rege ingenioſe excuſat. Dum Arranius omnia ad oppidi defenſionem apparat, ecce, hoſtes aderant ſcalas mœnibus admoturi. Ille gnarus ſuum ſolius caput peti, & ſuorum fidem ſuſpectam habens (plurimis enim exoſus erat) cum unico famulo per pontem ſe latenter ſubduxit. Reliqui mox, oppido relicto, in Caſtrum ad Regem ſe receperunt, Profugi forum occupant & adverſus Caſtrum ſigna erigunt. Rex *Sterlinium occupant.* per Graium internuncium adventus cauſſam ſciſcitatur. Reſpondent, *Ut ſe ſubmitterent, & Regis manus demiſſiſſime exoſcularentur.* Ille bonorum omnium reſtitutionem ſi abſcederent, offert. Illi bona ne tantilli præ Regis gratia ſe æſtimare renunciant. Obſecrant ut coram admittantur. Annuit rex his legibus, *Ut nihil in ipſius perſonam, aut eorum vitam quos nominabit, attentarent; & nihil in rerum adminiſtratione innovarent.* Illi vitam pro Regis ſalute devovent, de innovatione ne cogitare quidem proteſtantur. Orant autem ut adverſarii, & munimenta Regni ipſis in ſecuritatem tradantur.

Hac

1585. Hac de re toto die deliberatur, urgente tamen neceſſitate, quum in Caſtro multitudo eſſet confertiſſima, & annona nulla, demum ad Regem admittuntur. Protinus Montroſius, Crawfordius, & Rotheſius Comites, Stuartus Chiliarcha, Downius, Arranii frater & alii illis in manus traduntur, Arranius qui in Hebridas profugerat, [1] edicto revocatur: illis, ut bonis civibus & bene de Rege meritis venia indulgetur. Dunbritonio Hamiltonius Arbrothius, Caſtro Edenburgenſi Coldingknoſius, Tomtallano Anguſius, Sterlinio Marrius, & Regio ſatellitio Glamius præficitur.

Regi conciliantur.

Deinde quum fideli obſequio omnia criminoſe & ſuſpicioſe ab adverſariis objecta ex animo Regis exemiſſent, in Ordinum conventu omnes omnium proſcriptiones quibuſcunque de cauſſis à Regis inauguratione uſque ad illum diem *Amneſtia* oblitterantur, (præter illas de cæde patris Regis, necnon contra Archiepiſcopum Glaſcuenſem, Epiſcopum Roſſenſem, & Dumblanenſem) ſummaque animorum conſenſione auctoritas fœdus cum Regina Angliæ ineundi & delegatos aſſignandi Regi confirmatur. Solus Maxwellius hac ſingulari Regis clementia abuſus eſt, qui *Amneſtiæ* beneficio impunitatem cruentæ cædis & direptionis contra Ihonſtonios aſſecutus, eo uſque audaciæ prorupit, ut, ſpreta legum auctoritate, Miſſæ ſacrificium, jam XIX. annos in Scotia non permiſſum, Dunfriſiæ celebrari juſſerit. Quod per tres menſes poſtea carcere luit.

Amneſtia.

Maxwellius Miſſam erigit.

[2] Joannes Perottus ex ordine Equeſtri, qui Momoniæ cum laude præfuerat, Hiberniæ Prorex ſive *Deputatus*

Perottus Hiberniæ Prorex.

1. *Deeſt* edicto *in Edd. prioribus.* 2. *Tota hæc Sectio in Edd. prioribus ſub ann.* 1583 *collocatur. Quinetiam in Edd. prioribus mox poſt,* Quod per tres menſes poſtea carcere luit, *tres illas Sectiones habemus, in quibus de Bourkori in Hibernia rebellione, &c. agitur, in hæc verba,* Dynaſtis in Ultonia jampridem impoſuerit, *deſinentes.*

hoc

Hoc anno conſtitutus, ſimul ac gladium accepiſſet, Ordines Regni ad Parlamentum evocavit, in quo leges nonnullæ ſancitæ & Deſmonius jampridem cæſus, læſæ Majeſtatis damnatus, & latifundia omnia, tam ejus quam aliorum rebellium in Momonia fiſco addicta. Quæ quum Regina ſatis vili pretio locare conſtituiſſet, ut colonos eo invitaret, ne agri feraciſſimi inculti jacerent (rebellio enim iſta miſeram vaſtitatem intulerat) nonnulli eorum qui in rebellium [1] poſſeſſiones inquirere juſſi, & alii qui agros conduxerunt, fideles ſubditos poſſeſſionibus tanta violentia exturbare cœperunt, ut neceſſarium fuerit Reginæ iſtos edicto coërcere, ne violenta privatorum avaritia novam rebellionis flammam excitaret. Qua in re Prorex operam laudabilem navavit, licet ſubinde ab Anglis inſimulatus, tanquam Hibernicis indulgentior, & Anglis durior. Verum ille jus æquabiliter diſtribuendo, & Hibernicos æque ac Anglos fovendo, pacem optatiſſimam provinciæ infudit, & incolarum immaniſſimos tranquilla poteſtate legibus ſubjecit, Scotos Hebridianos, qui in Hiberniam ex inſulis irruperant, graviter exercuit. Donellum *Gormi*, id eſt, *Cœruleum*, & fratrem ejus Alexandrum *Mac-Conell*, qui *Glinnes* regiunculam occupavit, & Surleium *Boy*, id eſt, *Flavum*, eorum patruum, qui *Rout* tractum vicinum juxta inſulam RICNEAM, nunc *Racchlin*, invaſerat, eo adegit, plurimis ex ea familia fortitudine Merimani Centurionis occiſis, ut in Reginæ fidem jurarent, & precario quaſdam terras in eo angulo ab ea acciperent, ſub conditionibus, ſolis Regibus Angliæ militandi, nec aliis ſine eorum licentia; aliquot Equites, & pedites in expeditiones mittendi, & certum numerum boum & accipitrum in ſingulos annos dependendi.

1585.

Coloni in Momoniam miſſi.

Perotti res geſtæ.

---

1. *Non* profeſſiones, *ut in Edd. prioribus.*

1585. Interea Ordines in Belgio, rebus admodum afflictis, consultabant, an ad Galli vel Reginæ Angliæ opem confugerent, uterque enim Hiſpano infenſi ſed ſibi invicem ſuſpecti. Nec Galli Anglos, nec Angli Gallos veteres hoſtes acceſſione Belgii potentiores fieri æquo animo ferre poterant. Prunæus, Gallicus apud Ordines Legatus, quo minus Anglos ſpectarent, diſſerebat, *eos, mari interfluente, ſitu eſſe disjunctiores, quam ut omni occaſioni adeſſe poſſent, eorum dominationem eſſe intolerandam, ideoque Gallia olim ejectos, & nunc in Hibernia periclitari; ſucceſſionem in incerto, atque ſive Maria Scotorum Regina, ſive Jacobus filius ſuccedat, & hunc & illam Belgium Hiſpano ad res ſuas firmandas redditurum. Apud Gallos autem eſſe vicinitatem opportunam, mitem dominationem, & certam in Navarro ejuſdem cum illis profeſſionis ſucceſſionem.*

Ordines Belgici de Protectore deliberant.

Rationes pro Gallis.

Qui Anglis favebant, contra diſputarunt, *Anglos non ita eſſe diſſitos, quin commode, nemine prohibente, ſubvenire poſſent. Qualis fuerit Gallorum olim in Belgio dominatio, ex hiſtoriis conſtet, & qualis nuper, Dixmunda, Dunkirca, Teneramunda inſidioſe intercepta, Bruges, Aloſtum, Neoportus & Antwerpia furenter & [illegible] impetita: qualiſque eorum fides, quæ edicti[illegible] toties [illegible] ſtricta & ſemper violata, immanes per urbes laniena loquantur. Succeſſionem in Anglia certam eſſe in Jacobo veræ religionis perquam ſtudioſo. Præterea Anglos ejuſdem eſſe religionis, antiqui fœderis Burgundici obſervantiſſimos; eorum negotiationes immenſas opes in Belgium intuliſſe, & portus Belgis longe commodiſſimos eſſe.* Nihilominus Ordines ſplendida Legatione Galli opem implorant, à quo pavido quodam ſilentio excepti, & tam ex æmulatione in Anglos, quam odio in Hiſpanos, procraſtinationibus diu deluſi, domum tandem redierunt, & ſpe ex priſtina Reginæ Angliæ benevolentia con-

Pro Anglis.

A Gallo rejecti.

ncepta, ad ejus patrocinium confugere ſtatuerunt. 1585.

Angli, an protegendi, deliberant.

Hinc in Anglia etiam conſultatur, an illi in patrocinium recipiendi? Erant qui protinus recipiendos, & ſuppetias ferendas, ne Hiſpanus, illis ſubjugatis, Angliam inde infeſtaret: erant qui rebellium loco habendos, & auxilio indignos, quaſi fidem in Principem exuerant, cenſuerunt. *Imo Hiſpanum nullos* Læti introitus *articulo violaſſe, quod rebellioni & Principis abdicationi quaſi colore quæſitum. Sin violaſſet, non inde Principatum amittendi pœna teneri. Etſi vero aliqui putant, obedientiam ei tantiſper denegandam, donec quod peccaverat, correxerit, alios tamen ex jure divino, cui humanum cedat, exiſtimare, Principibus, ut* Poteſtatibus à Deo ordinatis, *ſimpliciter* propter conſcientiam *obſequendum. Deum illis ſummam imperii dediſſe, ſubditis obſequii gloriam reliquiſſe. Principes optimos exoptandos; qualeſcunque ferendos. Provincias illas Hiſpano non populi electione, ſed jure hereditario à majoribus, & Imperatorum donatione obveniſſe. Ad hæc ipſos Belgas privilegia quæ habent à Principibus accepiſſe, eademque læſæ Majeſtatis crimine amiſiſſe, arma in ipſum jam antea ſumendo. Qui jam patrocinium petituri, non eſſe Belgii Ordines, ſed pleroſque homines eſſe plebeios, qui Ordinum larvam induerant.* Hi conſultiſſimum judicarunt, *Si Regina ſe Belgicis rebus non amplius intermiſceret, ſuum autem regnum firmiſſime muniret, bonos innata benignitate indies arctius aſtringeret, malos coërceret, pecuniam coacervaret, claſſem ab omni apparatu inſtrueret, limites Scotiam verſus præſidiis firmaret, & veterem militarem Anglorum diſciplinam (quaſi ea jam Belgico bello corrupta) conſervaret: Ita Angliam futuram inexpugnabilem, illamque omni parte ſecuriſſimam & hoſtibus formidandam. Hanc commodiſſimam eſſe belli avertendi rationem iis qui vicinos habent præpotentes. Neminem*

1585. *enim eos provocaturum quos à pecunia & viribus inſtructos, ſubditorum benevolentia munitos, promptoſque & paratos ad vindicandum viderit. Præpoſteræ igitur eſſe prudentiæ, pecuniam & viros militares, vitales belli ſpiritus, in aliena cauſſa pro Principibus, aut populis egenis, iiſdemque aliorum ſubditis prodigere: qui ſemper ſunt ſublevandi, aut præ inopia, aut ingratitudine tandem in rem ſuam ſibi conſulent, & adjutores negligent; quod Angli in Gallia olim in cauſſa Burgundi, & non ita pridem in Proteſtantium defenſione ſuo damno experti fuerunt.* Sed qui in hac ſententia, ut in Hiſpani partes propenſiores, degeneres & ignavi, gravem offenſionem apud viros militares incurrerunt.

Belgæ Reginæ ſe offerunt.

Ordinum delegati ubi primum Reginam acceſſerant, pluribus obteſtantur, ut Confœderatarum Belgii Provinciarum dominium populumque Belgicum indigniſſime oppreſſum in protectionem & perpetuam clientelam ſuſciperet. Illa benigne audit, dominium, & protectionem recuſat. Ad obſidionem tamen Antwerpiæ ſolvendam, quæ arctiſſime tum [1] à Parmenſi preſſa, paciſcitur, ut Scluſa cum machinis bellicis ſibi in manus pignori tradita, IIII M. militum illico ſubmitterentur. Verum dum hoc agitur, Antwerpia (Scaldi flumine admirandis operibus interclufo) deditionem fecit.

Illa deliberat.

Poſtquam Reginæ curæ & cogitationes in hoc aliquandiu excubaſſent, ipſaque gravem Hiſpanorum in Belgas vicinos ſævitiam, & odium in Angliam & religionem quam colit, perſpexiſſet (Hiſpano enim perſuaſiſſimum erat, Belgium in ordinem redigi non poſſe niſi Anglia prius expugnata:) ne bellum domum attraheretur (Scotia adhuc nutante,) Hiſpani potentia plus nimio diffunderetur in regionibus fere contiguis quæ ſitu ſunt percommodo ad bellum in Angliam transferendum, ad

1. A Parmenſi Principe preſſa, *in Edd. priorib.*

merca-

Mercatorum negotiationes, tam per mare, quam per 1585.
Rhenum exercendas, & ad omnem nauticum apparatum ne ad hoſtes devehatur, prohibendum, præterea quæ à claſſe validiſſima & fortiſſimis claſſiariis adeo inſtructæ, ut ſi Anglicæ claſſi conjungerentur, facile foret maris imperio potiri; adeoque opulentæ & potentes, ut inſultantes hoſtes jam diu ſine ope externa cohibuerint; nec non ne Gallorum fidei ſe permitterent: ſtatuit & Chriſtianæ pietatis eſſe, afflictis Belgis ejuſdem religionis cultoribus ſubvenire, & prudentiæ, exitioſas hoſtium machinationes prævertendo, populi ſibi commiſſi incolumitati conſulere; idque non ex gloriæ cupiditate, ſed quadam tuendæ ſalutis neceſſitate. Hinc Belgarum patrocinium palam ſuſcipit, Orbis Chriſtiani Principibus maſculam in muliere fortitudinem demirantibus, quæ potentiſſimo Monarchæ quaſi bellum denunciare auſa. Adeo ut Suecorum Rex dixerit, Elizabetham capiti Diadema jam detraxiſſe, & dubiæ Martis alcæ expoſuiſſe.

In patrocinium ſuſcipit.

In hujuſmodi Leges inter eam & Ordines confœderatos conventum eſt: *Regina mittet fœderatis Provinciis auxiliares copias* V M. *Peditum, &* M. *Equitum, ſub Gubernatore Generali viro clarioris notæ, & durante bello ſtipendia ſolvet, quæ Ordines, pace reſtituta, rependent; nempe primo pacis anno, expenſa in primo belli anno, reliqua quatuor annis ſubſequentibus: in cautionem interim Fluſſinga, & arx Ramekana in Walachria & inſula Briela cum urbe & duobus propugnaculis in Reginæ manus tradantur. Earum Præfecti nullam in incolas, ſed tantum in præſidiarios exerceant auctoritatem, qui canones & impoſitiones perinde ac incolæ ſolvant. Loca illa poſtquam pecuniæ fuerint repenſæ, Ordinibus, non Hiſpano, aut cuicunque hoſti, reddantur. Gubernator, & duo Angli quos Regina nominaverit, in Ordinum conſilium admittantur, Ordines nullum fœdus, Regina inconſulta,*

Quibus Legibus.

1585. *ſulta, ineant, nec ipſa Ordinibus inconſultis. Naves communem defenſionem pari numero, ſumptu communi ſub imperio Admiralli Angliæ inſtruantur. Portus utrinque pateant, &c. quæ typis excuſa proſtant.*

In hujus memoriam Zelandi gaudio triumphantes nummos cuderunt cum Inſignibus Zelandiæ, Leone ſcilicet è fluctibus emergente & inſcriptione, LUCTOR, ET EMERGO, in altera parte cum Inſignibus urbium Zelandiæ, &, AUCTORE DEO, FAVENTE REGINA. Illa edito libello docet, fœdera & ſocietatem olim inter Reges Angliæ, Belgii Principes & urbes ſeorſim fuiſſe contracta de mutua fide & defenſione præſtanda. Efferatam Hiſpanorum in miſellos Belgas crudelitatem, nefarias ipſorum in ſe molitiones exponit, quæ tantopere pacem componere ſtuduerat, & ne Belgæ omnino deficerent, effecerat. Nec aliud ſibi propoſitum eſſe auxiliares copias mittendo, quam ut Belgæ priſtina libertate, ipſa ſubditique ſecuritate, & utraque natio commerciis pacate gauderet.

Cauſſas publicat.

Simulque ne bellum domi exſpectaret, ſed Hiſpano negotium foras faceſſeret, Franciſcum Dracum rei navali, & Chriſtophorum Carlilum terreſtribus copiis præfectum cum claſſe XXI. navium, in qua IIM. CCC. milites volones & nautæ, ad Indiam Occidentalem miſit, qui in Inſula *S. Jacobi* prope *Viride Promontorium*, oppidum *S. Jacobi* quod Inſulæ nomen fecit, in depreſſa valle ſitum ex improviſo occuparunt, anniverſariumque inaugurationis Elizabethæ diem, ſc. XVII. Novembris, tormentorum diſploſione celebrarunt. Oppido direpto, ne tantillum auri repererunt; farinæ, vini, & olei vim magnam. Decimoque quarto poſt die oram ſolverunt, multique qui ſub dio excubarunt, morbo acuto correpti (*Calentura* vocitant) qui cœlo iſto inſalubri familiaris eſt advenis ſub dio veſperi agentibus, perierunt. Kalendis Januarii

Claſſem ut Hiſpanum diverteret, emittit.

Angli *S. Jacobi* capiunt.

Calentura morbo laborant.

[Act]uarii Hiſpaniolam appulerunt, ad decimum ab urbe 1585.
Dominici milliare, milites loco tuto Hiſpani inter[c]epti indicio, expoſiti, inſtructis ordinibus urbem verſus progreſſi, CL. Hiſpanis Equitibus, qui ſe objecerunt, repulſis; & ſclopetariis, qui in inſidiis diſpoſiti, fugatis, [p]ermixtim una cum illis, duabus quæ ad Occaſum pa[te]nt portis, in urbem irruerunt, ſimulque incolæ omnes ex urbe per portam Aquilonarem trepidi proruerunt. Angli ad forum juxta Templum maximum agminatim incedunt, quumque ad urbem amplam tuendam juſto numero non eſſent, aggeribus communierunt, poſtea loca alia opportuna occuparunt, jamque urbe potiti integrum menſem ibi hæſerunt. Quum vero cives pro urbe redimenda tantillam pecuniam offerrent, primum ædes ſuburbanas, deinde ſplendidiſſimas quaſque in ipſa urbe incendere & demoliri cœperunt, donec cives XXV. millibus aureorum, quæ ægre confecerant, ædificia redemerint. Præda niſi ex bellicis machinis, farina, & ſaccaro, non magna: Ærei enim nummi, & vaſcula vitrea atque argillacea ex India Orientali ſolummodo ibi in uſu. [In P]rætorio ſpectabantur inter alia, Inſignia Regis Hiſpaniæ, [Or]biſque terrarum ſubjectus, è quo equus pedibus ante[ri]oribus extra projectis exſilit, cum hac Epigraphe, NON SUFFICIT ORBIS: Quod irriſum & arreptum in argumentum infinitæ avaritiæ & ambitionis Hiſpanorum, quaſi nihil ſufficeret. *S. Dominici capiunt.*

Hinc in Continentem Americæ delati, ad quintum à *Cartagena* milliare terram conſcendunt, compoſitumque agmen nocte ſilente per littus ducit Carlilus, dum Dracus portum, urbis propugnaculo & catena protenſa communitum, fruſtra cum armatis actuariis aggreditur. Carlilo turma Equitum ſe oſtendit, & mox recedit. Ille inſequitur, pervenitque ad iſthmum interſtationem portus interiorem & Oceanum lapideo muro munitam, uno *Cartagenam expugnant.*

1585. tantum aditu, qui vix plauſtro pervius, doliis terra impletis & quinque tormentis majoribus firmatus; qui directe in agminis frontem ſæpius incaſſum diſploſa, dum Carlilus, periculi declinandi gnarus, beneficio tenebrarum, & captata opportunitate refluxus Oceani, ſuos inferius per ſabulum duxerit ad ipſum aditum; quem Angli animoſe perruperunt, licet ex interiori illa portus ſtatione binæ triremes undecim tormentis majoribus & trecentis ſclopetariis in latus intonuerint. Deinde epimenta ad ſingularum platearum introitum provide præſtructa, fugatis Hiſpanis, & Indis, qui venenata tela ſparſerunt, facile ſuperarunt: urbeque potiti ſex ſeptimanas ibi egerunt, pacti pro urbis redemptione CXM. aureorum, quæ inpræſentiarum ſoluta, & nautis & militibus maxime indigis viritim diſtributa. Ceterum præda exilis obtigit. Cives enim ex Hiſpaniola præmoniti pretioſa quæque in remotiora loca jam antea tranſtulerant. *Calentura* illa adhuc graſſante, & numeros imminuente, conſilium expugnandi *Nombre de Dios* abjectum, domumque verſus vela verterunt per Cubæ inſulæ promontorium S. Anthonio ſacrum, ubi è puteis aqua pluviali aquarunt.

S. Anthonii & S. Helenæ incendunt.

Floridæ littora deinde legentes, duo oppidula *S. Anthonii* & *S. Helenæ* à præſidiariis Hiſpanis derelicta occuparunt, & incenderunt, demumque per lancinatum littus provecti, invenerunt Anglos qui VIRGINIAM, ita in honorem Elizabethæ virginis denominatam, inſederunt, quos Walterus Raleighus, magna apud Elizabetham gratia florens, nunquam ſatis laudato ſtudio remotas Regiones detegendi, & navalem Angliæ gloriam promovendi, eo in coloniam jampridem miſerat. Horum Præfecto Radulpho Lano Dracus omnia humanitatis officia detulit, unamque & alteram navem cum re annonaria viroſque nonnullos, ſi viſum ibi manere &

Virginiam adeunt.

inceptum

inceptum perſequi; ſin minus, in Angliam revehere. 1585.
Dum autem commeatus in illas naves transfertur, tempeſtas inſolita abripuit, & univerſam claſſem ita diſſipavit, ut non colligeretur priuſquam in Angliam appellerent. Hinc Lanus & deductitii illi penuria conflictati, & omni ſpe commeatus ex Anglia dejecti, numeroque valde acciſi, una voce à Draco efflagitarunt, ut in patriam reveheret, quod lubens fecit.

Colonos inde deducunt.

Et hi reduces Indicam illam plantam quam *Tabaccam* vocant & *Nicotiam*, qua contra cruditates, ab Indis edocti, uſi erant, in Angliam primi, quod ſciam, intulerunt. Ex illo ſane tempore uſu cœpit eſſe creberrimo, & magno pretio, dum quamplurimi grave-olentem illius fumum, alii laſcivientes, alii valetudini conſulentes, per tubulum teſtaceum inexplebili aviditate paſſim hauriunt & mox è naribus efflant; adeo ut tabernæ Tabaccanæ non minus quam cerviſiariæ & vinariæ paſſim per oppida habeantur. Ut Anglorum corpora, (quod ſalſe ille dixit) qui hac planta tantopere delectantur, in Barbarorum naturam degeneraſſe videantur; quum iiſdem quibus Barbari delectentur, & ſanari ſe poſſe credant. In hac expeditione deſiderati erant ſeptingenti, omnes fere ex *Calentura*. Præda ad LXM. librarum monetæ Anglicæ æſtimata, tormenta bellica ænea & ferrea CCXL. ab hoſte relata.

Tabacca primum in Angliam inducta.

Præda relata.

Dum hæc ſub *Zona Torrida* in America geruntur, Joannes Daviſius cum duabus navibus, impenſis Guilielmi Sanderſoni, de Geographicis ſtudiis edendo Globos bene meriti, & aliorum Londinenſium, viam ſub *Zona Frigida* per ſuperiorem Americæ partem ad Orientalem Indiam indagavit. Ille Septentrionem verſus curſum tenuit, & ad quingenteſimam à Notio Hiberniæ Promontorio leucam, primum aſpexit *Groenlandiæ* littora montibus nive candeſcentibus edita, & glaciali quaſi ante-

Via in Indiam quæſita.

1585. murali per duas à terra leucas ita obſeptam ut adiri non poſſet. Hujus igitur tractum primum in Occaſum, deinde in Septentrionem vergentem ad LXIV. Latitudinis Gradum ſecutus, glaciem prætervectus in virentes inſulas incidit, incolaſque reperit mediocri ſtatura, oculis exiguis, imberbes, & mitiori quam plerique Septentrionales ingenio. Hinc in Caurum mari à glacie libero naviganti ad LXVI. Grad. Latitudinem littus ſe objecit, quod ſenſim in Occaſum patuit, freto æquali latitudine: in quod quadraginta plus minus leucas ingreſſus, exeunte Auguſto, ſpe plenus domum vela vertit. Inſequenti anno in idem fretum ad LXXX. leucas penetravit, mare autem illud inſulis hinc inde interſtinctum deprehendit, & in reditu piſcoſiſſimum vidit. Hinc tertium repetita hæc navigatio cum duabus navibus ad piſcandum, & altero ad tranſitum inveniendum, quo ille ad LXXXIII. Gradum in eodem freto quod XL. leucas patere obſervavit, delatus, rediit.

De glaſto Edictum.

Privatorum interim avaritiæ in Anglia edicto cavetur, qui arva & feraciſſima paſcua ad ſerendam Iſatidem herbam (Woad vulgo vocant) in uſum tinctorum converterant, non ſine pannariorum, & colonorum damno qui lacticiniis veſcuntur. Unde vetitum, ne herbam illam ſererent intra VIII. milliaria ab ædibus Regiis, & IV. milliaria ab urbibus, oppidis Mercatoriis, & aliis ubicunque pannificium exercetur.

Barbarica Mercatorum ſocietas.

Ad pannos autem Anglicos quæſtuoſius diſtrahendos, licentia negotiandi in Mauritania Cæſarienſi conceſſa Ambroſio Comiti Warwici, fratrique ejus Leiceſtrio, Thomæ Starkio, Gerardo Goro, & aliis quibuſdam Mercatoribus Londinenſibus in duodecennium, ad reſarcienda damna quæ in Africa pertulerant, ceterique omnes prohibiti ne in illa ora negotiarentur. Et hos *Mulleius Hamet Xeriſius* in ſuum patrocinium recepit.

Ineunte

Ineunte hoc anno diem obiit Edwardus Clintonus maris Præfectus ſive *Admirallus*, qui Comes Lincolniæ anno M.D.LXXII. ab Elizabetha creatus, Windeſoræ ſepultus, & *Fines* ſepulchrali inſcriptione falſo cognominatus, (quod adnoto non ut arguam, ſed ne ipſe arguar.) Succeſſit in dignitate Henricus filius, in maris Præfectura Carolus *Effinghamius* Reginæ Camerarius. Illi autem eo in munere ſucceſſit Baro Hunſdonius, Berwici Præfectus, ante aliquot annos Franciſco Ruſſello Comiti Bedfordiæ ſuffectus. Qui ſecundus ex hac ſtirpe Bedfordiæ Comes, religionis virtutiſque verus cultor, quum tribus filiis, Edwardo, Joanni, & Franciſco ſupervixiſſet, unicuſque ſupereſſet filius Guilielmus Baro Ruſſellus de *Thornhaugh*, & tres filiæ tribus Comitibus, Warwici, Bathoniæ, & Cumbriæ elocatæ, è gangræna obiit (poſtridie quam filius Franc. in limite Scotiæ fuerit occiſus, ut dixi) & Cheneiæ in agro Buckinghamienſi cum patre Joanne contumulatur. Succeſſit Edwardus è Franciſco tertio filio nepos ætate [1] pupillari. 1585. Obitus Comitis Lincolniæ. Et Comitis Bedfordiæ.

[2] Quum Parlamentum in Hibernia menſe Aprili jam indictum, Hugo O-Neale Baro Dunganoni, Matthæi filius, Coni Comitis Tir-Oeniæ nepos, qui aliquandiu in Hibernia & Anglia in Nobilium clientela obſcurus latuerat, nuper contra rebellem Deſmonium à Regina centum equitibus Præfectus, & penſione M. Marcarum do- Parlamentum in Hibernia.

1. *Mox poſt hanc vocem in Edd. prioribus ea ſequuntur de morte cl. Caldwelli quæ jam ſupra ſub anno* 1584. *Codicis Camdeniani auctoritate edidimus.* 2. *Ad initium hujus Sectionis perplura adjecit Camdenus in Edd. priorib. deſiderata. Nam in illis hæc tantum habemus*: Nec Hibernia vicina turbulento hoc tempore à rebellionis tempeſtate libera fuit. Quum enim reliquæ hujus inſulæ Provinciæ altam pacem agerent, magna rebellio in Conachtia occidua Hiberniæ parte erupit, ex inquieta gentis indole, & odio in Richardum Binghamum Præfectum, quem Imperio acerbitatem adjungere querebantur. Ille, &c. Bourkorum in Hibernia rebellio.

1585. natus, ſupplex petiit ut in avitum titulum & hereditatem admitteretur. Titulum libenter conceſſit Regina ex ſpe certa, quo dignitate celſior eo fide ſinceriorem futurum. Sed de hereditate deliberandum cenſuit, quia Parlamentaria auctoritate M.D.LXVIII. fiſco fuerat adjudicata. Hoc reſponſum ille inſtar maximi beneficii habuit & prædicavit, quaſi gratiſſimus omnium, ſpe concepta, nec illa quidem vana, etiam hereditatem brevi conſequendi. In hoc Parlamento de canone glebæ, quem Ceaſſe vocant, æqualiter per ſingulas provincias pro terræ fœcunditate & præſidiariorum numero imponendo, & de ſuſpendenda Edwardi Poiningi lege, Henrico VII. regnante lata, ne quod Parlamentum in Hibernia haberetur niſi Acta prius in Anglia certiorentur, varie diſceptatur. Vicecomes Baltinglaſſus proſcribitur, Laurentius De-la-Hyde in integrum reſtituitur, atque in annum ſequentem Parlamentum prorogatur. Nec viſum Reginæ, animorum Hiberniæ prudenti,ut leges Anglicæ contra Recuſantes ibi rogarentur, nec litteræ patentes & privilegia ad examen revocarentur, nec fidelitatis juramentum à clarioribus viris exigeretur, (quæ Prorex ex zelo percepiit) ne gens ſuo ingenio ſubinde rebellatrix, & religioni Romanæ deditiſſima, ad turbas dandas ab exteris excitata, exacerbaretur. Exacerbati tamen in Ultonia nonnulli qui ſe Scotis Hebridianis adjunxerunt : ſed hi fortiter à Fr. Staffordo profligati. Eo tamen cum copiis profectus eſt Prorex ad novam conſociationem, quam Epiſcopus Pontificius inchoaverat, diſſolvendam, ad reſiſtendum Alexandro Mac-Surly, i. Surleii filio, qui in Clandeboiam cum Scotis Hebridianis adventurus, ad Turloghi *Leinigh* O-Neali auctoritatem,qui præ ſenectute conſilii inops, ſuffulciendam, & ad Shani O-Neali filios jam tumidiores intercipiendos, è quibus Arthurum *Oge*, obſides dare recuſantem, in carcerem cum Henrico fratre

Hugo O-Neale Comes Tir-Oeniæ.

Vide 1576. ſub finem.

tre conjecit. Ad eorum potentiam minuendam Turloghum, ut citeriorem Ultoniæ partem Hugoni Baroni Dungannoni cederet, perduxit, & ad juſtitiam commodius adminiſtrandam ſex novos inſtituit ibi comitatus. Hæc tamen profectio famam minus ſecundam apud Conſiliarios in Anglia habuit, tum quia fuerat impendioſa, tum quia Scotorum expulſio non profutura, niſi ad eos arcendos. caſtella in ora maritima diſponantur, quod jam fieri non poſſet. Et quamvis totius Hiberniæ tranquillitas ex Ultoniæ tranquillitate dependeat, ille tamen juſſus eſt ex temporis turbulenta iniquitate res ibi componere, & Surleio Glinnas honeſtis conditionibus incolendas permittere, ne graviorem attraheret tempeſtatem. Et certe per eos dies & Dunluſum proditione Hibernicorum præſidiariorum, Georgio Cario præfecto occiſo, Scoti illi recuperarunt, & magna rebellio in Conachtia, occidua Hiberniæ parte, quæ nec anno exſtincta, erupit, ex inquieta gentis indole, & odio in Richardum Binghamum Præfectum, quem imperio acerbitatem adjungere querebantur. Ille quum videret Dynaſtas Hibernicos adeo gravem in miſellum populum exercere tyrannidem, ut nôn alium Principem quam ipſos agnoſcerent: ut hanc coërceret, & Regiam auctoritatem confirmaret, nihil non omiſit, quamvis odioſe apud Reginam & Proregem crudelitatis ſubinde accuſatus. Thomas *Roe-Burke*, ex nobiliſſima Anglica familia *De Burgo*, primus ſe oppoſuit: accerſitus ad juridicum conventum in comitatu *Maio* venire noluit. Præfectus rem aliquantiſper ſimulavit, poſtea illum unumque & alterum turbulentum ex illa familia intercipi jubet, ne in rebellionem prorumperent. Thomas priuſquam interciperetur, inter pugnandum occubuit, Meilerius & Theobaldus à *Burgo* capti ſunt & ſuſpenſi, ipſaque rebellio jam primum erumpens compreſſa fuiſſet, niſi Angli quidam Præfecto infeſti ſubmonuiſſent reliquos

1585.

Bourkorum in Hibernia rebellio.

ex

1585. ex illa familia ut à Præfecto provide caverent, ne illum quovis modo accederent. Illi ita animati *Joiis* & *Clandonellis*, qui eo tractu clientelis præpotentes, perſuaſerunt, Præfectum non mitius cum illis acturum, ſed paullatim eorum potentiam labefacturum. Effecerúntque per amicos ut Prorex Præfecto imperaverit, ne quid aſperius jam inde in familiam nobilem, etſi degenerem, ſe inconſulto, ageret.

Interea Præfecto in Twomundia abſente, ubi Mahonum *O-Brean* tumultuantem, Caſtro capto, occidit, filii Edmundi à *Burgo de Caſtro Barrio*, & Richardus filius Richardi, qui ob ſcelera *Hamus Diaboli* ab Hibernicis cognominatus, contracta perditorum multitudine duo Caſtra in Lacu *Maſcio* occuparunt & communierunt, è quibus Præfectus eos facile in ſilvas, & montes expulit, Richardum à *Burgo* Thomæ fratrem, qui ſupplex acceſſerat, quaſi inſidiatorem ſuſpendi juſſit. Quumque ceteros per ſilvas palantes ita perſecutus eſſet, ut vix comparerent, juſſit Prorex ne ulterius perſequeretur, ſed obſidibus acceptis in tutelam reciperet. Brevi tempore interjecto, dum Præfectus Dubliniæ ageret, & delectus per Hiberniam in bellum Belgicum haberetur, denuo rebellionis ſigna ſuſtulerunt, & plures qui Belgicam militiam detrectarunt, *Clan-Gibboni*, *Clandonelli*, & *Joii* magno numero ſe conſociarunt. Jam numero & robore auctiores palam profitentur ſe velle avito more ſuum habere *Mac-*

Mac-William. *William*, id eſt, Dynaſtam populari electione è ſtirpe illa de *Burgo* qui regioni præſit, vel alium quempiam ex Hiſpania evocaturos; ſe nolle Vicecomitem admittere, aut juri in conventibus ſe ſiſtere. Nec in ordinem redire voluerunt etſi Archiepiſcopus Tuamenſis, Birminghamus Baro Athenriæ, & Dillonus à Præfecto delegati æquiſſimas propoſuerint conditiones: ſed ex improviſo in viculos ruſticanos in campeſtri planitie igne & rapinis

ſævire

ſævire, atque munimenta ſubruere cœperunt. Ad Scotos 1585.
Hebridianos, J. *Itcleavum*, & Walterum *Kittagh à* Scoti Hebridiani in Hiberniam vocati.
Burgo ſubmiſerunt, ut Connachtiam cum auxiliaribus copiis ingrederentur, dum pauci jam eſſent per provinciam præſidiarii; latifundiis promiſſis, ſi Anglos ejicerent, & rebelles defenderent.

Prorex his auditis, tandem Præfectum rebelles perſequi juſſit, qui copiis contractis miſit Comitem *Clan-Richard* principem familiæ de *Burgo* & Birminghamum qui de pace tractarent, quam quum omnino abnuerent, obſides morte afficit. Et nulla mora interpoſita, quum lento bello nihil Anglis damnoſius, nihil Hibernicis commodius nôrit, ipſe & Comes *Clan-Richard* cum equitatu campeſtria ab injuriis rebellium defendit, Joannes Binghamus frater Præfecti cum peditibus ſilvas ingreſſus eos veſtigiis inſecutus ita exagitavit, pecorum plus minus quinque millibus abactis (quorum pars maxima militibus viritim ex more regionis diſtributa) ut poſt XL. plus minus dies, fame graviſſima quodammodo confecti, è latibulis vix de facie inter ſe noti, prodierint, & demiſſiſſime obſidibus datis, ſe ſubmiſerint. Soli filii Edmundi à *Burgo de Caſtro Barrio* (quem *Mac-William* creare deſtinarant) rebelles perſtiterunt, donec pater captus & ex lege reus peractus quod liberos ad rebellionem excitaſſet, ſupplicio eſſet affectus, latifundiis fiſco adjudicatis. Quo quidem tempore Præfectus certis nunciis accepit IIM. Scotorum Hebridianorum Kittagho, & Itcleavo à *Burgo* ductantibus, jamjam in Connachtiam irrupturos. Hos ille tumultuario conſcripto milite, & præſidiariis convocatis ſedulo per avia & invia nocte dieque indefeſſo labore indagat, dum illi in nemoroſis ſaltibus juxta lacum *Earnum* modo ſe occultant, modo hac illac anfractuoſis itineribus accedendo & recedendo tempus terunt, & ille à tergo, à fronte, à lateribus ſedulo obſervat,

1585. vat, opportunam pugnandi occaſionem captans. Tandem ſimulate quaſi impar numero recedit. Iſti ſtatim alacrius verſus Ardanariam ad *Moin* fl. progreſſi, ſe Dominos Provinciæ proclamarunt. Ille mox ab exploratoribus iter eorum edoctus, prope Ardanariam invenit, ubi acie diſpoſita, tibiis utriculariis inflatis, ſigna efferunt. [1] Ibi velitationibus paulliſper exercet, donec ex uliginoſo ſolo in firmius retrocedendo attraxerit, & univerſæ copiæ ma-

Rebelles profligati. gno ſilentio convenerit. Tum acriter invectus, pluribus cæſis, repellit, mox bombardarii à fronte impetunt, & à latere ipſe cum Equitibus aſſultat adeo animoſe, ut ipſorum aciem profligarit & ad flumen compulerit, ubi cæſi & ſubmerſi univerſi præter LXXX. qui in Tirauliam tranarunt, & qui pridie alio prædabundi ſeceſſerant, poſteaque à J. Binghamo, & incolis Comitatus *Slego* fere omnes perempti. Perierunt plus minus III. millia hominum, & inter eos præcipui ductores Donellus *Gormi*, & Alexander *Carrogh* filii Jacobi *Mac-Conelli* qui hanc partem diu infeſtarant, atque illi à *Burgo* qui ad hanc infelicem expeditionem eos excitarunt. Ex Anglis pauculi deſiderati, plures ſauciati. Clara hæc ſane victoria, in præſens & poſterum uſui, exſtincto titulo *Mac-Wil-*

Titulus *Mac-William* exſtinctus. *liam* in Connachtia, & Scotorum inſularium inſolentia in Hibernia compreſſa, quæ olim tanta fuit, ut eos in Hibernia hoſpitio ſuſcipere inter læſæ Majeſtatis crimina accenſeretur: & Perottus ad eorum rapinas coërcendas certum numerum militum bellicis tirociniis exercendum, Dynaſtis in Ultonia jampridem impoſuerit.

[2] Hæc geſta in Hibernia à menſe Julio hoc anno ad Octobrem anno ſequente conjunxi, quia narratio in unum congeſta facilius quam temporibus diviſa animo inhæreat. Reliquis hujus anni menſibus conſulitur de co-

1. Ille *pro* ibi *in Edd. prioribus*. 2. *Tota hæc Sectio deeſt in Edd. prioribus*.

lonis

lonis (Undertakers vocarunt) in rebellium agros per 1585.
Momoniam deducendis, ne inculti jacerent, (miſeram enim vaſtitatem rebellio intulerat) & fundis dividendis. Viſumque ut ſingula decem millia jugera hac ratione dividerentur. Nobili in ſuum domanium, aſſignarentur M.CCCC. firmario ſub eo primario CCCC. tribus aliis firmariis ſingulis CCC. duodecim liberum tenentibus ſingulis (Copyholders) CCC. triginta per copiam rotuli Curiæ tenentibus ſingulis centum, & aliquot jugera XXV. Cottageriis; ita ut LXXII. familiæ in decem millibus jugerum alantur. Proponuntur & hi articuli, ut Nobiles hos fundos in Feudi firma ſibi & heredibus habeant, ſolvendo in comitatibus Corcagienſi & Waterfordenſi pro ſingulis jugeribus duos, in aliis tres denarios: ut heredes femellæ non aliis quam ex Anglica origine nubant, ut coloni ſuos fundos Hibernicis nec divendant, nec elocent, nec diſtrahant: ut mere Hibernicos in nullam familiam admittant, ut ſinguli pro ſingulis trecentis jugeribus poſt quatuor annos equum bellicum, & pro centum ſingulis ſupra jugeribus arma pro pedite; ut quilibet etiam per copiam rotuli totidem tenens; ut reditum Reginæ ante annum 1590. non ſolvant, in libero ſoccagio teneant, reddendo poſt cujuſlibet mortem vel alienationem poſt annum 1590. heriotum & relevium, juxta legem Angliæ; ut pro tranſvehendis commodis è ſolo ſuo enaſcentibus in decennium ſint immunes, à militia in quinquennium, & à ceteris quibuſcunque exactionibus in ſeptennium &c. Dum de tranſplantandis Anglis ad Momoniam imbuendam humanitate hæc aguntur, hoc ſævum & ſanguinolentum ibi intervenit. Walſhus Epiſcopus Oſſerienſis, vir vitæ probatæ, à Dullando veterano Hibernico, dum de fœdis adulteriis graviter admoneret, confoditur cum duobus famulis, & nefarius homicida elapſus, qui jam quadraginta quinque homicidia ſua

1585. manu perpetraverat, Nemeſi tandem inſequente ab altero ſanguinario Donaldo Spaniah ſtatim occiditur, & caput Proregi exhibetur.

Comes Leiceſtriæ in Hollandiam miſſus.

Extremo jam anno, Comes Leiceſtrius ex titillante imperii & gloriæ cupiditate facile ab iis perſuaſus qui ſuæ ſecuritati & in aula potentiæ, magis quam illius honori conſuluerunt, titulo *Generalis Auxiliarium Reginæ* Angliæ in Hollandiam, cum quodam quaſi imperio in Angliæ Admirallum, & univerſam claſſem Regiam, magno apparatu & ſplendore trajecit, Eſſexiæ Comite, Audleio & Northo Baronibus, Guilielmo Ruſſello, Thoma Shirleio, Arthuro Baſſetto, Waltero Wallero, Gervaſio Cliftono, aliiſque ex Ordine Equeſtri, & delecto quingentorum nobilium agmine [1] concomitantibus. Diſcedenti Regina inter mandata dedit, ut nihil niſi quod ipſa & ejus loco digniſſimum ne cogitaret quidem, ut ediſceret diligentia quanta poſſet maxima, quæ, & qua ratione Ordines præſidia alunt, qua arte rem nummariam intendunt & remittunt, (hoc enim illi præ ceteris callent) ne milites alio valore acciperent, alio expenderent. Monuit, ut hoſti commeatum omnem intercluderet, ut Dunkirkanos piratas, qui mare admodum infeſtarunt, cohiberet, nobileſque illarum partium, potiſſimum Auraſionenſis liberos majorem in modum illius fidei intime commendavit.

Ejus documenta.

M. D. LXXXVI.

Ille Fluſſingam appulſus à nepote Philippo Sidneio loci Præfecto, & deinde à Zelandiæ & Hollandiæ urbibus nullo non honoris genere, fauſtis acclamationibus, arcubus triumphalibus, tabulis votivis, conviviis, & id genus ceteris excipitur. Ubi *Hagam* Hollandiæ menſe Januario pervenerat, ſummum imperium & ab-

1. Comitatus *pro* concomitantibus *in Edd. prioribus.*

ſoluta

ſoluta auctoritas in fœderatas Provincias ab *Ordinibus Generalibus* (ut vocant) Diplomate illi committitur: cum titulo *Gubernatoris, & Capitanei Generalis Hollandiæ, Zelandiæ, Provinciarum unitarum, & confœderatarum.* Jam ſplendido ſatellitio ſtipatus, *Excellentiæ* titulo ab omnibus ſalutatus, & aſſentationibus delenitus, quaſi in altiſſimo ampliſſimoque honoris gradu poſitus, Regios ſpiritus ſumere cœpit. Ecce autem Regina, quæ Ordines tantum honorem detuliſſe, & illum admiſiſſe, indigniſſime tulit, hominem extumeſcentem, una quidem litterula in hanc ſententiam ex improviſo compreſſit.

1586. Abſoluta auctoritas illi delata. Hoc Regina ægerrime tulit.

Quam contemptim erga nos te geſſeris, ex hoc nuncio, quem eo nomine ad te miſimus, accipies. Ne cogitavimus quidem hominem quem è pulvere excitavimus, & præ ceteris favore ſingulari complexæ ſumus, tanto cum contemptu mandata noſtra violaturum in re tanta, & quæ noſtra noſtrique honoris tanti interſit. Cujus quamvis tu ne tantillam habes rationem contra quam ex fide debes; ne tamen exiſtimes, ejus reſarciendi nos adeo ſupine negligentes eſſe, ut tantam injuriam ſilentio aut oblivione involvamus: Itaque mandamus, ut, omni excuſatione ſepoſita, protinus pro fide qua nobis obſtrictus teneris, præſtes quæcunque Heneagius Procamerarius noſter noſtro nomine declaraverit, niſi majus periculum tibi attrahere malueris.

Cum eo expoſtulat.

In aliis ad Ordines Generales litteris expoſtulavit, *quod in ſuam contumeliam abſolutum* Fœderatarum Provinciarum *imperium Leiceſtrio ſibi ſubdito, ipſa inconſulta, detulerint, quum ipſa penitus recuſaverit, & univerſo orbi terrarum edito ſcripto declaraverit, ſe tantum ſuppetias afflictis vicinorum rebus laturam, imperium nullo modo aſſumpturam.* Monuit igitur, *ut auctoritate illa abſoluta, Leiceſtrium, cui ipſa terminos circumſcripſerat, exuant; non quod eorum cauſſam non fovendam cenſeat,*

Item cum Ordinibus.

 ſed

1586. *ſed ut honori ſuo quem vita potiorem habet, conſulat.* Re-
Illi excuſant.
ſcribunt Ordines, *ſibi dolori eſſe maximo quod abſolutam auctoritatem Leiceſtrio, ipſa inconſulta, deferendo, offenſionem ſubierint. Ut rei neceſſitas leniat, orant; quum ad turbas vitandas ejuſmodi auctoritas alicui neceſſario fuerit deferenda; nec illa ſane tanta ſit, quanta verbum* abſoluta *præ ſe ferre videatur, quum ipſe principatus, & dominatio ſuprema & dominii dignitas penes populum integra maneat. Auctoritatem autem delegatam revocare, nihil aliud eſſe quam in extrema pericula rem Belgicam præcipitare.* His Ordinum, & flebilibus Leiceſtrii litteris, qui lacrimis & ſimulato dolore mitiſſimæ Principis gratiam reconciliare noverat, offenſio paullatim oblitterata evanuit.

Ille interim omnes Provinciarum contributiones accipit, leges militares ſancit, dumque negotiationibus nova imponere vectigalia molitur, magnam apud populum ſibi concitat invidiam. Jam *Graviam* Brabantiæ oppidum ad Moſam fl. Parmenſis Belgii ſub Hiſpano Gubernator per Carolum Comitem Mansfeldiæ circumpoſitis propugnaculis menſes aliquot incinxerat. Ad hanc ſublevandum Leiceſtrius Comitem Hohenloum Germanum, & Joannem Norriſium Anglum peditibus Anglicis præfectum mittit, qui ubi primum munimentum proxime oppidum erigere cœperant, unde commeatum, & ſubſidium inferrent, Hiſpani aggreſſi repulerunt: & mox Anglorum numeris ſupervenientibus illi magna clade repulſi, ſeptem è ductoribus deſideratis, Norriſio leviter ſauciato. Hohenlous paullo poſt perrupto aggere & undis late immiſſis commeatum & ſubſidiariam manum cymbis invexit. Simul ac Parmenſis ipſe adveniſſet, & in oppidum tormentis majoribus effulminaſſet, Hemartus loci Præfectus, juvenis rei militaris ignarus, ne impreſſione quidem exſpectata, ſibi & civibus incolumitatem pactus

Ille ad Graviam liberandam mittit.

locum

locum dedidit; dum interea Leiceſtrius Bataviam proprie dictam (hodie *Betow*) inſulam amnicam inter Rhenum & Vahalim interſitam Hiſpanis expulſis liberat, & juxta *Telonium* propugnaculum firmat. Graviam deditam Hemartus ille in exemplar capite luit. 1586. Quæ tamen deditur. Betovia Hiſpanos expellit.

Parmenſis in Geldriam profectus ad *Venlonem* caſtra ponit; quæ Skenkius Friſius, & Rogerus *Williams* Cambrobritannus, viri animoſi, magno auſu perrumpere intempeſta nocte, & in urbem ingredi conati, cæſis hoſtium nonnullis, ad ipſius Parmenſis tentorium penetrarunt. Sed rejecti, ſpe ſua, non ſine aliqua præcipitis audaciæ inter viros militares laude, exciderunt, & *Venlo* brevi dedita. Interim Baro Willoughbeius *Bergæ ad Zomam* Præfectus rem frumentariam hoſtium intercipit, ex alia parte Philippus Sidneius & Mauritius Principis Auraſionenſis filius *Axelam* Flandriæ oppidum ex improviſo capiunt. Sidneius ex hoc ſucceſſu animo plenus *Gravelingam* à præſidiariis nonnullis ſpe ineſcatus noctu tentat, ſed eluſus, pauciſque ſuorum à *La-Motto* Præfecto qui fraudem compoſuerat, cæſis, cum reliquis incolumis evadit. Guilielmus Pelhamus Anglis Equitibus Præfectus Brabantiam perſultat, Parmenſis à Venlone *Bercam* iter dirigit, in qua M.CC. Angli ſub Morgano Chiliarcha; eamque obſidione incingit, ad quam ſolvendam Leiceſtrius properat. ſed quum ſe numero imparem, à commeatu minus inſtructum, nullum in proximo eſſe receptum, & hoſtium caſtra munitiſſima videret: ut hoſtem ab obſidione diverteret, ipſe Duisburgam obſidet; & poſtquam mœnium parte tormentis disjecta, oppugnationem inſtitueret, ad deditionis conditiones perventum, & urbs in poteſtatem recepta, priuſquam Parmenſis à Berca retractus ſubveniſſet. Audax inceptum. Venlo amittitur. Axela capitur. Gravelinga tentatur. Duisburga obſidetur.

Ille autem Zutphaniæ urbi propinquæ metuens, commeatum ſubvehi jubet. qui dum iterum cœlo nebuloſo

ſubve-

1586. ſubvehitur, incidunt Angli per nebulam in Hiſpanos qui commeatum immiſerant. Hinc prœlium tumultuarium conſertum, Angli è loco munito glandium tempeſtate una atque altera impetiti, firmi conſiſtunt; Equitum turmam ſub Georgio Creſſiaco Albano emiſſam profligant, ipſum equo à Willoughbeio disjectum capiunt, Hannibale Gonzaga cum multis aliis interfecto. Ex Anglis pauci deſiderati, ſed qui inſtar plurimorum. Sidneius equo perfoſſo dum alterum aſcendit, glande femur trajectus, viceſimo quinto poſt die magno ſui deſiderio bonis relicto, in flore ætatis exſpiravit, vix quatuor menſes patri ſuperſtes. Cui Leiceſtrius avunculus in Angliam reverſus, exſequias magno apparatu, & militari ritu in templo S. Pauli Londini ſolvit, Jacobus Rex Scotorum Epitaphio parentavit, utraque Academia *Lacrimas* conſecravit, & Novum Oxoniæ collegium elegantiſſimum *Peplum* contexuit. Hæc & ampliora viri virtus, ingenium ſplendidiſſimum, eruditio politiſſima, moreſque ſuaviſſimi meruerunt.

Phil. Sidneius occiditur.

Leiceſtrius mœſtus mœrenſque licet, propugnacula juxta Zutphaniam acriter oppugnat, atque ut felicius expugnaret, inſulam amnicam, & in ea munimentum primum intercipit, inde propugnaculum minus adortus, virtute Edwardi Stanleii cepit, qui, arrepta Hiſpani lancea qua impetitus erat, adeo firmiter tenuit, ut per eam in ipſum propugnaculum attractus fuerit; unde Hiſpani territi trepide ſe ſubduxerunt. Stanleium ob fortitudinem Equeſtri dignitate ornavit Leiceſtrius, quadraginta libris monetæ Anglicæ in præſentarium, annuaque penſione c. Marcarum ad vitam muneravit. Nocte inſequente Hiſpani majus propugnaculum cum omni apparatu reliquerunt & in Zutphaniam ſe receperunt. Nec Leiceſtrio viſum eſt obſidere, quæ, ſumma jam hieme, præſidiis in circumpoſitis oppidis ſatis obſeſſa videbatur. Daventriæ

Edwardi Stanleii ex illis de *Elford* fortitudo.

enim

enim intra VI. milliare Anglicum ad Aquilonem egit 1586.
Guilielmus Stanleius cum M.CC. peditibus Anglis & Hibernicis, in Zutphaniæ propugnaculis juxta Daventriam Rolandus Yorcus cum VIII C. peditibus, & C. equitibus, Duisburgi intra VI. milliare ad Auſtrum Joannes Borroughus cum VIII C. peditibus, & CC. equitibus, & ad Ortum præſidiarii in Lockhamia, Sherenberga, & Doetico erant diſpoſiti.

Ordines Leiceſtrium querelis impetunt.

Leiceſtrius, quum reliquos milites in oppida deduxiſſet, & Parmenſis longius abſceſſiſſet, *Hagam* revertitur, ubi querulis expoſtulationibus ab Ordinibus excipitur, *rem nummariam male fuiſſe adminiſtratam, aures ejus pravis patere conſiliis, auxiliarium Anglorum numeros non eſſe completos, extraneos milites nullo Ordinum conſenſu fuiſſe conſcriptos, diſciplinam militarem negligi, currus & cunicularios vi cogi, Provinciarum privilegia contemni, novas contributionum formulas excogitari.* Ut his ſalutare remedium tempeſtive adhibeat, orant. Ille jam Angliam cogitans ſpem blande fecit. Quo autem die jam deceſſurus, Provinciarum adminiſtrationem Ordinum conſilio committit, eodem die, alio *Reſtrictionis* Diplomate ſecretò confecto, auctoritatem omnem in Gubernatores Provinciarum, Urbium & Arcium, ſibi reſervat, quinimo ſolitas juriſdictiones Ordinum conſilio & Provinciarum præſidibus adimit, & in Angliam tertio Decembris die trajicit. Ita toto hoc anno res Anglicæ in Belgio ſe habuerunt.

Ille in Angliam redit.

[1] In Hibernia (liceat mihi hîc contra ſuſcepti operis rationem paucula Hibernica intertexere, ne gravior, quæ interveniet, narratio interrumpatur) Perottus Prorex Parlamentum anno ſuperiore inchoatum continuat in quo leges feruntur contra perjurium ſpontaneum, falſarios, ſagas & veneficas, fraudulentas tranſcriptiones à rebelli-

1. *Deeſt hæc Sectiò in Edd. priorib.*

bus

1586. bus factas, & exteræ pecuniæ adulteratores: & De pace nius aliique proſcribuntur; quum conſtaret ex autographo *Combinationis*, (cujus ſupra memini) ab Henrico Wallopo exhibito, illum Majeſtatem læſiſſe duobus ante menſibus quam honores & bona *feoſamento* in filium tranſcripſiſſet. Iiſdem diebus magna pars Routæ cum præfectura caſtri Dunluſi Surleio Boio conceditur, qui (poſtquam Alexander filius, in quo ſenex totus acquievit, Tirconelliam deprædans cum Donato Ballogh & Evero è familia Mac-Conellorum fortitudine Merimanni Centurionis Angli nuper occiſus) humillime ad pedes Reginæ in tabula depictæ gladio projecto proſtratus, pedeſque bis oſculatus, factus Hiberniæ indigena, i. ut omnibus, quibus Angli, in Hibernia libertatibus gauderet, his legibus, ut ipſe & heredes Reginæ ſoli & ſucceſſoribus & non alteri cuiquam in Hibernia ſine licentia militent. Scotos ſub ſe, ne pacem perturbent, contineant, eorum nomina edant, quum ad arma conclamentur, (Generall Hostings vocant,) XII. equites & XL. pedites ad exercitum mittant, dies XL. alant, L. boves quotannis & certum falconum numerum ſuppeditent, nec fundos conceſſos ſine licentia abalienent. Iiſdem fere conditionibus convenit etiam cum Agno Mac-Conell, cui ſe ſubmittenti conceduntur Glinnæ, quas à Miſettis jure hereditario vendicavit, caſtro Olderfleet excepto, interpoſita conditione, ut liceret militare Scoto in Hibernia, quandocunque bellum inter Angliam & Scotiam fuerit indictum. O-Donellus etiam, *Shan Mac-Brian*, *Neal* Oge, & alii ſupplices veniam expoſcunt, lites inter Turloghum Leinigh & Comitem Tir-Oeniæ à Prorege dirimuntur, & Connachtia à Binghamo, rebellione, ut ante dixi, exſtincta, in ordinem redigitur.

Arundelius mulctatur.

[1] In Anglia Philippus Comes Arundeliæ, qui toto jam

1. In Anglia vero Philippus *in Edd. prioribus.*

anno

In carcere abditus jacuerat, in *Camera Stellata* 1586.
[illegible]atus erat, *quod Sacerdotes contra Leges foviſſet, literarum commercium cum Alano & Perſonio Jeſuita Reginæ hoſtibus habuiſſet, ſcripto publicato regni juſtitiam derogaſſet, & regno ſine licentia exire cogitaſſet.* Ille obſequium in Reginam, & charitatem in patriam profeſſus, ſe ex religionis Catholicæ ſtudio & legum ignorantia modeſtiſſime excuſavit, judicioque conſeſſus ſe ſubmiſit, qui eum x. millibus Librarum mulctarunt, & carceri quamdiu Reginæ viſum adjudicarunt. Sed de his anno M.D.LXXXIX. plenius dicendum.

Danus pro pace intercedit.

Venerat hoc tempore in Angliam à Frederico II. Danorum Rege Henricus Ramelius in rebus Germanicis Cancellarius, militari apparatu, & ſclopetariorum ſatellitio ſtipatus, qui propenſam Regis Danorum erga Elizabetham & orbis Chriſtiani pacem fuſe declaravit, ad quam cum Hiſpano conciliandum omnem operam ſpoſpondit, *ne*, ut inquit ille, *humani generis hoſtis ſementem bellorum quam in Belgio fecerat, diutius ſanguine humano irrigaret.* [1] Illa humaniſſime excepit, ſingula ad victum neceſſaria ſuppeditavit, benigniſſime audivit, crebros cum eo ſermones habuit, ſingulari cum humanitate hominem complexa, piumque Dani animum inprimis laudavit. Reſpondit autem per Baronem Burghleium Theſaurarium, Carolum Howardum Admirallum, Henr. Baronem Hunſdonium Camerarium, & Fr. Walſinghamum à Secretis, *nihil ſibi magis in votis eſſe, quam pacem in qua nihil ſit inſidiarum cum vicinis Principibus colere; perſpectis autem Hiſpani in ipſam molitionibus, non poſſe ſuæ ſaluti non proſpicere, veram Chriſti religionem tueri, & privilegia confœderatorum vicinorum ſarta tecta conſervare.* In eandem fere ſententiam, reſpon-

Elizabetha reſpondet.

1. Illa benigniſſime audivit, *omiſſis intermediis, in Edd. prioribus.*

1586. dit etiam Bodellano, quem Parmenſis in Angliam de tentanda ſubmiſerat.

Navarro pecuniam ſuppeditat.

Navarro interim, per cujus latus Guiſiani reformatam in Gallia religionem oppugnarunt, pecuniam per Horatium Pallavicinum large ſuppeditavit. In nihil tamen magis intenta, quam ut firmiſſimam inter Angliam & Scotiam conſolidaret amicitiam, unoque *mutuæ defenſionis & offenſionis fœdere* conjungeret, quo ſpem auxilii è Scotia non ſolum hoſtibus externis, ſed etiam ipſi Scotorum Reginæ præcluderet. Illam enim animo exulceratam periculoſa conſilia amplecti ſuſpicabatur, ex quo conditiones oblatæ rejectæ, *Aſſociatio* inita, atque ipſa in cuſtodiam Amicii Powletti & Drugonis Drurii, ut jam dixi, tradita. Et abrupta ſane conſilia hinc Jeſuitas, inde nobiles profugos diviſis ſtudiis ſuggeſſiſſe, ex adverſariis ipſorum ſcriptis ſatis ſuperque conſtat. Jeſuitæ enim quum nullam ſpem Romanam religionem reſtaurandi vel per illam aut filium ſupereſſe viderent, ad novas artes converſi, novum & commentitium jus in regni Angliæ ſucceſſione Hiſpano (cujus unius magnitudini amplificandæ incumbunt) procudere cœperunt. Miſeruntque in Angliam, ut Paſquierus prodit, Samierum (ſi non ſit nomen ementitum) ex eorum ſocietate, qui nobiles in Hiſpani partes pelliceret, illamque ad periculoſa impelleret, denunciando quod *ſi moleſta fuerit, nec illa, nec filius regnaret*, & Guiſios cognatos ne opem ferrent, ad novos motus contra Navarrum & Condæum concitando.

Paci cum Scoto ſtudet.

Quo conſilio.

Profugi & Jeſuitæ Scotæ diverſa ſuggerunt.

Galli fœdus impedire conantur.

Ad fœdus vero conficiendum, quod à Wottono inchoatum Ruſſelli cædes interruperat, & jam Deſnevalus è Gallia Legatus, Corcelliuſque homo irrequieti ingenii, nuper ex Anglia ignominioſe ejectus, impedire cœperant, miſſus eſt Thomas Randolphus, cujus dexteritas in rebus Scoticis prudens & felix habebatur, licet Regi ob turbas

turbas, quas in Scotia jam antea dederat, minime gratus. 1586.
Propoſuit ille Regi eaſdem fœderis conditiones quas antea Wottonus. Rex articulos de pecunia annua aſſignata, & de præjudicio in jure ſuo ad Angliæ Coronam ipſi non faciendo adjici voluit, & in fœderis tabulis referri. Hæc ſeorſim codicillis cavenda Legatus, ut edoctus erat, promiſit, dummodo ille in amicitia colenda conſtans perſiſteret. Rex etiam ex charitate in ſuos propoſuit, ut Scoti iiſdem immunitatibus in Anglia quibus Angli gauderent. Quod quum Legatus docuiſſet fieri non poſſe niſi auctoritate Parlamentaria, nec Ordines Angliæ hoc facile conceſſuros; ille articulis propoſitis deliberate aſſenſum præbuit, juſſitque eoſdem Regni Proceribus impertiri, ut eorum etiam chirographis firmarentur; licet Gallicus Legatus primum obmurmuraret, Reginam hoc fœdus expetere, non ex aliquo in Regem amore, ſed ex juſto timore ne à conjuratis hoſtibus mox opprimeretur; poſtea terrores non ſine minis injiceret; amicitiam cum Gallis, quæ Scotis fructuoſiſſima, diſſolvendam; poſtremo obteſtaretur ne Galliarum Rege inconſulto aliquid fieret.

Conditiones Scotorum Rex proponit.

Nec à Gallis deterretur.

Sed apud Regem qui vana hæc noverat, nec impedimentum nec moram interponere poterat. Noverat enim ille Anglorum vires ex Belgica confœderatione plurimum adauctas, ſerioque reſpondit, *Se fiduciam in divina benignitate, & non in eorum amicitia qui Dei gloriæ adverſantur, collocaſſe. Nec ſibi minus licere fœdus cum Regina paciſci, Gallo inconſulto, quam Gallo nuper cum illa, ipſo inconſulto.* Et quamvis Regina tenacior minorem quam exſpectabat pecuniam, miſerit, ne fœdus emere videretur, & minus expreſſe de ſucceſſione caverit: ille tamen pro Zelo in religionem & ſingulari in illam, & publicam pacem ſtudio, tum fœdus confici, tum *Carros* de Ruſſelli cæde ſuſpectos, ut ſatisfaceret, in An-

1586. gliam mitti juſſit. Sed illi pridie quam mittendi, aufugerunt.

Paullo poſt, Julio ineunte, Berwici convenerunt Edwardus Comes Rutlandiæ, Guilielmus Baro Everus, & Thomas Randolphus à Regina Angliæ; Franciſcus Comes Bothwelliæ, Robertus Baro Boidus, & Jacobus Humius Coldenknollius à Scotorum Rege delegati. Fœduſque (quod *Arctioris amicitiæ fœdus* appellatum, quum *offenſionis* nomen Scotis diſpliceret) in hæc verba confecerunt:

Fœdus Arctioris amicitiæ initur.

Quum horum Principum regimen & gubernatio in ea dubia & periculoſa tempora inciderint, quibus Principes vicini, qui Catholici *dici volunt, Pontificiam auctoritatem agnoſcentes, fœderibus mutuis ad veram, puram, & Evangelicam religionem non ſolum è ſuis territoriis & dominiis, verum etiam è regnis alienis exſtirpandam ac eruendam, amicitias coëunt & fidem aſtringunt: Ne qui Evangelicam colunt religionem pro ejus defenſione & patrocinio minus eſſe ſolliciti videantur, quam qui Romanam pro ejuſdem everſione: jam ſerio nituntur dicti Principes pro majori ſuarum perſonarum ſecuritate, à quorum ſalute totius populi ſalus pendet; & pro conſervanda vera, antiqua, & Chriſtiana (quam nunc profitentur) religione, mutui & ſocialis fœderis arctius vinculum, quam hactenus unquam inter ſuarum Majeſtatum Progenitores coaluit, integre ineundum cenſuerunt.*

Primo igitur, ut hoc tam pium & neceſſarium utriuſque Principis propoſitum in hoc turbulento rerum ſtatu ad utilitatem publicam, & Evangelicæ veritatis propagationem ſuum ſortiatur effectum: Conventum, concordatum, & concluſum eſt, quod iidem Principes de vera, pura, & Evangelica quam nunc profitentur religione adverſus quoſcunque alios, qui, ejuſdem religionis evertendæ cauſſa, contra alterutrum eorum quicquam molientur, attenta-

attentabunt, vel facient, tuenda ac conſervanda, hoc ſociali & ſacroſancto fœdere cavebunt, ac omni quo poterunt ſtudio ſedulo conabuntur, & operam dabunt ut reliqui Principes, qui eandem colunt veram religionem, una cum illis in hoc tam ſancto propoſito & fœdere conveniant, junctiſque viribus verum Dei cultum in ſuis ditionibus conſervent, ac ſub dicta antiqua & Apoſtolica religione ſuum populum tueantur & regant. 1586.

Item, conventum, concordatum, & concluſum eſt, quod hoc ſociale fœdus pro tuenda & retinenda Chriſtiana & Catholica religione, quæ hoc tempore ab utroque Principe ſervatur, ac in Regnis & ditionibus eorundem divino favore colitur, & fovetur, ſit & Defenſionis & Offenſionis fœdus contra quoſcunque qui liberum ejuſdem exercitium in eorum Regnis & Dominiis impedient, ſeu quovis modo impedire conabuntur: non obſtantibus quibuſcunque tractatibus, amicitiarum fœderibus, confœderationibus inter alterutrum eorum & ejuſdem religionis infeſtatores ſeu adverſarios quoſcunque prius initis. Quod ſi ullo unquam tempore Principem aut Statum quemcunque cujuſcunque fuerit conditionis horum Principum alterutrius Regna, Dominia, ſeu Territoria, ullamve eorundem partem invadere aut infeſtare, ſuarumve Majeſtatum perſonas aut ſubditos aliquo damno vel injuria quavis afficere, eave ſeu eorum aliqua attentare contigerit :

Conventum, concordatum, & concluſum eſt, quod horum Principum neuter ab invaſo, aut injuriam damnumve paſſo certior factus, dictis invaſoribus ſeu infeſtatoribus ullum auxilium, conſilium, favoremve ullo tempore palam aut occulte, directe aut indirecte dabit vel præſtabit, quovis conſanguinitatis aut affinitatis vinculo, amicitiarum, vel fœderum neceſſitudine prius inita, vel in poſterum ineunda non obſtante: in quocunque invaſionis ge-

nere

1586. nere per quemcunque in poſterum inferendæ, ſeu at-
tentandæ :

Conventum, concordatum, & concluſum eſt, quod præ-fati Principes ſibi invicem ſuppetias ferent, eo, quo ſe-quitur modo. Videlicet : Rex Scotiæ, ſi Angliæ Regnum ab externo milite, in partibus à regno Scotiæ remotis, in-vadatur, infeſteturve, poſt requiſitionem à Regina Angliæ factam, bis mille equitum & quinque mill. peditum, aut minorem aliquem militum numerum ad arbitrium & requiſitionem dictæ Reginæ abſque mora mittet, eoſ-demque à limitibus Scotiæ Angliæ proxime adjacentibus, in aliam quamcunque Angliæ partem Reginæ ſumptibus deduci curabit.

Item, quod Regina Angliæ, ſi Scotiæ regnum ab ex-terno milite in partibus à regno Angliæ remotis invada-tur, infeſteturve; poſt requiſitionem dictæ Reginæ à Rege Scotiæ factam, ter mille equitum, & ſex mill. peditum, vel minorem aliquem militum numerum ad arbitrium & optionem dicti Regis abſque mora mittet, eoſdemque à limitibus Angliæ, Scotiæ proxime adjacentibus, in a-liam quamcunque Scotiæ partem dicti Regis ſumptibus deduci curabit.

Item, conventum, concordatum, & concluſum eſt, ſi Regnum Angliæ in Septentrionali plaga infra ſexaginta milliaria à limitibus Scotiæ diſſita à quocunque invada-tur; quod illuſtriſſimus Scotorum Rex, à Sereniſſima An-gliæ Regina requiſitus & interpellatus, univerſas ſuas quas poterit vires & copias cogendas curabit, & cum effectu abſque ulla cunctatione coget, eaſdemque cum Anglicis copiis conjunget, regnique Angliæ invaſores eo-rumque auxiliatores & fautores quoſcunque per triginta continuos dies, illiſque tranſactis, occaſione vel rei neceſ-ſitate ita exigente, diutius per illud temporis ſpatium, quo Scotiæ ſubditi pro defenſione Regni auxilia ferre an-

tiquitus

tiquitas conſueverunt, & hodie jure tenentur, hoſtiliter perſequetur & profligabit. 1586.

Item, quod quum Scotiæ Rex per Angliæ Reginam certior fuerit factus de aliqua invaſione, aut infeſtatione quicunque in regno Hiberniæ, non ſolum Comitatus Argatheliæ, Inſularum, locorumque eidem Comitatui adjacentium, aliarumque regni Scotiæ partium quarumcunque incolis interdicet, ne in Hiberniæ Regnum ingrediantur, eoſque ab ingreſſu penitus arcebit: Verum etiam in poſterum quocunque tempore contigerit, incolas cujuſcunque partis Regni Scotiæ contra ſententiam hujus tractatus cum aliquo extraordinario, ſeu inuſitato militum numero, more hoſtili in aliquam Hiberniæ regni partem intrare, idem Rex per Reginam de hujuſmodi ingreſſu certioratus, Edicto publico infeſtatores hoſtiliter in eo regno graſſantes tanquam rebelles, publicæ pacis perturbatores, & perdullionis reos denunciabit & perſequetur.

Item, quod neuter Principum futuris temporibus ulli perduelli, rebelli, ſeu ei qui ab alterutro Principe publice defecerit, auxilium, favorem, ſubſidiumque præſtabit, aut ab aliis quovis modo præſtari permittet, eoſdemve in ſuis dominiis aperte vel clam moram facere patietur. Sed uterque à tempore notitiæ ſeu primæ requiſitionis à Principe, à quo iidem defecerint, factæ, dictos perduelles ſeu rebelles ſine ulla mora aut procraſtinatione, ſecundum conventiones in prioribus noſtris Tractatibus inter nos & Prædeceſſores noſtros expreſſas, tradet, ſeu tradi curabit, vel ſaltem à limitibus & terminis ſuorum Dominiorum eoſdem recedere coget. Et inſuper quamdiu dicti rebelles ſeu perduelles moram in dictis dominiis traxerint, de omnibus injuriis damniſque ab dictis perduellibus illatis idonee ſatisfaciet.

Item, quod pro omnibus & ſingulis injuriis & controverſiis componendis, quæ à tempore quo Sereniſſ. Rex

Scotiæ

1586. *Scotiæ Regni gubernaculum in manus ſuas recepit, & per quadriennii ſpatium, illud tempus proxime ante-greſſum, in limitibus limitum occaſione, aut inter limi-taneos contigerunt, & intervenerunt, Principes utrin[illegible] intra menſes ſex à concluſione hujus fœderis nume[illegible]dos, Commiſſarios aliquot idoneos, pacis ſtudioſos, [illegible]datis ad eam rem aptis & ſufficientibus inſtructos atque monitos, ad aliquem locum commodum, in utriuſque Regnorum confinio ablegabunt, qui omnes hujuſmodi cauſſas & controverſias honorifica & amica tranſactione component & terminabunt.*

Item, quod neuter dictorum Principum cum alio quocunque Principe, Repub. ſeu Communitate in hujus præſentis Fœderis & unionis præjudicium amicitiam paciſcetur, confœderationemve inibit ullam, abſque expreſſo alterius fœderati Principis conſenſu, per dicti Principis litteras vel propria manu ſubſcriptas, vel privato Sigillo firmatas prius habito & obtento.

Item, quod uterque Princeps, quum ad hoc per Oratores ſeu Commiſſarios alterius Principis, alteruter debite requiſitus fuerit, & jurejurando & magno ſuo Sigillo hoc Sanctum Societatis fœdus approbabit & confirmabit; & inſuper in majorem ejuſdem ſtabilitatem, Diplomata Regia ſeu Litteras Patentes, certo quodam tempore, de quo mutuo utriuſque Principis conſenſu conſtituetur, tradet, ſeu tradi curabit.

Item, quod priores omnes amicitiarum tractatus & fœderum pacta inter prædictorum Principum Prædeceſſores, eorumque Regna & Dominia, quamvis in deſuetudinem abiiſſe videantur, in ſuo robore, firmitate, & vigore permanebunt. Et itidem quod hic præſens mutui fœderis & arctioris amicitiæ tractatus prioribus tractatibus & confœderationibus à dictis Principibus cum aliis fœderatis initis nullatenus derogabit, aut eorum pondus

&

1586.

& auctoritatem ulla ex parte diminuet: purioris Religionis quam in ſuis Regnis dicti Principes nunc tuentur & colunt defenſione duntaxat excepta: quo caſu præſens fœdus defenſionis & offenſionis ratum & inconcuſſum in ſuo robore intelligimus permanſurum.

Item, quod Rex Scotiæ, quum viceſimum quintum ætatis ſuæ annum impleverit, quamprimum id commode facere poterit, per publicum Regni ſui conventum dictum Fœdus approbabit & confirmabit, approbari & confirmari faciet. Et item Reginalis ſua Majeſtas per Proceres & alios Regnorum ſuorum Angliæ & Hiberniæ ſtatus, in Parlamento idem faciet & præſtabit fieri & præſtari procurabit.

Conjuratio in *Elizabethæ* vitam.

Eodem menſe quo hoc Fœdus ſancitum, conjuratio pernicioſiſſima in Elizabetham deprehenſa eſt, cujus ortum & progreſſum ex ipſis conjuratorum ſpontaneis confeſſionibus, quam potero pauciſſimis proponam. In Anglico Rhemis Seminario quidam, dum omnipotentiam quandam in Pontifice Romano quaſi attoniti admirarentur, Pii v. Bullam in Elizabetham à Spiritu Sancto dictatam crediderunt, Principeſque excommunicatos è medio tollere meritorium eſſe, imo & Martyrium, ea in cauſſa vitam profundere, ſibi & aliis Martyrii gloriam aucupantibus perſuaſerunt. Hæc Giffardus Theologiæ Doctor, Gilbertus Giffardus, & Hodgeſonus Sacerdotes, Joanni Savagio (nothum fuiſſe perhibent) homini manu prompto adeo penitus inculcarant, ut ille Elizabetham perimere, libens lubenſque voverit. Eodemque tempore librum ſcripſerunt (nec alio quidem conſilio, quam ut ſecuritatem Reginæ & Conſiliariis ſpecioſe præſtarent, viamque ſuis ſceleribus occulte præſtruerent) quo Pontificios in Anglia monuerunt, ne quid in Principem molirentur; ſed Chriſtianorum armis, lacrimis, rationibus ſpiritualibus, aſſiduis Precationibus, Vigiliis, Jejuniis,

Qua arte obtecta.

1586. contra adverſarios depugnarent. Simulque rumorem falſum per ſuſurrones diſſeminarunt, Georgium Giffardum è cohorte Nobilium Reginæ ſtipatorum in cædem Reginæ juraſſe, & hoc nomine Guiſium grandi pecunia emunxiſſe.

Ballardus in Galliam redit.

Ad Paſcha, Joannes Ballardus è Rhemenſi Seminario Sacerdos, qui plurimos Pontificios per Angliam & Scotiam inviſerat, & animos tentaverat, in Galliam comitatus Maudo Walſinghami emiſſario, ſimulatore vaferrimo, qui illi imprudenti fucum fecerat, redit; & cum Bernardino Mendoza, Hiſpani jam ordinario in Gallia Legato, & Carolo Pagetto Scotorum Reginæ devotiſſimo de invadenda Anglia agit; utique jam tempus eſſe peropportunum, viris militaribus in Belgio abſentibus. Nec opportunius poſſe ſperari, quandoquidem Pontifici Romano, Hiſpano, Guiſio, & Parmenſi Angliam aggredi ad bellum ex Belgio divertendum, deliberatum erat. Et quamvis Pagettus Angliam fruſtra invadi, Regina ſuperſtite, dilucide doceret, Ballardus tamen in Angliam remittitur juratus, ut auxilia invadentibus, & libertatem Scotorum Reginæ quamprimum procuraret.

In Angliam remittitur.

Ad Pentecoſtem in Anglia appulit ille ſericatus Sacerdos militari habitu, & ementito nomine *Capitaneus Foſcu* appellatus. Egit Londini hiſce de rebus cum Antonio Babingtono à *Dethico* in Comitatu Derbienſi, juvene natalibus claro, opulento, ingenio ſplendido, & ſupra ætatem erudito: qui Romanæ religioni addictus, nulla impetrata venia, in Galliam ignotus paullo antea profectus, familiariter uſus eſt Th. Morgano è Reginæ Scotorum clientela, & Epiſcopo Glaſcuenſi ejuſdem Legato: qui quum heroïcas tantæ Reginæ virtutes aſſidue prædicando, certam ſpem magnorum honorum per illam oſtentaſſent, quam ambitioſus juvenis facile arripuit; cum etiam ne cogitantem quidem litteris Scotorum Reginæ

Babingtonum convenit.

ginæ commendarunt. Etenim ubi in Angliam rediiſſet, 1586.
illa eum benigne litteris ſalutavit, & jam inde Morganus ejus opera uſus erat in tranſmittendis ad illam litteris, donec illa in Amicii Powletti cuſtodiam committeretur. Tunc enim juvenis, perſpecto periculo, deſtitit. Cum hoc, inquam, Babingtono, de rebus quas dixi, egit Ballardus. Ille invaſionem Angliæ in nihilum abituram, dum Elizabetha ſupereſſet, plane putavit. Quum autem Ballardus illam non diu ſuperfuturam innuiſſet, quippe Savagium, qui è medio tollere voverat, in Angliam jam veniſſe: non placuit Babingtono, ut res tanta uni Savagio committeretur, ne auſu excideret, ſed potius ſex viris nobilibus & ſtrenuis, in quorum numerum Savagium accenſeri voluit, ne voti ſuſcepti damnaretur. Itaque Babingtonus novam iniit rationem de regno per exteros invadendo, de portubus ubi appellerent, de auxiliis quæ adjungerentur, de Scotorum Regina liberanda, & de *tragica* (ut ille vocavit) *Reginæ cæde* patranda.

Inſidias docet.

Dum huic cogitationi totus incumbit, per puerum ignotum litteras familiari Scotorum Reginæ inter ipſos charactere accipit, quæ illum diuturni ſilentii leniter incuſat, & jubet ut litterarum faſciculum à Morgano miſſum, & per Legati Gallici amanuenſem traditum quamprimum mitteret. Quod fecit, unaque per eundem nuncium litteras ad illam dedit, in quibus *ſilentium excuſat, quod opportunitate mittendi deſtitueretur, ex quo illa in cuſtodiam Amicii Powletti Puritani, mere Leiceſtriani, & Catholicæ fidei hoſtis acerrimi* (ita enim vocavit) *data fuerit. Quæ cum Ballardo contulerat, explicat, docet ſex Nobiles ſelectos eſſe qui* cædem tragicam *patrarent, ſe autem cum centum aliis eodem tempore ipſam liberaturum. Orat ut heroïcis in hac re actoribus* (ita enim appellavit) *præmia proponerentur, vel poſteris ſi in eadem interciderint.* His Litteris die XXVII. Julii reſpondetur,

Babingtonus litteris Reginæ Scotorum reſpondet.

Reſpondetur.

1586. detur, *propenſiſſimum Babingtoni in Catholicam religionem & ipſam ſtudium collaudatur: Monetur autem ut conſiderate aggrederetur, utque* Aſſociatio *inter ipſos, quaſi à Puritanis timerent, iniretur; nec quicquam moveretur priuſquam de externis auxiliis certo conſtiterit: ut aliquis etiam in Hibernia tumultus excitaretur, dum in hac parte plaga infligeretur, Arundelius, & fratres, Northumbriuſque in partes pertraherentur, Weſtmorlandius, Pagettus, & alii domum clam revocarentur.* Ratio etiam liberandi præſcribitur, *vel currum in porta ſubvertendo, vel ſtabula incendendo, vel ipſam intercipiendo, dum per campeſtria inter Chartleiam & Staffordiam animi gratia obequitaret.* Poſtremo *Babingtonus jubetur ſex Nobilibus & ceteris de præmiis fidem interponere.*

Conjurationis participes.

Ille jam ſibi aggregaverat quoſdam Nobiles Romanæ religionis ſtudio inflammatos, inter quos primarii erant Edwardus Windeſorius, Baronis Windeſorii frater, molli ingenio adoleſcens, Tho. Salisburius ex Equeſtri familia in agro Denbighenſi, Carolus Tilneius antiqua generis claritate, unica ſpes familiæ, è cohorte Nobilium ſtipatorum Reginæ, quem jam pridem Ballardus Romanæ Eccleſiæ reconciliaverat, ambo juvenes ſpecioſiſſimi, Chidiocus Tichburnus ex Comitatu Southamptonenſi, Edwardus Abingtonus, cujus Pater Aulæ Regiæ fuerat Proquæſtor, ſive, ut vulgo vocant, *Cofferarius*, Robertus Gagæus è Surria, Joannes Traverſus, & Joannes Charnocus ex Comitatu Lancaſtrenſi, J. Joneſius cujus pater Veſtiarius erat Mariæ Reginæ, Savagius quem dixi, Barnwellus ex nobili Hiberniæ familia, Henricus Dunus inter Rationales Primitiarum & Decimarum ſcriba. In Societatem etiam ſe inſinuavit Pollius, in Reginæ Scotorum negotiis apprime inſtructus, ſimulandi & diſſimulandi peritiſſimus, qui omnia eorum conſilia Walſinghamo

hamô indies aperuiſſe, & juvenes in mala pronos pejora ſuggerendo præcipites impuliſſe creditur, licet Navus Reginæ Scotorum Secretarius ſubmonuiſſet ut ab eo caverent. 1586.

His rem communicat Babingtonus, ſed non omnia ſingulis, litteras ſuas & Reginæ Scotorum Ballardo, Tichburno, & Duno oſtendit, agit cum Tilneio, & Tichburno, ut percuſſores ſint. Illi primum cæde Principis manus contaminare abnuunt. Ballardus & Babingtonus conantur docere, licitum eſſe Principes excommunicatos è medio tollere, & ſi jus violandum, religionis Catholicæ cauſſa violandum. Hinc ægre perſuaſi aſſenſum quodammodo adhibent. Abingtonus, Barnwellus, Charnocus & Savagius prompti & alacres in cædem jurant. Salisburius ut eſſet Regicida, nullo modo induci poterat, ad liberandam autem Scotorum Reginam operam ultro promittit. Percuſſoribus ſupernumerarium Tichenorum deſignat Babingtonus, de cujus fide & fortitudine ſibi perſuaſerat, ſed ille jam peregre aberat. Jubet Babingtonus ne cuiquam, niſi ſilentii juramento prius præſtito, rem impertiant. Conferunt conjurati ſubinde de his rebus in S. Ægidii Campis, in Templo Paulino, in tabernis vinariis, per quas aſſidue convivia agitarunt ſpe magnorum honorum inflati; ſubinde collaudantes fortitudinem nobilium Scotorum, qui non ita pridem Regem Sterlinii interceperant, & Girardi Burgundi qui Auraſionenſem è medio ſuſtulerat. Eo etiam fatuæ vanitatis proceſſerant, ut percuſſores deſignatos ad vivum in tabulis depingi voluerint, & inter eos Babingtonum medium cum hoc verſiculo: HI MIHI SUNT COMITES QUOS IPSA PERICULA DUCUNT. Sed quum hic verſiculus, ut magis apertus minus placeret, pro eo ſubſtituerunt; QUORSUM HÆC, ALIO PROPERANTIBUS? Has tabulas interceptas ferunt, Reginæque clam oſtenſas,

Suæ partes unicuique aſſignatæ.

Colloquia inter eos.

Eorum vanitas.

quæ

1586. quæ nullos de vultu agnovit præter Barnwellum, qui ſæpius acceſſerat in cauſſis Comitis Kildariæ, è cujus erat clientela; verum aliis indiciis edocta illa hominem novit. Certe quum prodeambulans Barnwellum cerneret, imperterrita hominem aſpexit, & ad Hattonum Satellitum Præfectum, & alios, converſa dixit, Nonne ego pulchre ſtipata, quæ ne unum in comitatu habeo gladio accinctum? Hoc enim ceteris conjuratis retulit ipſe Barnwellus, & quam facile illa è medio tunc tolli poterat, ſi conjurati adfuiſſent, demonſtrat. Savagius itidem hoc aſſeveravit.

Babingtonus de externis auxiliis ſollicitus. *Ballardum* ad id mittere cogitat. *Walſinghamo* ſimulate ſe inſinuat.

Jam nihil magis anxium habuit Babingtonum, quam ne fides data de externis auxiliis falleretur. Ad eam igitur firmandam ſtatuit ipſe in Galliam trajicere, & Ballardum eo nomine occulte præmittere, cui, numerata pecunia, facultatem proficiſcendi ſub ficto nomine procuraverat. Utque omnem ſuſpicionem longe à ſe amoveret, per Pollium, quem dixi, ſe Walſinghamo inſinuavit, majoremque in modum contendit, ut ſibi licentiam proficiſcendi in Galliam à Regina impetraret, pollicitus egregiam operam in rimandis & aperiendis abſtruſioribus profugorum pro Regina Scotorum molitionibus. Ille juvenis conſilium laudavit, nec ſolum licentiam proficiſcendi, ſed multa & magna promiſit ſi hoc præſtaret.

Ille ſimulantem ſimulate fallit.

Procraſtinavit tamen, rem totam, quam illi ne Solem quidem ſcire credebant, ſua & aliorum ſolertia, ſed præcipue Gilberti Giffardi Sacerdotis indicio expiſcatus.

Giffardus conjurationem aperit.

Hic è clara familia apud *Chellingtoniam* in agro Staffordienſi haud procul à Chartleia, ubi Regina Scotorum aſſervabatur, natus, à profugis miſſus erat hiſce diebus in Angliam ſub ementito *Luſoni* nomine, ut Savagium voti ſuſcepti admoneret, & internuncius lateret ad litteras inter eos & Reginam Scotorum tranſmittendas: quum in negotium tam periculoſum nec Comitiſſam Arundeliæ,

randeliæ, nec Baronem Lumleium, nec Henricum Howardum, nec G. Shirleium pertrahere potuiſſent. 1586.

Profugi, ut periculum facerent an per Giffardum tuta eſſet tranſmittendi ratio, primum paginas albas & vacuas (Blancks vocant) in faſciculos inſtar litterarum compactas ſæpius miſerunt, quas quum traditas ex reſponſis comperiſſent, jam confidentiores etiam alias furtivis notis de ſuis negotiis ſubinde miſerunt. Verum Giffardus ſive conſcientia diſcruciatus, ſive pretio prius corruptus, ſive terrore perterritus, jam antea Walſinghamum clam acceſſerat, qui ſit, & quo conſilio in Angliam miſſus, edocuerat, omnem operam ex charitate in patriam & Principem detulerat, & omnes vel à profugis, vel à Regina Scotorum litteras acceptas communicare promiſerat. Walſinghamus occaſionem oblatam amplexus, hominem comiter excepit, in Comitatum Staffordienſem miſit, ſcripſitque ad Powlettum ut aliquem è famulis à Giffardo corrumpi conniventer permitteret. Ille quaſi nolens quemque è famulis *per ſimulationem proditorem fieri*, ut dixit; renitens tamen permiſit, ut cerviſiarium, vel avenarium qui juxta habitarunt, corrumperet. Giffardus cerviſiarium pauculis aureis facile corrupit, qui per foramen in muro, cui lapis demptilis impoſitus erat, litteras ſubmiſit & recepit, quæ ſemper per compoſitos tabelliones ad Walſinghami manus devenerunt.

Litteras acceptas ad *Walſinghamum* mittit.

Ille reſignavit, deſcripſit, ſingulari arte Thomæ *Phelipps* furtivas notas deprehendit, & Arthuri Gregorii artificio ita conſignavit, ut nemo reſignatas judicaret, atque ad eos quibus ſuperſcriptæ erant, miſit. Ita interterceptæ erant illæ priores Reginæ Scotorum ad Babingtonum, ejuſdem ad illam reſponſoriæ, & alteræ ad eum (quibus ſubdole additum eodem Charactere poſtſcriptum, ut nomina ſex nobilium ederet, ſi non & alia,) necnon quæ eodem die ad Mendozam Hiſpani Legatum, Carolum

1586. lum Pagettum, Baronem Pagettum, Archiepiſcopum Glaſcuenſem, & Franciſcum Inglefeldum conſcriptæ, quæ ſingulæ deſcriptæ, atque tranſmiſſæ.

Elizabetha, ſtatim atque ex his litteris tam horridam tempeſtatem hinc à domeſticis, inde ab externis ſibi impendere intellexit, juſſit ad conjurationem mature opprimendam Ballardum intercipi. Ex improviſo itaque ille in Babingtoni ædibus capitur in ipſo temporis articulo, quum jam ad Gallicum iter accinctus eſſet. Babingtonus hinc totus animo ſollicitus & ſuſpenſus inter mille incerti animi fluctuationes æſtuat, mentem huc illuc verſat, ad Tichburnum ſe confert, & quid agendum, conſulit. Ille, ut conjurati protinus ſe ſegregarent, & diffugerent, monuit. Viſum autem Babingtono, Savagium & Charnocum, ad cædem patrandam illico ſubmittere; prius tamen, ut facilior pateret aditus, ſplendidiores & magis aulicas veſtes Savagio apparare: & hac de re ſermones cum illis eodem die in Templo Paulino habet. Sententia mox mutata, intimos ſollicitudinis aculeos occultans Walſinghamum in Aula abſentem litteris & importunis efflagitationibus urget, ut licentia proficiſcendi in Galliam jam tandem concederetur: ſimulque interpellat pro Ballardo liberando, qui ſibi in negotio ſuſcepto inprimis eſſet uſui. Walſinghamus blandis promiſſis hominem de die in diem lactat. Quod Ballardus captus, in Youngum, ſagacem illum Pontificiorum venatorem, & apparitores transfert, atque Babingtonum ut ab id genus hominibus ſibi caveret, quaſi amice ſubmonet; facileque juveni perſuadet, ut tantiſper donec Regina licentiæ codicillum ſignaret, & ipſe Londinum rediret, in ipſius Londini ædibus pernoctaret, quo occultius de tantis rebus inter ſe agerent, & ne qua ſuſpicio ex crebris eo itationibus apud Profugos, quum in Galliam veniret, oboriretur.

Ballardus abiturus intercipitur.

Babingtonus de eo liberando ſollicitat.

Et ipſe in naſſam incidit.

Interim

Interim imperatum eſt Scudamoro, Walſinghami famulo, ut eum diligentiſſime obſervaret, & ubique comitaretur, ſcilicet, quo tutior eſſet ab apparitoribus. Hanc telam Walſinghamus clam ceteris Reginæ Conſiliariis hactenus texuerat, & longius protendere voluit. Noluit autem Regina, *Ne*, ut ipſa dixit, *non cavendo periculum quum poſſet, Deum magis tentare, quam in Deo ſperare videretur.* Mittitur itaque ex Aula ſchedula à Walſinghamo ad famulum, ut intentiori cura Babingtonum obſervaret. Hæc non conſignata, ita tradita eſt, ut Babingtonus in menſa legenti juxta adſidens una legerit. Hinc male ſibi conſcius, & ſingula diluxiſſe ſuſpicatus, nocte inſequente, quum in taberna vinaria ille, Scudamorus, & unus & alter è Walſinghami famulis largius cœnaſſent, quaſi ſymbolum daturus, pallio gladioque relictis, ſurrexit, & per tenebras Weſtmonaſterium ſe proripuit, ubi Gagæus cum illo veſtimenta permutavit, qui eadem mox in Charnoci cubiculo exuit, & Charnoci induit, ſimulque in *Silvam S. Joannis* juxta urbem ſe ſubduxerunt, quo Barnwellus & Dunus etiam ſe receperunt. Publica interim præconis voce proditores per univerſam Angliam declarantur. Illi in ſilvis & aviis latitantes quum pecuniam mutuam à Legato Gallico, & equos à Tichburno fruſtra petiiſſent: Babingtono capillitium tondent, nativam faciei pulchritudinem virentibus juglandium culeolis ſive corticibus devenuſtant, fameque adacti Bellamiorum ædes (prope * *Collem Harroum*) petunt, qui Romanæ religioni admodum addicti. Ibi in horreis occultantur, aluntur, & ruſtico habitu veſtiuntur. Decimo autem poſt die reperti, Londinum ducuntur, Urbſque publicam lætitiam campanarum pulſationibus, pyris per plateas accenſis, Pſalmiſque cantandis teſtatur, uſque adeo ut cives ingentes à Regina laudes & gratias retulerint.

1586.

Ille tamen ſe explicat.

In ſilvis latet.

* Harrowhill.

Repertus.

1586. Ceteri etiam capti. Ceteri conjurati mox capti, plerique in urbis vicinia; Salisburius in Comitatu Ceſtrenſi equo à perſequentibus transfoſſo, & Traverſus cum eo, poſtquam *Wever* flumen tranaſſent; & in Wallia Joneſus, qui invaſionis deſtinatæ haudquaquam ignarus, eos ædibus ſuis, poſtquam proditores declaratos cognoverat, occultaverat; & Salisburium fugientem equo, ejuſque famulum (qui ſacrificus) pallio permutato inſtruxerat. Solus Windſorus non repertus.

Singula detegunt. Plures dies in his examinandis inſumpti ſunt, qui ſe invicem ſuis confeſſionibus jugularunt, nihil veri reticentes.

Toto hoc tempore Scotorum Regina famulique, tam vigili cuſtodia à Powletto obſepti tenebantur, ut hæc ipſam omnino latuerint, etſi per univerſam Angliam notiſſima. Simul autem ac iſti capti, Th. Gorgius miſſus erat qui eam de his certiorem paucis faceret. quod ne

Scotorum Regina à ſuis abducitur. opinanti quidem ex compoſito fecit, quum illa jam equum ad venandum conſcendiſſet; nec redire permiſſum, ſed ſpecie honoris per vicinas nobilium ædes circumducitur. Interea J. Manerius, Ed. Aſtonus, Rich. Bagotus, & Guil. Waadus, qui totius rei ignarus in has partes jampridem miſſus, ex poteſtate Regiis Codicillis delata, Navum & Curlum Secretarios, alioſque famulos ſeorſim ſervandos cuſtodibus tradiderunt, ne inter ſe, aut cum Regina ſermones haberent. Et foribus conclavis effractis, omnes arculas, in quibus chartæ repoſitæ, ſuis Sigillis munitas ad Aulam miſerunt. Deinde Powlettus juſſus, in pecuniam omnem invaſit, ne quos illa pretio corrumperet, fidemque reſtituendi interpoſuit.

Arculæ cum litteris ad Reginam mittuntur. Arculis coram Elizabetha excuſſis, deprehenduntur multorum exterorum litteræ, litterarum etiam ad multos exemplaria, breviaria, & occultorum characterum indices plus minus ſexaginta; necnon quorundam Angliæ Procerum ad illam litteræ amoris & officii pleniſſimæ.

Quod

Quod tamen Elizabetha ſilentio diſſimulavit, juxta quod 1586.
pro ſymbolo uſurpavit (VIDEO, TACEO.) Verum illi rem ſubodorati, ne eidem faviſſe viderentur, deinceps infenſe adverſari cœperunt.

Giffordus in Galliam remiſſus miſere periit.

Jam Giffordus, quum huic ſcenæ inſerviiſſet, in Galliam tanquam exſul amandatur, relicta prius apud Gallicum in Anglia Legatum chartula indentata cum documento, ut litteras à Regina Scotorum, vel à profugis acceptas non alii cuipiam traderet, quam qui parilem chartulam exhiberet, quæ ab illo ad Walſinghamum clam ſubmiſſa. Iſte in Galliam reverſus, poſt aliquot menſes in carcerem ob vitæ turpitudinem conjectus, & de his ſuſpectus, miſere exſpiravit, pleraque jam dicta non gravate confeſſus, quæ etiam ex ſcriniis comperta.

Conjurati judicio ſiſtuntur.

Die XIII. Septembris, ſeptem è conjuratis in judicium vocati, ſe reos agnoverunt, & læſæ Majeſtatis damnati. Perendie alii ſeptem itidem vocati ſe reos inficiati, *Deo & Patriæ* ex more ſe judicandos ſubmiſerunt, qui ex ſuis confeſſionibus rei peracti, & damnati. Pollius ſolus, etiamſi omnium conſcius, quum affirmaſſet ſe Walſinghamo quædam indicaſſe, in judicium non vocatus. Die menſis XX. priores ſeptem in *Campis S. Ægidii* ubi convenire ſoliti, patibulo & tabulato ad id erecto, ſuſpenſi, demiſſi, genitalibus abſciſſis, vivi videnteſque exenterati, & membratim diſſecti, non ſine crudelitatis nota; ſcil. Ballardus architectus ſceleris à Deo veniam deprecatus, & à Regina, adjecta conditione, ſi in illam peccaſſet; Babingtonus (qui Ballardi ſupplicium intrepidus ſpectavit, dum ceteri averſi in genua provoluti precibus vacarent) peccata ingenue agnovit; è patibulo dimiſſus, jam diſſecandus clare ſubinde exclamavit Latine, *Parce mihi Domine Jeſu.* Savagius funiculo rupto, è patibulo decidit, & ſtatim à carnifice arreptus, genitalibus abſciſſis, & vivus exenteratus.

Supplicio afficiuntur.

1586. Barnwellus crimen religionis & conſcientiæ obtentu ex-
tenuavit. Tichburnus ſcelere demiſſiſſime agnito, magnam apud multitudinem circumfuſam commovit miſericordiam; itidem Tilneius modeſto animo & ſpecioſo corpore. Abingtonus turbido ingenio minas jactans, & terrores intendens de cruore propediem in Anglia effundendo. Poſtridie reliqui ſeptem ad eundem locum pertracti, eodem genere mortis ſunt affecti, ſed mitius ex Reginæ juſſu, quæ ſuperiorem ſævitiam exoſa. Singuli enim ex ſuſpendio penitus exſpirarant, priuſquam demiſſi & exenterati. Salisburius primus admodum pœnitens, Catholicos monuit ne vi & armis religionem reſtituere molirentur. Similiter qui eum ſecutus Dunus. Joneſus proteſtatus ſe Salisburium ab incepto diſſuaſiſſe, elatum, præcipitemque Babingtoni animum, & invaſionis conſilium omnino damnaſſe. Charnocus & Traverſius in precationes defixi, ſe Deo & Sanctis commendarunt. Gagæus munificam Reginæ in patrem benignitatem prædicans, & perfidam ſui ipſius in Principem optime meritam ingratitudinem deteſtatus. Hieronymus Bellamius, qui Babingtonum, poſtquam proditor publice declaratus, occultaverat, (cujus frater ejuſdem criminis conſcius, ſe in carcere ſtrangulavit) confuſus & ſilens agmen clauſit.

Amanuenſes Scotæ examinantur.

Supplicio de his ſumpto, Navus Gallus, & Curlus Scotus, qui Scotorum Reginæ ab Epiſtolis, examinati de litteris, litterarum exemplaribus, notulis, & characteribus in Reginæ conclavi deprehenſis, ſponte ſuis ſubſcriptionibus agnoverunt, ſua ipſorum eſſe autographa, ab ipſa Gallice dictata, à Navo excepta, à Curlo Anglice converſa, & occultis characteribus deſcripta. Nec inficiati ſunt, illam à Babingtono litteras accepiſſe, & ſe illius juſſu in eam quam dixi ſententiam reſcripſiſſe. An hi pretio hanc ad rem adducti fuerint, non dixero.

Hoc

Hoc tamen ex litteris certum eſt, quum Curlus promiſſa à Walſinghamo hoc tempore exigeret; Walſinghamum illum ut immemorem *extraordinariæ gratiæ* arguiſſe, ut qui nihil confeſſus fuit, niſi quod Navo ſocio coram premente diffiteri non poterat. 1586.

Mox Edwardus Wottonus in Galliam mittitur, qui Regi conjurationis ſeriem explicaret, & litterarum Reginæ Scotorum, & aliorum exemplaria teſtimoniis nobilium Angliæ ad veritatem aſſerendam confirmata exhiberet, ut Gallus videret quanta pericula molitionibus Morgani, Caroli Pagetti, & aliorum in Gallia contra Angliæ Reginam ſtruerentur.

Gallus de his edocetur.

Quid de Scotorum Regina fieret, Conſiliarii non unum idemque ſenſerunt. Alii nihil aſperius in eam ſtatuendum cenſuerunt ſed arctiſſime cuſtodiendam, tum quod non criminis auctor, ſed tantum conſcia, tum quod valetudinaria, nec diu ſuperfutura. Alii ut religioni conſuleretur, protinus è medio tollendam, & ex lege. Leiceſtrius veneno maluit, & Theologum ſubmiſit qui Walſinghamum hoc licere doceret. Proteſtabatur autem Walſinghamus, tantum abeſſe ut vim afferri probaret, ut Mortonii conſilium jampridem fregerit, qui ſuaſerat ut in Scotiam remitteretur, & in ipſo regnorum collimitio occideretur. Variatum iterum è qua lege in illam ageretur, an ex illa anni XXV. Edwardi tertii (qua *Majeſtatis læſæ tenetur, qui Regi aut Reginæ perniciem ſtruxerit, bellum in ejus regno moverit, aut hoſtibus adhæſerit*) an ex illa anni XXVII. Elizabethæ, quam dixi. Vicit tandem eorum ſententia qui ex hac poſtrema maluerunt, utique ad hanc rem nata, ideoque accommodanda. Ex lege igitur illa ſuperiori anno lata, ut inquireretur, & ſententia pronunciaretur in illos qui rebellionem concitaverint, regnum invaſerint, aut Reginæ vim inferre tentaverint, plures è Sanctiori Conſilio & Angliæ Proceribus

Quid de illa fiat, variatur.

Et qua lege judicetur.

Delegati ad cauſſam audiendam.

1586. ribus delegati ſunt. Quorum nomina (quum ſeriem & attributa Procerum Angliæ, poſterorum interſit cognoſcere) ex ipſo autographo ſubjicere viſum. Quod formula forenſi ita ſe habet.

Elizabetha Dei gratia Angliæ, Franciæ, & Hiberniæ Regina, Fidei Defenſor, &c. Reverendiſſimo in Chriſto Patri Joanni Cantuarienſi Archiepiſcopo, totius Angliæ Primati & Metropolitano, & uni de privato Conſilio noſtro, Ac prædilecto & fideli noſtro Thomæ Bromley Militi, Cancellario Angliæ, alteri de privato Conſilio noſtro, Ac etiam prædilecto & fideli noſtro Willielmo Domino Burghley, Domino Theſaurario Angliæ, alteri de privato Conſilio noſtro, Ac etiam chariſſimo conſanguineo noſtro Willielmo Marchioni Wintoniæ, uni Dominorum Parlamenti, Chariſſimo conſanguineo noſtro Edw. Comiti Oxoniæ, magno Camerario Angliæ, alteri Dominorum Parlamenti, Necnon Chariſſimo conſanguineo noſtro, Georgio Comiti Salopiæ, Comiti Mareſcallo Angliæ, alteri de privato Conſilio noſtro, Chariſſimoque conſanguineo noſtro, Henrico Comiti Cantiæ, alteri Dominorum Parlamenti, Ac etiam chariſſimo conſanguineo noſtro Henrico Comiti Derbiæ, alteri de privato Conſilio noſtro, Chariſſimoque conſanguineo noſtro Willielmo Comiti Wigorniæ, alteri Dominorum Parlamenti, Necnon chariſſimo conſanguineo noſtro Edw. Comiti Rutlandiæ, alteri Dominorum Parlamenti, Ac chariſſimo conſanguineo noſtro Ambroſio Comiti Warwick, Magiſtro Ordinationum noſtrarum, alteri de privato Conſilio noſtro, Chariſſimoque conſanguineo noſtro Henrico Comiti Penbrochiæ, alteri Dominorum Parlamenti, Necnon chariſſimo conſanguineo noſtro Roberto Comiti Leiceſtriæ, Magiſtro Equorum noſtrorum, alteri de privato Conſilio noſtro, Ac chariſſimo conſanguineo noſtro Henrico Comiti Lincolniæ, alteri Dominorum Parlamenti, Ac etiam chariſſimo conſanguineo

noſtro

noſtro Antonio Viccomiti Montague, alteri Dominorum 1586.
Parlamenti, Prædilectoque & fideli noſtro Carolo Domino Howard, magno Admirallo noſtro Angliæ, alteri de privato Conſilio noſtro, Ac prædilecto & fideli noſtro Henrico Domino de Hunſdon, Domino Camerario noſtro, alteri de privato Conſilio noſtro, Necnon prædilecto & fideli noſtro Henrico Domino Abergavenniæ alteri Dominorum Parlamenti, Ac prædilecto & fideli noſtro Edw. Domino Zouche, alteri Dominorum Parlamenti, Ac etiam prædilecto & fideli noſtro Edw. Domino Morley, alteri Dominorum Parlamenti, Prædilectoque & fideli noſtro Willielmo Domino Cobham, Domino Guardiano Quinque Portuum noſtrorum, alteri de privato Conſilio noſtro, Necnon prædilecto & fideli noſtro Edw. Domino Stafford, alteri Dominorum Parlamenti, Ac etiam prædilecto & fideli noſtro, Arthuro Domino Grey de Wilton, alteri Dominorum Parlamenti, Ac etiam prædilecto & fideli noſtro Joanni Domino Lumley, alteri Dominorum Parlamenti, Ac etiam prædilecto & fideli noſtro Joanni Domino Sturton, alteri Dominorum Parlamenti, Ac prædilecto & fideli noſtro Willielmo Domino Sandes, alteri Dominorum Parlamenti, Necnon prædilecto & fideli noſtro Henrico Domino Wentworth, alteri Dominorum Parlamenti, Prædilecto & fideli noſtro Lodovico Mordant, alteri Dominorum Parlamenti, Prædilectoque & fideli noſtro Joanni Domino S. John de Bletſo, alteri Dominorum Parlamenti, Necnon prædilecto & fideli noſtro Thomæ Domino Buckhurſt, alteri de privato Conſilio noſtro, Ac prædilecto & fideli noſtro Hen. Domino Compton, alteri Dominorum Parlamenti, Ac etiam prædilecto & fideli noſtro Hen. Domino Cheney, alteri Dominorum Parlamenti, Dilecto & fideli noſtro Franciſco Knolles Militi, Theſaurario Hoſpitii noſtri, alteri de privato Conſilio noſtro, Necnon dilecto & fideli noſtro Jacobo Croft

Militi,

1586. *Militi, Contrarotulatori dicti Hoſpitii noſtri, alteri de privato Conſilio noſtro, Ac dilecto & fideli noſtro Chriſtophoro* Hatton *Militi, Vicecamerario noſtro, alteri de privato Conſilio noſtro, Ac etiam dilecto & fideli noſtro Franciſco Walſingham Militi, uni primariorum Secretariorum noſtrorum, alteri de privato Conſilio noſtro, Ac etiam dilecto & fideli noſtro Willielmo Daviſon Armigero, alteri primariorum Secretariorum noſtrorum, de privato Conſilio noſtro, Ac dilecto & fideli noſtro Radulpho Sadleir Militi, Cancellario Ducatus noſtri Lancaſtriæ, alteri de privato Conſilio noſtro, Necnon dilecto & fideli noſtro Waltero Myldmay Militi, Cancellario Scaccarii noſtri, alteri de privato Conſilio noſtro, Ac dilecto & fideli noſtro Amicio Poulett Militi, Capitaneo Inſulæ noſtræ de* Jerſey, *alteri de privato Conſilio noſtro, Dilectoque & fideli noſtro Joanni Wolley Armigero, Secretario noſtro pro lingua Latina, alteri de privato Conſilio noſtro, Ac etiam dilecto & fideli noſtro Chriſtophoro Wraie Militi, Capitali Juſtitiario ad Placita coram nobis tenenda aſſignato, Dilectiſque & fidelibus noſtris Edmundo Anderſon Militi, Capitali Juſtitiario noſtro de Banco, Rogero Manwood Militi, Capitali Baroni Scaccarii noſtri, Thomæ Gawdy Militi, uni Juſtitiariorum noſtrorum ad Placita coram nobis tenenda aſſignato, & Willielmo Periam, uni Juſtitiariorum noſtrorum de Banco, Salutem, &c.* Deinde, ne verbatim deſcribam, poſt recapitulationem Legis (ſive *Actus*, ut noſtri vocant) anno ſuperiori ſancitæ, hæc ſequuntur: *Quum poſt finem Seſſionis Parlamenti*, ſcilicet, *poſt primum diem Junii Anno Regni noſtri viceſimo ſeptimo, diverſæ res compaſſatæ, & imaginatæ fuerunt, tendentes ad læſionem perſonæ noſtræ Regiæ, tam per Mariam filiam & heredem Jacobi Quinti nuper Scotorum Regis, ac communiter vocatam Reginam Scotorum & Dotariam Franciæ prætendentem titulum ad Coronam hu-*

jus

jus regni Angliæ, quam per diverſas alias perſonas, cum ſcientia, Anglice with the privitie, *ejuſdem Mariæ, prout datum eſt nobis intelligi: Quumque nos intendimus & determinamus, quod Actus prædictus in omnibus, & per omnia foret rite & effectualiter exſecutus ſecundum tenorem ejuſdem Actus, quodque omnes offenſiones ſupradictæ in Actu ſupradicto, ut præfertur, mentionatæ, & circumſtantiæ earundem forent examinatæ, & ſententia ſive Judicium ſuperinde detur ſecundum tenorem & effectum Actus illius: Vobis & majori veſtrum parti plenam & integram poteſtatem, facultatem, & auctoritatem ſecundum tenorem Actus damus & concedimus, ad examinandum omnes & ſingulas res compaſſatas & imaginatas, tendentes ad læſionem perſonæ noſtræ Regiæ, tam per prædictam Mariam, quam per quaſcunque alias perſonas, vel quamcunque aliam perſonam, cum ſcientia, Anglice* with the privitie, *ejuſdem Mariæ, & omnes circumſtantias eorundem, ac omnes alias offenſiones ſupradictas, quaſcunque in Actu ſupradicto, ut præfertur, mentionatas, & omnes circumſtantias earundem offenſas & earum cujuſlibet. Ac ſuperinde ſecundum tenorem Actus prædicti ad dandum ſententiam ſive judicium, prout ſuper bonam probationem materia vobis apparebit. Et ideo vobis mandamus, quod ad certos dies, & loca, quos vos vel major pars veſtrum ad hoc provideritis, diligenter ſuper præmiſſa in forma prædicta procedatis, &c.* 1586.

Horum plerique Fotheringhaiam Caſtrum in Comitatu Northamptoniæ ad *Neni* fl. ripam, XI. die Octobris acceſſerunt, ubi Scotorum Regina tunc cuſtodita. Poſtridie delegati ad eam miſerunt Walterum Mildmaium, Powlettum, & Edwardum Barkerum Notarium publicum, qui Elizabethæ litteras illi in manum tradiderunt, quas quum perlegiſſet, vultu ad Regiam dignitatem com-

1586. poſito & animo ſedato, *Male me habet*, inquit, *Reginam Sororem mihi chariſſimam perperam de me edoctam eſſe, & me tot annos jam arcte cuſtoditam, membriſque captam poſtquam tot æquas conditiones pro libertate obtulerim, neglectam jacuiſſe. Quanquam de pluribus periculis plene præmonuerim, fides tamen mihi nulla adhibita, ſed ſemper ego ſpreta, licet ſanguinis vinculo ei conjunctiſſima. Quum* Aſſociatio *iniretur, & lex Parlamentaria inde ſanciretur, prævidi, quicquid periculi vel ab exteris Principibus foras, vel à male-ſanis domi, vel religionis cauſſa acciderit, mihi fore præſtandum, quum in Aula multos habeam infeſtos adverſarios. Inique ſane, nec ſine cauſſa ferrem fœdus cum filio meo, me inconſulta, initum eſſe: ſed hujuſmodi prætermitto. Quod ad has litteras, novum mihi videtur, ut Regina mihi tanquam ſubdito imperet ut me judicio ſiſtam. Regina ego ſum abſoluta, nec quicquam committam quod Majeſtati Regiæ, mei loci & ordinis Principibus, & filio ſit fraudi. Nondum animus decidit, nec calamitati ſuccumbam. Refero me ad ea quæ coram Bromleio nunc Cancellario, & Barone Lawaro proteſtata ſum. Angliæ* Leges & Statuta *mihi ſunt ignotiſſima, Conſiliariis ſum deſtituta, qui mihi* Pares, *plane neſcio; chartæ & notulæ ſunt ablatæ, nullus eſt qui patronum mihi ſe præbere audeat. Ego omnis contra Reginam criminis expers, neminem in eam concitavi, nec in crimen vocanda, niſi ex verbo meo aut ſcripto, quæ in me haudquaquam produci poterunt. Diffiteri tamen non poſſum, me memet & cauſſam meam exteris Principibus commendaſſe.*

Illa litteris extemplo reſpondet.

Poſtridie ad eam nomine Delegatorum redierunt Powlettus & Barkerus, qui monſtrarunt hoc reſponſum in ſcripta relatum, & an in eodem perſiſteret, rogarunt. Quum diſtincte perlectum audiſſet, ut probe & vere conceptum laudavit, & in eo ſe perſtituram dixit. *At hoc,*

hoc, inquit, *mihi animo excidit quod adjici velim. Quod* 1586.
Regina ſcripſerit me ſubjectam eſſe Angliæ legibus, & ex illis judicandam, quoniam ſub earum tutela vixi : Reſponſo addit.
Reſpondeo, *me in Angliam ad opem implorandam veniſſe, jam inde vero in carcere detentam, legum Angliæ tutela, vel beneficio frui non potuiſſe, imo nec à quopiam quales ſint leges illæ, hactenus intelligere licuit.*

A meridie nonnulli ſelecti è Delegatis cum Juris Cæſarei & Canonici peritis eam acceſſerunt. Cancellarius vero & Theſaurarius auctoritatem ex Diplomate declararunt ; nec captivitatem, nec Regiæ Majeſtatis prærogativam poſſe eam à reſpondendo in hoc Regno eximere docuerunt, utque objicienda audiret blande monuerunt : ſin minus, ſe ex legis auctoritate, & poſſe, & velle in eam abſentem agere interminati. Illa reſpondit, Comparere recuſat.
Se ſubditam non eſſe, & malle millies perire, quam ſe ſubditam agnoſcere : quandoquidem agnoſcendo, & Regiæ Majeſtatis ſublimitati præjudicium ferret, ſimulque ſe omnibus Angliæ legibus etiam in re Religionis teneri fateretur ; nihilominus in libero & pleno Parlamento ad omnia paratam eſſe reſpondere, quum neſciat an dicis cauſſa, & ad ſpeciem, hic conventus contra eam jam præjudiciis condemnatam inſtituatur. Ut conſcientiam igitur conſulant, & meminerint orbis terrarum Theatrum Regno Angliæ longe amplius patere ſubmonet. Cœpit deinde de injuriis ſibi illatis conqueri, & Theſaurarius interrumpens, Elizabethæ in eam beneficia enumerare ; ſcilicet, quæ in nonnullos impugnantes jus quod in Angliam vendicat, animadverterat, & impedierat quo minus ab Ordinibus Regni ob nuptias cum Norfolcio expetitas, rebellionem in plaga Boreali, & alia, damnaretur. Quæ quum illa nihili æſtimare videretur, receſſerunt.

Poſt aliquot horas per Powlettum & Sollicitatorem

 capita

1586. capita Diplomatis, & nomina Delegatorum exhibuerunt, ut videret, ex æquo & bono, non ex verſuto jure & extra ordinem agendum eſſe. Illa nullam contra Delegatos exceptionem oppoſuit, at acerrimam contra legem nuperam, è qua auctoritas Diplomatis tota dependit; utique injuſtam eſſe, in ſe compoſitò excogitatam, exemplo carere, & cui nunquam ſe ſubjiceret. Rogavit ex quo jure procederent: ſi ex Cæſareo vel Canonico, interpretes è Papia, vel Pictonibus, aliiſque externis Academiis accerſendos dixit, quum idonei in Anglia non reperiantur. Addidit etiam, ex diſertis verbis in Reginæ litteris conſtare, ſe criminis ream jam præjudicatam eſſe, etſi inauditam; ideoque non eſſe cur ſe coram illis ſiſteret: poſtulavitque, ut ſatisfieret de nonnullis in iſtis litteris ſcrupulis, quos confuſe & raptim ſibi ſeorſim annotaverat, ſed deſcriptos tradere noluit, quum è dignitate Regia non ſit, ut dixit, ſcribæ partes agere.

Contra novam Legem excipit.

Hac de re ſelecti illi Delegati rurſus eam adierunt, quibus ſignificat, ſe non ſatis percipere quid velint illa verba, *Quum ſit ſub Reginæ protectione.* Cancellarius reſpondit, *Hoc cuivis intelligenti clare patere, ſubditorum tamen non eſſe interpretari quid Regina ſibi vellet, nec ad hoc ſe delegatos eſſe.* Poſtulavit illa deinde Proteſtationem quam quondam fecerat, oſtendi, atque approbari. Reſponſum, eam nunquam approbatam fuiſſe, nec jam approbandam, quum ſit fraudi Coronæ Angliæ. Rogavit qua auctoritate procederent. Reſponſum, ex auctoritate Diplomatis & Jure Civili Anglorum. *At*, inquit, *vos pro lubito Leges ſancitis, quibus non eſt cur ego memet ſubmittam, quandoquidem Angli olim* Legi Salicæ Gallorum *ſe ſubmittere recuſarunt. Quod ſi ex jure Civili Anglorum procederent, exempla cierent, quum jus illud ex exemplis & conſuetudine magnam partem conſtet. Sin ex jure Canonico, non alii quam ejuſdem conditores interpretari*

Proteſtationem admitti rogat.

pretari debeant. Reſponſum eſt, quod procederent, nec ex jure Cæſareo, nec Canonico; ſed ex Anglico. Ex Cæſareo tamen & Canonico demonſtrari poſſe, quod coram illis comparere debeat, ſi hoc audire non recuſaret. Nec recuſavit illa quidem audire, ſed *interlocutorie*, ut dixit, non *judicialiter*. 1586.

Hinc in alios ſermones incidit, ſcilicet, ſe nihil in exitium Reginæ cogitaſſe, injuriis & indignitatibus ſuccenſuiſſe, ſe in offenſionis lapidem futuram ſi tam indigne habeatur; per Navum operam obtuliſſe de Pontificis Rom. Bulla revocanda, voluiſſe innocentiam per litteras tueri, ſed nec hoc permiſſum; denique ſingula quæ detulerat xx. annis benevolentiæ officia, rejecta fuiſſe. Hujuſmodi digreſſiunculis longius provectam revocarunt, & rogarunt ut dilucide diceret, an coram Delegatis reſponderet? Illa retulit, *Auctoritatem illam delegatam eſſe ex nupera Lege ad ipſam illaqueandam ſancitam: ſe Reginæ Leges quas merito ſuſpectas habet, non poſſe ferre. Se boni animi hactenus plenam, nolle jam in majores ſuos Scotorum Reges committere, agnoſcendo ſe Anglicæ Coronæ ſubditam eſſe. Hoc enim nihil aliud eſſe quam illos rebelles & perduelles palam profiteri. Non recuſare tamen reſpondere, modo in ſubditæ ordinem non redigatur. Malle vero funditus perire, quam ut* Criminalis *reſpondere.*

Ad hæc Hattonus Elizabethæ Procamerarius. *Accuſaris (at non condemnaris) in perniciem Dominæ noſtræ Reginæ inunctæ conjuraſſe. Reginam te eſſe dicis. Eſto. At Regium faſtigium nec jure Cæſareo, nec Canonico, nec Jure gentium, nec Naturæ, à reſpondendo in hujuſmodi crimine eximitur. Omnis enim juſtitia vacillaret, imo jaceret, ſi id genus flagitia impune deſignarentur. Si innocens ſis, tuæ exiſtimationi vim infers, judicium declinando. Innocentem te proteſtaris, verum Elizabetha*

Hattonus comparere ſuadet.

aliter

1586. *aliter ſentit, nec ſine cauſſa, & dolenter quidem. Ad innocentiam itaque examinandam, viros honoratiſſimos, prudentiſſimos, & integerrimos delegavit, qui ex æquitate cum favore te audituri, & ex animo gaudebunt ſi hoc crimen dilueris. Crede mihi, ipſa Regina magna lætitia afficietur, quæ mihi diſcedenti affirmavit, nihil ſibi accidiſſe triſtius, quam te hujuſmodi criminis inſimulari. Quare, ſupervacaneo Regii faſtigii privilegio ſepoſito, quod nulli jam ſit uſui, judicio te ſiſtas, innocentiam oſtendas, ne ſubterfugiendo, ſuſpicionem attrahas, & æternam exiſtimationi labem aſpergas.*

Non recuſo, inquit illa, *reſpondere pleno Parlamento coram Regni Ordinibus legitime convocatis, modo ſucceſſioni proxima declarer; imo coram Regina & Conſiliariis, modo Proteſtatio admittatur, & proxima Reginæ conſanguinea agnoſcar. Adverſariorum judicio, apud quos ſcio omnem innocentiæ defenſionem fore intercluſam, memet ſubmittere plane nolo.* Cancellarius interrogavit an reſponderet, ſi Proteſtatio admitteretur? *Nunquam*, inquit, *Legi nuperæ in Diplomate memoratæ me ſubjiciam.* Hinc intulit Theſaurarius, Nos nihilominus die craſtino licet abſens fueris & contumax permanſeris, in cauſſa procedemus. *Conſcientiam*, inquit illa, *excutite, honori conſulite, Deus vobis & heredibus pro veſtro in me judicio retribuat.*

Die craſtino, qui Menſis XIV. accerſivit quoſdam è Delegatis, rogavitque ut Proteſtatio admitteretur & approbaretur. Theſaurarius interrogavit, an judicio ſe ſiſteret, ſi Proteſtatio ſolummodo reciperetur, & in ſcripta redigeretur, ſine approbatione? Annuit tandem, gravate tamen, ne, ut dixit, prædeceſſoribus aut ſucceſſoribus derogare videretur, ſed percupidam eſſe objectum crimen diluendi, perſuaſa Hattoni rationibus quas cogitate perpenderat.

Comparere contenta eſt.

Mox

Mox convenerunt in Camera Præſentali Delegati qui 1586. aderant. · Solium in ſuperiori Cameræ parte, pro Regina Angliæ poſitum erat ſub Uraniſco. E regione inferius & remotius, juxta tranſtrum Cathedra pro Regina Scotorum: ad parietes utrinque ſedilia; in quibus hinc conſederunt Cancellarius Angliæ, Theſaurarius Angliæ, Comites Oxoniæ, Cantii, Derbiæ, Wigorniæ, Rutlandiæ, Cumberlandiæ, Warwici, Penbrochiæ, Lincolniæ, & Vicecomes Montis-acuti; inde Barones, Abergavennius, Zouchæus, Morleius, Staffordus, Greius, Lumleius, Sturtonus, Sandius, *Wentworthus*, Mordantus, de S. Joanne *à Bletſho*, Comptonus, & Cheineius. Juxta hos ſederunt Equites aurati à Sanctiori conſilio, Jacobus Croftus, Chriſtophorus Hattonus, Franciſcus Walſinghamus, Radulphus Sadleirus, Walterus Mildmaius, & Amicius Powlettus. Antrorſum ante Comites ſederunt Juſtitiarii duo primarii, & Capitalis Baro Scaccarii: ex altera parte Barones duo, alii Juſtitiarii, Dalus & Fordus Juris Civilis Doctores; ad menſulam intermediam Pophamus Procurator Regius, Egertonus *Sollicitator*, Gaudius Regius *ad Legem Serviens*, Clericus Coronæ, *& duo Actuarii.

Forma ſeſſionis.

Quum illa adveniſſet & in ſede ſe compoſuiſſet, ſilentio indicto, Bromleius [1] Cancellarius in hanc ſententiam pauca verba habuit: *Sereniſſima Angliæ Regina certior non ſine ſummo animi angore facta, te in ſuam Angliæque perniciem, necnon in Religionem machinatam fuiſſe, ex officio, ne Deo, ſibi, & populo defuiſſe videretur, & ex nulla plane animi malitia, hos Delegatos conſtituit, qui audiant quæ tibi objicientur, quo modo objecta diluas, & innocentiam demonſtres tuam.* Illa aſſurgens dixit, *Se in Angliam ad promiſſum auxilium implorandum veniſſe, nihilominus jam inde in carcere detentam*

Cancellarius illam affatur.

Illa proteſtatur.

1. Cancellarius ad eam converſus, in hanc *&c. Edd. priores.*

• *fuiſſe.*

1586. *fuiſſe.* Proteſtata eſt, *Se ſubditam Reginæ non eſſe, ſed Reginam liberam & abſolutam fuiſſe & eſſe; nec adigendam ut coram Delegatis ſiſtatur, aut quocunque judice, quacunque de cauſa, niſi uno Deo, Judice ſupremo: ne Regiæ ſuæ Majeſtati, filio Scotorum Regi, ſucceſſoribus, aut ceteris Principibus abſolutis præjudicaret. Ceterum ſe jam præſentem comparere ut objecta crimina refelleret.* Suos autem rogavit ut hoc teſtarentur. Cancellarius non agnoſcens auxilium fuiſſe promiſſum, reſpondit, *Proteſtationem hanc inanem eſſe, eo quod quicunque, cujuſcunque loci, & ordinis ſit, contra Leges Angliæ in Anglia deliquerit, iiſdem ſubjiciatur, & ex nupera Lege examinetur & judicetur. Proteſtationem igitur illam in præjudicium Legum & Reginæ Angliæ factam, minime admittendam eſſe.* Delegati tamen juſſerunt tam illius Proteſtationem, quam Cancellarii reſponſionem in acta referri. Deinde Diplomate, quod ex lege ſæpius jam dicta fundatum, publice perlecto, illa animoſe contra eam legem, utique contra ſe directe & compoſitò ſancitam, Proteſtationem interponit, & hac de re eorum fidem appellat. Quum reſponſum eſſet à Theſaurario, ſingulos in hoc Regno legibus etiam nuperrimis teneri, nec eam debere legibus obloqui: Delegatos vero ea ex lege judicaturos, quaſcunque illa interponet *Proteſtationes* aut *Appellationes*: demum ſe ad audiendum & reſpondendum de quocunque contra Angliæ Reginam facto paratam dixit.

Proteſtatio in ſcripta relata.

Proceſſus.

Gaudius legem jam ſigillatim explicavit, illam in eandem peccaſſe aſſeruit, & hinc hiſtoricam *Babingtoniæ conjurationis* narrationem contexuit, concluſitque, illam hanc *conſciviſſe, comprobaſſe, aſſenſiſſe, opem promiſiſſe, viam & rationem commonſtraſſe.* Illa animo erecto reſpondit, *Se Babingtonum non noſſe, litteras ab eo nunquam accepiſſe, nec ad eum ſcripſiſſe, perniciem Reginæ nunquam*

Objecta negat.

nunquam ſtruxiſſe: & ad hoc evincendum ſuam ipſius propria manu ſubſcriptionem in medium producendam. Se nunquam hac de re vel fando audiviſse, Ballardum neſciviſſe, nunquam foviſſe; à nonnullis vero intellexiſse Catholicos in Anglia multa ægerrime ferre, & hoc Reginam ſuis litteris edocuiſse, utque eorum miſereretur, efflagitaſſe. Plures etiam omnino ignotos ſibi operam detuliſſe, ſe tamen neminem ad ſcelus concitaſſe: atque in carcere concluſam quid iſti moliantur, nec ſcire, nec impedire potuiſſe. 1586.

Hinc ex Babingtoni confeſſione urgetur commercium per litteras inter eam & Babingtonum interceſſiſſe. Agnovit colloquium per litteras cum multis interceſſiſſe, non inde tamen poſſe colligi, ſe omnia prava eorum conſilia conſciſſe. Poſtulavit ut ſua ipſius manu ſubſcriptio in medium produceretur, & rogavit, cui damno eſſet, ſi litteras toto fere anno detentas repetiiſſet. Exemplaria deinde litterarum Babingtoni ad eam perlecta, in quibus tota machinatio deſcripta. *Quod ad has litteras, Fieri poſſit*, inquit, *ut Babingtonus ſcriberet, at probetur me accepiſſe. Si Babingtonus aut alii hoc affirmarint, eos aperte mentiri aio. Aliorum crimina non in me conjicienda. Faſciculus litterarum, qui toto fere anno detentus, ſub id tempus ad manus pervenit, ſed per quem tranſmiſſus, plane neſcio.* Litterarum exemplaria prolata.

Ad comprobandum illam Babingtoni litteras accepiſſe legebantur ex Babingtoni confeſſione capita litterarum, quas illam reſcripſiſſe ſponte confeſſus fuerat. In quibus, quum mentio fieret de Arundeliæ Comite, & fratribus, Northumbrioque, lacrimis prorumpentibus, dixit, *Hei mihi! quæ & qualia mea cauſſa pertulit nobilis illa Howardorum familia?* Paulloque poſt lacrimis abſterſis, reſpondit, *Babingtonum poſſe, quæ lubuit fateri. Apertum autem eſſe mendacium ſe ejuſmodi evadendi rationes excogitaſſe.* Et quædam ex *Babingtoni* confeſſione. Illa pernegat.

1586. *cogitaſſe. Ciphras, quibus apud alios uſa erat, adverſarios facile potuiſſe nanciſci, & iiſdem multa falſo perſcribere. Veriſimile non eſſe, ut opera Arundelii, quem carcere concluſum noverint, uteretur, aut Northumbrii, qui admodum juvenis & ſibi ignotus.*

Ex *Savagii* & *Ballardi* confeſſionibus urgetur. Lecta erant itidem excerpta è Savagii & Ballardi confeſſionibus, qui faſſi erant Babingtonum illis impertiiſſe litteras à Scotorum Regina acceptas. Illa Babingtonum *nullas à ſe accepiſſe affirmavit, imo aliis conſilia de invadenda Anglia clam ſuggerentibus indignatam eſſe, & monuiſſe ut caverent.*

Et ex litteris ad *Babingtonum*. Inficiatur. Prolatæ jam litteræ in quibus machinatio Babingtoni laudatur & comprobatur. Harum exemplum requiſivit; affirmavit, *non à ſe prodiiſſe, ſed forſan ex ſuo ciphrarum in Gallia Alphabeto: ſe ad libertatem recuperandam, quod ipſa natura fert, incubuiſſe, & cum ſuis ut liberarent, egiſſe; nonnullis tamen, quos nominare non lubuit, operam ad liberandum deferentibus ne verbo quidem reſpondiſſe.* Percupiiſſe tamen, *ut perſecutionis procellam à Catholicis averteret, & hoc ſummopere à Regina rogaſſe. Regnum ſe nolle ſanguine vel infimi ex fæce plebis, nedum Reginæ, comparare; multos eſſe qui pernicioſa, ipſa ignara, moliuntur, & recentiſſimis, quas acceperat, litteris, veniam à quibuſdam petitam fuiſſe, ſi ipſa inconſulta quid aggrederentur. Facile eſſe aliorum characteres & ciphras ementiri, quod juvenis, qui ſe fratrem nothum filii venditarat, nuperrime in Gallia fecit. Vereri etiam ne hoc in ſuum caput jam factum per Walſinghamum, quem in ſuam & filii vitam machinatum fuiſſe inaudierat.*

Walſinghamum perſtringit. *Proteſtatur, in Reginæ perniciem ne cogitaſſe quidem; ſe malle lubentiſſime vitam profundere, quam ut ſua cauſſa Catholici in odium ſui ita affligerentur, & ad dira ſupplicia raperentur.* Simulque lacrimas ubertim effudit.

At, inquit Theſaurarius, *Nemo qui ſe civem obſequentem*

tem

tem præſtiterat, Religionis cauſſa fuit morte affectus, ſed nonnulli ob proditionem, dum Pontificis Bullam & auctoritatem contra Reginam aſſererent. Ego tamen, inquit illa, *aliter audivi, etiam & in libris editis legi. Ejuſmodi librorum auctores,* retulit ille, *etiam Reginam Regia dignitate excidiſſe ſcribunt.*

Walſinghamus, qui ſe modo verbis perſtrictum ſenſerat, occaſione arrepta, aſſurgens, & animum nulla malevolentia ſuffuſum proteſtatus, *Deum,* inquit, *teſtor, me ut privatum, nihil probo viro indignum, nec pro publica quam gero perſona, nihil quod meo loco non dignum feciſſe. Fateor me anxie ſollicitum de Reginæ & Regni ſalute machinationes in eam curioſe indagaſſe. Si operam ſuam Ballardus mihi detuliſſet, non recuſaram, operamque navatam compenſaram. Si quid ego cum illo machinatus ſim, cur non enunciavit, ut vitæ conſuleret?* Illa hoc reſponſo ſe acquieſcere dixit. Rogavit, *ne ſuccenſeret quod libere dixerit, quæ fando acceperat. Utque non magis crederet illam calumniantibus, quam illa ſuggillantibus eum. Exploratores ambiguæ eſſe fidei homines, qui aliud ſimulant, aliud dicunt: utque nullo modo crederet illam in Reginæ exitium conſenſiſſe.* Jam rurſum in lacrimas effuſa, *Animæ,* inquit, *naufragium conjurando in perniciem chariſſimæ ſororis nunquam fecerim.* Reſponſum eſt à Juriſperitis, hoc teſtimoniis mox evincendum. Hæc ante meridiem.

Ille ſe defendit.

A meridie, ut hoc evinceretur, prolatum eſt exemplar litterarum quas Carolus Pagettus ſcripſit, & eam accepiſſe Curlus alter ex Amanuenſibus teſtatus eſt, de colloquio inter Mendozam & Ballardum de Conſilio Angliam invadendi, eamque liberandi. *Hoc nihil ad rem eſſe,* reſpondit, *nec probare ſe in Reginæ perniciem conſenſiſſe.* Perrexerunt porro Juriſconſulti, ut eam & conjurationis conſciam fuiſſe, & in Reginæ cædem conjuraſſe, ex

Caroli Pagetti litteræ proferuntur.

1586. Babingtoni confeſſione, atque litteris inter eam & Babingtonum comprobarent, in quibus ille eam *Dominam Reginamque ſuam Sereniſſimam* ſalutarat: obiterque meminerunt conſilium initum eſſe de Regno Angliæ in Hiſpanum tranſcribendo. Illa agnovit, Sacerdotem [1] quendam adiiſſe & dixiſſe, *ſi non interveniret*, quod & ipſa & filius hereditate excluderentur. Sacerdotis autem nomen edere noluit. addidit, Hiſpanum jus ſibi in regnum Angliæ arrogare, nec aliis quam ipſi ceſſurum.

Et Babingtoni.

Et Amanuenſium teſtimonia.

Teſtimoniis deinde Navi & Curli Amanuenſium preſſerunt ex Babingtoni confeſſione, & mutuis inter eam & Babingtonum litteris, omniſque probationum fides eorum teſtimonio nitebatur; nec tamen illi coram producti. Curlum virum probum eſſe agnovit, ſed non idoneum in ſe teſtem. Navum quondam ab Epiſtolis Cardinali Lotharingo, à Galliæ Rege ſibi commendatum, facile aut pretio, aut ſpe, aut metu pertrahi poſſe, ut falſum perhiberet teſtimonium, utpote qui jurejurando temere ſe ſubinde obſtrinxerat, Curlumque ita facilem habuerat, ut ad ejus nutum, quæ juſſit, ſcriberet. Fieri poſſe, ut iſti litteris inſererent, quæ non dictarat; fieri etiam poſſe ejuſmodi litteras ad eorum manus perveniſſe, quas tamen nunquam vidit; & in hujuſmodi verba prorupit: *Omnis omnium principum & Majeſtas & ſalus jacet, ſi ex Amanuenſium ſcriptis & teſtimonio dependeant. Ego illis nihil dictavi niſi quod natura mihi dictavit, ut libertatem tandem aliquando recuperarem. Nec ego, niſi ex meo ipſius verbo aut ſcripto, ſum convincenda. Si quid illi ſcripſerint, quod Reginæ ſorori ſit fraudi, me plane inſciente ſcripſerunt, & inconſideratæ audaciæ pœnas luant. Certò ſcio, ſi coram adeſſent, me extra omnem hanc culpam cauſſamque ponerent. Et ego ſi chartulæ meæ ad manus eſſent, ſingulatim ad hæc reſponderem.*

Illa eorum fidem elevat.

1. *Deeſt* quendam *in Edd. prioribus.*

Inter

Inter hæc, Theſaurarius objecit quod filium in Hiſpaniam mittere, juſque quod in Angliæ regno vendicat in Hiſpanum conferre deſtinarat. Cui illa, *Regnum ſibi nullum eſſe quod deferre poſſet; licitum tamen eſſe ſua pro ſuo arbitrio donare, nec rationem cuipiam reddere.* Quum ciphrarum Alphabeta Babingtono, D. Lodovico, & Fernhurſtiæ tranſmiſſa è Curli teſtimonio objicerentur, non negavit, *quin illa plura deſcripſerat, & inter alia, illud pro D. Lodovico, quum illum, & alium ad Cardinalis dignitatem commendaſſet; & citra offenſam, ut ſperavit, quandoquidem non minus ſibi ſit licitum litterarum commercia habere, & res ſuas cum hominibus ſuæ religionis agere, quam Reginæ cum alterius cultoribus.* Deinde conſentientibus Navi & Curli teſtimoniis iteratis ſpiſſius preſſerunt: & illa ſua reſponſa iteravit, aut præciſe negando repulit; iterum proteſtando, ſe nec Babingtonum nec Ballardum noſſe. Inter hæc, quum Theſaurarius interjeciſſet, eam probe noſſe Morganum, qui Parrium percuſſorem in Reginam ſubmiſerat, illique annuam penſionem aſſignaſſe: Retulit, *ſe neſcire an Morganus hoc fecerit, ſcire autem Morganum ſua cauſſa omnia amiſiſſe, ideoque honoris ſui intereſſe illum ſublevare, nec teneri injuriam ab amico bene merito Reginæ illatam ulciſci; ab ejuſmodi tamen ſceleratis inceptis hominem deterruiſſe. Verum enimvero penſiones,* inquit, *ex Anglia Patricio Graio & Scotis mihi adverſantibus fuerunt aſſignatæ, uti & filio.* Reſpondit Theſaurarius: *Quum res Regni Scotici Proregum negligentia fuerint admodum acciſæ, Regina Regi filio tuo cognato conjunctiſſimo aliquid munifice elargita eſt.* Prolata ſunt poſtea capita litterarum ad Inglefeldum, & ad Baronem Pagettum, & Bernardinum Mendozam, de externis auxiliis. Quum autem illa reſpondiſſet, *Hæc non facere ad Reginæ exitium: Quod ſi exteri eam liberare ſatagerent, non ſibi*

1586. De regno transferendo arguitur.

Et ſuorum teſtimoniis premitur.

Penſionem Morgano aſſignatam excuſat.

Et penſiones Scotis conceſſas retorquet.

objici-

1586. *objiciendum;* & *ſe ſubinde Reginæ aperte ſignificaſſe quod libertati ſuæ conſuleret*; res in craſtinum prorogatur.

Denuo proteſtatur, cum querimonia.

Die craſtino, illa Proteſtationem ſuperiorem iteravit, & in acta referri, exemplumque ſibi tradi poſtulavit, lamentando, *æquiſſimas, quas Reginæ conditiones ſæpius propoſuerat, ſemper fuiſſe rejectas, etiam quum promiſerit filium, Ducisque Guiſii filium obſides dare, ne quid detrimenti per ſe Regina aut regnum Angliæ caperet. Spem omnem libertatis omnino præcluſam jam antea vidiſſe, nunc vero indigniſſime ſecum agi, cujus honor* & *exiſtimatio in quæſtionem devocatur coram forenſibus cauſſidicis, qui ſingulas circumſtantias in conſequentias contortis concluſiunculis trahunt, quum principes inuncti* & *conſecrati non iiſdem legibus, quibus privati ſubjiciantur. Præterea, quum delegata ſit illis auctoritas examinandi* res ad læſionem regiæ perſonæ tendentes, *nihilominus cauſſa ita agitur,* & *litteræ torquentur, ut Religio quam profitetur, immunitas* & *Majeſtas Principum exterorum* & *privata inter Principes commercia in quæſtionem deducantur,* & *ipſa infra Regiam dignitatem quaſi rea pro Tribunali ſiſtatur. Nec alio conſilio, quam ut Reginæ gratia,* & *ſuo in ſucceſſione jure prorſus excluderetur: quum illa ſponte comparuerit ut objecta dilueret, ne honori* & *innocentiæ defuiſſe videretur.* In memoriam etiam revocavit, *Quo modo ipſa Elizabetha in quæſtionem de conjuratione Wiati pertracta fuiſset, quum tamen illa innocentiſſima*; religioſe affirmando, *Etſi Catholicorum incolumitati conſultum optaverit, nolle tamen ut cujuſcunque cæde* & *ſanguine hoc fieret. Se maluiſſe Heſtheram quam Juditham agere, intercedere apud Deum pro populo, quam infimum de populo vita ſpoliare.* Expoſtulavit, inimicos divulgaſſe ſe irreligioſam fuiſſe. *Tempus autem*, inquit, *erat, quum me in Proteſtantium Religione informari vellem, verum informari noluerunt,*

voluerunt, quaſi de anima mea ſuſque deque ferrent. 1586.
Jam perorans, *Quùm omnia*, inquit, *in me egeritis, & meo me jure excluſeritis, vos cauſſa & ſpe cadatis.* Simulque ad divinum numen, Principeſque agnatos appellatione facta, & proteſtatione iterata, rogavit, ut alter haberetur hac de re conventus, utque Patronus ad cauſſam agendam daretur, & Princeps quum ſit, *verbo Principis* crederetur. *Imprudentiæ enim extremæ eſſe, eorum judicio ſtare, quos præjudiciis contra ſe armatos planiſſime vidit.*

Ad hæc Theſaurarius: *Quum duplicem*, inquit, *perſonam gero, alteram Delegati, alteram Conſiliarii, primum paucula à me tanquam Delegato accipe. Proteſtatio in acta relata eſt, & ejuſdem exemplum tibi tradetur. Auctoritas ſub Reginæ chirographo & Magno Angliæ Sigillo nobis delata eſt, à quo nulla eſt provocatio; nec cum præjudicio venimus, ſed ad juſtitiæ amuſſim judicaturi. Juriſperiti ad nihil aliud collineant quam ut veritas eluceſcat, quatenus in Regiam perſonam deliqueris. Poteſtas nobis facta eſt plenaria rem audiendi & examinandi, etiam te abſente; adeſſe tamen voluimus ne honori detraxiſſe videremur. Nec cogitavimus tibi quicquam objicere, niſi quod in Regiam perſonam conſciveris, aut tentaveris. Litteræ non alio conſilio perlectæ ſunt, quam ad facinus contra Regiam perſonam, & ad illud ſpectantia explicanda, quæ ita cum aliis rebus intertexuntur, ut ſejungi non poſſint. Ideoque litteræ integræ, & non particulæ hinc inde excerptæ, publice perlectæ, quandoquidem circumſtantiæ fidem faciant quibus de rebus cum Babingtono egeris.* Burghleius reſpondet.

Illa interfata, *Circumſtantias probari poſſe*, dixit, *at factum nunquam, integritatem ſuam non ex Amanuenſium fide & memoria dependere, etſi ingenuos norit. Si tamen ex tormentorum metu, ſpe præmii & impunitatis,* Illa interfatur.

aliquid

1586. *aliquid faſſi ſint, non admittendum ex juſtis cauſſis, quas alibi proferat: hominum animos affectibus varie circumagi, illos nunquam hujuſmodi niſi in rem vel ſpem, confiteri voluiſſe. Litteras poſſe ad alios, quam ad quos ſcribuntur, dirigi, & multa quæ non dictaverat, ſæpius fuiſſe inſerta. Si chartulæ non ablatæ fuiſſent, & Amanuenſem haberet, objecta felicius confutaret.*

Ille pergit.

At, *nihil*, inquit Theſaurarius, *niſi à* XIX. *die Junii objicietur, nec chartulæ proderunt, quum Amanuenſis & Babingtonus ipſe tormentis intacti affirmaverint, te litteras illas ad Babingtonum dediſſe, quod etiamſi tu neges, an potior tamen fides affirmationi quam negationi habeatur, Delegati judicarint. Verum ut ad rem redeam. Hæc ut conſiliarius denuncio, multa de libertate ſubinde propoſuiſti. Quod ſucceſſu caruerint, à te fuit, vel Scotis, & non à Regina. Proceres enim Scotiæ Regem obſidem tradere omnino recuſarunt. Et quum poſtremo de libertate tractaretur, Parrius à Morgano cliente tuo ad Reginæ cædem ſubmiſſus erat. Ah*! inquit illa, *tu mihi adverſaris. Imo*, refert ille, *Adverſariis Reginæ Elizabethæ ego adverſor. Sed de his ſatis, ad probationes igitur pergamus.* Quum illa audire abnueret: *Nos tamen*, inquit ille, *audiemus. Et ego etiam*, inquit illa, *alio loco audiam, & memet defendam.*

Iterum litteræ proferuntur.

Releguntur jam litteræ ad Carolum Pagettum, quibus docuit, non aliam ſupereſſe Hiſpano rationem Belgium in ordinem redigendi, quam conſtituendo Principem in Anglia qui ipſi ſit uſui; ad Baronem Pagettum, ut ad Angliam invadendam auxilia acceleraret; Alani Cardinalis, quibus ille eam *Sereniſſimam ſuam Dominam* ſalutavit, & rem Principis Parmenſis curæ commendatam ſignificavit. Inter legendum hæc illa interpoſuit, *Babingtonum & Amanuenſes illam accuſaſſe, ut ſe excuſarent, nunquam de ſex percuſſoribus audiviſſe, cetera nihil ad*

Illa interfatur.

1586.

tem facere. Alanum pro Præſule reverendo habere, ſe aliud Eccleſiæ Caput quam Pontificem Romanum non agnoſcere. Quo in loco ab eo & exteris Principibus habeatur non ignorare, nec poſſe impedire ſi Angliæ Reginam *in literis ſalutarent. Amanuenſes, quum contra officium fidemque jurejurando ipſi firmatam egerint, fidem minime mereri. Semel pejerantibus, ſi per omnes Deos iterum jurarint, minime credendum. Nec iſtos ſe in foro conſcientiæ obſtrictos quocunque jurejurando exiſtimare; quandoquidem fidelitatem & taciturnitatem jam antea ipſi juraverint, nec Angliæ ſint ſubditi. Navum ſæpe alias quam ipſa dictarat, ſcripſiſſe, & Curlum ſcripſiſſe quæcunque Navus juſſerat. Ipſam vero velle iſtorum culpam in omnibus ſuſtinere, niſi quæ labem honori inferant. Iſtos etiam hæc fortean confeſſos eſſe ut ſibi conſulerent, dum confitendo putarent non ipſi officere, quacum, ut cum Regina, mitius agendum exiſtimarunt. De Ballardo nihil audiviſſe, ſed de quodam Hallardo qui operam ſuam detulerat, quam tamen recuſarat, eo quod eundem etiam Walſinghamo operam dicaſſe acceperat.*

Amanuenſibus fidem derogat.

Poſtea, quum notulæ litterarum ad Mendozam, quas Curlus ſe privato charactere deſcripſiſſe agnoverat, prælegerentur, & ex illis premeretur, quaſi jus Regni in Hiſpanum transferre cogitarat, Alanumque & Perſonium ea de cauſſa Romæ jam hærere; Illa ſuos fidem jurejurando firmatam fregiſſe conqueſta, reſpondit: *Quum captiva ſine ſpe libertatis curis elangueſcerem, nec ſpes ulla ſupereſſet ea perficiendi, quæ plurimi à me & ætate & valetudine jam inclinata exſpectarunt: viſum erat nonnullis, ut ſucceſſio regni Angliæ in Hiſpano, aut aliquo Catholico Anglo conſtabiliretur. Liberque mihi ad Hiſpani jus aſtruendum miſſus erat, qui quum non admitteretur, ego apud nonnullos offenſam ſubii: Cete-*

Eos perjurii arguit. De Regno tranſcribendo iterum accuſatur. Reſpondet.

1586. *rum ſpe omni jam in Anglia deſperata, ſtat mihi ſen-tentia, opem externam nolle rejicere.*

Sollicitator Delegatos ſubmonuit, quid de illis & eorum honoribus, fortunis, & poſteris fieret, ſi Regnum ita transferretur. Theſaurarius autem docuit, Regnum Angliæ transferri non poſſe, ſed ſucceſſionis jure ex legibus deſcendere; atque interrogavit, ſi plura vellet.

Illa poſtulavit, ut in pleno Parlamento audiretur, vel Reginam (quam Reginæ rationem habituram ſperavit,) & Conſiliarios præſens alloqueretur. Jamque magna vultus ſecuritate aſſurgens, cum Theſaurario, Hattono, Walſinghamo, & Comite Warwicenſi pauca ſeorſim contulit. His peractis, Conventus in xxv. diem Octobris ad *Cameram Stellatam* Weſtmonaſterii prorogatur. Hactenus hac de re è commentariis Edwardi Barkeri *regiæ Majeſtatis Regeſtarii Principalis, Tho. Wheeleri Notarii publici, Audientiæ Cantuarienſis Regeſtarii*, & aliorum fide dignorum qui interfuerunt.

Sententia in eam prolata. Die iſto convenerunt omnes Delegati, (præter Salopienſem & Warwicenſem affecta tunc temporis valetudine,) & poſtquam Navus & Curlus ſingulas litteras, & litterarum exemplaria quæ antea prolata fuerunt, veriſſima eſſe, jurejurando, viva voce, ſponte, ſine ſpe aut pretio, coram illis aſſeveranter affirmaſſent, & confirmaſſent; ſententia in Scotorum Reginam prolata eſt, [1] Delegatorum ſigillis & ſubſcriptionibus firmata, atque in acta relata hiſce verbis: *Ex unanimi aſſenſu & conſenſu ſuis, ſententiam & judicium ad diem & locum ultimum recitatum pronunciant, reddunt, & dicunt, quod poſt finem prædictæ Seſſionis Parlamenti in Commiſſione prædicta ſpecificata, videlicet, poſt prædictum primum diem Junii, anno viceſimo ſeptimo ſupradicto, & ante datum ejuſdem Commiſſionis, diverſæ res com-*

1. Et Delegatorum ſigillis *in Edd. prioribus.*

paſſatæ

paſſatæ & imaginatæ fuerunt infra hoc Regnum Angliæ per Anthonium Babingtonum & alios cum ſcientia, Anglice with the privitie —— *dictæ Mariæ prætendentis titulum ad Coronam hujus Regni Angliæ, tendentes ad læſionem, mortem, & deſtructionem Regalis perſonæ dictæ Dominæ noſtræ Reginæ. At ſcilicet, quod poſt prædictum primum diem Junii, anno viceſimo ſeptimo ſupradicto, & ante datum Commiſſionis prædictæ, prædicta Maria prætendens titulum ad Coronam hujus Regni Angliæ, compaſſavit & imaginata fuit infra hoc Regnum Angliæ diverſas res, tendentes ad læſionem, mortem, & deſtructionem Regalis perſonæ Dominæ noſtræ Reginæ contra formam Statuti in Commiſſione prædicta ſpecificati.* De hac ſententia, quæ ex Amanuenſium fide tota pependit, nec illi coram in medium producti ex lege prima anni XIII. ipſius Elizabethæ, plurimus variuſque apud homines ſermo, dum alii illos fide dignos, alii indignos exiſtimarent. Vide Nauvi ad Regem Jacobum Apologiam anno M.DC.V. ſcriptam, quo ſe operoſe proteſtando excuſat nec fuiſſe ſuſcepti conſilii auctorem, nec ſuaſorem, nec primum indicem, nec officio per negligentiam aut imprudentiam defuiſſe; imo ſtrenue capita accuſationis contra Dominam ſuam hoc die impugnaſſe. Quod tamen ex Actis publicis minime conſtat. Verum eodem die à Delegatis & Regni Judicibus declaratum erat, *ſententiam illam nihil derogare Jacobo Regi Scotorum in jure aut honore; ſed illum in eodem eſſe loco, ordine, & jure, ac ſi ſententia illa nunquam lata fuiſſet.*

1586.

De Amanuenſium fide dubitatur.

Nauvi Apologia.

Filio non præjudicare declaratur.

Pauculis interjectis diebus habentur Comitia Parlamentaria Weſtmonaſterii, inchoata poteſtate quadam vicaria, à Regina Archiepiſcopo Cantuarienſi, Theſaurario, & Derbiæ Comiti delegata, nec ſine exemplo. In quibus proſcriptio Baronis Pagetti, Caroli Pagetti, Fran-

Parlamentum habetur.

1586. ciſci Engleſeldi, Franciſci Throcmortoni, Antonii Babingtoni, Thomæ Salisburii, Edwardi *Jones*, Chedioci Tichborni, Caroli Tilnei & reliquorum conjuratorum confirmatur; & eorum bona & poſſeſſiones fiſco adjudicantur.

Proſcriptio proditorum.

Ordines petunt ut ſententia promulgetur.

Ordines etiam Regni qui ſententiam in Scotorum Reginam latam ſuis ſuffragiis approbarant, & confirmaverant, unanimi aſſenſu Reginæ libellum ſupplicem per Cancellarium exhibuerunt, quo maximopere obſecrarunt, ut ad conſervandam veram Chriſti Religionem, Regni tranquillitatem, Reginæ incolumitatem, ipſorum & poſterorum ſalutem, ſententia in *Mariam* Scotorum [1] Reginam ex lege publicaretur. Rationes petitæ à periculis, Religioni, Regiæ perſonæ, & Regno imminentibus ab illa quæ Pontificiæ religioni innutrita, & in Sacrum fœdus ad Proteſtantium Religionem exſtirpandam jurata, Regnum ſibi, Regina ſuperſtite, jamdiu arrogaverat, quamque *excommunicatam* oppugnare juſtiſſimum, & vita ſpoliare meritorium cenſuerat; florentes Regni familias ſubverterat, & omnibus machinationibus, & tumultibus in Anglia fomitem ſuggeſſerat. Illi parcere, nihil aliud eſſe quam populum perdere, qui impunitatem iniquiſſime feret, & ſe ab *Aſſociationis* juramento abſolvi non credet, niſi in eam animadvertatur. Poſtremo in memoriam revocant, quam formidoloſa exſtant exempla divinæ ultionis in Regem Saulem, quod *Agagum*, & in Achabum, quod *Benadadum*, morte non mulctaverint. Hæc Ordines Parlamenti.

[2] Elizabetha reſpondet.

Regina magna & vultus & vocis Majeſtate, in hanc ſententiam reſpondet: “Immenſa illa ſuperni numinis “erga me beneficia tot ſunt & tanta, ut non ſolum pro “beneficiis humillime agnoſcam, ſed tanquam miracula “cum admiratione ſuſpiciam, quandoquidem oratione

1. Reginam lata ex lege *in Edd. priorib.* 2. *Deeſt hæc nota marginalis in Edd. Belg.*

“conſequi

"conſequi plane neſciam. Quamvis nemo omnium 1586.
" [1] mortalium plus divino numini debeat quam ego ipſa,
" toties non ſine miraculo ex periculis erepta; plura ta-
" men non alio quam hoc uno nomine debeo, quod &
" miraculi inſtar duco. Scilicet, quod, ut cum propenſiſ-
" ſima omnium benevolentia Regni gubernacula ſuſcepi,
" ita annis nunc XXVIII. decurſis, eandem, ſi non majo-
" rem, benevolentiam perſpicio. Qua ſi ſemel excidero,
" me ſpirare fortaſſe, ſed certe vivere ne quidem perſen-
" tiſcerem. Nunc autem quamvis vitæ periculum fuerit
" intentatum, nihil tamen me adeo ſollicitam habuit, quam
" quod ejuſmodi crimine illa ſe aſtrinxit, quæ ejuſdem
" ſexus, ejuſdem ordinis, ejuſdem ſtirpis, & ſanguine qui-
" dem conjunctiſſima. Tantumque abfuit, ut erga illam
" fuerim malevola, ut quum molitiones in me nonnullæ
" diluceſcerent, ad eam clam ſcripſerim, ſi eas privatis
" ad me litteris fateretur, ſilentio involverentur. Nec eo
" ſane animo ſcripſi, ut irretirem, quum mihi innoteſce-
" rent quæcunque fateri poterat. Veruntamen, etſi huc
" uſque res devenerit; ſi vere reſipiſceret, nemo ejus cauſ-
" ſam contra me ſuſciperet, & hinc mea unius vita, non
" univerſi populi ſalus penderet, (abſit fingendi vanitas)
" libentiſſime ſane ignoſcerem. Imo ſi Anglia ex morte
" mea res florentiores, & Principem ſortiretur potiorem,
" vitam libentiſſime ponerem. Vobis enim & populo, non
" mihi vivere expeto. Nec eſt, quum ita vitam inſtituerim
" meam, cur aut vitam appetam, aut mortem extimeſcam.
" Vitæ communis ego haud ignara, parui, imperavi. Vi-
" cinos bonos & malos habui, perfidiam in fiducia ex-
" perta ſum. Beneficia male collocavi, & quum bene fe-
" cerim, male audivi. Dum hæc præterita animo recolo,
" præſentia video, & futura exſpecto, feliciſſimos eos exi-
" ſtimo qui hinc citius demigrant; contra hujuſmodi ta-

1. Mortalium ſit, qui plus *in Edd. priorib.*

"men

1586. "men mala virilem animum induo, ut quicquid evenerit,
" mors me imparatam non opprimat.

"Quod ad has proditiones, non ita mihi, vel Regni
" mei Legibus præjudicabo, ut non exiſtimem quin illa
" proditionis architecta legibus priſcis teneretur, etiamſi
" lex recens nunquam ſancita fuiſſet; quæ tamen in illius
" fraudem neutiquam ſancita fuit, quod nonnulli prono
" in illam favore ſuſpicati ſunt. Tantum aberat ut ad il-
" lam illaqueandam ſanciretur, ut potius ad præmonen-
" dam, & deterrendam ne quid contra attentaret. Verum
" enimvero quum jam legis vim habeat, ex ea in illam
" agere viſum erat. At vos Juriſconſulti, in juris apicibus
" excutiendis, & formulis conſectandis, potius quam ipſis
" legibus interpretandis adeo curioſuli eſtis, ut ex formula
" veſtra, illa in quæſtionem intra Staffordienſem Comita-
" tum fuerit vocanda, & ad tribunal manu ſublata, XII.
" virorum judicio *de facto* ſiſtenda. Bella ſane formula
" judicii in Principem. Ad hujuſmodi abſurda amolienda
" conſultius mihi videbatur cauſſam tantam ad Regni
" Proceres & Judices examinandam referre, & hoc vix
" ſufficit, quum in nos Principes, tanquam in Theatro
" propoſitos, omnes omnium oculi conjiciantur, & in no-
" bis vel minimus nævus ex longiſſimo intervallo conſpi-
" ciatur. Ut anxie providendum ne quid nobis indignum
" admittamus. Me autem recenti lege in anguſtias com-
" pegiſtis, ut ego de illius ſupplicio ſtatuam, quæ Princeps
" mihi ſanguine conjunctiſſima, cujuſque in me molitio-
" nes tantum inflixerunt dolorem, ut ne audiendo auge-
" rem, Parlamentariis his Comitiis libens abſuerim: &
" non ex inſidiantium metu, ut nonnulli opinantur. Ve-
" runtamen hoc arcanum ego effutiam (quæ alias haud
" futilis :) hiſce oculis vidi, & legi juramentum quo non-
" nulli me intra menſem perimere ſe devinxerunt. Hinc
" veſtrum in me periculum prævideo, quod ut propulſem,
" ſane diligenter curabo. " *Aſſo-*

" *Aſſociatio* veſtra pro mea ſalute mihi animo non ex- 1586.
" cidit, quam ne cogitavi quidem, priuſquam plurimorum
" ſyngraphæ ſigillis munitæ mihi oſtenſæ. Ea certe ani-
" mum & amorem erga vos meum arctiſſimis in perpe-
" tuum obſtrinxit vinculis, quæ non aliunde, quam è veſtro
" & Reipub. amplexu ſolatia peto. Quandoquidem au-
" tem res quæ nunc agitur, rariſſimi ſit exempli & longe
" maximi momenti, ſpero vos non exſpectare, ut aliquid
" jam certò ſtatuam. Mei enim moris eſt etiam in rebus
" minoribus diu deliberare quod ſemel ſtatuendum. Deum
" Optimum Maximum comprecabor, ut mihi radios lu-
" minis ſui in mentem infundat, quo pervideam, quid ex
" uſu ſit Eccleſiæ, Reipublicæ, & veſtræ ſaluti. Ne mora
" tamen periculum attrahat, quæ mea ſit ſententia, op-
" portune ſignificabo. Vos interim à me ſingula exſpecte-
" tis velim, quæ ab optima Principe optimi cives exſpe-
" ctare poterunt."

Duodecimo poſt die, quum animo rem altius agitaſſet, ancipiti cogitandi cura diſtracta, & quaſi conſilio impar, miſſo ad Proceres Cancellario, & Puckeringo ad ceteros in Inferiori Conſeſſu, rogavit, ut de re tanta diligentius denuo conſilium ſuſciperent, & ſalutarius aliquod remedium excogitarent, quo Scotorum Reginæ vitæ parceretur, & ſuæ ſecuritati conſuleretur.

Ut aliud remedium excogitent, rogat.

Quum illi diu multumque deliberaſſent, & bona malaque Principis ad omnes ſpectare judicaſſent, in eandem ſententiam una omnium voce denuo itur, & hiſce de cauſſis: *Quod Reginæ ſecuritati, Scotorum Regina ſuperſtite, conſuli non poterat, niſi vel illa ſerio reſipiſceret, & crimina agnoſceret, vel arctiori cuſtodia, ſyngraphis & jurejurando conſtringeretur, vel obſides daret, vel regno diſcederet. Reſipiſcentiam in illa ſperarunt nullam, quandoquidem Reginæ, quæ vitam conſervarat, malam gratiam retulerat, nec dum crimina agnoſcat. Cuſtodiam arctiorem,*

Illi reſpondent.

1586. *rem, ſyngraphas, jusjurandum, & obſides inſtar nihili habuerunt, quum hæc, Regina ſublata, protinus evaneſcerent. Sin regno diſcederet, metuerunt ne ſigna ad Regnum aggrediendum illico tolleret.* Hæc quum Cancellarius & Puckeringus inferioris Conſeſſus Orator fuſe explicaſſent, perurgendo ut ſententia exſecutioni demandaretur, *quandoquidem ſit injuſtitiæ, juris exſecutionem vel uni alicui ſubditorum petenti denegare; multo magis univerſis Anglis eandem una voce & una mente tantopere efflagitantibus*; Regina hujuſmodi habuit orationem:

Illa replicat.

“Perquam grave eſt illud iter è quo, & dum pergitur, & quum conficiatur, nihil niſi moleſtia percipiatur. Conflictata ſum hodie, ſi unquam alias, loquerer, an ſilerem. Si loquar & non conquerar, certe ſimulabo: Si ſileam, veſtra opera luditur. Sin autem conquerar, novum plane videatur. Attamen fateor mihi primis in votis fuiſſe, ut ad veſtram ſecuritatem, meamque ſimul ſalutem, alia quæpiam ratio excogitaretur, quam quæ nunc proponitur. Ita ut non poſſim non conqueri coram vobis, etſi non de vobis, quum ex veſtris intelligam petitionibus, meam ſalutem ex alterius exitio totam dependere. Si qui opinentur me tempus data opera protelaſſe, ad ementitam clementiæ laudem captandam, me ſane injuria indigne afficiunt, quod optime ille novit, qui internas animorum cogitationes penitiſſime explorat. Si qui arbitrentur, Delegatos non auſos aliam pronunciare ſententiam, ne aut mihi diſplicere, aut meæ ſaluti deeſſe viderentur, illi injuriis me onerant longe indigniſſimis. Adminiſtri enim mei aut officio defuerunt, aut meo nomine Delegatis ſignificarunt, me voluiſſe, & juſſiſſe ut ſinguli ex animi ſententia libere agerent, & quæ publice expromere noluerunt, mihi privatim impertirent. Ex propenſiſſimo meo erga illam animo fuit, ut altera ratio occurrendi malo excogitaretur.

“Verum

"Verum quum jam certò conſtet meam ſalutem ſine il- 1586.
"lius exitio deploratiſſimam eſſe, intimo doloris ſenſu "afficior, quod ego, quæ tot rebellibus vitæ gratiam feci, "tot proditiones connivendo aut reticendo neglexi, in "tantam Principem jam tandem ſævire videar.

"Ex quo ad gubernaculum hujus Regni ſederim, plures "famoſos libellos in me quaſi tyrannam editos vidi. Scri- "ptoribus cedat in bonum. Credo illos nova voluiſſe "ſignificare, & novum certe mihi videbatur, me tyran- "nidis nota inuri. Utinam tam novum eſſet de illorum "impietate audire. Quid illi jam ſcriptis non prodent, "quum audierint me conſenſiſſe, ut carnifex proximæ "cognatæ ſanguine cruentetur? Tantum abeſt à me cru- "delitas, ut ad meam vitam conſervandam vim illi infer- "rem nullam, nec tam ſollicite ad meam vitam produ- "cendam, quam utriuſque conſervandam incubui: quod "jam fieri non poſſe, intoleranter doleo. Non adeo men- "tis ſum inops, ut pericula mihi objecta non videam, nec "tantæ vecordiæ, ut ferrum ad me jugulandam exacuam, "nec tam ſupinæ ſocordiæ, ut vitæ non caveam. Sed hoc "mecum cogito, plures eſſe qui pro Principis vita vitam "ſuam periculis exponant, è quorum tamen numero me "non profiteor. Hæc animo ſubinde verſavi. Verum "quum plures in me calamos & linguas ſtrinxerint, liceat "mihi qualemcunque pro me defenſionem inſtituere, ut "videatis pro cujuſmodi feminæ ſalute tantopere invigi- "laſtis. Ut veſtram quidem vigilantiam gratiſſimo animo "recolo, ita parem gratiam non retulero, ſi mihi totidem "ſupereſſent vitæ, quot veſtrûm ſingulis.

"Quamprimum Sceptrum acceperim, Dei largitoris "non immemor, ab ejus cultu, & Religione in qua nata, "innutrita, &, ut ſpero, moritura ſum, Regnum auſpica- "bar. Etſi me haud latuerit, quot me ex Religione mu- "tata circumſederint domi pericula, quantique Reges al-

1586. " terius profeſſionis foras, hoſtilem in me animum indue-
" rint, minime tamen commovebar. Deum enim, quem
" ſolum ſpectavi, & me, & cauſſam propugnaturum novi.
" Hinc tot in me promanarunt molitiones & conjurati-
" ones, ut me ſupereſſe demirer, niſi præter ſpem ſemper
" divinitus adfuiſſet auxilium. Jam, ut majores progreſ-
" ſus in arte regnandi facerem, quæ regibus digna, diu
" multumque cogitavi; deprehendique apprime neceſ-
" ſarium eſſe, ut potioribus illis virtutibus, *Juſtitia*, *Tem-*
" *perantia*, *Prudentia*, & *Fortitudine* abunde inſtrueren-
" tur. Has duas poſteriores, quæ omnino viriles, ut mihi
" arrogem, ſexus non permittit. De prioribus autem illis,
" & lenioribus, hæc auſim (abſit oſtentatio) dicere. Sum-
" mos cum infimis pari jure continui, neminem extuli
" quem non dignum cenſui, aures credulas minime præ-
" bui, judicium præjudicio, cauſſa inaudita, non corrupi.
" Non tamen dixero, quin multa mihi nimium prono par-
" tium favore referri potuerint. *Bonus enim cautuſque*
" *Princeps ſæpe venditur*, quum ſingula audire non poſ-
" ſit. Hoc tamen aſſeveranter dixero; Judicium pro ca-
" ptu meo veritati ſemper famulabatur. Ut ille amicum
" monuit ne quid reſponderet, priuſquam *Alphabetum*
" percurriſſet, ita nec ego temere & tumultuario quic-
" quam ſtatui.

" Quod igitur ad conſultationes & conſilia veſtra, tam
" evigilata, provida, & ſalutaria; ad mei conſervationem
" eſſe agnoſco, & ex animis tam integris, & mihi devo-
" tiſſimis emanaſſe, ut mihi omnibus nervis ſit conten-
" dendum, ne optime merentibus ingrata videar. Quod
" ad petitionem veſtram, oro & obteſtor, ut reſponſo
" ſine reſponſo acquieſcatis. Judicium veſtrum approbo,
" rationes percipio, ancipitem tamen cogitandi curam, quæ
" me torquet, excuſatam quæſo habetote. Animum erga
" vos gratiſſimum, & hoc reſponſum, ſi modo reſponſum
" putetis,

"putetis, æqui bonique conſulite. Si dixero, me haud 1586.
"facturam quod petitis, dixero forſan plus quam cogito; "ſin facturam dixero, me, quam conſervatam velitis, in "perniciem præcipitabo, quod pro veſtra prudentia certò "ſcio nolitis, ſi loca, ſi tempora, & mores hominum accurate conſideretis." Poſt hæc Ordinum conventus prorogatur.

Per id temporis Baro Buckhurſtus Bealuſque ad Scotorum Reginam mittuntur, ut ſignificarent ſententiam in eam latam; eandem ut juſtiſſimam, Parlamentaria auctoritate fuiſſe comprobatam & confirmatam, exſecutionemque ex *Juſtitiæ*, *Securitatis*, *&* *Neceſſitatis* ratione ſummopere ab Ordinibus efflagitatam: ideoque perſuaderent, ut peccata in Deum Reginamque agnoſcens ante mortem pœnitendo expiaret; innuentes quod ea ſuperſtite Religio in Anglia recepta non poſſit ſubſiſtere. Hinc illa inſolita quadam alacritate triumphare videbatur, Deo gratias agendo, ſibi gratulando, quod ad religionem reſtabiliendam in hac Inſula inſtrumentum haberetur. Et vehementer rogabat, ut Sacerdotem Catholicum haberet ad conſcientiam dirigendam & Sacramenta miniſtranda. Epiſcopum & Decanum, quos in hunc uſum commendarunt, prorſus rejecit, gentemque Anglorum acrius perſtrinxit dictitando, *Anglos in ſuos Reges ſubinde cædibus ſæviiſſe, ut neutiquam novum nunc ſit, ſi etiam in me ex eorum ſanguine natam itidem ſævierint.*

Hæc Scotæ ſignificantur.

Lætanter audit.

Promulgationi ſententiæ aliquantiſper interceſſit *l'Aubeſpinæus* Legatus Gallicus, ſed, aulicis nonnullis ſedulo ſatagentibus, menſe Decembri publica præconis voce per urbem Londinum, Prætore, Senatu, & ſelectiſſimis civibus præſentibus, poſteaque per reliquum Regnum promulgatur. In programmate Regina promulgationem hanc non ſine ſumma animi anxietate, ex quadam neceſſitate

Sententia in eam promulgatur.

1586. & vehementiſſimis Ordinum Regni obteſtationibus ex tortam fuiſſe ſerio proteſtata eſt, etſi erant qui hoc ex arte muliebri exiſtimarunt, quæ quod percupiunt, ſemper malint coactæ videri.

Illa tulit compoſite. Funeſtæ hujus ſententiæ promulgatione Scotorum Reginæ denunciata, tantum abfuit ut animo caderet, ut ſtabili vultu, ſublatis in cœlum oculis & manibus, gratias Deo egerit: Et quanquam omni dignitate à Powletto cuſtode exuta, non alio quam miſeræ ex infima ſorte mulierculæ loco haberetur, animo tamen pertulit æquiſſimo. Facultate autem ſcribendi ægerrime ab illo impetrata, litteris ad Elizabetham XIX. Decembris datis, *omnem in illam hoſtilis animi malitiam* amolitur, *de illa damnationis ſententia Deo gratias agit, qui ærumnoſæ in hac vita peregrinationis finem inſtare voluerit. Rogat, ut hæc, quæ ſequuntur, beneficia, ipſi ſoli, non aliis accepta ferat, quum à Zelotis novatoribus, qui primum in Anglia locum tenent, nihil boni exſpectare poſſit. Primum, quum adverſarii innocenti ſanguine fuerint ſaturati, ut corpus in aliquam ſanctam terram ſepeliendum à famulis deferatur; præſertim in Galliam ubi mater in pace quieſcit. Quandoquidem majorum cineribus in Scotia vis ſit illata, templaque diruta aut profanata; nec in Anglia inter priſcos Reges, communes utriuſque majores, ſepulturam Catholico ritu ſperare poſſit. Ita corpus requieſcat tandem, quod animæ conjunctum requievit nunquam. Secundum (quandoquidem occultam nonnullorum tyrannidem formidaret) ne, Elizabetha neſcia, ſupplicio in occulto afficeretur, ſed famulis & aliis ſpectantibus, qui verum de fide in Chriſtum, obedientia erga Eccleſiam, & vitæ exitu teſtimonium perhiberent, contra falſos rumores quos adverſarii comminiſcantur. Tertium, ut famuli libere & in pace, quo velint, diſcederent, boniſque, quæ teſtamento legaverat, gauderent.* Hæc *nomine*

Ab Elizabetha quædam petit.

mine Jeſu Chriſti, per cognationem, per manes & memoriam Henrici VII. *communis utriuſque progenitoris, per honorem Regium quem geſſerat, obteſtando rogat.* Deinde conqueritur, *omnem Regium cultum quorundam Conſiliariorum juſſu ſibi abſtrahi, eorum malitiam ad majora prorupturam ominatur.* Adjicit, *ſi litteras & chartulas ablatas ſine fuco & fraude exhibuiſſent, ex illis liquido conſtare potuiſſe, non aliam ſubeſſe ſui exitii cauſſam, quam anxiam quorundam de Elizabethæ ſecuritate ſollicitudinem. Poſtremo ut paucis ipſa ſua manu de his reſcribat maximopere contendit.* An hæ litteræ ad Elizabethæ manus unquam pervenerint, non dixero. 1586.

Ceterum varii pro vario hominum ingenio hac de re excitati ſunt ſermones, ut Eccleſiaſticæ nationis (quæ plerumque admodum vehemens eſt) declamationes & exclamationes utrinque taceam. Judicia de Scotæ cauſſa in utramque partem.

Erant æqui boni rerum æſtimatores qui aſperius cum illa actum exiſtimabant, eo quod fuerit Princeps libera & abſoluta, in quam ſolius Imperium ſit Dei, quod arcto cognationis vinculo Elizabethæ conjunctiſſima, quæ etiam illi à rebellibus è Regno ſuo ejectæ, ſtatim atque in Anglia appuliſſet, per Henricum Midlemorum, omnem humanitatem & hoſpitii jura prolixe verbo Principis pollicita; contra tamen in cuſtodia detinuerat, & ſacra hoſpitii jura violarat. Quod alio loco quam bello captæ haberi non poſſet, omnemque expediendæ ſalutis & libertatis rationem bello captis licitam eſſe. Quod in Majeſtatem peccare non poſſet, quia ſubdita non fuerit, & *Par in Parem* non habeat poteſtatem; inde judicium Imperatoris in Robertum Siciliæ Regem irritum fuiſſe, quia Imperio non eſſet ſubditus. Quod Legati Principum adminiſtri, ſi in Reges, apud quos Legatione funguntur, conjuraverint, Majeſtatis crimine non teneantur, multo minus, ipſi Principes. Quodque affectus, niſi ſe- Pro illa.

quatur

1586. quatur effectus, non puniendus. Inauditum etiam eſſe, Principem carnifici ſubjici. Ad hæc, illam contra Jus Divinum, Civile Romanorum, & Anglorum, imo etiam contra Legem primam Parlamenti anno XIII. ipſius Elizabethæ damnatam fuiſſe. Qua ſancitum, *neminem in judicium vocandum de pernicie in Principis vitam intentata, niſi ex teſtimonio & jurejurando duorum legitimorum teſtium qui coram reo ſiſtendi*; quum in hoc judicio nullus teſtis in medium productus, ſed illa abſentium amanuenſium teſtimonio oppreſſa. Differebatur etiam varie de ſervorum, incarceratorum, & domeſtici teſtimonii fide, & illud Hadriani Imp. laudabatur; *Teſtibus, non teſtimoniis credendum.*

Hi tacite conquerebantur, emiſſarios ſubornatos fuiſſe, qui mulierem injuriæ opportunam, & libertatis avidam, ſimulatione, ementitis litteris, & concinnatis dolis in fraudem illexerant, conſilia præripuerant, & in pejora pertraxerant, quæ illa ne cogitaſſet quidem, ſi qua par fuit cura cuſtodita fuiſſet, & ejuſmodi ſubdoli machinatores non compoſitò ſubmiſſi. Aulicis omni ævo familiare eſſe, inviſos etiam invitos in proditionis crimen impellere, & innocentiæ incautæ ſemel incarceratæ periculum inſidioſe creare.

Contra illam. Alii erant qui illam liberam & abſolutam non cenſebant; ſed tantum titularem Reginam, quia Regno ceſſerat, & quum in Angliam primum veniret, ſe Reginæ Angliæ protectioni ſubjecerat, utque bene agendo legum beneficio uſa erat, ita male agendo earundem æquitati ſubeſſet, juxta illud Juriſconſultorum, *Non mereri legis beneficium, qui in legem commiſit*, alias melior eſſet conditio Principis extranei in alterius Regno peccantis, quam bene regnantis. Illam etiam ſubditam eſſe, licet non *originariam*, tamen *temporariam* exiſtimarunt, quia duo abſoluti Principes, quoad auctoritatem Regiam, ſimul

quî in uno Regno eſſe non poſſunt. Hanc eſſe receptam Juriſprudentum ſententiam, *Rex extra ſuum territorium (niſi in expeditione bellica) privatus eſt, ideoque* Regalia *neque conferre, neque exercere poſſit.* Præterea illam ex delicto merum imperium amiſiſſe, [1] ſubditos vel *domicilio*, in Majeſtatem poſſe committere. Quod ad cognationem: Nullam eſſe cognationem propiorem quam patriam. Illam alterum eſſe nobis Deum & primum maximumque parentem. Quod ad humanitatis & hoſpitii officia promiſſa, non illa privilegia eſſe ad maleficia poſtea impune committenda. Promiſſa intelligenda *rebus in eodem ſtatu permanentibus, & non mutatis.* Qui crimen commiſit, non meruit gaudere ſecuritate promiſſa; & hoſpitii quidem ſancta eſſe jura, at patriæ ſanctiora. Principes perinde ac Pontificem ſibi nunquam manus ligare. Et omnes fortius Reipub. quam propriæ promiſſioni obligari. Quod ſi cum illa ut bello capta ſit agendum, objectarunt è neſcio quo, *Illis ſolis captivis parcendum, à quibus nullam pacis perturbationem ſuſpicari poſſumus, ceteris nequaquam. Parem* autem in *Parem* habere poteſtatem, quoties *Paris* ſui judicio quis ſe ſubjecerit, vel expreſſe verbis, vel tacite contrahendo, vel delinquendo intra ſui *Paris* juriſdictionem. Papam ſententiam Imperatoris in Robertum Siculum reſcidiſſe, quod factum in territorio Imperiali non fuerat patratum, ſed Papali. Legatis jure gentium indultum eſſe propter neceſſitatem Legationis ut ſint inviolati, non autem Regibus in aliorum ditionibus ſcelera machinantibus. Denique in læſæ Majeſtatis crimine affectum, ſine effectu puniendum; & in mortem Principis moliri, imo molitionem ſcire, & reticere, inter læſæ Majeſtatis crimina cenſeri. Plures Reges damnatos & ſupplicio affectos fuiſſe, ſcilicet Rheſcuporim Thraciæ à 1586.

1. Subditos autem vel domicilio, &c. *in Edd. prioribus.*

Tiberio,

1586. Tiberio, Licinium & Maximianum à Conſtantino Maximo, Bernardum Italiæ, Conradinum Siciliæ, &c. Denique, quod inſtar omnium, *Salutem populi ſupremam legem eſſe, & nullam legem Reipub. incolumitate eſſe ſanctiorem. Hoc jus Jovem ipſum ſanxiſſe, ut omnia, quæ Reipub. ſunt ſalutaria, legitima & juſta habeantur.* Imo Pontifices Romanos non in publicam, ſed in ſuam ſecuritatem Eccleſiaſticos Principes è medio ſuſtuliſſe, ut Bonifacius VIII. Cœleſtinum V. Pontificatu abdicatum, tollendum curavit, dum metueret, ne ob ſingularem pietatem ad Pontificatum denuo revocaretur; Urbanus Sextus quinque Cardinales ſaccis inſutos in mare projecit, alioſque capite truncavit, & duorum corpora in furno exſiccavit, quæ mulis impoſita in terrorem circumferri juſſit. Præterea Amanuenſes inter ſervos non habendos, & domeſticum teſtimonium ad ea quæ domi ſecretò geſta fuerunt, admittendum. Atque ſubtilius diſputatum erat, an accuſatores ſponte jurati, criminiſque affines, ad accuſationem tuendam in cauſſis criminalibus ſint coram ſiſtendi. Denique nullum magnum exſtare exemplum quod non aliquid ex iniquo habeat. Hæc & hujuſmodi tunc jactari audivimus.

Rex filius pro illa intercedit.

Interea Rex Scotorum, qua eximia erat in matrem pietate, pro ejus ſalute toto conatu enixe per Guil. *Keithum* contendit, nec quicquam quod filio optimo & pientiſſimo, & Rege prudentiſſimo dignum omiſit. Sed nullo plane ſucceſſu, quum Scoti factionibus inter ſe eſſent divulſi, & plures Elizabethæ quam captivæ ſtuderent; uſque adeo, ut nonnulli ex illis Elizabetham litteris occulte ſollicitarent ad ſupplicium maturandum; & Miniſtri Scotici à Rege juſſi, matris ſalutem precibus Deo per Eccleſias commendare, præ odio Religionis quam illa profitebatur, obſtinate recuſarent. Ille tamen, ut antea crebris nunciis & creberrimis litteris apud Reginam

Scoti nonnulli contra.

Ille litteris & nunciis.

ginam interceſſerat, nunc crebrioribus, & vehementiſ- 1586.
ſimis ſummopere interpellavit. In quibus conquerebatur, *iniquiſſimum & indigniſſimum eſſe, Proceres, Conſiliarios, & ſubditos Angliæ ſententiam ferre in Reginam Scotorum, eamque Regio Anglorum ſanguine natam: nec minus iniquum, vel putare, Ordines Angliæ Parlamentaria auctoritate veros & certos heredes ſucceſſionis jure & hereditate legitima poſſe excludere*, (quod nonnulli in terrorem ſubinde minabantur.)

Miſit etiam Patricium Greium, & Robertum Melvinum, qui Reginæ ſignificarunt, *Eum pro ſumma neceſſitudine, non poſſe credere quin illa celebritatem nominis, virtutibus, & inprimis clementia ubique comparatam, ſine omni crudelitatis macula illibatam conſervaret; eandemque nullo modo ſanguine matris ſuæ inquinaret, quæ ejuſdem regiæ erat conditionis, ejuſdem ſanguinis, & ejuſdem ſexus; quamque ille (quandoquidem magnam in ſe Religionem maternus ſanguis poſſideat) derelinquere non poterat, aut eorum ſævitiæ relinquere, qui jamdiu ipſi, perinde ac matri perniciem anhelarunt.* Aliis in litteris poſtquam fuſe explicaſſet, quam ancipiti cogitandi cura, & ægerrimi animi angoribus tanta de re, quæ eum tum naturæ, tum honoris ratione attingit, & aſtringit, diſcruciaretur; & in quas anguſtias, atque exiſtimationis diſcrimen apud ſuos præcipitaretur, ſi qua vis matri inferatur: hæc ex interno doloris ſenſu & filiali affectu attentius Elizabethæ perpendenda propoſuit. *Quantum ſua ad honorem interſit, qui & Rex eſt & filius, ſi mater chariſſima, eademque Princeps abſoluta, morte infami ab illa afficiatur quæ ſanguinis & fœderis vinculo eſt conjunctiſſima. An ex Jure Divino quid in illos ex Lege juſte agatur, quos Numen Divinum ſummos juſtitiæ adminiſtros conſtituit, quos* Deos in terris *dixit, quos inunxit, inunctoſque tangi vetuit, impuneque* Quædam conſideranda proponit.

1586. *violari non ſinet? Quam portentoſum ſit, Principem abſolutum ſubditorum judicio ſubjicere? Quam prodigioſum, ſi Princeps abſolutus pernicioſo ad ſua & aliorum Diademata profananda exemplo praeat? Praeterea quid ad hanc ſeveritatem propelleret?* Honor *an* Utilitas? *Si* Honor, *majorem honorem compararet parcendo. ita enim cum aeterna clementiae laude, & ſe, omneſque Orbis Chriſtiani Principes beneficio obligaret, quos alias cum famae jactura & ſaevitiae nota non poſſet non abalienare. Sin* Utilitas, *videndum an quid utile eſſe poſſit, niſi quod rectum honeſtumque ſit.* Concluſit rogando, *ut Legati ejuſmodi reſponſum referrent, quod Regina piiſſima ſit digniſſimum, & Rege cognatoque amantiſſimo non indignum.* Verum quum Legati minas interpellationibus intempeſtive intermiſcerent, minus grati erant, & poſt aliquot dies ſpe quidem tenui dimiſſi.

Gallus etiam per Legatos.

Pomponius *Bellieurus*, qui hac de cauſſa à Gallorum Rege miſſus, quum ad Reginam comitatus *L'aubeſpinaeo a Caſtro Novo*, Legato ordinario, acceſſiſſet, & paucis ſignificaſſet, in quam contrarias partes Rex Galliarum diſtractus eſſet, hinc pro ſingulari erga illam ſtudio, inde pro arcta inter ipſum & Scotorum Reginam neceſſitudine, haec & hujuſmodi ſemel atque iterum ſcripto propoſuit.

Bellieuri pro Scota rationes.

Chriſtianiſſimi Regis Gallorum & reliquorum Regum omnino intereſſe, ne Regina & Princeps libera, atque abſoluta, morte afficiatur.

Salutem Reginae in majus diſcrimen ex Mariae morte, quam ex vita devocandam; illam cuſtodia emiſſam nihil in Reginam poſſe moliri, cui jam valetudinariae exiguum vitae curriculum ſuperſit.

Quod Regnum Angliae arrogaverit, non crimini vertendum, ſed tenellae aetati, & pravis conſultoribus aſcribendum.

Illam

Illam in Angliam ſupplicem veniſſe, ideo minus juſte 1586.
detentam, nunc tandem vel pacto pretio dimittendam, vel miſericordia proſequendam. Præterea Principem abſolutum in quæſtionem neutiquam vocandum, adeo ut Cicero dixerit, Ita inuſitatum eſt Regem capitis eſſe reum, ut ante hoc tempus ſit inauditum.

Si illa ſit innocens, non plectendam, ſi nocens, parcendam. Hoc enim in majorem honorem & utilitatem ceſſurum, & futurum æternum Anglicæ clementiæ exemplum, hiſtoria Porſennæ, in hanc rem memorata, qui Mutii Scævolæ, in ejus cædem conjurati, dextram è flammis abſtraxit, & dimiſit.

Primum bene regendi præceptum eſſe, ut ſanguini parcatur, ſanguinem clamare ſanguinem. In eam ſævire, non poſſe non atrox & ſanguinolentum videri.

Gallum vero omnem operam ſedulo daturum, ut omnes omnium in Reginam machinantium conatus retundantur, Guiſioſque Scotæ cognatos in idem juraturos & ſyngraphis confirmaturos, qui, ſi illa morte afficiatur, graviſſime ferant, & forſitan non inultam patiantur.

Poſtremo poſtularunt ne ex judicio tam rigido & extraordinario *in eam ageretur; ſin minus, Gallum non poſſe non graviſſimam offenſionem habere, quomodocunque ceteri Principes perſentiſcant.*

His ſcriptis ita in margine articulate reſponſum; Reginam Angliæ ſperare, Chriſtianiſſimum *Galliarum Regem non minorem ejus rationem habiturum, quam Scotæ, quæ perniciem machinata eſt Principi innocenti, proximæ cognatæ, & Gallo confœderatæ. Regibus & rebus-publicis expedire, ne malefacta (maxime contra Principes) ſint impunita.*

Ejus rationibus reſponſa.

Anglos, qui ſummum unius Elizabethæ imperium in Anglia agnoſcunt, non poſſe duas ſummas, liberas, & abſolutas Principes in Anglia ſimul agnoſcere; aut aliam

1586. *quamcunque in Anglia ei, dum vixerit, adæquandam. Nec videre quidem quomodo Scota & filius qui hodie regnat, Principes ſummi & abſoluti ſimul habeantur.*

An Reginæ ſalus majoribus exponatur periculis, illa ſublata, ex futuris dependet contingentibus. Ordines Angliæ hac re cogitatò perpenſa aliter ſentire. Mala moliendi nunquam defuturas occaſiones, præcipue quum res eo nunc deveniret, ut nulla ſpes alteri ſuperſit, niſi altera exſtinguatur, & hæc ſubinde menti occurrat, Aut ego illam, aut illa me. *Quo minus reſtat illi vitæ, hoc citius conjuratos Reginæ periculum acceleraturos.*

Jus quod arrogavit in Regnum Angliæ, necdum voluiſſe renunciare, & ideo jure optimo in carcere fuiſſe detentam, & detinendam, (quamvis ſupplex in Angliam venerit,) donec renunciaverit. Et quæ in carcere crimina patravit, luere debere, quacunque de cauſſa in carcerem fuerit conjecta.

Reginam etiam jam antea illi clementiſſime peperciſſe, quum unanimi Ordinum conſenſu ob rebellionem, ad conficiendas cum Norfolcio nuptias excitatam, damnaretur. Iterum parcere miſericordiam eſſe male-ſanam & crudelem. Neminem ignorare illud Juriſprudentum, Delinquens in alieno territorio & ibi repertus, punitur in loco delicti, nulla habita ratione dignitatis, honoris, aut privilegii. *Idque tum Legibus Angliæ licere, tum exemplis Licinii, Roberti Regis Siciliæ, Bernardi Regis Italiæ, Conradini, Elizabethæ Reginæ Hungariæ, Joannæ Neapolitanæ, & Dejotari conſtare, pro quo Cicero agens, non iniquum eſſe dixit* regem capitis eſſe reum etſi inuſitatum. *Ita enim ſe verba habent.* Quod primum dico de capite fortuniſque Regis. Quod ipſum etſi non iniquum eſt, in tuo duntaxat periculo, tamen eſt ita inuſitatum, &c.

Illam plectendam quæ juſto judicio rea peracta, quum quod

quod juſtum, id ſit honeſtum; & quod honeſtum, ſit etiam utile. 1586.

Hiſtoriam Porſennæ rei propoſitæ minus convenire, niſi quis longum eſſe agmen inſidiantium Reginæ exiſtimet, & perſuadeat Scotam intactam dimittere ex terrore & aliqua honoris ſed nulla ſalutis ratione, ut Porſenna Mutium dimiſit, quum trecentos ſimiles in ejus cædem conjuraſſe affirmaſſet. Ad hæc Mutium bello denunciato aggreſſum eſſe Porſennam, Mutioque dimiſſo, omni periculo ſe defunctum ſibi certò perſuaſerat.

Sanguini parcendum, at innoxio. *Hoc Deus mandavit. Verum eſt*, vocem ſanguinis innoxii clamare ſanguinem, & *Galliam ante lanienam Pariſienſem, & poſtea hoc poſſe teſtari.*

Supplicium juſte inflictum, non poſſe videri ſanguinolentum, ut nec medicamentum rite & juſte præparatum, violentum cenſendum.

Quomodocunque Guiſii Scotæ cognati rem ferant, Reginæ maximi intereſſe ut potius ſui, procerum, populique Anglici ſalutem ſpectet, è quorum complexu tota pendet, quam quorumcunque offenſionem. Eo rem deveniſſe, ut diverbium vetus de duobus Principibus, Conradino Siculo, & Carolo Andino, jam de duabus Reginis uſurpetur, & vere dicatur, MORS MARIÆ, VITA ELIZABETHÆ; ET VITA MARIÆ, MORS ELIZABETHÆ.

Galli, aut Guiſiorum promiſſa, ſecuritatem Regno & Reginæ non poſſe præſtare, multo minus vitam compenſare, ſi illa fuerit ſublata.

Gallum occultas contra ſe machinationes domi non poſſe deprehendere, aut cohibere; nedum contra Reginam Angliæ. Proditionem etenim eſſe obſcuram, ideoque inevitabilem. Si ſcelus ſemel peractum: quid proderit promiſſum exigere? Quomodo incomparabilis Principis mors reſarciatur, & quod remedium Reipublicæ ſimul

morienti

1586. *morienti in triſtiſſima rerum omnium confuſione inveniatur?*

Guiſiorum ſyngraphas & juramenta quantuli ſint momenti, qui meritorium *judicant Pontifici Romano adverſantes è medio tollere, juramentique diſpenſationes facillime conſequantur? Et quis Anglorum, Elizabetha exſtincta & Scota ex Guiſiana familia ad Regium faſtigium evecta, eos Regicidii accuſabit? Aut ſi quis accuſaverit, an inde poterit mortuam in vitam revocare?*

Quod vero Legati hoc judicium rigidum & extra ordinem *dixerint, minus conſiderate dixiſſe, (quandoquidem nec proceſſum, nec probationes viderint) & aſperius, quam par eſt, Regni Angliæ Ordines, homines nobilitate, virtute, prudentia, & pietate ſelectiſſimos taxaſſe. Imo omnino inconſiderate ejuſmodi verba Galli nomine protuliſſe, quaſi & Reginam & Regis Ordines minando terrerent. Anglos non ſolere Gallorum minis terreri, quo minus ſuæ ſecuritatis ſtabiliendæ rationem inirent, quum illi interim nullam idoneam pericula inſtantia depellendi commonſtrarint.*

[1] Obierunt Edwardus Baro Dudleius, Fredericus Baro Windeſorus, & Henricus Sidneius.

M. D. LXXXVII.

Legatus in *Elizab.* vitam agit.

DUM hæc accurate, & copioſe pro hominum captu, ex odio, vel ſtudio diſceptantur, *L'aubeſpinæus*, Ordinarius Galli in Anglia Legatus, totus Guiſianæ factioni devotus, non rationibus, ſed malis artibus, captivæ Reginæ ſaluti conſulendum ratus, agit primum tecte de tollenda Elizabetha cum Guilielmo Staffordo juvene nobili, & ad ſpes novas facili; cujus mater è Sacro Reginæ cubiculo, frater Ordinarius apud Gallum tunc temporis Legatus: deinde apertius per *Trappium* Amanuenſem,

1. *Deeſt hæc Sectio in Edd. priorib.*

ſem, qui promiſit, ſi hoc patraret, non ſolum gloriam immenſam, grandemque pecuniam; ſed etiam ſummam gratiam apud Pontificem Romanum, Guiſium & Catholicos univerſos. Staffordus, quaſi ſcelus averſatus, patrare abnuit. *Modium* tamen Sicarium, hominem manu promptum, commendat, ut qui, data pecunia, proculdubio animoſe rem conficeret. Huic, publico Londini carcere detento, ſignificat Staffordus, Galli Legatum velle libentiſſime illum convenire. Se hoc percupere reſpondit ille, modo è carcere liberaretur, interim ut Cordalionus, alter Legati Amanuenſis, quo familiariter uſus erat, ad eum mitteretur, rogat. Die craſtino mittitur *Trappius* una cum StafforDo. Ille, Staffordo amoto, ſermones cum *Modio* conſerit de ratione Reginam tollendi. *Modius* proponit venenum, aut ſacculum xx. pondo pulveris nitrati Reginæ cubiculo ſubjiciendum, & clam inflammandum. Hæc *Trappio* minime placuerunt: optavit ejuſmodi virum intrepidum poſſe reperiri, ac fuit ille Burgundus qui Auraſionenſem ſuſtulerat. 1587.

Hæc mox Regiis Conſiliariis detecta à Staffordo. Inde *Trappius* Galliam jam cogitans intercipitur, &. de his interrogatus, quæ dixi confitetur. Hinc ipſe Legatus XII. die Januarii ad Cecilianas ædes accerſitus, ſub veſperam venit, ubi adfuerunt Reginæ juſſu Cecilius Baro Burghleius Angliæ Theſaurarius, Comes Leiceſtriæ, Chriſtophorus Hattonus Reginæ Procamerarius, & Daviſonus alter è Secretariis. Accerſiſſe illum ſignificant, ut docerent qua de cauſſa *Trappium* ejus Amanuenſem in Galliam profecturum interceperint, explicantque ſingula quæ Staffordus, *Modius* & ipſe *Trappius* confeſſi erant, utque eadem coram teſtarentur, advocari jubent. Legatus, qui impatientius fronte contracta hæc audierat, conſurgens dixit, ſe Legatum Regium, nolle in fraudem Regis ſui & Legatorum præjudicium accuſationem quam-

Staffordus rem aperit.

cunque

1587. cunque audire. Quum reſponſum eſſet, illos non ut accuſatores producendos, ſed ut videret hæc non ficta & falſa eſſe, & ipſe Staffordum libere falſi coargueret; acquievit. Simul atque Staffordus introductus verba facere cœperat, interpellavit, hominemque convitiis conſecta-tus, aſſeveravit, Staffordum rem primum propoſuiſſe, [illegible]lique ſe comminatum fuiſſe, niſi incepto ſcelere d[illegible]ret, manibus pedibuſque vinctum ad Reginam mittere. Peperciſſe autem ex ſuo in Staffordi matrem, fratrem, & ſororem amore ſingulari. Staffordus in genua provolutus, in animæ ſalutem pluribus proteſtatus eſt, Legatum rem primum propoſuiſſe. Quum Legatus jam vehementius commoveretur, Staffordus juſſus eſt ſecedere, nec *Modius* introductus.

Legatus negando rejicit.

Quumque Burghleius Legatum, & ex ipſius verbis, & *Trappii* confeſſione, ut concepti ſceleris conſcium leniter arguiſſet, Reſpondet ille, ſi conſcius fuiſſet, quum tamen Legatus, non debere niſi ſuo ſoli Regi indicium facere. Quum Burghleius interponeret, Si Legati non ſit (quod tamen controvertitur) ejuſmodi indicium facere, quum ſalus Principis ſcelerate in diſcrimen devocetur; Chriſtiani tamen eſſe ejuſmodi injurias pro ſalute non ſolum Principis, ſed Chriſtiani cujuſlibet propulſare: Ille hoc ſtrenue pernegavit, ſimulque memoravit Gallum non ita pridem apud Hiſpanum Legatum, qui quum machinationem in Hiſpani vitam reſciret, non Hiſpano, ſed Regi ſuo indicaſſe, laudemque à Rege & Regiis Conſiliariis inde retuliſſe. Burghleius autem graviter monuit, ut caveret ne in Majeſtatem deinceps peccaret, & ne officii Legati, clementiæque Reginæ obliviſceretur, quæ mali Legati pœna bonos lædere noluit; illumque noxa non eximi, licet impune ferat.

Leniter arguitur.

An Legati ſit inſidias in Principem detegere?

Ex hac molitione, qui infeſti & infenſi Scotorum Reginæ, occaſionem mortem accelerandi arripuerunt; curaruntque,

Hæc & rumores *Elizabetham* in Scotorum Reginam concitarunt.

runtque, ad majores terrores Reginæ incutiendum, (gnari in ſummo ſalutis diſcrimine timorem excludere omnem miſericordiam) falſos rumores paſſim per Angliam indies trepidis vociferationibus ſpargi, ſcil. *Hiſpanicam [illegible]aſſem Milfordico portu jam appuliſſe, Scotos in An[illegible]n irrupiſſe, Guiſium cum juſto exercitu in Suſſexia [illegible] conſcendiſſe, Scotam è carcere evaſiſſe, armatamque manum conſcripſiſſe, Septentrionales rebellionem concitaſſe, novos percuſſores in Reginæ perniciem & Urbis Londini incendium conjuraſſe, imo Reginam exſpiraſſe*; & id genus alia, quæ vel verſuti, vel territi affingere atque ex inſita alendi rumores cupiditate augere ſolent; & Principes, qui curioſe creduli, facile arripiunt. 1587.

Hujuſmodi terriculamentis & formidoloſis argumentis fluctuantem & anxium Reginæ animum eo pertraxerunt, ut litteras conſignaret quibus funeſta ſententia exſecutioni mandaretur, ſuaſorque inter præcipuos erat (ut Scoti ferunt) Patricius Graius Scotus, à Rege Scotorum ad Reginam à matris ſupplicio diſſuadendam miſſus, qui ſæpius illud (*Mortua non mordet*) in aures Reginæ inculcavit.

At *Graius* Scotus magis.

Illa tamen natura cunctatrix, animo librare cœpit, an conſultius eam tollere, aut parcere? Ne tolleret, hæc prohibuerunt: *Innata clementia, ne in feminam eamque Principem & cognatam ſævire videretur : infamia apud poſteros ex hiſtoriis, timor, & pericula impendentia tam à Scotorum Rege qui jam ad ſpem Angliæ propius admoveretur, quam à Catholicis Principibus, & deſperatis hominibus qui jam quidvis auſuri.* Sin parceret, prævidit non minora pericula imminere, *Proceres, qui ſententiam contra Scotorum Reginam tulerant, gratiam apud eandem & filium non ſine ipſius periculo latenter aucupaturos, reliquos ſubditos, ipſius ſalutis ſtudioſiſſimos, quum*

Illa rem ſerio perpendit.

1587. *operam ſe luſiſſe viderint, ægerrime laturos, & ipſius ſalutem jam inde neglecturos, ad Pontificiorum profeſſionem plures acceſſuros, & ſpem majorem concepturos, quum eam in ſpem Regni quaſi fato conſervatam viderint.* Jeſuitas & Seminarios *qui illam ſolam ſpectan quum valetudinariam videant, & non diu ſuperfutu metuant, omnem lapidem moturos, ut mors Eliz quamprimum acceleretur, eorumque Religio reſtauretur.*

Aulici ex-ſtimulant. Rationibus.

Aulici etiam hæc, & hujuſmodi indeſinenter ſuggeſſerunt. *Cur illi nocenti & juſte damnatæ parcas quæ pro tua ſalute* Aſſociationi *ſubſcripſit, mox tamen in te innocentem, & tuo exitio, in Religionem, Proceres, & Plebem ſævire deſtinavit? Clementiam Regiam eſſe virtutem, at in inclementes non adhibendam. Salutari ſeveritati cedat inanis ſpecies miſericordiæ. Cavendum ne miſericordia tibi in miſeriam cedat. Satis ad clementiæ laudem vel ſemel peperciſſe. Illi iterum parcere nihil aliud eſſe quam inſontem pronunciare, Ordines Regni injuſtitiæ damnare, illius adminiſtris ad ſcelera acceleranda animos augere, & fidelibus ſubditis ad Rempub. conſervandam minuere. Religio, Reſpub. Tua ipſius incolumitas, Patriæ Charitas,* Aſſociationis *Sacramentum, & Poſterorum Cura precibus conjunctis orant, Ut illa quæ ſingula ſubvertat, quamprimum è medio tollatur: niſi exorent, ne ipſa* SALUS *hanc Rempub. ſervare poterit; & Hiſtorici ſuccedenti ætati ſunt prodituri, ſereniſſimos Angliæ ſub Elizabetha dies in fœdiſſimum & tenebricoſum veſperem, imo in æternam noctem deſiiſſe. Poſteri prudentiam noſtram deſiderabunt, qui (quod miſeriam accumulet) mala proſpicere, & non prævertere potuimus, & miſeriarum molem non tam adverſariorum malitiæ, quam ſupinæ horum temporum incuriæ imputabunt. Unius Scotæ, & titularis Reginæ vita univerſæ Angliæ ſaluti non præponderet. Nullus in tanta re cunctationi ſit locus, quum*

mora trahat periculum: nec interſtitium ſceleratis machinatoribus dandum, qui ultimum ſubſidium ab audacia jam petent, & ſuper impunitatem ſceleris præmium ſperabunt. Qui periculum quantum cavere poteſt, non cavet, magis Deum tentat, quam in Deo ſperat. Pericula quæ exteris immineant, ſublata cauſſa tollentur ſingula, niſi per illam Angliæ officere poſſunt. Quæcunque ſit in Pontifice Romano voluntas aut facultas nocendi, una cum illa peribit. Hiſpanus non habeat quod ſuccenſeat, quum ipſe unicum filium Carolum in ſuam ſecuritatem ſuſtulerit, & Antonii Luſitani vitæ in ſuam ambitionem jam inſidietur. Gallus amicitiam cum Anglia ſanctiſſime colit. illiuſque inprimis intereſt, ut matura Scotæ morte, Guiſianorum ſpes extenuentur, qui ſperata cognatæ potentia freti, ſuo Regi inſolentius jam inſultant. Scotorum Rex, & naturæ ductu, & honoris ratione pro matre gravius quidem commoveatur, at pro prudentia exſpectabit potius tarda cum ſecuritate, quam præpropera cum periculo: Et quo ille ſummæ ſpei propior, Principes exteros longius abſuturos, quandoquidem illis familiare, augeſcenti alterius potentiæ quovis modo obſiſtere. 1587.

Exempla domeſtica etiam proponunt (quum quod exemplis fit, ſit excuſatius) *quomodo Reges Angliæ ſe geſſerunt in ſuam ſecuritatem, erga cognatos &* Competitores; *nominatim, Henricus Primus erga Robertum fratrem natu maximum, Edwardus Tertius, aut potius ejus mater erga Edwardum Secundum, Henricus Quartus erga Richardum Secundum, Edwardus Quartus erga Henricum Sextum, & filium ejus Principem Walliæ, & erga germanum ſui ipſius fratrem Georgium Ducem Clarentiæ, Henricus Septimus erga Warwicenſem tenellum Ducis Clarentiæ filium, Henricus Octavus erga* De la Polum *Suffolciæ Comitem, Margaretam Sariſburienſem & Courtenæium Exoniæ Marchionem, qui ſinguli* Et exemplis.

1587. *levioribus de cauſſis, ſi crimina conferantur,* *ſublati fuerunt.* Nec ſoli aulici hæc apud Reginam, ſed & concionatores quidam acrius, & plebeii nonnulli ex ſpe aut metu, ingeniorum libidinem in hoc argumento procacius exercuerunt.

Illa tamen anxia dubitat.

Inter has anxias cogitationes, quæ Reginam adeo [illegible]licitam & ancipitem habuerunt, ut ſolitudine ga[illegible], ſine vultu, ſine voce ſubinde ſederet, & ſæpius ſuſpirans, AUT FER, AUT FERI, &, è neſcio quo Emblemate, NE FERIARE, FERI, ſibi immurmuraret; Daviſono è Secretariis alteri litteras ſua manu ſignatas tradit, ut ſub magno Angliæ Sigillo *Mandatum* de ſupplicio ſumendo conficeretur, quod in promptu eſſet, ſi quid periculi, tempore illo formidoloſo, ingrueret; jubetque ne cuipiam rem communicaret. Poſtridie autem, dum pavor etiam ſuamet conſilia formidaret, ſententia mutata, per Guil. Killegreium Daviſono, ne *Mandatum* illud conficeretur, imperat. Ille mox Reginam accedit, *Mandatum* confectum Sigilloque firmatum ſignificat. Illa commotior, tantæ feſtinationis hominem arguit. qui nihilominus *Mandatum* & rem Regiis Conſiliariis communicat, [1] illiſque in Aſſociationem juratis, & prone quod voluerunt credentibus facile perſuadet, Reginam juſſiſſe ut exſecutioni mandaretur. Nulla mora interpoſita, [2] Bealus, quo non alter Scotorum Reginæ præ Religionis ſtudio iniquior, cum litteris, quibus Comitibus Salopiæ, Cantii,

Funeſtum mandatum confici jubet.

Conſiliarii clam mittunt.

1. Illiſque prone, *omiſſis* in Aſſ. juratis, & *in Edd. priorib.* 2. Bealus quo non alter Scotorum Reginæ præ Religionis ſtudio iniquior, cum uno & altero carnifice, & litteris, quibus Comitibus *&c*, *in Ed. prima. At in Erratis calamo ſcriptis ad calcem Codicis noſtri eximii Camdeniani nonnulla omittere jubemur. Sic enim ibi*: Lege, " Bealus cum litteris", & dele interjecta. *Verum in ipſo textu ejuſdem Codicis eo modo quo & nos & ipſi etiam Belgæ mutavit Camdenus; ita tamen ut & ſub* quo non alter Scotorum Reginæ præ Religionis ſtudio iniquior, *lineolam atramento duxerit, perinde quaſi & de his verbis ſit dubitandum.*

Derbiæ,

Derbiæ, Cumberlandiæ, & aliis auctoritas defertur, ut in eam ex lege ageretur, Regina inconſulta, mittitur. Quo ipſo tempore, licet illa ſignificaſſet Daviſono, ſe aliam de Scotorum Regina rationem inituram, ille tamen Bealum minime revocavit. 1587.

Quamprimum Comites *Fotheringhaiam* venerant, illam cum Amicio Powletto, & Drugone Drurio, quorum cuſtodiæ mandata erat, accedunt, cauſſam adventus, lecto *Mandato*, ſignificant, pauciſque monent ut ad mortem ſe accingat, utique poſtridie moriendum. Illa intrepide, mente compoſita reſpondet, *Haud putaram Reginam Sororem in meam mortem, quæ juri veſtro ſubdita non ſum, aſſenſuram: Verum quum ita viſum, mors mihi erit gratiſſima; nec illa quidem anima ſupernis & ſempiternis gaudiis digna, cujus corpus unum carnificis ictum perferre non poterit.* Rogat ut cum [1] Eleëmoſynario Confeſſore, & Melvino hoſpitii præfecto conferret. Ut Confeſſor accederet, plane negatum, Comiteſque Epiſcopum aut Decanum Petroburgenſem ad conſolandum commendarunt. quos quum illa rejeciſſet, Comes Cantii Religione fervide flagrans, ad illam converſus, inter alia, hæc in verba prorupit: *Tua vita exitium erit noſtræ Religionis, ut contra tuum exitium ejuſdem erit vita.* Mentione Babingtoni facta, illa hominis machinationem ſibi notam conſtanter pernegavit, Deo vindictam reliquit. Et quid de Nauvo & Curlo factum percunctata, rogavit an prius auditum ſervos in Dominorum perniciem fuiſſe ſubornatos, teſteſque admiſſos? Quum Comites diſceſſiſſent, illa jubet cœnam maturari ut res ſuas melius componeret. Parce & ſobrie pro more cœnat. Inter cœnandum famulos famulaſque lu-

Scota ad mortem ſe parat.

1. Eleëmoſynario, Confeſſore, *Edd. Belg. Neque aliter excuderant Londinenſes. At comma poſt* Eleëmoſynario *in noſtro Codice ipſe delevit Camdenus.*

gentes

1587. gentes lacrimiſque oppletos conſpicata; infracta animi magnitudine conſolatur, luctum abſtergere jubet, & potius gaudere, quod è malorum abyſſo jam emigratura eſſet. Converſa ad Burgonium Medicum rogat, an non jam vim veritatis magnam eſſe obſervarit? *Dicunt,* in-quit, *mihi moriendum, quod conſilium contra R… vitam inierim, nihilominus Comes Cantii innuit, …liam eſſe mortis meæ cauſſam, quam quod ipſor…m Religioni à me timeant. Nec meum in Reginam flagitium, ſed ipſorum à me timor mihi exitium attraxit, dum nonnulli ſuis ſeorſim rationibus, ſub quæſito Religionis & publici boni integumento, conſulunt.* Sub finem cœnæ famulis univerſis propinat, qui flexis genibus ordine ſuo reſponderunt, lacrimas vino commiſcentes, & neglecti officii veniam petentes; ut ipſa viciſſim ab illis. A cœna teſtamentum recognoſcit, bonorum & monilium indicem perlegit, & nomina eorum quibus ſingula deſtinavit, adſcribit, quibuſdam pecuniam ſua manu viritim diſtribuit. Ad Confeſſorem ſcribit, ut pro ipſa apud Deum precibus intercederet, litteras etiam ad Regem Galliarum & Guiſium commendatitias pro famulis ſcribit. Tempore conſueto cubitum ſe recipit, horas aliquot dormit; ſomno ſoluta, reliquam noctem precationibus producit.

Ad Pegma ducitur.

Fatali die jam eluceſcente VI. Idus Februarii, comptius & ornatius, ut feſtis diebus aſſolet, ſe apparat, famulis convocatis, teſtamentum perlegi jubet, rogat ut legata æqui boni conſulerent, quum non facultatis ſuæ eſſet majora elargiri. Deinde tota in Deum defixa in Oratorio ſuſpiriis, gemitibus, & precibus divinam gratiam ſupplex implorat, donec T. *Andræus* Vicecomes Provinciæ ſignificarit, jam prodeundum eſſe. Prodiit illa, ſtatura, forma, & ſpecie ad Majeſtatem appoſita, vultu hilari, habitu matronali & perquam modeſto, capite linteo velo, eo-

demque

demque demiſſo, obtecto; globulis precatoriis ad cin- 1587.
gulum dependentibus, & *Crucifixum* eburneum in manibus geſtans. In porticu exceperunt illam Comites, & nobiles alii, ubi Melvinus famulus genibus flexis, lacrimiſque offuſis, ſortem ſuam deploravit, quod ille triſtiſſimum nuncium de infelici Dominæ ſuæ fato in Scotiam perlaturus eſſet. Illa hominem conſolata, *Ne lamenteris*, inquit, *potius læteris. tu Mariam Stuartam omnibus curis ſolutam ſtatim videbis. Nuncies me in Religione mea conſtantem, in fide erga Scotiam & Galliam firmam mori. Ignoſcat illis Deus qui ſanguinem meum, ut cervi fontem, ſitierunt. Tu Deus qui ipſa veritas, & intimos animi mei receſſus penitus & vere noſti, noris quantopere expetierim, ut Angliæ & Scotiæ Regna in unum coaleſcerent. Salutes mihi filium, & certiorem facias, me nihil quod fraudi ſit Regno Scotiæ feciſſe, moneas ut cum Regina Angliæ amicitiam colat; & fac tu fideliter illi inſervias.*

Ad Melvinum verba.

Jam lacrimis obortis, iterum atque iterum Melvino collacrimanti valedixit. Ad Comites converſa, rogavit, *ut cum famulis humaniter ageretur, quæ teſtamento legaverat, fruerentur, morienti adſtarent, & in patriam fide publica remitterentur.* Priora illa promiſerunt, ut adſtarent morienti, Comes Cantii difficilem ſe præbuit, ſuperſtitionem veritus. Illa, *Ne verearis*, inquit; *miſelli illi mihi ſupremum valedicere percupiunt. Scio, ſororem Elizabetham nolle mihi tantillum negaſſe, ut, vel pro muliebris ſexus honore, famulæ adſint. Ego illi ſanguine ſum conjunctiſſima, Rege Henrico* VII. *prognata, Dotaria Galliæ Regina, & Scotorum Regina inuncta.*

Ad Comites.

Quæ quum dixiſſet, & ſe averteret, permiſſum ut famuli, quos nominaret, adeſſent. Nominavit Melvinum, Burgoinum Medicum, Pharmacopolam, Chirurgum, famulas binas, & alios, è quibus Melvinus ſyrma ſuſtulit.

Ita,

1587. Ita, præeuntibus nobilibus, Comitibus duobus, & Vicecomite Provinciæ, ad pegma venit, quod in ſuperiori aulæ parte erectum, in quo cathedra, pulvinus, truncus, & omnia pannis funebribus inſtrata. Ut primum conſedit, ſilentio indicto, Bealus *Mandatum* perlegit, i[illegible] attente audit quaſi aliud agens. Deinde Fletcheru[illegible] canus Eccleſiæ Petroburgenſis verboſam ad eam i[illegible] orationem de vitæ anteactæ, præſentis, & futuræ conditione. Illum loquentem ſemel atque iterum interpellat; *ne ſibi faceſſeret negotium rogat, proteſtata ſe in antiqua, Catholica Romana Religione eſſe firmatam, & pro ea vitam profundere paratam.* Illi vehementer ſuadenti ut pœnitentiam vere ageret, & certa fide ſpem in Chriſto collocaret, Reſpondit, *ſe in ea Religione natam, enutritam, & jam morituram.* Comitibus dicentibus, ſe velle pro illa precari, dixit, *ſe gratias habituram maximas, ſi vellent una cum ipſa precari; vobiſcum vero qui alterius eſtis profeſſionis, precibus communicare, mihi,* inquit, *ſit peccatum & piaculum.* Tunc Decanum precari juſſerunt, quocum dum multitudo circumfuſa comprecaretur, illa in genua procumbens, *Crucifixum* manibus prægeſtans, Latine una cum ſuis *ex Officio B. Mariæ* precatur.

Ad Decanum.

Poſtquam Decanus precibus finem impoſuiſſet, illa Anglice, Eccleſiam, filium, Elizabetham Reginam Deo commendat, precata ut indignationem ab hac inſula averteret, & profeſſa ſe ſpem ſalutis in Chriſti ſanguine (*Crucifixum* attollens) reponere, cœleſtem Sanctorum chorum, ut apud illum pro ipſa intercederent, invocat; inimicis omnibus ignoſcit. *Crucifixum* exoſculans, & ſe cruce ſignans, inquit, *Ut brachia tua, Chriſte, in cruce erant expanſa, ita miſericordiæ tuæ ulnis expanſis me ſuſcipe, & peccata remitte.* Carnificibus deinde veniam petentibus conceſſit. Quumque famulæ indumenta exteriora

Morituræ verba.

teriora illi feſtinanti exuiſſent, in ejulatus & lamentationes effuſæ; illas exoſculata, & cruce ſignans, hilari fronte muliebribus lamentis abſtinere jubet; *Etenim jam ſibi ærumnarum adeſſe requiem.* Similiter ad famulos collacrimantes converſa, eos cruce itidem ſignat, & ſubridens, valedicit. Jam facie linteo obvelata, ad truncum procumbens, recitat Pſalmum, *In te, Domine, confido, ne confundar in æternum.* Deinde corpus protendenti, ſæpiuſque iteranti, *In manus tuas, Domine, commendo ſpiritum meum,* caput geminato ictu amputatur. Decano exclamante, *Sic pereant Reginæ Elizabethæ hoſtes,* Cantii Comite ſuccinente, multitudine ingemiſcente. Corpus unguentis delibutum & rite apparatum, poſtea Regio funere in Eccleſia Cathedrali Petroburgi inhumatum. Juſtaque Lutetiæ Pariſiorum magnificentiſſime ſoluta, Guiſiis curantibus, qui omnia ſumma neceſſitudinis officia cognatæ & vivæ & mortuæ cum laude præſtiterunt. 1587.

Hunc lamentabilem vitæ finem habuit Maria Scotorum Regina, Jacobi v. Regis Scotorum filia, Henrici VII. Regis Angliæ è filia natu majori proneptis, annô ætatis XLVI. captivitatis XVIII. Femina in Religione ſua conſtantiſſima, eximia in Deum pietate, invicta animi magnitudine, prudentia ſupra ſexum, formaque venuſtiſſima: Principibus illis accenſenda, quæ felicitatem calamitate mutarunt. Infans ab Henrico VIII. Rege Angliæ pro filio Edwardo, ab Henrico II. Galliæ pro Franciſco *Delphino* magno ambitu certatim in nurum expetita, quinquennis in Galliam abducta, quindecennis *Delphino* nupta. Galliæ Regina annum unum & menſes IV. floruit. Marito defuncto, in Scotiam reverſa, Henrico Stuarto Darlio renupta, Jacobum, primum Magnæ Britanniæ Monarcham peperit. A Moravio fratre notho, & aliis ſubditis ingratis & ambitioſis exagitata, Regno abdicata, Elogium.

1587. & in Angliam fugata; ab Anglis nonnullis (ut æqui bonique cenſuerunt) de ſua Religione retinenda, & Elizabethæ ſalute tuenda ſollicitis circumventa, ab aliis Rom. Religionem reſtaurandi percupidis ad conſilia periculi plena protruſa: & Amanuenſium abſentium, qui pretio corrupti videbantur, teſtimoniis oppreſſa. Juxta tumulum hoc affixum erat, & mox ablatum Epitaphium, [1] quod ab Herera in Luſitania, & auctius in Gallia à Blacwoodo typis divulgatum.

Epitaphium. MARIA SCOTORVM REGINA, REGIS FILIA, REGIS GALLORVM VIDVA, REGINÆ ANGLIÆ AGNATA, ET HÆRES PROXIMA, VIRTVTIBVS REGIIS ET ANIMO REGIO ORNATA, JVRE REGIO FRVSTRA SÆPIVS IMPLORATO, BARBARA ET TYRANNICA CRVDELITATE, ORNAMENTVM NOSTRI SECVLI, ET LVMEN VERE REGIVM, EXTINGVITVR: EODEMQVE NEFARIO JVDICIO ET MARIA SCOTORVM REGINA MORTE NATVRALI, ET OMNES SVPERSTITES REGES, PLEBEII FACTI, MORTE CIVILI MVLCTANTVR. NOVVM ET INAVDITVM TVMVLI GENVS, IN QVO CVM VIVIS MORTVI INCLVDVNTVR, HIC EXTAT: CVM SACRIS ENIM DIVÆ MARIÆ CINERIBVS OMNIVM REGVM ATQVE PRINCIPVM VIOLATAM, ATQVE PROSTRATAM MAJESTATEM HIC JACERE SCITO; ET QVIA TACITVM REGALE SATIS SVPERQVE REGES SVI OFFICII MONET, PLVRA NON ADDO, VIATOR.

Providentia Divina. Ex hoc triſtiſſimo tantæ Principis fato, divinæ providentiæ diſpoſitio, ut prudentes quidam obſervarunt, clariſſime eluxit. Quæ enim & Elizabetha & Maria

1. *Deſunt* quod ab *&c.* divulgatum *in Edd. priorib.*

primis

primis in votis habuerunt, & in omnibus conſiliis ſibi 1587.
propoſuerunt, hinc conſecuta ſunt. Hæc, quod & moriens dixit, nihil ardentius expetivit, quam ut diviſa Angliæ & Scotiæ Regna in chariſſimi filii perſona adunarentur: illa nihil flagrantius exoptavit, quam ut vera Religio cum populi ſalute & ſecuritate in Anglia conſervaretur. Et utriuſque votis ſupremum numen annuiſſe, Anglia inexſpectata felicitate jam videt; & lætiſſima agnoſcit.

Elizabetha dolet.

Simul atque Scotorum Reginam morte fuiſſe affectam ad Elizabetham, nec opinantem quidem, rumore nuncio perlatum, indignanter audivit, vultus & verba ceciderunt, ingenti dolore quodammodo obſtupuit, uſque adeo ut pullata ſe angoribus dederit, in lacrimis jacuerit, Conſiliarios graviter reprehenſos, & à conſpectu ſubmotos (qui ſe ex Aſſociationis juramento excuſarunt) examini ſubjecerit, Daviſonum judicio in *Camera Stellata* ſiſti juſſerit. Et quamprimum dolor permiſerit, hæc ſua manu ad Scotorum Regem per Rob. Carium raptim ſcripſit.

Conſiliariis indignatur.

Scotorum Regi ſe excuſat.

Mi frater chariſſime, utinam ſcires, at non ſentires, quam incomparabili dolore animus mihi diſcruciatur ex lamentabili contra meam ſententiam eventu, quem, quum calamus memorare horreat, ex hoc meo cognato plene intelliges. Te oro, ut Deus, & multi alii meam hac in re teſtantur innocentiam; ita & tu credas, ſi imperaſſem, me nunquam iri inficiatum. Non ſum animo ita anguſto, ut ex terrore, quod juſtum ſit facere formidem, aut factum denegem. Non ita degener, aut animo ſum ignobili. Sed ut minime Regium eſt animi ſenſum verbis obvelare, ita actiones meas nunquam diſſimulabo; ſed efficiam ut ſuis coloribus eluceſcant. Tibi ad veritatem perſuadeas, ut ſcio hoc ex merito eveniſſe, ita ſi hoc cogitaſſem, non in alios tranſtuliſſem; nec mihi imputabo,

1587. *quod ne quidem cogitavi. Cetera, qui tibi has tradet litteras, impartiet. Quod ad me, credas velim, non alium eſſe qui te majori charitate proſequitur, aut ſtudioſius tibi, tuiſque rebus invigilat. Si quis contra ſuggeſſerit, eum aliis, magis quam tibi ſtudere exiſtimes. Deus te diutiſſime conſervet incolumem.* Dum Carius in itinere cum his litteris, Daviſonus in *Camera Stellata* ſiſtitur coram Delegatis ſelectis, ſcilicet, Chriſtophoro Wraio Primario *in Banco Regio Juſtitiario*, qui pro eo tempore *Dominus Cuſtos privati Sigilli* conſtitutus, Archiepiſcopis Cantuarienſi, & Eboracenſi, Comitibus Wigorniæ, Cumberlandiæ, & Lincolniæ; Baronibus, Greio, & Lumleio; Jacobo Crofto Aulæ Regiæ Contrarotulatore, Gualtero Mildmaio Fiſci Regii Cancellario, Gilberto Gerardo Sacrorum ſcriniorum Præfecto, Edmundo Anderſono Primario *ad Communia Placita Juſtitiario*, & Rogero Manwoodo *Primario Fiſci Regii Barone.* Coram his Pophamus Procurator Regius, Daviſonum Majeſtatis contemptæ, fidei violatæ, officii neglecti poſtulat, quod quum Regina, pro innata clementia, Scotorum Reginam jam damnatam ſupplicio affici noluerit, ob cauſſas ſibi uni compertas, aliis inſcrutabiles; nec à Regni Ordinibus, nec à Conſiliariis acriter urgentibus eo perduci potuerit; nihilominus *Mandatum* pro ejuſdem ſupplicio ad pericula prævertenda confici juſſerit, Daviſonique fidei & taciturnitati commiſerit: ille Secretarius juratus fidei & officii oblitus, ſpretaque Majeſtate, contra ac Regina imperaverat, Conſiliariis impertierat, & exſecutioni, ipſa prorſus inconſulta, mandaverat.

Daviſonus judicio ſiſtitur.

Pro ſe reſpondet.

Daviſonus, pro ſingulari modeſtia, ſedate, animo tamen præſenti reſpondet, *Se admodum moleſte ferre, quod in cauſſa juſtiſſima de Scotorum Regina, & judicio in eam, ſi quod aliud, longe graviſſimo, ipſe Delegatis moleſtiam denuo exhiberet, idque, ſi non cum jactura, certe*

cum

cum detrimento exiſtimationis ſuæ, quæ ſibi inſtar omnium. Longe autem moleſtiſſime hoc ferre, quod argueretur in ejus Majeſtatem contemptim deliquiſſe. quæ quanto in ipſum fuerit beneficentior, & ipſe ob merita devinctior; tanto delictum atrocius videretur. Se reum objectorum criminum ſi agnoſceret, vim faceret ſuæ exiſtimationi, quæ ſibi vita charior. In ſui defenſione ſi cum Regina conteſtaretur, faceret quod ſubditi obſequio, famuli obſervantia, & Secretarii fide atque honore indigniſſimum. Proteſtatur coram divino numine, & Delegatis, *quod nihil ſciens, prudens, & libens hac in re fecerit, niſi quod Reginam voluiſſe ſibi perſuaſerat. In quo ſi ipſe ſe in fraudem vel ex inſcitia, vel negligentia egerit, non poſſe non graviſſime dolere; & Delegatorum cenſuram æquiſſimo animo ſubire.* 1587.

Quod ad particularia. Quum Regina illum reprehenderet, quod tam feſtinanter Mandatum Magno Sigillo firmaſſet, aſſerit *illam innuiſſe, non tamen expreſſe juſſiſſe, ut apud ſe cuſtodiret. Nec in taciturnitatis fidem ſe commiſiſſe exiſtimat, quum ne verbum cuiquam, niſi Conſiliariis de hac re fecerit.* Quod *Mandatum* non revocaret, poſtquam Regina ſententiam mutaſſe ipſi innueret, affirmat, *inter Conſiliarios omnes conveniſſe ut protinus mitteretur, & ſupplicium ſumeretur, ne quid detrimenti Reſpub. aut Regina caperet.*

Hinc Daviſonum ex ipſius confeſſione premere cœpit Egertonus Procurator Secundus, particula ejuſdem prælecta. Ille autem integram legere rogavit, & non hinc inde decerptas particulas ; maluit tamen ne omnino legeretur, quum in ea arcana quædam non enuncianda continerentur, ſubinde interfatus, *Quod ut noluit cum Regina conteſtari, ita non poſſe pati, ut ipſius modeſtia fraudi foret veritati, & ſuæ integritati.* Ex confeſſione premitur.

Gaudius & *Puckeringus* ad *Legem Servientes*, jam hominem

1587. minem magna vi verborum arguunt, quod Conſiliariorum Regiorum prudentia callide ſit abuſus, idque ex confeſſione Burghlæi Theſaurarii; cui dubitanti an Regina certo ſtatuiſſet de ſupplicio ſumendo, aſſeveranter affirmavit; ut etiam ceteris, qui litteras de ratione ſupplicii ſubſignarunt. Daviſonus lacrimis obortientibus, Juriſconſultos rogavit, ne vehementius premerent, *Meminerint ſe nolle cum Regina conteſtari, cujus conſcientiæ & Delegatorum ſententiæ ſe totum ſubmiſit.*

Judicum in eum ſententiæ.

Manwoodus exorſus, hiſtoricam de Scotorum Regina, ab Inſignibus Angliæ tenella ætate arrogatis, ad Babingtoni uſque conjurationem pertexuit narrationem, ſententiam ex Lege in illam latam laudavit, Reginæ clementiam prædicavit. quam quod Daviſonus inconſideratius antevertiſſet, decies mille libris mulctandum, & in carcere, quoad Reginæ viſum fuerit, detinendum cenſuit. Anderſonus juſtum feciſſe, etſi non juſte diſſeruit; hominem ceteroquin minime malum exiſtimavit. In eandem ſententiam ivit Gerardus. Mildmaius quum explicaſſet, quam matura cum deliberatione & gravitate judicium in Reginam Scotiæ comparatum fuerit, quantiſque populi obteſtationibus Elizabetha ad ſententiam promulgandam perducta; illud è ſacris litteris in Daviſonum torſit, *Cor Regis in manu Domini*, ideoque neminem, nedum adminiſtrum, debere Principibus conſilium occulte & ſubdole præripere: quibus inconſultis, nihil agendum, potiſſimum in rebus tanti momenti, quanta ſit mors Principis. Hominem vero malitiæ abſolvit, imperitiam in Principum negotiis perſtrinxit, præproperam feſtinationem in prævertendo Reginæ conſilium damnavit. Ne vero homines ejus loci & ordinis in idem deinceps impingerent, de mulcta & incarceratione cum ceteris conſenſit.

Croftus hominem ſugillavit, quod tacenda impruden-

ter

ter enunciaverat; quum Principes quod uni Conſiliariorum 1587.
impertiant, ceteros ſæpenumero celent.

Baro Lumleius ſententiam juſte latam fuiſſe in Scotorum Reginam juxta cum judicibus ſenſit; verum aſſeveranter dixit, Nunquam ex omni ſeculorum memoria ejuſmodi in Principem contemptum auditum, vel lectum eſſe. Conſiliarios Regios, in Regio Palatio, in Senaculo juxta Reginam, quæ quaſi Præſes Conſilii, rem tantam, ipſa inconſulta, ſtatuiſſe; quum tam facilis ad eam aditus illis & Daviſono pateret. Proteſtatus ſi filium haberet unicum, qui in eodem crimine eſſet, ſeverius eum plectendum cenſeret. Ceterum de ingenuo hominis animo perſuaſus, graviorem pœnam quam ceteri, infligere noluit.

Hunc Baro Greius Religionis ardore inflammatus, compoſita oratione & acri quadam incitatione excepit. *Daviſonus*, inquit, *contemptim erga Reginam ſe geſſiſſe arguitur, contemptuſque ille exaggeratur, quod Reginam Scotorum è medio tollendam curaverit, arcana enunciaverit, Reginamque de* Mandato *miſſo celaverit. At quænam illa Regina fuit, quam tollendam curavit? illa ſcilicet, à qua ſuperſtite, Religioni, Reginæ, Reipub. & nobis ſingulis pericula indies impendebant, & à qua, nunc ſublata, negotium hodie nobis faceſſitur. Adeo ut qui tantis periculis Angliam liberaverit, honore proſequendus merito videatur. Illum arcana enunciaſſe non exiſtimo, qui non aliis, quam Conſiliariis & maximarum rerum adminiſtris rem impertiit, quorum inprimis intereſt hujuſmodi ſcire: & quæ ipſa Regina uni & alteri jam antea impertierat. Si qua in re deliquerit Daviſonus, in hac certe maxime, quod Reginæ novam rationem ineunti non ſignificavit* Mandatum *jam miſſum fuiſſe. At ille ancipiti cogitandi cura perplexus proculdubio ſtetit, an ex Reginæ gratia excideret* Mandatum *clam ipſa mittendo,*

Greii pro eo defenſio.

vel

1587. *vel revocando Reginæ nova pericula crearet. Quis non meminit, quam turbulentum fuerit tempus, & quam formidabiles rumores ubique locorum ſparſi? Si qua vis Religioni, aut Reginæ tunc illata fuiſſet, aut vita erepta, dum* Mandatum *illi eſſet in manibus, an non ille culpam præſtitiſſet? Nonne in illum nos ipſi, liberi, uxores violente irruiſſemus? non ſanguine manus imbuiſſemus? non imprudentiam diris devoviſſemus? & non monumentum inconſiderantiæ cruentis inuſtum litteris ad ignominiam ſempiternam ſtatuiſſemus? Quamcunque vel pœnam vel mulctam illi infligatis, non mihi diſpliceat, certe viri boni & probi exiſtimationem apud me nunquam perdet.* Hæc fuſe, oratorie & animoſe Greium diſſerentem audivimus.

Tres Comites de pœna cum reliquis, de exiſtimatione Daviſoni cum Greio conſenſerunt. Archiepiſcopus Eboracenſis de inobedientia ex animi cæcitate, & mentis corruptione Theologice diſſeruit. Cantuarienſis factum probavit, hominem laudavit, modum autem & formam prorſus damnavit. Wraius *Privati Sigilli Cuſtos*, ſententiis Delegatorum ſummatim repetitis, pœnam inflictam confirmavit; ſimulque ſignificavit, licet Regina Conſiliariis non temere ſubirata, examini illos ſubjecerit, nunc tamen ignoſcere: ſimulque agnoſcere, illos ad Religionem & Rempublicam tuendam, & ad omnia pericula propulſanda animo & conſilio diligenter excubaſſe.

Sententia in eum pronunciata.

Daviſonus Delegatos oravit ut apud Reginam intercederent, *non pro honorifico quo fungebatur Secretarii munere, vel libertate, vel mulctæ irrogatæ imminutione; ſed ut in ejus gratiam reſtitueretur.* Quam tamen nunquam recuperavit, licet illa hominis indigentiæ nonnunquam ſubvenerit. Ita Daviſonus, vir ingenue bonus, in aulicis artibus minus verſatus, in ſcenam aulicam ex compoſito, ut plerique exiſtimarunt, inductus, ut huic perſonæ

Ejus petitio.

ſonæ in iſta tragœdia tantiſper ſerviret; detracta mox 1587.
perſona, quaſi extremo actu defeciſſet, è ſcena extruſus, & non ſine multorum commiſeratione in carcere diu concluſus. Quid publice contra Daviſonum actum, jam dixi; quo modo autem ille ſe privatim excuſavit, habe compendiò ex ipſius fide, ſi quam meretur, & Apologetica ad Walſinghamum narratione.

Regina, inquit, *poſt Gallicorum & Scotorum Legatorum diſceſſum ſponte juſſit, ut* Mandatum *de ſententia in Scotam exſequenda exhiberem, exhibitum ſua manu lubens ſignavit, ſignatum Magno Angliæ Sigillo muniri imperavit, & jocans dixit, Hæc Walſinghamo ægrotanti ſignifices, etſi male metuo, ne inde præ mœrore exſpiret. Cauſſas etiam tam diu differendi addidit, nimirum, ne videretur, violenter vel malitioſe eo pertractam fuiſſe, quum interea minime ignoraret, quam hoc ſit neceſſarium. Porro Powlettum & Drurium culpavit, quod eam hac cura non liberaſſent, & optavit ut Walſinghamus eorum animos hac de re tentaret. Poſtridie, poſtquam Magno Sigillo munitum eſſet, per Killegræum juſſit, ne fieret. quumque jam factum docuiſſem; feſtinationem tantam reprehendit, innuendo, aliam rationem, ex prudentum quorundam judicio, poſſe iniri. Ego reſpondi, eam rationem ſemper eſſe optimam & tutiſſimam, quæ juſtiſſima. Sed veritus ne in me crimen derivaret, (ut Norfolcii ſupplicium in Burghleium contulerat) rem totam Hattono communicavi, proteſtatus me nolle memet altius tanto negotio immergere. Ille mox Burghleio impertiit, Burghleius reliquis Conſiliariis, qui omnes de ſupplicio maturando conſenſerunt, & ſinguli voverunt ex æquo culpam præſtare: Bealumque cum* Mandato *& litteris miſerunt. Tertio poſt die, quum ex ſomnio quod de morte Scotæ narravit, eam animo fluctuare ſentirem, rogavi an ſententiam mutarat. Negavit, At, inquit, alia*

Privata pro ſe Apologia.

1587. *ratio excogitari poterat, ſimulque an à Powletto aliquid reſponſi acceptum quæſivit. Cujus litteras quum monſtraſſem, in quibus plane recuſavit id ſuſcipere, quod cum honore & juſtitia non conjunctum; illa commotior, eum & alios qui* Aſſociatione *ſe obſtrinxerant, perjurii & voti violati accuſavit, qui magna pro Principis ſalute promiſerant, at nihil præſtabunt: eſſe tamen innuit qui hoc ſui cauſſa præſtabunt. Ego autem quam infame & injuſtum hoc foret, demonſtravi, ſimulque in quantum diſcrimen Powlettum & Drurium conjiceret. Si enim illa factum approbaret, & periculum & dedecus non ſine injuſtitiæ nota ſibi attraheret; ſin improbaret, homines optime meritos, & eorum poſteros prorſus peſſumdaret. Poſteaque me, eodem, quo Scota ſublata eſt, die, quod ſupplicium nondum ſumptum, leviter perſtrinxit.*

Scotorum Regis dolor.

[1] Ut gravem in Daviſonum iram & dolorem ex morte Scotorum Reginæ Elizabetha concepit; ita acerbiſſimum dolorem nec ſine ſumma iracundia Rex Scotorum unicus ejus filius hauſit, qui matrem chariſſimam pietate coluit, quæ in filio conſpici poteſt, longe maxima; & purpuratus luctu lamentiſque proſecutus eſt plurimis. Etenim non exiſtimavit, eam pro mutuo inter ipſos amore & *arctioris amicitiæ fœdere* nuperrime inito, omnibus Principum interceſſionibus neglectis, matrem ſuam pari Majeſtate Principem, Regio genere conjunctiſſimam, vili carnifici ſubjecturam. Robertum Carium Baronis Hunſdonii filium, qui ex Anglia miſſus ut Reginam excuſaret, culpa in Conſiliarios & Daviſonum conjecta, in Scotiam non admiſit, vix per alium audivit, & litteras quas attulit, ægre accepit. Legato ſuo in Anglia

1. Quantamcunque in D. i. & d. ex m. S. R. Elizabetha conceperit, aut præ ſe tulerit, certe acerbiſſimum *Ed. prima. Nos ut Camdenus correxit. Neque aliter Belgæ, niſi quod* quantamcunque *pro* ut gravem *habeant.*

auctori-

auctoritatem. abrogavit, & vindictam ſpiravit. Non deerant enim qui perſuadere conati, Orbis Chriſtiani Principes tantam injuriam Regiæ Majeſtati, nominique Regio illatam non inultam dimiſſuros. 1587.

Ordines Scotiæ qui jam frequentes convenerant, profitebantur ad matrem vindicandam, & jus ejus in Angliæ Regnum tuendum ſe paratiſſimos eſſe, & vitam & fortunas profundere; nec poſſe injuriam non tam Regi, quam univerſæ Scotorum genti illatam ullo modo concoquere. Erant, qui Regi ſuadebant ut à Rege Danorum, cujus filiam jam in uxorem ambire cœperat, ſuppetias navales contra Angliam efflagitaret. Erant, qui, Pontificiæ Religioni addicti, ſuggeſſerunt, ut potius Hiſpano, Gallo, & Pontifici Romano ſe adjungeret, ita Angliam facile poſſe occupare. Ante omnia, Proteſtantibus Angliæ nullam fidem haberet, eos jam rerum potiri, & ipſi perniciem tecte ſtruere, occinentes illud, *Qui matrem ſuſtulit, & filios tollet.* Erant, qui ſubmonuerunt, nullius partis ſe palam declarare, ſed tum Pontificios, tum Proteſtantes ſuſpenſos tenere. Utique ſi à Proteſtantibus palam ſtaret, univerſi Europæ Pontificii in ipſum tanquam in ſcopum omnes machinationes collinearent; aliudque ſtatumen in Anglia non ſine ipſius periculo ſibi erigerent. Erant etiam, qui ſuaſerunt ut amicitiam cum Anglia ſanctiſſime coleret, ſpem certam ad incertam Martis aleam non devocaret, in Religione recepta ſibi conſtaret, in qua ſi ſemel fluctuaret, nec amicos pararet, nec inimicos tolleret. Hæc homines, ut ſua quemque utilitas, traxit. Rex ipſe ſupra ætatem acutus, & perſpicax, non feſtinatione, quæ ſemper cæca, ſed conſiderate, diu multumque ſecum, & cum pauciſſimis animo luſtravit.

Scoticæ gentis indignatio.

Qualia conſilia ſuggeſta.

[1] Elizabetha, culpa omni in Daviſonum & Conſiliariorum

Elizabetha placare ſtudet.

1. Elizabetha vero, culpa &c. *Edd. priores.*

1587. riorum ſuorum inconſultam credulitatem rejecta, paullatim dolori occurrit, ne ſolatia intempeſtiva irritarent; exſpectavitque dum dolor, mora lenitus, tractari ſe pateretur. Tunc enim quum Gallos juvenem Regem ad ulciſcendum acrius incitare perſpiceret, verita ne ille à Proteſtantium Religione, Anglorumque amicitia, verſutiis & inflammato ulciſcendi ardore abduceretur; omni animi contentione incumbit, ut exulceratum animum & jam abalienatum, omni ratione Principe non indigna, placaret.

Placandi rationes. Per ſuos igitur in Scotia, & mox per Baronem Hunſdonium Berwici Præfectum, hæc illi diligentiſſime perpendenda proponit. *Pimum, quanti periculi ſit in bellum contra Angliam hac de cauſſa prorumpere, quæ tum neceſſaria ad univerſæ Inſulæ ſalutem, tum juſtiſſima univerſis Angliæ Ordinibus viſa. Deinde, an ille par ſit hujuſmodi bello gerendo, quum Anglia à viris militaribus, à copiis, & opibus nunquam fuerit inſtructior; & Scotia inteſtinis bellis exhauſta nunquam infirmior. Si externis innitatur auxiliaribus, quam difficulter & ſero conſequatur, vel mater doceat, quæ toties fruſtra imploravit. Et ſi conſequatur, quem ſperet ſucceſſum, quum Angliæ, Hollandiæ & Zelandiæ claſſibus adjunctis, à potentiſſimis Europæ Regibus nihil timeat? In Gallo, aut Hiſpano quam ſpem collocet? quum ejus potentia Angliæ acceſſione adaucta ipſorum conatibus adverſetur, ejuſque Religio illorum profeſſioni ita è diametro opponatur, ut illi, niſi cum ſuo ipſorum damno, auxiliari non poſſint. Nec Gallus æquis oculis intueri poteſt Regem Scotorum Angliæ Regno auctum, ne antiquum jus Anglorum in Gallia denuo perſequeretur, aut Guiſiis cognatis jam Galliæ Regno inhiantibus opitularetur. Hiſpanus autem ambitioni ſuæ proculdubio inſerviet, quandoquidem ſe primum eſſe Catholicum Principem è Regio Anglorum ſanguine,*

& ſtirpe Lancaſtria, etſi falſo, venditet. Quo nomine 1587.
Jeſuitæ quidam & alii illum, Scotorum Regina ſuperſtite, electione ad Diadema Angliæ provehere conati ſunt, quaſi hominem ad Romanam in Anglia auctoritatem reſtaurandam maxime idoneum, matre una cum filio poſthabita. Etiam ſuadere cœperunt illam Angliæ Regnum ſupremis [1] *tabulis Hiſpano legare, ſi filius in Proteſtantium Religione perſeveraret.*

Quorſum hæc tendant, & quid auxilii ab Hiſpano ſperandum, Rex viderit, & ſimul ſi à Religione in qua educatus deſciverit, quanta cum ignominia animam in æternam perniciem, & univerſam Britanniam in exitium præcipitet? Præterea illi cogitandum, ſi vindictam cogitet, an Angliæ Ordines qui ſententiam in matrem tulerunt, non ipſum etiam nova ſententia, ſucceſſionis jure omnino excluderent: quorum amorem neceſſitati cedendo, & animi motus cohibendo facile conciliet, quum id quod factum, infectum eſſe nequeat. Suo autem tempore florentiſſimo Angliæ Regno tranquille potiatur. Interim ſecuritate fruatur, ſuoque honori ſatis conſuluiſſe apud omnes æquos rerum æſtimatores videatur; quandoquidem dum tempus erat, nullum pientiſſimi filii erga matrem officium prætermiſerit, [2] *& omnis tuendi honoris ratio in hoc conſiſtat, ut nihil niſi quod juſtum, decorum & poſſibile ſuſcipiatur: eumque optime exiſtimationem tueri, qui animi affectus in gyrum rationis revocat. Ad veritatem autem ſibi perſuadeat, Reginam Angliæ illum ut filium animo materno amantiſſime & indulgentiſſime habituram.* Hæc illa in aures Scotorum Regis inculcanda curavit, ſtatuitque, ne ille dubitaret, matrem, ipſa inconſulta, ſublatam fuiſſe, ſententiam contra Daviſonum omnium Delegatorum ſubſignationibus, imo & Ma-

1. Tabulis iſti Hiſpano legare cogitaſſe, ſi filius *Edd. priores.*
2. *Deſunt* & omnis tuendi *&c.* revocat *in Edd. priorib.*

gno

1587. gno Angliæ Sigillo teſtatam, ad eum mittere; aliudque itidem inſtrumentum, ut magis placaret, Judicum Angliæ chirographis ſubſignatum, quo teſtarentur, ſententiam illam, ejus in ſucceſſione juri nihil officere, aut præjudicare poſſe.

Litteræ in Scotiam miſſæ.

[1] Prolixæ etiam litteræ ad Scotiæ Cancellarium ſcriptæ, aliæ ad Regem à vindicta dehortandum, aliæ ad perſuadendum, ſupplicium de Regis matre ſumptum & juſtum & neceſſarium fuiſſe ex his quas dixi rationibus, nec eſſe, cur Rex ſit offenſior vel in Reginam, quæ unicum ſit ad pericula præſidium & ad ſperatum faſtigium adjumentum, vel in univerſos regni ordines, vel privatos quoſcunque. Leiceſtrium Proteſtantium favorem non in Regis fraudem ambire (hoc quidem ingeſſerunt) ſed in ſuam contra Pontificios hoſtes, Proteſtantes infeſtos, & in aula æmulos ſecuritatem; *Si enim ultra progrederetur, inſanire videretur.* Walſinghamum virum eſſe animo vere Romano, veræ religionis aſſertorem acerrimum, corruptelis minime depravatum, & in Patriæ & Principis ſalute fideli obſequio propugnanda imperterritum, & his nominibus pravis eſſe perinviſum. Daviſonum Regi ſemper addictiſſimum per imprudentiam erraſſe, & Reginæ conſilium male intellexiſſe, nec illum nec ceteros Conſiliarios minus facere potuiſſe, ut fidem, quam *Aſſociationis* juramento obſtrinxerant, liberarent.

Et Speculatores.

Submiſſi etiam alii quaſi transfugæ, qui abditos ejus ſenſus elicerent, quid animi in religione, quid ſpei in exteris auxiliis habet, ſpecularentur.

[2] Dum Regina & Conſiliarii eum his & hujuſmodi rationibus leniter demulcent, ut bellum quod ab Hiſpano

1. *Deeſt hæc Sectio in Edd. prioribus.* 2. Dum Regem his & hujuſmodi rationibus leniter demulcet, ut bellum quod ab Hiſpano imminere proſpexit, præverteret, Dracum cum quatuor Navibus Regiis, & aliis in Hiſpaniæ littora emiſit, ad Naves *&c. Ed. prima.*

Dum

imminere proſpexerunt præverterent, Dracus cum quatuor Navibus Regiis, & aliis in Hiſpaniæ littora emiſſus eſt ad naves in portubus opprimendas, & apparatum intercipiendum. qui *Portum Gaditanum* ingreſſus, ſex triremibus, quæ ſe objecerant, ad propugnacula fugatis, centum plus minus navigia, in quibus plurimum bellici apparatus, & rei annonariæ, ſubmerſit, cepit, aut ignibus abſumpſit; & inter eas *Galeonam* grandem Marchionis *S. Crucis*, & alteram *Raguſinam* mercibus onuſtam. Inde ad * *Promontorium Sacrum* reverſus propugnacula tria oppugnavit, & deditione cepit, totaque ora piſcatorum naviculis & retibus incenſis, *Caſcaletum* ad oſtium Tagi acceſſit, ubi Marchionem *S. Crucis* ad pugnam provocavit. qui ne movit quidem, ſed illum libere per littora graſſari, & naves abripere, nullo prohibente, permiſit. Inde velis ad *Azoras Inſulas* verſis, forte fortuna in Onerariam ingentem, & admodum opulentam (*Caraquam* vocant) *S. Philippi* nomine inſignem, ex India Orientali redeuntem, incidit, eamque facile expugnavit. Quod plebs nautica utrinque ex nomine *Philippi*, Philippo Hiſpano male ominabatur. Ex hac brevi expeditione, magnæ ſane utilitates Anglis conſecutæ ſunt, quandoquidem Hiſpani tantam bellici apparatus jacturam paſſi, à conſilio Angliam hoc anno invadendi neceſſario deſtiterint, & Angli immania illa navigia inſtar caſtellorum, quæ antea formidarunt, alacrius jam inde oppugnarunt; necnon Indicarum mercium opulentiam, negotiandique in Orientali illo orbe rationem è mercatorum indicibus adeo plene perſpexerunt, ut quæſtuoſam eo navigationem poſtea inſtituerint, inita mercatorum Indiæ Orientalis Societate.

1587.

Dracus ad Hiſpanum avertendum miſſus.

Quid ille præſtitit.

* *Cabo S. Vincente.*

Caraqua S. Philippi capta.

Utilitates hinc conſecutæ.

Indica Mercatorum Societas.

Dum Regem his & hujuſmodi rationibus leniter demulcet, ut bellum quod ab Hiſpano imminere proſpexerunt præverteret, Dracus cum quatuor Navibus Regiis, & aliis in Hiſpaniæ littore emiſſus eſt ad Naves &c. *Edd. Belg.*

Eodem

1587. Eodem tempore in altera Orbis plaga, Tho. Cavendiſhus è Suffolcia, qui ante biennium ex Anglia cum tribus navibus ſolverat, *Fretum Magellanicum* prætervectus, in ora *Chili*, *Peruiæ*, & *Novæ Hiſpaniæ*, plura Hiſpanorum oppidula incendit, XIX. naves onerarias, & inter eas, Regiam navem opulentiſſimam juxta *Calliformiam* cepit & diripuit; per *Philippinas*, *Moluccas*, *Promontorium Bonæ Spei*, & *S. Helenæ Inſulam* [1] domum anno ſequente opima cum præda, & inſigni cum gloria rediit, utique tertius à Magellano qui Orbem terrarum circumnavigavit. Si particularia deſideres, adeas Anglorum navigationes tribus voluminibus à Richardo Hacluito diligentiſſime deſcriptas.

Cavendiſhus orbem circumnavigat.

Stanleius & *Torcus* proditores.

Ut Dracus & Cavendiſhus hoc tempore illuſtrem cum laude famam, ita alii duo Angli, Guilielmus Stanleius, & Rowlandus *Torcus* ignominioſam proditionis infamiam ſibi compararunt. *Torcus* ille Londinenſis, homo diſcincto ingenio & præcipiti audacia, ſuo tempore inter ſicarios celebris, quod feralem illam rationem in duellis punctim petendi, ſumma cum audaciæ admiratione primus in Angliam intulerit, quum Angli hactenus peltis armati, gladiis latioribus cæſim depugnarent, & vel punctim, vel infra cingulum ferire minime virile exiſtimarent. Hic neſcio qua injuria à Leiceſtrio affectus profugit, & aliquandiu inter Hiſpanos in Belgio meruit; tandemque reconciliatus propugnaculo juxta Zutphaniam præficiebatur. Sed inſolens contumeliæ animus, ſtatim de vindicta ita cogitavit, ut pretio corruptus, non ſolum locum hoſti tradiderit, ſed etiam Stanleium, qui ſingulari fide & fortitudine in Hibernico bello meruerat, iteratis & juratis aſſeverationibus cum *conjurationis Babingtoniæ* manifeſtum ex conjuratorum confeſſionibus

1. Domum hoc anno opima *in prima impreſſione. Sed ut nos emendavit* Camdenus. *Neque aliter ipſi Belgæ.*

teneri

teneri; & jamjam in Angliam ad patibulum abripien- 1587.
dum, in ſceleris ſocietatem pertraxerit; atque perſuaſerit homini, ut Daventriam Urbem munitam & opulentam, contra fidem Leiceſtrio & Ordinibus obſtrictam, [1] Hiſpanis proderet. Quod quum in Anglia compertum, Perottus Hiberniæ Prorex jubetur omnes interiores Stanleii amicos in Hibernia, præcipue Jacobum de Franceſco Italum, Chr. Hattoni Clientulum, Ballardo proditori familiarem & ſumme Pontificium, qui ejus cohorti præfuerat, ſedulo obſervare, eum in Angliam protinus tranſmittere, (quod Proregi calamitatis initium) Stanleiique uxorem & liberos in cuſtodiam dare. Ceterum Stanleius, ſceleris magnitudine perſpecta, contra proditionis notam ſe conſcientia ſolatus, quod locum à rebellibus detentum vero Domino reſtituerit, & ſumme Pontificius, mox Sacerdotes accerſiit ad legionem ſuam, quæ ex mille trecentis Anglis & Hibernicis conſtabat, in Pontificia Religione imbuendam, jactitando hanc fore *Seminariam militum legionem*, qui Romanam Religionem armis, ut *Seminarii Sacerdotes* ſcriptis, propugnarent. Et ad hanc quidem rem Alanus, paullo poſt Cardinalis factus, non ſolum Sacerdotes protinus miſit, ſed una libellum edidit, quo, ex Pii v. in Elizabetham *Bulla*, & proditionem laudavit, & ad ejuſmodi perfidiam alios excitavit, quaſi Reginæ excommunicatæ nec ſervire, nec obſequi tenerentur. Sed vide quo exitu.

Hiſpani *Yorcum* & Stanleium inter ſe committunt. Quo ſucceſſu.
Yorcum veneno tollunt & bona diripiunt; cadaver poſt tres annos ab Ordinibus effoſſum, & patibulo ſuſpenſum, computruit. Stanleium ejuſque Legionem à Daventria emovent, huc illuc raptatam periculis objiciunt, adeoque negligunt, ut alii inedia miſere perierint, alii

1. Hiſpanis proderet. Sceleris autem magnitudine perſpecta, &c. *tantummodo in Edd. prioribus.*

1587. ſenſim diffugerint. Ipſe ſpe præmii in Hiſpaniam profectus, operam ad Hiberniam invadendam obtulit; ſed nec pro honore, quem exſpectavit, acceptus, nec fides ulla habita. Hiſpanis enim diverbium eſſe fertur, *Proditori honorem aliquem habere fas eſt, fidem nefas.* Seroque jam didicit, ſeſe primum omnium prodidiſſe.

Ordines Leiceſtrium accuſant.

Hæ proditiones magnam Leiceſtrio invidiam apud Belgas Confœderatos conflarunt, quod proditores fuerint illi ex intimis; & Anglicæ etiam nationi, quam conviitiis gens linguæ liberioris inſectari non deſtitit, donec edictis coërceretur. Ordines vero longis ad Reginam litteris Leiceſtrium reipub. male adminiſtratæ in re monetaria, militari, & mercatoria accuſant, & ejus *Reſtrictioni*, & credulitati damna à proditoribus accepta imputant. Illa ad rem examinandam & componendam, & animos de pace cum Hiſpano tentandos, Thomam Sackvillum Baronem *Buckhurſtum*, in ſanctius conſilium Leiceſtrio abſente nuper adſcitum, Norriſium, & Bartholomæum Clercum mittit, qui in hæc fideliter incubuerunt. Verum quum officioſa *Buckhurſti* ſedulitas Leiceſtrio inſidioſa videretur, ejus ira, & firmata apud Reginam gratia ita valuerunt, ut *Buckhurſtus* reverſus plures menſes domi ſe continere juberetur.

Ad Scluſam liberandam evocant.

Scluſa poſtea à Parmenſi obſeſſa, Leiceſtrius ad ſuppetias ferendas ex Anglia ab Ordinibus accitur. Eam furenter, ſeptendecim millibus, è majoribus tormentis, ejaculationibus impetitam, hiatuque magno aperto, Rogerus *Williams*, Franciſcus *Verus*, Nich. *Baskervillus*, cum præſidiariis Wallonibus & Anglis magna fortitudinis laude aliquandiu propugnarunt, & tandem neceſſario dediderunt, quum Leiceſtrius, qui opem laturus, hoſtibus impar, receſſiſſet. Nec ſane Ordines juſtum exercitum præbere voluerunt, qui poteſtatem quam illi verbis maximam detulerant, re vera ſibi reſervarant. Nec

ille

ille dignatus privatis hominibus minoris notæ ſub Ordi- 1587.
num nomine ſubeſſe, qui eandem in ipſum Gubernatorem auctoritatem, quam Carolus Quintus in ſuos Belgii gubernatores tenuerat, exercere contenderunt. Hinc ſimultates, imo inimicitiæ utrinque apertæ proruperunt; & ſane apertiores, poſtquam de pace cum Hiſpano verba ſemel feciſſet. A Pacis enim nomine ut ſuis rationibus damnoſiſſimo, auribus, animoque abhorruerunt. Ille autem quum ſuam auctoritatem indies eviLeſcere ſentiret, ad fraudes converſus, factiones in populo alere, Lugdunum aliaſque urbes in ſuam poteſtatem redigere ſtatuit. Sed hac ſpe cum quorundam exitio excuſſus, graviſſima offenſione concitata, in Angliam à Regina revocatus, gubernatione ceſſit, liberamque adminiſtrationem Provinciarum Ordinibus reliquit, ab invidis irriſus, *Excellentiæ*que titulo, quo primus Anglorum uſus erat, exploſo.

Exagitant.

Ille eorum urbes tentat.

Revocatur.

Excellentiæ titulus.

Diſcedens nonnullis quos in factionem traxerat, Symbola auro fuſa occulte diſtribuit, in quorum altera parte ipſius effigies, in altera Grex, aliquot oviculæ errantes, & Canis abiturus reſpectans. Juxta hunc, INVITUS DESERO. juxta illas, NON GREGEM, SED INGRATOS. Nec dubium, quin ille dominationem ſibi arripere, [1] Mauritium Naſſovium & Berneveltium intercipere, & in Angliam tranſmittere cogitarit. Verum hæ gentes non ſolum contra Hiſpanorum vires, qui & auro & arte bellum gerere callent; ſed etiam contra Gallorum & Anglorum verſutias, ipſiuſque [2] Auraſionenſis aſtutias avitam libertatem, non tantum ſua ſolertia retinuerunt, ſed ſupra fidem, prono vicinorum favore adauxerunt; & quod magis mirandum, quum ceteri bello exhauriantur, ſoli diteſcunt. Mauritius Naſſovius, Principis Auraſionenſis ex Anna Saxonica Mauritii illius Heroïci Electoris filia

Symbola ſuis diſtribuit.

Mauritius Naſſovius ſubſtituitur.

1. *Deſunt* Mauritium Naſſovium &c. tranſmittere *in Edd. priorib.*
2. Auraſionenſis vulpinantis aſtutias *Edd. priores.*

1587. filius, annos viginti natus, in Leiceſtrii locum, *unitis & confœderatis Provinciis* ab Ordinibus; & Peregrinus Baro *Willoughbeius* Anglorum in Belgio copiis à Regina [1] præficitur, qui cum factione Leiceſtrii multum negotii Ordinibus faceſſit. Præſidiarii enim *Gertrudis Bergæ*, *Nardæ*, *Worcomii*, *Hueſdæ*, & inprimis *Medenblicæ* Anglis addicti, quaſi Reginæ obſequii fidem jurarant, tumultus concitarunt. Et Guilielmus Ruſſellus *Fluſhingæ* Præfectus, pellectis in partes *Armuienſibus* & *Campuerenſibus*, Ordinibus diffidentiæ pleniſſimis ſuſpectus erat, quaſi *Ualachriam* inſulam in Anglorum poteſtatem redigere cogitaret. ſuſpicionemque auxit adventus Admiralli Angliæ. qui quamvis rem pacare ſtuduerit, illi tamen, ſibi metuentes, diffidentiam minime celarunt, ſed & publice nummis ingenioſe ſignatis cum duabus Ollis mari innatantibus, (ex veteri Apologo) atque inſcriptis, SI COLLIDIMUR, FRANGIMUR: & privatim ad Reginam litteris teſtati ſunt. Quæ illorum perſtudioſa, nec ſui negligens, pericula (claſſe Hiſpanica jam imminente) proſpexit, & *Willoughbeio* imperavit ut tumultuantes in Ordinum obſequium reduceret. quod cum Mauritio feliciter præſtitit.

Factio Leiceſtriana in Belgio.

Ruſſellus ſuſpectus.

Leiceſtrius reverſus, ſubodoratus criminationem in ſe comparatam à *Buckhurſto* & ceteris, de re in Hollandia male administrata, & judicio coram Conſiliariis ſiſtendum; privatim ſe ſupplicem ad Reginæ pedes cum lacrimis abjecit, ejuſque fidem imploravit. Obteſtatus, *ut quem abeuntem cum honore emiſerat, redeuntem cum ignominia non exciperet. Quem humi jacentem extule-*

Leiceſtrius adverſariorum criminationes eludit.

1. Præficitur: quibus factio Leiceſtrii multum faceſſit negotii. Præſidiarii *&c. in Edd. priorib. Nos Camdeni ipſius emendationem ſecuti ſumus. At in Cod. Rawlinſoniano aliam video eſſe lectionem, viz.* præficitur: qui cum ex Leiceſtrii factione multum negotii Ordinibus faceſſerunt. Præſidiarii *&c.*

rat,

rat, vivum videntemque non inhumaret. Et hujuſmodi 1587.
blandiloquentia offenſum Reginæ animum delinivit, ut nobilis ira deferbuerit, & eum in priſtinam gratiam receperit. Adeo, ut quum poſtridie in judicium vocaretur, ſuum inter Conſiliarios locum capeſſeret, nec ad menſæ caput de more procumberet; atque Secretarium capita accuſationis legere incipientem interrumperet, conqueſtus iniquius ſecum abſente actum, publica quæ habuit documenta privatis *inſtructionibus* reſtringendo: &, *facta* ad Reginæ judicium *Appellatione*, totam criminationem, non ſine tacita adverſariorum indignatione, eluſit.

Baronis Abergevennæ obitus.

E vita hoc anno menſe Februario emigravit Henricus Nevillus Baro Abergevennæ, pronepos Edwardi Nevilli, qui regnante Henrico Sexto, hoc titulo potitus eſt jure uxoris filiæ unicæ, & heredis Richardi *de Bello-campo*, Comitis Wigorniæ & Baronis Abergevennæ. Quo jure, quum unica filia hujus Henrici, uxor Thomæ *Fani* Equitis aurati, titulum Baroniſſæ Abergevennæ vendicaret, lis orta eſt memorabilis de titulo inter eam & proximum heredem maſculum, cui teſtamento, eodemque auctoritate Parlamentaria confirmato, Caſtrum Abergevennæ legatum erat.

Et Duciſſæ Somerſetti.

Fatis jam etiam [1] conceſſerunt alii, magna inprimis apud nos celebritate; Anna Stanhopia Somerſetti Duciſſa nonagenaria, quondam Edw. Seimori Ducis Somerſetti & Angliæ Protectoris uxor, quæ muliebri æmulatione cum Catharina *Parra*, Regis Henr. VIII. Regina *Dotaria*, de dignitatis prærogativa tragœdias in Seimeria familia excitavit, perſuaſa à Dudleio Warwicenſi, dum ille perniciem huic præpotenti jam familiæ ſtrueret, ne illa Protectoris uxor, Reginæ Dotariæ, quæ Protectoris fratri enupta, ſyrma tolleret, aut locum cederet.

1. Conceſſerunt, & uno quidem menſe Aprili, alii quatuor magna inprimis *Ed. priores.*

[2] Guiliel-

1587. [1] Guilielmus Baro la Ware, & Henricus Baro Chenius primus & poſtremus ex hac familia Baro, ampliſſimi patrimonii diſſipator. Radulphus Sadleirus Ducatus Lancaſtriæ Cancellarius, vir magnis & multis Reipub. negotiis ſpectatus, & ultimus Angliæ *Banerettus*, qua dignitate in prœlio Muſſelburgenſi fuit ornatus. Thomas Bromleius Angliæ Cancellarius ſexagenario minor, Vir juris prudentia inſignis. Et ſexto poſt die, qui illi ſucceſſor à Regina deſtinatus, Edwardus Rutlandiæ Comes ex *Maneriorum* familia tertius, juris ſcientia, & omni politiori eruditione ornatiſſimus, unica filiola Elizabetha relicta, quæ Guil. Cecilio Theſaurarii Burghleii nepoti uxor. Chriſtophorus vero Hattonus florentiſſima apud Principem gratia, ſuffectus erat ex Aula Cancellarius, quod Juris Anglici conſultiſſimi permoleſte tulerunt. Illi enim ex quo Eccleſiaſtici de gradu dejecti, hunc Magiſtratum, ſummum togatæ dignitatis culmen, viris Eccleſiaſticis & Nobilibus plerumque olim delatum, magna cum æquitatis & prudentiæ laude geſſerant. Ceterum ille evectus erat Aulicis quorundam artibus, ut ex ejus ab Aula abſentia, & difficili tanti Magiſtratus munere, cui imparem norunt, gratia apud Principem imminueretur. Splendidiſſime tamen omnium quos vidimus geſſit, & quod ex juris ſcientia defuit, æquitate ſupplere ſtuduit. [2] Ex eruditorum numero obiit Joannes Foxus Oxonienſis, qui Eccleſiaſticam Angliæ hiſtoriam ſive martyrologium indefeſſo veritatis ſtudio primum Latine, poſtea Anglice auctius magna cum laude contexuit.

Et Radulphi Sadleiri.

Et Comitis Rutlandiæ.

Hattonus fit Cancellarius.

[3] In Hibernia qui ad Rebellium agros in Momonia dividendos delegati, & qui colendos ſuſceperant, fideles & innocuos ſubditos tanta violentia avitis ſedibus ex-

Turbæ in Momonia pacatæ.

1. *Deſunt* Guilielmus Baro la Ware &c. diſſipator *in Edd. priorib.*
2. *Deſunt* ex eruditorum numero *&c.* cum laude contexuit *in Edd. priorib.* 3. *Quin & tota hæc Sectio deſideratur in Edd. priorib.*

turbare

turbare cœperunt, ut neceſſarium fuerit Reginæ iſtos edicto coercere, ne violenta privatorum avaritia novam rebellionis flammam excitaret. Qua in re Prorex operam laudabilem navavit, licet ſubinde ab Anglis inſimulatus, tanquam Hibernicis indulgentior, & Anglis iniquior. Verum ille jus æquabiliter diſtribuendo, & Hibernicos æque ac Anglos fovendo, pacem optatiſſimam Provinciæ infudit, & incolarum immaniſſimos tranquilla poteſtate legibus ſubjecit, atque obſequentiſſimos habuit: & inter eos Hugonem nuper ad Tir-Oeniæ comitis titulum evectum, virum ſummæ potentiæ & ampliſſimæ cognationis, ad nutum habuit paratiſſimum. Cui Regina demiſſiſſime ſupplicanti benigniſſime conceſſit ſingula, quæ Henricus VIII. Cono Comiti Tir-Oeniæ avo Hugonis in Tir-Oenia conceſſerat. Ita tamen ut regio prius deſcriberetur, unus & alter locus præſidiis idoneus reſervaretur, nominatim munimentum ad flumen magnum ſive Blackwater, Turlogho Leinigh & Arthuro ejus filio de avito patrimonio caveretur, nec aliquid auctoritatis, quam avus renunciarat, in Dynaſtas vicinos extra comitatum Tir-Oeniæ quaſi ſuos * beneficiarios ſibi arrogaret: qui vero in ejus territoriis habitant, pacem cum vicinis juxta leges colerent, & libere per pontem ad Blackwater tranſirent. Has conditiones ille lubentiſſime amplexus in Cancellaria recognovit, gratias cumulatiſſime egit, quicquid diligentia pro tantis beneficiis præſtare poterat, præſtiturum promiſit: nec promiſſo defuit, nec quicquam officii, quod à fideliſſimo ſubdito exſpectes, aliquandiu prætermiſit.

1587.

Proregis æquitas.

Reginæ in Tir-Oenium munificentia.

* *Uriaghts.*

[1] Anno exeunte Proregi facultas domum redeundi, quam expetierat, data eſt, & anno ſequente Provinciam Guilielmo *Fitz-Williams* tradidit pacatiſſimam, quum

Guil. Fitz-Williams jam quintum Hiberniæ Prorex.

1. Joannes Perottus hoc anno ex Hibernia revocatus, Provinciam Guilielmo Fitz-Williams tradidit pacatiſſimam, &c. *Edd. priores.*

ſuſpectos

1587. ſuſpectos ad fidem, datis obſidibus, obſtringendam induxiſſet; idque quamprimum, ne ſi deliberarent, defeciſſe viderentur, ſuſpectiſſimos provide interceptos in cuſtodiam dediſſet, & reliquos fidei in Principem hoc ambiguo tempore admonuiſſet, qui illi ob amorem in [1] gentem, lubentiſſime auſcultarunt. [2] Nec alias viſa eſt Hibernia obſequentior, & omnium rerum copia affluentior.

Hibernici belli difficultates unde.

Hactenus (ut tantiſper exſpatier) Anglis bella in Hibernia ſatis erant facilia. Octingenti Pedites, & trecenti Equites invictus habebatur exercitus. Randolphus cum ſexcentis Anglis, O-Nealum cum IIIIM. Hibernicis; Colierus, anno M.D.LXXI. cum ſua una cohorte mille Hebridianos in Connachtia; Butleros cum numeroſa rebellium turba trecenti equites facile profligarunt, & duæ peditum [3] cohortes ſupra xx. Hibernicorum caſtella uno die expugnarunt, ut alia taceam. Verum poſtquam Perotti juſſu aſſidue domi exerciti, armorum doctrina imbuti, & deſtinato ictu bombardulas diſplodere edocti, ut paratiores eſſent contra Hebridianos: & deinde Belgicis bellis innutriti, muniendi rationes edidicerant; difficiliori ſane bello, ut videbimus, Anglos exercuerunt.

M. D. LXXXVIII.

Annus Mirabilis.

JAM ad Annum Chriſti M.D.LXXXVIII. quem Regiomontanus Aſtronomus ante ſeculum *Annum fore Mirabilem*, & Germani Chronologi *Mundi Climactericum* prædixerunt, pervenimus. Rumores bellorum qui

1. Gentem Hibernicam *pro* gentem *habent Edd. priores.* 2. *Deſunt* Nec alias &c. affluentior *in Edd. prioribus.* 3. Turmæ *pro* cohortes *inprimis excuſum erat. Hinc in Erratis* binæ cohortes *correxit Camdenus; at in textu Codicis noſtri propria manu* duæ peditum cohortes *emendavit. Neque aliter quidem in Codd. Elzevirianis.*

prius

priùs tenues, indies magis magiſque increbuerunt, & jam non varia fama, ſed clara, & una omnium voce perferebatur, claſſem inviĉtiſſimam in Hiſpania contra Angliam inſtrui, clariſſimoſque ſcientia militari duces, & veteranos ex Italia, Sicilia etiam & America in Hiſpaniam acciri. 1588.

Apparatus in Hiſpania contra Angliam.

Pontifex enim Romanus, Religioſi quidam Hiſpani, & Angli nonnulli patria profugi Hiſpanum ad conſilium debellandi Angliam, Luſitanico bello ante annos decem interruptum, jampridem revocaverant; ſedulo hortati, quandoquidem Deus immenſis illum beneficiis cumulaſſet, Luſitania cum India Orientali, & plurimis opulentiſſimis inſulis imperio adjectis, ut ipſe aliquid viciſſim præſtaret, quod Deo tantorum bonorum largitori gratum eſſet, & Catholici Regis Majeſtate digniſſimum. Nihil autem Deo gratius, aut ipſo dignius eſſe, quam Dei Eccleſiam propagare. Hanc nec glorioſius nec majori cum merito propagari poſſe, quam Angliam debellando, & Catholicam Romanam Religionem, hæreſi profligata, replantando. Juſtiſſimum hoc bellum futurum diſſeruerunt, non ſolum quod neceſſarium, ſed etiam quod pro Chriſti Religione aſſerenda. Quandoquidem Regina Angliæ excommunicata, contumax in Eccleſiam Romanam perſiſtit, rebelles in Belgio fovet, Hiſpanos aſſiduis deprædationibus infeſtat, urbes in Hiſpania, atque America, intercipit & diripit: atque nuperrime Scotorum Reginam, omnium Regum Majeſtate violata, è medio ſuſtulit. Nec minus utile fore, quam juſtum.

Quo conſilio.

Quibus de cauſſis.

Ita enim ille Regna florentiſſima ad Imperium adjiciat, rebellionem Belgicam, quæ Anglica quaſi aura animatur, exſtinguat, navigationes ex utraque India ſecuras reddat, ſumptuſque annuos, ad deducendas & reducendas claſſes Indicas, minuat. Ut facile etiam probarent, ſuggeſſerunt, claſſem Anglicam nec numero, nec magni-

1588. tudine, nec firmitate cum Hiſpanica, (Luſitanica jam adjecta,) eſſe conferendam; Angliam minime eſſe munitam, à ductoribus, militibus, equitatu, bellico apparatu minus inſtructam, opibus & amicis nudam; plures paſſim eſſe per Regnum Romanæ Religioni addictos, qui auxilia illico adjungent. Denique tantas eſſe Hiſpani terra marique vires, tantam Hiſpanorum virtutem, ut nemo ſe opponere auderet, & certiſſimam victoriam fidentiſſime ſponderent. Ad hæc, opportunitatem jam divinitus eſſe oblatam, quum nec à Turca, pactis nuper induciis, nec à Gallis inteſtino nunc bello implicatis, ſit metuendum. Fidem etiam fecerunt, facilius eſſe Angliam quam Belgium expugnare; quod navigatio ex Hiſpania in Angliam ſit brevior & opportunior, per mare ſcilicet apertum; in Belgium longior & difficilior, per mare magna ex parte concluſum, & Angliæ objacens. Item, quod Belgium ſit quaſi continuum propugnaculum, tot urbibus & arcibus ubique munitum, Anglia vero nullis; ut facile ſit illis ſtatim in ipſa regni viſcera, non minus quam nuper in Luſitaniam, penetrare. Poſtremo ex Axiomate militari, *Hoſtem à tergo non relinquendum.* Anglos itaque hoſtes Hiſpanis acerrimos ante omnia neceſſario expugnandos, quorum auxiliis Belgæ ſubnixi tam diu belli molem ſuſtinuerant, & ſine quibus ſubſiſtere non poterunt. Adeo ut Anglia debellata, Belgium neceſſario ſubjugetur.

De invadendi ratione deliberatio.

His ita conſtitutis, de ratione Angliam invadendi ſerias inſtituunt deliberationes. Alvarus Baſſanus Marchio S. Crucis, cui ſummum claſſis imperium delatum fuit, ante omnia cenſuit portum aliquem in Hollandia aut Zelandia, à terreſtribus Parmenſis copiis & aliquot navibus Hiſpanicis præmiſſis, ex improviſo occupandum; in quem Hiſpanica claſſis receptum haberet, & è quo invaſionem opportune exordiretur, quandoquidem

in mari Britannico turbido, ventis ſubinde mutantibus, 1588.
& in quo æſtus inprimis ſunt obſervandi, claſſis tuto conſiſtere non poſſit. Juxtaque cum illo ſenſit Parmenſis, qui hanc expeditionem maximopere urgebat. Alii tamen hoc minime probarunt, ut difficile, periculi plenum, longi temporis, multæ operæ, magnæ expenſæ, incerti ſucceſſus; quodque nec clam, nec ex improviſo fieri poſſet, & facile ab Anglis impediretur. Hi putarunt, iiſdem expenſis Angliam poſſe facilius expugnari, certamque & exploratam fore victoriam, ſi inſtructiſſimus ex Hiſpania & Belgio exercitus, valida claſſe ad Tamiſis oſtium exponatur, & Londinum urbs primaria inopinato aſſultu opprimatur. Hoc factu facillimum viſum, ideoque protinus exſequendum omnibus ſedit ſententia. Inter hos tamen, nonnulli bellum prius per fecialem denunciandum cenſuerunt, callido, ut ipſis videbatur, conſilio, tum ut ſuſpicionem ex vicinorum Principum animis eximerent, tum ut Reginam exteros milites in auxilium vocare adigerent; ſpe concepta, (quæ mercenariorum eſt inſolentia) eos tumultuoſius acturos, agroſque populaturos: & inde illam odium apud ſuos ſubituram, & omnia in Anglia fore confuſiſſima. Sed nec hi auditi apud homines virium fiducia ferocientes, ſatiſque habuerunt Pontifici Rom. & Catholicorum apud Deum Sanctoſque interceſſionibus cauſſam, claſſem, & exercitum commendare; librumque typis in terrorem edere, in quo univerſus apparatus ſigillatim proponitur; qui ſane tantus per Hiſpaniam, Italiam, & Siciliam, ut ipſi Hiſpani obſtupeſcerent, & *Claſſem Invincibilem* nominarent. *Claſſis Invincibilis.*

Parmenſis quoque in Belgio, Hiſpani mandato, naves ædificat, & navigia panda quamplurima, quorum ſingula xxx. equis vehendis ſatis ampla, pontibus ad eadem adaptatis, nautas ex Orientali Germania conducit, *Apparatus in Belgio.*

1588. trabes inferiori parte acuminatas ferroque munitas, & à latere falcatas, viginti millia vaſorum, immenſamque faſciculorum ligneorum ſtruem comparat, & in maritimis Flandriæ oppidis exercitum CIII. cohortium peditum, & IV CIↃ. equitum collocat, inter quos ſeptingenti profugi Angli, qui omnium deſpicatiſſime habiti. Nec Stanleius qui præfuit, nec Weſtmorlandius, nec alii qui operam & conſilium detulerunt, auditi: ſed pro impietate in patriam, omni aditu prohibiti, & tanquam peſſima auſpicia meriti, non ſine deteſtatione rejecti. Sixtus etiam Quintus Pont. Rom. ne deeſſe videretur, Alano Cardinali Anglo in Belgium miſſo, *Bullas Declaratorias Pii* V. *atque Gregorii* XIII. renovat, Reginam excommunicat, Regno abdicat, ſubditos ab omni fidelitate abſolvit, *Cruciatamque*, ut contra Turcas & infideles, typis publicat, qua omnibus adjutoribus plenarias ex Eccleſiæ theſauro elargitur indulgentias. Unde huic militiæ nomina ſponte dederunt Marchio à *Burgaw* è familia Auſtriaca, Dux Paſtranæ, Amadæus Sabaudus, Veſpaſianus Gonzaga, Joannes Medices, & plurimi undiquaque nobiles.

Proditores odioſi.

Subſidium à Papa.

Elizabetha contra, ne incauta opprimeretur, claſſem quantùm poſſet maximam, & omnia ad bellum neceſſaria ſingulari ſtudio apparat. Et ipſa (quæ in ingeniis dignoſcendis judicio acerrimo, & quum ſoluta ſibi fuerit eligendi optio, non de aliorum commendatione, ſemper feliciſſima,) ad ſingula munia optimos nominatim deſignavit. Univerſæ vero claſſi præfecit Carolum Howardum *Effinghamium*, Angliæ Thalaſſiarcham ſive Admirallum. De cujus felicitate optime ſibi perſuaſerat, quem rei maritimæ gnarum, providentia cautum, animo fortem, in agendo induſtrium, & magna inter claſſiarios auctoritate, tum ex moderatione, tum ex nobilitate noverat. Eum ad Occiduas Angliæ partes tem-

Apparatus in Anglia.

Mari.

pestive

1588.

peſtive mittit, ubi Dracus, quem Subthalaſſiarcham conſtituit, ſe adjunxit. Henricum *Seimorum* filium ſecundo-genitum Ducis Somerſetti, ad oram Belgicam cum XL. navibus Anglicis & Belgicis, ne qua Parmenſis cum ſuis copiis egrederetur, excubare jubet; etſi non deerant, qui hoſtem exſpectandum, & terreſtri prœlio excipiendum ſummopere ſuaſerunt, juxta ac deliberatum fuerat regnante Henrico VIII. quum Galli numeroſa claſſe Angliæ imminerent.

Ad terreſtre bellum per littora Auſtralia diſponuntur XX M. bellatorum, duo præterea exercitus à delectu & diſciplina lectiſſimi conſcribuntur: quorum alteri, qui conſtabat ex Equitibus M. Peditibus XXII M. præfuit Leiceſtrius, caſtraque ad Tilburiam haud procul à Tamiſis oſtio habuit: (hoſti enim certum conſtitutumque fuit Londinum primum aggredi:) alteri, qui conſtabat ex XXXIV. millibus peditum & II M. equitum ad Reginam ſtipandam, præficitur Baro Hunſdonius. Et terra.

Arthurus Baro Greius, Franciſcus *Knolles*, Joannes Norriſius, Richardus Binghamus, Rogerus *Williams*, viri ex ordine Equeſtri & militari ſcientia clariſſimi, ſeliguntur, qui de ratione belli terreſtris conſilia conferrent. His viſum, ut loca hoſtili exſcenſioni tam ex Hiſpania, quam Belgio opportuna, ſcilicet, *Portus Milfordicus*, *Falmoutha*, *Plimoutha*, *Portlandia*, *Vecta Inſula*, *Portſmoutha*, apertum illud Cantii littus, quod Downes vocamus, *Tamiſis oſtium*, *Harewicus*, *Yarmoutha*, *Hullum*, *&c.* præſidiis & operibus munirentur, milites exercitati per Provincias maritimas ad hæc defendenda, ſigno dato, convenirent, hoſtem exſcenſione quantis poſſent viribus prohiberent. Sin exſcenſionem faceret, vaſtitatem agris longe lateque inferrent, omnia quæ uſui eſſent corrumperent, ne alia, quam quæ humeris ferret, cibaria inveniret; aſſiduiſque *ad arma* conclamationibus noctu & De reſiſtendo conſultatio.

interdiu

1588. interdiu ita hoſti inſiſterent, ut quietem non concederent. Belli vero aleam non tentarent, donec plures ductores cum ſuis numeris convenirent. E ductoribus autem unum nominarunt, qui in ſingulis Comitatibus cum imperio præeſſet. Nec lubet ſigillatim referre, quas mediterraneas Provincias huic & illi littori ſubſidio aſſignarunt, quos numeros, quæ arma, & quam pugnandi rationem præſcripſerunt.

Et de Pontificiis domi.

Hac tempeſtate nonnulli Reginæ ſæpius inculcarunt, non tam Hiſpanos foras, quam Pontificios domi formidandos eſſe. Siquidem Hiſpanos nihil hoſtile in Angliam auſuros niſi fiducia auxilii ab iis, ideoque ad ſecuritatem *capita Pontificiorum quæſitis cauſſis demetenda*. Prolato Henrici Octavi exemplo, quum Imperator & Gallus, inſtigante Pontifice, in procinctu eſſent ad Angliam invadendam, ſtatim ut ille Marchionem Exoniæ, Baronem Montis-acuti, Edw. Nevillum, & alios quos cœpto fauturos ſuſpicabatur, è medio ſuſtuliſſet, expeditio ſuſcepta ſimul cecidit. Illa autem hoc, ut crudele conſilium averſata, ſatis habuit quoſdam Pontificiorum, nec illos quidem è primariis, ad *Wisbecham* in paluſtri Regione, in cuſtodiam amandare. Et in omnes partes oculos animumque intendens, Ordines minime dormientes crebris litteris excitat. Guil. *Fitz-Williams*, Hiberniæ Proregem, quid faceret edocet. Scotorum Regem per ſuos in Scotia & nuncios commonefacit, ut ſibi à Pontificiis & Hiſpanica factione inprimis caveret.

Regis Scotorum contra Hiſp. alacritas.

Ille autem non ignarus quanta tempeſtas & vaſtitas immineret, pro perpetuo ſuo in veram Religionem & Reginam ſtudio, ſponte incitatus, jam antea Dumblanenſem Epiſcopum à Pontifice Romano miſſum audire recuſaverat, & fœdus inter Scotiæ Proteſtantes ad reſiſtendum Hiſpanis, ineundum curaverat. Ipſeque in *Annandiam* cum exercitu profectus Maxwellium, nuper ex Hiſpania

contra

contra fidem datam in Scotiam reverſum, Hiſpanoque 1588.
ſtudentem, expugnatis caſtris, in carcerem conjecit, Hiſpanos hoſtium loco habendos declaravit, & contra eos arma magna alacritate expedivit.

Inter hos belli apparatus utrinque maximos, nec pacis conſilia abjecta fuere. Ante biennium, quum Parmenſis ſecum perpendiſſet quam difficile foret bellum Belgicum conficere, dum Reginæ ſubſidiis quotidie aleretur; per litteras opera Jacobi Crofti à ſanctiori conſilio pacis perquam ſtudioſi, Andreæ Loei Belgæ, & aliorum, ſedulo egerat ut de pace tractaretur, utique auctoritatem ſibi ab Hiſpano eſſe delegatam. Illa verita ne ſubdole hoc ageret, ut amicitiam inter ipſam & Confœderatas Provincias diſſueret, eaſque clandeſtinò ad Hiſpanum pelliceret, rem aliquandiu diſtulit. Nunc autem, ut bellum utrinque imminens averteretur, de pace, ſed armata manu, tractare conſtituit, nec Parmenſis quidem abnuit.

De pace interim colloquium.

Menſe itaque Februario in Flandriam delegantur Henricus Comes Derbiæ, Guil. Brookus Baro Cobhamus, Jacobus Croftus Regiæ Cenſor, Valentinus Dalus, & Joannes Rogerſius LL. Doctores. Qui omni humanitate Ducis nomine excepti, Dalum protinus ad eum miſerunt, ut de loco conveniendi conſuleret, & auctoritatem ab Hiſpano delegatam cerneret. Ille locum conſtituit prope *Oſtendam*, non in ipſa *Oſtenda* quæ contra Regem ab Anglis jam detenta; auctoritatem autem delegatam quum convenirent, monſtrandam promiſit. Optavit autem ut rem maturarent, ne quid interea interveniret, quod pacis negotium interturbaret. Richardotus autem apertius dixit, *ſe neſcire quid contra Angliam interea fieret.* Haud ita diu poſt, Rogerſius ad Principem expreſſo Reginæ mandato mittitur, ut certò ſciret an conſilium invadendi Angliam ſuſceptum fuerit, quod ille

1588. ille & Richardotus modo innuere videbantur. Affirmavit ille, ſe de Anglia invadenda ne cogitaſſe quidem, quum rem maturatò fieri optaverit, & Richardoto quodammodo ſuccenſuit, qui ejuſmodi verba ſibi excidiſſe negavit.

Die Aprilis XII. in tentoriis prope Oſtendam Comes Arenbergius, Champignius, Richardotus, Maeſius Doctor, & Garnierus à Parmenſi delegati cum Anglis convenerunt, quibus dignitatis prærogativam & incedendo & ſedendo ultro detulerunt. Quumque affirmaſſent Ducem auctoritate ad pacem tractandam ſatis munitum eſſe, Angli propoſuerunt inducias primo ineundas eſſe. Illi negarunt, utique damnoſas Hiſpano futuras, qui numeroſum exercitum jam totos ſex menſes aluerat, ſi pax non conficeretur. Angli inſtabant, inducias illas, priuſquam in Belgium advenerant, promiſſas fuiſſe. Illi contra, inducias ante ſex menſes promiſſas fuiſſe agnoſcunt, ſed non admiſſas, nec Reginæ integrum eſſe inducias pro Hollandis & Zelandis paciſci, qui quotidie hoſtilia moliuntur. Angli urgent ut induciæ ſint generales pro omnibus Reginæ territoriis, & Regno Scotiæ. Illi niſi pro quatuor Belgii oppidis in Reginæ manibus, videlicet, *Oſtenda*, *Fluſhinga*, *Berga ad Zomam*, & *Briela*, concedere abnuunt, eaſque durante tractatu, & dies viginti ſubſequentes, idque ejuſmodi verbis, ut interea liceret Reginæ Angliæ Hiſpaniam, & Hiſpano Angliam ex Hiſpania & Belgio invadere. Dum ita de induciis & loco, qui tandem *Bourburgi* conſtitutus, procraſtinatur, Croftus præ ſummo pacis ſtudio Bruxellam, ceteris delegatis inconſultis, profectus, articulos quoſdam privatim propoſuit, quod, Leiceſtrio criminante, carcere poſtea luit, licet illi ſane, reliquorum judicio non improbandi. Sed Delegatis circumſcripti limites non ſunt tranſiliendi. Demum, quum ut ab armis omnino abſtineretur, Angli

Anglorum propoſitiones, & ex altera parte reſponſa.

extor-

extorquere, & Diploma, quo Parmenſi tractandi de pace auctoritas conceſſa, nulla ratione videre poſſent, hæc propoſuerunt; *Ut fœdera antiqua inter Reges Angliæ & Duces Burgundiæ renovarentur & conſtabilirentur, ut Belgæ univerſi privilegiis ſuis pleniſſimè fruerentur, & libera conſcientia Deum colerent, ut Hiſpani & externi milites è Belgio ſubmoverentur, ne vel Belgæ, vel finitimæ regiones ab illis timerent. Quæ ſi concederentur, Reginam ad æquas conditiones de Belgii oppidis, quæ jam poſſidet, deſcenſuram (ut conſtaret ſe non ſui commodi cauſſa, ſed neceſſariæ defenſionis tam Belgarum, quam ſui ipſius, arma ſumpſiſſe) dummodo pecunia quæ inde debetur refunderetur.* Illi reſpondent, *In fœderibus antiquis renovandis nullam futuram difficultatem, quando amice de iis inter ſe conferre placebit. Non eſſe cur exteri Principes de Belgarum privilegiis ſint ſolliciti, quæ non modo Provinciis & Urbibus reconciliatis, ſed etiam vi armorum reductis benigniſſime conceſſa fuere. Militem externum ex urgente neceſſitate retineri, quum Hollandia, Anglia, & Gallia jam arma induerint. Quod ad oppida illa Regi erepta, & pecuniam expenſam, Hiſpanum poſſe poſtulare tot aureorum myriades ſibi à Regina rependi, quot ille in bellum Belgicum impendit, ex quo illa Belgas deficientes foverit, & in tutelam ſuſceperit.* 1588.

Sub hoc tempus, Dalus juſſu Reginæ ad Parmenſem profectus, leniter cum eo expoſtulat de libello recens edito ab Alano Anglo Cardinali, quo Nobiles populumque Anglicum & Hibernicum adhortatur ut ſe adjungerent copiis Hiſpanicis ſub ductu Ducis Parmenſis, ad exſequendam ſententiam Sixti Quinti Pontificis Romani in Reginam Angliæ *Bulla* jam promulgatam. Qua illa *hæretica, illegitima, crudelis in Mariam Scotorum Reginam, &c.* declaratur, ſubditiſque mandatur ut Par- Cum Parmenſi expoſtulatio.

1588. menſi contra ipſam auxilientur. (Et magnus profecto harum *Bullarum* & libellorum numerus Antwerpiæ erat impreſſus, quæ per Angliam diſtraherentur.) Ille hujuſmodi libellum aut *Bullam* ſe vidiſſe inficiatur, nec quicquam Pontificis Romani nomine ſuſcepturum, Regi tamen ſuo obtemperandum eſſe. Ceterum Angliæ Reginam ob Regias virtutes ita obſervare, ut ſecundum Regem, illi plurimum tribuat, & inſervire cupiat. Se Regi perſuaſiſſe, ut ad hanc pacem tractandam deſcenderet, quæ magis è re ſit Anglis quam Hiſpanis. Si enim hi victi, facile damnum reſarciant; ſin vos ſemel victi, inquit, Regnum ſimul amittitur. Cui Dalus, *Regina noſtra ad Regnum defendendum à viribus ſatis eſt inſtructa, nec unius prœlii fortuna Regnum facile expugnari poſſe ipſe pro prudentia dijudices*; *quum Hiſpanus avitum in Belgio patrimonium bello tam diuturno nondum recuperare valeat. Eſto*, inquit ille; *Hæc in manu Omnipotentis*.

Poſtea replicationibus mutuis Delegati decertarunt, & eandem quaſi telam retexuerunt. Quum Angli inſtarent, ut Religionis toleratio ad duos ſaltem annos *Provinciis Confœderatis* concederetur, reſponſum eſt, *Ut Hiſpanus pro Anglis Catholicis hoc non petiit, ita ſperarunt Reginam pro prudentia nihil ab eo poſtulaturam quod Hiſpani honori, jurijurando & conſcientiæ adverſetur.* Pecuniam à Brabantiæ Ordinibus debitam efflagitantibus, reſpondent, *Rege nec conſcio, nec auctoritatem præbente, mutuo datam eſſe. Verum rationibus ſubductis, quanta ea pecunia fuerit, & quantam Rex in hoc bellum impenderit*; *conſtare poſſe, cui plus rependi debeat.* Hujuſmodi reſponſis Anglos eluſerunt, donec ipſa claſſis Hiſpanica Angliæ oram accederet, & tormentorum tonitrua ex mari exaudirentur. Tunc enim commeatum à Parmenſi (qui interea omnes fere copias ad oram de-

Colloquium abrumpitur.

duxerat) acceperunt, & ab ipſius Delegatis ad limites, 1588.
prope Caletum honorifice ſunt deducti. Ita in nihilum cecidit hic tractatus, à Regina, ut prudentiores judicarunt, ſuſceptus ad claſſem Hiſpanicam avertendam, ab Hiſpano continuatus ad Angliam imparatam necopinantem opprimendam: ut pelli Leoninæ Vulpinam aſſuere utrinque viderentur.

Claſſis illa Hiſpanica, viris, machinis, & omni apparatu, omnium quas Oceanus unquam vidit, longe inſtructiſſima, & arroganti nomine *Invincibilis* dicta, conſtabat è CXXX. navibus, in quibus milites XIXMCCXC. nautæ VIIIMCCCL. Remiges catenati IIMLXXX. tormenta majora IIMDCXXX. Præerat cum ſummo imperio Alphonſus *Pereſius Guſmanus*, *Dux Medinæ Sidoniæ.* (Antonius enim Columna Dux Paliani, & Marchio S. Crucis, quibus hoc Imperium deſtinatum, dum apparabatur, diem obierant.) & ſub eo Joannes Martinus Recaldus, in re nautica verſatiſſimus. Tertio Calendas Junii è Tago ſolvit, dumque curſum ad * *Corunnam* Galliciæ intendit, horrida tempeſtate tota erat disjecta, tribus triremibus, *Davidis Gwini* mancipii Anglici opera, & remigum Turcicorum perfidia, in Galliam abductis; & ægre poſt aliquot dies ad *Corunnam* & ſtationes vicinas convenit. Adeo afflictam fama perhibuit, ut Reginæ perſuaſiſſimum fuerit, claſſem illam hoc anno non exſpectandam, & Walſinghamus à Secretis ad Admirallum ſcripſerit, ut quatuor è maximis navibus remitteret, quaſi bello jam confecto. Ille haud facile credidit, mollique reſponſo, ne quid temere in re tanta crederetur, utque eas vel propriis impenſis retineret, rogavit. Et vento favente uſus, Hiſpaniam verſus vela pandit, ut afflictas hoſtium naves in ſtationibus opprimeret. Quum non longe ab Hiſpaniæ ora abeſſet, ventus in Notum mutavit, & ille, qui juſſus, ut Angliæ oram tueretur, ve-

Hiſpanica claſſis.

Oram ſolvit.

* Groin.

Diſſipatur.

 ritus

1588. ritus ne eodem vento illi inconſpecti in Angliam appellerent, *Plimoutham* rediit.

Iterum ſolvit.

Eodem vento, XII. die Julii ad rationem Anni Juliani è *Corunna* ſolvit Dux Medinæ cum univerſa claſſe: poſt unum & alterum diem, Rodericum Telium in Belgium præmittit, ut Parmenſem de claſſe adveniente edoceret, & quod in rem eſſet, admoneret. In mandatis enim habuit ut ſe cum Parmenſis militibus & navibus conjungeret, eoſque ſub protectione ſuæ claſſis in Angliam deduceret, ſimulque terreſtres copias ad Tamiſis Oſtium exponeret. Jam quid ſingulis diebus in hac navigatione geſtum, tam ex Hiſpanorum, quam noſtrorum relatione fide digniſſima, ut veritas clarius eluceſcat, paucis perſtringam.

Die XVI. magna fuit malacia, & denſa nebula mari incubuit ad meridiem uſque, inde Aquilo turbide ſpiravit, mox Zephyrus ad mediam noctem, & deinde Eurus: adeo ut claſſis Hiſpanica diſſipata difficulter recolligeretur, priuſquam in Angliæ conſpectum venerit die menſis undeviceſimo. Quo die Angliæ Admirallus à *Flemmingo* navarcho certò edoctus claſſem Hiſpanicam *Mare Britannicum* (quod *Canalem* vulgus nautarum vocat) ingreſſam eſſe, conſpectamque prope *Ocranum Promontorium* (vulgo the Lizard) claſſem Anglicam, vento in portum graviter incumbente, non ſine magna difficultate, ſumma ſane cum ſolertia, & mira claſſiariorum alacritate, ipſe gregariis militibus & nautis opere helciario immixtus, in altum eduxit.

Anglica claſſis ſolvit.

Poſtridie Angli claſſem Hiſpanicam turribus, caſtellorum inſtar ſublimem, lunata fronte, cornibus VII. plus minus milliaria extentam, quaſi ventorum labore, nec ſine Oceani gemitu, tardius, etſi pleniſſimis velis navigantem conſpiciunt, prætervehique lubenter ſinunt ut à tergo vento ſecundo inſequerentur.

Viceſimo

Viceſimo primo Julii, Angliæ Admirallus præmiſſa celoce **Defiance** dicta, bellum diſploſione denunciavit, & mox *Prætoriam* quam putavit Hiſpanorum (ſed ea erat Alphonſi Lævæ) è ſua prætoria (*Arca Regia* dicta) primum crebra ejaculatione adortus eſt. Mox Dracus, Hawkinſus, & Forbiſherus in ultimum agmen quod Recaldus regebat, detonuerunt, qui nihil non fecit ut ſuos ad claſſem fugientes ſiſteret, donec ipſius navis multis ictibus diverberata, & jam inutilis, in aciem ſe ægre reciperet. Quo tempore Dux Medinæ diſſipatam hinc inde claſſem collegit, & majoribus velis panſis curſum intendit. Nec aliud poterat, quum & ventus Anglis faveret, & eorum naves incredibili celeritate ad impetus faciendos, flexus recurſuſque capiendos, in quamcunque partem ſe converterent. Jam duabus horis acriter pugnatum erat, nec viſum Admirallo Angliæ pugnam diutius continuare, quum XL. naves vix dum è portu eluctatæ abeſſent. 1588. Prima Pugna. Anglicarum navium habilitas.

Nocte inſequente *S. Catharina* navis Hiſpanica, hac pugna admodum lacerata, in mediam aciem erat recepta ut reficeretur. Ingenſque navis Cantabrica *Oquendæ*, in qua Regius Quæſtor, vi tormentarii pulveris à Belga tormentario male habito de induſtria inflammati, deflagrare cœpit. Incendium tamen tempeſtive exſtinctum à navibus in auxilium ſubmiſſis; inter quas *Galeona* Petri Valdeſii, anteriori malo alterius navis antennis implicata & fracta, quum turbido mari & nocte cæca nemo periclitanti ſubvenire poſſet, derelicta, Dracо in prædam obvenit, qui Valdeſium ad *Dertmouthan* miſit, pecuniam militibus diripiendam reliquit. Ille lumen ea nocte præferre juſſus, neglexit. Germanicas mercatorum holcadas hoſtes ratus, inſecutus, in cauſſa fuit ut claſſis Anglica fere tota ſubſiſteret, quum nocturnum lumen nuſquam conſpiceretur. Nec ille & reli- *Petrus Valdeſius captus.*

qua

1588. qua claſſis, priuſquam adveſperaſceret die ſequenti, Admirallum aſſecuti ſunt, qui tota nocte præcedente cum *Urſo* & *Maria Roſa* (hæc navium nomina) Hiſpanorum veſtigiis ſedulo inſtitit. Toto iſto die, Dux ſecurus in claſſe ordinanda adlaboravit, Alphonſo Lævæ ut primum agmen cum extremo conjungeret, mandavit, unicuique navi ſuam ſtationem aſſignavit ſecundum præſcriptam in Hiſpania formulam, extremo ſupplicio iis propoſito, qui ſtationem deſererent; Glichum Vexilliferum ad Parmenſem miſit, qui doceret quo ſtatu eſſet, & Cantabricam illam *Oquendæ* navem, Regia pecunia & vectoribus in alias naves tranſlatis, fluctibus commiſit. Quæ, eodem die, cum quinquaginta plus minus nautis & militibus miſerrime mutilatis & ſemiuſtis, in Anglorum manus devenit, & in portum *Weymoutham* deducta.

Oquendæ navis capta.

Die menſis XXIII. primo diluculo, Hiſpani Aquilone favente uſi, vela vertunt in Anglos, qui quod in rem erat, Occidentem verſus naves facile convertunt, & poſtquam de venti beneficio præripiendo decertatum, ad prœliandum utrinque accingitur, varioque Marte confuſe pugnatur; dum hinc Angli naves Londinenſes ab Hiſpanis circumſeſſas periculo animoſe eximerent, inde Hiſpani Recaldum periclitantem non minus fortiter liberarent. Nunquam fuerunt majores utrinque effulminationes, quæ tamen pleræque ab Hiſpanis irritæ Anglos ſupervolitarunt. Solus *Cockus* Anglus in ſua inter medios hoſtes navicula, cum laude periit. Anglorum enim naves multo minores mira in hoſtem agilitate invectæ, diſploſione facta, ſtatim in altum avolarunt, atque in prægrandes illas Hiſpanorum, quæ graves & ad omnia præpeditæ, certos ictus collinearunt. Nec viſum Angliæ Admirallo conſerte per harpagines aleam belli ſubire, quod nonnulli inconſiderati ſuaſerunt. Hoſtes

Pugna ſecunda.

Admiralli providentia.

tes enim juſtum exercitum in claſſe habuerunt, ille 1588.
nullum. Eorum naves erant numero longe plures, mole majores, robore firmiores, ſtructura altiores; ut à deſuper propugnantibus è tabulatis, nihil niſi certum exitium inferius oppugnantibus immineret. Perviditque cladem multo magis ſibi obfuturam, quam victoriam profuturam. Victus enim Regnum Angliæ in ultimum diſcrimen adduxiſſet, victor tantùm gloriolam de claſſe ſuperata, & hoſte cæſo retuliſſet.

Die menſis xxiv. à pugna utrinque feriatum, Admirallus nonnulla minora navigia ad vicina Angliæ littora miſit, ad bellici apparatus ſupplementum; & univerſam claſſem in quatuor * Phalanges diviſit, quarum primæ ipſe præfuit, ſecundæ Dracum, tertiæ Hawkinſum, quartæ Forbiſherum præfecit, & deſignavit quaſdam ex unaquaque Phalange naviculas, quæ ex diverſis partibus nocte intempeſta impreſſionem facerent; ſed malacia interveniente, conſilium effectu caruit.

* Squadrons.

Die xxv. qui S. Jacobo ſacer, *S. Anna*, *Galeona* Luſitanica, quæ cum ceteris curſum tenere non poterat, à minoribus navigiis Anglicis impetita fuit. In cujus ſuppetias Læva, & Didacus *Telles Enriques* cum tribus *Galeaſſis* prodierunt, quas ipſe Admirallus, & Thomas Howardus in *Aureo Leone*, lembis helciario opere attracti, (tanta erat maris malacia) vi tormentorum ita inceſſerunt, ut ægre, nec ſine jactura, *Galeonam* illam liberarent, & nullæ jam inde *Galeaſſæ* pugnam capeſſerent. Produnt Hiſpani, Anglos eodem die Hiſpanicam *Prætoriam* in extremo agmine collocatam, propius quam antea, majoribus tormentis diverberaſſe, multiſque occiſis, majorem malum deturbaſſe; ſed Mexiam & Recaldum opportune Anglos repuliſſe. *Prætoriam* deinde Hiſpanicam comitatam Recaldo, & aliis, Anglicam *Prætoriam* oppugnaſſe, eam venti vertentis beneficio

Pugna tertia.

evaſiſſe;

1588. evaſiſſe; Hiſpanos jam inde inſequi deſtitiſſe, & curſum tenentes iterum nuncium ad Parmenſem ablegaſſe, ut quamprimum claſſem ſuam cum Regia conjungeret, & ſimul pilas tormentarias mitteret. Hæc Anglos latuerunt, qui ſcribunt ſe uni Hiſpanicarum navium lanternam, alteri roſtrum deterſiſſe, & tertiæ multa damna intuliſſe. *Non-Parigliam* vero, & *Mariam Roſam* aliquantiſper cum Hiſpanis conflixiſſe, aliaſque naves *Triumpho* periclitanti ſubveniſſe. Ita in pugnarum ratione qui rebus gerendis adfuerunt, non eadem de iiſdem referunt; dum quiſque ex utraque parte, quod ipſe obſervavit, commemorat.

Equites creati.

Poſtridie Admirallus Thomam Howardum, Baronem Sheffeildum, Rogerum Townſendum, Joannem Hawkinſum, & Martinum Forbiſherum ob fortitudinem Equeſtri dignitate ornavit. Deliberatumque jam inde hoſtem non adoriri, priuſquam ad * *Fretum Britannicum* perveniient, ubi Henricus *Seimorus*, & Guil. *Winterus* eorum adventum præſtolabantur. Ita ſecundo Eteſiarum flatu (qui noſtro cœlo à Libonoto ſereni plerumque ſpirant) Hiſpanica caſſis, Anglica ſubſequente, provehitur. Tantum autem abfuit ut *invincibili* nomine, aut terribili ſpectaculo oram maritimam terruerit, ut juventus Anglica incredibili quadam alacritate (parentibus, uxoribus, liberis, cognatis, & amicis, ex intima in patriam charitate, derelictis) navigiis undique privatis, impenſis conductis, ſe claſſi magno numero adjunxerit; & inter alios, Comites Oxoniæ, Northumberlandiæ, Cumberlandiæ, Thomas & Robertus Cecilii, H. Brookus, Carolus Bluntus, Walterus Raleighus, Guilielmus Hattonus, Robertus Carius, Ambroſius Willoughbeius, Thomas Gerardus, Arthurus Gorgæus, & alii clarioris notæ.

* Straight of Calais.

Nobiles undique ſe claſſi adjungunt.

Die

Die XXVII. hujus menſis ad veſperum, Hiſpani prope Caletum anchoras jecerunt, à naucleris moniti, ſi claſſis ulterius progrederetur, verendum ne vi æſtus in Septentrionalem Oceanum abriperetur; & juxta eos in anchoris ſubſiſtit Admirallus cum ſuis intra majoris tormenti ictum, quibus *Seimorus* & Winterus ſuas naves adjungunt. Jam CXL. naves in claſſe Anglica numerabantur, habiles illæ quidem omnes ad prœliandum, navigandum, & quo velint circumagendum; nec tamen plures quam XV. erant, quæ quodammodo belli molem pertulerunt, & repulerunt. Hiſpani illico, ut ſæpius antea, crebrioribus nunciis Ducem Parmenſem urgent, ut XL. *Fleibotas*, id eſt, *leviora navigiola*, mitteret, ſine quibus commode cum Anglis confligere non poſſent ob nimiam Hiſpanicarum navium magnitudinem & tarditatem, & ſummam Anglicarum agilitatem; majoremque in modum rogant, ut mari ſe cum ſuo exercitu committeret, quem quaſi ſub alis Hiſpanica claſſis (ita enim deliberatum erat) protegeret, donec in Anglia terram conſcenderet. Ille autem imparatus, ad nutum adeſſe non poterat. carinæ pandæ alveis planioribus, rimis fatiſcebant, res annonaria deerat, nautæ inviti hactenus detenti, ſe ſubduxerant. Imminebant etiam portubus *Dunkerkæ*, & *Newporti*, unde ſolvendum erat, naves bellicæ Hollandorum & Zelandorum majoribus tormentis & ſclopetariis adeo inſtructæ, ut oram ſolvere non poſſet, niſi in perniciem ante oculos poſitam, ſe & ſuos ſciens & prudens conjiceret. Nec quicquam tamen omittere videbatur vir navus & induſtrius, cupiditate Angliam debellandi inflammatus.

1588.

Hiſpanica claſſis ſubſiſtit.

Parmenſis accerſitur.

Ille imparatus.

At diligentiam ejus, & ſpem credulam Hiſpanorum prævertit Elizabethæ providentia, cujus juſſu poſtridie quam Hiſpani anchoras fixerant, Admirallus naves octo ex vilioribus, igne Græco, pice, reſina, illitas, ſulphure,

Hiſpani territi confuſe fugiunt.

1588. varioque ignis fomite repletas, ductu *Youngi* & *Prowſi*, vento ferente in Hiſpanicam claſſem nocte intempeſta immiſit. Quas, ut propius adventantes Hiſpani conſpexerunt, toto mari flammis collucente, rati naves illas incendiarias, præter ignis periculum, exitialibus etiam machinis inſtructas fuiſſe; ululabili quodam clamore ſublato, anchoras tollunt, rudentes diſſecant, vela expandunt, remos incitant, & terribili Panico horrore perculſi, repentino impetu in fugam confuſiſſime proruunt. Inter quas, *Galeaſſa Prætoria* gubernaculo fracto fluitans, dum die ſequente trepide Caletum petit, arenæ illiſa, ab Amia Preſtono, Tho. Gerardo, & Harveio ancipiti pugna occupatur, *Hugone Moncada* Præfecto occiſo, militibus & remigibus vel aqua hauſtis, vel gladio peremptis, magna vi auri in prædam abrepta. Navigium & tormenta Caleti Præfecto ceſſerunt.

Hugo Moncada occiditur.

Perhibent Hiſpani, Ducem, quum incendiariæ illæ naves accederent, juſſiſſe anchoras per univerſam claſſem tolli; ita tamen ut periculo defunctæ, quæque navis ad ſuam ſtationem rediret. Et ipſe ſane rediit, ſigno redeundi diſploſione dato, quod tamen à paucis auditum, quum illæ undique diſſipatæ, aliæ in apertum Oceanum, aliæ ad brevia in Flandriæ littore præ metu propellerentur.

Pugna quarta.

Interea Dracus & Fennerus in Hiſpanicam claſſem è regione Gravelingæ ſe colligentem magno tormentorum fragore irruunt, quibus ſe protinus adjunxerunt Fentonus, Southwellus, Beeſtonus, Croſſus, Rimanus, & ſtatim ipſe Admirallus, Thomas Howardus, & Sheffeildus. Dux, Læva, Oquenda, Recaldus, & ceteri è brevibus eluctati, impetum, quantum poſſent, ſuſtinuerunt, adeo ut pleræque ipſorum naves admodum eſſent laceratæ & perforatæ, *Galeona S. Matthæus*, cui præerat Diegus Pimentellus, ſuppetias Fran. Toletano in

S. Phi-

S. Philippo allatura, à Seimoro & Wintero crebris tormentorum ictibus quaſſata, juxta *Oſtendam* adacta, & denuo à Zelandis tranſverberata, à Fluſſingenſibus caperetur. Ut etiam altera illa *S. Matthæus*, claſſiſque Hiſpanica toto die graviſſime afflicta. 1588.

Die ultimo menſis, primo mane Caurus invaluit, & Hiſpanica claſſis ſatagens ad *Freti* anguſtias redire Zelandiam verſus propellitur. Angli inſequi deſtiterunt, ut Hiſpani credunt, quia in exitium pene abreptas videtant. Cauro enim ſpirante, non poterant non in arenas & brevia juxta Zelandiam impingere. Sed Cauro in Africum mox commutato, vento obſecundarunt, & è brevibus liberati, veſperi conſultant quid faciendum; communibuſque ſuffragiis decretum in Hiſpaniam per Septentrionalem Oceanum redire, quandoquidem plura neceſſaria, inprimis pilæ tormentariæ deeſſent, naves laceræ, & ſpes nulla Parmenſem ſuam claſſem poſſe educere.

Itaque jam in altum evecti, in Septentriones curſum dirigunt, Anglica claſſe perſequente, cui per intervalla nonnunquam proras obverterunt. Quumque redituros plerique exiſtimarent, Regina maſculo animo exercitum & caſtra ad *Tilburiam* luſtravit, & per diſpoſitas acies, Ductoris bacillo puro in manu, nunc greſſu militari, nunc muliebri obequitans, incredibile quantum ductorum & militum animos præſentia & alloquio firmavit. Hiſpani fugiunt. Regina caſtra adit.

Eodem die, quo poſtremo pugnatum, Parmenſis, poſtquam vota *B. Mariæ Hallenſi* fecerat, ſerius Dunkerkam venit, Hiſpanorum opprobriis exceptus, quaſi in gratiam Elizabethæ pulcherrimam rei gerendæ occaſionem volens corrupiſſet. Ille, ut non nihil ſatisfaceret, in rei annonariæ curatores animadvertit, Hiſpanorum inſolentiæ tacite illudens, quum glorïantes audiret,

 quocun-

1588. quocunque ſe inferrent, victoriam ſecum haud dubiam trahere, Anglos ne vultum quidem ipſorum, aut aciem oculorum ferre potuiſſe. Et triumphum ſane ante victoriam, editis libris Bernardinus Mendoza vane & mendaciter in Gallia cecinit. Ne tamen Parmenſis è Dunkerka prodiret, Admirallus Seimorum & Hollandos ad Flandriæ oram excubare juſſit, ipſe Hiſpanos à tergo inſecutus eſt, donec *Bodotriam* Scotiæ (Edenborrough Frith hodie vocant) prætervecti eſſent. Subverebantur enim nonnulli, ne ad Scotorum Regem ob matris cædem jam infenſum, ſe reciperent. Certe Aſhbeius Reginæ in Scotia Legatus, ut ejus animum leniret, luculentas hoc menſe illi obtulit conditiones, ſcilicet, titulum *Ducatus* in Anglia, annuam VM. librarum penſionem, ſtipatorum cohortem Reginæ ſumptu alendam, & alia: an ex ſuo ingenio, vel aliorum mandato, non facile dixero, nec rimari placet; culpa in illo reſedit, & conditiones nunquam impletæ.

Scotorum Regi conditiones oblatæ.

Hiſpani autem omni redeundi ſpe jam abjecta, non aliunde quam fuga ſaluti conſulentes, nuſquam ſtiterunt. Et ita claſſis toto triennio immenſis ſumptibus apparata, intra menſem ſæpe impugnata, & demum multis occiſis fugata, ex Anglis ne centum quidem deſideratis, nec navicula præter illam Cocki amiſſa, (ejaculationes enim omnes ex altiſſimis Hiſpanicis navibus Anglicas ſupervolarunt) univerſam Britanniam, per Scotiam, Orcades, & Hiberniam circumvecta, tempeſtatibus, naufragiis, & miſeriis omnibus graviſſime conflictata, plurimumque acciſa, domum ingloria rediit. Unde ſignata Numiſmata, alia in rei memoriam cum claſſe paſſis velis fugiente, & inſcriptione VENIT, VIDIT, FUGIT. Alia in Reginæ honorem cum incendiariis navibus & claſſe confuſa, inſcripta DUX FOEMINA FACTI. Inter fugiendum certum eſt

Nummi in victoriæ memoriam.

plures

pluſes naves in Hiberniæ & Scotiæ littoribus periiſſe, & ſupra ſeptingentos milites & nautas in Scotiam ejectos fuiſſe; qui, intercedente apud Scotorum Regem Parmenſe, & Regina permittente, poſt annum in Belgium tranſmiſſi. At inclementius cum miſeris illis actum qui in Hiberniam tempeſtatibus adacti. Alii enim à ſilveſtribus Hibernicis occiſi, alii Proregis mandato. Ille enim dum timeret, ne cum rebellibus Hibernicis ſe conjungerent, & Binghamus Connachtiæ Præfectus ſemel atque iterum juſſus in dedititios ſævire, abnuiſſet: *Fowlum* Promareſcallum miſit, qui latitantes extraxit, & ducentos plus minus obtruncavit; quod ut ſævitia plenum Regina ex animo damnavit. Hinc reliqui perterriti, morbidi, & famelici, laceris navigiis ſe mari commiſerunt, & plures fluctibus abſorpti. 1588.

Hiſpanorum miſeriæ.

Hiſpani reduces hanc infelicitatem Parmenſis incuriæ, & obſequioſæ ſuæ ipſorum prudentiæ imputarunt, qui mandatorum Religionem violare nefas exiſtimarunt. Illis etenim ſtrictiſſime mandatis imperatum erat, ne quid tentarent priuſquam Parmenſis ſuas copias adjungeret, & nihil ipſorum judicio pro occaſione relictum. Alias, jactitarunt ſe claſſem Anglicam facillime in portu opprimere potuiſſe. Et acriter diſputarunt viri militares, an mandatis religioſe obtemperandum quæcunque acciderint, ne obſequio neglecto, convellatur Imperium. An ex neceſſitate mandata corrigant, & ad præſentem uſum pro re nata accommodent, ne occaſiones & rerum gerendarum momenta amittantur.

Quibus cauſſis cladem aſſignarunt.

Hiſpanus ipſe cladem acceptam ut à Deo, compoſito animo tulit; Deoque & Sanctis, quod non triſtior fuerit, gratias egit, & per Hiſpaniam agi juſſit: afflictoſque milites & nautas ſublevando miſericordiam adhibuit ſingularem.

Quomodo Hiſpanus tulit.

Eliza-

1588\. Elizabetha ſimiliter ſupplicationem & gratiarum acti-onem per omnes Angliæ Eccleſias decrevit, ipſaque quaſi triumphum agens, cum ſpectatiſſimo nobilium agmine per plateas Londini cœruleo panno veſtitas, & civium Societates cum ſuis *Banneriis* pulcherrimo ſpectaculo utrinque adſtantes, pilento bijugi (nec quadrijuga adhuc Principibus in uſu, ut hodie privatis) templum Paulinum adiit, (ubi vexilla hoſti rapta, propoſita) gratias divino numini demiſſiſſime egit, & concioni, qua Deo ſoli gloria relata, interfuit. Admirallo quoſdam reditus ob operam tam feliciter navatam aſſignavit, eum, & navium Præfectos, ut patriæ conſervandæ natos ſubinde laudavit. Ceteros nominatim, quoties vidit, ut præclare meritos gratanter ſalutavit, (quod inſtar præmii illi habuerunt) ſaucios atque egentiores penſionibus honeſtis remuneravit. Eruditi vero domi foriſque animis lætitia prægeſtientibus, victoriæ congratulantes TRIUMPHALIA omnibus linguis cecinerunt.

Elizabetha Deo gratias agit.

Claſſiarios laudat.

Lætitiam hanc publicam adauxit Robertus Sidneius, qui è Scotia reverſus, certò ſignificavit, Scotorum Regem Reginæ amicitiam conſtantiſſime amplecti, Religionem veram ſincere colere, eandemque propugnaturum. Ille ad eum miſſus erat dum Hiſpanica claſſis adhuc Britanniæ immineret, ut ejus erga Reginam benevolentiam gratulando gratiaſque agendo agnoſceret, alacritatem ad communem cauſſam defendendam laudaret, & opem viciſſim promitteret, ſi Hiſpani in Scotia exſcenſionem facerent. Præterea, ut in memoriam revocaret, quam ambitioſe Hiſpanus univerſæ Britanniæ inhiaret, urgendo Pont. Rom. ad eum excommunicandum, quo & Regno Scotiæ exueret, & ſucceſſione in Anglia excluderet; necnon ut ſubmoneret, cujuſmodi minas Mendoza & *Nuncius Pontificius* in eum ſpira-

Publica lætitia è Scotia aucta.

ſpirarant; ideoque ſibi à Scotis Pontificiis provide caven- 1588.
dum. Quo tempore, ut obiter adnotem, Rex facete dixit, *Se non aliud ab Hiſpano beneficium exſpectare, quam quod Ulyſſi Polyphemus promiſerat, ſcilicet, ut, ceteris devoratis, poſtremus deglutiretur.*

Facetum Regis dictum.

Nec lætitiam imminuit mors Leiceſtrii (etſi Regina permoleſtiſſime tulit) qui ſub hoc tempus in itinere ad Killingwortham ex febre continua quarto die Septembris exſpiravit. Filius ille erat quintus Joannis Ducis Northumbriæ, Edwardo Sexto ab interiori cubiculo, ſub Maria, quæ eum, fratres & ſorores natalibus reſtituit, Machinarum Anglicarum in obſidione S. Quintini Præfectus: Elizabethæ, cui ob animorum conjunctionem, eamque fortaſſe ex occulta ſiderum conſpiratione (quam Synaſtriam Aſtrologi Græci vocant) longe chariſſimus, Præfectus equorum, in S. Georgii, & S. Michaëlis Ordines cooptatus, *A Sacris Conſiliis, Regiæ Seneſchallus, Academiæ Oxonienſis Cancellarius, Forreſtarum citra Trentam fl. Juſtitiarius, Locum-tenens & Capitaneus Generalis Anglicarum in Belgio copiarum. Gubernator & Capitaneus Generalis Unitarum in Belgio Provinciarum,* & hoc anno *Generalis Exercitus Anglorum* contra Hiſpanos. Quique jam in vitæ exitu novam honoris & potentiæ ſpem inchoavit de ſummo in Angliæ & Hiberniæ Imperio vicaria ſub Regina poteſtate. Quod quidem, Diplomate jam ſcripto, conſecutus erat, niſi Burghleius & Hattonus interceſſiſſent, & Regina periculum nimiæ in uno potentiæ tempeſtive prævidiſſet. Aulicus habebatur omnibus numeris abſolutus, lautus, & largus, viris militaribus, & ſtudioſis beneficus, tempori & ſuo commodo inſervire gnarus; ingenio obſequioſo, in æmulos inſidioſo, aliquandiu mulieroſus, demum ſupra modum uxorius. Ceterum, dum invidioſam potentiam ſolidæ virtuti antepoſuit, obtrectatores

Leiceſtrii obitus.

Ejus honores.

amplam

1588. amplam convitiandi materiam arripuerunt, qui, quum maxime floreret, libellis famoſis, non ſine mendaciunculis, contumelioſe proſciderunt. Ut ſemel dicam, palam inter laudandos cenſebatur, arcana apud pleroſque male audiebant. Quum autem in ære Reginæ eſſet, bona auctione divendita. Nec illa cetera facilis, ærario debita vix unquam remiſit.

Bona divendita.

[1] Hunc ad meliorem vitam comitati ſunt Joannes Comes Rutlandiæ, qui brevi tempore hoc honore uſus, & Robertus Baro Richus, filius Richardi Cancellarii Angliæ, regnante Edwardo Sexto. Succeſſit Robertus, qui honoribus auctior, Comitis Warwici titulum poſtea accepit.

Parmenſis Bergam ad Zomam obſidet.

Parmenſis jam conſilii Angliam invadendi irritus, ut cum numeroſo tamen illo exercitu in Angliam parato aliquam de Anglis gloriam reportaret, & ſimul viam in Zelandiam aperiret, Brabantiamque incurſionibus liberaret; *Bergam ad Zomam fl.* Brabantiæ oppidum loci ingenio & propugnaculis circumpoſitis munitum, in quo præſidiarii plerique omnes erant Angli, obſidet. Sed vanus etiam hic fuit conatus providentia Baronis *Willoughbeii* & virtute præſidiariorum. Etenim, licet, obſidione fervente, diſcordia inter eos efferveſceret, dum alii Guil. *Drurio*, quem *Willoughbeius* Anglorum *Generalis*, alii Morgano, quem Regina ſuis litteris loco præfecit, faverent: nihilominus ſinguli in commune conſulentes ſtrenue ſe geſſerunt. Eruptionibus vero & aſtu militari ita hoſtes exercuerunt, ut quadringentis,

1. *Deeſt hæc Sectio in Edd. priorib. Illud autem ſciendum, nos deſcripſiſſe non ex exemplari noſtro Camdeniano, ſed è Codice quodam præſtantiſſimo, propria Camdeni manu ſcripto, epiſtolaſque ipſius permultas, ut & alia quædam complectente, mihi mutuo dato (prelo jam fervente) à Fecialium Principe Joanne Anſtis, Armigero, Viro undiquaque doctiſſimo. In quo quidem Codice Sectio ad proprium locum refertur.*

quos

quos *Grimſtonus* & *Redheadus*, ſe transfugas ſimulantes, multa pollicitando, proteſtando, & dejerando, in propugnaculum illexerant, cæſis, captis, aut ſubmerſis: Parmenſis omni ſpe portus occludendi, & oppidi potiundi excuſſus, hieme ingruente, & annona deficiente, obſidionem poſt duos menſes ſolverit. *Willoughbeius* autem ut militarem virtutem præmio decoraret, Franciſcum *Verum* qui jam inclareſcere cœpit, Tho. *Knolles*, N. Parkerum, & J. Polium ob fortitudinem dignitate Equeſtri merito ornavit. 1588. Obſidionem ſolvit.

Ut externo bello, ita etiam interno ſchiſmate hoc tempore laboravit Anglia. (Schiſmatica enim pravitas ſemper bello ardente maxime luxuriat.) Nec certe contumax in Eccleſiaſticos Magiſtratus impudentia, & contumelioſa improbitas inſolentius alias ſe exſeruit. Etenim quum Regina quæ *ſemper eadem*, novatores in Religione audire noluerit, quos Eccleſiaſticæ adminiſtrationis, & *Regiæ Prærogativæ* nervos ſucciſuros exiſtimavit: nonnulli ex iis qui Genevenſis Eccleſiæ *Diſciplinam* unice admirabantur, non aliam rationem conſtituendi eandem in Anglia excogitari poſſe putarunt, quam Anglicam Hierarchiam inſectando, & Præſulibus invidiam apud populum conflando. Hi itaque & in Hierarchiam, & in Præſules probroſis editis libellis, quibus tituli erant, *Martinus* * *Præſulibus exitioſus vel Præſuli-Maſtix*, *Mineralia*, *Diotrephes*, *Demonſtratio Diſciplinæ*, *&c.* calumniis & conviтiis virulentiſſimis adeo ſcurriliter debacchati ſunt, ut auctores non pietatis cultores, ſed è popina ganeones viderentur. Auctores tamen erant *Penrius* & *Udallus* Verbi Miniſtri; & Jobus Throcmortonus vir doctus & facete dicax. Fautores Richardus Knightleius, & Wigſtonus Equites aurati, viri alioquin boni, graves, & prudentes, (ſed à quibuſdam Miniſtris ſibi ſapientibus circumventi) qui crimen gravi Novatorum inſolentia.

* Martin Prelat.

1588. mulcta in *Camera Stellata* irrogata luiſſent, niſi Archiepiſcopus Cantuarienſis, qua fuit ille lenitate, Reginam ægre exoraſſet.

Dum hi, inquam, calumniando viam ad illam *Diſciplinam* præſtruerent, alii conſilii participes eandem per angulos, ſpreta legum auctoritate, exercere cœperunt, Synodos atque *Claſſes* certis locis habendo, & Presbyteria inſtituendo. Eoque nomine in judicium vocati erant Thomas *Cartwrightus*, Edmundus *Snapus*, Andreas *Kingus*, *Proudlous*, *Painus*, & alii Verbi Miniſtri; ad quos è Magiſtratuum manu liberandos præfervidi quidam conſpirarunt. Sed quanta fuerit horum petulantia, quam Archiepiſcopus ſua prudentia & patientia fregit, Eccleſiaſtico Hiſtorico cujus intereſt, relinquo.

Initium magnæ rebellionis in Hibernia.

Difflata jam erat tempeſtas illa quæ tam minaciter ex Hiſpania intonuit, turbines tamen, quaſi ejuſdem reliquiæ, in Hibernia & Scotia eruperunt, & procella gravior ex Anglia Hiſpaniam perculit, ut poſtea dicemus. In Hibernia enim dum Guilielmus *Fitz-Williams* Prorex Hiſpanorum bona naufragiis ejecta indagat, & rigide exigit, eoque nomine [1] Eugenium *O-Toole* Tir-Oenii ſocerum & Joannem *O-dohorty*, viros fidei ſpectatæ, & in Ultonia apud barbaros gratia florentiſſimos, alioſque nonnullos ut Hiſpanorum fautores incarcerat; inter alia, turbulentis motibus, qui poſtea proruperunt, occaſio & data, & arrepta fuit.

Legatio in Daniam.

Daniel *Rogerſius*, qui in Daniam jampridem miſſus ad condolendum Frederici II. morti, & priſtinam amicitiam cum filio ſucceſſore confirmandam, cum Regni curatoribus egit; Ne Dani contra Reginam Angliæ hoſtibus militarent; Ne *arreſtationes* navium ob privatorum delicta, in *Freto Danico* ſive *Sundenſi*, concede-

1. *Deſunt* Eugenium O-Toole *&c.* alioſque *in Edd. priorib.*

rentur;

rentur; Ne piſcatio Iſlandica, cujus libertas ſingulo 1588.
ſeptennio ex antiquo fœdere renovanda, novis artibus interciperetur; Telonium in *Freto illo* ab Anglis non ſolveretur, niſi in reditu è mari Baltico; idque pecunia per Daniam uſitata. Ne Proprietarii luerent pœnas fraudium à Navarchis committendarum; Ut involucra pannorum libera eſſent à ſolutione vectigalium, & Telonium, Laſt-gelt vocatum, Anglis remitteretur. Verum ob minorem Regis ætatem, hæc in aliud tempus rejiciuntur. Dani enim paullo iniquiores erant Anglis quod non jam per *Fretum* illud *Danicum*, ſed per Norwegiæ, Finmarchiæ, Lappiæ, Scricfiniæ, Biarmiæque littora in Ruſſiam navigarent. At *Boris Theodorides*, qui Theodoro Joannidi ſub principium hujus anni defuncto ſucceſſor in Ruſſiæ imperio electus, nullum Anglos juvandi levandique locum prætermiſit, Reginæ amicitiam conciliare omnibus officiis ſedulo enixus.

Ruſſi in Anglos favor.

[1] Nemo hoc anno obiit memoria dignior, quam Eadwinus Sands, qui Maria regnante in Germania exſulavit, redux primum Wigornienſi Sedi præfuit, deinde Londinenſi, poſtremo Eboracenſi, pereruditа prole felix pater. Succeſſit Joannes Piers, Theologiæ Doctor, apprime eruditus, à Sariſburia tranſlatus.

Obit Eadwinus Sands Archiepiſcopus Eboracenſis.

1. *Deeſt hæc ultima Sectio in Edd. priorib.*

Finis Voluminis ſecundi, quo clauditur Tomus primus.

00037875

Digitized with financial assistance from the
Government of Maharashtra
on 15 June, 2016